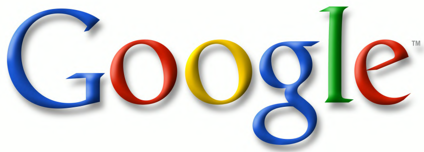
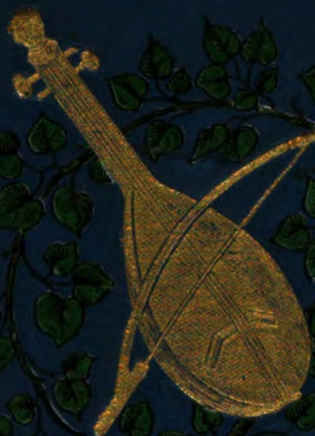
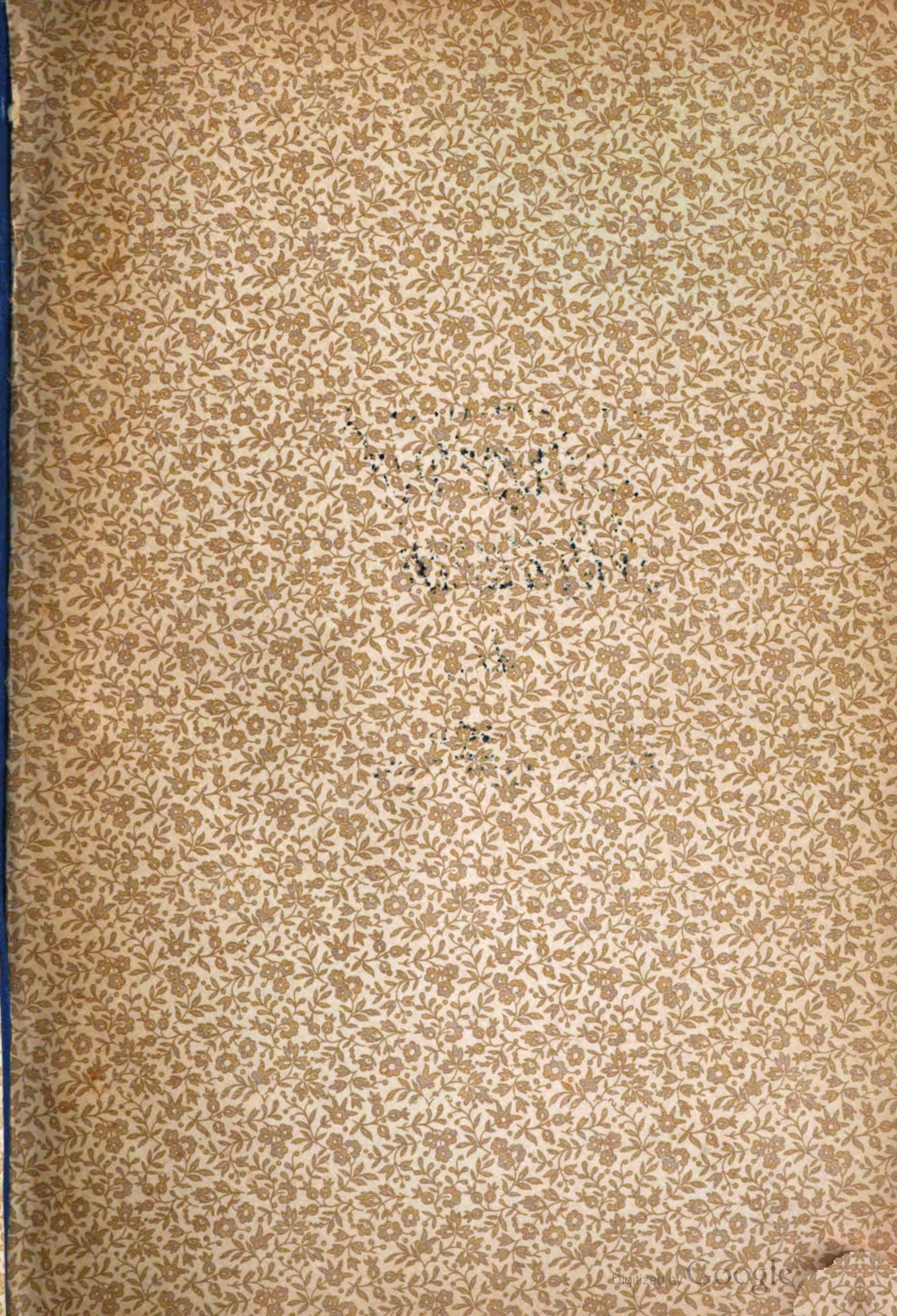

HRVATSKE NARODNE PJESME

JUNAČKE PJESME

HRVATSKE
NARODNE PJESME.

SKUPILA I IZDALA

MATICA HRVATSKA.

ODIO PRVI.

JUNAČKE PJESME.

KNJIGA DRUGA.

ZAGREB.

TISAK KARLA ALBRECHTA (JOS. WITTASEK).

1897.

JUNAČKE PJESME.

KNJIGA DRUGA.

UREDIO

DR. STJEPAN BOSANAC.

ZAGREB.

IZDANJE „MATICE HRVATSKE".

1897.

GDJE JE ŠTO.

Junačke pjesme. — Knjiga druga.*

* Pjesme br. 1., 66. i 69. preštampane su iz „knjige prve“, jer pristaju ovamo medju pjesme o Marku Kraljeviću.

Dodatak.

JUNAČKE PJESME.

KNJIGA DRUGA.

1.

Rodjenje Marka Kraljevića.

Lov lovio Vukašine kralju,
Lov lovio tri bijela dana.
Kad četvrto jutro osvitalo,
Sjede kralju na studenu st'jenu,
Kraj st'jene mu kopje udareno,
Za kopje je konja privezao,
Pa se svojim konjem razgovara:
„Nu nesrećni Vukašine kralju!
Ne da mi se ptica ni viditi,
A kamo li danas uloviti.
Ja gladujem i žedjom i gladom!“
Al je kralju dozivala vila:
„Mudar jesi, al govoriš ludo.
Niže tebe jezero zeleno,
Kod jezera vila Mandalina,
Kazat će ti, kako ćeš loviti.
Ali tešku uzimala plaću,
Od junaka ruku i mišice.“
A kad čuje Vukašine kralju,
On posjeda dobra konja svoga,
Idje kralju kroz goru zelenu.
Dobra ga je sreća namjerila
U zelenoj gori kod jezera,
Kod jezera vila Mandalina.

Al je vilu sanak prevario,
Privuče se Vukašine kralju,
Ukrade joj krunu i košulju,
Ode kralju b'jelom dvoru svome.
Kad se vila od sna razabrala,
Tužna vila u zlu se vidila,
Jer ne ima krune ni košulje.
Leti ona kroz goru zelenu,
Sretala je Vukašina kralja,
Pa je kralju tiho besjedila:
„Daj mi, kralju, krunu i košulju,
Čestita ću tebe učiniti!“
Odgovori Vukašine kralju:
„Ne ću, vilo, nijednoga dara,
Neg ako ćeš meni ljuba biti!“
Tužna vila u zlu se vidila,
Ide za njim b'jelom njeg'vom dvoru,
Vjenča vilu Vukašine kralju.
Dva je njemu porodila sina,
Prvoga je Kraljevića Marka,
A drugoga Andriju nejaka.
A kad bilo devetn'est godina,
Ženi Marka Vukašine kralju,
Pred dvorom mu divno kolo igra.
Al govori vila Mandalina:
„Daj mi krunu, Vukašine kralju!
Otić ću ti razigrati kolo.“
Prevari se Vukašine kralju,
Pa joj dade krunu i košulju.
Ode vila kolo razigrati;
Dvaput se u kolu okrenula,
A treći put u oblake skače.
Iz oblaka vila podvikiva:
„Ostaj s Bogom, Vukašine kralju!
Mož' me čuti, al ne ćeš me vidit.“
Tad govori Vukašine kralju:
„Vrati mi se, vilo Mandalino!
Kom ostavi Andriju nejaka,
Ludo mlado od pol godinice?“
Odgovori vila Mandalina:

„Ne brini se, Vukašine kralju!
Andriju će odgojiti majka,
Jutrom rano i večeri kasno.“
Pa odleti visokoj planini.
Nazad se je često povraćala,
Jutrom rano, a večeri kasno.
Andriju je othranila majka,
Hranila ga jedan'est godina.
Ne vidi je Vukašine kralju,
Nit je vidi Kraljeviću Marko,
Neg Andrija i ljuba Markova.

Tommaseo Nikola, br. 158. *Iz Dalmacije.*

2.

Marko Kraljević i vila brodarica.

Gorom jezdi Kraljeviću Marko,
Gorom jezdi, a goru proklinje:
„Čarna goro, ubila te tuga,
Kakono je žedj danaske mene!
Dje u tebi ladne vode nema,
Ladne vode ni rujnoga vinca.
Već ću zaklat šarca i sokola,
Napit im se ispod grla krvce.“
Al mu nješto iz gorice zbori:
„Ne kolj', Marko, šarca od mejdana,
Ne kolj', Marko, sivoga sokola.
Ne kolj' der ig, ne čini zijana,
Veće hajde gorom ponapreda.
U gori je zeleno jezero,
Ondje ćeš se ladne napit vode.
Al se čuvaj zamutit jezero;
Na njem spava brodarica vila,
Ostrvac joj po jezeru plovi.
Žlje junaku, koji je probudi
I koji joj zamuti jezerce,

Jer uzima tešku brodarinu:
Od junaka obe oči crne,
A od konja sve četiri noge.“
Čuje Marko, al ne haje za to;
Jošte malo jezdi ponapreda.
Na jezeru brodarica vila,
San uspala u jelahu gustu.
Tabane joj vodica umiva,
A lišćice hlatkom je natkriva.
Nagna Marko u jezero šarca,
Napojio sebe i konjica,
Pak otpjeva drumom kroz goricu.
Mamom prenu s' brže brodarica,
Pisnu kleta kao guja ljuta.
Dopaše joj naprsnice zmije,
Dopadoše i zvijerad gorska.
Sedmaka je posjela jelena,
Jednom ga je zmijom zauzdala,
A od dvije dizgen načinila,
Četvrtom ga po rebrima šiba.
Na daleko pristignula Marka,
Na dalje ga grlom dozivala:
„O junače, obazri se malo,
Pak de idi, kud si naumio!“
Vilu Marko u tom poslušao,
Namaknuo kalpak na obrve,
Okrenu se pogledat je zbilja.
U to doba brodarica silna,
Od gorice banica gospoja,
Kako dospje, skoči sa jelena,
Zmije joj ga ljute prifatiše,
Šest sapinje str'jela za tetive.
Skoči Marko sa svoga šarina,
Podnese joj medjed-kožutinu;
Strijele joj u nju pofatao,
Pofatao, pak je izlomio.
Al priskoči pomamnica gorska,
Hvata Marka po svilenu pasu,
Rada bješe o ravan ga razbit.
Nuto Marku jada i nevolje!

Ufatiše s' u pleći junačke,
Hrvaše se ljetni dan do podne;
Pjena vilu popanula b'jela,
Ali Marka b'jela i krvava.
Niko nikom dohrvat ne može,
Stade Marko klečat na koljena,
Stade vila smijat se iz grla.
A to sinu po vedrome zraku,
Ko nebesa da se otvoriše.
Glednu Marko, a uzdahnu jako:
„Posestrimo, b'jela oblakinjo!
Jer se njegda krivo kunijaše,
Da ćeš Marku biti u nevolji,
Kam si sada, oli već nikada?“
Javi mu se posestrimo vjerna:
„Ne veljag li, pobratime Marko!
Napred hajde, al se čuvaj dobro,
Vode s' napij, jezera ne muti,
Ne probudi banice vilovne,
Jer uzima tešku brodarinu:
Od junaka oba crna oka,
A od konja noge sve četiri.
Stid je dvoma na jednoga sama,
Već dje su ti od potaje noži?“
Trže oči k nebu brodarica,
Da bi vidla, s kim besjedi Marko.
Prevari se, ujede je guja!
Zabezeknu s' u nebesa vedra,
A popusti Kraljeviću pleća.
Trže Marko iz potaje nože,
Prosu joj se niz planinu drobe.
Vrisnu vila i kleti ga stade:
„Ao, Marko, čuda dočekao!
Osl'jepio u obadva oka,
Uginuo iz sv'jeta bijela,
Uginuo prije nego umr'o!
Jer pogubi vilu i banicu
Od gorice i jezera bistra,
Gdje se utve i labudi legu,
U kojeno janjce pase vuče,

A jeleni jahati se daju.“
Čuje Marko, al ne haje za to,
Već razmahnu mačem po jelenu,
Oprosti ga od ljutije guja
I pušti ga u goru zelenu,
Pak se baci šarcu na ramena.
Osta vila nogom kopajući,
Ode Marko drumom pjevajući:
„Blago tome, ko još ima koga,
Da ga brani i za njega mari.
Hajd, putniče, sad slobodno gorom,
Brodarine, dok je Marka, nema!“

Rakovac Dragutin, br. 104. *Iz južne Dalmacije.*

3.

Vila strijelja Markova pobratima.

Vino piju do dva pobratima,
Jedno pobre Kraljeviću Marko,
A drugo je Relja Bošnjanine.
Kad se pobre napojili vina,
Pa im vino ugrijalo t'jelo,
A govori Kraljeviću Marko:
„Pjevaj pobre, Relja Bošnjanine!
Pjevaj, pobre, goricom zelenom,
Razgovori i tebe i mene,
I goricu, po kojom idemo.“
Ali Marku Relja odgovara:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Ne smijem ti gorom zapjevati,
Jer će mene vile obraniti,
Crne će mi oči izvaditi.“
A govori Kraljeviću Marko:
„A ne boj se, dragi pobratime!
Dok je zdrava rusa glava moja,
Ne će tebe obraniti vile.“

Kad je Relja Marka razumio,
On zapjeva tanko iza glasa.
Ali vile na sastanku bile,
Sve slušale Relju Bošnjanina,
Kako pjeva Relja Bošnjanine,
Kako pjeva goricom zelenom.
Pa govori vila najstarija:
„Čujte mene, tridest djevojaka!
Eno gorom Relja zapjevao.
Koja će se izmedju vas naći,
Da će poći goricom zelenom,
Da obrani Relju Bošnjanina,
Dat ću njome moje starješinstvo."
Sve su one u tle pogledale,
Ma ne gleda ponajmladja vila,
Neg stariju medju oči crne,
Pa je 'vako njome govorila:
„Hoćeš dati, posestrimo moja!
Hoćeš dati, što si obećala?
Ja ću poći goricom zelenom,
Obranit ću Relju Bošnjanina,
B'jela ću mu izgrditi lica
I oba mu oka izvaditi."
A veli jom vila najstarija:
„Ti poleti, posestrimo moja!
I donesi oba oka crna,
Sve ću dati, sve ću obiknuti,
Moje ću ti pridati vladanje."
Pa da vidiš ponajmladje vile,
Gdje se skače na noge lagane!
Ona j' vila, pa podvila krila,
Pa poleti goricom zelenom,
Pa se zbila u jelove grane
I tu čeka golema junaka.
Kad naljeze Relja Bošnjanine,
A da vidiš prebijele vile!
Obranila golema junaka,
Oba mu je oka izvadila
I još b'jela pogrdila lica.
A poviče Relja Bošnjanine:

„Bog t' ubio, dragi pobratime!
Koliko ti moje govorenje,
A jadnije tvoje neslušanje,
Da ja ne ću gorom zapjevati,
Jer će mene vile obraniti."
A Marko je Relji govorio:
„A ne boj se, dragi pobratime!
Ne će tebe obraniti vile,
Dok je moje na ramenu glave."
A govori Relja Bošnjanine:
„Bog t' ubio, dragi pobratime!
Kako mene obraniti ne će,
Kad je mene teško obranila!
Oba oka izvadila crna
I još b'jela pogrdila lica?"
Kad se na njeg Marko obrnuo
I on vidi pobratima svoga,
On pogleda tamo i ovamo,
Ne bi l' gdjegod ugledao vile.
Kada mu se pogledati dalo,
On pogleda u jele zelene
I ugleda prebijele vile,
Gdjeno sjedi u bijeloj grani.
On potegne noža iza pasa,
Pa od jele otkinuo granu.
Pala grana na zelenu travu,
A na grani prebijela vila.
Pa potegne Kraljeviću Marko,
On potegne trostruke kandžije,
Pa udara od gorice vile.
Kud je kuca, onud koža puca,
A crna je krvca polijeva.
A govori od planine vila:
„Pušti mene, Kraljeviću Marko!
Ja ću svake trave ubirati,
Na junaku oči napraviti."
Ma da vidiš Kraljevića Marka,
Gdje bijelim zubom poškrkuje,
A crnijem brkom namiguje;
Pa na vilu oči iskoreči,

Pa je kuca, žalosna jom majka!
„Digni s tebe oklop i okrilo,
Pa ti leti goricom zelenom
I ubiraj trava svakojijeh,
Na junaku ti napravi oči.
Ako li ih napraviti ne ćeš,
Rusu ću ti otkinuti glavu.“
Ma govori vila prebijela:
„Digni s mene, Kraljeviću Marko!
Digni s mene oklop i okrilo,
Ja ću poći u duge planine,
Ubirat ću trava svakojijeh,
Na junaku oči napravit ću.“
A da vidiš Kraljevića Marka!
Gdje na vilu oči iskoreči,
Pa jom digne oklop i okrilo.
Ode vila u duge planine,
Pa nabere svakojijeh trava
I vrati se k ranjenu junaku.
Brzo se je ona povratila,
Na junaku oči napravila.

Vijolić Djuro, br. 43.

Od Marije Njirić iz Orašca kod Dubrovnika.

4.

Marko Kraljević poznaje očinu sablju.

Podranila Turkinja djevojka
Na Maricu, na vodicu ladnu,
Podranila bijeliti platno.
Do sunca joj bistra voda bila,
A od sunca mutna i krvava,
Pronosila konje i junake.
Oko podne bijeloga dana
Donijela ranjenu deliju,
Na njemu je prečudno od'jelo:
Na njemu su tri ćemera zlata,

Na njemu je sablja od megdana.
Al govori ranjena delija:
„Posestrimo, Turkinjo djevojko!
Baci de mi jednu krpu platna,
Pa me vuci na obalu ravnu.“
Djevojka mu za Boga primila,
Pa mu baci jednu krpu platna,
Pa g' izvadi na obalu ravnu.
Al govori ranjena delija:
„Boga tebi, Turkinjo djevojko!
Imaš koga od plemena svoga?“
Odgovara Turkinja djevojka:
„Ja imadem brata jedinoga
Po imenu agu Mustafagu.“
Al govori ranjena delija:
„Boga tebi, Turkinjo djevojko!
A ti ajde dvoru bijelome,
Pa ti kaži bratu jedinome,
Nek me nosi bijelome dvoru,
Ne bi l' moje rane izl'ječio:
Dat ću njemu jedan ćemer blaga,
Drugi meni, treći tebi, dušo!“
Ona ode dvoru bijelome,
Pa kazuje bratu jedinome:
„O moj brate, aga Mustafaga!
Kad sam jutros rano podranila
Na Maricu, na vodicu ladnu,
Do sunca mi bistra voda bila,
A od sunca mutna i krvava,
Pronosila konje i junake.
Oko podne bijeloga dana
Donijela ranjenu deliju,
Na njemu je prečudno od'jelo,
U njega su tri ćemera blaga
I u njeg je sablja od megdana.
Pa govori ranjena delija:
„„Bogom sestro, Turkinjo djevojko!
Ti mi baci jednu krpu platna,
Pa me vuci na obalu ravnu.““
Bacila sam jednu krpu platna.

Kad sam njega mlada izvadila,
Pita mene neznana delija:
„„Posestrimo, Turkinjo djevojko!
Imaš koga od plemena svoga?““
Ja sam njemu, brate, kazivala:
„Ja imadem brata jedinoga,
Po imenu agu Mustafagu.“
Meni veli ranjena delija:
„„A ti ajde dvoru bijelome,
Pa ti kaži bratu jedinome,
Nek me nosi bijelome dvoru,
Ne bi li mi izl'ječio rane,
Dat ću njemu jedan ćemer zlata,
Meni jedan, treći tebi, dušo!““
Kad to čuo aga Mustafaga,
On otidje na Maricu ladnu,
Pa on pita ranjene delije:
„Pobratime, ranjena delijo!
Oklen jesi rodom i porodom?
Dje s', delijo, rane zadobio?“
Veli njemu ranjena delija:
„Pobratime, aga Mustafaga!
Kad me pitaš, da ti pravo kažem:
Rodom jesam iz Prilipa grada
Po imenu Vukašine kralju,
A rane ti jesam zadobio,
Zadobio na Kosovu bojnom.“
Kad to čuo aga Mustafaga,
On pregleda njegovo od'jelo
I njegova tri ćemera zlata
I njegovu sablju od megdana:
Trže sablju, ods'ječe mu glavu.
S njega svlači od'jelo njegovo
I uze mu tri ćemera zlata,
I uze mu sablju od megdana,
Pa on ide dvoru bijelome.
Daleko ga sestra ugledala,
Al ga malo bliže susretala,
Pa je svomu bratu govorila:
„O moj brate, aga Mustafaga!

Na što si se, brate, popaštio!
Na njegovo prečudno od'jelo,
Na njegeva tri ćemera zlata,
Na njegovu sablju od megdana,
Ala, brate, odsjekla ti glavu!
Što pogubi pobratima moga?"
Tako reče, uz kulu uteče.
Ali dugo ne postalo vr'jeme,
Dodje knjiga od cara turskoga,
Dodje knjiga agi Mustafagi,
Da on idje na carevu vojsku,
A na vojsku, na Kosovo bojno,
Tamo j' poći, ak' i ne će doći.
Kad je doša na Kosovo bojno
I donio sablju od megdana,
Svijem ide od ruke do ruke,
Niko sablje otvorit ne more.
Dodje u ruke Kraljeviću Marku.
Sama mu se sablja povadila,
A na sablji tri rišćanska slova:
Jedno slovo Kraljevića Marka,
Drugo slovo Vukašina kralja,
Treće slovo kovača Novaka.
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Ala kurvo, aga Mustafago!
Dje si 'vaku sablju zadobio?
Esi li je za megdan kovao,
Ali si je na megdan odnio,
Ali ti je ljuba donijela?"
Al govori aga Mustafaga:
„Nijesam je za megdan kovao,
Niti sam je na megdan odnio,
Niti mi je ljuba donijela;
Već sam jedno jutro podranio
Na Maricu, na vodicu ladnu,
Našao sam ranjenu deliju
I njemu sam odsijeka glavu,
Dobio sam sablju od megdana."
Veli njemu Kraljeviću Marko:
„Ala kujo, aga Mustafaga!

Da si njega l'jepo sahranio,
Ja bi tebi plaću izvadio
Pred ovijem carom čestitijem."
Veli njemu aga Mustafaga:
„Poturice, Kraljeviću Marko!
Da si kadar komu izvaditi,
Najprvlje bi sebi izvadio
Pred ovijem carom čestitijem."
Naljuti se Kraljeviću Marko,
Trže sablju, ods'ječe mu glavu.
Osta Ture nogom kopajući,
Ode Marko stranom pjevajući.
I on ode u Kosovo bojno,
Pa on s'ječe po Kosovu vojsku.
S'ječe Marko malo i veliko,
Marko s'ječe, nikog ne propušta.
Dodje tužba na Kraljević-Marka
Sa Kosova caru čestitome,
Da sas'ječe na Kosovu vojsku,
Silnu vojsku cara čestitoga.
Knjigu piše care gospodine,
Pa je šalje Kraljeviću Marku:
„Vaj Boga ti, Kraljeviću Marko!
Zašto s'ječeš po Kosovu vojsku?"
Za to ništa i ne haje Marko,
Veće sjedne ladno piti vino.
Ne pije ga, čim se vino pije,
Van ledjanom od dvanaest oka,
Jedan pije, drugi šarcu dava.
Kad se Marko vina ponapio,
On se šarcu u ramena baci,
Za se turi staru topuzinu,
Uprav ode caru gospodinu.
Kad je doša caru gospodinu,
Govori mu care gospodine:
„Aj Boga ti, Kraljeviću Marko!
Što se jesi na me rasrdio,
Konda sam ti babu pogubio?"
Veli njemu Kraljeviću Marko:
„Da si meni babu pogubio.

Manjma bi se na te rasrdio."
Pa se caru sve primiče Marko,
A za njim se topuzina vuče.
Kad se vidje care u nevolji,
Veli care Kraljeviću Marku:
„Tog se, Marko, ti okani vraga,
Dat ću tebi šest tovara blaga.
Nek je od tebe moja glava mirna,
A ti radi, što je tebi drago."
Edva toga dočekao Marko,
On pokupi šest tovara blaga,
Pa on opet ode u Kosovo,
Po Kosovu on siječe vojsku.
Nešto malo Marko posjekao:
Tri hiljade i trista stotina,
Dok je babu osvetio svoga.

Marjanović Luka, br. 7. *Od Ilije Trtice iz Crne Vlasti u Gornjoj Krajini.*

5.

Marko Kraljević poznaje očinu sablju.

(Malo drukčije.)

Seće mi se Kraljeviću Marko
Sa Kosova nuz to polje ravno,
Sretalo ga Ture momče mlado.
U Tureta sablja nakićena,
Sve biserom i suvijem zlatom,
Ponajbolje dragijem kamenjem.
Marko gleda sablju nakićenu,
Pa bjesedi vjeri nekrštenoj:
„Oj Turčine, vjero nekrštena!
Otkud tebi sablja nakićena,
Sve biserom i suvijem zlatom,
Ponajbolje dragijem kamenjem?
Il ti ju je babo ostavio,
Il s' ju junak na boju dobio,

Il ti ju je ljuba donijela?“
Slušalo je Ture momče mlado,
Slušalo je, što ga pita Marko,
Pa bjesedi Kraljeviću Marku:
„Boraj tebi, Kraljeviću Marko!
Nit mi ju je babo ostavio,
Niti sam ju na boju dobio,
Nit mi ju je ljuba donijela,
Veće sam ju s krvjom osvojio
Na Kosovu, na ravnomu polju.
Moraš znati, Kraljeviću Marko!
Kad je silna izginula vojska,
Na Kosovu, na ravnomu polju,
Onda me je mjera namjerila
Na Kosovo, na to ravno polje.
Na Kosovu crven šator vije,
Nad šatorom krst je pozlaćeni,
Pod šatorom presijedi starče:
B'jela mu je do pojasa brada,
Brkovi mu do ispod pojasa,
U rukama knjiga evandjelje.
Pa on sjedi, pa se Bogu moli.
Starac moli, a meni govori:
„„Oj junače, neznana delijo!
Ta tako ti tog Vidova dana
I današnje mlade nediljice!
Dovati mi hladjene vodice,
Da od žedje starac ne poginem.““
Ja pogleda, da poznajem starca,
Al kod njega ova sablja britka.
L'jepa sablja pristoji junaku,
A ne slabom presijedom starcu.
Pa ja junak sve na jedno smisli,
Mjesto vode odsjeko mu glavu.
Osta starac u krvi ležeći,
A ja odo s' sabljom pjevajući.“
Kad je Marko r'ječi razumio
I Ture si dobro uočio,
On uzima sablju nakićenu,
Pa ju motri i promatra Marko.

Al na sablji tri slova hrišćanska:
Jedno slovo sveti Dimitrija,
Drugo slovo sveti Pantelija,
A treće je svetitelju Djurdje,
Krsno ime Vukašina kralja,
Po imenu Kraljevića babe.
Kad je Marko slova proučio,
Što na sablji hrišćanski se pišu,
Doznao je za babinu sablju
I tko mu je babu pogubio.
Al je Marko mudar i premudar,
On se gradi ko da štit ne znade,
Pa on vraća sablju nakićenu,
Pa bjesedi tiho i pomudro:
„Pošto sablja, Ture, momče mlado!
Pošto sablja, da se pogodimo?“
Odgovara Ture momče mlado,
Odgovara holo silovito:
„Ne budali, Kraljeviću Marko!
Skupa j' sablja, kupit je ne možeš!
Sama oštra trista dukat valja,
A korice trista su dukata,
Dva balčaka trista su dukata,
Jedno s drugim devet je stotina.
Ako ti se ne vjeruje, Marko!
A mi hajdmo Mermedu kovaču,
Nek ju Mermed mjeri i proc'jeni,
Mermed znade, kakva joj je c'jena.“
Tud je Marko Ture poslušao,
Pa odoše Mermedu kovaču.
Kad su došli Mermedu kovaču,
Bjesedio Kraljeviću Marko:
„Važi sablju, Mermedu kovaču!
Da ja vidim, što ta sablja vredi!
Što li vredi, što l' se platit može,
Što li joj je po današnjem c'jena.“
Mermed sluša Kraljevića Marka,
Mermed sluša i posluša Marka.
Baci sablju na vagu kantare,
Baci sablju, pa sve proesapi:

„Bogom brate, po Bogu junače!
Sablja važe, kolik Turčin kaže.“
To j' Mermedu Marko vjerovao,
Pa j' Turčina na stran pozivao:
„Čuješ Ture, vjero nekrštena!
Bi l' me mogo gdigod zakloniti,
Zakloniti, da ne vide Turci,
Dok ti platim šilo za ognjilo,
Jer sam tužan mnogo njima dužan,
Sve po trista na hiljadu mista,
Samom Janku, da mu psujem majku!
Samom Janku do pet sto dukata.“
Njemu veli Ture, momče mlado:
„Znam te, Marko, dobro zakloniti,
U dubravi pod Mijol ćuprije,
Da te ne će ni sunce viditi,
A kamo li Turci napržice.“
Kad je Marko Ture razumio,
Oni idu pod Mijol ćuprije.
A kad došli pod Mijol ćuprije,
Stere Marko divan kabanicu,
Da istresa groše i dukate.
Sjede Ture da broji dukate,
Al je Marko mudar i premudar,
On ne vadi groše ni dukate,
Već on vadi britku sablju svoju,
Trže sablju, ods'ječe mu glavu,
Pa ju baca u vodu Maricu.
Pa bjesedi Kraljeviću Marko:
„To je, Ture, šilo za ognjilo!
Da s' mi babu vodom napojio,
Ja bi tebe rumenijem vinom.
Al ti ubi starca babu moga,
I ja tebi sad odsjeko glavu.“
To gledali Grci i trgovci,
Pa govore Grci i trgovci:
„Teško onom, tko pazari s Markom,
Ne će više s nikim pazariti.“

Ilić Luka, II. br. 16.

Od Jefte Popovića iz Migalovaca kraj Pleternice u Slavoniji.

—⁜—

6.

Marko Kraljević poznaje očinu sablju.

(Malo drukčije.)

Platno bili Kosara divojka
Na Bojani, na 'noj vodi hladnoj.
Zasukala uz ruke rukave
A pandile uz bijele noge,
U Bojanu vodu zagazila,
Pa je cura bilit započela.
Do podneva voda joj je tekla,
Tekla joj je bistra i zelena,
Od podneva mutna i krvava.
Poče nosit drvlje i kamenje,
Poče nosit ranjene junake.
Pa nanese jednoga junaka,
On je grdnih dopadnuo rana,
Sedam rana od sedam pedalja,
Svaka rana srcu odgovara.
Vide mu se bile džigerice,
Kada krene, i bile i crne.
Kad je bio kraj divojke mlade,
Divojci je tiho besidio:
„O Kosaro, kićena divojko!
De zagazi u vodu Bojanu,
Iznesi me na kraj od Bojane,
Ja imadem tri ćemera blaga,
Jednoga ću tebi pokloniti."
Kada ga je cura razumila,
Ona biše srca junačkoga,
Zagazila u vodu Bojanu,
Pa iznese ranjenog deliju,
Iznese ga na rudinu travu.
A što veli ranjeni delija:
„O Kosaro, kićena divojko!
Kaži pravo, tako bila zdrava,
Otkolem si, od kojega grada?"
Sve mu ona po istini kaže:

„Ja sam cura mlada sa Kosova
Sestra mlada Tanković-Osmana.“
Kad je junak riči razumio,
Ovako je curi besidio:
„O Kosaro, kićena divojko!
Ti otidji do Kosova bojna,
Kaži bratu Tanković-Osmanu,
Neka dodje do vode Bojane.
Ja imadem tri ćemera blago,
Jednoga ću tebi darovati,
Jednog tebi, jednog bratu tvomu.
I imadem brijatkinju ćordu,
I nju ću ti bratu darovati.“
Otolem se cura podignula,
Do Kosova bojnog dohodila,
Kaže bratu Tanković-Osmanu,
Sve mu kaže, što je i kako je.
Kad je Osman sestru razumio,
Otolem se oni podignuše,
Do Bojane vode dohodili.
Kada ih je junak sagledao,
On otpasa dva ćemera blaga:
Jednog dade Kosari divojci,
Drugog dade Tanković-Osmanu
I dade mu brijatkinju ćordu.
Kad se Osman ćorde dobavio,
Ćordom mahnu, odsiče mu glavu,
Odnese mu treći ćemer blaga,
Njega baci u vodu Bojanu.
Otolem se oni podignuše,
Do Kosova bojnog dohodiše.
Ma ne prodje ni godinu dana,
Da je Osman pare potrošio.
On uzimlje brijatkinju ćordu,
Pa unidje u pijan-mehanu.
U mehani Kraljevića Marko,
Dade ćordu Kraljevića Marku.
Gleda Marko i prigleda ćordu,
Na ćordi su tri zlatna imena:
Jedno ime Marko Kraljevića,

A drugo je Sibinjanin Janko,
A treće je Senjanin-Ivane.
Kad je Marko imena proštio,
Osmanu je riči besidio:
„Ova ćorda starca babe moga!“
Pa mu s njome odsikao glavu.

Ostojić Mato, I. br. 195. *Od Nikole Raosa iz Grabovca u kotaru imoskom u Dalmaciji.*

7.

Marko Kraljević ukida svadbarinu.

Rano rani Kraljeviću Marko,
Rano rani do ishoda sunca,
Pa on ide na daleke pute
Priko Grčke i ravne Bugarske.
Dobra ga je sreća dostignula,
Susrila ga mladjana divojka.
Kose su joj divne progrušane,
A bilo joj potavnilo lice.
Božju pomoć nazivao Marko:
„Božja pomoć, sestrico divojko!
Ta šta si se tako rascvilila
I s koga si sreću izgubila,
Da se nisi mlada udomila;
Već ti j' bilo potavnilo lice,
A kose ti divne progrušane?“
Kad je čula gizdava divojka,
Što ju pita Kraljeviću Marko,
Ona njemu tiho odgovara:
„Bogom brate, neznana delijo!
S toga sam ti sreću izgubila,
Da se nisam mlada udomila;
I bilo mi potavnilo lice
I kosa mi divna progrušala,
Jer ja nemam nigdi nikog svoga,

A u nas je bane Bugarine,
Tko s' udaje, trijest' dukat daje.
Tko se ženi, trijest i četiri,
A ja brate nemam otkud dati,
Makar ti se ne udala mlada
I ne znala, što je to udaja.“
Kad razumi Kraljeviću Marko,
Kad razumi, što zbori divojka,
Govorio gizdavoj divojki:
„Bogom sestro, lijepa divojko!
Bi l' mi mogla pokazati bana,
Ili bana il njegove dvore,
Da ga idem mladjan pohoditi,
Rad bi š njime malo prozboriti,
Ni o meni ni o mojoj sreći,
Već o tvojoj, divojko, udaji.“
Al govori gizdava divojka:
„Bogom brate, neznana delijo!
Mogu tebi dvore kazivati.
Kada dojdeš krstu na čaire,
Pogledaj de s desna na lijevo,
Na 'nu stranu, kuda sablju pašeš
I otkuda dobra konja jašiš,
Ti pogledaj u gornje sokake,
U sokaku ponajlipše dvore,
Lasno ćeš mu poznavati dvore.
Dvori su mu limom pokriveni,
A pendžeri zlatom obliveni,
Dvori su mu na zlatnih krugovih,
Na krugovih i kamen-stupovih.
Vrata im se za suncem okreću,
A pendžeri za sjajnim misecom.
Okol kuće bakrom ogradito,
A avlija srebrom taracana,
A djerdje je mermerom kamenom.
Na avliji ta čelik kapija,
Na kapiji brave dubravkinje,
Puste nadu, otvorit s' ne dadu.
U avliji jela usadjena,
A pod jelom srebrena trpeza,

Nuz trpezu banova gospoja.
Na krilu joj sarajevsko platno,
A u ruci igla dumbajlija
I u igli to mletačko zlato.
Na ruki joj devet prstenova,
Svaki valja po devet gradova.
Pod vratom joj tri niza djerdana,
Ta sve tri su od suvoga zlata,
A na glavi kruna pozlaćena,
Koja vridi do tri banovine.
Kod nje stoje tri mlade divojke
Mlade služe, sam' da se udadu."
Kad razumi Kraljeviću Marko,
Kad razumi, što diva govori,
Grohotom se junak nasmijao,
Pa se maša u svoje džepove.
I on vadi trideset dukata,
Pa ih daje gizdavoj divojki:
„Evo t', divo, trideset dukata,
Pa je nosi banu Bugarinu,
Da se moreš udomiti mlada,
Udomiti, za draga udati."
Pa on ide krstu na čaire
Po priliki, ko djevojka kaže.
I pogleda s desna na lijevo
Na 'nu stranu, kuda sablju paše
I otkuda dobra konja jaši;
Pa pogleda u gornje sokake
I poznaje dvore Bugarove.
Lasno ih je junak ugledao,
Jer su dvori limom pokriveni,
A pendžeri zlatom obliveni.
Dvori su mu na zlatnih krugovih,
Na krugovih i kamen-stupovih,
Vrata im se za suncem okreću,
A pendžeri za sjajnim mjesecom.
Kad je Marko dvore ugledao,
On se šeće do banovih dvora,
Pa on stade prid banove dvore,
Pa on motri tu dvornu ogradu.

Okol kuće bakrom ogradito,
A avlija srebrom taracana,
A djerdje je mermerom kamenom.
Na avliji ta čelik kapija,
Na kapiji brave dubravkinje
Puste nadu, otvorit s' ne dadu.
Al je Marku srića priskočila,
Jer su vrata otvorena bila.
On ulazi u bansku avliju,
U avliji jela usadjena,
A pod jelom srebrena trpeza,
Nuz trpezu banova gospoja.
Na krilu joj sarajevsko platno,
A u ruci igla dumbajlija
I u igli to mletačko zlato.
Na ruki joj devet prstenova,
Svaki vridi po devet gradova.
Pod vratom joj tri niza djerdana,
Ta sve tri su od suvoga zlata,
A na glavi kruna pozlaćena,
Koja vridi do tri banovine.
Kod nje stoje tri mlade divojke,
Mlade služe, sam' da se udadu.
Motrio ih Kraljeviću Marko,
Motrio ih i razgledo dvore,
Pa govori gospoji banici:
„Božja pomoć, banova gospoje!
Je li zdravo bane Bugarine,
Je li zdravo i gdi se nahodi?
Već ga junak ja ne vidi davno."
Kada čula banova gospoja,
Što govori neznani delija,
Holo mu je mlada govorila:
„Id' otale, sinja kukavico!
Ak' ne misliš ludo poginuti,
Poginuti, glavu izgubiti.
Ta kako ti to pitati smiješ,
Je l' ban zdravo i gdi se nahodi?
Zar s takvimi bane ortakuje,
S takvimi li rujno vino pije?

Ta takvi su banu govedari,
Govedari i hudi konjari.“
Kad je Marko riči razumio,
Grohotom se junak nasmijao
I banicu milo pogledao,
Pogledao, pa ju požalio.
Kad je vidla banica gospoja,
Da joj s' Marko milo podsmihava,
To je njojzi i pomučno bilo,
Pa mi ciknu kano ljuta guja:
„Zlo si sijo, bane Bugarine!
Zlo si sijo rujno piti vino,
Rujno vino i ljutu rakiju,
Zlo si sijo, da bi te ne bilo,
Nit sutrašnjeg ti dočeko danka!
Vino ti se na rane izlilo,
A rakija na bijelo grlo.
Nigdi mira junak ne našao,
Dok ne svežeš ovu napržicu,
Koja mi se mladoj podsmihava
I za tebe bane propitava,
Kanda si mu dužan i poslušan.“
Još ni ljuba riči dovršila,
Al se bane od Elvesta šeće,
Ban se šeće i Marka pogledje,
Ne bi li ga junak pripoznao.
A kad bane Marka pripoznao,
On ne sluša, što ljuba govori,
Već on ide Kraljeviću Marku,
Ruke širi, da se s Markom miri.
Na to Marko ni gledati ne će,
Već popade bana Bugarina,
Udari ga o crnu zemljicu,
Kako nikog još bacao nije.
Kad to vidi gospoja banica,
Kako Marko to postupa s banom,
Mal' ne puče od teškoga jada,
Mal' ne puče i u nesv'jest pade.
Za to Marko haje i ne haje,
Te uzima banovu gospoju,

Te uzima za desnicu ruku,
Pa ju vodi banu Bugarinu,
Da ga vidi, kako lipo leži.
Kada ju je do njega priveo,
Ali bane zube iskesio,
Iskesio, dušu ispustio.
Al i za to ne hajao Marko,
Niti se je mladjan žalostio,
Već on turi banicu gospoju,
Turio ju na mrtvoga bana,
Da ga ljubi mlada oplakuje,
Kad ni htila Marka ni gledati,
A kamo li š njime govoriti,
A još manje vinom podvoriti.
Mrtvog bana gospa oplakuje
I za njime grozne suze lije.
Kako cvili, do Boga se čuje,
Sam ne čuje Kraljeviću Marko.
Malo tomu postojalo vrime,
Eto Marka gospoji banici,
Pa on diže gospoju banicu,
Pa joj skida burmu i prstenje.
Kako ih je lako povukao,
Mal' da nije ruke istrgnuo.
Kad je junak burme pokupio,
Maša joj se bijelome vratu,
Ćede njojzi da otkine vrata
Skidajući djerdan ispod vrata.
Pa se maša to gospinoj glavi,
Mal' ne zdropi živoj gospi glavu
Skidajući tu krunu od zlata,
Skidajući počupa joj vlasi.
Kad je Marko tu krunu spravio,
Pograbio teška buzdovana,
U njem ima tuča i olova,
Dobre mire do pedeset oka,
A trideset drveta javora,
Što junaci na mejdane nose,
Da s njim tuče gospoju banicu,
Jer je Marka ljuto uvridila.

Al se Marko boljem domislio,
Da za ženske nî buzdovan glave,
Pa s' dočepa trostruke kandžije,
Baničina za dive oružja,
Pak ju šiba, dokle ne izdanu
Pod vijetom u avliji jelom.
Pa on ide u banovu krčmu,
Pa on šiba krčmaricu Maru:
„Kaži, kurvo, krčmarice Maro!
Kaži brže, gdi je silno blago?
Ako li mi kazivati ne ćeš,
Mladu ću te na mije derati,
Živu ću te na ražanj metati
I peć ću te ko prolitno janje.“
Kad to čula krčmarica Mara,
Vodi Marka u kamenu kulu,
Gdi je puno groša i dukata,
Što je bane sirote globio. .
Na to Marko ni gledati ne će,
Već govori krčmarici Mari:
„Kaži, kurvo, gdi je drugo blago,
Kaži, kurvo, jer ćeš poginuti!“
Kad to čula krčmarica Mara,
Vodi Marka u tu drugu kulu,
Gdi je zlato i sitni biseru.
To je Marko rado ugledao,
Pa on grabi, koliko mu drago,
Drugo dili medju sirotinju.
Pa on ide u pojne mehane,
Pa on pije vino i rakiju.
Kad se Marko malo ponapio,
Progovara svojem buzdovanu:
„Buzdovane, jedino ufanje!
Buzdovane, dones' der mi vina.“
Kad je čula krčmarica Mara,
Kad je čula, što Marko bjesedi,
Odma skoči krčmarica Mara
I donese jednu kupu vina,
Jednu kupu od trideset oka.
Pije Marko jednu kupu vina,

A još nije brka pokvasio,
Pa on veli svojem buzdovanu:
„Buzdovane, jedino ufanje!
Buzdovane, dones' der mi vina."
Kad to čula krčmarica Mara,
Kad to čula, razumila Marka.
Pa mi skače krčmarica Mara
I donese drugu kupu vina,
Drugu kupu od pedeset oka.
Pije Marko drugu kupu vina,
A istom je brke pokvasio,
Pa bjesedi svomu buzdovanu:
„Buzdovane, jedino ufanje!
Buzdovane, donesi mi vina."
Kad to čula krčmarica Mara,
Nosi Marku treću kupu vina,
Treću kupu od šezdeset oka.
Istom Marko ponapi se vina,
Pa dozivlje mlada oklopnika,
Pa mu veli i lipo govori:
„Idi odma krstu na čaire,
Vikom viči i glasno podvikuj,
Nek s' udaje, tko je za udaju,
Nek se ženi, tko je za ženidbu,
Ubio sam bana Bugarina,
Ne će više sirota patiti."
Pa on side na svojega šarca,
Pa on ode kroz zelene luge
Pivajući Grčkoj i Bugarskoj:
„S Bogom ostaj, Grčka i Bugarska!
Kad me vidiš, onda mi se nadaj."
Kad izmače Kraljeviću Marko,
Bjesedila krčmarica Mara:
„Mili Bože i mila Marijo!
Da čudne ti ovo hale vinske!
Kakve nisam do sada vidila,
Teško t' nam je sudje osušio,
A podrume vinske opustio!"

Ilić Luka, II. br. 14.

Od Jose Bošnjakovića iz Velike u Slavoniji.

8.

Marko Kraljević ne posti posta ramazana.

Turci tuže Marka Kraljevića,
Tuže njega caru gospodinu.
Tužili ga tri godine dana,
Da on pije crveniku vince,
Da on tuče buzdovanom Turke,
I da nosi zelene dolame,
Da ne posti posta ramazana,
I da s bulam po ulicam šeta.
Kad je caru tužba dodijala,
On govori Turcim krajičnicim:
„Bogom vami, Turci krajičnici!
Vi ufat'te Marka Kraljevića,
Ja ću njega nama pogubiti."
Kad su Turci cara razumili,
Pa govore caru gospodinu:
„Bogom tebi, care gospodare!
Ne bi Marka vile ufatile,
Kamo li bi Turci krajičnici."
Al je njima care besidio:
„Ne budal'te Turci janjičari!
Lako ćete Marka ufatiti.
Eto petka i turskoga sveca,
Doć će Marko do turskoga sajma,
Vi zamite vina i rakije,
Ali vina od devet· godina
I rakije triput prižižane,
Pak sjedite uz nju užinati,
Zov'te Marka rujno piti vince,
Pa mišajte vino i rakiju
I opojte Kraljevića Marka,
Onda ćete njega savezati."
Kad su Turci cara razumili,
Jedva oni petka dočekaše,

Pak uzeše vina i rakije
I odoše do turskoga sajma.
Kad su Turci k sajmu dolazili,
Al najdoše Kraljevića Marka.
Odma sjedu už'nu užinati,
Zovu k sebi Marka Kraljevića,
Da on ide rujno piti vince.
Prevari se Marko Kraljeviću,
Side s Turcim rujno piti vino.
Čudila se braća i družina,
S kime Marko rujno pije vino.
Ne pije ga braćom ni s družinom,
Već ga pije s Turcim janjičarim.
Turci njemu rujno daju vino,
Al mišaju vino i rakiju.
Kad su Turci Marka opojili,
Nalio se kao mišinica,
Izvali se kao kravetina.
Onda su ga Turci savezali,
Meću na njeg lisičine teške
Od lakata do b'jelih nokata,
A na noge negve do kolina,
Oko vrata alku zakovanu,
Sama alka devet oka teška,
Pa ga voze caru gospodinu.
Kad se Marko malo rastriznio,
Ne more se maknut ni pomaknut
Od onoga gvoždja sakovana.
Dovezli ga caru gospodinu.
Kad je care Marka opazio,
Pa je njemu care besidio:
„Tu si, kurvo, Marko Kraljeviću!
Već je meni tužba dodijala,
Da ti piješ crveniku vince,
I da nosiš zelene dolame,
I da biješ buzdovanom Turke,
Da ne postiš posta ramazana
I još s bulam po ulicam šetaš.“
Kad je Marko cara razumio,
Njemu tijo Marko odgovara:

„O Bogom ti, care gospodare!
Što ja pijem crveniku vince,
Nisam Ture, da vino ne pijem.
Što ja nosim zelene dolame,
Nisi mi ji ti kupova, care,
Da ji, care, ja nosit ne smidem!
Ja kupova, ja nosio, care!
Što ne postim posta ramazana,
Moja meni vira ne donosi.
Što se s bulam po ulicam šetam,
Vole meni, nego tvojim Turcim,
A što tučem buzdovanom Turke,
I opet ću, care gospodine!
Ako Bog da i nedilja sveta.“
Kad je care njega razumio,
Pa govori Turcim krajičnicim:
„Vod'te Marka u tavnu tavnicu,
Neka tavni do prve nedilje,
Onda ćemo njega objesiti
Na Sitnici, na vodici ladnoj.“
Al govori Marko Kraljeviću:
„Bogom tebi, care gospodare!
Ja imadem dva sina nejaka,
Ma i ljubi skoro dovedenu,
I staricu ostarelu majku,
Daj de meni tinte i papira,
Da ja pišem listak knjige bile,
Ama mojoj ostareloj majci,
Da dovede ljubi Angeliju
I uza nju dva sina nejaka,
Da mi vide, gdi ću poginuti.“
Na to mi se care slakomio,
Da pogubi dva Markova sina,
Da od vraga ne ostane traga!
Dade njemu tinte i papira
I bijelo pero od labuda,
Dade njemu, ujede ga zmija.
Piše Marko listak knjigu bilu,
Ne piše ju ostareloj majci,
Veće piše Janku i Sekuli:

„O Boga vam, Janko i Sekula!
O netjače, drago dite moje!
Evo su me ufatili Turci
I na viru mene savezali,
Metnuli me u tavnicu tavnu,
Gdi je meni blato do kolina,
A vodica od svilena pasa,
Po vodi se guje čilitaju
A sotone iz zidova niču.
U nedilju, koja prva dojde,
Onda će me Turci obisiti,
Na Sitnici, na vodici ladnoj.
Al nemojte zore zaspavati,
Podranite na ravno Kosovo,
Već do ladne vodice Sitnice,
Ne bi l' meni glavu skapulali."
Ode knjiga od ruke do ruke,
A na ruke Janković-Stojana.
Kad je Janko knjigu proučio,
Oborio suzam niz obraze.
Gledao ga Sekul d'jete mlado,
Pak besidi Janković-Stojanu:
„O ujače, Janković-Stojane!
Otkud knjiga, od koga li grada,
Koga l' ona zapovida vraga?
I dosad su knjige dolazile,
Ma ji nisi suzam polivao."
Odgovara Janković-Stojane:
„Nije knjiga od nijednog grada,
Već je knjiga Marka Kraljevića.
Evo Turci Marka ufatili
I na viru njega savezali,
Bacili ga u tavnicu tavnu,
Da on tavni do prve nedilje,
Onda će ga Turci obisiti,
Na Sitnici, na vodici ladnoj.
Evo piše Kraljeviću Marko,
Da dojdemo do vodice Sitnice,
Koja teče medjom kraj Kosova,
Ne bi l' njemu skapulali glavu."

Misli Stojan misli svakojake,
Kako b' Marku skapulali glavu.
Sve su misli na jednu smislili,
Oni pašu svijetlo oružje,
Na oružje popovske haljine.
Kada dojde prva nediljica,
Uranio Janković-Stojane
I š njim d'jete Sekul-netijače.
Podsili su do dva konja vrana,
Pak odoše preko polja ravna
Kano zvizda preko neba sjajna;
I ujdoše u goru zelenu,
Pa mi jašu goricom zelenom.
Kad su bili usred gore crne,
Govorio Janković-Stojane:
„Sekulica, drago d'jete moje!
Propni de se na jelu zelenu,
Pa pogledaj niz polje Kosovo,
Vode l' Turci Marka Kraljevića."
Sekul d'jete ujca poslušao,
Pak izajde jeli u ogranke,
I pogleda na polje Kosovo,
I opazi Turke janjičare,
Gdi ga vode Marka Kraljevića,
Pak podviknu konda geik riknu:
„Vode Turci Marka Kraljevića!"
Viku čuše Marko Kraljeviću
Od svojega Sekul-netijaka,
Ma i zveku od britki sabalja,
Pa on pade u travu zelenu.
A kad pade u travu zelenu,
Nama se je nasmijao Marko.
Opazi ga jedna poturica,
Pak zavika iza svega glasa:
„Daj der, care, ti pogubi Marka,
Na ništo se nasmijao Marko,
U ništo se poufala kurva."
Kad je care Ture razumio,
Uze Marka za bijelu ruku,
Pa ga diže iz trave zelene

I pita ga care gospodine:
„Na što si se nasmijao, Marko!
U što si se zaufao, Marko?“
Marko caru tijo odgovara:
„Ne budali, care gospodine!
Nisam ti se jadan nasmijao,
Niti sam se ništo zaufao,
Već počeo sanak boraviti.
Pusti mene, care gospodine!
A pusti me u travu zelenu.
Pravo ću ti, care, kaživati,
Što ja budem u snu boravio.“
I to care za Boga primio,
Pa ga pušta u travu zelenu.
Ne će Marko da boravi sanka,
Veće čeka Janković-Stojana
I š njim dite Sekul-netijaka.
Doklem dojdu malo bliže njega,
I opet se nasmijao Marko.
Opet spazi jedna poturica,
Pa zavika iza svega glasa,
Ture viče konda konjic višti:
„Bog te ubio, care gospodine!
Daj de, care, ti pogubi Marka,
I potle će dodijati Marko,
Na ništo se nasmijao Marko,
U ništo se kuga zaufala.“
Kad je care razumio Ture,
Diže Marka iz trave zelene,
Diže njega za desnicu ruku,
Pak je care Marku govorio:
„Bogom tebi, Kraljeviću Marko,
Na što si se nasmijao, Marko!
U što si se poufao, kugo!
Da ćeš svoju skapulati glavu?
Borme ne ćeš, vira ti je moja,
Blizo su ti ta turska višala.“
Odgovara caru gospodinu:
„Ne budali, care gospodine!
Ja ću tebi pravo kaživati.

Ja sanjao i u snu vidio,
Ja vidio zmiju zavezanu
I oko nje jato golubova.
Doletiše dva orla iz oblaka,
Rastiraše jato golubova,
Odvezaše zmiju zavezanu,
Tiraju ji ko lovac pipliće."
I to care za Boga ne prima,
Nego vodi Marka do višala.
Kad pojdoše malo ponaprida,
Nasmija se Marko Kraljeviću.
Opazi ga care gospodine,
Pa mi pita Marka Kraljevića:
„Na što se je nasmijao Marko?"
Odgovara Kraljeviću Marko:
„Ne budali, care gospodine!
A kako se ne bi nasmijao?
Eno vidim do dva kaludjera.
Pusti k meni do dva kaludjera,
Da mi dadu za grije pokoru.
Mnogo grija jesam učinio,
Učinio, a ne ispovidio.
Mnogo vino ja jesam popio,
Ja popio, a ne platio ga.
Mnogu jesam majku rascvilio,
A ljubovcu u crno zavio
I sestricu s bratom rastavio."
I to care za Boga primio.
Car odmače silnu vojsku svoju,
K njemu pusti do dva kaludjera.
Nisu oto do dva kaludjera,
Već je oto Janković-Stojane
I netjače Sekulica mladi.
Oni ne će ispovidat Marka,
Nego oni otkivaju Marka.
Sve okovi lako otkovaše,
Al se ne da alka oko vrata.
Al potpazi jedna poturica,
Pak zavika iza svega glasa:
„Ajme, care, da te Bog ubio!

Nisu ono do dva kaludjera,
Nego j' ono Janković-Stojane,
I netjače Kraljevića Marka."
Kad je care razumio riči,
On namače silnu vojsku svoju,
Da pogubi Janković-Stojana,
Ma i š njime Sekulu mladoga.
Viče Stojko iza svega glasa:
„Bran', Sekula, od Turaka Marka,
Doklem starac ja otkujem Marka."
Lako oni Marka otkovaše,
Prisikoše alku oko vrata
I tri prsta vrata zafatiše.
Za to Marko i ne haja ništa.
Kad se Marko šarca dobavio,
Marko se je šarca prifatio,
Ma i svoje sablje okovane,
Pak potira Turke vitezove.
Tira Marko ko lovac kokoši,
A para ji kano vuče ovce.
Motao ji kano vitar grane,
A siko ji kao kosac travu,
I cara je Marko ufatio.
Od Turaka niko ne ostade,
Samo jedna drevna Turkesina,
Koja j' došla to čudo gledati,
A kako će obisiti Marka.
I njeg hoće da pogubi Marko,
Ali ne da Janković-Stojane.
Otpravi ga Carigradu gradu,
A da samo Ture pripovida,
Kako Turci Marka obisiše.
Pa uzimlju cara gospodina,
Meću njega na Markovo misto.
Gdi je Marku care odredio.
Kad je cara Marko obisio,
Ovako je bio govorio:
„O Bogom ti, care gospodine!
Gdi je tvoja ljuba sultanija,
Gdi si š njome kafu jutros pio?"

Car ostade viseć na višalim,
Marko ode dvoru pivajući.
Onda bilo, sad se spominjalo.

Trnski Ivan, br. 5. *Iz Gornje Krajine u Hrvatskoj.*

10.

Marko Kraljević ne posti posta ramazana.

(Malo drukčije.)

Pije vino Kraljeviću Marko — u carevu bezistanu,
S Kostadinom, drag'jem pobratimom.
Silom dava Vlahom piti vino!
To se čudo i u cara čulo.
Mače care svoga poklisara,
Poklisara crnoga Arapina:
„Doved' to mi Kraljevića Marka
Oli rusu glavu Marka Kraljevića."
Brzo ide crni Arapine.
A kad dodje bilom bezistenu,
Ali Marko ispijaše vino;
Udara mu šarca buzdohanom.
Njemu veli Kraljeviću Marko:
„Ne udaraj, crni Arapine!
Još ti konjic ima gospodara."
Za to Arap ništa i ne haje,
Neg udara konja buzdohanom.
Šarac ciči kaono ljuta zmija
I pogleda Marka gospodara.
Marko srcu odoljet ne može,
On mi skoči na junaške noge,
Iz sagrije sablju izvadio,
Ter pogubi careva poklisara.
Veli njemu Kostadine pobro:
„Kraljeviću, ujela te zmija!

Što pogubi caru poklisara,
Oba ćemo poginuti sada.“
Za to Marko i ne haje ništa,
Neg posjede šarca svoga,
Ter on ide k caru u Carigrad,
On pred carom crnu zemlju ljubi,
Desnu ruku i koljeno l'jevo.
Al je Marku care besjedio:
„Što si došo, jedan zulumćare!
Koliko li govorenje moje,
Da ne piješ uz ramazan vino,
Da ne nosiš zelenu dolamu.“
A njemu Marko besjedjaše:
„Znaš li care, mili gospodare!
Kad si, care, bio u sužanjstvu,
Baš u onoj zemlji arapskoj,
Ter ti meni tanku knjigu pišeš:
„„Kraljić-Marko, moj po Bogu sinko!
Vadi mene iz nevolje teške.““
A kad Marko knjigu progledao,
Ja podsidoh šarca konja moga,
Odoh u arapsku zemlju.
Večer dodjoh u arapsku zemlju
I ja nadjoh tri age arapske,
Ja ih nadjoh dje večeraju,
Ti im care mumom svijetlaše.
Ja izvadih iz sagrije sablju
I pogubih tri age arapske,
Oprostih tebe iz sužanjstva,
I pobjegosmo bilom Carigradu.
Moš se spomenuti, dragi gospodaru!
Da mi dade činit, što mi drago,
I da pijem uz ramazan rujno vino.“
Kad je njega razumio care,
Grohotom se nasmijao care
I lijepo Marka darovao:
„Podji Marko, moj sivi sokole!
Ter se napij zadovolje vina.
Jošter uzmi saruk i kauk,
Hodi sa mnom u mečite turske.“

To li bilo, to li i ne bilo,
Sad se medju nami spominalo,
Da su zdravo sve junačke majke!

Popijevke slovinske, br. 42, str. 113—115. — *Rukopis iz Dubrovnika od g. 1758.*

11.

Marko Kraljević i car Sulejman.

Ovce pase Kraljeviću Marko,
Na Kosovu polju od mejdana.
Zareče se Kraljeviću Marko,
Da se junak oženiti ne će,
Dok ne ljubi carice gospoje
I njegove l'jepe sultanije.
Misli Marko, da nitko ne čuje,
Al to čula bula udovica.
Ode ona, pa caru kazuje:
„A da znadeš, care gospodaru!
Što govori momče kod ovaca,
Mlado momče Kraljeviću Marko.
Da se junak oženiti ne će,
Dok ne ljubi carice gospoje
I mladjane tvoje sultanije."
Kad to čuo care gospodaru,
On dozivlje trideset Turaka,
Pa ih šalje na polje Kosovo,
Da uhvate Kraljevića Marka
I dovedu k njemu pod šatore.
Kad dodjoše Turci na Kosovo,
Na prevari uhvatiše Marka
Odvedoše k caru pod šatore.
Pita njega care Sulejmane:
„Je l' istina, mladjano čobanče!
Je l' istina, što govore ljudi?
Da si reka na polju Kosovu,

Da se junak oženiti ne ćeš,
Dok ne ljubiš carice gospoje
I lijepe moje sultanije?“
Odgovara Kraljeviću Marko:
„Istina je; care Sulejmane!
Istina je, što govore ljudi.“
Tad govori care Sulejmane:
„Kakvom smrti najvoliš umr'jeti?
Oli voliš tanana vješala,
Ol mi voliš sablju poljubiti?“
Govori mu Kraljeviću Marko:
„N'jesam hajduk, n'jesam za vješala,
Tvoja sablja zločesta kovača,
Moja bi se otrovala usta.
Junak jesam, nek ginem junački.
Daj mi kakvo ostarjelo kljuse
I kakovu sablju za'rdjalu,
Pa me pusti na polje široko,
A natisni trista janjičara,
Na mejdanu nek izgubim glavu.“
To je care jedva dočekao.
Pa mu daje staru kljusetinu,
Što ne može već se ni micati.
I dade mu sablju za'rdjalu,
Pa ga pusti na polje široko,
A za njime trista janjičara.
Al Bog dade i sreća junačka,
Vila Marku sablju naoštrila
I njegova konja pomladila.
Okrenu se Kraljeviću Marko,
Medju Turke juriš učinio,
Sve ih s reda pod mač okrenuo.
Kad to vidi care Sulejmane
Viče care iza svega glasa:
„Ne gubi mi Osman-paše, Marko!“
Al to Marko čuje i ne čuje,
Već mu rusu odvalio glavu.
Ode Marko u careve dvore,
Pa on sjede na klupu do cara.
Car se odmiče, a Marko primiče.

Kad je caru ponestalo klupe,
On se hvata sebi u džepove,
Pa pred Marka trijest dukat' baci.
Veli njemu care Sulejmane:
„Ajde, Marko, iz mojega dvora!
Da Bog dade i Muhamed svetac,
Već te moje oči ne vidjele!“

Stipac Ivan, br. 12.

Od jednoga slijepca iz Smiljana kod Gospića.

12.

Marko Kraljević i careva hazna.

elal viče okolo careva grada:
„Ko je caru haznu pokupio
I isjeko djecu haznadare?“
Turci vele: Kraljeviću Marko.
Ali Marko pod čadorom spava
I niko ga probudit ne smijaše
Do jednoga pobre Alil-age.
I on njega probudit ne smije,
Neg mu vadi ispod glave tamburu,
U tamburu sitno udaraše.
Kroz san Marko besjedio tader:
„Ko od Turak' u tamburu udara?
Tambura mu se o glavu razbila!“
Njemu veli pobro Alil-ago:
„Ustan' bolje, dragi pobratime!
Careva je hazna pokradena,
Isječena djeca haznadari.
Turci vele: Kraljević je Marko,
Svojijem pobrom Alil-agom.“
Skoči Marko na junačke noge,
Ter veli pobri Alil-agi:
„Sutra će care učiniti divan
I sve sluge na divan sazvati,

Svi će prid njim sablje izvaditi,
U svakoga je sjajna i svijetla,
A moja je tamna i krvava."
Veli njemu pobro Alil-aga:
„Ah ne boj se, pobro Kraljeviću!
Ja imadem dvije britke sablje,
Obje su kano i tvoja sakovane,
Ja ću jednu pokloniti tebi."
Kad je sjutra osvanuo bio danak,
Ter je care divan učinio,
Sve je sluge na divan sazvao,
Koji su pred njim sablje izvadili,
Ali ne će Kraljeviću Marko.
Car je Marku tiho govorio:
„Vadi ćordu, slugo Kraljeviću!"
„„Ah na viru, care gospodare!
Moja me je majka proklinala,
Da ne vadim zaludu sablje.""
Car je jošte Marku govorio:
„Vadi, Marko, na koga ti drago."
Kad je Marko r'ječi razumio,
U njemu je živo srce poigralo.
Prima sebi Turak' ugledao,
Sve Turaka, svojih neprijatelja,
Mahnu sabljom i desnicom svojom,
Trides rusih odsiječe glava,
Sve od Turak', svojijeh dušmana.
U stolu se potresao care
Bojeći se, da ga ne pos'ječe Marko.
Još je care Marku besjedio:
„Aj vire ti, slugo Kraljeviću!
Je l' istina, što Turci govore,
Da si moju haznu pokupio
I isjeko djecu haznadare?"
„„Istina je, mili gospodare!
Bijaše mi ponestalo spendze,
Ja otidem da uzmem malahno,
Navališe djeca haznadari,
Navališe da pogube mene.
Mahnuh sabljom i tamo i amo,

Ništa ne znam, posikoh li koga.""
„Hvala tebi, slugo Kraljeviću!
Da nijesi učinio tako,
Ja bih tebe pogubio care."

Popijevke slovinske, br. 43, str. 115—117.

Rukopis iz Dubrovnika od g. 1758.

13.

Marko Kraljević prevario Arapku djevojku.

Stade majka starica sinu Marku govoriti,
Pošten domaćine!
Veseli se, domaćine, veseli ti prijatelji!
„Kako, sinu, izide iz te arapske tamnice,
Moj Kraljeviću?
Ali mi se otkupi tom drobnom spencom,
Ali mi se odrva demeskijom britkom sabljom,
Gizdavi junače?"
Ali Marko Kraljević majci svojoj odgovori:
„Otkud meni, majko, u tamnici drobna spenca,
Ma mila majko?
Otkud li mi u tamnici demeskija britka sablja?
Nego meni dohodjaše arapska jedna djevojka,
Gizdava diklica!
Ona meni dohodjaše i jutrom i večerom.
Pak mi podje divojka jedno jutro govoriti:
„„Kraljeviću Marko!
Tako tebe, moj Marko, ne ubio Bog veliki!
Od li mene uzeti za tvoju vjernu ljubovcu,
Kraljeviću Marko!
Da ja tebe izvedem iz te arapske tamnice?""
A Marko joj Kraljević lijepo odgovaraše,
Gizdavoj diklici:
„„Hoću, hoću, divojko, veće nego s dobre volje.""
I tu ga jest izvela iz te arapske tamnice,
Kraljevića Marka.

I tamo mi podjoše tom zelenom planinom,
I kada mi bješe usred zelene planine,
Gizdava divojko!
Bez glave je ostavi usred zelene planine."
Kad je majci došo na svoje bijele dvore,
Kraljević Marko,
Podje majka starica sinu Marku govoriti:
„Velik ti si grijeh, o moj sinko, učinio,
Kraljeviću Marko!
Zašto je meni nijesi doveo na moje b'jele dvore?
Ja bi je hranila za života za mojega,
Gizdavu divojku!"
Vesel'te se svi okolo, veselio vi Bog veliki.

Rukopis jugoslavenske akademije (I. b. 80.), list 23.

Pisano prošloga vijeka u južnoj Dalmaciji.

14.

Marko Kraljević prevario Arapku djevojku.

(Malo drukčije.)

O sužnji se Kraljeviću Marko
U tamnici crnog Arapina.
Pohodi ga Arapka djevojka,
Sestra draga crnog Arapina,
Nosi njemu ručke i objede,
Na promjenu tanahne košulje.
Al to mladoj lošom srećom bilo.
To obazna crni Arapine,
On je svojoj sestri zapr'jetio:
„Ja sam Arap čuo od drugoga,
Da ti ideš na tamnice tamne,
Da pohodiš sužnja nevoljnoga,
Sužnja moga Kraljevića Marka,
Da mu nosiš ručke i objede,
Na promjenu tanahne košulje.
Da ja znadem, draga sestro moja!
Da j' istina, što mi drugi kažu,

Prošla bi te rusa glava tvoja.
Al ja idem doli niz krajine,
Ne ću doći dana za nedjelju.
A kada se zdravo doma vratim,
Objesit ću Kraljevića Marka."
Tijem Arap bijela iz dvora.
Ona mlada Arapka djevojka
Od tamnice ključe uzimala,
Al ne nosi ručka ni objeda.
Od tamnice vrata otvorala.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
On govori Arapci djevojci:
„O djevojko, draga dušo moja!
Što si mene pozaboravila,
Kad mi n'jesi objed donijela?"
Govori mu Arapka djevojka:
„Kraljeviću, sužnju brata moga!
Ja ne smijem Arapka djevojka
Od Arapa mila brata moga,
Er je nama lošom srećom bilo,
Er je meni Arap obaznao,
Da ja k tebi idem na tamnicu,
Da ti nosim ručke i objede,
Na promjenu tanahne košulje.
Jošter mi je Arap zapr'jetio,
Da on znade, da je to istina,
Da bi mene moja prošla glava.
I još mi je Arap govorio,
Da on ide doli niz krajine,
Ne će doći dana za nedjelju,
A kada se zdravo doma vrati,
Da će tebe jadna objesiti."
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Pocmilio kako zmija ljuta
I govori Arapci djevojci:
„Ja ne žalim, lijepa djevojko!
Ja ne žalim, što ću poginuti,
Er do Boga ne imam nikoga,
Nego moju ostarjelu majku.
Ona jadna kako će bez mene!"

Kad to čula Arapka djevojka,
Ona mlada srca milostiva,
Pa govori Arapka djevojka:
„Da ja znadem, Kraljeviću Marko!
Da mi možeš tvrdu vjeru dati,
Da ti n'jesi vjeren ni oženjen,
Da ćeš m' odvest Prilipu tvojemu
I da ćeš se oženiti za me,
Puštila bih tebe iz tamnice.“
Ali joj je Marko govorio:
„Dušo moja, Arapko djevojko!
Evo tebi tvrdu vjeru davam,
Tvrdu vjeru puta i po deset,
Da ja n'jesam vjeren ni oženjen,
Niti komu tvrdu vjeru dao,
Baš ničijoj majci ni sestrici.
Odvest ću te Prilipu mojemu,
Ončas dodjem Prilipu bijelom,
Tebe, dušo, pokrstiti hoću,
I ončas se oženiti s tobom.“
Kad je Marka razumjela mlada,
Radosna se svom u srcu nadje,
Pušti Marka iz tamnice tamne.
Još da vidiš Arapke djevojke!
Od tamnice rastvorila vrata,
Sve mi sužnje iz tamnice pusti,
Neka idu kući pjevajući.
Pa tad mlada Arapka djevojka
Vodi Marka u bijele dvore.
A kakav je Kraljeviću Marko,
Da ko vidi, bi se prepanuo!
Kose su mu do zemljice crne,
Kada spava, stere ih poda se.
Brada mu je, pokriva se njome,
Nokti su mu, zaklo bi se njima.
Ona mlada Arapka djevojka
Dovede mu tri mlada berbera,
Da mu jedan nokte otkiduje,
Da mu drugi žutu brije bradu,
Da mu treći crne kose striže.

Dava Marku piva i jediva.
Ona šeta u konjske podrume
I izvede tri dobra dorina,
Tri je konja blaga napunila,
Četvrtoga vilu izvadila,
Četvrtoga, što je za njih bio.
Osedla ga sedlom srebrnijem,
A zauzda uzdom pozlaćenom,
Pa se Marko na konja bacio,
Stavi uza se Arapku djevojku.
Kad su došli zelenu u goru, .
Na Bojanu, na vodu studenu,
Arapka je Marku govorila:
„Kraljeviću, moje milo drago!
Kalaj mene sa konja na travu,
Da ja idem studenu na vodu,
Hladnom vodom lišce umivati,
Dje s' umiju mlade Latinkinje,
Da bi moje lišce pob'jeljelo
Kako lišce mlad'jeh Latinaka!“
Ali joj je Marko govorio:
„A ne ludi, draga dušo moja,
Neg bježimo, što prije možemo!“
Govori mu Arapka djevojka:
„Ne straši se, Kraljeviću Marko,
Ne boj mi se, moje milo drago!
Od Arapa, mila brata moga,
Kad je pošo doli niz krajine.
Neg me pušti studenu na vodu,
Neka mi je lišce umivati“.
Nije tio Kraljeviću Marko,
Nije tio, s manje nije mogo,
Neg je kala sa konja na travu.
Ona podje studene na vode,
Umiva se Arapka djevojka,
Utire se i desnom i lijevom,
Sve što se je više umivala,
Sve joj lišce crnje dohodilo.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Misli junak, što bi učinio:

Hoće li je Prilipu voditi,
Ali će je u vodi ostavit?
Sam je sobom Marko govorio:
„Ako zdravo Prilipu bijelom
Ja dovedem Arapku djevojku,
Rugat će se Prilipke djevojke:
„„Nuti luda Kraljevića Marka!
Kakve Marko ima vjerenice!““
Pa pod sobom udari dorina,
A ostavi na vodi djevojku.
Kad to vidi Arapka djevojka,
Za Markom je pristajati stala
I ovako njega dozivala:
„Ajme Marko, milo moje drago!
A dje si me jadnu ostavio,
U gorici, vodi na studenoj,
Da me jede od gore zvjerenje!
Dje je vjera, ubila da bi te!“
Za to Marko ništa i ne haje,
Neg on ćera konje naprijeda
I pobježe Prilipu bijelom.
Opet mu je mlada govorila:
„Kraljeviću, milo moje drago!
Vodi mene Prilipu b'jelome.
Ako ne ćeš mene za gospodje,
Vodi mene dvoru za robinje,
Da ti metem dvora bijeloga
I po dvoru da činim izmete.“
Isto Marko za to i ne haje,
Neg udara konje naprijeda.
I treći mu put je govorila,
Al joj Marko vidu ubjegnuo.
Sama osta Arapka djevojka,
Sama osta u gori zelenoj.
Cmili jadna i suze prol'jeva
I promišlja, što će učiniti,
Pa posjede st'jene na studene
I sama je sobom govorila:
„Da se vratim b'jelu dvoru momu,
A k Arapu bratu rodjenomu,

Rusu će mi odasjeći glavu.
A za Markom da bih pristajala,
Ne znam puta grada put Prilipa,
Zanaga se izgubiti hoću.
A da čekam nesrećna djevojka,
U gorici dokle nojca dodje,
Izjest će me od gore zvjerenje;
Nego idem na vodu studenu,
U vodu se volim utopiti."
Pa se vrati studenu na vodu,
Bacila se u vodu studenu.
A on junak Kraljeviću Marko
Kada dodje dvoru bijelomu,
Svoja ga je pričekala majka
I ovako njemu govorila:
„Sine Marko, moje d'jete drago!
Otkle tebi silnovito blago,
Kad si bio u tamnici tamnoj,
U tamnici crnog Arapina?"
Marko majci po istini kaže,
Po istini sve bilo kako je,
I Arapku da je ostavio
Na Bojani, na vodi studenoj.
Kad je Marka svoja čula majka,
Žalosna se u svom srcu nadje
I ovako sinu govorila:
„Ajme Marko, moje d'jete drago!
Vele jadan što si učinio?
Zaklinjem te b'jelim ml'jekom mojim,
Kojijem sam tebe othranila,
Ti se vrati vodu na studenu,
Da bi našo Arapku djevojku,
Dovedi je Prilipu b'jelomu,
Dovedi je, oženi se za nju.
Da ne bilo Arapke djevojke,
Već te majka ne bih ni vidjela,
Na vješalim puštio bi dušu."
Kraljeviću kad je čuje Marko,
U živu se srcu zabolio,
Pokajo se, što je učinio,

Pa pošeta bijele pred dvore.
Iz podruma konja izvadio,
Nema kada ni osedlat konja,
Gola mu se baci na ramena
I poćera poljem širokijem.
Od brzina konja i junaka
Sve se polje prahom zaprašilo.
Brzo dodje u gore zelene,
Stade zvati Arapke djevojke,
Ma se njemu niko ne ozivlje.
Svemu se je jadu domislio,
Pa mi ide studenu na vodu,
Pokraj vode osjeda dorina.
Oko vode ozirat se stane,
Al ne vidi Arapke djevojke.
U hladnu se vodu zagledao,
To je vidi vodi u studenoj.
Kako ljuta zmija pocmilio
I samijem sobom govorio:
„Vele jadan, što sam učinio,
O Arapko, draga dušo moja!
Koliko ti moje govorenje,
Ah prokleto tvoje neslušanje.
Da ne ideš vode na studene!“
Pa se Marko svlačiti stanuo,
Svlači sebe do košulje tanke,
Ter se baci u vodu studenu.
Mrtvu vadi Arapku djevojku,
Iznese je na kraj vode hladne,
Pa je malo greblje iskopao
I djevojku u njeg ukopao,
Pa se vrati dvoru bijelomu.
Kad je došo dvoru bijelomu,
Svoja ga je pričekala majka
I ovako njemu govorila:
„Ajme Marko, jadno d'jete moje!
Dje j' Arapka mladjahna djevojka?“
Ma je Marko majci govorio:
„O gospodjo, mila majko moja!
Kad sam došo u goru zelenu,

Zvao sam je gori po zelenoj,
Al se meni niko ne ozvao.
Svemu sam se jadu domislio,
Da se nije mlada utopila.
Pa sam pošo vodu na studenu,
Oko vode ozirat se stao,
Al ne vidim Arapke djevojke.
U hladnu se vodu zagledao,
Pa je vidim vodi u studenoj.
Svlačim sebe do košulje tanke
I bacim se u vodu studenu,
Mrtvu vadim Arapku djevojku.
Pokraj vode greblje iskopo sam
I ukopo Arapku djevojku."
Kada Marka stara čuje majka,
Pocmilila kako zmija ljuta,
Žalit stade Arapke djevojke.
Al zaludu, nije joj na vr'jeme.

Glavić Baldo Melkov, sv. XVII. br. 51.

Od Vice Glavić iz Luke na Šipanu.

15.

Oklada Marka Kraljevića.

Vino pije Kraljeviću Marko
U Novomu, gradu bijelomu,
S dragim pobrom Mrkonjićem banom.
Pa je Marko banu besidio:
„A moj pobro, Mrkonjiću bane!
Skoro jesi bio u Mostaru,
Kaži meni, sladak pobratime!
Koliko je hoda od Novoga,
Od Novoga do ravnog Mostara."
Veli njemu Mrkonjiću bane:
„Čuješ li me, dragi pobratime!
Dobru konju i dobru junaku
Za nedilju i tamo i amo;

Lošu konju i lošu junaku
Nije dosta ni dvi nediljice."
Ma veli mu Kraljeviću Marko:
„Pobratime, Mrkonjiću bane!
Men' junaku i šarinu mome,
Kako mi se čini na srdašcu,
Za dan bili i tamo i amo."
A veli mu Mrkonjiću bane:
„Borme ne ćeš, dragi pobratime!
Kako mi se čini na srdašcu,
Ja bih s tobom oklad načinio,
Da ti ne ćeš, pobratime Marko!
Za dan doći i tamo i amo."
Pa tu pobre oklad postaviše:
Meće Marko svoju kulu bilu
I suviše majku i ljubovcu;
Meće bane do tri kule bile,
Jer ne ima majke ni ljubovce.
Još mu veli Kraljeviću Marko:
„A moj bane, slatki pobratime!
Ako mi se ne ćeš virovati,
Donit ću ti lipo obiležje
Baš Alila Tekelića seku,
Po imenu Ajkunu divojku,
Pa ću moga oženiti pobru."
Do po noći vino ispijaše,
Od po noći Marko domu podje.
Kad je doša dvoru bijelomu,
Svojoj staroj besidija majci:
„Stara majko, moja milosnice!
Opravi mi debela šarina,
Svu noć mi ga ti provadjaj, majko!
Jer ti hoću putovat daleko."
Kada majka razumila Marka,
Prihvati mu šarca debeloga.
Hode Marko na meke dušeke.
A da vidiš ostarile majke!
Lipo šarca opravila bila,
Osedla ga sedlom tatarijom,
A zauzda ljutom madžarijom.

Priteže mu četiri kolana,
Pa sve, brate, jedan do drugoga.
A po njima od zlata tkanicu,
Što mu čuva sva četri kolana.
Na nj pribaci mrku medvidinu,
Čambre su joj konju do kopita.
Na jabuku koplje od mejdana.
A na koplju od medvida glava,
Kako zija, kolik da je živa.
A uza nju soko ptica siva.
Dade njemu ovnovine mesa,
A šarinu bilice pšenice.
Napoji ga vina troljitnjega
I rakije od devet godina.
A kad jutro bilo osvanulo,
Evo t' pobre bana Mrkonjića,
Pa dozivlje majku Kraljevića:
„O pomajko, Kraljevića majko!
Je li rano podranio Marko,
Drinopolje je li priletio?“
A veli mu Kraljevića majka:
„O posinak, bane Mrkonjiću!
Nije dobro podranio Marko,
Već eno ga na dušeku spava.“
Al to sluša Kraljeviću Marko,
Pak se Marko na noge skočio,
Ter se onda lipo opravio,
A na bedru ćordu dernagliju,
Evo ti ga doli na avliju!
Poklopi mi šarca debeloga,
Pa prihvati paklenu kandžiju,
Pa pokucnu krilata šarina.
Da je komu pogledati bilo,
Kako leti Kraljeviću Marko
Na onomu šarcu krilatomu!
Nit se vidi konja, ni junaka,
Već sivaju čavli iz kopita,
Iz potkova živa vatra siplje!
Siva Marku na bedrici ćorda,
A bili se soko na jabuci.

Podne dodje, ka Mostaru sadje.
Pa nalazi bunar vode hladne
I na njemu dvan'est biljarica,
I Alila Tekelića seku,
Po imenu Ajkunu divojku.
Pita Marko vode sa konjica.
Sve divojke zemlji pogledaše,
Ali ne će mlada Ajkunija,
Već je 'vako njima besidila:
„Bor ubio mladjahne divojke!
Što ne date junaku vodice?
Teško njemu u neznanoj zemlji,
Nit ko srita, nit za zdravlje pita."
Pa ibrik je vode zahitila,
Dodaje ga Kraljeviću Marku;
A nju Marko za desnicu ruku,
Pak je metnu za se na konjica,
Pak poleti niz to polje ravno.
Veli njemu lijepa divojka:
„Bor t' ubio, neznana delijo!
Baci mene na zelenu travu.
Nije za te lišce odgojeno,
Već za onog golema junaka,
Po imenu Kraljevića Marka.
Ako sazna Marko Kraljeviću,
Ti ćeš svoju izgubiti glavu."
A veli joj Marko Kraljeviću:
„Dušo moja, Ajkuno divojko!
Kako moš ti poznavati Marka?"
Al mu poče cura besiditi:
„Ja bih lasno poznavala Marka.
Davno ima tri godine dana,
Pod našu je kulu prolazio,
A ja cura na pendžeru bila.
Baci me se zelenom jabukom,
A ja njega ridom pozlaćenom;
Ja bih po njoj poznavala Marka.
A kad Marko riči razumio,
Pa izvadi ridu pozlaćenu.
A kad cura vezak poznavala,

Pak je 'vako Marku besidila:
„Bor t' ubio, bisni Kraljeviću!
Što mi ne hti darovat divojke?“
A kad Marko riči razumio,
Pa se biše natrag povratio,
Pa darova dvan'est divojaka:
Svakoj daje po dvan'est dukata.
Pak otolem potira šarina,
Goni šarca do Cetine vode.
Kad je doša na Cetinu hladnu,
Tu ne nadje broda nijednoga,
Da bi s konjem Marka pribrodio.
A besidi Kraljeviću Marko:
„Što ću sada, moja mila majko!
Ne u dobar klad sam postavio,
Na okladu majku izgubio!“
A veli mu lijepa divojka:
„Ne budali, Kraljeviću Marko!
Ti natiraj debela šarina,
Hoće konjic prinit nas oboje.“
Kada Marko riči razumio,
Goni šarca na Cetinu hladnu,
Zdravo priša tu vodu Cetinu.
Vele mu se šarac umorio,
Krvavim je pinam zapinio.
Pa podvika Kraljeviću Marko:
„Jadna mene porodila, majko!
Gdi ću danas oklad izgubiti.“
Misli Marko, nitko ga ne čuje,
Al ga čuje vila nagorkinja,
Pak je vila Marku besidila:
„Nu poslušaj, pobratime Marko!
Ti razjaši šarca debeloga.
Popusti mu četiri kolana,
Jutros ti ih pritegnula majka,
Moć će šarac ko i prije moga.
Odmah Marko vilu poslušao,
Razjašio šarca pritiloga,
Popušća mu četiri kolana,
Pa opeta poklopi šarina,

Ter poleti kano soko ptica.
Akšan dodje, ka Novomu sadje,
A do kule Mrkonjića bana.
Ispred kule pobru dozivaše:
„Daj mi oklad, dragi pobratime!
Ja ću tebi mladjenu divojku.“
Dade banu sa konja divojku,
A on njemu hiljadu dukata.
I daje mu do tri kule bile,
Na okladu što je zadobio,
Zadobio Kraljeviću Marko.
Onda bilo, sad se spominjalo
Kano Jurjev u godini danak,
Jasni misec svake nediljice,
Žarko sunce dana svakojega,
Nek se znadu slavne mejdandžije,
Naše majke, što su odgojile,
Odgojile, mlikom zadojile.

Pavlinović Mihovio, I. br. 3. — *Iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji.*

16.

Marko šalje djevojci konja i junaka.

Porasla je u Novi naranča,
Gojila je Novkinja djevojka.
U zimu je svilom zavijala,
A u ljeto vodom posipala.
Dok djevojka uzgoji naranču,
Moli Boga Novkinja djevojka,
Da joj rodi žutica naranča,
Tri naranče žute da joj rodi.
Moli Boga, umolila ga je,
Rodile joj tri naranče žute.
Jednu posla duždu mletačkome.
Drugu šalje caru čestitome,
Treću posla u Prilipu Marku.

Koju posla duždu mletačkome,
A njoj dužde odašilje dare,
Darova joj zlaćenu filugu.
Koju posla caru u Stambolu,
Care njojzi ogledalo sjajno.
Koju posla u Prilipu Marku,
Marko njojzi konja i junaka.
Kad darovi u Novi dodjoše,
Dare gleda Novkinja djevojka,
Pa ovako poče besjediti:
„Mala fala duždu od Mletaka
Na njegovoj zlaćenoj filugi.
N'jesam mrnar, da po moru šetam,
No djevojka, na pendžer da vezem.
Manja fala caru čestitome
Na njegovu sjajnu ogledalu,
Ja sam mlada ogledalo sama.
Nego fala Kraljevome Marku,
Što mi posla konja i junaka.
Marko znade, što je za djevojku!"

Tommaseo Nikola, br. 127. *Iz Risna u Dalmaciji.*

17.

Marka Králjevića prevarila djevojka.

Razboli se Janičina majka
Za ljepotu Kraljevića Marka.
„Oj Janica, draga kćeri moja!
Ja bi pila iza gore vodu,
Za gorom je Kraljeviću Marko."
Ona pošla za goru na vodu
I uzela vjedarce na glavu
I pošla je za goru na vodu.
Za gorom je Kraljeviću Marko:
„Dobro jutro, Kraljeviću Marko!"
„„Bog daj dobro, Janica djevojka!""

„Ne budali Kraljeviću Marko!
Al ja nisam Janica djevojka,
Već sam ljuba kralja Marijana,
A sestrica zmaja planinskoga.“
„„Hod'te simo, vjerne sluge moje!
Zajmite joj to vjedarce vode
I otprav'te do sred gore crne.““
Kad su došli do sred gore crne,
Progovara Janica djevojka:
„Hod'te natrag, vjerne sluge moje!
Pozdrav'te mi Kraljevića Marka,
Da ga zdravi Janica djevojka,
Da je ona prevarila njega.
Nit je ljuba kralja Marijana,
Nit sestrica zmaja planinskoga,
Već je ona Janica djevojka.“
Kad dojdoše vjerne sluge nazad:
„Boga tebi, Kraljeviću Marko!
Prevari te Janica djevojka,
Da nij' ljuba kralja Marijana,
Nit sestrica zmaja planinskoga,
Nego da je Janica djevojka.“
On uzimlje vranica konjica,
I uzjaši na gola konjica,
I jahaše do sred gore crne.
Dok je bio nasred gore crne.
Janica bi nasred polja ravna.
Dok je bio nasred polja ravna,
Janica bi u bijelih dvorih.
„Majko moja mila i premila
Udaraj mi u glase zvonove,
Opravljaj mi svu mrtvačku robu,
Više zlata, nego tanka platna.“
Marko dodje i u b'jele dvore.
„Mili Bože, tko je preminuo?“
„„Preminula Janica djevojka.““
On prevraća drvlje i kamenje,
Dok je našo kaču jedovaču,
Od nje uze jednu čašu jada.
Marko zajde, gdje je mrtva bila,

On joj loži vatru na srdašcu.
Ondač meće kaču na srdašce.
Ondač meće ruke u njedarce.
Ondač ode tužan i žalostan.
„Oj Janica, draga kćerko moja!
Koja t' muka najtežija bila?“
„„Majko moja mila i premila!
Ova muka najtežija bila,
Kad ložio vatru na srdašcu,
Malo nisam i zbilja umrla.
Kad metnuo kaču na srdašce,
Samo sam se razgrijala bila.
Kad je meto ruku u njedarce,
Mal' se, majko, nasmijala nisam.““
Nit je više, nit se perom piše.

Deželić Djuro, br. 373. *Iz Ivanić-grada u Hrvatskoj.*

18.

Marko Kraljević ulovio djevojku.

Ovce pasla Pokrajčića Mare
Po livadi Kraljevića Marka,
Pa je svojim ovcam besidila:
„Brzo paste, bile ovce moje!
Ako dodje Kraljeviću Marko,
Vas će zatrat, mene obljubiti.“
Još divojka u toj riči bila,
U to doba Kraljeviću Marko,
Božju joj je pomoć nazivao:
„Božja pomoć, mlada čobanice!
Čije l' ovce, čija l' čobanica,
Čija li je zelena livada?“
Besidi mu mladjena divojka:
„Ovce jesu Pokrajčića Pavla,
Livada je Kraljevića Marka,
A divojka, čija bude ljuba.“

Besidi joj Kraljeviću Marko:
„Tko će meni platit travarinu,
Travarinu, travu ditelinu?“
Besidi mu mladjena divojka:
„Ja ću tebi platit travarinu,
Travarinu, travu ditelinu,
Dat ću tebi ovna devetaka,
Koji nosi zvonce od dukata
I u zvoncu devet jezičaka
I deseti od suhoga zlata.“
Besidi joj Kraljeviću Marko:
„Ja ti ne ću ovna devetaka,
Nit na njemu zvonca od dukata,
Već ja hoću oko divojačko.“
Pa je fata za bijelu ruku,
Pa je baca na konja prida se,
Odvede je dvoru bijelomu.
Prida nje je išetala majka,
Pa je njemu stara besidila:
„O moj Marko, moje dite drago!
Jesi li mi lova ulovio?“
Besidi joj Kraljeviću Marko:
„Jesam, majko, na livadi svojoj.
Lipa jesam lova ulovio,
Lipa lova Pokrajčića Mara,
Čuvaj mi je, draga majko moja!“

Ostojić Mato, I. br. 344. — *Iz Žeževice u kotaru spljetskom u Dalmaciji.*

19.

Ženidba Marka Kraljevića.

Lov lovio Kraljeviću Marko
Po planini, gori po zelenoj,
Lov lovio ljetni dan do podne.
Nije ništa lova ulovio,
Nego se je teško umorio.

Sjede Marko pod jelu zelenu,
Al se njemu pogledati dalo,
On pogleda uz goru zelenu,
Kolo b'jelih vila ugledao.
U tom kolu vila Nadanojla,
Kojano je sv'jem vilam gospodja,
Pa mi ona divn'jem kolom vlada.
Kad je vidi Kraljeviću Marko,
U njemu je srce poigralo
Kako utva vodi na studenoj,
Pa sokola siva dozivao:
„O sokole, siva tice moja!
Vazda si mi od posluha bio,
Budi danas, sivi moj sokole!
Zaleti se k nebu pod oblake
Više kola vila bijelijeh.
Vij se više, moj sivi sokole!
Vij se više, a padaj u niže
Više glave Nadanojle vile,
Ugrabi joj krila i uzglavje,
Donesi ih meni, gospodaru!
Da bi tebi dobroj sreći bilo,
Da bi mene krila dobavio,
Ja bi tebe l'jepo darovao,
Žutio bih noge do koljena,
Zlatnio bih krila do ramena."
Kad je soko gospodara čuo,
On je njemu od posluha bio,
Zaleti se k nebu pod oblake.
Vije s' više, a pada u niže
Više kola bijelijeh vila,
Više glave Nadanojle vile.
Ugrabi joj krila i uzglavje,
Pa ih nosi svome gospodaru.
Za njim b'jela vila pristajala,
Sokolu je sivu govorila:
„O sokole Kraljevića Marka!
Vrati meni krila i uzglavje,
Ja ću tebe l'jepo darovati,
Žutit ću ti noge do koljena,

Zlatnit ću ti krila do ramena!“
Za to soko ništa i ne haje,
Neg doleti k svomu gospodaru,
Pa mu dava krila i uzglavje.
Kad se Marko krila dobavio,
B'jelu se je dvoru potežio,
Za njim b'jela vila pristajala.
Kad su bili goricom zelenom,
Vila Marka l'jepo svjetovala:
„Moj sokole, Kraljeviću Marko!
Kad dodjemo Prilipu b'jelome,
Baš na vrata bijeloga grada,
R'jet će tebi s b'jela grada straža:
„„Dobar došo, Kraljeviću Marko!
Okle ti je vila Nadanojla,
Dobro ti se uhititi dala.““
A ti reci, moj sokole Marko:
„„Borja vama, b'jela s grada straža!
Nije ovo vila Nadanojla,
Neg je ovo mlada čobanica,
Koja pase po planini ovce.
Momu mi je srcu omiljela,
Ja se hoću oženiti za nju.““
Kad dodjemo dvoru bijelome,
Stara će te pričekati majka,
R'jet će tebi, moj sivi sokole:
„„Dobar došo Marko, d'jete moje!
Jesi l' l'jepa lova ulovio,
Okle ti je vila Nadanojla,
Dobro ti se uhititi dala.““
A ti reci, moj sokole Marko:
„N'jesi luda, mila moja majko!
Nije ovo vila Nadanojla,
Neg je ovo mlada čobanica,
Koja pase po planini ovce.
Momu mi je srcu omiljela,
Ja se hoću oženiti za nju.“
U to dodju Prilipu b'jelome,
Pitala ga s b'jela grada straža:
„Dobar došo, Kraljeviću Marko!

Jesi l' l'jepa lova ulovio,
Okle ti je vila Nadanojla,
Dobro ti se uhititi dala?“
Govori im Kraljeviću Marko:
„Borja vama, b'jela s grada straža!
Nije ovo vila Nadanojla,
Neg od gore mlada čobanica,
Štono pase po planini ovce,
Momu mi je srcu omiljela,
Ja se hoću oženiti za nju.“
Tijem podju dvoru bijelome.
A kad Marko b'jelu dvoru dodje,
Stara ga je pričekala majka,
Pa je sinu svomu govorila:
„Dobar došo, drago d'jete moje!
Jesi l' l'jepa lova ulovio,
Okle ti je vila Nadanojla,
Dobro ti se uhititi dala?“
Marko majci svojoj govorio:
„N'jesi luda, stara moja majko!
Nije ovo vila Nadanojla,
Neg je ovo mlada čobanica,
Štono pase po planini ovce,
Momu mi je srcu omiljela,
Ja se hoću oženiti za nju.“
Marku stara govorila majka:
„Čini, Marko, štogod ti je drago!“
Iza toga do mala vremena
U Markovu dvoru bijelome,
U dvoru mu tri bila veselja.
Prvo mu je u dvoru veselje,
Vila mu je porodila sina.
Drugo mu je u dvoru veselje,
On udava Barbare sestrice
Čak na largo Ungariji ravnoj
Za sv'jetloga ungarskoga kralja.
Treće mu je u dvoru veselje,
Sveti Marko krsno ime svoje,
Štuje Marko krsno ime svoje.
Kad su bili za svijetlom soprom

I dobra se ponapili vina,
Gospoda se hvaliti stanula,
Okle se je koji oženio.
Reče Marko, u zô čas mu bilo:
„A ja Marko vilom Nadanojlom,
Eno mi je b'jeloj u kamari,
Vila mi je i sina rodila."
Sve to vila iz kamare čuje.
To je njojzi puno žao bilo,
Pa je svoje zove dozivala:
„O Barbara, draga zovo moja!
Hodi k meni u b'jele kamare,
Zovo moja, da te resim l'jepo,
Resim l'jepo, a svjetujem bolje.
O Barbara, draga zovo moja!
Kadar budeš goricom zelenom,
Skupi žutu svilu uz konjica,
Da se svila kroz goru ne dere.
Stavi sitan biser u njedarca,
Da ti biser od sunca ne puca!
Kadar budeš ungarsko kroz polje,
Pušti žutu svilu niz konjica,
Nek ti svila po poljicu praha.
Prospi sitan biser iž njedarca,
Nek se biser na prsima sjaje!
Al te molim, draga moja zovo!
Ti pošetaj za svijetle sopre,
Pa ti reci milu bratu tvomu,
Da ga jesam vila pozdravila,
Da mi dade krila i uzglavje,
Da je meni divno izves' kolo,
Zovo moja, dvorim pred našijem,
Na veselju i momu i tvomu!"
Kad Barbara b'jelu vilu čula,
Ona šeta za svijetle sopre,
Pa je bratu svomu govorila:
„O moj brate, Kraljeviću Marko!
B'jela te je vila pozdravila,
U pozdravlju poručila ti je,
Da joj pošlješ krila i uzglavje,

Da joj malo poigrat u kolu,
A moj brate, na veselju momu,
Na veselju momu i njezinu!“
Kad to čuo Kraljeviću Marko
Nije ćio, s manje nije mogo,
Neg joj dade krila i uzglavje.
Kad se vila krila dobavila,
Pred b'jele je dvore išetala,
Pa je divno kolo izvodila.
Tri je puta kolom obrnula,
Četvrtim je vila polećela,
Kraljevića Marka dozivala:
„Gospodare, Kraljeviću Marko!
Koliko ti moje govorenje,
Al prokleto tvoje neslušanje,
Da s' ne hvališ, gospodare Marko,
Da s' se b'jelom vilom oženio!
A sad s Bogom, gospodare Marko!
Ostavljam ti moje čedo malo.
Ja ću g' b'jela pohoditi vila,
Ti me, Marko, ni vidjeti ne ćeš.“
Pa napenje str'jele na tetive,
Da ustr'jeli Kraljevića Marka.
Al je Marku dobroj sreći bilo,
On pobjegne u b'jele kamare.
Iza toga do malo vremena
Otpravi se Kraljeviću Marko,
Otpravi se u lov u planine,
Na kolo se vila namjerio,
U kolu je vilu ugledao,
Nadanojlu, dragu ljubi svoju,
Pa sokolu sivu govorio:
„O sokole, siva tice moja!
Vazda si mi od posluha bio,
Budi danas, sivi moj sokole!
Zaleti se k nebu pod oblake
Više kola vila bijelijeh,
Vij se više, moj sivi sokole!
Vij se više, a padaj u niže
Više glave Nadanojle vile.

Ugrabi joj krila i uzglavje,
Donesi ih k meni, gospodaru!
Da bi tebi dobroj sreći bilo,
Da bi mene krila dobavio.
Ja bi tebe l'jepo darovao,
Zutio bih noge do koljena,
Zlatnio bih krila do ramena."
Kad je soko gospodara čuo,
On je njemu od posluha bio,
Zaleti se k nebu pod oblake,
Vije s' više, a pada u niže
Više kola bijelijeh vila,
Više glave Nadanojle vile,
Ugrabi joj krila i uzglavje,
Pa ih nosi svomu gospodaru.
Za njim b'jela vila pristajala.
Sokolu je sivu govorila:
„O sokole gospodara moga!
Vrati meni krila i uzglavje,
Ja ću tebe darovati l'jepo,
Žutit ću ti noge do koljena.
Zlatnit ću ti krila do ramena."
Za to soko ništa i ne haje,
Neg doleti svomu gospodaru,
Pa mu dava krila i uzglavje.
Kad se Marko krila dobavio,
B'jelu se je dvoru potežio.
Za njim b'jela vila pristajala.
On je vodi dvoru bijelome,
Da mu goji čeda malahnoga.
Pa se Marko s vilom pomirio,
Š njom živio mnogo godinica,
Smrt nemila dok ih rastavila.

Glavić Baldo Melkov, sv. LXXXIV. i LXXXV. br. 242.

Od Anice Dušilo-Ćako iz Luke na Šipanu.

20.

Ženidba Marka Kraljevića.

(Malo drukčije.)

Prosi drago Kraljeviću Marko
U Mlecima, gradu bijelome,
Ćeri drage bana od Mletaka.
Marko prosi, bane mu je dava.
Marko puno potrošio blaga,
Dok djevojku nakitio darom.
Kad djevojku l'jepo darovao,
S tastom svoj'jem vjeru ugovara:
„Ova vjera, taste dobro moje!
Ova vjera ne za dugo vr'jeme,
Dok ja Marko do Prilipa sadjem
I ja moje pokupim svatove,
Moje drago prepravi darove,
Čim će moje pričekat svatove.“
Otole se opravio Marko,
Svoj'jem se je tastom halanio.
Ide Marko Prilipu b'jelome,
Zdravo dodje dvoru bijelome.
Tu je Marko počinuo malo,
Pa mi stade kupiti svatove.
Pet stotina skupio svatova
Sve po izbor, dje je koji bolji.
Kad prikupi kićene svatove,
Kuma zove Sibinjanin-Janka,
Predava mu kićene svatove:
„Ajde kume, milo dobro moje!
Mili kume Mlecim bijelijem.
Eto tebi kićen'jeh svatova
I dovedi vjerenicu moju.
Ma te molim, kume, dobro moje!
Kad se budeš vraćat od Mletaka,
Mili kume, Orlovom planinom,
Brzo hod'te, lako govorite,

A svijetle puške ne palite,
Ne udaraj bubnja ni svirala.
U gori je vila baždarkinja,
Koja čini velike zulume,
A na ljude nameće madjije.
Dobre bi ti ohromila konje,
A svatima oči osl'jepila,
Odvela bi moje vjerenice
U pećinu u crljene st'jene."
Otole se svati otpravili,
Š njima kume Sibinjanin Janko,
Otidoše zdravo i veselo.
Kudgod idu, b'jelu Mletku sidu.
I tamo ih l'jepo pričekaše,
L'jepijem ih dari darivaše,
Svakom svatu, što je za kojega,
Kumu Janku dare i djevojku.
Zdravo idu od b'jel'jeh Mletaka,
Prebližu se Orlove planine.
Kad su bili Orlovoj planini,
Prokleti su kićeni svatovi,
Ne slušaju Kraljevića Marka,
Nego pale sv'jetle čeferdale,
Udaraju bubnje i svirale,
Još pop'jeva svatski starješina:
„Ne bojim se do Boga nikoga,
A nego li vile baždarkinje,
U madjije nikad ne vjerujem,
Neg u moga Boga velikoga."
Tažio ga Sibinjanin Janko:
„Nu umukni, mukom zamuknuo!
Da ne rečem, grlo te boljelo!
Nemoj danas izgubit svatove.
N'jesi l' čuo r'ječi Kraljevića,
Iz Prilipa kad nas je spremio?"
Sve to misle kićeni svatovi,
Da im niko naudit ne može,
Da li će ih vila predobiti.
Kad eto ti vile baždarkinje,
Pa se vila u svatove svila.

Teško se je vila rasrdila,
Osl'jepi mu pet stotin' svatova,
Ohromi mu pet stotina konja,
Popadali travi po zelenoj.
Osta kume Sibinjanin Janko,
A kod njega Mletkinja djevojka.
Vila radi da osl'jepi Janka
A odvede Mletkinju djevojku,
Al se Janko vili opr'ječio.
Sabljom vije, crne oči krije,
Da ga b'jela ne osl'jepi vila,
Jošter kapu na oči navuče.
Al je b'jela vila oblećela
Oko jadna Sibinjanin-Janka,
Dokle mu je kapu ugrabila
I Jankove oči osl'jepila
I pod Jankom konja ohromila.
Pade dorat trave na zelene,
Sl'jepi jadan pokraj njega Janko.
Ugrabi mu Mletkinju djevojku,
L'jepu ćercu bana od Mletaka,
Vjerenicu Kraljevića Marka,
Odvede je u crljene st'jene.
U pećinu vila se zavuče,
A on jadan Kraljeviću Marko
U Prilipu, u dvoru svojemu,
Čeka kuma Sibinjanin-Janka
I Mletkinju svoju vjerenicu
I pet stotin' kićen'jeh svatova.
Nit je Janka ni od njega glasa,
Niti vodi za sobom svatova.
Domisli se Kraljeviću Marko,
Da mu ih je b'jela vila uhodila
I njihove konje ohromila,
A junacim oči osl'jepila,
Pa se Marko opravljat stanuo.
Monke zove, vodi dobre konje,
Nosi Marko pivo i jedivo.
Za dvadesti konja tovario
Hljeba b'jela, mesa pečenoga,

Crljenoga vinca i rakije.
Goni Marko zelene u gore,
U Orlove visoke planine.
Tu iznadje pet stotin' svatova,
Gdje kukaju kako kukavice,
Izvijaju kako lastavice.
Ište kuma Sibinjanin-Janka:
„Dje si, kume, milo dobro moje!
Koliko vam govorenje moje,
Prokleto vam neslušanje bilo!
Brzo hodit, a lako govorit,
Ne paliti sv'jetle čeferdale,
Ni udarat bubnje i svirale,
Da je ovdje vila baždarkinja,
Koja čini velike zulume,
Na junake nameće madjije."
Zalagaju po redu svatove,
Zal'jevaju vinom crljenijem.
Kad obrede kićene svatove,
Tad je Marko kumu govorio:
„A moj kume, tako ti kumajstva!
A bi li se štogod domislio,
Kud je b'jela vila odlećela
I odvela vjerenicu moju,
Put istoka ili put zapada?"
Žalosno mu Janko odgovara:
„Dragi kume, Kraljeviću Marko!
Čini mi se u srcu mojemu,
Da poleti vila baždarkinja
Krajem vode suncu put istoka,
U crljene ulećela st'jene,
Mili kume, u spile pećine.
Neg ti, kume, milo dobro moje!
Ajde, kume, studene na vode,
Dalje od vode vita jela raste,
Plemenita, a vele visoka.
Sutra rano, prije neg izadje sunce,
Uzmi turbin u bijele ruke,
Pa ga baci njedra u junačka,
Pripenji se jeli u vrhove,

Dobro gledaj u crljene st'jene.
Kadar bude na istoku sunce,
Vile će se u lov opremiti,
Dobro gledaj, dje će izlećeti."
Kad je njega razumio Marko,
On ostavi monke i dvorane,
Da slijepe ohode svatove,
Davaju im pivo i jedivo.
Marko podje do vode studene,
Šarca veže za jelu zelenu.
On se Marko oko jele šeta,
Dok ga b'jeli danak ostavio,
Mrkla ga je nojca uhvatila,
Konju dava zoba i sijena.
I on sjede, hladno vino pije.
Čini mu se nojca tri godine,
Svaka ura petnajes danaka.
Jedva b'jelu zoru dočekao,
Meće turbin njedra u junačka,
Pa se penje jeli u vrhove.
Uzme turbin ruke u bijele,
Na desno ga oko postavio,
Pa razgleda u crljene st'jene,
Hoće l' otkle štogod izlećeti.
Kad je bilo na istoku sunce,
A izleti vila baždarkinja.
Ne izl'jeće kako ženska glava,
Nego orle, tica strahovita.
Dobro pazi Kraljeviću Marko,
Otkle orle tica izlećela.
Vila se je u lov opremila.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Sadje Marko pod jelu zelenu,
Pod jelom je konja ostavio,
On se penje u crljene st'jene
Do pećine vile baždarkinje.
Ali vrata naći ne umije,
Kud ulazi vila baždarkinja.
Al je Marku Bog i sreća dala,
Čuje Marko vjerenicu svoju,

Dje mu cvili kako zmija ljuta:
„Dje si, Marko, crne oči moje!
Ne ću t' veće vidjet nikadara,
U zô čas me porodila majka!
Teška ti me nesreća dopade,
Dje ne vidim sunca ni mjeseca,
B'jela danka ni mlada junaka!“
Sve to sluša Kraljeviću Marko.
Zivu srcu odoljet ne može,
Neg niz obraz grozne suze l'jeva.
Bog mu dade, da ta vrata nadje
I po glasu do djevojke dodje.
Kad je vidje Kraljeviću Marko,
Al je Marko poznati ne može
Po bijelu lišcu djevojačkom,
Er je b'jela vila pogrubila,
Ostarila, lice nagrdila.
Pa zaviče Kraljeviću Marko:
„Ajme meni, draga dušo moja!
Što učini vila baždarkinja,
Teško ti mi tebe nagrdila,
Po ničemu tebe ne poznadem,
Neg po glasu tvome gospodskome.
Reci meni, draga moja dušo!
Kako bih te izbaviti mogo
I uhitit vilu baždarkinju?“
Govori mu banica mletačka:
„Mili Marko, moj očinji vide!
Ne znam ništa, života mi moga!
Neg se čuvaj, milo moje drago,
Da te b'jela ne opazi vila,
Oba bi ti oka iskopala.“
Govori joj Kraljeviću Marko:
„Oči moje, mletačka banice!
Kad večeras b'jela vila dodje,
Našali se s vilom baždarkinjom:
„„B'jela vilo, moja gospodjice!
Što te pitam, bi li mi kazala?
Hoćeš, vilo, kadgod ostarjeti,
Ostarjeti, oli pogrubjeti?

Bojiš li se na sv'jetu ikoga
Od Latina oli od Turaka?""
Al se čuvaj, draga dušo moja!
Da se b'jela ne razljuti vila,
Da te ne bi nemilo udrila."
Pa izide iz spile pećine
I otide studene na vode.
Tu iznadje šarca konja svoga,
Pa se njemu na ramena baca,
Poćera ga kićen'jeh do svata
I kićene pokr'jepi svatove,
I govori Sibinjanin-Janku:
„Mili kume, Sibinjanin Janko!
Pećinu sam spilu nahodio,
Vjerenicu moju sam vidio.
Po ničemu poznat ne može se,
Da je ono mletačka banica,
Neg bi reko, mili pobratime!
Da je zv'jere od gore zelene.
B'jela mi je nagrdila vila,
Nikako je poznavao n'jesam.
Ne bi reko, da no je djevojka,
Neg iz gore kakva ukosnica.
Nego sam je, pobro, poznavao
Po njezinu glasu gospodskomu.
Kadar sutra b'jelo jutro bude,
Kad izleti vila baždarkinja
Tražit šićar po gori zelenoj,
Ja ću poći u spile pećine
Pitat štogod vjerenicu moju,
Je l' joj vila štogod ukazala,
Boji li se u sv'jetu ikoga?"
Tako Marko svoj'jem u svatima.
Dokle brzo na zapadu sunce,
Eto b'jele na večeru vile.
Kad uljeze u spilu pećinu,
Dočeka je mletačka banica,
Pa se vili poklanja lijepo,
U b'jelu je ruku poljubila:
„Dobro došla, moja gospodjice!

Jesi li se vele umorila
Lov loveći gori po zelenoj?“
Govori joj vila baždarkinja:
„Ne pitaj me, banice djevojko!
Ja se n'jesam vele umorila,
Imam krila, što su me nosila.“
Tad govori banica mletačka:
„B'jela vilo, moja gospodjice!
Mogu li se pošaliti s tobom?
Da te pitam, bi li mi kazala?‘
Govori joj vila baždarkinja:
„Da nu pitaj, banice mletačka!
Da te čujem, što ćeš govoriti.“
Tad govori banica djevojka:
„B'jela moja, pitat ću te, vilo!
Ti hoćeš li ostarjet ikada,
Ja ostarjet, oli pogrubjeti?
Bojiš li se u sv'jetu ikoga
Od Latina oli od Turaka?“
Kad to čula vila baždarkinja,
Žô joj bilo, zašto li je pita.
Plane vila ka i vatra živa,
Pa djevojku kruto udarila.
Kako je je udrila lagahno,
Teško joj je lišce nagrdila,
Dva joj mlaza krvi udarila.
I govori baždarkinja vila:
„Što me pitaš, što li hoćeš znati?
Čije ti je ovo svjetovanje?
Al je ovdje Marko dolazio,
Pa j' ovako tebe svjetovao?
Ako ti je dolazio Marko,
Ovo kaži, ako opet dodje:
Da s' ne bojim na sv'jetu nikoga
Od Latina, a ni od Turaka,
Štogod malo Kraljevića Marka.
Al se danas ne bojim ni njega,
Dok mi zdravo utva zlatnokrila
U Dunaju, vodici studenoj,
A u gori uva zlatnoruna.

Ne ću nigda krepos izgubiti,
Niti ću ti nigda ostarjeti,
Ni bijela vila pogrubjeti."
Tu su mrklu nojcu prenoćile,
A on junak Kraljeviću Marko
U svatima ostavio sluge,
A svojega konja prihvatio
I otide studene na vode.
Veže konja za jelu zelenu,
Dava šarcu, što je od potrebe.
Sjede Marko pod jelu zelenu
I tu ti je blagovat stanuo.
A kada je večerao bio,
Hoće Marko da boravi sanka,
Ali mu se spavati ne dade,
Nit mu naum od spavanja pade,
Ter se Marko ispod jele šeta,
Sve u misli s vilom baždarkinjom.
Kad je zora b'jela zab'jeljela,
Pripinje se u jelu zelenu.
Kad je sunce na istoku bilo,
Vadi Marko turbin iž njedara,
Okreće ga u crljene st'jene.
I razgleda Kraljeviću Marko,
Kad će b'jela vila polećeti,
Iz crljen'jeh st'jena izlećeti.
Al ne leti, kako lete vile,
Neg se libi orlom velikijem,
Prelećela zelene u gore.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
Sićen turbin u njedra bacio,
Pa mi side niz jelu veselo
I otidje pod crljene st'jene.
Te se vere od Prilipa Marko,
Upantio od pećine vrata,
Te se penje i u nje uljeza,
A iznadje vjerenicu svoju,
Dje je crna krvca obl'jevala.
Cvili mlada i suze prol'jeva
I spominje Kraljevića Marka:

„Dje si, Marko, milovanje moje?“
Kraljeviću ozivlje se Marko:
„Evo mene, draga dušo moja!
Što te tako vila nagrdila,
Nebeska je str'jela raznijela!
Kad te tako ljuto nagrdila,
A je li ti štogod dokazala?“
Govori mu djevojka lijepa:
„Čuj me, Marko, moj očinji vide!
Kad sam b'jelu upitala vilu,
Gorko se je rasrdila na me.
Planu vila kako vatra živa,
Ljuto ti me rukom udarila,
Dva mi mlaza krvi udarila,
Pa je meni vila govorila:
„„Što me pitaš, mletačka banice!
Što li pitaš, što ćeš za to znati,
Otkle ti je ovo svjetovanje?
Al je ovdje Marko dolazio,
Pa te Marko za to svjetovao?
Ako li ti opet Marko dodje,
Pokaži mu, mletačka banice!
Da s' na sv'jetu ne bojim nikoga
Od Latina niti od Turaka,
Nešto malo Kraljevića Marka.
Al se danas ne bojim ni njega,
Dok m' je zdravo utva zlatokrila
U Dunaju, vodi u studenoj,
A u gori uva zlatnoruna.
Ne ću vila nigda ostarjeti,
Ostarjeti, ni ću pogrubjeti.““
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Zagrli je desnom i lijevom,
Poljubi je i dva i tri puta,
Da je brojit, stotina bi prošla.
I govori Kraljeviću Marko:
„Aferin ti, i srce i dušo!
Sad ja idem Prilipu b'jelome.
Prije treće neg isteče sunce
Bit će b'jela uhićena vila,

A ti, moja dušo, izvedena,
Sve pomoći Boga velikoga!“
Otole se od'jelio Marko,
Sadje dolje niz crljene st'jene,
Dodje Marko na vodu studenu,
Šarca konja za dizdin hvatio,
Pa se baci konju na ramena,
Poplaši ga goricom zelenom,
Dokle Marko sadje u svatove.
Zove kuma Sibinjanin-Janka:
„Ostan' s Bogom, kume, dobro moje!
Ja ću poći do Prilipa grada,
Idem tražit, kume, dobro moje!
Uloviti vilu baždarkinju.
Eto vama vjerne sluge moje,
Koje će vas hljebom zalagati
I crljena vina prenositi.“
Odgovara Sibinjanin Janko:
„Ajde, kume, milo dobro moje,
Na putu ti Bog i sreća bila!
Zdravo pošo, bolje se vratio,
Sve iznašo, što ti od potrebe,
Bog da bi ti u pomoći bio!
I pomoći Boga istinoga,
Da b' prokletu vilu ulovio.“
Tez'jem Marko konja udario,
Dobar šaro niz planine skače,
Hitro dodje Prilipu b'jelome.
Kad se Marko u Prilipu nadje,
Kupi Marko sive sokolove,
Po Prilipu njega i okolo,
Dje su hitri od lova sokoli.
Dobre njorce za vode studene,
Što će tražit utve zlatnokrile,
Sokolove nebu pod oblake,
Brze hrte za zelene gore.
Da ko vidi Kraljevića Marka,
Koliku je vojsku sakupio!
Za tridesti siv'jeh sokolova,
Za toliko od vode njoraca,

Za dvadesti hrta za planine.
Otole se opravio Marko,
Zdravo svoje u svatove dodje
I govori Sibinjanin-Janku:
„Dragi kume, od Sibinja Janko!
Vapi, kume, Boga pravednoga,
Da mi Bog da uloviti vilu!
Dobru sam joj četu sakupio,
O kakovoj ni sanjala nije.
Okolit ću i gore i vode
I visine nebu pod oblake.
Bog će dati i božija majka,
Ja se ufam, mio pobratime!
Pomoćima Boga velikoga.
Da ću b'jele uloviti vile."
To izreče i do vode podje.
Neton vode na studene dodje,
Dva sahata sunca oskočilo,
Oskočilo gore od zelene,
A četiri vode od studene,
A u Marka mirovanja nema.
Pušti njorce u studene vode,
Da mu traže utve zlatnokrile.
Utvi njorci traga nahodiše,
Š njom se rvu vodi po studenoj.
Kad joj više teško pretužiše,
Izlećela vode iz studene,
Pa poleti u sunčane zdrake,
U visinu nebu pod oblake.
A kad vidi Kraljeviću Marko,
Pušti Marko sive sokolove,
Zavili se nebu pod oblake,
Iznadjoše utve zlatnokrile.
Izišla su puna dva sahata,
Ni se vidi utva zlatnokrila,
Neg se čuju sivi sokolovi.
Stoji zvižda siv'jeh sokolova,
Kad evo ti utve zlatnokrile,
Pobjegnula siv'jem sokolima.
Opet pada vode u studene,

Al joj njorci mirovat ne daše
Ni u hladnoj vodi prebivati.
Plašiše je, pa joj pretužiše,
Iz studene vode izlećela,
Al ne može nebu pod oblake,
Erbo se je teško umorila,
Neg poleti vrhom od gorice,
A za njome sivi sokolovi.
Plašiše je gori po zelenoj.
Stala skvika utve zlatnokrile,
Uhite je Markovi sokoli,
Donose je svome gospodaru.
Marko je je tvrdo prihitio,
Priveže je jelu pred zelenu.
Pušti Marko hrte i sokole,
Neka idu zelene uz gore
B'jeloj vili potražit madjije.
U planini uve zlatnorune,
Da bi hrti traga nalazili,
Zlatnorunu uvu opazili.
Hrti uvi u trag uljegoše,
Te je gone gori po zelenoj.
Teško su je bili umorili,
Preskočili sivi sokolovi,
Zatekoše, pa je uhitiše,
I nju vode gospodaru svome.
Kad su došli na vodu studenu,
Kraljeviću prihvati je Marko,
Priveže je za jelu zelenu.
Sjede Marko piti vince hladno,
Mirno pije, da ne ima straha
I on čeka vilu baždarkinju,
Kad će doći na moljenje k Marku.
Kad po podne četiri sahata,
Marko sjedi jelom pod zelenom.
Kad evo ti jeke niz planinu,
Uzdisanja, teška zavijanja.
Kraljeviću obrće se Marko:
„Što je ova jeka niz planinu,
Ko zavija, a gore uzdiše?“

Pa izgleda Kraljeviću Marko,
Što će izać iz gore zelene?
Kad eto ti iz gore izadje
Stara baba grdna i grbava
I jošter se na štapu štapuće.
Kad ispanu pod jelu zelenu,
Kraljeviću prepanu se Marko,
Da je ono gorska ukosnica,
A da nije vila baždarkinja,
Pa poteže sablje madžarkinje,
A zaviče tanko glasovito:
„Ukloni se, gorska ukosnice!
Ako li se ukloniti ne ćeš,
Sabljom ovom osjeć ću ti glavu."
A pocvili vila baždarkinja:
„Ne udaraj, pobratime Marko!
Ja nijesam gorska ukosnica,
Nego b'jela vila baždarkinja.
Pušti meni utve zlatnokrile
I pušti mi uve zlatnorune.
Kunem ti se i vjeru ti davam,
Da ću vazda s tobom mirovati
I svukud ti u pomoći biti."
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Ljuto se je Marko rasrdio,
Pa on plane kako vatra živa,
Pa uhvati vile baždarkinje:
„E prokleta baždarkinjo vilo!
Teško ti si mene ucv'jelila.
Prije moje dovedi djevojke,
Da mi bude vjerenica moja,
Kakva mi je u Mlecima bila,
Da izvidaš pet stotina konja,
Da no budu, kakvi no su bili,
I pet stotin' kićen'jeh svatova,
Da no vide, kako su vidjeli.
Prijateljstvo uhitit ću s tobom
Sve pod vjeru i pod ruku desnu,
Tad ću puštit utvu zlatnokrilu,
A i tvoju uvu zlatnorunu."

Jošter vila o nevjeri radi,
Gleda vila da prevari Marka.
B'jela vila Marku govorila:
„Ja ne mogu, Bogom pobratime!
Prije tvoje izvesti djevojke,
A ni tvoje izvidat svatove,
Ni konjima noge ozdraviti,
Jer sam moju krepos izgubila,
Dok mi ne daš utve zlatnokrile
I iz gore uve zlatnorune.“
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Hvati vilu za bijelu ruku,
A istrže gvozdenu handžiju
Iz seldaca u svoga šarina,
Pa je kuca gvozdenom handžijom.
Dje udara, svud joj meso puca,
Dje dotiče, crna krv promiče.
A kad vili bati dotužiše,
Stade vila zaklinjati Marka
Ī živijem Bogom pobratiti:
„Ne udaraj, pobratime Marko!
Dovest ću ti tvoju vjerenicu.
Tvrda vjera i po devet puta,
Da ti ne ću učinit privare,
Kakva ti je bila u Mlecijem,
I još bolje, mili pobratime!“
Govori joj Kraljeviću Marko:
„Nu dovedi na vodu djevojku,
Puštit ću ti utvu zlatnokrilu
I iz gore uvu zlatnorunu.“
Kad to čula vila baždarkinja,
Ne bi šćela, al ne može s manje,
I otide u crljene st'jene
Hita vila za ruku djevojku,
Dovede je vodu na studenu,
Pol'jepi je više neg je bila,
Predade je Marku Kraljeviću:
„Evo, brate, lijepe djevojke!
Sad mi pušti uvu zlatnorunu,
A i moju utvu zlatnokrilu,

Da ja podjem uz gore zelene,
Da sabirem trave od uvida,
Da izvidam konje i junake."
Al joj Marko da vjeruje ne će,
Nego š njome uz planinu ide,
Ide s vilom i nosi madjije:
„Ajde, vilo, ter trave sabiraj,
Pa ti moje izvidaj svatove,
Sve junake i konje njihove.
Evo tebi vjera moja tvrda,
Sve ću dati, štogod tvoje bude,
Puštit ću ti zdravo i veselo.
Da bih tebi krivo učinio,
Oba moja oka izgubio,
Prije nego ka Prilipu sišo."
Kad razumje vila baždarkinja,
Bere vila trava od uvida,
Napunila skuta i rukava,
Pa otide vila u svatove.
Vida oči kićen'jeh svatova,
Sve izvida pet stotin' svatova.
Kada dodje k Sibinjanin-Janku,
Kad je Janku oči ozdravila,
Kad je Janko vilu sagledao,
Razljuti se Sibinjanin Janko,
Ončas b'jele da zaduši vile,
Al ne dade Kraljeviću Marko:
„Nemoj, kume, Boga za miloga!
Medju nama velika zakletva,
Nek izvida konje i junake,
Da podjemo zdravo i veselo,
B'jeloj vili madjije vratimo,
Neka leti u crljene st'jene."
Janko se je Marku smilovao,
Pušti b'jele vile baždarkinje,
Izvidala konje i junake.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
S b'jelom se je vilom halanio,
Povrati joj utve zlatnokrile,
A od gore uve zlatnorune.

Ode vila vrhom od planine,
A on Marko u skupu svatima
Pjevajući i lubardajući.
I dodjoše zdravo u Prilipa.
Čudilo se veliko i malo,
Kraljeviću što uradi Marko.
Tu se gradi veliko veselje:
Kola vode, hladno vino piju,
A poviše od nedjelje dana,
Pa ožene Marka za djevojku.
Kad učine potpuno veselje,
Razd'jele se kićeni svatovi,
Svaki ode, otkle koji dodje,
Osta Marko na kuli š djevojkom
I š njegovom ostarjelom majkom.

Glavić Baldo Melkov, sv. LVI. br. 160. — ***Od Anice Begin iz Luke na Šipanu.***

21.

Ženidba Marka Kraljevića.

(Malo drukčije.)

Boga moli mladjena divojka:
Da joj Bog da, gusta magla pane,
Pa za maglom tija rosa bane,
Pa za rosom žarko sunce grane,
Da moluje svoje bile ovce,
Bile ovce i malane janjce.
Jer divojka bogomolna bila,
Boga moleć Boga domolila,
Bog joj dade, gusta magla pane,
Ispod magle tija rosa bane,
Pa po rosi žarko sunce grane,
Pa moluje bile ovce svoje
Po livadi Kraljevića Marka,
Pa je mlada ovcam besidila:
„Pas'te brzo, bile ovce moje!

Ako dodje Kraljeviću Marko,
Vas će klati vuci i ajduci,
Jer će mene Marko zarobiti,
Pak ne ćete imati čobana."
Još divojka riči ne izusti,
U to doba na konju delija:
„Božja pomoć, mladjena divojka!
Čije l' ovce, čija li livada?
Čija li je mladjena divojka?"
A divojka riči odgovara:
„Bora tebi, delijo neznana!
Livada je Kraljevića Marka,
Ovce jesu Senjanin-Ivana,
A divojka, čija bude mlada."
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
On joj hvata ovna najboljega,
Najboljega ovna devetaka,
Koji nosi zvono suva zlata,
A u zvono devet jezičaka.
Pa ga veže konju za repinu,
Pa ga vodi dvoru bijelomu.
Divojka mu mlada progovara:
„Vodi ovna, Kraljeviću Marko!
Ja imadem ovcu razbludnicu,
Izleć će mi ovna i boljega.
Imam ujca na moru mornara,
Donit će mi zvono i varklije,
Od bisera, od zlata suvoga."
Kad je Marko riči razumio,
On tad pušća ovna devetaka,
A nju hvata za desnicu ruku,
Pa je baca na konja prida se.
Trostrukim je pasom opasao,
A četvrtim kaišom od ćorde,
Da je Dunav ne odnese voda
Oli grane od zelene gore,
Jer imade goru prihoditi,
A i Dunav vodu priplivati.
Kad su došli dvoru bijelomu,
On vazimlje pero i hartiju,

Pa napisa listak knjige bile
A na ruke Senjanin-Ivana:
„O moj šura, Senjanin-Ivane!
Šaj' čobana na livadu k ovcam,
Da ti vuci ne pokolju ovce,
A ti ajde seki u povode.“
Kad Ivanu bila knjiga dodje,
Otolem se zdravo podignuo,
Pak on idje seki u povode.
Prid njime je Marko išetao,
Za uzdu mu konja uhvatio,
Za zdravlje je lipo upitao:
„Ah moj šura, Senjanin-Ivane!
Jesi l' zdravo? jes' li s' umorio
Iz daleka putujući pute?“
Tad ga vodi u bijele dvore
Ter piruju za nedilju dana,
Pa se Ivan dvoru povratio.
Onda bilo, sad se spominjalo,
A mi braćo zdravo i veselo!

Alačević Miroslav, II. br. 323. *Iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji.*

22.

Marko Kraljević poljubi vjerenicu, a ona ga nije poznala.

Svilen šator raspeo mladi Marko Kraljeviću,
On je šator raspeo na livadi od Budima.
Jutro rano podranile Budimke mlade djevojke,
Jutro rano zajedno na hladenac hladne vode.
Mimo šator prohode mlada Marka Kraljevića,
Svaka Marku djevojka dobro jutro naziva̋še.
Koja bješe najmladja medju njima i najljepša,
Ona Marku junaku dobro jutro ne naziva,
Nego bješe u zemlju crne oči obrnula.
Podje Marko Kraljević toj djevojci govoriti:

„Od koga si, djevojko, l'jepa roda i plemena?
Zašto mene mladjahna dobro jutro ne nazivaš?
Ali si se podn'jela tvojom pril'jepom ljepotom?
Ali, mlada djevojka, prstencima zlaćenijem?
Ako si se podn'jela prstencima zlaćenijem,
Da bi tvoje prstenke druge tvoje radovale.
Ako li se podnosiš tvojom pril'jepom ljepotom,
Da bi tvoju ljepotu crna zemlja obljubila."
Ali mlada djevojka Kraljeviću odgovara:
„Hod otole, hurjatine, nemoj vele govoriti!
Ja sam draga sestrica mlada Pavla Banovića,
I meni je bratučed od Budima sv'jetli kralju
I ja ti sam vjerenica mlada Marka Kraljevića.
Ako k tebi, hurjatine, pod šatore ja ušetam,
Hoću tebi zaisto kordu tvoju ugrabiti,
Paka ću je odn'jeti rodjenomu bracu momu,
Č'jem ću haštrit naranče po džardinu braca moga."
Kad je Marko Kraljević tu djevojku razumio,
Brzo bješe izišo ispod svilena šatora.
I nju bješe uhitio mladjahnu za desnu ruku,
Tere ti je uvede pod njegov svioni šator,
I jednom joj celov da u rumeno b'jelo lišce.
Tadara je djevojka mladu Marku govorila:
„Neka dodješ, hurjatine, ka l'jepu Budimu gradu,
Ja se hoću moliti od Budima sv'jetlu kralju,
Neka tebe objesi o vrat'jem od Budima."
Ali Marko Kraljević tom djevojci odgovara:
„Podji, mlada djevojko, sa drugami na hladnu vodu.
Kad se s vode ti vratiš ka l'jepu Budimu gradu,
Ovako ćeš ti r'jeti mladu Pavlu Banoviću,
Mladu Pavlu Banoviću i budimskom sv'jetlu kralju:
„„Drago vas je po meni oni junak pozdravio,
Koji je šator raspeo na livadi od Budima,
I meni je celov dô u moje u b'jelo lišce.""
Ona mlada izide ispod svilena šatora,
Ali ne će da ide sa drugam na hladnu vodu,
Neg se brzo povrati ka Budimu b'jelu gradu,
Tere ide ovako bracu svomu govoriti:
„Koji je ono hurjatin na livadi od Budima,
Koji suvraća pod šator Budimke mlade djevojke,

Kad prohode don'jeti sa hladenca hladne vode,
Jutroske me, djevojku, za desnicu uhitio,
I mene je uveo pod svoj šator pod svileni,
Pak me pita, od koga sam ja roda l'jepa i plemena.
I kad mu sam mladjahna svekoliko povidjela,
Tada mi je celov dô u rumeno lišce moje.
I još mi je djevojci ove r'ječi govorio:
„„Kad se budeš uvratiti ka l'jepu Budimu gradu,
Ovako ćeš ti rijeti mladu Pavlu, bracu tvomu,
Mladu Pavlu, bracu tvomu, i budimskom sv'jetlu kralju:
„„Drago vas je po meni oni junak pozdravio,
Koji je šator raspeo na livadi od Budima,
I meni je celov dô u moje u b'jelo lišce.""
Jeda ti se ja mogu, mili brate, umoliti,
Da se podješ moliti sv'jetlom kralju od Budima,
Da objesi hurjatina o vratijem od b'jela grada?"
Ali Pavo Banović sestri svojom odgovara:
„Nije ono hurjatin na livadi pod šatorom,
Ono ti je vjerenik junak Marko Kraljeviću."
Kad je mlada djevojka braca svoga razumjela,
Na to ti mu ne bješe ni r'ječi odgovorila,
Nego se je mladjahna u lišcu zarumenila
I ka zemlji bijaše crne oči obrnula.

Popijevke slovinske, br. 20, str. 44—46.

Rukopis iz Dubrovnika od g. 1758.

23.

Ljuba Marka Kraljevića prevari junaka.

Vino piju do dva pobratima,
Jedan pobre Kraljeviću Marko,
A drugi je Daničiću Jure,
Vino piju, o svačem govore.
Kad im vino eglen otvorilo,
Tad govori Jure Daničiću,
On govori Marku Kraljeviću,

On govori o tudjim ljubovcam
I o tudjim sekam neudanim.
Govori mu Kraljeviću Marko:
„Dragi pobre, Jure Daničiću!
Vino pijmo, o vinu govor'mo,
Ne govor'mo o tudjim ljubovcam,
Ni o tudjim sekam neudanim.
Ja imadem virnu ljubu moju,
Nî mi drago, da o njoj govore.
Da bi došli svega svita ljudi,
Ne bi moju prevarili ljubu."
Besidi mu Jure Daničiću:
„Hoćemo l' se, pobre, okladiti,
Ni za srebro, ni za suho zlato,
Neg za naše do dvi ruse glave,
Da ću s tvojom noćevati ljubom?
Tek mi podaj šarca konja tvoga,
Još mi podaj svilenu dolamu,
Zlatni prsten iz desnice ruke,
Ja ću tvoju Jelu privariti."
Inako se Marku ne mogaše,
Već mu dade šarca konja svoga
I dade mu svilenu dolamu,
Zlatni prsten iz desnice ruke,
Ide Jure goricom zelenom.
Kad je bio na pogled Prilipa,
Desila se mlada Markovica
Na čardaku od bijele kule.
Daleko ga mlada ugledala,
Ugledala, a i zapoznala,
Robinjicu svoju dozivala,
Ter je njojzi tijo besidila:
„Robinjice, po Bogu sestrice!
Evo ide Jure Daničiću
Na konjicu mlada moga Marka,
U Markovoj svilenoj dolami,
Ovo nam je nika privarica.
Imala sam devet robinjica,
Sve sam devet privarom udala
I tebe ću večeras desetu.

Ti obuci svitlo ruho moje,
Ja ću tvoje, robinjice moja!
Ja ću tebe zvati gospojicom,
A ti mene svojom robinjicom."
U to Jure pred dvor bili dodje,
Pak doziva Jelicu Markovu:
„Jele moja, otvori mi dvore!
Evo tebi tvoga gospodara,
Gospodara Kraljevića Marka.
Ako li se meni ne viruješ,
Pogledaj der na desnicu ruku,
Zlatni ćeš mi prsten ugledati
I na njemu lipo ime tvoje."
Brzo mu je dvore otvorala,
Dvor otvora, za zdravlje ga pita:
„Dobro doša, Kraljeviću Marko!
Jesi li mi dobro putovao?"
Odgovara Daničiću Jure:
„Dobro sam ti, Jele, putovao!
Ali sam se malo umorio,
Ogladnio, a i ožednio."
Pripravlja mu gospodsku večeru,
Dobavlja mu vina trolitnjega.
Kada se je Jure založio,
Tada idju na meke dušeke.
Tute oni noćcu kondisaše.
Kada li je u zorici bilo,
Ustaje se Daničiću Jure,
Pak robinji mladoj besidio:
„Robinjico, sedlaj nama konje,
Meni jednog, a Jeli drugoga,
Otić ćemo do Kosova ravna,
U Kosovo Juri Daničiću,
Poć ćemo ga mladi pohoditi."
Robinja mu konje osedlala,
Gredu mladi u Kosovo ravno.
Al je Jeli Bog i srića dala,
Imala je dunda kaludjera.
U njeg uze svite kaludjerske,
Pak s' učini crnim kaludjerom.

Prije njizih u Kosovo dodje,
Pak se šeta po Kosovu ravnom
Uz to dodje Jure Daničiću,
Pak besidi Marku Kraljeviću:
„Bre djidijo, Kraljeviću Marko!
Prigni glavu, neka ti je sičem.“
Al mu veli crni kaludjere:
„Nije preša, mili gospodare!
Nije preša pogubiti Marka,
Nek ga prije sa Bogom sredimo.“
Kada Jele ispovidi Marka,
Tad se svlači s crna kaludjera
I ostane Jelica Markova,
Pak besidi Juri Daničiću:
„Pobratime, Jure Daničiću!
Nije ga to Jele Markovica,
Nego joj je njena robinjica.
No me ču li, Daničiću Jure!
Devet jesam robinja imala,
Svi sam devet privarom udala
I tebe ću, Daničiću Jure!
Al s' oženi za moju robinju,
Al ćeš ludo izgubiti glavu.“
Odgovara Daničiću Jure:
„Volim ti se junak oženiti,
Neg na polju glavu izgubiti.“
Dozovnuše popa redovnika,
Vinčaše ga za robinju mladu.

Alačević Miroslav, II. br. 331.

Od Josice Vulinović iz Podgore u kotaru makarskom u Dalmaciji.

24.

Marko Kraljević moli brata Andriju, da mu pogubi ljubu.

Šeto se je Kraljeviću Marko
Po Novomu, gradu bijelome,
Ispred dvora Novkinjice mlade.
Sve ga gleda mlada Novkinjica,
Pa je ona njemu govorila:
„Lijep ti si, Kraljeviću Marko!
Još je ljepša Jele, ljubi tvoja.
Al zaludu njezina ljepota,
Kad ne ima od srca poroda,
Nit ga ima, niti će ga imat.
Uzmi mene, Kraljeviću Marko,
L'jepa ću ti poroditi roda,
Dvije ćeri i četiri sina."
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Brzo se je na noge skočio,
Pa on Marko b'jelu dvoru ide.
Kad je došo dvoru bijelome,
Andriju je brata dozivao:
„O Andrija brate, dobro moje!
Podji, brate, u gore zelene
I pogubi Jele, ljubi moje."
Al je Andro bratu govorio:
„A ne ludi, brate, dobro moje!
Jer ću ljubi pogubiti tvoje?
Evo ima devet godinica,
Da je ona za te dovedena,
Nigda mi se nije omrazila."
Ali Marko Andru govorio:
„O Andrija brate, dobro moje!
Ti pogubi Jele, ljubi moje.
Ako li je pogubiti ne ćeš,
Ja ću tvoje otkinuti glave."

Misli Marko, da ne sluša niko,
Sve to Jele sluša iz kamare.
Pa je Jele lice naresila,
Pa išeta iz kamare male,
Djeveru je svomu govorila:
„O Andrija, moj mili djevere!
Ja sam moje lice naresila,
Vodi mene u gore zelene.“
Pa pošeta u bašče zelene,
Tu nahodi rumene ružice,
Pa se š njome mlada razgovara:
„L'jepa ti si, rumena ružice!
Dosad sam te lijepo gojila,
A odsad će Novkinjica mlada.“
Pa pošeta pod žute naranče,
Sokolu je sivom govorila:
„O sokole, vjerna ptice moja!
Dosad sam te gojila lijepo,
A odsad će mlada Novkinjica.“
Pa pošeta u konjske podrume,
Pa se mlada š njima razgovara:
„Dobri konji gospodara moga!
Dosad sam vas gojila lijepo,
A odsad će Novkinjica mlada.“
U to Andro iz dvora izide,
Idu oni u gore zelene.
Kad su došli u gore zelene,
Tu je Jele Andru govorila:
„O Andrija, moj mili djevere!
Pušti mene pod jele zelene,
Erbo me je zaboljela glava.“
Podje Jele pod jele zelene.
Malahno je vrijeme postalo,
Ona malo čedo porodila.
Kad to vidi mladi Andrijaše,
Da je njemu neve porodila,
Od sebe je pasa otpasao,
Pa je malo čedo opasao,
Pa je Andro Jeli govorio:
„Hod'mo, Jele, dvoru bijelome.“

Ali njemu Jele odgovara:
„A ne luduj, moj mili djevere!
Kad ja dodjem dvoru bijelome,
Pogubit će i mene i tebe.“
Opet Andro Jeli odgovara:
„O Jelice, moja neve draga!
Mi hajdemo dvoru bijelome,
Ne će Marko pogubiti tebe,
Kad si malo čedo porodila.“
A kad ga je mlada razumjela,
Nije htjela, od manje ne mogla,
Nego ide dvoru bijelome.
Kad su došli dvoru bijelome,
Ali Marka b'jelu dvoru nema,
Er je pošo svatim po djevojku.
Leže Jele u meke dušeke.
Malahno je vrijeme postalo,
Kad eto ti Marka svatovima
I on vodi Novkinjicu mladu.
L'jepo ih je Andro pričekao,
Vodi svate u bijele dvore,
Stavio ih za svijetle sofre.
Kad je ono prek objeda bilo,
U kamari čedo proplakalo.
A govori Kraljeviću Marko:
„O moj brate, mladi Andrijaše!
Otkle ono čedo procmililo?“
„„O moj brate, Kraljeviću Marko!
Ono ti je tvoje čedo malo,
Što ti ga je Jele porodila,
Porodila u gori zelenoj.
Ako meni, brate, ne vjeruješ,
Eno ti ga u kamari malom
Sa Jelicom, sa tvojom ljubovcom.““
A kad li je Marko razumio,
Skočio se na noge lagane.
Skočio se kanda ne sidjaše,
Pušti čašu kanda ne pi vino,
Pa pošeta u kamare male,
Pa je svojom ljubi govorio:

„Oprosti mi, draga ljubi moja!
Oprosti mi, što sam učinio.“
Pa uzimlje čeda malahnoga,
Uzimlje ga u svoje naruče,
Pa ga Marko grli i celiva,
Pa je Marko svatim govorio:
„O svatovi, mila braćo moja!
Vi vodite mladjahnu djevojku,
Vodite je ostarjeloj majci,
Da ne reče, da sam je ljubio.“

Vijolić Djuro, br. 11.

Od Ane Vijolić iz Orašca kod Dubrovnika.

25.

Marko Kraljević moli ljubu, da mu otruje brata Andriju.

avadi se Kraljeviću Marko,
Zavadi se s bratom Andrijašom
Baš za jedno pozlaćeno perje.
Marko veli: „Moje j' sv'jetlo perje.“
A Andrija: „Nije, nego moje.“
Na to Marku vrlo žao biše,
Pa dozivlje vjernu ljubu svoju:
„Andjelijo, vjerna ljubo moja!
Sutra sviće nediljica mlada,
Ja ću poći crkvi manastiru.
Poslušaj me, vjerna ljubo moja!
Otruj meni brata Andrijaša.
Ako l' mi ga otrovati ne ćeš,
Glava će ti ispod mača proći.“
Pak osedla konja Kraljeviću.
Još ne bila zora zab'jelila,
Opet Marko ljubi preporuči:
„Ol ga otruj, oli ja ću tebe“
To izusti, na konja se skače.
Hode Marko kroz goru zelenu.

Kad je bio usred gore crne,
Žarko njemu ogranulo sunce.
Gledajući Kraljeviću Marko,
Gledajući otklen granu sunce,
On ugleda dva orla krstaša,
Gdje progonu sivoga sokola,
Gone njega u jelove grane.
Ljuto cvili ptičica sokole,
Pa doleti konju Kraljevića.
Veli sokol Kraljeviću Marku:
„Kraljeviću, ako Boga znadeš,
Radi danas mene oprostiti,
Jer ja nemam brata rodjenoga,
On bi danas mene osvetio.
Teško bratu, koji brata nema!“
A kad čuje Kraljeviću Marko,
Brzo svoga konja povratio,
Pa dolazi b'jelom dvoru svome.
Pred Marka je ljuba izlazila,
Pod Markom je konja uhvatila.
Veli Marko vjernoj ljubi svojoj:
„Ljubo moja, obe oči moje!
Jesi l' moga brata otrovala?“
Zlovoljno mu ljuba odgovara:
„Jesam, Marko, moje sunce žarko!
Jesam tvoga brata otrovala,
Jučer su mu mučenici bili.“
A kad čuje Kraljeviću Marko,
On s' udari po koljenu svome,
Pa je svojoj ljubi besjedio:
„Ajme meni, sva nesreća moja!
Gdje pogubi brata jedinoga.
Da bi zašto, ne bih ni žalio.“
Al mu ljuba tiho besjedila:
„Nisam, Marko, brata otrovala,
Neg te jesam bratom pomirila.
Imala sam od zlata jabuku,
Koju jesam od majke donila,
Pak je jesam, Marko, raskovala,
Mom djeveru perje sakovala,

Ljepše, veće, neg je tvoje Marko!“
A kad Marko ljubu razumiše,
Hvata ljubu oko b'jela vrata,
Ter je ljubi i dva i tri puta,
Da tko broji, bilo bi sto puta.
Pa je Marko ljubi besjedio:
„Zdravo bila, vjerna ljubo moja!
Zdravo bio i tko te rodio,
Kad si mene s bratom pomirila.“

Tommaseo Nikola, br. 156. *Iz Dalmacije.*

26.

Marko Kraljević i nevjerna ljuba.

Oženi se Kraljeviću Marko
I dovede ljubu Andjeliju,
Za njim bila sedam godin' dana.
Kad je sedma bila na zaodu,
Jako mi se ljuba rastužila.
Al je pita Kraljeviću Marko:
„Andjelijo, ljubo moja vjerna!
Što se, ljubo, jesi rastužila?
Jal si gladna leba bijeloga,
Jal si žedna vina crljenoga,
Jal si željna poljubljena lica?“
Al govori ljuba Andjelija:
„Vaj Bogom ti, Kraljeviću Marko!
N'jesam gladna leba bijeloga,
Niti žedna vina crljenoga,
Niti željna lica poljubljena.
Ima Marko sedam godin' dana,
Da ja jesam, Marko, za te došla,
N'jesam još kod svoje majke bila,
Pa ja ne znam, Kraljeviću Marko!
Je li živa, al je umrijela.
Neg da oćeš, da id'mo obići,

Jedva bi nas majka dočekala.“
„„Hoću bogme, ljubo Andjelijo!““
Uze Marko Andjeliju ljubu
I uzimlje previjernu slugu,
A ne uze ništa od oružja.
Kad je doša do gorice crne,
Tad je svojoj ljubi govorio:
„Zapjevaj de, ljubo Andjelijo!“
Al govori ljuba Andjelija:
„Kako ću ti zapjevati, Marko!
Kad je u gori Maleta ajduče,
U Malete trideset ajduka.
Dok ja jesam još kod majke bila,
Često mi se kurva zaticala,
Da gdjegod se ja udadem mlada,
Da će mojeg pogubiti draga.“
Govori joj Kraljeviću Marko:
„Ti se ne boj, van zapjevaj, ljubo!
Ja imadem trideset strijela,
Ustr'jelit ću trideset ajduka,
Maletom se pleći uvatiti,
Lako ću se š njime nagoditi.“
Tu ne šćede ljuba zapjevati.
A kad doša usred gore Marko,
Onda svojoj ljubi govorio:
„Zapjevaj de, ljubo Andjelijo!“
Veli Marku ljuba Andjelija:
„Kako ću ti zapjevati, Marko!
N'jesam b'jela svog umila lica.“
Uze Marko ljubu Andjeliju,
Uze Marko za bijelu ruku,
Pa je vodi zelenu jezeru.
Na ruci joj devet prstenova,
Svaki košta do devet gradova.
Sviju devet skinu ljuba Andjelija,
Pa ih metnu u travu zelenu,
Pa je b'jelo lice umivala,
B'jelijem ga platnom utirala.
Zaboravi devet prstenova
Kod jezera u travi zelenoj.

Kad izaša nasred gore Marko,
Tad je svojoj ljubi govorio:
„Zapjevaj de, ljubo Andjelijo!“
Al govori ljuba Andjelija:
„Kako ću ti zapjevati, Marko!
Zaboravi devet prstenova
Kod jezera u travi zelenoj,
Gdjeno b’jelo lice umivala.“
Marko zove previjernu slugu:
„Leti, slugo, tragom uznatraga,
Pa ćeš naći devet prstenova
Kod jezera u travi zelenoj,
Gdje se moja ljuba umivala.“
Leti sluga tragom uznatraga.
A kad vidje ljuba Andjelija,
Da je sluga uzamakla bila,
Zapjeva mi tanko, glasovito.
Ali rupi Maleta ajduče,
Za Maletom trideset ajduka.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
On se vati u džepove rukom
I izvadi trideset strjelica,
I ustr’jeli trideset ajduka,
A Maletom s’ pleći uvatio.
Dugo su se i gonili bili,
Od jutra pa ljetni dan do podne!
Žarko bilo već na podne sunce,
Al govori Maleta ajduče:
„Andjelijo, moja zaručnice!
Privat’ ruku Kraljeviću Marku,
Ljubit ću te bolje nego Marko.“
Andjeliji loša sreća bila,
Pa je Marku ruku privatila.
A kad vidje Kraljeviću Marko,
Da će ludo izgubiti glavu,
Tad podviknu Kraljeviću Marko:
„Berberija, slugo previjerna!
Pušti k vragu devet prstenova,
Izgubi ti glavu danas Marko.“
Ali viče iz oblaka’vila:

„Kraljeviću, žalosna ti majka!
Kamo su ti zmije potajkinje,
Kamo su ti noži iza pasa?“
Al govori Kraljeviću Marko:
„Pogledaj de, Maleta ajduče!
Pogledaj to zažareno sunce,
Kako mi se sunce zamurilo,
Kamo l' ne će srce u junaku!“
Maleti je loša sreća bila,
U žarko je pogledao sunce.
Trže Marko nože niza pasa,
Pak udari Malog iza pasa.
Mrtav junak crnoj zemlji pade,
Jer ga odma Marko rasporio.
Tri je srca u njem nalazio:
Jedno mu se srce zamurilo,
A drugo se samo razigrava,
Treće srce za boj i ne znade,
Na trećome ljuta zmija spava.
Veli Marku zmija krilašica:
„Mol' se Bogu, Kraljeviću Marko!
Gdje se prvo n'jesam probudila,
Bila bi te, Marko, zapunula.“
Uze Marko ljubu Andjeliju,
Uze ljubu za bijelu ruku,
Pa je vodi dvoru bijelomu.
Kad je došla dvoru bijelomu,
Sam si Marko večeru pripravlja,
Sam pripravlja i na stol postavlja.
Kad spravio i kad postavio,
Onda svojoj ljubi govorio:
„Andjelijo, ljubo moja vjerna!
Voliš sada, da te sabljom s'ječem,
Ali, ljubo, da te konjem gazim,
Ali, ljubo, da m' večeru sv'jetliš?“
Na Marka se ljuba nasmijala,
Pa govori ljuba Andjelija:
„Bogom tebe, Kraljeviću Marko!
Junak n'jesam, da me sabljom s'ječeš,
Blato n'jesam, da me konjem gaziš,

Već sam ljuba, da večeru sv'jetlim."
Jedva Marko dočekao toga,
Namaza je praom i sumporom,
Zapali joj kose na vr' glave,
Sve večera, a ljuba mu sv'jetli,
Kad večera, a ljuba izgori.
Tad izviknu Kraljeviću Marko:
„Neka, neka, milom Bogu vala!
Kad s' imade ja ovoga vraga."

Delić Pero, br. 21. *Iz Gornje Krajine u Hrvatskoj.*

27.

Marko Kraljević i nevjerna ljuba.

(Malo drukčije.)

tpravi se Kraljeviću Marko
Lovit lova u zelene gore.
Lovi lova po gori zelenoj,
Njega vila iz gorice viče:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Imaš Jelu, l'jepu ljubi tvoju,
Ali joj je zaludu ljepota,
Ljubi Jele potajno junake,
A najviše vjerna slugu tvoga,
Slugu tvoga Senkovića Luku,
Koj' je prije u tebe služio,
I u tebe i u baba tvoga."
Govori joj Kraljeviću Marko:
„A ne luduj, b'jela moja vilo!
Nije Jele taka ljubi moja,
Nije nikad o tomu radila,
Ni ljubila mladoga junaka
Izvan mene, svoga gospodara."
Govori mu od planine vila:
„Kraljeviću, poslušaj me, Marko!
Ali meni vjerovati ne ćeš?

Kad ti dvoru bijelomu dodješ,
Spravljaj, Marko, gospodske objede
I prizovi prijatelje tvoje
I sve sluge starca baba tvoga,
Što su prije u tebe dvorili,
I u tebe i u baba tvoga,
Nemoj slugu Senkovića Luku,
Pa ćeš vidjet, Kraljeviću Marko!
Što će r'jeti Jele, ljubi tvoja."
Kad je Marko vilu razumio,
On se vrati dvoru neveselo.
Kadar Marko b'jelu dvoru dodje,
Spravlja Marko gospodske objede.
Sve pozove svoje prijatelje
I sve sluge starca babe svoga,
Što su prije u baba dvorili,
Ne će slugu Senkovića Luku.
Kad vidjela Jelica Markova,
Reče Marku, gospodaru svome:
„Gospodare, Kraljeviću Marko!
Sve si sluge na objed pozvao,
Što su prije u tebe dvorili,
I u tebe i u baba tvoga,
N'jesi slugu Senkovića Luku,
I on te je vijerno dvorio,
Nije ti se Luka omrazio."
Mudar bio Kraljeviću Marko,
Pa je Jeli tiho besjedio:
„Prosti, Jele, draga dušo moja!
Prosti meni, zaboravio sam.
Podji, Jele, ali pošlji koga,
Dvor na b'jeli Senkovića Luke,
Da on dodje u nas na objede."
Kad je Jele Marka razumjela,
Ona bogme ne šalje nikoga,
Neg se l'jepo mlada naresila
I otide kuli niz skaline,
Pa prošeta niz rosne livade
Na dvor b'jeli Senkovića Luke.
Kad mu kulu pod bijelu dodje,

Pred kulom mi mlada Luke majka.
Kad je vidje Jelica Markova,
Dobro joj je jutro nazivala:
„Dobro jutro, mlada Luke majko!
Je l' u dvoru Luka, d'jete tvoje?“
Odgovara mlada Luke majka:
„Prodj' se, Jele, Luke, sina moga,
Ne traži ga Boga do miloga!
Da obazna Marko gospodare,
Moj bi Luka poginuti mogo.“
Sve to čuje Senkoviću Luka,
Er u kuli vruću kafu pije.
Kad ču glasa Jelice Markove,
Vrućom kafom o tavan udrio,
Pa potrča niz bijelu kulu
U susrete k Jelici Markovoj.
Dje je srio, tu je zagrlio,
Uvede je u bijele dvore,
Ljubi Luka Jelicu Markovu.
Al govori Jelica Markova:
„Moj sokole, Senkoviću Luka!
Moj te Marko puno pozdravio,
Da ti dodješ našoj kuli tankoj,
Da je velik objed prepravio,
Prijatelje na objed pozvao
I sve sluge starca baba svoga,
Sto su prije u Marka dvorili,
Da ti sa mnom tankoj kuli dodješ.“
Otole se š njome opravio.
Kad su bili rosne niz livade,
Ni tamo se mirovat ne dade,
Nego podje Marku po za dvore
Pod njegove zelene narančе
I tu ljubi Jelice Markove.
Misli jadan Senkoviću Luka,
Da ga niko ne gleda odnikle,
Sve ga gleda Kraljeviću Marko.
Stisne tvrdje srce od kamena,
Muči Marko, ne govori ništa.
Dodje Jele dvore u bijele,

Pored š njome Luka Senkoviću.
Kad u b'jele dvore ušetaše,
Brzo vr'jeme od objeda bilo.
Oko sv'jetle sopre posjedoše,
Tu prinose monci i monkinje,
Dvore goste oko sopre sv'jetle.
A kada je po objedu bilo,
Da ko vidi Kraljevića Marka,
Dje rastvora šarene sanduke!
Iz sanduka iznosio dare,
Svakom Marko štogod darovao,
Ne dariva Luku Senkovića.
Žao bilo Jelici Markovoj,
Govorila gospodaru Marku:
„Što će rijet, dragi gospodare!
Svakome si štogod darovao,
N'jesi sluzi Senkoviću Luci?
I on te je vijerno dvorio,
Daruj i njeg, dragi gospodare!“
Govori joj Kraljeviću Marko:
„Prosti, Jele, draga dušo moja!
Prosti meni, zaboravio sam.
Al za Luku nemam dobra dara,
Čijem bih ga l'jepo darovao,
Neg ti podji u gornje tavane,
Donesi mi sa čivije ćordu,
Što je jesam skoro kupovao,
Što ću njome Luku darovati.“
Kad je Jele razumjela Marka,
Skače Jele na noge lagahne.
Kako kuli uz skaline skače,
Po četiri skalina preskače,
Eda prije u čardake dodje.
Pa prihvati za čivije ćordu,
Š njome idje kulu niz bijelu,
Nosi britku u desnici ćordu.
Kadar sadje za svijetlu sopru,
Ne da ćordu Kraljeviću Marku,
Neg je dava Senkoviću Luci.
A besjedi Kraljeviću Marko:

„Daj je meni, Senkoviću Luka!
Da ti kažem, teglit kako ćeš je
I kako se iz sagrije vlači.“
Kad to čuje Senkoviću Luka,
Dava Marku iz desnice ćordu.
Kada se je Marko dobavio,
Iz sagrije ćordu izvadio,
A udari Luku Senkovića,
Po zlu mjestu, po desnu ramenu.
Kako ga je polako udrio,
U dvije ga pole rastavio,
Dv'je ga pole na tavan padnule.
Viknu Jele, ljubovca Markova:
„Što učiniš, da od Boga nadješ!
Što pogubiš Luku Senkovića,
Nema majka, neg njega jednoga,
Jadnu majku u crno zavio!
Što je tebi Luka učinio,
U čemu je tebi sakrivio?“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Za žute je kose prehitio,
Pa je vuče iz tanahne kule.
Rasplete joj dvije pletenice,
A upleće šarcu u repinu,
Š njome obi drvlje i kamenje,
Raznese joj i kosti i meso.
Koga nije, da hljeba ne ije!
Zlo živjela, gore poginula.

Glavić Baldo Melkov, sv. LXXI. br. 199.

Od Anice Begin iz Luke na Šipanu.

28.

Ljuba se Marka Kraljevića preudaje.

Sinoć majka oženila Marka,
Jutros Marku bila knjiga dodje,
Da mlad Marko na vojnicu podje.
Knjigu štije Marko, dite mlado,
Knjigu štije, suzom je oblije:
„Bog te ubio, bila knjigo moja!
Stopro sam se junak oženio,
Nisam ljubi dobro ni vidio,
Kamo l' sam se lišca naljubio.“
Mal ga Jele ljuba ugledala,
Pak se vata Marku oko vrata:
„Šta je, Marko, prva srićo moja!
Dosad su ti knjige dolazile,
Nisi tako suze prolivao.
Okle knjiga, da je bor ubio!“
Svojoj ljubi Marko progovara:
„O Jelino, virna ljubo moja!
Evo meni bila knjiga dodje
Od onoga cara čestitoga,
Da ga dodjem podvoriti junak,
Podvoriti za devet godina.
Da ostavim Jelu, ljubu svoju,
Da je ostavim u bijelim dvorim
Sa staricom ostarilom majkom.
Već te molim, virna ljubo moja!
Pitaj konja bilicom pšenicom,
Napoj mi ga studenom vodicom,
Nek ti idjem, virna ljubo moja!
Nek ti idjem podvoriti cara,
Podvoriti devet godin' dana.
Čekaj mene, virna ljubo moja!
Čekaj mene devet godin' dana
I desete polovicu, dušo!
Ne udaj se, virna ljubo moja!

Kol' ne dodjem za devet godina
I devete polovicu, dušo!
Udaj mi se, za koga ti drago,
Samo nemoj za goreg od mene,
Mali ne moj za Senjanin-Iva,
Što je moje konje timario."
Otolem se zdravo podignuo,
Pa kada su bili na rastanku,
Tad se maša u žep od dolame
I izvadi burmu suva zlata,
Pa po dvi je junak polomio.
S jednom polom ljubi darovao,
Drugu sprema u žep od dolame,
Pak otide podvoriti cara.
Ne prolazi ni godina dana,
Jelu prose svati sa svih strana
Zanajviše Senjanin-Ivane.
Mali mlada za nikoga ne će,
Dok ne prodje devet godin' dana
I desete, dušo, polovica.
Kada prodje devet godin' dana
I desete, dušo, polovica,
Jelu svati prose sa svih strana
Zanajviše od Senja Ivane,
Al baš mlada za nijednog ne će,
Već za onog Senjanin-Ivana,
Što je Marku konje timario.
Ljuto cvili mladog Marka majka,
Ljuto cvili i suze prolije,
Pa vazimlje pero i hartiju,
Te napiše listak knjige bile:
„A moj Marko, moje dite drago!
Ali ne znaš, ali ti ne aješ,
Da se tvoja ljuba preudaje,
Da za koga, ne bi ni žalila,
Neg za onog Senjanin-Ivana,
Koji tvoga konja timario."
Knjigu štije Marko, dite mlado,
Knjigu štije, suzam je prolije.
Ugleda ga care gospodare,

Pa je Marku tijo besidio:
„Šta je, Marko, virna slugo moja!
Okle knjiga, da je bor ubije?
Dosad su ti knjige dolazile,
Nisi tako suze prolivao,
Što si sada, ognjem izgorila!“
Mali Marko caru odgovara:
„Ah moj care, mili gospodare!
Evo meni bila knjiga dodje
Od starice, mile majke moje,
Da se moja ljuba preudaje,
Da za koga, ne bi ni žalio,
Neg za onog Senjanin-Ivana,
Što je moje timario konje.
Već te molim, moj čestiti care!
Da me pustiš do bijela dvora,
Tvrda ću ti ostaviti jamca,
Tvrda jamca, Boga velikoga,
Da ću doći do nedilje dana,
Da ću doći i doniti dare.“
Kad je care riči razumio,
Ovako je Marku besidio:
„Ah moj Marko, virna sluga moja!
Nu se šetaj uz krajne komore,
Donesi mi srebra terezije,
Da ti mirim blago nebrojeno,
S čim ćeš doći staroj majci svojoj.“
Ode Marko uz krajne komore
I donese srebra terezije.
Car mu miri blago nebrojeno,
Pa ga otolem care opremio.
Otolem se zdravo podignuo.
Bože mili, na daru ti vala!
Knjige idju tri litnja miseca,
Marko nije neg tri bila dana.
Kad je došo isprid b'jelih dvora,
To u dvorih divno kolo igra.
Božju im je pomoć nazovnuo:
„Božja pomoć, lipa kita svata!“
„„Da si zdravo, neznana delijo!““

Konja veže, di i Marko veza
I on sidi, di i Marko sidio,
Ćordu meće, di Marko mećao.
Za pune ga stole zasidali,
Tu se ide, rujno vince pije.
A kad mi je bilo po obidu,
Tada poče Marko besiditi:
„Da vam bora, lipa kita svata!
Di je vaša mladjana divojka?
Ma je moja velika sramota,
Da ja vašu ne darivam ljubu.“
Pak se maša u žep od dolame,
Vadi pola burme suva zlata,
Pa daruje mladjenu divojku.
Kad to vidi mladjena Jelena,
Sve sanduke svoje primetnula,
Dok je onu polu nalazila.
Jednu mi je s drugom sastavila,
Pa se vata Marku oko vrata:
„Šta je, Marko, prva srićo moja!
Starije je sunce od miseca,
Stariji je Marko od Ivana.“
Al besidi Senjanin-Ivane:
„Od otolem, jedan haramzade!
Ne utvoraj se u tudje divojke.“
Al besiđi Kraljeviću Marko:
„Kada jesam jedan haramzade,
Nuder amo da se ogledamo.
Ko će komu sriću podiliti.“
Nije moga tomu odoliti,
Neg odoše na 'no polje ravno
I tute se oni ogledaše.
Trže Marko od bedrice ćordu,
Pa mu rusu okinuo glavu,
Te je meće konju u zobnicu
I nosi je caru za jabuku.
„Bora tebi, ti čestiti care!
Evo tebi zelena jabuka,
Doresla je, uzorila nije.“
Kad to vidi taj čestiti care,

I još ga je boje darovao
I natrag ga dvoru povratio.

Alačević Miroslav, II. br. 322. *Od Antice Perica iz Kotišine kod Makarske u Dalmaciji.*

29.

Marko Kraljević ustrijeli ljubu ne znajući.

Kupi družbu Kraljeviću Marko,
Š njome ide u Kosovo bojno
I vojuje po Kosovu s družbom.
Osta Marku na domu djevojka,
Na se oblači vojničke haljine,
A za glavu krilo paunovo,
Od suhoga zlata saliveno.
Na se baci teške madjiluke,
Pak se meće konju na ramena.
Udre konja bojno na Kosovo,
Zdravo bojno na Kosovo dodje.
Traži mlada po Kosovu Marka,
Iskala ga tri bijela dana.
Jedan danak ugledala Marka,
A za njime Relju Bošljanina,
A za Reljom Sibiljanin-Janka.
Diže s glave krilo paunovo,
Pa ga mlada nasred puta baci,
Pak se mlada u goru sakrije.
Kad naljegu do tri pobratima,
Kada vide nasred puta krilo,
Da bi čula, što će govoriti.
Kad nagazi Kraljeviću Marko,
Vidi zlatno nasred puta krilo,
Iz tanahna grla pokliknuo:
„Da vidite, mila braćo moja!
Nasred puta krilo paunovo,

Od suhoga zlata saliveno.
Golem ti je oni junak bio,
Ovo krilo koji je nosio.
Ol je krilo zlatno izgubio,
Ol je dobar junak poginuo?“
Pak se skoči sa konja na travu,
Pa uhiti krilo paunovo,
Podigne ga do svilena pasa.
Tad priskoči Relja Bošljanine,
Ide Relja podizati krilo,
Podiže ga do više koljena,
Pa ga pušti na travu zelenu.
Pak priskoči Sibiljanin Janko,
Ide krilo da podiže zlatno.
Od zemlje ga malo podignuo,
Pak ga pušti na travu zelenu,
Ja govori od Sibinja Janko:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Golem ti je ovi junak bio,
Ovo krilo koji je nosio.
Ol je dobar junak poginuo,
Ol je zlatno krilo izgubio?“
I podjoše tako naprijeda.
Sve to sluša iz gore djevojka,
Pa izide iz gore zelene.
Jednom rukom uze krilo mlada,
Stavila ga za kapu na glavu.
To vidio Kraljeviću Marko,
Što učini lijepa djevojka.
Teško se je Marko prepanuo
I govori Kraljeviću Marku:
„Ajme meni, mila braćo moja!
Ev' odovud onoga junaka,
Što je bio krilo izgubio,
Jednom rukom krilo uzimao,
Stavio ga za kapu na glavu.
Strah je mene ovoga junaka,
Da na megdan ne pozove mene,
Mogu lasno izgubiti glave.
Neg družino, mila braćo moja!

Ja ću poći u crkvu Petrovu,
U Petrovu crkvu sakrit ću se.
Ako oni mladi junak dodje,
Da li bi vas za mene pitao,
Vi kažite, mila braćo moja!
Nije s nama Kraljevića Marka,
Otišo je Limno u bijelo
Donijet nam vinca i rakije,
I duhana, što je za družine."
To izreče, uz polje pobježe
Pravo zdravo crkve na Petrove,
Sakrije se u crkvu Petrovu,
Tvrdo Marko vrata zatvorio.
U to doba lijepa djevojka,
Božiju im pomoć nazivala:
„Bog na pomoć, Markova družino!
Kamo vam je Kraljeviću Marko?"
Govore joj Markova družina:
„Zdravo bio, neznana delijo!
Nije s nama Kraljevića Marka.
Otišo je Limno u bijelo
Donijeti vinca i rakije,
I duhana, što je za družine."
Kad to čula lijepa djevojka,
Pod sobom je konja udarila
I otide do crkve Petrove,
To na crkvi vrata zatvorena.
Kuca mlada lijepa djevojka
I dozivlje Kraljevića Marka:
„Kraljeviću, sivi moj sokole!
Otvori mi sveta Petra vrata,
Evo tebi tvrda vjera moja,
Da ti ne ću ništa učiniti,
Jer mi istu vjeru vjerujemo."
Muči Marko kako studen kamen,
Ni s' oziva, ni otvara vrata.
Drugi ga je volat dozivala:
„Kraljeviću, moj sokole Marko!
Otvori mi sveta Petra vrata,
Ne ću tebi ništa učiniti,

Mi u istu vjeru vjerujemo.“
Muči Marko, ne govori ništa.
A kad vidi djevojka lijepa,
Pa povadi teška buzdohana,
Pa udara u Petrova vrata,
Dok Petrova vrata razlomila.
Pa su vrata na travu padnula
U četvero i u devetero,
I uhodi u crkve Petrove.
Kad je vidi Kraljeviću Marko,
Od nje se je teško prepadnuo,
Na ljutu je str'jelu dočekao,
Pa ustr'jeli po pasu djevojku.
Pade mlada u crkvu Petrovu,
A pobježe Kraljeviću Marko,
Ide Marko, da družini kaže.
Još ne bio došo do družine,
Teško ga je glava zaboljela.
Družini je Marko govorio:
„Ajme meni, mila braćo moja!
Ja ustr'jelih onoga junaka,
Netom sam ga, braćo, ustr'jelio,
Teško me je glava zaboljela,
Bog će dati, da će dobra biti,
Da ne bude što u rodu mome,
U očinu, ol u moje majke!
Vratit ću se u crkve Petrove,
Ako li ga u životu nadjem,
Da upitam onoga junaka,
Otkuda je, od koje krajine?“
To izreče, na noge se skače
I otide u crkve Petrove.
Još djevojka u životu mlada.
Govori joj Kraljeviću Marko:
„Bogom brate, delijo neznana!
Bi li meni pravo povidio,
Otkle jesi, iz koje krajine,
Koje jesi vjere i zakona,
Čijega si roda i plemena?
Netom sam te ustr'jelio Marko,

Mene rusa glava zaboljela,
Da mi n'jesi što u rodu momu,
U očinu, ol u moje majke?“
Govori mu lijepa djevojka:
„Kraljeviću, počuj mene, Marko!
Kad me pitaš, kazat ću ti pravo.
Ja sam dobra roda i plemena,
A pobolje vjere i zakona.
N'jesam ništa u rodu tvojemu,
U babovu, ni u majke tvoje,
Al sam tebi više, moj sokole!
Nego da sam u rodu tvojemu,
Ja sam mlada vjerenica tvoja,
Ja sam jadna iz Maćedonije
L'jepa Mare, vjerenica tvoja.“
Govori joj Kraljeviću Marko:
„Da kada si vjerenica moja,
Što si bojno u Kosovo došla?“
Odgovara lijepa djevojka:
„Tebe tražit, sivi moj sokole!
Da te vidim očima mojijem.
Eto sam te danas utražila
I mojijem očima vidjela,
Evo danas prvom i najzadnjom.
Sad ne žalim, što sam poginula,
Što ću umr'jet u crkvi Petrovoj,
Kad sam tebe očima vidjela.
Pričekaj me, Kraljeviću Marko!
Dokle umrem i dušu ispuštim,
Moj sokole, ukopaj me l'jepo
Pred Petrove ove crkve svete.
Navali me drvljem i kamenjem,
Da me ne bi razn'jelo zvjerenje.
Ter znadbudeš, sivi moj sokole!
Čigova se ova zemlja zove,
Plati zemlju, dje mi groblje bude.
Svaki aršin dvadeset dukata,
Da mi nije tudja zemlja teška.
Kada dodješ Prilipu b'jelome,
Piši knjigu jadnoj mojoj majci,

Nek se vlada, meni se ne nada,
Da me veće vidjet nigda ne će.
Što imade tanka ruha moga,
Što joj bude bolje ruho moje,
Nek udava brez majke sirote.
Što pogore ruho izostane,
Nek iznosi mila majka moja
Večer kasno na narandču žutu,
Nek po njemu noćna rosa pada.
Jutrom moja da podrani majka,
Prije žarko neg izadje sunce,
Diže ruho sa naranče žute,
Pa ga nosi dvore u bijele,
Pa ga rosna u sanduke slaga,
Š njim se moja majka razgovara:
„Gnji mi pusto u sanduku ruho,
Moje Mare u zemljici crnoj!“
To izusti, a dušu ispusti
Na rukama Kraljevića Marka.
Cvili Marko kako d'jete malo.
Skupila se Markova družina,
Stali tažit Kraljevića Marka.
Ukopali lijepu djevojku,
Navaljuju drvljem i kamenjem.
Marko traži zemlji gospodara
I u njega zemljicu kupuje,
Dje je svoje ukopao zlato.
Plati aršin dvadeset dukata,
Da joj nije teška zemlja tudja.
I otidu iz Kosova bojna,
Zdravo došli Prilipu b'jelomu.
Kada Marko u Prilip dopade,
Stade Marko, b'jelu knjigu piše
I šalje je u Maćedoniju,
A na ruke djevojčinoj majci.
Ovako joj u toj knjizi piše:
„O punice moja nesudjena!
Neka znadeš pozdrav ćeri tvoje.
Ona te je puno pozdravila,
Da se vladaš, a njome ne nadaš,

Da je veće vidjet nikad ne ćeš.
Ostala ti u Kosovu bojnu,
Puno te je Mare pozdravila.
Što joj bolje tanko ruho bude,
Da ga d'jeliš sirotam brez majke.
Što ti gore ruho izostane,
Da ga nosiš iz kule tanahne
I večerom kad zapade sunce,
Da prostiraš na naranče žute,
Nek po njemu noćna rosa pada.
Pa u jutro da uraniš rano,
Prije nego žarko grane sunce,
Dižeš ruho sa naranče žute,
Da ga rosna u sanduke slagaš
I da joj se š njime razgovaraš:
„Gnji mi pusto u sanduku ruho,
Moja Mare u zemljici crnoj!"
Kad je b'jelu knjigu nakitio,
Opremi je majci djevojčinoj.
Kad joj jadnoj b'jela knjiga dodje,
Knjigu štije, grozne suze lije.
Stala pusto ruho premetati
I po njemu grozne suze l'jeva.
Sve što bolje, sve je pod'jelila
Sirotama, što nemadu majke.
Što joj gore ruho izostade,
Iznosi ga iz kule tanahne,
Prostire ga na naranče žute,
Nek po njemu noćna rosa pada.
U jutro bi uranila rano,
Sa naranče pokupila ruho,
Pa ga rosna u sanduke slaga
I š njime se jadna razgovara:
„Gnji mi pusto u sanduku ruho,
Moja Mare u zemljici crnoj!"

Glavić Baldo Melkov, sv. LV. br. 158.

Od Anice Perin iz Luke na Šipanu.

30.

Marko Kraljević ubije ljubu.

ano rani ljuba Kraljevića,
Rano rani u gornje čardake,
Uzimala sjajno ogledalo,
Ogledalu tiho besidila:
„Ogledalo, da bi ne gledalo!
Ne bi l' moje lice ugledala,
Kako mi je jadno ublidilo
Sve od straška Kraljevića Marka.
Da Bog da ga poželila majka!“
Misli jadna, da nitko ne čuje.
To je čula stara svekrvica,
Po imenu Marka dozivala:
„O moj Marko, moje dite drago!
Jutros ljuba uranila biše,
Pa mi ide u gornje čardake,
Uzimala sjajno ogledalo,
Ogledalu tiho besidila:
„„Ogledalo, da bi ne gledalo!
Ne bi l' moje lice ugledala,
Kako mi je jadno požutilo
Sve od straška Kraljevića Marka.
Da Bog da ga poželila majka!““
Al to Marku vrlo mučno biše,
Pa on uze nože okovane,
Pa on ide ljubi u čardake,
U srce je ljubu udario.
Kako je je lahko udario,
Na nožu joj čedo izvadio,
Na nožu ga majci donosio:
„Evo, majko, zelena jabuka,
Kojoj nisi sazrijati dala.“
Pa je svojim dvorom besidio:
„Ostajt' s Bogom, bili dvori moji!
Kad u vama čujem kukavicu,

Tad će majka pričekati Marka."
Pa jablanu svom je besidio:
„Ostaj s Bogom, zeleni jablane!
Kad na tebi jabuka naraste,
Tad će majka pričekati Marka."
Pa govori crnomu gavranu:
„Ostaj s Bogom, moj crni gavrane!
Kad na tebi pera pobilila,
Tad će majka pričekati Marka."
Osta majka u dvoru bijelom
Kukajući kano kukavica.
Uzimala vina i rakije,
Zeleni je jablan zalivala,
Ne bi l' jablan jabukom rodio,
Ne bi l' majka sina pričekala.
Ne hti jablan jabukom roditi,
A ni majka sina pričekati.
Pak hvatala crnoga gavrana,
Bilim ga je polivala mlikom,
Ne bi li mu krila pobilila,
Ne bi l' majka pričekala Marka.
Ne htidoše krila pobiliti,
Niti majka pričekaše Marka.

Tommaseo Nikola, br. 168. *Iz Dalmacije.*

31.

Marko Kraljević traži brata Andriju.

Sinoć Marko s majkom večeraše,
Pa je Marko majci besidio:
„Oj starice, moja mila majko!
Što mi nisi brata porodila,
Oli mladjeg, oli starijega?
Svaki bratac svojim pije vino,
A ja nemam brata ni rodjaka,
Već u zdravlje šarca, konja moga."

Al mu stara besidila majka:
„O moj Marko, moj sinko rodjeni!
Ja sam tebi brata porodila,
Nisam mladjeg, nego starijega,
Po imenu Kraljević-Andriju.
Ti si, sinko, ponejaki bio,
Kada ti je babo priminuo.
Kada Turci arač zapitaše,
Tvoja majka ne imaše blaga,
Pa za arač Turci odvedoše
Andrijicu, sina starijega.
Pa sam čula, drago dite moje!
Da je Andre u biloj Udbini,
U mehani Turcim služi vino.“
Kad je Marko riči razumio,
Tad je staroj besidio majci:
„Oj starice, moja mila majko!
Siguraj mi lake brašenice,
Nek su lake ko konju šarinu,
Nek su slatke kao tvomu sinu.“
Kad je majka riči razumila,
Sigura mu lake brašenice,
Lake, pobro, ko konju šarinu,
Ali slatke kao svomu sinu.
Ode Marko u podrume konjmam,
Pa privati šarca pritiloga,
Izvede ga vanka na avliju.
Na avliji timar učinio
Mlake vode i morskog sapuna,
Osedla ga sedlom tatarijom,
A zauzda ljutom madžarijom.
Pa sokola ticu privatio,
Napita ga mesa ovnovine,
Pa ga metnu konju na jabuku,
Dok mu majka spravi brašenicu.
Kad ji majka pripravila biše,
Tad on ode u bilu Udbinu.
Koga godir Marko susritao,
Svakog pita za brata Andriju.
Susrita ga Kumbrija robinja,

Pak joj veli Kraljeviću Marko:
„Kumbrijice, po Bogu sestrice!
Kaži meni, moja Kumbrijice,
Gdi mehana Kraljević-Andrije?“
Cura njemu po istini kaže:
„Ajde, Marko, uprav ka Udbini,
Srid Udbine pijana mehana,
Ta mehana Kraljević-Andrije.“
A kad čuje Kraljeviću Marko,
Tad on ode uprav ka Udbini.
Srid Udbine nalazi mehanu,
Ta mehana Kraljević-Andrije,
Prid mehanom razjaši šarina,
Pa ulize u mehanu Marko.
U mehani trideset Turaka,
Svi se Turci makom pomaknuše,
Dok i Marku misto učiniše.
Dadoše mu triest čaša vina,
Triest čaša po dobrih došlica,
A za tizim trideset zdravica,
Pak i Marka rednja dopanula.
Kad se Marko vina napojio,
U nj mi, pobro, ulizoše vrazi,
Pa poteže paklenu kandžiju,
Pa on bije po mehani Turke.
Sve istira Turke iz mehane,
A on leže s glavom brez uzglavja.
Al se Turci natrag povratiše,
Pa na Marka gvoždje navališe.
Na vrat meću alku, gvoždje teško,
A na ruke teške lisičine,
A na noge teške bukagije.
Kad se Marko sankom razabrao,
Glavom krenu, krenut ne mogaše,
Rukam krenu, krenut ne mogaše,
Nogam krenu, krenut ne mogaše.
A vele mu Turci Udbinjani:
„A goga mi, neznana delijo!
Dočim nami prvi petak dodje,
Mi ćemo te odvesti Udbini,

To jest, pobro, na stranu Udbine,
Gdino Turci obisaju ljude,
U Udbini tebe obisiti."
A kad Marko riči razumio,
Tad je Turcim tiho besidio:
„Da vam bora, Turci Udbinjani!
Ako znate Boga velikoga,
Dajte meni divit i artije,
Oprostite moju desnu ruku,
Da ja kitim sitnu buruntiju,
Da je šaljem mojoj miloj majci,
Mojoj majci, da mi se ne nada,
A ljubovci, da se priudava."
Turci bihu, za Boga znadihu,
Donose mu divit i artiju,
Desnu njemu oprostiše ruku.
Kad se Marko knjige privatio,
On ne piše, kako Turcim kaže,
Ne šalje je majci ni ljubovci,
Već je šalje milom ujcu svomu,
Po imenu Starini Novaku:
„O moj ujče, Starino Novače!
Evo sam ti jadan u sužanjstvu,
U sužanjstvu cvilim i tugujem.
Kada Turcim prvi petak dodje,
Hoće mene obisiti, ujče!"
Kad je Marko knjigu nakitio,
Tad sokola ticu podviknuo,
Pa sokolu Marko besidio:
„Oj sokole, moja tico siva!
Nosi knjigu ka Novomu bilu,
Biloj kuli Starine Novaka."
Kad je soko knjigu privatio,
Razvi krila nebu pod oblake.
Kad je doša ka Novomu bilu,
A nad kulu Starine Novaka,
Čiči soko nebu pod oblakom.
Slušao ga mali Marijane,
Pa je svomu babi besidio:
„A moj babo, Starina Novače!

Čiči soko nebu pod oblake,
Ja bi reka, moj mili babajko!
Da je soko Kraljevića Marka.“
A veli mu Starina Novače:
„Marijane, moje dite drago!
A nu podji doli na avliju,
Pa ti vidi ticu Kraljevića,
Što je došla i otklem li idje.“
Kad Marijan riči razumio,
Odma se je na noge skočio,
Pak se sadje doli na avliju.
Ugleda ga soko tica siva,
Savi krila do zemljice crne,
Marijanu pade na ramena,
Ostavi mu knjigu na ramenu.
A Marijan knjigu privatio,
Odnese je starcu babi svomu.
Kad Novače knjigu proučio,
Marijanu stade besiditi:
„Marijane, ogrijano sunce!
Odma spani u podrume konjmam,
Pa siguraj dva dobra konjica,
Seb' jednoga, a meni drugoga,
Sebi vilu, babi lastavicu.“
Kad Marijan riči razumio,
On se spade u podrume konjmam,
Pa sigura dva dobra konjica,
Sebi vilu, babi lastavicu.
A kada ji sigurao biše,
Odma svoje posidoše konje,
Poletiše kano dvije zvizde,
Brzo došli u Udbinu bilu.
Starina se biše umorio,
Leže spavat s glavom brez uzglavja,
Ali ne hti mali Marijane.
Malo vrime postajalo bilo,
Stade čiča od ptice sokola,
Stade zvika debela šarina.
Tad podviknu mali Marijane:
„Ustan', babo, ako Boga znadeš!

Netijak će tebi poginuti."
Dok se Novak na noge skočio,
Marijane vilu poklopio;
Doklem starac konja poklopio,
Marijane nasrid polja bio;
Doklem starac nasrid polja dodje,
Marijane i do Marka pridje,
A uz Marka stotinu Turaka,
A da vidiš malog Marijana!
On privati sablju okovanu,
Do Marka je sokak učinio,
Odma Marka biše oprostio,
Pa mu dade sablju okovanu.
U ta doba Starina Novače,
Marko siče, Novak dočekuje,
A Marijan plavo opskakuje.
A da vidiš Kraljevića Marka!
Kako Marko razgonjaše Turke
Kano soko sive golubove,
Mrki vuče u planini ovce!
Stotinu su glava otkinuli,
Pa odoše u bilu Udbinu.
Kudgod oni, pobro, prohodjaše,
Sve prid njima kuga morijaše.
Svu Udbinu listom porobiše
I Andriju brata povedoše,
Pak odoše dvoru bijelomu,
Pivajući, konje igrajući.

***Alačević Miroslav**, II. br. 267.*

Iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji.

32.

Marko Kraljević oslobadja brata Andriju.

Gorom jaše do dva brata mlada,
Oba brata, oba Kraljevića.
Jedno ti je Kraljeviću Marko,
A drugo je Kraljević Andrija.
Jašeći su oni besidili:
„Da je nami lički Mustajbeže
I još s njime do triest drugova,
L'jepo bi se za njeg pojagmili,
Koji će mu odsijeći glavu?“
Sad nastavi Kraljeviću Marko:
„O moj brate, Kraljević Andrija!
Ja bi gledo ličkog Mustajbega,
A ti, brate, do triest drugova.“
Progovara Kraljević Andrija:
„A moj brate, Kraljeviću Marko!
Ja bi gledo ličkog Mustajbega,
A ti, Marko, do triest drugova.“
Odgovara Marko Kraljeviću:
„Ne budali, moj brate rodjeni!
Da ti vidiš ličkog Mustajbega,
Živa bi te popala groznica,
Kamo li bi š njime bojak bio.“
U ta doba lički Mustajbeže,
I za njime do triest drugova,
Na djogatu ko na gorskoj vili.
Bisan mu se djogat pomamio,
Po tri koplja u nebesa skače,
Po četiri mjeri po ledini.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
On udari pretila šarina,
Pak nagoni na triest drugova,
Sve drugova ličkog Mustajbega.
Okrenu se i tamo i amo,
Pak da vidiš Marka i šarina,

Kako su se kleti pomamili!
Ne bi čovjek ni očenaš reko.
A pogibe do triest Turaka.
Pogubi ih Kraljeviću Marko.
Sva mu prsa krvca poškrapala.
Kad pogleda Marko Kraljeviću.
Al mu nejma brata rodjenoga.
Po imenu Kraljević-Andrije.
Niti ima ličkog Mustajbega.
Poplaši se Marko Kraljeviću.
Pak on gonja pretila šarina.
Gonja njega i tamo i amo.
Doka dojde klancu jadikovcu.
Kada dojde klancu jadikovcu.
On ugleda ličkog Mustajbega.
Svezo Andru za svoga djogata.
A vranca mu vodi u pohodu.
Kad to vidi Kraljeviću Marko.
Udri svoga pretila šarina.
Pak doleti ličkom Mustajbegu.
Ćordom manu, ods'ječe mu glavu.
Sad uhvati debela djogata.
A odveza svog brata Andriju,
Pak je njemu Marko besidio:
„O moj brate, Kraljević Andrija!
Jesam li ja tebi govorio,
Da ne ideš ličkom Mustajbegu,
Vidiš sada, brate od matere!
Da ne b'jaše mene i šarina,
Ti bi svoju izgubio glavu."
Progovara Kraljević Andrija:
„Hvala tebi, moj brate rodjeni!
Istina je, da bi tako bilo."
To rekoše, djogu privezaše
I odoše svojoj kuli biloj.

***Klerici** bosanski, br. 177.* *Iz Bosne.*

33.

Marko Kraljević osvećuje smrt brata Andrije.

odiže se Kraljeviću Marko,
Podiže se u goru zelenu,
Sobom vodi Andru, brata svoga.
Starica mu besidila majka:
„Ah moj Marko, moje dite drago!
Ma ti ajde u goru u love,
Ma ne vodi Andru, brata svoga,
Jer je Andre ponejaka glava,
Pa će ludo izgubiti glavu.“
Mali Marko ne posluša majku,
Nego vodi Andru, brata svoga,
Pa mi idju kroz goru zelenu.
Kad su bili posrid gore crne,
Pa je Andre Marku besidio:
„Ah moj Marko, milo dobro moje!
Vrlo me je obrvala žedja,
Klati oću doru, konja moga,
Njegove se ponapiti krvi.“
Ma mi bratu odgovara Marko:
„O Andrija, moje dobro milo!
Ne kolji ti doru, konja svoga,
More dore valjat do potribe,
Nego ajde i još unapride,
Unapride nad ravne mehane.
U mehani krčmarica mlada,
Krčmarica Anica divojka,
Piti oćeš vina i rakije,
A za svoje pare i dinare.“
Otolem se zdravo podignuo.
Kad je doša nad ravne mehane,
On dozivlje Anicu divojku:
„Dušo moja, Anice divojko!
Dones' mi se ponapiti vina,
Vrlo me je obrvala žedja.“

Odgovara krčmarica Ana:
„Bora tebi, Andre, dite mlado!
I bolje su del'je dolazile,
Nikom nisam vino iznosila.
Nego ajde u ravne mehane,
Oćeš piti vina i rakije,
A za svoje pare i dinare.“
Kad je junak riči razumio,
Veže konja pod žutu neranču.
Pa se šeta u ravne mehane.
Pije vino trideset Turaka,
Pomakne se Turčin do Turčina,
A i Andri misto učiniše.
Pije Andro jednu kupu vina,
Nije Andre ni brka stopio,
Kamo li se vina napojio.
Pije Andre drugu kupu vina,
Nije Andre ni grla stopio,
Kamo li se vina napojio.
Pa su njemu besidili Turci:
„Ne pij vina, Andre, dite mlado!
Hoćeš ludo izgubiti glavu.“
Kako su mu Turci naercili,
Tako su mu glavu otkinuli,
Mrtvu glavu vinom zalivali.
Zamisli se Kraljeviću Marko,
Di mu nema brata rodjenoga,
Pa se šeta nad ramne mehane,
Pa dozivlje Anicu divojku:
„Bora tebi, Anice divojko!
Jes' vidila Andru, brata moga?
Je li pio vino ol rakije,
Je li dava para i dinara?“
Al mu kuja Ane odgovara:
„Nisam ti ga čula ni vidila,
Nit je pio vina, ni rakije,
Nit je dava para, ni dinara.“
Tad je njome Marko besidio:
„Bora tebi, Anice divojko!
Iznes' mi se ponapiti vina,

Vrlo me je obrvala žedja."
Ali njemu Ane odgovara:
„Bora tebi, Kraljeviću Marko!
Dosad su mi del'je dolazile,
Nikom nisam vina iznosila,
Nego ajde u ramne mehane,
Pit ćeš vina, koliko ti drago."
A kad vidi Kraljeviću Marko,
Ma se šeće prid ramne mehane,
Prid mehanom konja nalazio,
Di je doro pod neranču vezan.
Dočim Marko konja ugledao,
Odma mi se jadu domislio,
Da je njemu bratac poginuo.
Dok je Marka konjic ugledao,
Odma na nj se konjic zahržao,
Pa se šeće u ramne mehane.
Pomakne se Turčin do Turčina,
Pa i Marku mista učiniše.
Pije Marko jednu kupu vina,
Svaka kupa od dvanaest oka,
Marko nije ni brka stopio,
Kamo li se vina ponapio.
Marko pije drugu kupu vina,
Svaka kupa od dvanaest oka,
Nije Marko ni grla stopio,
A kamo l' se vina ponapio.
Ma su njemu Turci besidili:
„Ne pij vino, Kraljeviću Marko!
Jer ćeš ludo izgubiti glavu."
Ma je njima Marko besidio:
„Da vam bora, Turci janjičari!
Što je vami moj brat učinio,
Pa ste njemu glavu otkinuli,
Mrtvu glavu vinom zalivali?"
Ma su njemu besidili Turci:
„Šuti tute, Kraljeviću Marko!
I ti ćeš mi izgubiti glavu."
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
A on trže od bedrice ćordu.

Jednim mi je putem zamanio,
Svi trideset Turak' pogubio
I tri lakta zemlje zavatio.
Pa mi vata Anicu divojku,
Pa joj črne iskopao oči,
Pa joj bile provlačio ruke,
Bile ruke kroz bijele dojke.
Andru meće na dorina konja,
Pa ga goni dvoru bijelomu,
Anu veže konju za repinu,
Pa je vuče kroz goru zelenu.
Kud je godir goru susretala,
Tuda joj je mesa otkidala
Za neviru, koju je učinila.
Kad je bio na poglede dvora,
Prid njim mi se išetala majka,
Cvileći je njemu govorila:
„O moj Marko, žalosna ti majka!
Di je tebi Andra, brata tvoga?
Je li tebi govorila majka,
Da ne vodiš Andru, brata tvoga,
Da će ludo izgubiti glavu."
„„Ej starice, mila moja majko!
Eto Andre na dorinu konju.""
Lipo su mu greba iskopali,
Blizu dvora na vrati od dvora.
Na glavu mu cviće posadili,
A na noge vodu izvodili.
Ko je mladji, neka cviće bere,
Ko je žedan, neka vode pije,
Neka reče: Pokojna mu duša!
A sa koga, usahla mu ruka
Pri ramenu, i liva i desna.

Alačević Miroslav, II. 334.

Iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji.

34.

Marko Kraljević nadje svoju sestru.

Sinoć Marko večerao s majkom
Suha kruha i vodice ladne,
Pa je Marko besidija majci:
„Aj starice, mila moja majko!
Što mi nisi porodila, majko,
Jali seku, jal rodjena brata?“
Al je Marku besidila majka:
„Ao Marko, moje drago dite!
Ja sam tebi porodila seju,
Ma su mi je Turci zarobili,
Za robje je meni odnosili.
Evo ima devet godin' dana,
Da je, dite, ja vidila nisam.“
Kad je Marko riči razumija,
Starici je majci besidija:
„Aj starice, stara moja majko!
Peri meni tanane košulje
I kuvaj mi bile brašenice,
Pojti oću putovati, majko!“
To je Marka poslušala majka,
Spravila mu tanane košulje,
Kuvala mu bile brašenice.
Čim zoricom zabilija dane,
Uputi se Kraljeviću Marko,
Uputi se goricom zelenom.
Kad je bio sred gore zelene,
Goru jaše, goru proklinjaše:
„Oj prokleta crna gora moja!
Ni u tebi konja ni junaka,
Nit u tebi Dunaj vode ladne,
Da napojim sebe i konjika.“
Viče vila s Proložnih planina:
„Ne budali, Kraljeviću Marko!
Nit mi kuni crnu goru moju.

Nego ajde ponaprida malo,
Naći hoćeš Dunaj ladnu vodu,
Na Dunaju devet divojaka,
Platno bile bile biljarice,
Napojit će tebe i konjika."
Idje Marko ponaprida malo
I nalazi Dunaj ladnu vodu,
Na Dunaju devet divojaka.
Božju im je pomoć nazivao:
„Božja pomoć, biljarice bile!"
Lipo one njemu odvratile:
„„Da si zdravo, neznani delija!""
„Daj, divojke, napojite mene,
Napojite mene i konjika!"
Najlipša se skače od družine,
Ta se skače na noge lagane,
Pa uzima vidro okovano,
Pa napoji Kraljevića Marka
I napoji Marka i konjika.
Kada li se Marko ponapija,
On divojci jeste besidija:
„Bora tebi, gizdava divojka!
Evo tebi od zlata jabuku."
Mašija se u žep od dolame,
Pa izvadi jabuku od zlata,
Te je dava gizdavoj divojci.
Privari se, ujede je zmija!
Za zelenu maši se jabuku.
Desnom joj je rukom dodavao,
Livom ju je rukom prifaćao,
Pa je baca za se na konjika.
Tri je puta opasao pasom,
A četvrti od ćorde kajasom,
Pa on biži goricom zelenom.
Ali viče devet biljarica:
„Gdi si sada, Šarac Nadimanac!
Eno tebi neznani delija,
Eno tebi odvodi divojku."
Kad je Šarac riči razumio,
(Nije Šarac ni daleko bio,

U pivnici jer je vino pio)
Pa se baca goloj bedeviji,
Od priše je osedlat ne može,
Pa on leti priko polja ravna
Kao zvizda priko neba sjajna.
Dokle Šarac preko polja ravna,
Dotle Marko preko gore crne.
Dokle Šarac preko gore crne,
Dotle Marko goru izjašio.
Kad je Marko na kraj gore bio,
On skidiva gizdavu divojku,
Pa je baci na zelenu travu,
Da će njojzi obljubiti lišce.
Biše vedro, pa se naoblači,
Iz oblaka kaplja krvce pada,
Na lišce je Marka udarila.
Sam je sobom Marko besidija:
„A moj Bože, na svemu ti fala!
Do sada je vedro nebo bilo,
Okle nama kaplja kiše pade?“
A kada je Marko pogledao,
Nije kiša nego kaplja krvce.
Ondaka je Marko govorija:
„Bora tebi, gizdava divojko!
Kaži pravo, tako bila zdrava,
Oklem li si, od kojega grada,
Čija li si roda i plemena?“
A divojka mlada besidila:
„Bora tebi, neznani delijo!
Čula jesam, a vidila nisam,
Di govore Turci janjičari,
Da ja jesam za roba divojka,
Lipa seka Kraljevića Marka.“
Kad je Marko riči razumija,
Ljubi, grli milicu sestricu,
Pa je baca za se na konjika.
Tri je puta zapasao pasom,
A četvrti od ćorde kajasom,
Pa on leti dvoru bijelomu.
Daleko ga ugledala majka,

Prid Marka se majka išetala,
Pa je Marku govorila majka:
„Dobro došo, Marko, dite moje!
I doveo gizdavu divojku."
Kad je Marko dvoru dolazio,
Staroj majci 'vako govorio:
„Bora tebi, moja stara majko!
Bi l' poznala svoju milu ćercu?"
„„Ah moj Marko, moje dite drago!
Ja bi lako ćercu poznavala,
Na ruci joj desnoj madež bio.""
Al govori Kraljeviću Marko:
„Bora tebi, gizdava divojko!
Ti rukave zagrći nad ruke,
Pa ti gledaj, moja stara majko!
Je li ovo tvoje dite drago?"
Kad je majka dite ugledala:
„Jest istina, Marko, progovara,
Ćer je moja, mila seka tvoja."
Kad je majka riči izustila,
U njoj srce na četvero puče.
U to doba Šarac Nadimane,
Te dozivlje Kraljevića Marka:
„Nu izadji prid bijele kule,
Na zelene izadji livade,
Onde ćemo megdan pod'jeliti,
Čije ćeš ti ljubê odvoditi?"
Al se Marko š njime podrugivo:
„Ne budali, Šarac Nadimane!
Nije ovo virna ljuba tvoja,
Već je ovo mila sestra moja."
Opet njega Šarac dozivao:
„A ti kurvo, Kraljeviću Marko!
Ako li mi ishoditi ne ćeš,
Bile ću ti kule razvaliti."
Al se Marko na ino ne može,
Već se skače na noge lagane,
Pa uzimlje dobra konja svoga,
Pa izlazi pod bijele kule,
Pa govori Šarcu Nadimanu:

„Al ćeš bižat, al ćeš odabirat?“
Al mu veli Šarac Nadimane:
„Aj ti biži, Kraljeviću Marko.“
Za njim trči Šarac Nadimane,
Baca ga se pernim buzdovanom.
Al u Marka dobra srića bila,
Jer mu dobar konjic od mejdana,
Na desno mu kolino kleknuo.
Primetni ga Šarac Nadimane.
Sada biži Šarac Nadimane,
Za njim trči Kraljeviću Marko,
Baci ga se pernim budovanom.
Kako ga je milo udario,
Na dvi ga je pole rastavio.
Al uteče šajka bedevija,
Mnoga su se gospoda podigla,
Dok su pustu šajku ufatili.
Siče Marko Šarca Nadimana,
On ga siče na četiri bande,
Pa ga viša o četiri grane,
Da uplaši orle i gavrane.

Alačević Miroslav, II. br. 326.

Od Matije Delić iz Broćanca u kotaru spljetskom u Dalmaciji.

35.

Marko Kraljević nadje svoju sestru.

(Malo drukčije.)

Putovao Kraljeviću Marko
Priko ravna šehra Sarajeva,
Pa dolazi u mejanu hladnu
I nalazi krčmaricu mladu,
Krčmi mlada u mejani vino.
Božju joj je pomoć nazivao:
„Božja pomoć, mladjena divojko!“
A ona mu lipo odgovara:

„Da si zdravo, neznana delijo!“
Još joj veli Kraljeviću Marko:
„Dušo moja, mladjena divojko,
Da te pitam, bi li pošla za me?“
Divojka mu mlada odgovara:
„Bora tebi, neznana delijo!
Nemam majke, rodila se jadna,
Jer ja jesam robinjica mlada.“
Istom oni tako besidili,
U ta doba pašinica mlada.
Pa joj veli Kraljeviću Marko:
„Gospojice, mlada pašinice!
Daruj meni robinju divojku.“
Ali mu je besidila mlada:
„Bora tebi, golema delijo!
Još je moje roblje ponejako.
Nek je ovo robinjica mlada,
Àli mi je mučno prigoriti,
Prigoriti, tebi pokloniti,
Jer je meni Mande ugodila.“
Opet veli Kraljeviću Marko:
„Oj bora ti, pašinice mlada!
Na domu mi moja majka stara,
Ona hoće .uzgojiti Mandu.“
Kada ga je bula razumila,
Od mila je suzam oborila.
Daje njemu siroticu Mandu,
Mandi daje sto dukata zlatnih,
Jošter tomu svile nederane
I dolame zlatom podšivane.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Hode Marko k dvoru bijelomu.
Tri dni hoda kroz goru zelenu.
Kad je doša k dvoru bijelomu
Prid njeg stara išetala majka.
Konja prima, za zdravlje ih pita.
Al je Marko majci besidio:
„Oj starice, mila moja majko!
Evo sam ti zadobio zlato
Baš u šehru ravnom Sarajevu,

Al je moje ponejako drago.
Čuvaj mi je, moja stara majko!
I steri nam mekane dušeke,
Jerbo smo ti trudni i umorni
Putujući kroz goru zelenu."
To je Marka poslušala majka,
Sterala im mekane dušeke.
Leže Marko glavom bez uzglavja,
Pokraj njega mladjena divojka.
Kada li je o ponoći bilo,
Zapivala ptica lastavica:
„Mili Bože, velika ti hvala!
Gdi brat s' sekom na dušeku spava."
Od dvorana to ne čuje nitko,
Nego samo majka Kraljevića.
Muči ona, ne govori ništa,
Niti se je tomu domislila.
Malo vrime postajalo biše,
Prolićala dva vrana gavrana,
Povrh dvora Kraljevića Marka,
Prolićali, pak su zagrčali:
„Bože dragi, čuda velikoga,
Gdi brat s' sekom na dušeku spava."
I to stara slušala mu majka,
Ali muči, ništa ne govori.
Kada li je prid zoricu bilo,
Doletio soko ptica siva,
Pa dozivlje Kraljevića Marka:
„Ustani se, Kraljeviću Marko!
Zlo ga lega i zoricu zaspa,
Ali ne znaš, rodio se jadan!
S' svojom sekom na dušeku spavaš."
To ne čuje Kraljeviću Marko,
Jer je Marko trudan i umoran.
Al to čuje Kraljevića majka,
Ter dozivlje svoga sina Marka:
„O moj Marko, moje dite drago!
Al ne haješ, ali zar ne čuješ?
Tri su ptice noćas prolićale
Priko našeg dvora bijeloga,

Sva tri puta one besidile:
„„Mili bože, na daru ti hvala!
Gdi brat s' sekom na dušeku spava.““
Jedna ptica mala lastavica,
A druga je soko ptica siva,
A treće je gavran ptica crna.
Već ti bore, moje dite drago!
Nu upitaj mladjahne divojke,
Čijega je roda i plemena?“
Kad je Marko majku razumio,
Pa divojci tiho besidio:
„Oj ti bora, moja dušo draga!
Kaži pravo, tako bila zdravo!
Čijega si roda i plemena?“
Divojka mu mlada odgovara:
„Bora tebi, Marko gospodare!
Ne umim ti po istini kazat,
Čijega sam roda i plemena.
Nego dok sam u mejani stala,
Kad bi Turci vino napijali,
Pak bi gdigod meni besidili:
„„Zdrav divojko, Kraljevića seko!““
Malahnu su mene zarobili,
Ponejaku od godine dana.
Od mila me majka biližila,
Tri mi rane na ruci činila,
Jeda bi me kadgod poznavala.“
Kad to čuje starica joj majka,
Pak procvili iza svega glasa:
„Ajmeh, Mando, moje dite drago!
Kad su tebe zarobili Turci,
Tri sam rane na teb' učinila,
Od lakata do bila ramena,
Jeda bih te gdigod poznavala.“
Kad to čula Mandalina mlada,
Svlači s' sebe tanenu košulju,
Tri bilješke nalazila stara,
Što je ona biližila Mandu.
Pa je Marku sinu besidila:
„A moj Marko, moje dite drago!

A tako ti mlika materina,
Da ti nisi obljubio seku?"
Ali Marko majci odgovara:
„Nisam, majko, života mi moga!
Jer sam bio trudan i umoran.
Kad sam, majko, u gorici bio,
Teško me je sanak obhrvao.
Na Mandu sam glavu naslonio,
Mašio se rukom u nidarja,
Odmah mi je pritrnula ruka,
A moja me zabolila glava.
Poplaših se, moja mila majko!
Da se ne bih tute razbolio,
Pa pobigoh k dvoru bijelomu.
Neg bora ti, moja majko draga!
Eto tebi Mande, seko moja,
Seko moja, draga kćerca tvoja.
A ja idjem k ravnom Sarajevu
Dovest drugu za sebe djevojku."

Pavlinović Mihovio, I. br. 10. *Iz Kljenka u kotaru vrgorskom u Dalmaciji.*

36.

Sestra Marka Kraljevića dvori cara.

Sinoć majka oženila Marka,
A jutros mu bila knjiga dodje,
Da mi Marko na vojnicu podje
Malo vrime podvoriti cara,
Malo vrime devet godin' dana.
Knjigu štije Kraljeviću Marko,
Knjigu štije, a suze prolije.
Gledala ga majka i sestrica,
Pak mu majka tijo besidila:
„Što to cviliš, drago dite moje!
Kakva ti je tuga i nevolja?"
Odgovara Kraljeviću Marko:

„Sinoć si me oženila, majko!
A jutros mi bila knjiga dodje,
Da ja Marko na vojnicu podjem
Malo vrime podvoriti cara,
Malo vrime devet godin' dana.
Istom sam se sinoć oženio,
Niti bila lišca naljubio."
Govori mu seka Andjelija:
„A ti brate, milo dobro moje!
Ja ću otić podvoriti cara
Malo vrime devet godin' dana.
Na vojsci je Periša vojvoda,
Koji me je i prija prosija.
Vrlo mi je Bogom priklinjao,
Da će moje lišce obljubiti
Oli prija, oli potla, Marko!
Al ti Marko, moj rodjeni brate!
Daj ti meni svoje aljinice,
Daj ti meni konja ispod sebe,
Ja ću poći cara podvoriti
Jedno vrime devet godin' dana."
Sve joj Marko i dade po redu,
Pak otidje cara podvoriti
Jedno vrime devet godin' dana.
Osam godin' u vojsci mi staše.
Knjigu piše Periša vojvoda,
A na ruke svojoj staroj majci:
„Oj starice, mila majko moja!
U vojsku mi jedno momče dojde,
Muškoga je hoda i pogleda,
Ženskoga je struka i obraza,
Ista seka Kraljevića Marka."
Odgovara Periševa majka:
„Bora tebi, drago dite moje!
Lako ti se tomu domisliti.
U nedilju, koja prva dojde,
U vodicu konje utirajte.
Ako bude Kraljeviću Marko,
Najprvi će vodu priplivati.
Ako bude seka Andjelija,

Ona mi je doplivati ne će."
Kad Periša knjigu proučio,
Jedva čeka da nedilja dodje.
A kad dodje bila nediljica,
U vodicu konje utiraše,
Najprva je vodu priplivala.
Opet piše Periša vojvoda,
Opet piše, a starici majci:
„Bora tebi, stara majko moja!
U vojsku mi i delija dojde.
Muškoga je hoda i pogleda,
Ženskoga je struka i obraza,
Ista seka Kraljevića Marka."
Al mu majka knjigu otpisiva:
„A moj sinko, Periša vojvoda!
Tomu ti se lako domisliti.
U nedilju, koja prva dojde,
Ti otidji na Kosovo ravno,
Mećite se s ramena kamenom.
Ako bude Kraljeviću Marko,
Najviše će junak umetnuti,
Ako bude mlada Andjelija,
Ona mlada dometnuti ne će."
Kad Periša knjigu proučio,
Jedva čeka Periša vojvoda,
Jedva čeka, da dojde nedilja.
Otidjoše na Kosovo ravno,
Ter se meću s ramena kamenom,
Tri aršina umetnula mlada.
Opet piše Periša vojvoda,
A na ruku svojoj staroj majci:
„Oj starice, mila moja majko!
Evo k meni i delija dojde,
Muškoga je hoda i pogleda,
Ženskoga je struka i obraza,
Baš ko seka Kraljevića Marka."
Al mu majka knjigu otpisiva:
„Ah moj sinko, Periša vojvoda!
Lako ti se tomu domisliti.
U nedilju, koja prva dojde,

Otidjite na nove pazare,
Kupujte mi praha i olova.
Ako bude seka Andjelija,
Ne će kupit praha ni olova,
Već će ona kupovati mlada
Srme, svile, sjajnih ogledala."
Kad Periši bila knjiga dodje
I on vidi, što mu knjiga kaže,
Jedva čeka, da nedilja dodje,
Pa mi idje na nove pazare.
Kupuju mi praha i olova,
Mlada Andje praha i olova,
Srme, svile, sjajnih ogledala.
Govori joj Periša vojvoda:
„Šta će tebi, delijo neznana,
Srma, svila, ogledala sjajnih?"
Ona njemu besidila mlada:
„Kod kuće mi do tri seke mlade,
Svaka želi, da im bratac dojde,
Da im nosi dare nederane."
To izusti mlada Andjelija,
Pak uteče priko polja ravna,
Na nidarja dojke povadila,
Vojvodi je Peri besidila:
„Crkni, pukni, Periša vojvodo!
Evo dojke u mlade divojke,
Vidio si, dodio se nisi."
Kad to začu Periša vojvoda,
Za njom junak juriš učinio,
Al je ne bi soko uhvatio,
Kamo li će na zemlji junaci.
I uteče, vesela joj majka!
I uteče dvoru bijelomu.

Alačević Miroslav, II. br. 286. — *Iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji.*

37.

Sestra Marka Kraljevića prevari na vodi junaka.

Bol boluje Marko Kraljevića,
Bol boluje devet godin' dana,
Od kosti mu meso otpadalo,
Proz kosti mu sunce probivalo,
Proz kosti mu muje prolitale,
Odbigla ga majka i ljubovca,
Samo nije sele Vandjelija.
Al je Marko seli govorio:
„Tebi bora, draga sele moja!
Svaku si me mlada poslušala,
Da bi ovu, draga sele moja!
Da b' donila vode iza gore,
Pari mi se, draga sele moja!
Da bi moje rane izličio,
Da bi moga konja obigrao.“
A kad ga je sele razumila,
Ovako je njemu govorila:
„Tebi bora, moj rodjeni brajne!
Svaku sam te mlada poslušala,
Ma 'vu ne ću, moj rodjeni brajne!
Na vodi je veliki Jorlando,
Devet lita u majke me pita,
A deseto tebi, milom brajnu,
Nit me dali, nit me obećali,
Nego ste se s njime narugali.“
A kad je je brajne razumio,
Al je svojoj seli govorio:
„Tebi bora, draga sele moja!
Slušaj mene, naučit ću tebe.
Evo tebi deveteri ključi,
Pa ti ajde u gornje komore,
Meći na se dvi svite bijele,
A na ruke devet prstenova,

Svaki valja za devet gradova.
A na čelo dva draga kamena.
Pri kojima možeš večerati
I još devet konja potkovati
U ponoći kano i u podne,
A na glavu vidro okovano,
Pa ti ajde na vode za goru.
Pitat će te veliki Jorlando,
Čigova si roda i plemena,
A ti reci, draga sele moja!
Ja sam roda Marka Kraljevića,
A plemena Luke Senkovića,
To su vaša do dva prijatelja.
Posla me je Kraljevića Marko,
Da mu date vode iza gore,
Da će svoje izličiti rane,
Da će svoga obigrati konja."
Kada ga je sele razumila,
Al je svoga brajna poslušala.
Ona vazme devetere ključe,
Paka grede u gornje komore,
Meće na se dvi svite bijele,
A na ruke devet prstenova,
Svaki valja za devet gradova,
A na čelo dva draga kamena,
Pri kojim bi moga večerati
U ponoći kano i u podne,
I još devet konja potkovati.
A na glavu vidro okovano,
U dolamu od zlata jabuku,
Kâ je njome na kršćenju dana,
Paka grede za gore na vodu.
Kad je došla za gore na vodu,
Tot na vodi veliki Jorlando,
Dobro mu je jutro nazivala:
„Dobro jutro bunar vode ladne!
Dobro jutro i ko vodu čuva!"
Kad je čuo visoki Jorlando,
Lipo jom je junak govorio:
„Dobro Bog da, nevistice mlada!

Čigova si roda i plemena?"
Kada ga je mlada razumila,
Tijo mu je ona govorila:
„Ja sam roda Marka Kraljevića,
A plemena Luke Senkovića,
To su vaša do dva prijatelja.
Posla me je Kraljevića Marko,
Da mu date vode iza gore,
Da će svoje rane izličiti,
Da će svoga konja obigrati."
Kad to čuo visoki Jorlando,
On dozivlje do dvi svoje sluge,
Pa je slugam junak besidio:
„Vami bora, virne sluge moje!
Nacrpajte ovo vidro vode,
Lagano jom na glavu dignite,
Dopratite dvoru bijelome,
Pozdrav'te mi Kraljevića Marka,
Uza Marka i njegovu selu."
Skočili se do dvi virne sluge,
Nacrpali puno vidro vode,
Lagano jom na glavu dignuli
I s njome se kući uputili.
Kad su došli na pogled od dvora,
Mašila se za žep od dolame,
Te je slugam tijo besidila:
„Vami bora do dva pratioca!
Fala vami na 'voj lipoj družbi.
Evo vami od zlata jabuka,
Kâ je meni na kršćenju dana.
Podajte je velikom Jorlandu,
Nek nju ljubi, kad ni umio mene,
I rec'te mu do dva pratioca,
Da ja nisam ljubo Kraljevića
Veng prilipa sele Vandjelija."
Uz to mlada dvore otvorila
I za sobom brzo zatvorila.
Tad je brajnu vodu donosila.
Kad se Marko vode ponapio,
Onda svome Bogu zafalio

I jedinoj seli Vandjeliji,
Pa se skače na noge lagane
Ka da nikad bolan nije bio,
Dovati se šarca, konja svoga,
Paka skače šarcu na ramena,
Pa projaše goricom zelenom.
A kada se kući povratio,
Tijo mu je sele govorila:
„Tebi bora, moj mijeli brajne!
Svaku sam te mlada poslušala,
Bila sam ti za gore na vodu.
Pozdravi te veliki Jorlando,
Drage volje vode ti je dao."
Al da čuješ, dragi pobratime!
Što učini veliki Jorlando,
Kad su sluge njemu dolazile.
Kad Jorlandu sluge doletile,
Tijo su mu mladi besidili:
„Bora tebi, mili gospodaru!
Evo smo se sluge povratili
I zapovid vašu izvršili,
Puno vidro nacrpasmo vode,
Lagano jom na glavu dignuli,
Do bila je dvora dopratili.
Po svem putu ni nam ništa rekla,
Vengo samo prid bijelu kulu,
Ona nam je mlada govorila:
„„Vami bora do dva pratioca!
Fala vami na 'voj lipoj družbi.
Evo vami od zlata jabuka,
Ka je meni na kršćenju dana,
Podajte je velikom Jorlandu,
Nek nju ljubi, kad ni umio mene,
Virnu selu Kraljevića Marka.""
Nije ono ljuba Kraljevića,
Veng prilipa sele Vandjelija.
Bili bi je mi dva ufatili,
Al je odma ulizla u dvore
I za sobom dvore zatvorila.
Evo vami od zlata jabuka."

Kad to čuo veliki Jorlando,
Smirio se šakom po kolinu.
Kako se je lako udario,
Trostruke mu dolame pucaše
I četvrta i koža i meso.
Dragi kamen, ki na prstu biše,
U tri kusa on se razletio,
Pa zavapi iz grlovca tanka:
„Ajme meni, moja mila majko!
Nije mene junak privario
Što prilipa sele Kraljevića.“
Tad on kupi kićene svatove,
Sve divojke mlade, neudane,
I mladiće mlade, neženjene,
I konjice dobre, nesedlane,
Pa gre prosit lipu Vandjeliju,
A prilipu selu Kraljevića.
S daleka ih Marko sagledao,
Sve tamburam i guslicam tankim,
A pri njima veliki Jorlando
Sa barjakom na vranom konjicu.
Kad je Marko njizi ugledao,
On dozivlje selu Vandjeliju,
Te je Marko seli besidio:
„Tebi bora, draga sele moja!
Evo tebi veliki Jorlando,
Ki će tebe za ljubovcu vazet.
Ajme meni, kud ću jadan sada,
Nit me majke, niti me ljubovce!“
Kad to draga sele razumila,
Ona baci priko sebe platno,
Pa vazimlje zlatnu čašu vina,
Pa poleti velikom Jorlandu.
Konja vata, za zdravlje ga pita:
„Dobro doša, neznana delijo!
Jes' mi dobro gorom putovao?
Jesi li mi junak oždnio?“
Jednom rukom uzdu konju vata,
A drugom mu čašu vina daje.
Kad to vidi veliki Jorlando,

On vazimlje čašu rujna vina,
Tijo jom je junak besidio:
„Bora tebi, prilipa divojko!
Dobro jesam goru putovao,
Putujući kruto ožednio.
Evo danas i ovoga danka,
Koga čekam od srca mojega.
Zdrava bila ova čaša vina,
A u zdravlje Kraljevića Marka!“
Kad je čašu ostavio praznu,
Pa se sajde sa vranca konjica,
A Marko mu dvore otvoraše
I još njemu Marko govoraše:
„Što će reći veliki Jorlando,
Da s' ti doša k momu bilu dvoru,
Sve divojkam, momcim neženjenim,
I konjicim prvo nesedlanim?“
Kad to čuo visoki Jorlando,
Što govori Kraljevića Marko,
Tijo mu je junak besidio:
„Jedanajsti ovo put sam doša,
Da ti prosim virnu selu tvoju,
Bi li mi je Marko poklonio,
A za moju pravu zarušnicu?“
Kad to čuo Kraljevića Marko,
On mu dobar testir podavaše,
Pa ga vata za desnicu ruku
I vodi ga u kulu bijelu.
Pa je njemu Marko besidio:
„Evo tebi prsten s ruke moje,
Evo tebi pola blaga moga,
Evo tebi sele jedinica,
Nek ti bude virna zarušnica,
Mala plaća dostojanstva tvoga,
Za vodicu, ku ti meni daše,
I za zdravlje, koje si mi dao.
Još ti dajem dobra konja moga,
Koji mi je ka kruna careva.
Vodi svate u kulu bijelu,
Al te molim, visoki Jorlando!

Ti počekaj ovde u dvorove
Ti počekaj nediljicu dana,
Dokle meni virna ljuba dojde,
A sa ljubom i starica majka.“
Kad to čuo visoki Jorlando,
On se vata Marku o grlovce
I tijo mu junak besidio:
„Fala tebi, narečeni šura!
Fala tebi na tvojim darovim
I najviše na prilipoj seli,
Čekat hoću i dvi nediljice,
Dok ti dojde i ljuba i majka.“
Kad je Marko njega razumio,
On otidje u gornje komore,
Pa napiše listak knjige bile
I šalje je virnoj ljubi svojoj.
U knjigi jom ’vako govoraše:
„Da ti bora, virna ljubo moja!
A ti reci staroj mojoj majci,
Da sam bolan Marko ozdravio
Sa vodicom velikog Jorlanda,
Da je doša veliki Jorlando
Prosit moju selu jedinicu,
A za svoju pravu zarušnicu,
Da ne mogu ne dat mu sestrice,
Kad je meni on ladne vodice,
S kojom sam ti, ljubo, ozdravio.
I reci jom, virna ljubo moja!
Da što može da pri kući dojde,
Ti i ona, virna ljubo moja!“
Kad je ljubi knjiga doletila,
Knjigu štije, a na nju se smije,
Pa dozivlje Kraljevića majku:
„Bora tebi, majko Kraljevića!
Evo meni listak knjige dojde
Od mojega i tvojega Marka,
Da se odma kući povratimo,
Da je Marko bolest ozdravio
Sa vodicom velikog Jorlanda.
Da je doša veliki Jorlando,

Pita nami selu Vandjeliju,
Da ne može ne dat mu sestrice,
Kad je njemu on ladne vodice,
S kojom da je Marko ozdravio.
Mi ajdemo do biloga dvora,
Mi ajdemo na pir na veselje.“
Kad to čula majka Kraljevića,
Brzo svoju nevu poslušala,
Pa otidju dvoru bijelome.
Kad su došli u kulu bijelu,
Lipo ih je zete dočekao,
Prida nje je junak išetao
Sa prilipom ljubom Vandjelijom.
Tote su se lipo veselili,
Pir činili osam punih dana,
A kada je deveti nastao,
Tad govori veliki Jorlando:
„Već je vrime, Kraljeviću Marko!
Da ja gredem bilom dvoru momen,
Jer sam ovde dosta boravio.“
Pa pozdravi dragog zeta svoga,
Po za zetu i milu zavicu,
A za zavom staru mu punicu.
Tad je Vandje majku izljubila,
A za majkom brata i nevistu,
Pa je Vandje majki besidila:
„Da ti bora, moja stara majko!
Blagoslovi tvoju virnu ćercu.“
Kad je majka ćercu razumila,
Lipo jom je majka besidila:
„Da ti bora, draga ćerce moja!
Blagoslov ti dragi Bog podao.
Blagoslov ti u mliku bilome,
Kojim sam te, ćerce, zadojila.
Blagoslov ti u nosenju mome,
Što sam, ćerce, ja tebe nosila.
Blagoslov ti, draga ćerce moja!
Sa nebes' ti na kuću došao
Ka i meni, draga ćeri moja!
Kud odila, Bog mi te pazio

Uz tvojega velikog Jorlanda!“
Pa izljubi ćercu Vandjeliju.
Tad se svati kući uputiše
Pivajući i popivajući,
Jašeć vrance i puške pucaše,
I zdravo se nazad povratiše
Sa prilipom selom Kraljevića.

Radica Vjekoslav, br. 29. *Iz Velikoga Varoša u Spljetu.*

38.

Sestra Marka Kraljevića ubija na mejdanu Senjanina Ivana.

alio se Senjanin - Ivane,
A u Senju, gradu bijelomu:
„Štogod ima u Senju divojka,
Svakom da je lišce obljubio,
Ma da nije seki Kraljevića.
Kune joj se i viru zadaje,
Da će i njoj obljubiti lišce,
Ako nigdi, na 'noj vodi ladnoj,
Jutrom rano al večerom kasno.“
Misli Ive da ne čuje niko,
Sve to sluša Kraljeviću Marko.
Ma on muči ka da i ne čuje,
Neg se šeće do bijela dvora.
U dvoru je seku nalazio,
Božju joj je pomoć nazivao:
„Božja pomoć, draga seko moja!
Ti ne odi na 'nu vodu ladnu,
Jutrom rano i večerom kasno.
Falio se Senjanin - Ivane,
A u Senju, gradu bijelomu,
Štogod ima u Senju divojka,
Da je svakom lišce obljubio,
Samo tebi da nije divojci.

Al se kune i viru zadaje,
Da će i tebi obljubiti lišce,
Ako nigdi, na 'noj vodi ladnoj,
Jutrom rano il večerom kasno."
Mlada muči, ne veli ni riči,
Već se šeće u skrajne kamare,
Oblači se što se lipše more
I vazimlje vidro okovano,
Pa se šeta na 'nu vodu ladnu.
Kad je došla na 'nu vodu ladnu,
Tut na vodi Senjanin-Ivane.
Božju mu je pomoć nazovnula:
„Božja pomoć, od Senja Ivane!"
„„Da si zdravo, seka Kraljevića!""
Ma besidi Kraljevića seka:
„Bora tebi, Senjanin-Ivane!
Je li testir zaititi vode?"
„„Testir tebi, seko Kraljevića!
Testir tebi, koliko ti drago.""
Kad zaiti jedno vidro vode,
Tute mi je mlada počinula,
Pa Ivanu tijo besidila:
„Bora tebi, Senjanin-Ivane!
Čula jesam, a vidila nisam,
Da se junak jesi pofalio,
A u Senju, gradu bijelome,
Što u Senju ima divojaka,
Da si svakom lišce obljubio,
A da nisi meni dijevojci,
Pa da s' kuneš i viru zadaješ,
Da ćeš meni lišce obljubiti,
Ako nigdi, na 'noj vodi ladnoj
Jutrom rano il večerom kasno.
Ne ćeš, Ive, vira ti je moja!
Ako li se meni ne viruješ,
Kada bude jutro osvanuti,
A i žarko sunce isticati,
Oblači se štogod lipše moreš,
Vatajmo se pod bijele ruke,
Pa šetajmo na 'no polje ravno,

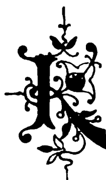
Unde ću se s tobom ogledati.
Ako li mi Bog i srića dade,
Pa da bi te mlada pridobila,
Vadit ću ti nože okovane,
Klat ću tebe kako malo janje.
Ako mene, Ive, predobiješ,
Ljubi, Ive, bilo lišce moje,
Ljubi, Ive, koliko ti drago.“
Kad Ivane riči razumio,
U njemu se srce razigralo,
Jedva junak zore dočekao.
Kad je jutro bilo osvanulo,
A i žarko sunce ogranulo,
Oblaču se štogod lipše mogu,
Vataju se po bijele ruke,
Pa šetaju na 'no polje ravno.
Tute su se ogledali mladi,
Ma divojci Bog i sreća dade,
Da ga ona mlada pridobila,
Pa mu vadi nože okovane,
Pa ga kolje kao malo janje,
Pa pobiže dvoru bijelomu,
A stara se majka veselila.

Alačević Miroslav, II. br. 347. *Od Antice Perica iz Kotišine u kotaru makarskom u Dalmaciji.*

39.

Šarac Marka Kraljevića.

ad je sinoć sunce zapadalo,
Marko mladi konja kupovao,
Za njeg dava tri bijela grada;
Vrani mu konj i četira vaja.
U sedlu mu bila vila staše,
A u grivi zmaj ognjeni spaše,
A u čelu dragi kamen sjaše.

To se čudo do daleka čulo,
Sve do dvora paše bogatoga.
Ima paša slugu Marijana,
Marijani slugi govorio:
„Marijane, virna slugo moja!
Začuo sam, što vidio nisam,
Sunce sinoć kad je zapadalo,
Marko mladi konja kupovao.
Za nje dava tri bijela grada,
A konjik mu i četira vaja,
Da m' u sedlu bila vila staše,
A u grivi zmaj ognjeni spaše,
A u čelu dragi kamen sjaše,
Ma ga Marko drži u potajno,
Mladi Marko i jubi njegova.
A ko bi me konja dobavio,
Kega Marko drži u potajno,
Ja bih njega pašom učinio."
Govori mu sluga Marijane:
„Ma moj paša, dragi gospodare!
Plati, paša, moje dugovanje,
Ja ću ga poć Markulu do dvora,
U njega ću služit za junaka.
Pak ću te ja konja dobaviti,
Kega Marko drži u potajno."
Kada ga je paša razumio,
Pak mu svoje plati dugovanje,
Pak ga ide Markulu do dvora.
Kad je došo Markulu do dvora,
Tot u dvoru jubi Markulova.
Mete dvore Marka gospodara,
Metla joj je paunovo perje.
Dobar joj je danak nazivao:
„Dan ti dobar, jubi Markulova!
Umorila jesi li se mlada
Mesti dvore Marka gospodara?
Je li doma Marko gospodare?"
Govorila ona mu je mlada:
„Je mi doma Marko gospodare,
Još mi Marko tihi sanak spava.

Ma ti bora, sluga Marijane!
Do Markova što si došo dvora,
Ol je Marko paši od potribe?“
Govori joj sluga Marijane:
„Viruj meni, moja gospojice!
Nije Marko paši od potribe,
Nego sam se s pašom zasvadio,
Od njegova dvora odbigao,
A u tvoje bile doletio.
Ma te molim, moja gospojice!
Moli Marka, tvoga gospodara,
Da bi li me vaze za junaka
Godinicu oli do dvi dana,
Oli, Marko, koliko mu drago?“
Razumila kada ga je mlada,
Šetala se k Marku u kamare,
Ovako mu govorila mlada:
„A moj Marko, dragi gospodare!
Za dvorom ti sluga Marijane,
Moli tebe, Marko gospodare!
Da bi li ga vaze za junaka
Godinicu oli do dvi dana,
Oli, Marko, koliko ti drago?
Jer da se je pašom zasvadio,
Sa pašina dvora pobigao,
A u tvoje bile doletio.“
Marko jubi svojoj govorio:
„Bile moje otvori mu dvore,
Ja ću njega vazet za junaka
Godinicu oli do dvi dana,
Oli, Marko, koliko mi drago.“
Tu je stajo devet godin dana,
Ni mu konja čuo, ni vidio.
Kad deveta izajde godina,
Ide Marko u gore zelene,
Sobom vodi slugu Marijana.
Kad su došli srid gore zelene,
Tu nahode jezer vode hladne,
Ter popale utve zlatokrile,
Od sile su vodu zamutile.

Kad to vidi Marko gospodare,
Mili Bože, žal ti mu je bilo!
Marijani slugi govorio:
„Marijane, virna slugo moja!
Hoćeš li poć bilen dvoru momu?
Ti ga reci mojoj virenici,
Da mi pošje kamen zlatne strile,
Da ću pobit utve zlatokrile.“
Govori mu sluga Marijane:
„Ma moj Marko, dragi gospodare!
Do tvojega ne ću ga pojt dvora,
Jer mi ne će mlada virovati.
Nego mi daj prsten desne ruke,
Po biligu da bi virovala.“
Kada ga je Marko razumio,
Pa mu dava prsten desne ruke,
Pa ga ide dvoru Markulovu.
Kada Marku za bili dvor dojde,
Markulovoj jubi govorio:
„A tako ti, jubi Markulova!
Posla me je Marko gospodare,
Da mu pošješ vranega konjika,
Kega Marko drži u potajno,
Jer da mu je od vele potribe.“
Govori mu jubi Markulova:
„Hodi s Bogom, sluga Marijane!
Nima Marko vranega konjika.“
A on joj je junak govorio:
„Viruj meni, moja gospojice!
Ma ako mi mlada ne viruješ,
Evo tebi prsten desne ruke,
Što ti pošje Marko gospodare,
Po biligu da bi virovala.“
Ona prsten zlatni vazimala,
I ide ga u štalove konjske,
I konja je vrana vazimala,
Dala mu se najisti šenice,
Piti vode iz zlatne rominče.
Ne sedla ga sedlom od konjika,
Nego sedlom od žarkoga sunca,

Sprezala ga svijelim pojazom,
Uzdala ga uzdom pozlaćenom,
Ogrne ga svilom do zemjice.
Ma nevira sluga Marijane,
Na konja se vranega metnuo
I ide za goricom zelenom.
Kad je doša srid gore zelene,
Zapopiva tanko iza glasa:
„Ala, bidna jubi Markulova?
Ludo ti ćeš izgubiti glavu
Zarad mene, sluge Marijana.“
Mali joj je srića i Bog dala,
To začula dva njeje brajela,
Začuli ga i poznavali ga.
Zapivaju tanko iza glasa:
„O naš Marko, naš dragi kunjade,
Što t' učini sluga Marijane?
Odve ti je vranega konjika,
Evo ti ga goricom zelenom!“
Kad to čuje Marko gospodare,
Bože mili, žal ti mu je bilo!
Otle se je Marko uputio,
Drugim su ga putem priticali,
Na tisne ga pute suzbijali.
Paka su ga mladi uhitili,
Rusu su mu glavu otkinuli.

Glavić Baldo Melkov, sv. XCV. br. 285.

Od Jake Korunić iz Smokvice na Korčuli.

40.

Marko Kraljević i Arapin.

Lošu Marko večeru večera:
Suva leba i vodice ladne.
Kad večera, onda se nasmija.
Pitala ga ostarjela majka:
„O moj sinko, Kraljeviću Marko!

Smiješ li se ubogoj večeri
Ali svojoj ostarjeloj majci,
Gdje sam moje ostarila d'jete?“
Al govori Kraljeviću Marko:
„Oj starice, stara moja majko!
Ne smijem se ubogoj večeri,
Bog će dati i bolju večeru.
Nit se smijem svojoj staroj majci,
I ja oću junak ostariti.
Neg mi pade na um, moja majko!
Kad sam bio, majko, u sužanjstvu,
Nas je bilo do trista sužanja,
Svi mi redom išli smo na vodu,
Dodje red i mene, moja majko!
Dadoše mi sablju zardjalu
I dadoše konja izjatoga.
Uzeh ludru i podjoh na vodu.
Kad sam poša za goru na vodu,
Ja sam ćeo sablju izvaditi,
Sablja mi se ne da izvaditi.
Kad sam doša za goru na vodu,
(Žarko mi je sunce počinulo)
Ja sam, majko, vode zagrabio,
Pa se sagno svoje lice miti,
Lice miti i Boga moliti.
Ali jaše Turčin Arapina,
Od vode je harač zapitao:
„„Plati harač, moj sužnju nevoljni!““
A ja sam ga, majko, upitao,
Koliko se tog harača dava?
A Turčin je meni govorio:
„„Ali glavu, ali desnu ruku,
Al stotinu žutije dukata.““
A ja sam mu govorio majko:
Od otale, Ture Arapina!
Ta ja nemam kod sebe soldina,
Da popijem samo satljik vina.
Trže sablju Ture Arapina,
Udari me sabljom iza vrata,
Iza vrata siplje vatra ljuta.

I tri puta mene udario.
Ja se vati sablje zardjale,
Samo sam se malo privatio,
Sama sablja iz krnja ispade
I udari onoga Turčina,
Udari ga po svilenu pasu.
Kako sam ga lako udario,
Na dv'je sam ga pole učinio.
S njega svlačim njegovo od'jelo,
S njega svlačim, na sebe oblačim,
I uzeh mu konja i oružje,
Pa ga vodim caru gospodinu.
Pita mene care gospodine:
„„Oj Boga ti, Kraljeviću Marko!
Što pogubi moga djumrukčiju?““
Ja sam caru govorio, majko:
Oj Boga ti, care gospodine!
Da si mene care udario,
Što udari Turčin-Arapina,
I tvoju bi odsjekao glavu!
Ja se uze caru primicati,
A uze se care izmicati,
A za mnom se teški topuz vuče.
Kad je caru klupe povalilo,
Pa se care vidje u nevolji,
Tad govori care gospodine:
„„Tog se, Marko, ti okani vraga!
Dat ću tebi tri tovara blaga.““
Car izvadi stotinu dukata
I dade ih meni, moja majko!
Pa je meni care govorio:
„„Na ti Marko stotinu dukata,
Pa se napij u meani vina,
Nek mi bude moja glava mirna!““
To je palo meni, moja majko!
I tom sam se junak nasmijao.“

Delić Pero, br. 19. *Iz Gornje Krajine u Hrvatskoj.*

41.

Marko Kraljević i Arapin.

(Malo drukčije.)

Sanak snio Kraljeviću Marko
U pô noći, kad ptice pjevaju,
Sanak snio, u sanku vidio,
Da poleće ptica prepelica.
Pored nje su dvije lastavice,
A za njima jato gavranova,
A pred njima gavran ptica crna.
Pa je Marko na noge skočio,
Vjernu ljubi pa no dozivaše:
„Andjelijo, moja vjerna ljubi,
Moreš li mi sanka turkovati?“
Al mu ljuba besjedila bila:
„Pij djavole, Kraljeviću Marko!
Lasno ti se sanku osjetiti.
A što ti je ptica prepelica,
To je tvoja posestrima vila.
A što su ti dvije lastavice,
To su njojzi dvije kćeri lude.
A što ti je jato gavranova,
To je Marko trideset Arapa,
A pred njima gavran ptica crna,
A to ti je crni Arapine.
Bježi sila uz planinu pustu,
A za njom su Arapini crni,
Jesu tvoju uhvatili vilu.“
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Skoči Marko ko da se pomami:
„Vjerna ljubi, ako Boga znadeš,
Opremi mi mojega šarina,
Ne bi li mi i Bog ud'jelio,
Da Arapa planinom zatečem.“
Vjerna mi ga ljubi poslušala,
Pa otide u konjske podrume.

Do šarina dolazila bila,
No ne dade šarac pristupiti.
Nogam tuče, a zubima grize,
Uši ćuli, kopitima gadja.
Pa se mlada plačem povrtaše,
Marku svome te no kazivaše:
„No ti Marko, dobar gospodare!
Ne da mene šarac pristupiti.
Uši ćuli, kopitima gadja,
Nogam tuče, a zubima grize,
Hoćeš, Marko, meni poginuti.“
Al se Marko nasmjenuo bio:
„Pij djavole, moja vjerna ljubi!
Što se šarac tako uzmamio,
To se nada dugomu megdanu.“
Pa se Marko divno naredio,
Sve pripravi, što je za junaka,
Pa gotova prihvati šarina.
Ode Marko mladi uz planinu,
Planine je dvije pregazio.
Kade Marko u treću ti dodje,
Igralištu svojih posestrima,
Taman svanu i ogranu sunce.
Obrnu se tamo i ovamo,
Već mu niko nigdje ne bijaše.
Pa se pripe jeli o vrhove,
Al uzimlje srčali durbina,
Obrnu ga strmom uz planinu,
Dade mu se nešto pogledati
I ugleda na jednu poljanu
I ugleda svilena čadora,
Pod čadorom trideset Arapa.
Podaleko svilena čadora,
A pred njime čakar bedevija,
Na njoj jesu četiri ćusteka.
Još je drže četiri Arapa,
Još je pustu savladat ne mogu.
Pod čadorom crni Arapine,
A kod njega prigorkinja vila.
Kod nje jesu dvije kćeri lude,

Rone suze niz bijelo lice
Kano biser niz bijelu svilu.
Al besjedi crni Arapine:
„Prigorkinjo, ne veselila se!
Kakva ti je golema nevolja?
Al s' dobila loša gospodara,
A baš mene crna Arapina?
U mene su teke b'jeli zubi,
A u tebe prebijelo lice,
Pa neka se a zajedno ljube."
Vila tako besjedi Arapu:
„Kam da ti je, crni Arapine!
Ja se uzdam u Boga milosna
I u moga pobratima Marka,
Kako mi je jadna nojca bila,
Da ću mu se mlada prisnijeti."
Al besjedi crni Arapine:
„Kam da ti je, prigorko nesretna!
Kami će ti a pomoći Marko."
U riječi u kojoj bijahu
Stade vriska čakar bedevije,
A otkinu četiri ćusteka,
A otisne četiri Arapa,
Vidje pusta Markova šarina.
Prepade se crni Arapine
Kod čadora, kod prigorke vile,
Šta mu vrisnu čakar bedevija,
Pa izleće iz svilen-čadora.
Kadak vidje silna Kraljevića,
Pa podviknu djecu Arapčadi:
„Uhvatite Kraljevića Marka,
Svežite mu ruke naopako,
Doved'te ga meni do čadora."
Poskakaše djeca Arapčadi,
Da uhvate silna Kraljevića.
Ali Marko riječ besjedio:
„O Arape, sa grane gavrane!
Sramota je trides na jednoga,
Već pojaši čakar bedeviju,
A Arape da se ogledamo."

A Arapa izjede sramota
I pojaha čakar bedeviju.
Pa je Marku riječ besjedio:
„Jadan ti si Kraljeviću Marko!
Kak si pošo od Prilipa svoga,
Jesi li se oprostio s kulom
I sa tvojom ostarjelom majkom
I sa tvojom vjerenom ljubovcom,
Što ti hoće ostat kukavice?“
Al besjedi Kraljeviću Marko:
„O Arape, sa grane gavrane!
Kad sam pošo iz Prilipa moga,
B'jele sam se našetao kule,
A stare se nagledao majke,
A vjerne se naljubio ljube;
Ja ne žalim danas poginuti.
A Arape, sa grane gavrane!
Kad si pošo od zemlje arapske,
Jesi li se s majkom oprostio
Jal nesretnom Arapkinjom ljubi,
Što ti hoće ostat udovica?
No, Arape, da se ogledamo
Jal mi stani, jali ću ti stati.“
Hoće Arap, riječ ne činjaše,
Pa no Marku stade na biljega.
Ali Marko koplja povadio,
Na Arapu nišan sastavio.
Ali Arap megdanžija bješe,
U ruke mu koplje dočekaše,
Na dvije ga pole salomjaše,
Pa na Marka koplje potezaše
I na Marka lišan sastavio.
Nu dobra je Marku sreća bila,
Te on ima šarca od megdana,
Te mu kleknu na prva koljena,
Ugrabi mu ibrišim gajtana,
Te mu koplje na dvoje slomio.
Svoje konje pa no primakoše,
Potegnuše od bedrice ćorde,
Sa svojim se ćordam udaraše.

Gdje udara Kraljeviću Marko,
Tu mi oganj vatra sijevaše.
Gdje udara crni Arapine,
Tu na litre otpadaše meso.
Po sedamn'est okinuše puta,
Marko dobi do sedamn'est rana.
Vidi Marko, da će poginuti,
Pa šarinu svome besjedio:
„O šarine, pust mi ostanuo!
Ol ne vidiš, gdje ću poginuti?“
Pa da vidiš nesretna šarina,
Na stražnje se noge propinjaše,
Bedeviji uz prsi skakaše,
Zubima je za uši hvatao.
Stade vriska čakar bedevije.
Obrnu je tri četiri puta,
Dok kobilu bješe oborio,
A Arapa pritište kobila.
U tome ga savladao Marko,
Te mu rusu osiječe glavu.
Poskakaše djeca Arapčadi.
Dok se Marko šarca dobavio,
Do sedam ti pogubi Arapa.
Kad se bješe šarca dobavio,
U Arape juriš učinio,
Neke mi je pogubio glave,
A neke mi kroz planinu razgna.
Pa se Marko ranjen povrnuo,
Povrnuo pod b'jela čadora.
Vila mu je šarca prihvatila,
Pa sa šarca Marka poskinula:
„Blago mene, Kraljeviću Marko!
Jesu li ti rane od vidanja,
Mogu li se, brate, pouzdati,
Da ti rane hoću izvidati?“
Al joj Marko ranjen progovora:
„Posestrimo, od planine vilo!
Rane su mi grdno dodijale.
Bog da znade, ne ću l' umrijeti.“
Pa da vidiš prigorkinje vile!

Gdje poleće vijar uz planinu,
Pa nabere svake ljekarije,
Pa no leti Marku pod čadore,
Liječi ga pô godine dana.
Kad je Marka izl'ječila bila,
Dade njemu kutiju biljura:
„Na to tebe, pobratime Marko!
Kada budeš na prve megdane,
To su tebi moći od pomoći.“
Otole se Marko podignuo,
Pravo podje u Prilipu svome.
Osta vila mlada u planinu
Su njezine dvije kćeri lude.

Ljubidrag Nikola, br. 22. *Iz Dubrovnika.*

42.

Marko Kraljević i Musa kesedžija.

Rano rani Kraljeviću Marko
Jedno jutro u nedjelje svete,
Rano rani bojno na Kosovo.
Tu nalazi golema junaka,
Po imenu Musu kesedžiju,
Dje on sjedi posred puta druma.
Koliko je srdit posto Marko,
Ne zove mu jutro dobro jutro,
Neg mu Marko iza glasa viče:
„Deli Musa, oklon' mi se s puta,
Ol okloni, ol mi se pokloni!“
Kad to začu Musa kesedžija,
Nasmjeja se, pa govori Marku:
„Bor t' ubio, Kraljeviću Marko!
Što si tako rano uranio,
Tako rano zamećati kagve?“

Drugi put mu zavikao Marko:
„Deli Musa, okloni se s puta,
Ol se skloni, ol mi se pokloni!“
Al govori Musa kesedžija:
„Ajd otole, Kraljeviću Marko!
Ti na miru ne zameći kagve,
Vrlo ti l' se živjet dodijalo?
Nit ću ti se sklonit, nit poklonit.“
Treći put mu zavikao Marko:
„Deli Musa, oklon' mi se s puta,
Oli skloni, ol mi se pokloni,
Ol izadji, Musa, na megdane!“
Kad to začu Musa kesedžija,
Grohotom se bješe nasmijao,
Sa zemlje je na noge skočio,
Bojno koplje u ruke uzeo,
Pak se baca konju na ramena,
Oštrom mi ga obode mamuzom.
Razigra ga polju po Kosovu,
A on Marko šarinu na svome.
Tadar stanu d'jeliti megdane.
Prvi reče Kraljeviću Marko:
„Stani Musa, kopile kurvarsko!
Nek te zgadjam kopljem ubojitim.“
Kad to začu Musa kesedžija,
On pod sobom ustavio konja.
Dobro gleda Kraljeviću Marko,
Da ga ne bi kopljem premetnuo,
Premetnuo oli podmetnuo.
Al pod Musom učan konjić bio.
Neton Marko koplje izbačio,
Konj pod Musom skače u visinu,
Dosta ga je Marko podmetnuo.
Tad govori Musa kesedžija:
„Stani Marko, kopile kurvarsko!
Nek te zgadjam kopljem ubojitim.“
Kad to začu Kraljeviću Marko,
Pod sobom je ustavio konja.
Dobro gleda Musu kesedžiju,
Da ga ne bi Musa premetnuo,

Premetnuo oli podmetnuo.
Al pod Markom učeni šarine.
Neton Musa koplje izbačio,
Da ko vidi šara od mejdana!
On se vije zemlji u kolače,
Dosta ga je Musa premetnuo.
Tako bojna koplja potratiše,
Jedan drugog obranio nije.
Tad se udru sabljam svijetlijem,
Al i svoje sablje polomiše,
Niko nikog ranit ne mogaše.
Tad se udru konji prsimice,
A junaci pod bijele ruke,
Pa se nose poljem širokijem.
Nosiše se od jutra do podne,
Niko nikog predobit ne može.
Umori se Musa kesedžija,
Ali gore Marko Kraljeviću.
Teško ti se Marko umorio,
Bijelijem pjenam zabalio,
Pak dozivlje vilu sa planine:
„B'jela vilo, živ te jad ubio!
Koja si mi vazda govorila,
Da poginut ne ću nikadara,
Evo hoću danas na Kosovu,
Posjeć će me Musa kesedžija."
To začula vila sa planine,
Ter doleti bojno na Kosovo
I vije se nebu pod oblake,
Pa mu vila iz oblaka viče:
„Kraljeviću, nevjerno koljeno!
Jesam li ti vazda govorila:
U nedjelju ne zameći kavge,
Jer ćeš ludo izgubiti glave."
Kad toaču Musa kesedžija,
Prevari se, žalosna mu majka!
On pogleda nebu u oblake,
Da on vidi, koji djavo viče.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
Dade snagu desnom i lijevom,

Lako ti je Musu predobio
I na crnu zemljicu metnuo.
Marko se je teško umorio,
Pa on šćede malo počinuti,
Al ga bi strah Musu ostaviti,
Da se ne bi Musa podignuo,
Pa mi sjede Musi nasred boku,
Da mi tako otpočine Marko.
Al u Musi srce ugrijano,
Stane mu se micat ispod sebe.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
Nema kada ni da otpočine,
Neg razgleda oko sebe Marko,
Ne bi l' djegodj štogod ugledao,
Čijem bi mu glavu otkinuo,
Jer ne ima ni noža maloga,
A daleko ulomci od ćorde.
Ter mu zubim grlo prekosio,
Pak uzimlje ulomak od ćorde
I š njime mu otkinuo glavu.
Tada šćedne Kraljeviću Marko
Vidjet Musu, kakov junak bješe,
Ter uzimlje ulomak od sablje,
Stane parat Musu kesedžiju.
Kad u Musi do tri srca nadje:
Jedno studno ko studeni kamen,
Drugo mu se malo ugrijalo,
Na trećemu ljuta guja spava.
A kada se guja probudila,
Mrtav Musa po ledini skače
I ovako guja progovara:
„Kraljeviću, kućom srećan ti si!
Kad ti danas n'jesi poginuo,
Ne ćeš veće, Marko, nikadara!
Jer da sam se prije probudila
Ne bi s' više glave nanosio
Po Prilipu, gradu bijelome.“
To doreče, ode u planinu.
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Rasplaka se ko dijete malo

I ovako sobom govorio:
„Jadan Marko, što si uradio!
Pogubio onakog junaka."
Plače Marko kako guja ljuta.
Kada se je plača naplakao,
Lijep Musi grebak iskopao,
Lijepo ga ukopao Marko
I otidje put Prilipa svoga.

Glavić Baldo Melkov, sv. LXV. i LXVI. br. 186.

Od Ivana Dušila iz Luke na Šipanu.

43.

Marko Kraljević i Musa Arbamusa.

S večera se Turci sastajali
U mejani mlade krčmarice,
U Stambulu, gradu bijelomu,
Nuz dvorove cara čestitoga.
Tam dolazi Musa Arbamusa
Na divane mladoj krčmarici.
Popio je sto akova vina,
Što je vina, a što i rakije.
Kad se Musa ponapio vina,
Rujnog vina i žute rakije,
Onda poče junak nabrajati,
Nabrajati i cara koriti:
„Evo ima devet godin' dana,
Otkad dvorim cara gospodara,
Gospodara, da bi ga ne bilo!
Pa još nisam izdvorio konja,
Ta nit konja, nit bojna oružja,
Ni dolame nove ni polovne.
Al tako mi moje vire svete,
Uteći ću u ravno primorje,
Kud s' provozi to carevo blago,
Rastirat ću skele okol mora,

Zatvorit ću pute po primorju.
Sazidat ću kulu u primorju.
Okol kule metat ću rešetke,
Gdi ću višat odže i spahije,
Alajbege, age i vezire,
Stare Turke, mlade janjičare."
Što je Ture pjano benedalo,
To je trizno zbilja učinilo.
On uteče u ravno primorje,
Kud prolazi to carevo blago,
Te rastira skele okol mora
I zatvori pute u primorju,
Kud prolaze careve delije,
Kud prolaze i blago provoze:
Na godinu po trista tovara,
Što harača, što careva mita,
Što vezirom djundja i kamenja,
A spahijam bisera i zlata,
Što bulama burma i djerdana,
A kadunam raznih šekerlija.
Sve je Musa sebi ustavio,
Na primorju kulu načinio,
Okol kule gvozdene rešetke,
Gdi će višat odže i spahije,
Alajbege, age i vezire,
Stare Turke, mlade janjičare.
Tom ni dugo postojalo vrime,
Primorje se u crno zavilo
Od zuluma Muse Arbamuse
I njegovih mnogijeh sužanja.
Rastirao skele okol mora,
Zatvorio pute u primorju,
Kud prolaze careve delije,
Kud prolaze i blago provoze:
Na godinu po trista tovara,
Što harača, što careva mita,
Što vezirom djundja i kamenja,
A spahijam bisera i zlata,
Što bulama burma i djerdana,
A kadunam raznih šekerlija.

Pa on hvata odže i spahije,
Alajbege, age i vezire,
Stare Turke, mlade janjičare,
I nuz Turke carevo unuče,
Pa ih viša kuli na rešetke,
Pa ih muči mukam nečuvenim.
Zakukalo to ravno primorje,
Zakukalo, u crno s' obvilo,
Kukajući cara zamolilo,
Da mu care u pomoći bude.
A još više jadikuju bule,
Mlade bule i lipe kadune,
Ne za blagom, već za mladim Turci,
Jer su Turci draži od bisera.
Kad je care pravo razumio.
Što Arapin po primorju čini,
On dozivlje Mustafu vezira,
Pa je njemu lipo govorio:
„Moj veziru, moje desno krilo!
Dodija mi tužba iz primorja,
A još više to plakanje bula,
Mladih bula i lipih kaduna.
Pa i to bi Musi oprostio,
Da m' unuka nije pogubio
I snahu mi ljuto rascvilio,
Rascvilio, u crno zavio.
Ta se rana ne da prigoriti,
To se mora Musi osvetiti.
Zato uzmi, Mustafa veziru,
Zato uzmi tri hiljade vojske!
Pa ti idi u ravno primorje
I ukroti crnog Arapina."
Kad je vezir cara razumio,
Uzimao tri hiljade vojske,
Pa on ide u ravno primorje.
Kad je došo u ravno primorje,
Dočeka ga Musa Arbamusa
I udari iz tajnih zasjeda.
Kako j' mudro Musa udario,
U brzo je Turke poharao

I vezira živa ufatio.
Oči mu je živom izvadio,
Pak mu veže ruke naopako,
A noge mu ispod konja penje,
Pak ga šalje caru u Stambule,
Da mu kaže, kud dopade vojska.
Kada care vezira ugleda,
Mal ne puče od teškoga jada.
A kad se je malo osv'jestio,
Osv'jestio, a i okrepio,
Priče mislit, što bi učinio,
Kako li bi Musi doskočio.
Pa dozivlje sve redom junake
I obića nebrojeno blago,
Koji bi mu Musu pogubio,
Pogubio ali ufatio.
Mnogi su se javili junaci,
Al se nisu natrag povrnuli.
Kada vidi care gospodine,
Što počini Musa Arbamusa,
Što počini po ravnom primorju,
Što počini iz silnih junaka
I da nema nad njega junaka,
Pobrinu se i za svoju glavu;
Pa on misli i mudro razmišlja,
Gdi će naći tolikog junaka,
Koj' umije Musi doskočiti
I njegovu silu uništiti.
To gledao odža Ćuprilića,
To gledao, caru dolazio,
Pa bjesedi caru gospodinu:
„Svitla kruno, care gospodine!
Testir mi je s carom govoriti.
Da je sada Kraljeviću Marko,
On bi smio s Musom boj voditi,
Jer je junak, kakvog Turska nema."
Kad je care odžu razumio,
Niz lice je gorke suze lio,
Pa bjesedi odži Ćupriliću,
Pa bjesedi tiho, žalovito:

„Projdi me se, odža Ćupriliću!
Davno j' umr'o Kraljeviću Marko,
Već od njega ni kostiju nema:
Tri j' godine, kako j' u tavnici."
Veli njemu odža Ćupriliću,
Veli njemu tiho umiljato:
„Svitla kruno, care gospodine!
Testir mi je upitati, care,
Što ćeš dati onomu junaku,
Koj' ti kaže al dovede Marka?"
Odgovara care gospodine,
Odgovara i Bogom se kune:
„Dao bi mu u Bosnoj vezirluk
Bez promine na deset godina,
Nit ću tražit pare ni dinara,
Niti dara, nit kakvog uzdarja."
Kad to čuo odža Ćupriliću,
Skočio se na noge lagane,
Pa on ide u tavnicu tavnu
I dovede Kraljevića Marka.
Kosa mu je do crne zemljice,
Polu stere, s polom se pokriva.
Nokti su mu, orati bi mogo,
Ubila ga memla sa kamena,
Pocrnio kano katran crni,
Žuto lice, ko da je od voska.
Kada ga je care ugledao,
Skoro se je od njeg uplašio,
Pa govori care gospodine,
Pa govori Kraljeviću Marku:
„Jesi l' jošte u životu, Marko!
I hoćeš li bolu preboliti?"
Odgovara Kraljeviću Marko:
„Jesam, care, ali baš u hudo,
I teško ću bolu preboliti,
Ak' ne budem dobre dvorbe imo."
Stade care tužiti se Marku,
Što je njemu Musa počinio,
Pak on pita Kraljevića Marka,
Bi l' se mogo junak poduzeti,

Pogubiti Musu Arbamusu?
Obića mu tri tovara blaga,
Tri tovara i tri bila grada,
Dva na moru, treći na Dunavu!
Slušao je Kraljeviću Marko,
Slušao je carevu bjesedu,
Pa je caru tiho odgovaro:
„Na milosti, care gospodine!
Ubila me memla od kamena,
Da ne mogu ni očima gledat,
A kamo li s Musom mejdan dilit.
Neg me vodi u nove mehane,
I donesi vina i rakije,
I debelog mesa ovčetine,
I pšeničnog bijeloga hleba,
Da se hranim nikoliko dana,
Kazat ću ti, kad budem za mejdan.“
Kad je care Marka razumio,
Dozivo je tri berbera mlada.
Jedan mije drugi Marka brije,
A treći mu nokte obrizuje.
Te ga vodi u novu mehanu,
U mehanu krčmarici Mari,
Da ga hrani i poji slaboga,
Da se Marko skoro oporavi.
Kad je Mara Marka ugledala,
Od tuge je gorko proplakala,
Pak se šeće po novoj mehani
I daje mu, štogod zaiskaše,
Da se hrani i okripi Marko.
Sjedi Marko tri puna miseca,
Dokle se je malo pokripio.
Pita care Kraljevića Marka:
„Možeš, Marko, na mejdan izići,
Dodija mi ljuta sirotinja,
I višanje aga i spahija,
Alajbega i mladih vezira,
Starih Turak', mladih janjičara?“
Odgovara Kraljeviću Marko:
„Ovo jesi, care gospodine!

Donesi mi suve drenovine
Sa tavana od devet godina,
Da ogledam, hoće l' voda curit."
Donesoše Marku drenovine,
Drenovine od devet godina.
Stisnu Marko sa desnicom rukom
I smrvi ju na sitne komade,
Al ni kaplje vode ne iscidi.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
On govori caru gospodinu:
„Bogme, care, jošte nije vrime,
Još jakosti nisam sakupio,
Samo čekaj jošte misec dana,
Dok se junak bolje pokrijepim."
Kad to čuo care gospodine,
Pusti Marka jošte misec dana,
Da se junak bolje pokrijepi
I da snagu on junačku kupi.
A kad prošlo do mijesec dana,
Marko išće suvu drenovinu,
Pak ju stišće sa rukom desnicom
I ižmika tri kapljice vode
I satre ju u sitani prašak.
Tada Marko caru govorio:
„Evo doba od mejdana, care!
Sada ću se s Musom ogledati."
Pak se šeće Novaku kovaču,
Kovaču je mudro bjesedio:
„Kuj mi sablju, Novače kovače!
Kuj mi sablju, kakve skoro nisi,
Kuj mi sablju za Musinu glavu,
Ja ću s Musom mejdan dijeliti."
Pak se maša u svoje džepove
I daje mu trideset dukata.
Pa se šeće u novu mehanu,
Pije vino tri četiri dana,
Da b' brojio, bilo bi trideset.
Pa on ide Novaku kovaču:
„Jesi l', Novo, sablju sakovao,
Kakve jošte ti kovao nisi?"

Odgovara Novače kovače,
Odgovara Kraljeviću Marku:
„Eto sablja, a eto nakovanj,
Pak pokušaj, je li dobra sablja."
Uze Marko sablju sa nakovnja,
I udara š njome o nakovanj.
Kako j' Marko ljuto zamahnuo,
Nakovanj je š njome prosikao.
Pak on pita Novaka kovača:
„Ej Boga ti, Novače kovače!
Jesi l' kadgod bolju kovo sablju?"
Odgovara Novače kovače,
Odgovara i smije se s Markom:
„Ej Boga ti, Kraljeviću Marko!
Kazat ću ti, kad me tako pitaš.
Jesam jednu bolju sakovao,
Bolju sablju a boljem junaku,
A to ti je Musa Arbamusa.
Kad udari š njome po nakovnju,
On rasiče nakov i nakovanj
I pod njime kamen od mramora."
Razljuti se Kraljeviću Marko,
Razljuti se, al ništa ne veli,
Pak bjesedi Novaku kovaču:
„Pruži ruku, Novače kovače!
Pruži ruku, da ti sablju platim."
To poslušo Novače kovače,
To poslušo, žalosna mu majka!
Pruži ruku, ujide ga guja.
Mahnu sabljom Kraljeviću Marko,
Mahnu sabljom, odsiče mu ruku.
Pa govori Kraljeviću Marko:
„To je zato, Novače kovače!
Da ne kuješ ni bolje ni gore,
Ni za boljog, ni goreg junaka.
A evo ti sto žutih dukata,
Da ne prosiš za života svoga."
Kad je Marko s Novakom svršio,
Fatao je šarca od mejdana,
Pa on jaši u ravno primorje,

Svud se skita i za Musu pita,
Al ni Muse, ni od Muse glasa.
To je Marku i pomučno bilo,
Pa on misli svakojake misli,
Pa on traži Musa Arbamusa.
Kad je bio prije b'jele zore
Nuz klisuru ispod Kačanika,
Al eto ti Musu Arbamusu,
Na vrancu je noge prekrižio,
Buzdovana baca u oblake,
Pak ga čeka u bijele ruke.
A kada se blizu sastadoše,
Sastadoše a i opaziše,
Govori mu Kraljeviću Marko:
„Deder, Musa, ukloni se s puta,
Il ukloni, il mi se pokloni."
Odgovara Musa Arbamusa:
„Projdi, Marko, ne zamići kavge
Il odjaši da pijemo vino.
A ja ti se ukloniti ne ću,
Ako te je i kraljica rodila
Na čardaku, na mehku dušeku,
I u zlatnu svilu povijala,
Othranila medom i šekerom,
A mene je ljuta Arapkinja
Kod ovaca na zimi studenoj;
U crnu me struku zavijala,
A vinovom lozom povijala,
Odgojila sa mlikom ovčijem,
Pa me ipak često zaklinjala
Da s' nikomu ne uklanjam s puta."
Kad je čuo Kraljeviću Marko,
Kad je čuo, što Musa govori,
Pusti junak svoje bojno kopje
Izmed uši šarcu od mejdana
I baca ga Musi spram srdašcu.
Ali mu je Musa doskočio,
Priko sebe koplje propustio,
Pa on baca svoje vito kopje,
Da udari Kraljevića Marka,

Al ga Marko s budovanom odbi.
Kako ga je lako zavatio,
Na tri ga je d'jela prelomio,
Sve tri d'jela pred Musu frčila.
Kad to vidi Musa Arbamusa,
Dočepa se sablje okovane,
Jedan drugom juriš učiniše.
Mahnu sabljom Kraljeviću Marko,
Teški Musa podmetnu buzdovan,
Puče sablja na devet komada.
Sada Musa djordu pograbio,
Da udari Kraljevića Marka,
Al ju Marko s buzdovanom čeka,
Rastepe ju na triest komada.
Sad trgoše teške buzdovane,
I š njima se staše udarati.
Buzdovanom pera polomiše,
Polomiše, u travu baciše.
Pak sa brzih odsjedoše konja,
Pak s' hvataju rukam okol pasa,
Bacaju se na zelenu travu.
Ta kako se lasno porušiše,
Crnom zemljom oni potresoše.
Ali dojde junak na junaka,
Crni Musa na mrkoga Marka.
Nit se može da obori Marko,
Nit se dade Musa oboriti.
Hrvaše se ko dva b'jesna lava,
Hrvaše se litni dan do podna.
Po Musi je b'jela pina pala,
A po Marku b'jela i krvava.
Kad to vidi Musa Arbamusa,
Bjesedio Kraljeviću Marku:
„Mahni, Marko, ali da odmahnem,
Da vidimo, čij će biti mejdan."
Odmahuje Kraljeviću Marko,
Al se Musa odmahnut ne dade.
Tad odmahnu Musa Arbamusa,
Baci Marka u zelenu travu,
Pak mu sjede na prsa junačka,

Da ga kolje il ugnjavi mlada,
Il ugnjavi, il nožem raspori.
Kad je Marko tužan opazio,
Što je Musa iz njeg naumio,
Sve je misli na jednu smislio.
Pa je zvao posestrimu vilu:
„Gdi si danas, posestrimo vilo,
Gdi si danas, nigda te ne bilo!
Jeda si se krivo zaklinjala,
Da ćeš meni u pomoći biti,
Gdigod meni do nevolje bude.“
Odvikuje posestrima vila,
Odvikuje iz crne gorice:
„Je li, brate, Kraljeviću Marko!
Je l' ti nisam lipo govorila,
Da ne činiš u nedilju kavge,
Nedilja je Bogu na poštenje.
A sramota dvojma na jednoga,
Još sramnije ludo poginuti.
Gdi su tebi guje iz potaje,
Koje sam ti za obrambu dala?“
Slušao je Musa Arbamusa,
Slušao je iz oblaka riči,
Pa pogleda brdu u oblake,
Da on vidi, s kim Marko govori.
Brzo j' Musa oči podigao,
Al ni brzo vilu opazio.
Kad vidio Musino gledanje,
Potrgo je nože iz potaje,
Rasporio Musu Arbamusu,
Rasporio od pupka do vrata.
Pade Musa na Kraljević-Marka.
Stenje Marko pod mrtvijem Musom,
Stenjući se teško iskopao.
Pa on sjede u travu zelenu,
Da odahne i da opočine
Od umora i teškog borenja.
Tude ga je vila sukobila,
Pa je Marku ovak govorila:
„Čuješ baćo, Kraljeviću-Marko!

Od kada je na svitu junaka,
Još nij' boljih porodila majka,
Ni od Muse, ni Kraljević-Marka.
Jači Musa, al mudriji Marko,
Brži Musa, a još brži Marko.
Nit su pili, nit su divanili,
Već borili, dok su s' oborili."
Kad se Marko malo odmorio
I viline riči poslušao,
Podiže se na noge junačke,
Pa on stade Musu pregledati,
Al u Musi tri srca junačka,
Tri su srca, jedno do drugoga.
Jedno mu se srce umorilo,
I krvavim znojem obalilo,
A drugo se istom razigralo,
Razigralo i za mejdan čulo,
A na trećem ljuta guja spava,
Ljuta guja ljutoga otrova.
Kad je Marko guju ugledao,
Podrmo je sa mrtvijem tilom,
Probudio guju otrovanu.
A kad se je guja probudila,
Mrtav Musa po ledini djipa,
Kano da je u mehani s Turci.
U tom Marka guja opazila,
Pa je njemu ovak govorila:
„Hvali Bogu, Kraljeviću Marko!
Da se nisam prije probudila,
Dok je Musa u životu bio,
Od tebe bi mnogo jada bilo."
Kad je čuo Kraljeviću Marko,
Kad je čuo te gujine grožnje,
Proli suze niz bijelo lice,
Suze toči, ovako govori:
„Jao meni, da od Boga znadeš!
Gdi pogubi od sebe boljega,
Ta boljega a i jačijega."
Kada se je Marko naplakao,
Odsjeko je tu Musinu glavu

I baci ju šarcu u zobnicu,
Pa on ide u Musine dvore
I on kupi blago i bogastvo,
Pak ga dili primorskim sirotam,
Pa on ruši kulu u primorju
I rastrga okolo rešetke,
Pa on ide do Stambula grada.
On se šeće caru gospodinu
I daje mu tu Musinu glavu.
Kad je care glavu ugledao,
Na crnu je on zemljicu pao.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
On govori caru gospodinu:
„Ta ne boj se, care gospodine!
Mrtav Musa, a mrtva mu glava,
Grad porušen, blago pridobito."
Ali care i ne čuje Marka,
Nego dršće ko šiba na vodi.
Progovara Kraljeviću Marko,
Progovara, u rebra ga barka:
„Ustaj, care, nema više Muse
Ni njegove sile ni osvete.
Tako dršćeš ti pred mrtvom glavom,
Što bi jadan, da ga vidiš živa?"
Kada se je care osv'jestio,
Daje Marku tri tovara blaga,
Tri tovara i tri bila grada,
Dva na moru, treći na Dunavu.
Ne će Marko na dare ni gledat,
Već on ide bijelom Prilipu,
Da pozdravi staru milu majku,
Staru majku i vijernu ljubu.
Ode Marko gorom bez obzira,
Osta care uživajuć mira.
Kad je Marko u Prilipa došo,
Daleko ga ugledala ljuba,
Još je dalje pred njeg izlazila.
Kad je Marko ljubu ugledao,
Lipo ju je junak celivao.
Al bjesedi ljuba Andjelija:

„Davor Marko, jedini u majke!
Lipu sam ti jabuku ubrala.“
Kad je Marko ljubu razumio,
Od radosti suze je prolio,
Pa on ide gore u čardake.
Al se majka s čedom zabavljala,
Lice mu je Kraljevića Marka,
Ruke su mu Kraljevića Marka,
Crne oči ljube Andjelije,
A pogleda stare mile majke,
A sm'ješi se na Kraljević-Marka.
Kad je Marko sina ugledao,
Od radosti suze je prolio,
Pa bjesedi ljubi Andjeliji:
„Hvala, ljubo, na zlatnoj jabuki,
Lipo si ju sačuvala Marku
Dok je Marko s Musom vojevao.“

Ilić Luka, II. br. 4.

Od Petra Kajmića iz Prišca kraj Oriovca u Slavoniji.

44.

Marko Kraljević i ban Svilajin.

Sinoć Marko večerao s majkom
Suva kruha i vodice hladne.
Do u jutra tri mu knjige stigle,
Tri su knjige od tri pobratima,
Svaka knjiga drugo pita Marka.
Jedna j' knjiga od b'jela Budima,
A druga je ercega Stjepana,
Treća knjiga bana Svilajina.
Ta koja je od b'jela Budima,
Ona knjiga zapovida Marku:
Kralj budimski ženi svoga sina,
Kuma kumi Kraljevića Marka.
A koja je ercega Stjepana,

Ona knjiga zapovida Marku:
Hajder, Marko, za cara na vojsku.
A koja je Svilajina bana,
Bane Marka zove na mejdane,
Na mejdane bez svake nakane.
U knjigi je Marku govorio:
„Kurvin sine, Kraljeviću Marko!
De ti meni na mejdan izidi,
Da vidimo, tko je bolji junak,
Tko li bolji, tko li i vještiji.
A ako li izići ne smiješ,
Poslat ću ti prelo i vreteno,
I tri oke bijela misira,
Pa ti predi gaće i košulju.
Napredi je, donesi je, Marko!
Donesi je, pak je kroji na me.
Što ostane, to u sanduk slaži,
Pa s' udaji ko mlada divojka,
Pa ti d'jeli ta svatovom dare.“
Kad je Marko knjige proučio,
Proučio i dobro proštio,
Ide Marko svojoj staroj majki,
Pa on pita Jerosimu majku:
„Jerosimo, stara moja majko,
Kud ću sada, na koju li stranu?
Tri su knjige od tri pobratima,
Tri su knjige, na tri strane zovu.
Prva knjiga od b'jela Budima,
U njoj zbori kralju od Budima:
Kralj budimski ženi svoga sina,
Kuma kumi mene, moja majko!
Druga knjiga meni zapovida,
Da ja idem za cara na vojsku.
A treća je bana Svilajina
Š njom me bane na mejdane zove.“
Kad je čula Jerosima majka,
Kad je čula, što bjesedi Marko,
Lipo j' Marka ona svjetovala.
Svjetovala, Marku govorila:
„Čedo moje, Kraljeviću Marko!

Dobro b' bilo kumovati kralju,
Jer je kralju s nami u rodbini.
Dobro b' bilo za cara na vojsku,
Jer smo, Marko, u carevoj zemlji.
Nejdi, Marko, banu na mejdane,
U bana su vile posestrime,
A u Marka vile posestrime.
Silne će se udariti vile,
Velik će te zijan počiniti,
Da svu crnu goru polomiti.
Vjera moja tvrdja od kamena,
Jedan će vas izgubiti glavu,
Jedan s' ne će kući povratiti."
Kad razumi Kraljeviću Marko,
Kad razumi r'ječi materine,
Tad bjesedi Kraljeviću Marko:
„Oj starice, moja mila majko!
Vjera moja tvrdja od mermera.
Volim danas izgubiti glavu,
Neg sramotu na sebi nositi.
Ta poslušaj, moja mila majko!
Ta poslušaj, što mi zbori bane:
Ako mu ja na mejdan ne dojdem,
Poslat će mi prelo i vreteno,
I tri oke bijela misira,
Da mu predem gaće i košulju,
Da napredem i donesem banu,
Da donesem i krojim na njega.
Što ostane da u sanduk slažem
Te udajem ko mlada divojka,
I da d'jelim ta svatovom dare.
To je, majko, što mi bane piše,
Što mi piše, što li prigovara."
Kad je Marko dostavio majki,
Što mu piše Svilajine bane,
Sve je misli na jednu smislio,
Pa on sedla konja šarenoga.
Sedlo meće, šare poigrava,
Uzdom žvali, djindjiri mu zveče,
Kalpak meće, perje mu trepeće,

Sablju paše, sablja poskakuje.
Sa zemlje je na šarca skočio,
Veće mu se šarac pomamio.
Zubi grize, a ušima striže,
Nogom kopa, pod njim s' zemlja trese.
Šare djipa, Marko majki zbori:
„S Bogom, majko, skoro ću te vidit!
Sada idem pohoditi bana,
Da mu kažem, da presti ne znadem.
Pa ja idem u bijeli Budim
Kumovati kraljevomu sinu,
Pa ja idem za cara na vojsku,
Vojevat ću, dok se vojna svrši.
Lud je care, jer on zove Marka,
Lud je care, izgubit će glavu."
Ode Marko priko polja ravna,
Pak se svojim šarcem dogovara:
„Šarac konje, desno krilo moje!
Bi l' se mogo pouzdati u te
I u tvoje noge sve četiri?
Prominit ćeš danas gospodara,
Jašit će te vira nekrštena."
Al mu šare tiho odgovara:
„Gospodaru, delibaša Marko!
Pusti meni na slabinu uzdu,
Da kajasi do kolina tuku,
Pa se drži sedla i sersana,
Pa prevati grivu za strimena,
Pa ti gledi, što ti šare radi.
Oka zobi kad je dukat bila,
Svi junaci konjma uzmakoše,
Ti si meni primicao, Marko!
Primicao i mene tovio.
Kako sam te, Marko, zapamtio,
Nigda nisam zobi poželio."
Što je šarac Marku govorio,
To je Marko mudro izvršio.
Pušća njemu na slabinu uzdu,
Da kajasi do kolina tuku,
Pa se drži sedla i sersana,

Pa prevati grivu za strimena,
Te on gledi, što mu šare radi,
Što mu radi, što je nakanio.
Kad se kurva šare razigrao,
Devet kopja u visinu skače,
A dvadeset malo ponaprida.
Iz zuba mu zelen plamen sipa,
Iz nozdrva munje i gromovi,
Sve se polje u oganj obrati.
Malo tomu postojalo vrime,
Malo vrime čuda golemoga,
Sletiše se vile posestrime,
Nješto malo devedeset vila,
Okol Marka strahotu spraviše,
Kakve Marko ni vidio nije.
Sa šarcom se novo čudo zgodi:
Iz nozdrva studen vitar piri,
Iz očiju grad i kiša pada,
Iz kopita ta munje bljeskaše,
Iz ušiju gromovi pucaše,
Iz grive mu bumbul ptica piva,
A na sapu mudra vidra igra,
A u sedlu sjedi junak Marko.
Iz daleka to gledao bane,
To gledao, pak se poplašio,
Pa bjesedi Svilajine bane,
Pa bjesedi svojoj družinici:
„Mili Bože, na svemu ti hvala!
Otkud mraci, otkud li oblaci?
Čini mi se da su od istoka,
Od istoka, prelijepa grada.
Ili se je razljutio Marko,
Il je svoga konja razigrao,
Il su s Markom vile posestrime?
Od mejdana danas ništa nema.“
To govori Svilajine bane,
To govori, pa pred Marka ide.
A čim bliže, s otim više gmiže
I ne misli na mejdan junački.
Kad je bane do Marka dopao,

Ljubi njega u skut kabanice
I ljubi mu svitle uzendjije,
Uzendjije, gdi cipelom staje.
Pa bjesedi Svilajine bane:
„Delibaša gospodaru Marko!
Ne ljuti se, što sam se šalio,
Nisam vridan s tobom se boriti.
Moja knjiga ne traži mejdana,
Već te mami da pijemo vino.
Nisam vridan, vjera ti je, Marko!
Nisam vridan s tobom se boriti.
Man' se dakle boja i mejdana,
Rujna ću te napojiti vina,
A gdi čujem za tragove, Marko!
Ne ću t', Marko, prilaziti traga.“
To slušao Kraljeviću Marko,
To slušao, pa je bjesedio,
Bjesedio Svilajinu banu:
„Kurvo kujo, Svilajine bane!
Ako te je i bula rodila,
I Marka je tanena Vlahinja.
Poturice, ne nasrći na me,
Danas hoćeš izgubiti glavu.
Lako ti je ranjena posjeći,
A nejaku savezati ruke.
Der saveži bega Odilega,
Koji ide moru na Moravu,
Gdi Morava u more udara.
Der saveži šestokrilovića,
Koji nosi do devet mačeva
I desetog pernog buzdovana,
Koji važe do stotinu oka.
Der junaka Kraljevića Marka,
Koji nosi strilje tatarkinje,
Koji jaši šarca vilovita.
Kurvo kujo, Svilajine bane!
Nisam žena, da ti gaće predem,
Nit divojka, da ti se udajem,
Već sam junak, da se ogledamo,
Ogledamo i mejdan d'jelimo,

Il o moju, il o tvoju glavu!“
Kad je Marko reči dovršio,
On potrže sablju demeškinju.
Kako ju je naglo potrgao,
Sinu pusta kao misečina,
Pa zavati Svilajina bana.
Kako ga je lasno zavatio,
Odmah ga je s glavom rastavio.
Osta bane na polju ležeći,
Ode Marko poljem pivajući,
A pod njime šarac igrajući.
On mi ide u ravna Budima,
Pa kumuje kralju Matijašu.
Lipo ga je kralje dočekao,
A još lipše kuma pozdravio:
„Zdravo, kume, Kraljeviću Marko!
Što si tako konja umorio?
Zar ga nisi danas nazobio,
Nazobio, vinom napojio?“
Odgovara Kraljeviću Marko,
Odgovara kralju Matijašu:
„Ne budali, kume Matijašu!
Ne budali i ne troši riči.
Ja sam konja danas nazobio,
Nazobio, vinom napojio,
Ali sam ja s banom dangubio,
Dok sam rusu njem odsiko glavu.“
Kad s' kumovi lipo divanili,
Onda idu po mladu divojku,
Pa ju vode na sveto vinčanje,
A s vinčanja u b'jele dvorove.
Kad su došli u b'jele dvorove,
Kum je kumu lipo darivao.
Veže njoje djerdan okol vrata,
Koji vridi hiljadu dukata,
Neka znade, da kuma imade
Nigdi tamo u zemlji kaurskoj.
I kuma je kuma darivala,
Dala mu je košulju vezenu:
Više zlata neg tankoga platna,

Da se diči pleme Kraljevića.
Čim je Marko svadbu dokončao,
Odma ide u carevu vojsku.
Veže šarca šatoru za vrata,
Pa on stade s carom piti vino.
Al prolaze Turci janjičari,
Pa sve šarca plješću po unkašu
Pa bjesede medju sobom mladi:
„Mili Bože, da debela šarca!
Još ovakva u Kaurskoj hvale,
U Prelipu, bijelomu gradu,
U junaka Kraljevića Marka.
Ako j' ovo Kraljevića Marka,
Muhamede, iznesi nam glavu!“
Zato Marko haje i ne haje,
Vučju kapu na oči navlači,
Sablju britku priko krila priča.
Al bjesedi car turski Murate:
„Čedo moje, Kraljeviću Marko!
Ta što kapu na oči navlačiš?“
Odgovara Kraljeviću Marko,
Odgovara caru gospodinu:
„Gore oči cara gledajući,
Zato kapu na oči navlačim.“
Tad primiče care gospodine,
Tad primiče i bjesedi Marku:
„Dite moje, Kraljeviću Marko,
A šta sablju priko krila pričaš,
Ta da nam se ne zametne kavga.
Ako nam se baš zametne kavga,
Teško onom, tko sjedi do Marka.“
Car izmače, a Marko primače,
Marko tira cara do Dunava,
Al pod carom ponestade klupe.
Skoči care na noge lagane,
Pa on sklapa obe svoje ruke,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Nemoj sinko, Kraljeviću Marko!
Nemoj uzet glave na mejdanu,
Rujnim ću te napojiti vinom.

Eto tebi Carigrada moga,
Pa se hrani i oda zla brani."
Al bjesedi Kraljeviću Marko:
„Znaj de, care, viro nekrštena!
Ljuto me je zaklinjala majka,
Da na prazno ja sablje ne vadim,
Gdi je junak okrvit ne mogu."
Pa on mahnu sabljom demeškinjom
I odsiče rusu caru glavu.
Pade glava cara čestitoga,
Pade glava u zelenu travu.
Kad to Turci biše ugledali,
Rasuše se ko rakova vojska.
Osta Marko pod svilnim šatorom,
Osta Marko, da on pije vino.
A kad se je junak ponapio,
Onda ode u Prelipa grada,
Pjevajući, šare igrajući.
Kad je došo u Prelipa grada,
Hvalio se Andjeliji ljubi:
„Andjelijo, virna moja ljubo!
Evo meni vezena košulja,
Ta što me je kuma darivala.
Ja sam cara lipo darivao
I bana sam lipo darivao.
Ostali su čuvajući straže
Bez pomoći, dokle je krajine."

Ilić Luka, II. br. 20. *Od slijepca Martina Grgaševića iz Banovaca kod Oriovca u Slavoniji.*

45.

Marko Kraljević i Ljutica Bogdan.

ošte nije zora zabilila,
Ni danica pomolila lica,
Nit orozi, kućne gatalice,
Nit orozi danak navistili,
Podraniše tri mlada delije,
Podraniše, zoru privariše.
Jedno biše od Prelipa Marko,
Silni junak Kraljeviću Marko.
Drugo biše Relja od Pazara,
Na mejdanu kom ne ima para.
Treći biše Miloš od Primorja,
Slavan junak još slavnijeg roda.
Jaše braća s tog polja Kosova,
S tog Kosova, da bi ga ne bilo!
Jaše braća brdom i dolinom,
Kroz dubrave i luge zelene.
Niti zbore, niti mi govore,
Nit pjevaju, niti nabrajaju,
Samo misle misli svakojake.
Kad je bilo okol polak dana
I sunašce nebo pripalilo,
Dojezdiše do tih vinograda,
Vinograda Ljutice Bogdana,
Da ih lipših u krajini nije.
Lip vinograd, lipo urodio,
Crnim grozdjem kao rojem pčela,
Modro grozdje ko drago kamenje,
Lipo j' gledat na zelenu trsju.
To spazio Relja od Pazara,
Na mejdanu kom ne ima para.
Pa on skače u te vinograde
Pa on skače na svojem konjicu,
Pa on tira priko vinograda,

Pa on lomi trsje i čokoće,
I on trga, što je lipše grozdje,
Lipše grozdje Ljutice Bogdana.
Više junak konjem pootipo,
Neg bi mogli trideset pojisti.
Još je više konjic pogazio,
Pogazio i štete nanio,
Nego mogli do sto poslenika,
Nego mogli uraditi danom.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
Kad vidio tu obist Reljinu,
Govori mu Kraljeviću Marko:
„Bog t' ubio, Relja od Pazara!
Što to činiš, da bi ne činio,
Zašto lomiš trsje i ćokoće,
Zašto gaziš ta to zrilo grošdje,
Više gaziš, nego jisti možeš?
Projd' se, Relja, takova harača,
Projd' se, Relja, vinograda toga.
Da ti znadeš, čije li je trsje,
Tko li ga je pomno obradjivo,
Daleko bi konja odvratio,
Još bi dalje mladjan pobigao.
Vinograd je Ljutice Bogdana,
Bogdan ga je lipo zasadio.
Ja sam jednoć ovud prolazio
I trgao to rumeno grozdje.
Nisam, pobro, kvara počinio,
Već sam samo grozdić ustrgao.
Tom ne prošla do dva do tri časa,
Ne pojido do dva do tri grozda,
Al me spazi Ljutica Bogdane
Na kobili, tankoj bedeviji,
Pa se pusti za mnom u potjeru,
Kanda sam mu trsje polomio
I litinu c'jelu uništio,
Da i grozdje pusto pozobao.
Kad ja vidi, što Bogdane kani,
Ja ne smido čekati Bogdana,
Već pobigo u tu gustu goru,

Potira me Ljutica Bogdane
Na njegovoj mladoj bedeviji.
Kad ja vidi, što Ljutica kani,
Da b' me rada živa ufatiti,
Il ufatit il pogubit mlada,
Ja potira šaru od mejdana,
Podbodo ga čizmam i mamuzam,
Pa se stisnu niz to polje ravno,
Pa poleti niz to polje ravno.
Bježi šare, ja ga bolje tiram,
Ko ga, braćo, nigda tira nisam,
I da ne bi, vjera vam je moja!
I da ne bi šare od mejdana,
Ja bi junak glavu izgubio,
Ili bi me Bogdan ufatio.
Ali šare konjic od mejdana,
Ali šare stade odmicati,
A kobila, tanka bedevija,
A kobila priče ostajati.
Kad to vidi Ljutica Bogdane,
Rasrdi se Ljutica Bogdane,
Pa potrže teškog buzdovana,
Pa ga baca za menom junakom.
Kako ga je lasno zahitio,
Lipo me je, braćo, dofatio,
Dofati me pernim buzdovanom.
Kako me je lipo dofatio,
Turio me do šarinog vrata,
Iz bojnog me izbacio sedla
Malo junak na zemlju ne pado.
Ja se, braćo, ta stisnu junački,
Ja se stisnu i potisnu natrag
I teško se u sedlo povrati
I uteko u goru zelenu.
Osta Bogdan za mnom roptajući,
Bedevija osta šepajući,
A moj šare izmače u goru
I na šari Kraljeviću Marko.
Od tada je, braćo draga!
Od tada je devet godin' dana,

Otkad ovud nisam prolazio,
Nit me vuče želja prolaziti,
Jer Ljutica ne trpi putnika,
A najmanje Kraljevića Marka.
Jer mu Marko vinograd pohara
I počini vinogradom kvara."
Istom Marko u riječi bio,
A i Relju natrag pozivao,
Al eto ti Ljutice Bogdana
I s Bogdanom do triest junaka.
Kad opazi Kraljeviću Marko,
Kad opazi Ljuticu Bogdana,
On bjesedi Relji i Milošu:
„Boraj vami do dva pobratima!
Eto ide Ljutica Bogdane.
Bit će krša i dosta okršja,
Bit će krvi, bit će i mesare,
Sve tri ćemo izgubiti glavu,
Već hajdete, moja braćo draga!
Već hajdete, da mi pobignemo."
Al govori Miloš od Primorja,
Al govori Kraljeviću Marku:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Znaš da vele po primorju ljudi,
Da tri bolja ne ima junaka
Od Miloša, Relje i od Marka.
Bolje nam je dakle poginuti,
Neg sramote danas pobignuti."
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Kad to čuo, dobro promozgao,
I sve misli na jednu smislio,
Odma njima drugu progovara,
Progovara i lipo nabraja:
„Boraj vama do dva pobratima!
A vi hajde da mejdan dilimo.
Il volite na sama Bogdana,
Il na njegvih do triest junaka,
Men' ostav'te, koga vami drago."
Vele njemu do dva pobratima,
Veli njemu i Miloš i Relja:

„Čuješ, Marko, čuješ diko naša!
Kako pravo, tako bio zdravo,
Mi volimo na sama Bogdana,
A ti hajde na triest junaka."
To je Marko teško dočekao,
U to doba i Bogdan došao.
Trže Marko teškog buzdovana,
Pa potira trideset junaka.
Dok s' okrenu nikoliko puta,
Sve trideset s konja oborio
I bijele povezo im ruke,
Ter je tira okol vinograda.
Pa se žuri, ništa ne dangubi,
Da pomogne Relji i Milošu,
Da svladaju Ljuticu Bogdana,
Da svladaju i svežu mu ruke.
Ali se je junak prevario,
Jer Ljutica bolji junak bio.
On svladao Relju i Miloša,
I svezo im ruke naopako.
Dok je Marko ta u misli bio,
Kako ć' lašnje svezati Bogdana,
Pokaza se Ljutica Bogdane
Ispod gustog grozdja vinograda,
Vodi Relju i Miloša mlada.
Vodi oba veće povezana.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
Što j' Ljutica s braćom počinio,
Kako ih je mlade povezao
I kako ih u sužanjstvo vodi,
To je njemu vrlo žao bilo,
Pa on misli misli svakojake.
Al kad vidi Ljuticu Bogdana
Kako sklapa oči i obrve,
Pripade se ko što nigda nije,
Pa pogleda na livu i desnu,
Bi li mogo kuda izmaknuti,
Izmaknuti i izniti glavu.
Misli Marko misli svakojake,
Misli Marko, pak se domislio,

Da j' sramota braću ostaviti,
Još sramnije pleća okrenuti.
Pa u jednu sve misli smislio,
Da mu valja braću izbaviti,
Izbaviti il š njima trpiti,
Il trpiti ili poginuti.
Kad je Marko misli razabrao
I sve misli na jednu smislio,
On povuče dizdume na šarcu,
Samur kalpak na čelo navuče,
Pa sastavi samur i obrve,
I potrže sablju okovanu.
Sinu sablja ko na nebu munja,
Sinu sablja, a smrče se Marko,
Smrknut Marko zaškripnuo zubi:
Rekao bi, da gromovi tuku!
Pa on gleda Bogdana popriko.
Kako ga je hudo pogledao,
Pogledom je njega uplašio,
Uplašio, živa ukočio.
Stade Bogdan kao blida stina,
Stade Bogdan ukraj vinograda,
Pa pogleda u oči Markove
I kakav je na očima Marko.
Kada Bogdan Marka pogledaše,
Pod Bogdanom noge obumrše.
Gleda Marko Ljuticu Bogdana,
Gleda Bogdan Kraljevića Marka.
Al ne smije jedan na drugoga,
Boje ti se jedan od drugoga.
A kad su se dobro pogledali,
Govorio Ljutica Bogdane,
Govorio Kraljeviću Marku:
„Hodi, Marko, da se pomirimo,
I zuluma danas ne činimo,
Jer su danas dva velika sveca,
Sveti Petar i nedilja mlada.
Pa hajdemo da se napijemo
Rujnog vinca od triest godina,
Samo prije izminimo roblje:

Pusti meni trideset junaka,
Ja ću pustit Relju i Miloša."
To je Marko teško dočekao,
Pusti njemu trideset junaka,
Bogdan pusti Relju i Miloša,
Pak stadoše rujno vino piti,
Rujno vino od triest godina.
Ta pili su od podna do mraka,
A od mraka do biloga danka.
Ta pili su i napili vina.
A kada se vina ponapiše
I za dobro zdravlje propitaše,
Ustadoše do tri pobratima,
Ustadoše, Bogdanu rekoše:
„Oj Ljutice, ti se ne ljutio!
Dobrim vincem braću napajao
I dobrog se zdravlja nanosio,
Vinograde lipo timario,
Timario, putnike primao,
I grozdja im, brajno, ne branio."
To rekoše do tri pobratima,
To rekoše, konje zasjedoše.
Pa govori Kraljeviću Marko,
Pa govori Ljutici Bogdanu:
„S Bogom ostaj, Ljutice Bogdane!
Da s' u zdravlju opet sastanemo,
Sastanemo, bratski pozdravimo
I rujnoga vinca napijemo."
Odgovara Ljutica Bogdane,
Odgovara Kraljeviću Marku:
„Sretno pošo, Kraljeviću Marko!
Već te moje ne vidile oči.
Kako si me danas preplašio,
Još se nigda uplašio nisam."
Zato Marko haje i ne haje,
Već podbode šarca od mejdana,
Pa se pusti niz to polje ravno
Kano munja kroz crne oblake.
Za njim jaše do dva pobratima,
Za njim jaše, stići ga ne mogu.

B'jesan šare, još bjesniji Marko,
Skače šare, Marko pocikuje,
I pomalo šarca ustegnuje.
U tom, pobre, podobro izmakli
I do krčme mladi dojašili.
Al bjesedi Kraljeviću Marko,
Al bjesedi, na krčmu se smije:
„Moja braćo, do dva virna druga!
Hajdmo tražit u krčmi junaka,
Da pijemo i vrime tračimo.“
To slušala do dva pobratima,
Pa govori Miloš od Primorja:
„Vjerni druže, Kraljeviću Marko!
Pusti danas krčmu i tračenje,
Jer ćemo se kavge dobaviti,
Neg hajdemo prositi divojku
Za našega Relju od Pazara.“
Kad to čuo Relja od Pazara,
Al govori Relja od Pazara:
„Hod'te braćo, kud je vaša volja,
A ja idem u krčmu junakom,
Da s' divanim i napijem vina.
Dok je sablje i vitoga kopja,
Men' ne triba ljuba ni divojka.“
To su braća Relju poslušala,
Pa se šeću u krčmu junakom.
U krčmi su, još i danas piju,
I čekaju ta boljih junaka,
Koji će ih mlade nadvladati
I prid njima krčmu zatvoriti.

Ilić Luka, II. br. 13.

Od Petra Kajmića iz Prišca kod Oriovca u Slavoniji.

46.

Marko Kraljević i Hrelja Bošnjanin.

Piju vino do tri pobratima
U Kosturu, gradu bijelome.
Jedno mi je Kraljeviću Marko,
A drugo je Sibinjanin Janko,
Treće pobre Hrelja Bošnjanine.
Obaznali od Kostura Turci,
Od Kostura ter zatvore vrata.
Stala vika po gradu Turaka,
Da uhite do tri pobratima.
Uspeli se gradu na bedeme,
Da bi kudar pobri pobjegnuli,
Al se nikud pobjeći ne može.
A kad vidi Hrelja Bošnjanine,
Da li će ih uhititi Turci,
Skoči Hrelja moste od Kostura.
Tad pocvilje i Janko i Marko:
„Vrat' se amo, Bogom pobratime!
Pa nam ruse odas'jecaj glave,
A nemoj nas ostaviti živ'jeh,
Da nas muče po Kosturu Turci.“
A kad ih je Hrelja razumio,
U živu ga srcu zaboljeli,
Pa preskoči moste od Kostura,
I k njima se Hrelja uzvrnuo,
Jami Marka pod desno pazuho,
Janka uzme pod pazuho l'jevo,
Skoči š njima moste od Kostura
I izadje pod Kostur na vodu.
To t' na vodi prokleta djevojka
Sestra draga Mihne od Kostura,
Pa poviče tanko glasovito:
„Dje si, vuče, koji dva privuče!
Obrni se glavom put djevojke,
Nek te vidim lišce u junačko.

Vesti ću ti u mahramu lišce,
Te ti igda ka Kosturu sideš,
Da te po čem poznati umijem."
Obrće se Hrelja Bošnjanine
Rusom glavom put djevojke mlade,
A prokleta Kosturka djevojka
Udari ga str'jelom madjijanom.
Od milosti Hrelju ustr'jelila,
Pade Marko travu na zelenu.
Kad to vide i Janko i Marko,
Kako zmije pocviliše ljute.
Žao im ga ostaviti bilo,
Pa ga Marko na pleći jamio
I vuče ga poljem kosturskijem,
Donese ga poviše Kostura.
Kad se Marku nosit dodijalo,
Stavi Hrelju pod jelu zelenu,
Pa tu pobri groblje iskopali,
Ukopali Hrelju pobratima.
Teško cvile kako dvije zmije,
Pod jelu se češće oziraše,
Dje ostave Hrelju pobratima
I otidu zelenom goricom.
Osta Hrelja pod jelom zelenom,
A prokleta djevojka Kosturka
Svaki danak Hrelju pohodila,
Nosila mu ručke i objede,
Na promjenu tanahne košulje.
To je vr'jeme postojalo malo,
Sastale se tri junačke majke:
Jedno majka Kraljevića Marka,
Drugo majka od Sibinja Janka,
Treće majka Hrelje Bošnjanina,
Na Dunaju, na vodi studenoj,
Pa se one hvaliti stadoše.
Reče majka Kraljevića Marka:
„Nije majka rodila junaka,
Što ja moga Kraljevića Marka."
Reče majka od Sibinja Janka:
„Nije majka rodila junaka,

Što ja majka od Sibinja Janka.“
Muči majka Hrelje Bošnjanina,
A niz obraz grozne suze l'jeva,
Da je njojzi Hrelja poginuo,
Pod Kosturom, on se ne b'jelio!
Sve to misle tri majke junačke,
Da ih niko odnikle ne čuje,
Sve to sluša Kraljeviću Marko,
Čuje Marko iza vode hladne,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Umuknite, dv'je junačke majke!
Ne hval'te se, nije vam pristojno,
Nek se hvali Hreljičina majka,
Ti se hvali, tebi je pristojno!
Ti si majka rodila junaka,
Primio je i mene i Janka
Preko mosta od Kostura grada,
Al prokleta Kosturka djevojka,
Koja pobra ustr'jelila moga!
Al da bi me ne rodila majka,
Neg kobila kako konja moga,
Ako ne ću ka Kosturu poći.
Osjednut ću studenu vodicu,
Ol uhitit Kosturku djevojku,
Oli moju izgubiti glavu,
Oli pobra osvetiti moga.“
To izreče Kraljeviću Marko
I otide dvoru bijelome,
Pa izvede šarca, konja svoga,
Opravlja ga Kraljeviću Marko.
Kad je Marko konja opravio,
Marko ide dvore u bijele.
Uzme Marko, što je od potrebe,
Sve njegovo oružje svijetlo,
Pa izadje iz kule bijele
I baca se konju na ramena.
Ide Marko Kosturu b'jelome,
Skrije konja od vodice dalje.
On se Marko hladnoj vodi vuče,
Čeka mladu Kosturku djevojku.

Kad je zora zab'jelila b'jela,
A evo ti Kosturke djevojke,
Sestre drage Mihne od Kostura.
Kad je došla na vodu studenu,
Prvo b'jelo lišce umivala.
A gleda je Kraljeviću Marko,
Pa mi skoči na noge lagane,
Uhitio Kosturku djevojku,
Sestru dragu Mihne od Kostura,
Pa je vodi uz to polje ravno,
Dokle dodje do konja svojega.
Pa je meće konju na ramena,
Š njome ide uz polje kostursko,
Dokle dodje zelene do gore
Blizu groblja Hrelje Bošnjanina.
Pa je bije gvozdenom kandžijom
I govori Kraljeviću Marko:
„Reci meni, Kosturko djevojko!
Zašto si mi pobra pogubila,
Ol madjija pobratima moga?
Ako si ga, kučko, pogubila,
Božija te str'jela udarila,
Što pogubi onakog junaka?
Crna bi ga zemlja proplakala.
To l' mi ne ćeš povidjeti pravo,
Oba ću ti oka izvaditi.“
Govori mu djevojka Kosturka,
Sestra draga Mihne od Kostura:
„Ne udaraj, Bogom pobratime!
Nije tebi Hrelja preminuo.
N'jesam ti ga, pobre, udarila,
Da pogubim pobratima tvoga,
Neg je mome srcu omilio.
Udarih ga str'jelom madjijanom,
Od milosti, Bogom pobratime!
Da m' se mogu nazvati ljubovca.
Ako ćeš mi tvrdu vjeru dati,
Da mi ne ćeš ništa učiniti,
Neg da ćeš me š njime oženiti,
Ja ću ti ga živa povratiti.“

Kada čuje Kraljeviću Marko,
Da će Hrelju povratit djevojka
I da će mu pobro oživljeti,
Po triput joj tvrdu vjeru dava,
Da joj ne će ništa učiniti,
Neg da će ga š njome oženiti.
Tad da vidiš djevojke Kosturke,
Kako skače gori po zelenoj.
Bere mlada vida od madjija,
Pa se svrne jele pod zelene
Na vr' groba Hrelje Bošljanina.
Pa mu s groblja crnu zemlju diže,
Pomago joj Kraljeviću Marko.
Iz zemlje su Hrelju izvadili.
Tadar mlada djevojka Kosturka
Privija mu vida od madjija
I tare ga lišce uz junačko.
Sjede Hrelja travu na zelenu,
Junak sio, oči otvorio.
Kad vidio Kraljevića Marka,
Pa je njemu Hrelja govorio:
„Dje si, pobre, za Boga miloga!
Otkle ti je Bog i sreća dala,
Da uhitiš djevojku Kosturku,
Koja me je str'jelom udarila
I u crnu zemlju postavila?
Hvala mome Bogu velikome,
A i tebi, mili pobratime!
Koji si me, pobre, slobodio,
A od mlade djevojke Kosturke!
Držala me u madjijam teškim,
Svaku noćcu k meni dohodila,
Erbo sam joj srcu omilio."
Pa da vidiš Hrelju Bošnjanina!
I sam Hrelja o ženidbi radi,
Te besjedi pobratimu svome:
„Ajde, pobre, da joj tako bude!
Vodimo je dvoru bijelome,
Pokrstit je, za nju se vjenčati,
Ti ćeš biti za kuma vjenčana."

Da ko vidi Kosturku djevojku!
Bože mili, drago ti joj bilo!
Pa se Hrelji vije oko vrata
I ljubi ga lišce u bijelo,
Poljubi ga tri četiri puta,
Da je brojit, bi se zabrojio.
Otole se pobri opravili
Dvoru b'jelu Hrelje Bošnjanina.
Neton dodju, pokrste djevojku,
Lijepo joj ime iznosili,
L'jepo ime: Jele Hreljičina.
Pa ožene Hrelju Bošnjanina,
Marko bio za kuma vjenčana.
Lijepo se s Hreljom milovala,
Kakono se dva oka miluju.
I to vr'jeme nestalo za vele,
To se čudo i do cara čulo.
Žao bilo caru čestitome,
Da je Hrelja odveo djevojku,
Pokrstio, š njom se oženio.
Care radi Hrelju pogubiti,
Pa mi sjede, b'jelu knjigu piše
I šalje je Jeli Hreljičinoj.
Ovako joj u toj knjizi kiti:
„O Kosturko, Hreljičina ljubo!
Ti si prije Turkinjica bila,
Sad se zoveš ljubi Hreljičina.
Ak' se hoćeš nazvati carica,
Ljubi moja, Stambolu gospoja,
Otruj Hrelju, tvoga gospodara.
Poslat hoću mojega vezira,
Š njime drugu stotinu Turaka,
Da te vode Stambolu b'jelome.“
Kad je care knjigu nakitio,
Otpravi je Jeli Hreljičinoj.
Kada Jeli b'jela knjiga dodje,
Knjigu štije, a na nju se smije,
Pa dozivlje Hrelju Bošnjanina:
„Dje si, Hrelja, živa željo moja!
Da ja tebi jedno čudo kažem,

Da ti kažem, dragi gospodare!
Što mi piše od Stambola care."
Pa mu b'jelu knjigu donosila,
Pružila mu ruke u junačke.
Knjigu gleda Hrelja Bošnjanine.
Kad vidio, što je nakićeno,
Štono care iz Stambola piše,
On govori Jeli, ljubi svojoj:
„Piši knjigu, Jele, ljubi moja!
Da si, Jele, mene otrovala,
Neka šalje njegova vezira,
Š njim Turaka, koliko mu drago.
Kad opremiš listak knjige male,
Gradit ćemo tanahnu kociju,
Stavi mene u kociju živa,
Ukraj mene okovanu ćordu.
Kadar dodje carevi vezire
I š njim dodju janjičari Turci,
Reci njima, Jele, ljubi moja:
„„Kad je meni Hrelja umirao,
Na smrti je meni naredio,
Da g' od dvora dalje ukopamo,
Za to Turci, mila braćo moja!
Prihitite tanahnu kociju,
Nosite je zelene u gore,
Nek u gori Hrelju ukopamo,
Nek ispravim, što m' je naredio.""
To malahno vr'jeme postanulo,
Jele caru knjigu otpravila:
„Care sv'jetli, mili gospodare!
Ja sam moga Hrelju otrovala.
Šalji Turke, kadgod ti je drago,
I tvojega pred njima vezira."
Kad je b'jelu knjigu napravila,
Opremi je Stambolu b'jelome.
Kada caru b'jela knjiga dodje,
Knjigu gleda od Stambola care.
Kad vidio, što mu Jela piše,
Od milosti knjigu poljubio,
Od veselja u njedra bacio.

To ne čini od Stambola care,
Da s' veseli Jeli Hreljičinoj,
Nego čini od Stambola care,
Što poginu Hrelja Bošnjanine,
Ter pošilje svojega vezira
I stotinu mlad'jeh janjičara.
Idu na dvor Hrelje Bošnjanina.
Jele Hrelju položila bila
I stavila u kociju tanku
I kod njega okovanu ćordu.
U to doba carevi vezire
U bijele dvore ušetao.
Stade cvilit Jele Hreljičina,
Brez nevolje, kako od nevolje.
Govori joj carevi vezire:
„Zašto cviliš, mlada sultanija!
Zašto cviliš Hrelju Bošnjanina,
Al za carem bit ti bolje ne će?“
Ali mu je Jele govorila:
„Žalim Hrelju, carevi vezire!
Š njime mi je svako dobro bilo,
Milovo me više nego sebe,
A sad sam ga jadna otrovala.
Al je meni Hrelja ostavio
Na samrti, kad je umirao,
Da g' odnesem od dvora daleko
I ukopam u gori zelenoj.
Uzmite ga, vitezovi Turci!
Nosite ga gore u zelene.“
Kadar Turci Jelu razumjeli,
Prihitili tanenu kociju,
Pa ga vuku u gore zelene.
Nose njega na promjenu Turci.
Al se njima nosit dodijalo,
Pa zaviču tanko iza glasa:
„Gospodare, carevi vezire!
Kopaj vraga ol g' u goru bacaj,
Mi ga više nosit ne možemo.“
Al govori carevi vezire:
„Vi bacite u goru kociju,

Nek se tamo s gorom razgovara
I zvjerenjem od gore zelene.“
Bace Turci u goru kociju,
S njom udrili o crnu zemljicu,
Iz kocije Hrelja izletio
Britkom sabljom u desnici svojoj.
Pa na Turke uriš učinio.
Sv'jeh pos'ječe, n'jedan ne uteče.
Sama pušti careva vezira,
Neka idje Stambolu b'jelome,
Neka caru sv'jetlu pripov'jeda,
Kako mu je na konaku bilo.
Vezir podje Stambolu b'jelome,
Jedva duhat Stambolu dopade
I donese sv'jetlu caru glase.
Car se teškim čudom začudio,
Al od stida nikome ne kaže.

Glavić Baldo Melkov, sv. LIX. i LX. br. 169.

Od Anice Begin iz Luke na Šipanu.

47.

Marko Kraljević i Minja Kosturanin.

Tri ti glasa dopanuli hrabru Marku Kraljeviću,
Kraljeviću Marku.
Prvi glas mu dopade od kralja od ugarskoga:
Da ga podje vjenčati kraljicom, slavnom gospodjom,
Kralja ugarskoga.
Drugi glas mu dopade od Janka od vojevode:
Da mu ide krstiti od srdačca mlado čedo,
Ugrin Vojevoda.
Treći glas mu dopade od cara od čestitoga:
„Dodji, slugo, do mene, ere mi si od potrebe,
Kraljeviću Marko!
Ere ćemo vojevati l'jepom arapskom zemljom,
Da mi nosiš alabarjak pred mojome družinome,
Kraljeviću Marko!“

Kako mi su glasovi Kraljeviću dopanuli,
Poče ti mi hrabar junak staroj majci govoriti,
Starici gospodji:
„Danas mi su, gospodje, tri glasa dopanuli:
Prvi glas mi dopade od kralja od ugarskoga,
Starice gospodje!
Da ga idem vjenčati kraljicom, slavnom gospodjom.
Drugi glas mi dopade od Janka od vojevode,
Starice gospodje!
Da mu idem krstiti od srdačca mlado čedo.
Treći glas mi dopade od cara od čestitoga,
Sv'jetla gospodara:
„„Dodji, slugo, do mene, ere si mi od potrebe,
Ere mi ću vojevati l'jepom arapskom zemljicom,
Slugo, dobro moje!““
Da mu nosim alabarjak prid njegovome družinome.“
Ali uze stara majka sinu Marku govoriti,
Starica gospodja:
„Podji, sinu, nebore u te crkve svete Petke,
Ter mi vjenča' njega kralja s kraljicom, slavnom gospodjom,
Kralja ugarskoga.
I krsti mu njemu Janku od srdačca mlado čedo,
Pak mi podji, moj sinu, u cara u čestitoga,
Sinu, dobro moje!“
Kako bješe majka rekla, tako Marko i učini.
Tamo podje Kraljević u te crkve svete Petke,
Kraljeviću Marko,
Tere kralja vjenča s kraljicom, slavnom gospodjom.
I krstio njemu Janku od srdačca mlado čedo,
Ugrinu vojvodi.
Pak ti podje on Kraljević u cara u čestitoga.
Kad je došo hrabri Marko u slavnome u Carigradu,
Kraljeviću Marko,
Stade ti mi hrabri Marko silnu caru govoriti:
„Što si po me pošiljo, što ti sam od potrebe,
Sv'jetli gospodaru?“
Poče ti mu, njemu Marku, car čestiti govoriti:
„Ja sam po te pošiljao, ere mi je od potrebe,
Kraljeviću Marko,
Er ti oću vojevati l'jepom arapskom zemljicom,

Da mi nosiš alabarjak prid mojome družinome,
Slugo, dobro moje!“
Tamo podje vojevati l'jepom arapskom zemljicom.
Oni mi su vojevali na punahno tri godine,
Turci vitezovi.
Kada mi se dovršila ona treća godinica,
Glasi mi su dopanuli, hrabri Marko Kraljeviću,
Kraljeviću Marku,
Ere mu je Minja Kosturanin b'jele dvore porobio,
B'jele dvore porobio, živijem ognjem opalio,
Kraljeviću Marko!
I njemu je poveo staru majku i ljubovcu.
Ali uze car čestiti njemu Marku govoriti,
Zemaljski gospodar:
„Što si, Marko, u obrazu, nebore pobl'jedio?“
Ali uze hrabri Marko sv'jetlu caru govoriti,
Kraljeviću Marko:
„Kako ne ću, gospodaru, u obrazu pobl'jedjeti?
Jer je meni Minja Kosturanin b'jele dvore popalio,
Gospodaru dragi!
I meni je b'jele dvore živijem ognjem opalio,
I meni je poveo staru majku i ljubovcu,
Gospodaru dragi!
Neg oć li me ti svetiti, ali ću se sam osvetit?“
Ali uze car čestiti njemu Marku govoriti,
Kraljeviću Marku:
„Jošte, slugo, vojuj sa mnom i četvrtu godinicu,
Pak mi te ću ja, slugo, prostiti i blagosoviti,
Slugo, dobro moje!
I tebi ću podati moje dobre vitezove.“
Ali uze on Marko gospodaru govoriti,
Kraljeviću Marko:
„Ni ću tvojega prosta ni tvojega blagosova,
Niti mi ću, gospodaru, dobrijeh tvojijeh vitezova,
Moj čestiti care!
Nego ću se sam svetiti svojom Markovom desnicom.“
Tamo podje on Marko u lijepu svetu goru,
Kraljeviću Marko,
U lijepu svetu goru, u lijepe manast'jere.

On ti mi se obuče precrnijem kaludjerom,
Kraljeviću Marko,
Pod mantiju pripasa tu Markovu britku sablju,
Pak mi tamo odjezdi u tu madžarsku zemljicu,
Kraljeviću Marko,
U tu madžarsku zemljicu na dvorove vojvodine.
Dobar danak nazivaše u vojvode madžarskoga,
Kraljeviću Marko.
Prid dvorove išetala taj Markova draga ljubi:
„Bog daj tebe, kaludjere, i tebi mi dobro jutro,
Crni kaludjere!“
Ali uze mlad kaludjer toj nevjesti govoriti:
„Evo me je pristignula ta lijepa mrkla noćca,
Gizdava nevjesto!
Pristignula mrkla noćca, ostavio bio danak.
Neg mogu li ja ovdi mrklu noćcu noćevati,
Gizdava nevjesto?“
Ali uze nevjesta gospodaru govoriti:
„Evo je došo na vrata jedan precrni kaludjer,
Dragi gospodaru!
Može li mi ovdjena mrklu nojcu noćevati?“
Ali uze vojvoda toj nevjesti govoriti,
Mladoj robinjici:
„Čini njemu, nevjesto, da ustane u dvorove.“
Ali uze nevjesta kaludjeru govoriti,
Mlada robinjica:
„Ušeta' mi, kaludjere, u dvorove vojevodine.“
Ušeta mi kaludjere u dvorove vojevodine,
Crni kaludjere.
Sjedoše mi ispijati to crveno hladno vince.
Vino ti im služaše Markova gizdava ljubovca,
Gizdava nevjesta.
Na kaludjera zamjerila taj Markovi b'jeli kožuh,
Ter mi uze nevjesta kaludjeru govoriti,
Crnu kaludjeru:
„Tako mi te ne ubio, kaludjeru, Bog veliki!
Otkud ti je dopanuo taj Markovi b'jeli kožuh,
Crni kaludjere!
Taj Markovi bijeli kožuh i Markovi brzi konjic?“

Ali uze kaludjer toj nevjesti govoriti,
Mladoj robinjici:
„Bolan mi Marko dodje u našemu monastiru,
I on mi je priminuo u našemu monastiru
Kraljeviću Marko,
I on mi je ostavio taj Markov bijeli kožuh,
Taj Markov bijeli kožuh i Markova brza konja,
Kraljeviću Marko."
Kako mi je nevjesta te riječi razumjela,
Suze ti je prolila niz gospodski bijeli obraz,
Gizdava nevjesta;
Uz obraz je udari taj madžarski vojevoda.
U Marka ti pripuknu to junačko živo srce,
Dobroga junaka,
Ispod mantije potrže tu junačku britku sablju.
Glavicu ti osiječe madžarskome vojevodi,
Turčinu junaku.
Pak mi njemu pokupi to njegovo pusto blago.
Napokonj mu bijele dvore živijem ognjem popalio,
Turčinu junaku.
Zdravo Marko izjezdi iz lijepe madžarske zemlje.
Ovo mi je tada bilo, a sada se spomenujem,
Moj vidovni Bože,
Ti mi, Bože, uspomeni i na moje dobro zdravlje!

Rukopis jugosl. akademije (IV. a. 30) br. 9. list 21.

Pisano prošloga vijeka u južnoj Dalmaciji.

48.

Marko Kraljević i Mihna Kosturanin.

bjeduje Kraljeviću Marko
I š njime je stara mati svoja.
U to Marku dvije knjige došle:
Jedna mu je cara čestitoga,
Druga mu je Kosturanin-Mihne.
Kada ih je prolegao Marko,

Ljuto ti mi uzdahnuo bješe.
Govori mu stara mati svoja:
„Otkle ti su tanke knjige, sinko?
I prije ti su knjige dohodile,
Ali na nje n'jesi uzdisao.“
Tada Marko majci odgovara:
„Jedna mi je cara velikoga,
Ovako mi u njoj napišuje:
„„Dodji mene ti dvoriti, Marko!
Ere mislim poći na Arape;
Učin' ću te ja pašom prid vojskom.““
Druga mi je Kosturanin-Mihne
I ovo mi u njoj napišuje:
„„Ovo mi su glasi dopadnuli,
Da ćeš otit dvorit cara, Marko!
Ako podješ dvorit cara, Marko,
Imam tebi opaliti dvore
I odvestit ljubi za robinju.““
Zato što ću učiniti majko?“
Na to njemu odgovara majka:
„Podji, sinko, dvorit sv'jetla cara,
Ako t' Mihna i opali dvore,
Car će tebi druge ograditi.“
I on podje dvorit sv'jetla cara
I posla ga s vojskom na Arape.
Dobrą mu je sreća priskočila,
Er je Marko dobio Arape.
I kada se vratiše s Arapa,
Susretoše do dva mala drva:
Jedno drvo b'jeli barjak nosi,
Drugo drvo crni barjak nosi.
Koje drvo b'jeli barjak nosi,
Na muštuluk caru čestitomu,
Da mu je Marko dobio Arape.
Koje drvo crni barjak nosi,
Nosi kader Marku Kraljeviću,
Da mu je Mihna opalio dvore
I odveo ljubi za robinju.
Poče cvilit Kraljeviću Marko.
Govori mu on čestiti care:

„Što mi cviliš, slugo Kraljeviću?“
Ali njemu Marko odgovara:
„Nevolja mi je, dragi gospodaru!
Mihna mi je opalio dvore
I odveo ljubi za robinju.“
Na to njemu care odgovara:
„Nemoj cvilit, Kraljeviću Marko!
Dat ću tebi velike harače
Od mojega b'jela Carigrada,
Armenije i Karamenije,
I od l'jepe zemlje Karavlaške,
Arbanije do b'jela Kamena,
To ćeš ope ti zagradit dvore,
A u mene je dosta robinjica,
Hoću tebe oženiti ljepšom.“
Ali caru Marko odgovara:
„Što će meni velici harači?
To su teške suze siromaške.
Što li mi će tvoje robinjice,
Kada meni zakon ne donosi,
Da se mogu oženiti drugom,
Dokle mi je prva u životu?
Neg te molim, care gospodaru!
Da' mi meni trista janjičara
I pred njima pobratima moga,
Kojino je janjičarski aga. .
Poć ću uzet tvrda Kostur-grada.“
Ali njemu care govoraše:
„Muč ne luduj, Kraljeviću Marko!
Pod njime sam stao tri godine,
Ne mogoh mu ni vidjeti vrata,
Neg li uzet tvrda Kostur-grada.“
Opet caru Marko govoraše:
„Daj mi, care, trista janjičara,
Ja ću uzet tvrda Kostur-grada.“
Od manje se caru ne mogaše,
Neg mu dade trista janjičara.
Kad se Marko š njima uputio,
Pobratimu svomu govorio:
„Mogu li se u vas pouzdati,

Da činite, što vam budem r'jeti?
Obucite vlaške bjelačine,
Pod bjelače korde pripašite,
A u ruke oštre kosjeriće.
I podjite ka Kosturu gradu
I ondjere nadnicu ištite.
Godite se, ma ne pogadja'te,
Svaki išti na dan dukat zlatan.
Gonit vas će vrli Kosturani,
A vi njima l'jepo govorite,
„„Majstor nam se Baša pobolio
Zato vam ga otit ne možemo,
A u Kosturu nije kaludjera,
Neg u Mihne test'jer ispita'te,
Da podjete do u Svetu Goru
Dovestiti oca kaludjera,
Ki će majstor-Bašu samiriti,
Nać ćete me vi u Svetoj Gori!““
Kako je reko, tako su učinili,
I u Mihne test'jer ispitaše,
Da otidu do u Svetu Goru,
Dovestiti crna kaludjera.
Tuj nadjoše Marka Kraljevića,
Čudnu ti je dolamu skrojio:
Tri aršina oko konja pala.
L'jepo ti mu ime nadjedoše,
L'jepo ime starac Merdarine.
I podjoše ka Kosturu gradu.
Majstor im je Bašu samirio,
A paka je njima govorio:
„Poć ću amo u Mihne na dvore,
Jeda meni što za dušu dade!“
I otide u Mihne na dvore.
Vidjela ga ljubi Kraljevića,
Ter je Mihni ona govorila:
„Za dvorom ti je crni kaludjere.“
Skočilo je trides Kosturana,
Da ga prime s vrana konja svoga.
Al kaludjer njima govoraše:
„Ne tič'te me, mila djeti moja!

Er me jadno nješto kosti bole
Jašuć pusta konja Kraljevića."
U b'jele ga dvore uvedoše,
Za trpezu l'jepo postaviše.
Poče cvilit ljubi Kraljevića,
Ali joj Mihna dade zaušnicu:
„Što me kobiš, iskobila glavu!""
„„Ne kobim te, dragi gospodaru!
Nego poznam konja Kraljevića,
Ne znam, kom je smrti poginuo.""
Tada Mihna veli kaludjeru:
„Otkuda ti konjic Kraljevića?"
Al kaludjer Mihni odgovara:
„Marko je bio s carom na Arapim,
Arapi ga izraniše ljuto.
Susretoh ga zelenom planinom,
Tu sam jadna Marka samirio.
Za dušu mi je konja ostavio
I buzdohan u sedlu od konja,
I njegovo kopje od mejdana,
I njegovu demiškiju kordu.
Sretoše me oholi Latini,
Pod silu mi kordu ugrabiše.
Joštera su meni govorili:
„„Što će tebi korda, kaludjere?""
Kada ga je Mihna razumio,
Tad dozivlje ljubi Kraljevića:
„Na ti ove ključe od sanduka,
Podj donesi sto dukata zlatnih
Ter ih poda' ocu kaludjeru
Za muštuluk Kraljevića Marka."
A kada se Marko ponapio,
Tadar veli Kosturanin-Mihni:
„Je li test'jer, Mihna gospodaru!
Da poigram lako kaludjerski,
Što sam jošter djakom naučio?"
Ali njemu Mihna odgovara:
„Test'jer ti je, crni kaludjere!"
Poče igrat lako kaludjerski,
Al pendžeri iz temelja kreću.

Govorilo trides Kosturana:
„Čudna ti je laka igra ova,
Kad se pendžeri iz temelja kreću!“
Govorio Kosturanin Mihna:
„Kaludjere, da te brod ubije!
Zašto na te mantiju obuče?
Golem ti bi bio u tebi junak,
Kako da je drugi Kraljeviću.“
Na to njemu Marko odgovara:
„Reko si je Kosturanin-Mihne!
Ovo tebi Kraljevića Marka!
Nego stavi ti na sablju ruku,
Da ne rečeš, da ti je prijevara.“
Kada ga je Mihna razumio,
Podje uzet svoju oštru kordu.
Kada Marko Mihnu udaraše,
Ispod korde živi oganj skače.
Kuda Mihna Marka udaraše,
Svuda crna krvca protjecaše.
Al doleće od planina vila,
Tere sjede Marku na ramena
I ona mu poče govoriti:
„A ne znaš li, Kraljeviću Marko!
Da je Mihna kamenit do pasa?
Neg se hiti Mihni brzijeh noga.“
Kad je Marko vilu razumio,
On se hiti Mihni brzijeh noga,
Pods'ječe mu noge pod koljena.
Ranjen pade Mihna na zemljicu,
A pak mu je odsjekao glavu,
Pak pos'ječe trides Kosturana,
Ognjem Mihni opalio dvore.
Tako uze tvrda Kostur-grada.

Popijevke slovinske, br. 33. str. 88—94

Rukopis iz Dubrovnika od g. 1758.

49.

Marko Kraljević i džidovka djevojka.

ino pije Kraljeviću Marko,
Vino pije svojom starom majkom.
Kad se Marko vina ponapio,
Onda svojoj majci pripov'jeda:
„Oj starice, moja stara majko!
Nigda ti se prepanuo n'jesam,
Što sam danas, moja stara majko!
Jali jesmo tri junaka mlada,
Jali jesmo kroz goru zelenu.
Kad smo došli na kraj gore crne,
Našli jesmo tice noja krilo,
Pa uzeli, da bi ga ńosili:
Relja diže na rame junačko,
Miloš diže do svilena pasa,
A ja jedva do koljena, majko!
Kad smo bili nasred polja ravna,
Mi sretosmo džidovku djevojku.
Nam govori džidovka djevojka:
„„Božja pomoć, tri junaka mlada!““
Mi joj, majko, l'jepo privatismo:
„„Da si zdrava, džidovko djevojko!““
Govorila džidovka djevojka:
„„Vaj Bogom vam, tri junaka mlada!
Bi li znali Marka Kraljevića?““
Sva tri smo se krivo zaklinjali:
„„Tako m' Boga, džidovko djevojko!
Mi ne znamo Marka Kraljevića.““
Ona ode nasred polja ravna,
Nasred polja šator razapela,
Pa u šator legla da počiva.
Povrati se Relja od Pazara,
Pa uzimlje svoju topuzinu,
Pa udara džidovku djevojku.

Samo mi se mlada probudila,
Kada mi je Relja udario.
Povrati se Miloš od Pocerja,
Udari je svojim buzdovanom.
Naljuti se džidovka djevojka,
Pa se skoči od zemlje na noge,
Pa poćera tri junaka mlada.
Poćera i' uz to polje ravno.
Obazre se Miloš od Pocerja,
Al djevojka već ga pristignula.
Tad govori Miloš od Pocerja:
„„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Baci de se svojim buzdovanom.""
A ja uze topuzinu tešku,
Pa se baci, moja stara majko!
I udari džidovku djevojku.
Kako sam je lako udario,
Odma mrtva na zemljicu pade.
Mrtva glava s' zemlje progovara:
„„Mili Bože, na daru ti vala!
Ja nijesam pošla tražit Marka,
Da s njim danas megdana dijelim,
Već sam pošla ja tražiti Marka,
Da njegova vjerna ljuba budem.""
Mili Bože, na svemu ti vala!
Što b' nas dvoje porod porodilo,
Sve bi ljute zmaje proždiralo!"

Delić Pero, br. 17. — *Iz Gornje Krajine u Hrvatskoj.*

50.

Marko Kraljević i zmaj.

Sinoć Marko večerao s majkom
Komad kruha i glavicu luka
I popio jedan čabar vina.
Kad im vino ugrijalo tilo,

Poče Marko besiditi s majkom:
„Oj starice, mila moja majko!
Jesi li se ikad poplašila
Od Turaka ili od ajduka,
Ili ikad ikakvog junaka?“
Unda majka odgovara Marku:
„Nisam nikad, drago dite moje!
Ni Turaka, niti sam ajduka,
Nit sam ikad ijednog junaka,
Nego kad si na vojnicu poša,
Unda sam se, dite, poplašila.“
Tada Marka upitala majka:
„A ti Marko, moje dite drago!
Jesi li se ikad poplašio?“
Staroj majci odgovara Marko:
„Nisam ti se više poplašio,
Nego jednom, moja mila majko!
Kad s' oženi Sibinjanin Janko.
Janko mene pozva u svatove,
Bio njemu za divera mladog.
A kad tamo curi dohodismo,
Pirovasmo nediljicu dana.
Kad htijasmo dvoru polaziti,
Otolem se zdravo podigosmo,
Jedan drugom vinom nazdravismo.
Isprati nas divojačka majka
I izvadi vrana od mejdana:
„„Evo tebi, Kraljeviću Marko!
Evo tebi vrana od mejdana
I evo ti jabuku od zlata,
Pridaj Janku moju mizimicu.
Kad budete gori u Skolove,
Gdino majke jadikuju sinke,
Izać hoće zmaje su tri glave,
Su tri glave i šesterim krilim.
Kada prvim on omahne krilim,
Svi će svati na zemljicu pasti.
Kada drugim on omahne krilim,
Svi će svati listom izginuti.
A kad trećim on omahne krilim,

Nit je svata, nit od svata glasa,
Tad on hoće curu prihvatiti.""
Otolem se zdravo podigosmo.
Kad bijasmo gori u Skolove,
Gdino majke jadikuju sinke,
Poviruje zmaje su tri glave,
Su tri glave i šesterim krilim.
Prvim mi je putem zamahnio,
Svi su svati na zemljicu pali.
Drugim mi je putem omahnio,
Svi su svati listom izginuli.
Kad je trećim putem omahnio,
Ošinu me, moja mila majko!
Ošinu me baš po bedri livoj,
Zaboli me moja noga liva.
Tada sam ga ćordom udario.
Kako sam ga lako udario,
Tri sam njemu krila okinuo.
Kad sam drugim putem zamahnio,
Loša mi je srića priskočila,
U pucu mi ćorda iskočila.
Mali mi je Bog i srića dala,
Uz curu se ćorda prigodila,
Što su braća seki obisili,
Da kad dodje Sibinju b'jelomu,
Da daruje svog divera mladog.
S tom sam ćordom zmaja pogubio.
Više sam se, majko, umorio,
Dok sam curi svate sakupio,
Nego što sam zmaja pogubio.
Zdravo jesmo dvoru dohodili,
Zdravo prida Jankovu divojku.
Pirovali nediljicu dana."

Alačević Miroslav, II. br. 345. — *Od Anice Perica iz Kotišine kod Makarske u Dalmaciji.*

51.

Marko Kraljević na svadbi Sibinjanina Janka.

Kad se ženi Sibinjanin Janko,
On obadje sela i gradove,
A ne nadje za sebe divojke,
Nego jednu u Budimu gradu,
Lipu kćercu bana budimskoga.
Prosi Janko, bane mu je daje,
Daje bane, i rodu je drago.
Još je draže mladjahnoj divojci,
Da mi idje za junaka Janka.
Prsten dava od Sibinja Janko,
Prsten dava, svadbu ugovara.
Ova svadba do pô godinice,
Dok divojka izbili darove,
A on junak iskupi svatove.
Hode Janko ka Sibinju gradu.
Kad izadje pô godine dana,
Kupi Janko lipu kitu svata.
Kad je Janko svate sakupio,
Lipo ih je junak razredio:
Za prvinca Gruju pijanicu,
Za čauša Miloš-Obilića,
Starog svata Hrelju Bošnjanina,
Barjaktara Sekul-netijaka,
A za kuma Kraljevića Marka,
Za divera Markića sestrića;
Pak hodoše gorom i planinom.
Kad su bili u gori zelenoj,
Besidio Miloš-Obiliću:
„Oj družino, moja braća draga!
Nerodjena kolik i rodjena.
Kad budemo na pogled Budimu,
Ugledat će od Budima bane,
Prid nas hoće izaslati sluge,

Pitat hoće konje i oružje.
Konje mećat u hodaje donje,
A oružje u čardake gornje,
Nas će vodit u bijelu kulu.
Da vam bora, mila braćo moja!
Konje dajmo, oružja ne dajmo,
Jer će nami do potribe biti,
Neka znate, moja braćo mila!
Neviran je od Budima bane,
Neviran je, Bog ga ne ubio!
Devet zeta j' dosad pogubio,
Strah je mene, moja braćo draga!
Da i Janka desetoga sada."
Al besidi Kraljeviću Marko:
„Nut ne luduj Miloš-Obiliću!
Kakve Janko svate sakupio,
Da se vedro i prelomi nebo,
Oni bi ga na ruku prijali,
Kamo l' ne bi Janka izbavili,
Izbavili iz nevolje ljute!
U čemu nas može privariti,
Koju li nam igru zametnuti?
Ako hoće grčki besiditi,
Evo nami Grčić-Manuela,
Koji znade osamn'est jezika.
Ako hoće ispijati vince,
Evo nami pijanica Grujo,
Koji pije za stotinu druga.
Ako l' hoće zaigrati konja,
Evo nami Markića sestrića.
Ako l' hoće dizati težinu,
Evo nami Miloš-Obilića.
Ako l' će se hvatati pod ruke,
Evo nama Hrelje Bošnjanina.
Ako l' skočit skokom junačkijem,
Evo nama djuveglije Janka.
Ako l' striljat na koplju jabuku,
Evo nama Sekul-netijaka.
Ako l' sići brijatkinjom ćordom
I junački podiliti mejdan,

Evo mene, Kraljevića Marka!“
Otolem se svati uputiše.
Kad su došli na pogled Budima,
Ugleda ih od Budima bane,
Pak dozivlje virne sluge svoje,
Pak je slugam tiho besidio:
„Brže bolje, do tri sluge moje!
Išetajte prid Jankove svate,
Pa primajte konje i oružje.
Konje meć'te u odaje donje,
A oružje u čardake gornje,
Vod'te svate u bijelu kulu.“
Kad su sluge bana razumile,
Išetaše prid one svatove,
Pa pitaju konje i oružje.
Konje daju, oružja ne daju.
Idju svati u bijelu kulu.
Al to banu vrlo mučno biše,
Da mu svati oružje ne daše.
Za pune ih stole postaviše.
Sve tu biše, što je za svatove,
Ali ne ima vina crljenoga.
Pa pogleda junak na junaka,
Dodje redak Kraljevića Marka,
Pa je Marko banu besidio:
„Bolan bane, velike sramote!
Da ti svati hladnu vodu piju.“
Muči bane, ne govori ništa,
Nego zove do tri sluge svoje.
Kada sluge banu dolazile,
Grčki im je besidio bane:
„Brže bolje do tri sluge moje!
Podjite mi po kršnu katanu,
Nek svak meće suru risovinu,
A svrh risa surak medvidinu,
A poda nje ćordu demaškinju,
A na glavu kapu vučetinu.
Pak nek idje momu dvoru bilu,
Neka siče kod stola svatove,
Sve isiče, nikog ne ostavi,

Nego kuma Kraljevića Marka,
Djuvegiju od Sibinja Janka.
Njih ti hoću udarit na muke,
Teškim ću ih mukam umoriti."
Misle svati, da po vino šalje.
Al govori Grčić Manuelo:
„Zlo vam vino, kićeni svatovi!
Zlo vam vino, a gore vam bilo.
On ne šalje po 'no rujno vino,
Nego šalje po kršnu katanu,
Da oblači suru risovinu,
A svrh risa ćurak medvidinu,
A poda nju ćordu demaškinju,
A na glavu kapu vučetinu,
Pa da idje dvoru bijelomu,
Da isiče kod stola svatove,
Sve isiče, nikog ne ostavi,
Nego kuma Kraljevića Marka,
Djuvegliju od Sibinja Janka,
Da će i njih udarit na muke
I teškim ih mukam umoriti."
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
On se skoči na noge lagahne,
Pa išeta na ćemer solara.
Eto ide pribisna katana,
Ah kakva je, odnili je djavli!
Na njoj mi je sura risovina,
A svrh risa ćurak medvidina,
A pod njome ćorda demaškinja,
A na glavi kapa vučetina;
Čudna kapa na četiri kune.
Pa je njojzi Marko besidio:
„Stani tude, ugarska katano!
Jer ja imam besiditi s banom."
Pa se vrati u bijelu kulu,
Pa je Marko banu besidio:
„Bolan bane, što će ti katane?"
Muči bane, ništa ne govori,
Nego gleda u zemljicu crnu.
Na ćemer je opet izlazio,

Od bedrice povadio ćordu,
Katanu je malo prihvatio.
Kako ju je lahko udario,
Dvi je pole poda ćemer pale.
Pa se vrati u bijelu kulu,
Pa je bana živa uhvatio,
Ter ga živa na kolac nabio.
Dvi je jake vatre naložio,
Medju nje je bana postavio.
Po kuli mu blago pokupio,
U kuli mu vatru naložio,
Od kule mu vrata pritvorio,
Da se ne bi šteta dogodila.
Pa odvede mladjahnu divojku.
Zdravo došli ka Sibinju gradu
I doveli mladjahnu divojku,
S koje devet ne sta djuveglija,
Samo nije od Sibinja Janka.
I on bi ti glavu izgubija,
Da ne biše Kraljevića Marka.
Unda bilo, sad se spominjalo
Kano Jurjev u godini danak,
A mi braćo, da se veselimo,
Sve u strahu Boga velikoga!

Pavlinović Mihovio, II. br. 6. *Iz Dalmacije.*

52.

Marko Kraljević oslobadja Sibinjanina Janka.

sužnji se od Sibinja Anko
U prokletu ramnu Nevesinju,
Njega Turčin ne da na otkupe,
Na otkupe za cekine žute,
Nego hoće objesiti Anka
U planinu, goru u zelenu,
Jadna Anka jelu o visoku,

Cmili jadan u tamnici Anko.
Tudar prodje jedno momče mlado
I govori od Sibinja Anku:
„A što cmiliš u tamnici sužanj?
Oli ti je loša hrana tvoja,
Ol tamnica kuća dodijala?“
Govori mu od Sibinja Anko:
„Prodji me se, neznana delijo!
Nije meni loša hrana moja,
Ni tamnica kuća dodijala,
Nego mi je cmiliti nevolja,
Dje sam jadan zapo u sužanjstvo.
Bego mene ne da na otkupe,
Na otkupe za cekine žute,
Nego hoće objesiti mene
U planinu, goru u zelenu,
Mene jadna jele o visoke,
A od danas do petnaes dana.“
Mlado mu je momče govorilo:
„Tebi borja, moj nevoljan sužanj!
Mogu li te, sužnju, izbaviti,
Od tamnice vrata raskopati?“
Ali mu je govorio Anko:
„Prodji me se, moj po Bogu brate!
Nikako me izvadit ne možeš,
Er su pusta od mazije vrata.
Neg te molim, moj po Bogu brate!
Hoš mi odn'jet listak knjige male,
Knjige male b'jela put Prilipa,
Pobru momu, Marku Kraljeviću?“
Mlado mu je momče govorilo:
„Kiti knjigu, moj nevoljan sužanj!
Služit ću te, djegod ti je drago.“
A kad ga je razumio Anko,
On otpara rukav od košulje,
Iz obraza krvi natočio,
Po rukavu knjigu nakitio,
Ovako je u knjizi kitio:
„O moj pobre, Kraljeviću Marko!
Oli ne znaš, ol za me ne haješ,

Da sam ti se osužnjio Anko
U prokletu gradu Nevesinju,
U tamnici bega Ljubovića?
Studena mi voda do koljena
I zelena trava do ramena,
Junaške mi kosti do nikava.
Meni se je jadnu dodijalo.
Ja dozivljem bega Ljubovića,
Da me bego dava na otkupe,
Na otkupe za cekine žute.
Ne da Turčin mene na otkupe
Ni za srebro, ni za suho zlato,
Hoće Ture ruse moje glave.
On će mene jadna objesiti,
A od danas do petnaes dana
U planini, gori u zelenoj,
Pobre Marko, o jelove grane.
Neg te molim, pobratime Marko!
Da ti dodješ gore u zelene,
Da smrt vidiš pobratima tvoga.“
Kad je Anko knjigu nakitio,
Tad je momku u ruke davao.
Mlado momče knjigu usprimilo,
Knjigu baca b'jela u njedarca
I poleti put Prilipa grada,
Dvor na b'jeli Kraljevića Marka.
Zdravo Marku b'jeli na dvor dodje,
Kuca Marku za vratima s alkom.
Marko mu je dvore otvorio,
Marku se je momče poklonilo,
Pa mu knjigu iz njedara dava.
Primi knjigu Kraljeviću Marko,
A momka je l'jepo darovao,
Njemu dade četiri cekina:
„Na to tebi, momče knjigonoša!
Pa se napij vina crljenoga
Sve u zdravlje Marka Kraljevića.“
Kad je Marko knjigu prolegao,
Kad vidio, što mu pobro piše,
U lišcu je kolur prom'jenuo.

Sve mi Marka stara gleda majka,
Sinu Marku govorila majka:
„Moje d'jete, Kraljeviću Marko!
Otkle ti je b'jela knjiga pala?
Vrlo ti je pusta žalostiva.
Bor ubio knjigu i krajinu,
Desnu ruku, kitila koja je!
Da bi ruka ostala pod sabljom,
A krajina, knjiga iz koje je,
Da bi živ'jem ognjem izgorjela!"
Marko svojoj govorio majci:
„Ne kun' knjige, mila moja majko!
Neg evo ti knjige šarovite,
Pa ti vidi, što je upisano."
Stara knjigu u ruke primila,
Po knjizi je očim pogledala.
Kad vidjela, što je nakićeno,
Marku svoja govorila majka:
„Moje d'jete, Kraljeviću Marko!
Žô je meni pobratima tvoga,
A ti čini, što je tebi drago,
Nemoj Anku izgubiti glave."
Marko svojoj govorio majci:
„O gospodjo, mila moja majko!
M'jesi, majko, lake brašenice
I slagaj je meni u torbice,
Dokle moga napravim dorina.
Idem, majko, Nevesinju ramnu,
Pa štogod mi sreća i Bog dade!"
Kad je Marka svoja čula majka,
M'jesila mu lake brašenice,
Pa je Marku slaga u torbice.
U to Marko napravi dorina.
Pa se konju u seldo bacio,
Svojoj Marko govorio majci:
„Ostani mi moja s Bogom majko!
Bog će dati, vidiš li me veće."
Pa s' otole junak otpravio,
Osta majka u dvoru cvileći.
Majka j' Marka s prozora gledala,

Dokle joj ga gora ugrabila.
Kad je Marka gora ugrabila,
Stara se je u kulu vratila.
Zdravo Marko u planinu dodje
Malo dalje jele od zelene,
Tu mi čeka u planini Turke.
Izišla su dva tri b'jela dana,
Nevesinju otvore se vrata,
A iz grada četa ishodila,
Četa mala tridesti Turaka,
Medju njima od Sibinja Anko
Vezanijeh ruka naopako.
Idu jadna objesiti Anka.
Anka vode, pop'jevaju l'jepo:
„Sad idemo objesiti Anka,
Brzo ćemo objesit i Marka."
Sve to misle Turci jagnjičari,
Da ih niko odnikle ne čuje.
Sve ih sluša Kraljeviću Marko,
Sve ih Marko i sluša i gleda.
U Marku je srce zaigralo
Kako utva s krilim po Dunaju.
Bio Marko srca junaškoga,
Živu srcu odoljet ne mogo,
Neg od zemlje na noge skočio,
Od bedrice kordu povadio,
Um'ješa se Marko medju Turke
Kako soko medju golubove:
Sv'jeh pos'ječe, n'jedan ne pobježe.
Svomu pobru oprostio ruke.
Tu odoru tursku pokupiše,
Pa mi zdravo b'jelu dvoru idu
Pjevajući, konje igrajući.
Pjevaj, pobre, kako ti je drago!
Ma nad Marka ne ima junaka,
Niti ga je porodila majka,
Što je majka Kraljevića Marka!

Murat Andro, br. 18. *Od Kate Murat iz Luke na Šipanu.*

53.

Mejdan Marka Kraljevića sa Sibinjaninom Jankom.

Hvalio se Sibinjanin Janko
Po Sibinju, po bijelom gradu:
„Dosle junak jesam pogubio
Sedamdeset mlad'jeh martoloza
I trideset i tri zatočnika,
Jošte mislim do tri pobratima:
Kraljevića s Kreljom Bošaninom
I pobratima Kobilić-Miloša.“
Al u Marka dosta prijatelja,
Još poveće Bogom pobratima,
Brzo Marku glase doglasili.
On poside šarca golemoga,
I on ide k Sibinju bilomu.
Al je Sibinj magla pritisnula,
Pod njim Marko čador raspinjao.
Kod čadora kopje posadjuje,
A za kopje šarca privezao,
Pak mi leže počivat umoran.
Al se šeta Sibinjka djevojka,
Od Sibinja grada po zidu,
Pod Sibinjom čador ugledala.
Prepade se, u Sibinj pobježe
I dozivlje sibinjske vojvode:
„Zla vam sreća, sibinjske vojvode!
Svilen šator pod Sibinjem gradom,
Pod čadorom golem junak leži,
Kod čadora konja privezao.“
Išetaše sibinjske vojvode:
Jedan side brade do pojasa,
Drugi crna brka do ramena,
Treći mlado monče golobrado.
Koji side brade do pojasa,

Ono mi je Sibinjanin Janko;
Koji crna brka do ramena,
Ono mu je sestričić-Sekule;
Koji dite mlado golobrado,
Ono Jure, dite Sekulovo.
Pozna Janko Kraljevića Marka
I govori sestričić-Sekulu:
„Vrati to se k bilomu Sibinju,
Dovedi mi dora, konja moga,
I donesi kopje koštanovo,
Da ja Marku na mejdan izidem.“
Sekul ide k bilome Sibinju,
Dovede mu dora, konja golemoga,
I donese kopje koštanovo.
Ide Janko Marku na mejdan,
Al se skoči deli Kraljeviću
I podside šarca golemoga,
Ter se s Jankom goni po mejdanu
I udari Janka kopjem bojnijem.
Koliko ga udari lagahno,
Kroza nj bojno kopje prolećelo,
Pak mu rusu odsiječe glavu.

Popijevke slovinske, br. 45, str. 119—121.

Rukopis iz Dubrovnika od god. 1758.

54.

Marko Kraljević osvećuje svoga pobratima Aliju.

Piju vino do dva pobratima:
Jedno mi je Kraljeviću Marko,
A drugo je Ale pobratime.
Kad se dobro vina ponapiše
I rakija govor otvorila,
O svačemu pobri besidiše,
A najvećma o svojoj ženidbi.

Alija je Marku besidio:
„Lako tebi, pobratime Marko!
Kad ti imaš milu majku svoju,
Lipo tebe na put otpravljiva
A lipše te s puta dočekiva,
Al ja nemam mile majke svoje,
Već maćehu i zlu i opaku.
Još ja imam milu seku moju,
Tri puta joj kose obrijala,
Da se ne bi jadna ni udala."
Veli njemu Kraljeviću Marko:
„Ništa za to, pobratime Ale!
Sutra ću ti u pohode doći,
Skupa ćemo na dućane poći,
Sestri tvojoj ruho kupovati.
Ja ću tvoju seku udomiti,
Udomiti za moga nećaka,
Kurtarisat maćehe opake."
I tu su se pobri rastavili,
Svaki idje u svoje dvorove.
Kada Ale dvoru dolazio,
Odma Ale podje večerati.
Kada se je Ale založio,
Unda idje na meke dušeke
I tvrda se ufatio sanka,
Da se jadan ne nagleda danka,
Jer ustade prokleta maćeha
I oštre je nože uzimala,
Pak je njemu oči izvadila.
Teško ju je Ale zaklinjao:
„Nemoj meni, mila majko moja!
Nemoj meni život ukinuti,
Sve ću tebi, majko, oprostiti.
Pokle si mi oči izvadila
Barem mene 'vako slipa hrani."
Al maćeha i zla i opaka,
Za te molbe ni abera nema,
Već je njemu glavu otkinula,
Pa ga baca u vodu studenu.
Kad u jutru bila zora svane,

Eto t' Marka gdi prid dvorom bane,
Pa ga zove Kraljeviću Marko:
„Ustani se, pobratime Ale!
Da idemo na nove dućane,
Tvojoj seli ruho kupovati.“
Iz dvora se niko ne ozivlje,
Već maćeha i zla i opaka.
Progovara prokleta maćeha:
„Tko mi zove Alu iz pridvorja?
Ale mi je rano uranio,
Otišao u lov u planinu,
Nit će doći do četiri dana.“
Kada ju je Marko razumio,
Odma se je jadu dositio.
Odsidnuo šarca, konja svoga,
Pak on idje u one ahare,
Idje vidit konja Alijina.
Nadje konja u staji njegovoj,
A kod konja hrte i ogare.
Kad je Marko sve to razgledao,
Odma se je jadu domislio.
Pušta konja, hrte i ogare
Neka traže svoga gospodara.
Odma su ga ka vodi poveli.
Konjic hrže, polaju hrtovi
I meću se u vodu studenu,
Pak izvade mrtva gospodara.“
Žali Marko Alu pobratima,
Tere njemu greba iskopao
I lipo je Alu ukopao.
Tad izadje na visoku kulu,
Ufatio prokletu maćehu,
Namazao loja i katrama,
Pak je živom vatrom izgorio
Za nevjeru, što je učinila.
Uze Marko Alinu sestricu,
Pak je meće za se na konjicu
I odvede svomu bilu dvoru.
Odvede je svojoj staroj majci,
Pak je drži kano posestrimu

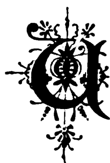
Dok je Marko lipo udomio,
Udomio za svoga nećaka.
I često je njojzi odlazio
I lipe joj dare donosio.

Alačević Miroslav, II. br. 330. *Od Josice Vulinović iz Podgore u Dalmaciji..*

55.

Lov Marka Kraljevića s Turcima.

lov rani do trista Turaka,
U lov rani u Prolog planinu,
U planinu k zelenom jezeru,
Da uvate utvu zlatokrilu;
Al ne rani Kraljeviću Marko.
Medju se se spominjali Turci:
„Mili Bože, što bi ovo bilo,
Što ga Marko s nami u lov ne će?“
Pa pitaju Kraljevića Marka:
„Vaj Boga ti, Kraljeviću Marko!
Što ti s nami u lov da ideš ne ćeš?
Ali si se, Marko, rasrdio,
Ali si se na nas naljutio?“
Veli njima Kraljeviću Marko:
„Nijesam se, Turci, rasrdio,
Niti sam se na kog naljutio,
Ja ne smijem ići prez cestira,
Prez cestira Murata vezira.“
Pitaš' Turci Murata vezira.
Al govori Murate vezire:
„Cestir Marku, koliko mu drago!“
Uze Marko šarca, konja svoga,
I uzimlje sivoga sokola,
Pa on ide u Prolog planinu,
U planinu k zelenom jezeru.
Kad su došli k jezeru zelenom,
Svaki pušti sokola sivoga:

Markov stoji na desnici ruci,
Svoga Marko ni da pušti ne će.
Al govore Turci janjičari:
„Vaj Boga ti, Kraljeviću Marko!
Što ne puštiš sokola sivoga?“
Veli njima Kraljeviću Marko:
„Ja ne smijem puštati sokola
Prez cestira Murata vezira.“
Pitaš' Turci Murata vezira.
Govori im Murate vezire:
„Cestir Marku, koliko mu drago!“
Pušti Marko sokola sivoga.
Soko ne ide na jelu zelenu,
Već on ide nadno od jezera,
Pa uvati utvu zlatokrilu.
Ne daje je Muratu veziru,
Već je daje Kraljeviću Marku.
Naljuti se Murate vezire,
Pa on uze sokola Markova,
Njim udari o jelu zelenu.
Soko klikti, a u Marka gledi.
Al govori Kraljeviću Marko:
„O sokole, siva tica moja!
Evo ti je tvrda vjera moja,
Da ja hoću tebe osvetiti.“
Zgledaše se, maom odoše Turci,
Za nj'ma ide nazorice Marko.
Kad izašli iz gore na polje,
Poćera ih Kraljeviću Marko,
Pa pristignu Murata vezira;
Trže sablju, ods'ječe mu glavu.
Svi mi tuže Kraljevića Marka.
U to doba dolazio Marko.
Pita care Kraljevića Marka:
„Vaj Boga ti, Kraljevića Marko!
Zašt' pogubi Murata vezira?“
Veli njemu Kraljeviću Marko:
„Da si meni, care, uradio,
Što uradi Murate vezire,
Ja b' i tvoju odsjekao glavu.“

Car s' izmiče, a Marko primiče.
A kad caru ponestalo klupe,
On se vati rukom u džepove,
Pa izvadi trideset dukata
I dade ih Kraljeviću Marku:
„Eto, Marko, trideset dukata,
Pa se napij na mehani vina.
Nek j' od tebe moja glava mirna,
A ti radi, što je tebi drago!“

Marjanović Luka, br. 8.

Od Ilije Trtice iz Crne Vlasti kod Vrhovina u Hrvatskoj.

56.

Lula Marka Kraljevića.

aši konja Kraljeviću Marko,
Jaši konja kroz goru zelenu.
Sritoše ga trideset Turaka,
A prid njima turski kapetane,
Pa je njima Marko besidio:
„Bora vami, trideset Turaka!
I prid vami turski kapetane,
Bi li meni lulu napunili?“
Oni su mu dobro prifatili:
„Daj der lulu, neznana delijo!“
Lulu daje turskom kapetanu,
Kapetan je kesu istresao.
Ode lula od ruke do ruke:
Triest kesa Turci istresoše,
Ni trećinu nisu napunili.
To se Marku kruto na žâ dalo,
Pa udari turskog kapetana,
Udari ga lulom i duhanom.
Kako ga je lako udario,
Dobrim ga je konjem rastavio,

Pa po gori Turke razagnao:
Turci žale svoga kapetana,
Marko žali lule i duhana!

Ostojić Mato, I. br. 55.

Od Jakova Staničića iz Borovine kod Brela Dolnjih u kotaru makarskom u Dalmaciji.

57.

Turci i napojnica Marka Kraljevića.

Rano rani Kraljeviću Marko,
Pak dozivlje staru majku svoju:
„Ustani se, stara majko moja!
Kuvaj meni sitnu brašenicu,
Ja ću poći gradu Ljubuškomu.“
Starica ga poslušala majka,
Kuvala mu sitnu brašenicu,
Hode Marko gradu Ljubuškome.
Odmah Marko idje u mehanu
I nalazi trideset Turaka,
Pak je njima Marko besidio:
„Salamaleć, Turci Ljubuščani!“
„„Da si zdravo, Kraljeviću Marko!““
A veli im Kraljeviću Marko:
„Plat'te vino, Turci krajišnici!“
A vele mu Turci krajišnici:
„Krčmarice, dodaj Marku vina!“
Pije vino Kraljeviću Marko,
Ne pije ga čašom ni bukarom,
Već biguncem od trideset oka:
Jedan popi, ni brka ne stopi,
Drugi popi, jedva brka stopi,
Treći popi, jedva se ponapi.
Turci muče, ne govore ništa,
Već pogleda jedan na drugoga.
Pak je njima Marko besidio:

„Dajte, Turci, napun'te mi lulu!“
Kad to vide Turci Ljubuščani,
Svi po redu kese povadiše,
Jedva Marku lulu napuniše.
A kada je prstom pritisnuo,
Ne bijaše lule polovica.
A veli im Kraljeviću Marko:
„Rdjašine, Turci Ljubuščani!
Napun'te mi tu lulu duhana.“
A veli mu mali buljumbaša:
„Ne bi li te djavli napunili,
Kamo li bi trideset Turaka!
Štogod ima u cara duhana,
Popušio bi za nedilju dana.“
To je Marku malo žao bilo,
Udari ga ženskom zaušnicom.
Kako ga je lako udario,
Crnom ga je zemljom sastavio.

Pavlinović Mihovio, I. br. 14. ***Iz Dalmacije.***

58.

Oranje Marka Kraljevića.

Sinoć Marko večerao s majkom
I s Jelicom, vjenčanom ljubovcom,
I s Andjušom, rodjenom sestricom.
A kad Marko bio večerao,
Njemu majka riječ progovara:
„O moj sine, Kraljeviću Marko!
Što ti trpjeh, već trpjet ne mogu
Od prikora naš'jeh susjedica,
Da me Marko lupeštinom raniš.
A tako ti vjere i zakona!
Ti batali šarca, konja tvoga,
I batali svijetlo oružje.

A prihvati dva para volova
I prihvati ralo od oranja,
Pa ti hajde ispod Romanije,
Djeno ti je tvoja babovina,
Pa uzori polja širokoga
I posiji bjelicu šenicu,
Da bi nami Bog i sreća dala.
Da bi, sinko, nami urodila,
Čijem bih se stara preranila."
Kada Marko razumio majku,
Ode Marko sanak boraviti.
Kad u jutru saba zora bila,
Rano ti je podranio Marko.
On batali šarca od megdana
I on spremi svijetlo oružje,
A prihvati torbu strunjavicu.
U nju stavlja mesa debeloga
I bijela kruha šeničnoga,
Stavlja u nju vina i rakije.
Baci torbu na pleći junaške,
Evo Marka niz tančicu kulu,
Dokle spane u rosne livade.
Pa išćera dva para volova
I prihvati ralo od oranja,
Ode zdravo iz Prilipa svoga.
Kudgod idje, Romaniji sidje.
A da vidiš deli Kraljevića,
On ne ore polja širokoga,
Nego ore drumom i planinom,
Vazda Marko o djavolu radi.
A već se je podne premaknulo,
Kad se Marku bilo dodijalo
Orajući drumom i planinom,
Pa iz rala ispušti volove.
Baci ralom niz dugu planinu,
A on sjede na studenu st'jenu
I potegne torbetinu svoju,
Na stijeni stade blagovati,
A sve gleda gorom Romanijom,
Sve pogleda tamo i ovamo,

Hoće l' djegodj koga ugledati.
Dok se njemu pogledati dalo,
Pogledati niz goru zelenu
I ugledat crnog Arapina,
Djeno jaše hitru bedeviju
I on goni tri tovara blaga.
Kad se Arap bliže premaknuo,
On mi Marku božju pomoć viče:
„Bog pomogo, golemi oraču!
Kaži meni junak po istini,
Er sam čuo, a ljudi mi kažu,
Da imade u ovoj planini,
Da imade teška lupežina
Po imenu Kraljeviću Marko?
Ako bih te umoliti mogo,
Prati mene gorom Romanijom
Do širokog polja stanbolskoga,
Dobro ću te Arap darovati."
Al mu reče Kraljeviću Marko:
„Ajde s mirom, crni Arapine!
Ne boj mi se lupežine Marka,
Odavna je poginuo Marko,
Turci su mu glavu otkinuli
I odn'jeli, caru darovali."
Opet njemu Arap progovara:
„Počuj mene, golemi oraču!
Jošte danas toga ne vjerujem,
Da su Marka pogubili Turci.
Već me prati do polja stanbolskog,
Dobro tebe oću darovati"
A kada ga razumio Marko,
Bači torbu na pleći junaške,
A prihvati drenovu toljagu,
Pa ga prati gorom Romanijom.
Zdravo su ti oni putovali,
Zdravo sadju u stanbolsko polje
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Dosta veće, crni Arapine!
Ja pratio do stanbolskog polja,
Dalje ti se ni maknuti ne ću.

Plati mene, što sam te pratio."
Al mu reče crni Arapine:
„A ne ludi, golemi oraču!
Ja te nemam otkle darovati,
Careva se hazna ne otvora,
Dok ne dodje caru na divane,
Pa ti hodi k caru na divane,
Hoće tebe care darovati."
Kada ga je razumio Marko,
Srdno njemu Marko progovara:
„Plati mene, crni Arapine!
Ja se tamo ni maknuti ne ću."
A da vidiš crnog Arapina,
Dje na Marka naćera kobilu.
Suje Marku i oca i majku,
Još poteže trostruku kandžiju,
Pa mi Marka po plećima tuče.
A da vidiš deli Kraljevića,
Dje prihvati drenovu toljagu,
Zamanuo, Arapa udrio,
Preko pleći njega udario,
Pade Arap na glavu u travu.
A da vidiš jadnog Arapina,
Prama Marku iskečio zube.
Misli Marko, da se Arap smije,
Pa ga opet toljagom udrio,
Udari ga po glavi junaškoj,
Svu mu glavu bio prolomio.
Pa prihvati arapsku kobilu
I njojzi se bači u ramena.
Zajmi Marko tri tovara blaga,
Goni Marko zdravo i veselo,
Goni Marko Prilipu b'jelome.
Kad je došo pred bijelu kulu,
Preda nj stara izlazila majka,
Konja prima, a za zdravlje pita
I ovako Marku progovara:
„Dobar došo, moj jedini sine!
Brzo ti se polja uzorao
I posijo bjelicu šenicu,

A još brže nami urodila,
Ter si našem dvoru doćerao."
Ali Marko majci progovara:
„Eto tebi, moja mila majko!
Eto tebi bjelice šenice,
Da t' ne kore tvoje susjedice,
Da te Marko lupeštinom ranim."
Kad to čula ostarjela majka,
Rastovari do tri konja vrana.
Kad je stara blago sagledala,
Ovako je bila besjedila:
„Man' se, Marko, vraga i oranja,
A prihvati, što je za megdana.
Ja imadem blaga za starosti,
Čijem ću se stara saraniti,"

Glavić Baldo Melkov, sv. XII. br. 39. — *Od Gusta Agačića iz Luke na Šipanu.*

59.

Marko Kraljević slavi krsno ime.

Službu služi Kraljeviću Marko,
Službu služi svetoga Djordjiju.
Na službi mu trista uzovnika
I stotinu stari kaludjera
I četr'est stari patrijarka.
Onda kaže stari igumane:
„A moj sine, Kraljeviću Marko!
Nami danas svašta dosti ima,
Samo nema ribe meze suve.
Već opremaj sebe i šarina,
Pa ti ajde Zadru kamenome,
Pa donesi ribe meze suve."
Baš je Marko teško dočekao,
Pa oprema sebe i šarina.
Lipo majka svjetovaše sina:

„A moj sine, Kraljeviću Marko,
Od oružja ništ ne nosi, sine!
Moreš, sine, ti zavrći kavgu,
Pa kod dvora zabaviti ljude.“
To je Marko poslušao majku,
Pa on jaše debela šarina.
Kad je bio polju u širinu,
Pa on gleda s desna na lijevo,
Konja jaši tursko momče mlado.
Prekrstio noge na vrančiću,
Lulu pije, u tamburu bije.
Na putu se oni susretaše,
U lišce se oni poljubiše,
Za l'jepo se zdravlje upitaše.
Onda veli tursko momče mlado:
„Evo ima devet godin' dana,
Svud se skitam, a za Marka pitam.
Jesti kurva Kraljeviću Marko,
Pogubi mi devet braće mile
I deseta oca Osman-agu.
Ko bi mene baš za njega kazo,
Muštuluka iljadu dukata.“
Al govori Kraljeviću Marko:
„Eno dvora Kraljevića Marka,
U Marka je danas krsno ime,
Krsno ime baš sveti Djordjije.
Na službi mu trista uzovnika
I stotinu stari kaludjera
I četr'est stari patrijarka.“
Ture dade iljadu dukata,
Ode Ture niz to polje ravno.
To je Marko stao pa mislio,
Dje će Ture ljude rašćerati
I majku mu konjma pogaziti,
Ljubu njemu u rod opremiti,
Sestricu mu robljem zarobiti,
Pa će reći ostali serdari:
„Vidi Marka, vidi strašljivice!“
Marko viče iz grla bijela:
„Vrat' se 'vamo, tursko momče mlado!

Ovo j' glavom Kraljeviću Marko."
Povrati se tursko momče mlado,
Pa saveza Kraljevića Marka,
Pa ga veže na svojega vranca,
A on veže vrana za šarina,
Pa on pȍjâ Kraljevića šarca,
Pa on onda Zadru kamenome.
Sve ti vele po Zadru trgovci:
„Nemoj gubit Kraljevića Marka
Kod našega grada kamenoga,
Evo tebi tri tovara blaga,
Pa ga goni u trijest gradova."
Sve ti kažu mladjani trgovci:
„Ne gubi ga kod našega grada,
Evo tebi po tri tovar blaga."
Pa ga goni kroz goru zelenu,
Jest Turetu žedja dodijala:
„Kazuj, Marko, dje je bunar voda."
Al govori Kraljeviću Marko:
„A ja znadem, a kazati ne ću."
Ture vati buzdovana teška,
Pa udari Kraljevića Marka.
'Vako njemu govorio Marko:
„Ne udri se, tursko momče mlado!
Ako trgnem, istrgnut ću ruke,
Na skoku ću t' odvrnuti glavu.
Već ti ajde uz goru zelenu,
Pa ćeš naći krčmaricu Maru,
Ondje ima vina i vodice,
Ali mene k njoj voditi nemoj:
Jesam pio, a platio n'jesam."
Teško čeka tursko momče mlado.
Pa on ide krčmarici Mari.
Viče Mara sa bijele kule:
„Fala tebi, tursko momče mlado!
Kad si kurvu savezao Marka;
Jest popio, a platio nije.
Evo tebi jednu kupu vina."
Toči Mara jednu kupu vina,
Popi Ture, a grlo ne skvasi.

Popi Ture drugu kupu vina,
Niti brka pokvasilo nije.
Popi Ture treću kupu vina,
Više afijuna, nego rujna vina,
Pa udara glavom brez uzglavja.
To je Mara odr'ješila Marka,
Savezaše tursko momče mlado.
Kad se Marko vina natrošio,
A rakija eglen otvorila,
Pa on uze tursko momče mlado,
Pa ga diže na njegova vranca,
A on pȍjâ svog debela šarca,
Pa on ide od grada do grada,
Pa povraća trgovcima blago.
Sve ti vele ti gradski trgovci:
„Bog pomogo Kraljevića Marka,
Desna mu se posvetila ruka!“
Tad izvede Kraljeviću Marko,
On izvede tursko momče mlado,
Izvede ga na prvo raskršće:
Ras'ječe ga na četir komada,
Objesi ga o četir jablana.
Ko j' slobodan, neka smije proći,
Ko je strašiv, neka vidi tude,
Neka vidi, što vidio nije.
Marko ide prebijelom dvoru,
O Djurdjevu odlazio Marko,
A o drugom dvoru dolazio,
Kad li isti skupili se ljudi.
On donese ribe meze suve,
Marko kune svakakve junake,
Koji ćute svoje mile majke.

Surmin Djuro, br. 8. *Od Ivana Pajića iz Banjaluke.*

60.

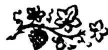
Marko Kraljević i Herceg Stjepan.

vjetlica je danicu korila:
„Oj danice, jedna ležakinjo!
Gdje omrkneš, tute i osvaneš,
Ja omrknem nada Carigrada,
A osvanem dvorim Jercegovim.“
To ih sluša care Sulejmane,
Pa svjetlicu dozivao zv'jezdu:
„Pričkaj mene, sv'jetla zv'jezdo moja!
Nek napišem list hartije b'jele,
Slat ću zetu Jercegu Stjepanu,
Da on piše na vojsku vojnike,
Nek ne piše stara ni nejaka,
Ni jedinka u matere sinka.“
Kad svjetlica razumila zv'jezda,
Ona stala, pa ga pričekala,
Pa joj dava list hartije b'jele,
Nosi zv'jezda Jercegu Stjepanu.
Kad se Stjepan knjige dočepao,
Sve napiše na vojsku vojnike,
Pa zapisa stara i nejaka,
I jedinka u matere sinka,
I jedinka Kraljevića Marka.
Jadna majka iskupit ne mogla,
Pa prodala svoje b'jele ovce,
B'jele ovce, a i podvornice,
Pa dva konja naprtila blaga,
Nosila ih Jercegu Stjepanu.
Kad se Stjepan blaga dočepao,
Spremi blago u kulu bijelu,
A nju staru konjim pod viteze,
Da je taru do b'jele zorice.
Ištom b'jela zora zab'jelila,
Stara se je s dušom razd'jelila.
Kad vojnici k caru dolazili,

Svi vojnici zdravo i veselo,
Samo nije Kraljeviću Marko.
Besjedio care gospodare:
„Ah moj zete, Jerceže Stjepane!
Svi vojnici zdravo i veselo,
Samo nije Kraljeviću Marko.
Il je Marko jedinak u majke?“
Besjedi mu Jerceže Stjepane:
„Ah moj care, mili gospodare!
Kako Marko jedinak u majke,
Kad imade devet svoje braće
I desetu svoju milu majku.“
Tada care Marku besjedio:
„Ah moj sužanj, Kraljeviću Marko!
Što ti jesi zdravo neveselo,
Kada nisi jedinak u majke?
Kad imadeš devet svoje braće
I desetu svoju milu majku.“
Ali mu je Marko besjedio:
„Ah moj care, mili gospodare!
Kako nisam jedinak u majke,
Kada nemam do Boga nikoga,
Već sam ima svoju milu majku,
Pa me Stjepan na vojnicu piše.
Jadna majka iskupit ne mogla,
Pa prodala svoje b'jele ovce,
B'jele ovce, a i podvornice,
Pa dva konja naprtila blaga,
Nosila ih Jercegu Stjepanu.
Kad se Stjepan blaga dočepao,
Spremi blago u kulu bijelu,
A nju staru konjim pod viteze,
Da je taru do zorice b'jele.
Ištom b'jela zora zab'jelila,
A s dušom se stara razd'jelila!
Besjedi mu care Sulejmane:
„Je l' istina Kraljeviću Marko!“
„„Jest istina, care Sulejmane!““
Kad to čuo care Sulejmane,
Stjepanu je zetu besjedio:

„Ah moj zete, Jerceže Stjepane!
Jesam li ti care govorio,
Da ne pišeš stara ni nejaka,
Ni jedinka u matere sinka.
Ti si pisa Kraljevića Marka
I još si mi lažno kazivao,
Da imade devet braće mile
I desetu staru majku svoju.
On ne ima nikoga do Boga,
Nego staru ostarilu majku.
Jadna g' majka iskupit ne mogla,
Pa prodala svoje b'jele ovce,
B'jele ovce, a i podvornice,
Pa dva konja naprtila blaga
I tebi je dogonila stara.
Pa kad si se blaga dočepao,
Spremio ga u kulu bijelu,
A nju staru konjim pod viteze,
Da je taru do b'jele zorice.
Ištom b'jela zora zab'jelila,
A stara se dušom razd'jelila."
Pa kad care sve mu kazivao,
Dva je konja blaga naprtio,
Pa ih dava Kraljeviću Marku,
Neka idje dvoru bijelomu,
A Stjepana živa uhvatio,
Pa ga meće konjim pod viteze,
Da ga taru do zorice b'jele.
Zora svane i sunce ograne,
A Stjepan se s dušom razd'jelio.

Kačić-Miošić Ivan, br. 8. — *Iz Brista kod Makarske u Dalmaciji.*

61.

Marko Kraljević i Nikolica, ban od Rumelije.

Lov lovio Kraljeviću Marko,
Lov lovio ljetni dan do podne,
Ništa mu se ulovit ne dalo.
Veće mu se bilo dodijalo,
Pa on sjede pod jele zelene.
Tu je sio, pa je počinuo.
I on stade Marko objedivat:
B'jela kruha i glavicu luka.
Al eto ti Sibinjanin-Janka,
Božju Marku pomoć nazivao:
„Božja pomoć, pobratime Marko!"
L'jepo njemu Marko potprimio.
Tu se oni stanu razgovarat.
Al govori Sibinjanin Janko:
„Da ti, pobre, moje jade kažem,
Ti bi vazda o njima mislio!
Devet sam se puta oženio,
Sve mi devet ljubi preminulo,
A sad ne znam, hoću li desetom?
Ja dvanaes imadoh sinova,
Smrt je ljuta svijeh pokosila."
Al govori Kraljeviću Marko:
„O moj pobre, Sibinjanin Janko!
Da ti, pobre, moje jade kažem,
Ti bi tvoje pozaboravio,
A moje bi na pamet stavio.
Bijeli sam svijet obašao,
Ja se Marko jesam oženio,
Ljubi mi je čedo porodila,
A do malo s čedom preminula.
Opet sam se Marko oženio,
Opet mi je ljubi preminula.
Trećim sam se Marko oženio,

Tri mi sina ljubi porodila,
Sva tri su mi davno preminula.
Opet će mi ljuba poroditi,
Moli Boga, dragi pobratime!
Da bi meni sina porodila."
Tu se Janko s Markom pozdravio,
A Marko se dvoru povratio.
Kad je Marko b'jelu dvoru došo,
Malahno je vr'jeme postojalo,
Malo vr'jeme ni nedjelja dana.
Ljubi mu je čedo porodila,
Malo čedo, ali muška glava.
Al govori Markova ljubovca:
„Gospodaru, Kraljeviću Marko!
Koga ćemo pozdravit za kuma,
Kad imamo svukud prijatelja?"
Al govori Kraljeviću Marko:
„Ne brini se, moja ljubi draga!
Al nemamo Rumeliji ravnoj.
Mi hoćemo pozvati za kuma
Nikolicu, Rumelije bana."
Pa je Marko knjigu napisao
I šalje je Nikolici banu.
Ovako mu u knjizi kitio:
„Prijatelju, Nikolica bane!
Dosad jesmo prijatelji bili,
Odsad ćemo bolji, ako Bog da!
Ljuba mi je čedo porodila.
Molim tebe, dragi prijatelju!
Da ti dodješ ka Prilipu gradu,
A za kuma čedu malahnomu."
Odgovara Nikolica bane:
„Prijatelju, Kraljeviću Marko!
Rad bih doći ka Prilipu gradu,
Al ne mogu, dragi prijatelju!
Er sam ti se davno pobolio.
Već ti dodji Rumeliji ravnoj
I dovedi čeda malahnoga,
Pa ćemo ga krstiti ovamo."
Kad je Marku mala knjiga pala

I kad Marko knjigu proučio,
Ne hće ići Rumeliji ravnoj.
Ali mu je ljubi govorila:
„Gospodare, Kraljeviću Marko!
Mi hajdemo Rumeliji ravnoj,
Da ja vidim Nikolicu bana.“
Kad je Marko ljubi razumio,
Dva je dobra konja opremio.;
Na jednoga ljubu postavio,
Na drugog se sam s čedom bacio.
Zdravo idu goricom zelenom.
Kad su došli Rumeliji ravnoj,
L'jepo ih je bane pričekao.
Stavljo ih je za svijetle sovre,
Primako im piva i jediva,
Pred Jelinu crvenoga vina,
A pred Marka vina i rakije,
Dok se Marko nije izopio.
A kada se Marko izopio
Dje je sio, tute i ostao,
U čvrsti je sanak udario.
Kad to vidje Nikolica bane,
Uzme Marka u svoje naruče,
Al ga prije savezao bio,
Saveza mu i noge i ruke,
Pa ga nosi u ledne tamnice,
U studenu vodu do koljena,
U zelenu travu do ramena.
Tu mu dade kruha sjerčanice
I studene od konja vodice,
Još s njim stavlja čeda malahnoga.
Cmili jadna Jelina gospodja,
Nikako se utješit ne može.
Kad se Marko od sna probudio,
A kad vidi, da je u sužanjstvu,
I kod sebe čeda malahnoga,
Cmili d'jete, er mu nije majke.
Drnu rukom Kraljeviću Marko,
Drnu rukom tamo i ovamo,
Da b' ikako uže prekinuo,

Ali ništa učinit ne može.
Tad pocvili Kraljeviću Marko,
Tad pocvili kako d'jete malo,
Pa uzimlje sina malahnoga,
Dava njemu kruha sjerčanice,
Al ga čedo ni taknuti ne će,
Već do malo dušu ispuštilo.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Pocvilio kako zmija ljuta,
Plače Marko i sebe i čeda.
Pa se muči jadan Kraljeviću
I nekako ruka vezanijeh
Maleno je groblje napravio
I sina je svoga ukopao.
Još je stojo jadan Kraljeviću,
Još je stojo tri bijela dana,
Ali mu je kruha ponestalo.
Trpi Marko još dva puna dana,
Ali više trpjeti ne može.
Vidje Marko, dje će poginuti
U tamnici od ljutoga glada,
Pa je malo groblje otkopao
I mrtva je izvadio sina,
Š njim se b'jeli danak prehranio.
Ali eto i gore nevolje.
I sina je već pojio Marko,
A sad što će jadan, kako li će?
Da ko vidi jadnog Kraljevića,
Kako se je razljutio Marko,
Razljuti se kao gorsko zv'jere.
Drnu rukam tamo i ovamo,
Na rukam je uže prekinuo
I na nogam, štono više b'jaše.
Tamnici je na vrata spanuo
I u vrata nogom udario,
Namah su se vrata otvorila.
Pa on podje u bijele dvore,
B'jele dvore Nikolice bana.
Tu je svoju ljubu nahodio,
Ona cvili i suze prol'jeva.

Ali joj je Marko govorio:
„A ne cvili, moja ljubi draga!
Ak' i jesi izgubila sina,
Ali n'jesi gospodara Marka."
Pa je svoju ćordu uzimao,
Po dvoru je pošetao Marko,
Al ne nadje Nikolicu bana,
Jer bijaše u lov otišao,
Lov loviti gori po zelenoj.
Već mu bio ljubu nahodio,
Djeno sinka u bešljici šika,
Pa joj Marko odrubio glavu,
A malahno d'jete uzimao
I baci ga doli niz prozore.
Po dvoru je blaga pokupio,
A u dvore oganj upuštio,
Iz podruma tri konja izveo.
Na jednoga natovari blago,
Na drugog je ljubu postavio,
Na trećega i sam uzjahao,
Pa on ide bijelu Prilipu
Pjevajući i pop'jevajući.

Glavić Baldo Melkov, sv. XX. br. 64.

Od Ane Vijolić iz Orašca kod Dubrovnika.

62.

Marka Kraljevića oslobadja Sibinjanin Janko i Relja Krilatnik.

ili Bože, na svemu ti fala!
Da junačku pjesmu zapjevamo
Od junaka oli djevojaka.
Sad ne ćemo nego od junaka.
Da ja pjevam pjesmu djevojačku,
Svak će reći, da su meni drage:
Batalimo smokve i djevojke!
Da pjevamo ljudske davorije!

Gusli moje, ljudska davorijo!
Jesam li vam skoro govorio:
Da ste klete, kožom ste poplete,
A po koži strunja od ždrebeta,
Izpod strunje konjic od drveta,
Više strunje kenjac od jabuke.
Vino piju trides Sarajlija
U b'jelomu gradu Sarajevu,
Medju njima Sarajlija Mujo.
Kad se momci vina napojiše,
Pa im vino udrilo u lišce,
A rakija riječ otvorila,
O svačemu besjedit stadoše,
Gdje je koji dobio megdana,
Gdje li koji otkinuo glavu.
Ali ne će Mujo Sarajlija,
Šuti Turčin, ne divani ništa.
Ali reku trides Sarajlija:
„U Bogu ti, naša harambašo!
Što se i ti u družtvu ne fališ.
Gdje l' si bio, gdje l' si odlazio,
Gdje li koji dobio megdana
Ali vlašku okinuo glavu."
Ali Mujo riječ progovara:
„Ne ludite trideset momaka!
Lako vam se falit u mehani,
Kad vam vino ugrijalo lišce.
Sad bi tvrdi oklad postavio,
Da bi došla a vlaška delija
Iz Kotara oli iz Primorja,
Iz Prilipa oli iz Sibinja,
A da dodje ovdje u mehanu,
A i s nama rujno vino piti,
Vi biste se, momci, poplašili,
Pobjegli bi dvoru bijelomu."
U riječi, u kojom su bili,
Kad evo ti priko Sarajeva,
Kad evo ti golema junaka.
Kroz čaršiju konja nagonio,
Kad evo ga prid pjanu mehanu.

To je s glavom deli Kraljeviću.
Tu mi Marko razjaše šarina,
Bojn'jem kopljem u tle udario,
A za koplje šarca saveživa.
Evo Marka u pjanu mehanu,
Pa mi Marko božju pomoć viče:
„Bog pomogo, trides Sarajlija!
Medju vama Sarajlija Mujo.“
Sarajlije zdravlje prihvatiše,
Pomače se jedan do drugoga,
Dokle Marku mjesto napraviše.
Trides čaša njemu pokloniše,
Druge trides Marku na koljeno.
Šeset čaša Marko pop'je vina,
Ištom Marko brke okvasio,
Pa no Marko riječ progovara:
„Krčmarice, Sarajko djevojko!
Natoči mi jedan tulum vina,
Jedan tulum oka od dvanaes,
Jednog meni, a drugog šarinu.“
Kad to čula krčmarica mlada,
Tulum mu je vina natočila,
Do Marka je bila donosila.
Tulum popi Kraljeviću Marko,
Tulum popi, a na noge skoči.
Drugi tulum vina prihvatio,
Do svoga je šarca donosio,
Pa je svoga šarca napojio.
Što je svomu šarcu ostanulo,
To ti popi Kraljeviću Marko.
Evo opet Marka u mehanu.
Kad vidjelo trides Sarajlija,
Da ti Marko na tulume pije,
Svi pobjegnu iz pjane mehane,
Sam ti osta Sarajlija Mujo,
A s junakom Kraljevićom Markom.
Ali Mujo Marku progovara:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Jedva jesam Mujo dočekao,
Da te vidim gradu Sarajevu,

A baš Marko u pjanom mehani.
Da mi se je s tobom pobratimit,
A i s tobom, Marko, četovati."
Al mu reče Kraljeviću Marko:
„Ne budali, Sarajlija Mujo!
U Turčinu nigda vjere nema,
Kamo l' ću se s tobom pobratimit."
Al mu Turčin riječ progovara:
„Ču li, Marko, a turske ti vjere!
Mene moja poželjela majka,
Oba crna oka izgubio,
Kad bi tebi prevaru radio."
A da vidiš Kraljevića Marka,
Gdje se s Mujom pobratimio bio!
Za desne se uhvatiše ruke,
Jedan drugom tvrdu vjeru dava.
Tad si sjedu hladno vino piti.
Služi Muja krčmarica mlada,
A da vidiš Sarajlije Muja!
Na nju ti je okom namignuo.
A da vidiš krčmarice mlade!
M'ješa Marku vino i rakiju.
Sjede piti Kraljevića Marko,
Pusto ga je osvojilo pivo.
Na sopru je naslonio ruku,
A na ruku svoju rusu glavu,
Zaspa Marko ko i janje malo.
Kad to vidi Turčin Sarajlija,
Da je Marko sana utvrdio,
Pa se Turčin na noge skočio,
Pa prihvati troje bukaglije.
Pa ti Marku noge utvrdio.
A prihvati troje lisičine,
Sveže Marku prem bijele ruke.
Pa prihvati gvoždje sindžir teško,
Koji tegli oka sedamdeset,
Pa ga Marku baš na vrat metnuo.
Kad je Turčin Marka utvrdio,
U Marka t' je nogom udario,
Mali Marko ni abera nema.

Pusto ga je pivo priuzelo,
Tvrdo spava deli Kraljevića.
Tu ga pušti Sarajlija Mujo.
Dok u jutro saba zora bila,
Al se Marko od sna razbudio.
Ide Marko da podigne glavu,
Ne da njemu gvoždje sindžir teško.
Kadar vidi deli Kraljevića,
Da je jadan u jade zapao,
Ovako je Muju besjedio:
„O Turčine, vjero i nevjero!
Gdje je vjera, da bi tebe smela.
Ču li mene, dragi pobratime!
Kad si mene 'vako utvrdio,
Popušti mi b'jelu ruku moju,
Nek napišem knjigu šarovitu
Majci mojom, da mi se ne nada,
Ljubi mojom, da se preudava.“
Ma da vidiš Turčin-Sarajlije,
Gdje potegnu paklenu kanžiju.
Stade Marka po plećima tući,
Iz mehane Marka izvodio,
Dovede ga do mrkle tamnice,
Od tamnice vrata otvorio,
Turi jadna Marka u tamnicu,
U studenu vodu do koljena,
U zelenu travu do ramena.
Viče Marko iz mrkle tamnice:
„Mili pobre, Sarajlija Mujo!
Dobavi mi divit i artije,
I kutiju crna murićepa,
A i pero od orlova krila,
Da napišem knjigu šarovitu
Starom majci, da mi se ne nada,
Ljubi mojom, da se preudava.“
Kadar li ga Mujo razumio,
Pa se Mujo na tamnicu vrne
I ovako Marku progovara:
„Kopilane, Kraljeviću Marko!
Gdje si ovdje pobra ugledao?

U nedjelju, koja prva dodje,
Ja te hoću izvest iz tamnice,
Odvest ću te uz polje široko,
Dovest ću te do vode jezera,
O javoro drvo objesiti,
Na njemu ćeš dušu ispuštiti.
Skinut ću te s drva javorova,
Bacit ću te u pusta jezera,
Nek se ne zna, gdje si poginuo."
S tez'jem ode Sarajlija Mujo.
A da vidiš nesretnoga Marka,
Gdje se vuče jadan po tamnici,
Dok gomilu Marko nalazio.
Ta gomila od kamena nije,
Neg od kosti golem'jeh junaka.
Sjede jadan Marko na gomilu,
Teško se je jadan zamislio,
U čije je ruke zapanuo.
Dok je Marku na pamet panulo,
Da m' je sivi soko ostanuo
U naranči kod pjane mehane.
Trga Marko svojijem rukama,
A i rukam i zubima svoj'jem,
Dokle svoje popuštio ruke.
Pa da vidiš nesretnoga Marka,
Od košulje rukav otparao,
Od nokta je pero napravio,
Iz obraza krvi utočio,
A na platnu b'jelu knjigu piše.
Ovako mi u tom knjizi kaže:
„O moj pobre, od Sibinja Janko!
Evo sam se jadan osužnjio
U pustome gradu Sarajevu,
U Turčina Sarajlije Muja.
U nedjelju, koja prva dodje,
Hoće mene Mujo objesiti
Na jezeru pokraj vode hladne.
Gledaj, Janko, života ti tvoga!
Gledaj, Janko, mene izbaviti."
Kadar Marko knjigu napravio,

Maše rukom u džepove svoje,
Pa izvadi zviška pozlaćena,
On zababi sivoga sokola.
Pozna soko zviška gospodara,
Na tamnicu soko doletio,
Kroz imferu soko uletio,
Pade Marku na svoga ramena.
Ali Marko govori sokolu:
„O sokole, siva ptico moja!
U čampere ti prihvati knjigu,
Pa ti leti više Sarajeva,
A ti leti k nebu pod oblake,
Da te ne bi lovci ugledali,
Iz pušaka tebe pogadjali.
Kadar budeš više polja ramna,
A sokole više vode hladne,
Na vodi su Sarajke djevojke,
Hoće tebe one ugledati,
Na kite te cv'jeća baš motati.
Na njedarca izmetnut će dojke,
Na dojke će baš babiti tebe.
Nemoj mi se, soko, prevariti,
Da ti ne bi knjige ugrabile.
Kad će vidjet lijepe djevojke,
A da tebe dobabit ne mogu,
Na zviške će tebe baš babiti,
Nemoj mi se, soko, prevariti!
Kada dodješ poviše Sibinja
Više kule Sibinjanin - Janka,
A ti čiči iza svega glasa.
Začut će te od Sibinja Janko,
Hoće Janko prid dvor išetati,
A ti spadi Janku na ramena,
Pokloni mu knjigu šarovitu."
Kada li ga soko razumio,
U čampere knjigu prihvatio,
Kroz imfere soko izletio.
On ti leti povrh Sarajeva,
On ti leti nebu pod oblake,
Da ga ne bi lovci ugledali,

Iz pušaka njega pogadjali.
Kad je bio više polja ramna,
Stoji huka sivoga sokola.
Kad je bio više vode hladne,
Na vodici Sarajke djevojke.
Ugledale sivoga sokola,
A na cv'jeće babiše sokola,
Na njedarca izmetnule dojke,
Ne bi li ga kakoj prevarile.
Al se soko prevarit ne dade,
Neg viš' leti gori uz arije.
Kad vidjele lijepe djevojke,
Da sokola dobabit ne mogu,
Baš na zviške njega ti babiše,
Al se soko prevarit ne dade.
Kudgod leti, u Sibinj doleti,
Više kule Sibinjanin - Janka.
Stade čičat baš sivi sokole.
Začuje ga od Sibinja Janko,
Zna sokola pobratima svoga,
Pa izadje pred bijela dvora,
Pa zababi sivoga sokola.
Na rame mu soko doletio,
Na skut mu je knjigu popuštio,
Pa poleti soko u naranču.
Kadar Janko knjigu ugledao,
A na njome slova proučio,
Niz obraz je suzu oborio.
Žali Janko pobratima svoga,
Pa potrči u bijele dvore.
Sjede Janko, te ti knjigu piše,
A na ruke Relji Krilatniku,
Ovako mu u tom knjizi piše:
„O moj pobre, Relja Krilatniče!
Da si brže u nedjelju prvu,
A u pusto polje sarajevsko.
A naš se je Marko osužnjio
U pustomu gradu Sarajevu,
U onega Sarajlije Muja,
Hoće njega Turčin objesiti

U nedjelju, koja prva dodje,
A baš, pobre, na vodi jezeru.
Hajde, pobre, da ga izbavimo."
Kada Janko knjigu napravio,
Evo ti ga pred bijela dvora,
Pa zababi sivoga sokola.
Prvo ga je Janko napitao,
Napitao mesa govedine,
Napojio studene vodice,
Pa j' sokolu Janko besjedio:
„O sokole, siva tico moja!
U čampere ti prihvati knjigu,
Pa poleti nebu u arije.
Ti poleti Bosni kalovitom
Više dvora Relje Krilatnika.
Kada Relji više dvora budeš,
Ti začiči glasovito tanko,
Hoće tebe baš začuti Relja.
Izać će ti pred bijele dvore,
A ti spani njemu na ramena,
Pokloni mu knjigu šarovitu."
Ode soko i odnese knjigu.
Ode Janko u konjsku podrumu,
Brže Janko konja oseldao,
Pa g' izvede u rosnu livadu.
Tu ti Janko konja ostavio.
Ode Janko u bijele dvore,
Pa ga evo do odaje tanke,
Pa otvori kićena sanduka,
Na se oblači madžarske haljine.
Kad se Janko bio napravio,
A pripaše svijetlo oružje
I drugu je sablju uzimao.
Pa je Janko skrije pod dolame,
Da bi njemu Bog i sreća dala,
Da bi Janko k Marku dopanuo
I Markove oprostio ruke,
Da b' mu sablju u ruke turio.
Evo Janka iz bijela dvora,
U livadi konja poklopio,

Ode zdravo iz Sibinja grada,
Ode Janko brdim i planinam,
Goni konja i danom i noćim,
Da bi prije tamo dolazio.
Zdravo spane u polje sarajsko,
Baš subota večerom bijaše.
Tu je Janko malo počinuo,
A u jutro prije zore b'jele,
Nedjeljica sveta osvanut će.
Evo Janko konja poklopio,
Pa ga evo k šever Sarajevu.
Goni Janko konja kroz čaršiju
Do mehane Sarajke djevojke.
Pred mehanom konja razjahao,
Pa ga sveže za pjanu mehanu.
U mehanu Janko ugazio,
Krčmarici dobro jutro viče.
Krčmarica zdravlje prihvatila:
„Zdravo bio, mladi Madžarine!“
Sjede Janko za sopre svijetle,
Krčmarici riječ progovara:
„Krčmarice, Sarajko djevojko!
Natoči mi jedan tulum vina,
Jedan tulum oka od dvanaes
I prines' mi mesa janjetine,
A i bogme kruha šeničnoga.“
Kada li ga mlada razumjela,
Janjetine meso donosila
I onoga kruha šeničnoga.
Stane Janko, ter no blagovaše.
Krčmarica tulum natočila
Baš onega vina crvenoga,
Do Janka je bila donosila.
Janko ti je tulum prihvatio,
U dva puta baš ga popije Janko.
Krčmarici opet besjedio:
„Natoči mi drugi tulum vina,
Neka moju ja zagasim žedju.“
Krčmarica vina natočila,
Pa na sopru prid Janka stavila,

Ali Janko reče krčmarici:
„U Bogu ti, Sarajko djevojko!
Što vam danas veliko veselje
U bijelu gradu Sarajevu?
Ko se ženi, ko li se udava?“
Al djevojka riječ progovara:
„U Bogu ti, mladi Madžarine!
Kad me pitaš, da ti pravo kažem.
Nit se ženu, nit se udavaju,
Šenluk čini Sarajlija Mujo.
On će jutros vlaha objesiti,
A baš vlaha Kraljevića Marka,
Baš u polju na vodi jezeru.“
Kad je Janko bio razumio,
On ti tulum vina prihvatio.
On ga popi, a odušio nije,
Krčmarici riječ besjedio:
„Neka Marka, pas mu grebo majku!
I meni je zijan učinio.
Kad je Marko u Madžaru bio,
Mimo moju kulu prolazio,
Tanku mi je kulu porobio,
Dvije mi je sestre obljubio
I sramotu meni uradio,
Svemu momu rodu i plemenu.
Hoću poći u polje široko,
Zamolit ću Sarajliju Muja,
Da me pušti k lupežini Marku,
Da mu dadem dvije zamlatnice,
Neka mi se junak nasladiti
I njegove smrti nagledati.“
I još Janko riječ progovara:
„Krčmarice, draga dušo moja!
Natoči mi treći tulum vina,
Nek napojim b'jesna konja moga.“
Krčmarica tulum natočila,
Ali Janko tulum prihvatio,
Do bijesna konja dolazio,
Pa je svoga konja napojio.
Što je, pobre, konju ostanulo,

To ti popije Sibinjanin Janko,
Pa ga evo opet u mehanu.
Krčmarici opet besjedio:
„U Bogu ti, mlada krčmarice!
Nu daj bocu žežene rakije,
Neka mi se dobro napojiti
Sve za dušu Kraljevića Marka,
Da mi ga je dobro udariti.“
Kada li ga razumi djevojka,
Sama sobom mlada besjedila:
„O Madžare, psi ti grebli majku!
Gori jesi od Kraljević-Marka.“
Pa rakiju Janku dodavala,
U dva duška popio ti je Janko,
Pa izadje iz pjane mehane,
Pred mehanom Andji progovara:
„Ostan' s Bogom, Sarajko djevojko!
Kad se vratim, da ti pivo platim.“
Pa se baci konju u ramena,
Pa ga goni Janko kroz čaršiju.
Dobro Janko konja nasrdio,
Djogat mu je balom zabalio,
Sve kopitim o kaldrmu tuče.
Govoraše mlade Sarajlije:
„Mili Bože, na svemu ti fala!
A kakav je mladi Madžarine,
Još je gori pod njime djogine.“
Iz Saraj'va Janko izletio,
Brže spane pokraj vode hladne,
Pokraj vode konja razjahao,
Pa napoji sebe i djogina.
Sveže konja prid jelu zelenu,
Sjede Janko pod jelu zelenu,
A prid jelu pleći prislonio,
Pa takuma svoga prihvatio.
Na takumu vatru sastavio,
Brzo Janko kafu pripravio.
Ni to dugo ni za vele bilo,
A eto ti iz Sarajev' grada,
Sila turska jes ti izlazila.

Prid njima je Sarajlija Mujo,
Na kobili ko na gorskom vili,
A za njime Kraljeviću Marko
Zavezan'jeh ruka naopako.
Nosi Marko tanana vješala,
Na čem će ga objesiti Turci,
A za njime dvije ubojice,
Koji hoće objesiti Marka.
Oni vodu njegova šarina,
A za njima silnoviti Turci.
Kad se Mujo bliže primaknuo,
Skoči Janko na noge lagane,
Pa mi Muju iza glasa viče:
„Prijatelju, Sarajlija Mujo!
Dokle su se svati podignuli?
Ko l' se ženi, ko li se udaje?"
Ali Mujo sa kobile viče:
„Ne budali, mladi Madžarine!
Nit se ženu, nit se udavaju,
Već ja činim veliko veselje,
Er ja vodim golema junaka,
Po imenu Kraljevića Marka.
Ja ga danas hoću objesiti,
Na jezeru pokraj vode hladne."
Ali viče Sibinjanin Janko:
„Aferum ti, Sarajlija Mujo!
Neka Marka, pas mu grebo majku!
I meni je zijan učinio.
Kad je bio gradu madžarskomu,
Mimo moju kulu prolazio,
Tanku mi je kulu porobio
I dvije mi sestre obljubio
I sramotu meni učinio,
A i momu rodu i plemenu
Nego, Mujo, dragi gospodare!
Bi li meni test'jer dopuštio,
Da ja dodjem k lupežini Marku
Da ga udrem i dva i tri puta,
Neka mi se Madžar nasladiti."
U riječi, u kojom bijahu,

Kad eto ti uz polje široko,
Kad eto ti crna Bugarina,
Na kulašu, konju krilatnomu.
Leti Bugar uz polje široko,
Medju Turke uvali kulaša,
Dok ti spane Sarajliju Muju.
Al mu viče crni Bugarine:
„Zdravo bio, Sarajlija Mujo!
A što činiš šenluk i veselje,
Ol se ženiš, ol sestru udaješ?“
Ali Mujo njemu progovara:
„Ne budali, crni Bugarine!
Nit se ženim, nit sestru udavam,
Već ja činim veliko veselje,
Er ja idem vlaha objesiti,
A baš vlaha Kraljevića Marka.“
Ali Bugar riječ progovara:
„Aferum ti, Mujo gospodare!
Neka Marka, jedne lupežine!
Kad je Marko Bulgariji bio,
Mimo moju kulu prolazio,
Obljubi mi sestru jedinicu.
I moju je kulu porobio,
Staru mi je majku poturio.
Nego, Mujo, dragi gospodare!
Bi li meni test'jer dopuštio,
Da ja podjem k lupežini Marku,
Da ga udrem tri, četiri puta,
Neka mi se Bugar nasladiti.“
A da vidiš Sarajlije Muja,
Ovako je njima besjedio:
„Ma čujte me, do dvije delije!
Udarajte lupežinu Marka,
Neka mu je i gora sramota!“
U to Relja razjaše kulaša.
A da vidiš i Relje i Janka,
A do pobre Marka dopadoše.
Dobro mašu, lašnje udaraju.
Turaše ga i tamo i amo,
Dok se Turcim malo odmaknuše,

Odmakoše put vode jezera.
A da vidiš Sibinjanin-Janka,
Što bi rukom o ruku udrio,
Markove je ruke oprostio,
U ruke mu sablju uvalio,
Ali Relja poklopi kulaša.
Dokle pobri konja poklopiše,
Na Turčinu Sarajliju Muju,
Na njemu je nestanulo glave.
A tad pobri u Turke udriše,
Razgoniše po polju široku,
A i turske glave otkidaju.
Kad su oni Turke razmetnuli,
Pa poćera jedan za drugijem:
Najprvi je mladi Madžarine,
A za njime crni Bugarine,
Za Bugarom Kraljeviću Marko.
Evo ti ih gradu Sarajevu
Do mehane mlade krčmarice.
Ugleda ti mlada krčmarica,
Ugledala mlada Madžarina!
Pa prida nj ti mlada izlazila:
„Zdravo bio, mladi Madžarine!
Zdravo si se natrag povrnuo,
Da mi pivo i ti junak platiš.“
U to stupi crni Bugarine,
A za njime Kraljeviću Marko.
Ugleda ga krčmarica mlada,
Stade bježat priko Sarajeva,
A za njom se otisnuo Marko.
U brzu je bio dostignuo,
Za žute je kose prihvatio,
Dovuče je Marko u mehanu.
Oni sjedu, da ih s vinom služi.
A kadar ih vinom islužila,
Krčmaricu na muke metaše.
Najprvo jom oči izvadiše,
Pa jom b'jele prorežuju dojke,
A kroz dojke provlačiše ruke,
Dokle su je smrti umorili.

Po mehani blago pokupiše,
Pa no b'jesne konje poklopiše.
Iz Saraj'va zdravo odlaziše
Pjevajući, konje igrajući.
Ode Relja Bosni kalovitom,
A on Janko do Sibinja grada,
A baš Marko do Prilipa svoga.

Ljubidrag Nikola, br. 35. *Od Gusta Agacija u Dubrovniku.*

63.

Marka Kraljevića oslobadjaju Sibinjanin Janko i Sekula.

Vino pije Kraljeviću Marko,
Vino pije s janjičari Turci.
Kad se Marko vina ponapio,
U vinu ga sanak prevario.
Vežu Turci Kraljevića Marka,
Na njeg meću devetera gvoždja,
Sindžirliju alku oko vrata.
Svaka toka devet oka važe,
Svega skupa tri stotine oka.
A kada se Marko probudio,
Ali njemu ruke savezane.
Jal govore Turci janjičari:
„O kopile, Kraljeviću Marko!
Prvi petak turski svetac dodje,
Tebe ćemo, Marko, pogubiti
Na Kosovu, polju širokome,
Dje gledaju dvije silne vojske,
Jedna turska, a druga kaurska."
Jal govori Kraljeviću Marko:
„Boga vami, Turci janjičari!
Odr'ješ'te mi moje b'jele ruke,
Dovat'te mi tinte i artije,

I lagano pero od pisanja,
Da ja pišem listak-knjigu b'jelu,
Da je šaljem ostareloj majci,
Da se majka ne uva u Marka."
B'jele njemu odr'ješiše ruke,
Dadoše mu tinte i artije
I lagano pero od pisanja,
Pa on piše listak-knjigu b'jelu.
On ne piše svojoj staroj majci,
Van on piše vojevodi Janku:
„Pobratime, vojevoda Janko!
Ako kaniš biti pobratime,
Ti mi dodji, pobro, na Kosovo,
Ne bi l' živa pobru zatekao,
Jer su mene savezali Turci,
Na me vrgli devetera gvoždja
I desetu alku oko vrata,
Svaka toka devet važe oka,
Svega skupa tri stotine oka.
I još kažu Turci janjičari,
Prvi petak turski svetac dodje,
Da me hoće objesiti mlada
Na Kosovu, polju širokome,
Dje gledaju dvije silne vojske,
Jedna turska, a druga kaurska.
Ne šali se, sladak pobratime!
Van ti dodji na Kosovo bojno,
Ne bi l' živa mene zatekao."
Kada Janko knjigu pregledao,
Nujan Janko po taboru šeće,
Niko Janka da upita ne će,
Van ga pita Sekula netjače:
„Što je tebi, moj miljeni ujče?"
„„Prodji me se, Sekula netjače!
Dodje meni listak-knjiga bila,
Od mog pobre Kraljevića Marka.
Meni piše Marko pobratime,
Da su njega savezali Turci,
Da s' na nj vrgli devetera gvoždja,
Sindžirliju alku oko vrata.

Svaka toka devet važe oka,
Svega skupa tri stotine oka.
I da dodjem na Kosovo bojno,
Ne bi l' živa njega zatekao,
Jer da će ga Turci objesiti
Na Kosovu, polju širokome,
Dje gledaju dvije silne vojske,
Jedna turska, a druga kaurska.""
Veli njemu Sekul, dite mlado:
„Ne brini se, moj miljeni ujče!"
Oni dobre konje posjedaju,
Oni idu na Kosovo bojno.
Kad su bili na Kosovo blizu,
Al govori Janko vojevoda:
„O Sekula, moje dite drago!
Ti mi ajde uz jelu zelenu,
Pa pogledaj na Kosovo ravno,
Jesu l' Turci objesili Marka."
Dite leti uz jelu zelenu.
Kad je bilo nasred jele dite,
Čuo ondje bakat od junaka,
Brže leti niz jelove grane,
Pa kazuje svom ujaku Janku.
Brže lete na Kosovo bojno.
A kada ih Marko opazio,
Onda Turkom Marko govorio:
„Boga vami, Turci janjičari!
Pušt'te mene sanak boraviti,
Kakav sanak hoću usanjati."
Puštaše ga sanak boraviti.
Brzo trenu Kraljeviću Marko,
Brzo trenu, al se brže prenu.
Vele njemu Turci janjičari:
„O kopile, Kraljeviću Marko!
Kakav jesi sanak usanjao?"
„„Boga vami, Turci janjičari!
Ja vam jesam sanak usanjao,
Dje mi prha jato golubova,
Medju njima sijevi sokole.
Dolećeše dva s planine orla,

Rašćeraše b'jele golubove
I oteše sijeva sokola."
Istom oni u riječi bili,
Al dopade Janko i Sekula.
Janko dr'ješi pobri Marku ruke,
A Sekula on siječe Turke.
Kad su Marku ruke oprostili,
Sve su Turke pod mač učinili.
Vratiše se tri junaka mlada,
Pa odoše natrag kroz goricu
Pjevajući, konje igrajući.

Marjanović Luka, br. 12. *Od Ilije Trtice iz Crne Vlasti kod Vrhovina u Hrvatskoj.*

64.

Marka Kraljevića oslobadjaju ljuba i sestra.

Šetnju šeta Kraljeviću Marko
Do Gabele, do vodice hladne,
Brez kalpaka i brez opanaka,
Brez konjica i brez britke ćorde.
Ali mu je loša srića bila,
Uhvatiše deli Kraljevića,
Pak ga vode u Gabelu ravnu,
U Gabelu, u tamnicu tamnu.
Devet godin' u tamnici stao,
U tamnici bega vapijao,
Da mu dade divit i hartiju,
Da je šalje svojoj miloj majci.
Ali beže za Boga znadiše,
Ter mu dade divit i hartiju
I on piše sitne buruntije.
Ne piše je, kako beže kaže,
Nego piše, kako njemu drago.
U knjizi je majku pozdravljao
I Andjušu, virnu ljubu svoju,

Zanajveće seku Mandalinu:
„Prodaj, majko, dvore i timare,
Prodaj, majko, konje od mejdana
Prodaj, majko, britku ćordu moju,
A i onu zelenu dolamu.
Otkupi me, moja mila majko!
Evo ima devet godin' dana,
Da sam junak u tamnici tamnoj.
Kose su mi, sterem ih poda se,
Perčin mi je, pokrijem se s njime.
Brada mi je, ja se pašem njome,
Nokti su mi, obujem se njima.
Otkupi me, moja mila majko!“
Kad li majci knjiga dolazila,
Knjigu štije, a suze prolije.
Mimo nju je neve prolazila,
Svekrvici svojoj govorila:
„Da ti bora, moja mila majko!
Otkle knjiga od Boga prokleta?
Vrlo ti je, majko, jadovita.“
Al starica nevi odgovara:
„Ova knjiga Kraljevića Marka,
Sinka moga, zaručnika tvoga.
Evo ima devet godin' dana,
Da je Marko u tamnici tamnoj,
Kose su mu, stere ih poda se,
Nokti su mu, obuje se njima,
Brada mu je, da se paše njome,
Perčin mu je, pokrije se njime.
Da prodadem dvore i timare
I njegova konja od mejdana
I još onu zelenu dolamu.“
Kad je Andje riči razumila,
U srcu se biše nasmihala,
Pak zovicu Mandu dozivala:
„Ne prodajmo dvore ni timare,
Niti konja, niti ćordu svitlu,
Raskrojimo zelenu dolamu,
Pašalinske krojimo haljine,
Činimo se mlade pašalije,

Izvedimo do dva dobra konja,
Meni vilu, tebi lastavicu.“
Raskrojiše zelenu dolamu,
Činiše se mlade pašalije,
Posidoše dobre konje svoje:
Andje vilu, Mande lastavicu,
I hodoše do Gabele ravne
Pivajući, konje igrajući.
U Gabeli bega nahodiše,
Tursku pomoć bega nazivaše.
Al im beže turski odgovara.
I veli mu Andjelija mlada,
Virna ljuba Kraljevića Marka:
„Bora tebi, beže od Gabele!
Posla nas je moj čestiti care
Iz Stambola, grada bijeloga,
Da imadeš sužnja izvaditi,
Po imenu Kraljevića Marka,
Da ga šalješ njemu za jabuku,
Da će ženit sina starijega,
Na višala Marka postaviti.“
To mu Andje turski besidila:
„Ne ću zobi, koje tvoj konj zoblje,
Nego zobi, koje i ti zoblješ.
Hoću one bilice pšenice
I onoga vina trolitnjega,
I rakije od devet godina.“
Kad li beže riči razumija,
Andjeliji mladoj besidija:
„Dosad jesu sluge dolazile
Od Stambola, bijeloga grada,
Od našega čestitoga cara,
Doli nisu tako ponosite.“
Kada li ga Mande razumila,
Tatarijom udara ga kandžom.
Kuda kuca, nuda koža puca.
Od tamnice ključe zapitala.
Kad oćuti beže od Gabele,
Od tamnice ključe vazimao
I tamnici vrata otvorio,

Po imenu sužnja dozivao:
„Ustani se, Kraljeviću Marko!
Tebe zovu do tri pašalije.“
Kad je Andje sužnja ugledala,
Turski begu ona govorila:
„Je li, beže, od Boga grihota,
Poslat caru u Stambolu gradu
I slati ga caru za jabuku?“
Kad li beže riči razumio,
Ter dozivlje mlade berberice
I dozivlje mlade terzijane:
Jedan brije bradu i brkove,
Drugi kroji sa zlatom haljine,
Sinu junak kako sunce žarko.
Al se bio junak zasmihao.
Kad to vidi Andjelija mlada,
Tatarijom kandžom udara ga.
Kuda kuca, nuda koža puca,
Ispod kože crna krvca lije.
Jošter veli Andjelija mlada:
„Bora tebi, beže od Gabele!
Hajde s nami u Stambola grada,
U Stambolu caru čestitome.“
Ali veli beže od Gabele:
„Ja hodore ne imam za poći.“
Osorno mu besidila mlada:
„Ako nejmaš, u drugoga zajmi.“
Kad razumi beže od Gabele,
Hodoru je na se postavio,
Na se meće svilu i kadivu,
Biser, zlato i kamenje drago.
Za pasom je sebi postavio
Dvi kubure od suvoga zlata,
Izmedju njih palu okovanu.
Otolem se zdravo podigoše,
Dobre konje tute posidoše
I mladoga Marka savezaše.
Vezaše mu ruke naopako,
Pak ga vežu konju za repove.
Kad su došli putu na raskršće,

Ali veli beže od Gabele:
„Bora vami, pašalije mlade!
Nisu tuda puti u Stambolu."
Mande mlada konja odsidnula,
Da će oni počinuti malo.
I počinu beže od Gabele.
Kad to vidi Andjelija mlada,
Njemu veže ruke naopako,
Svlači s njega svilu i kadivu,
Njega svlači, a Marka oblači.
Britku ćordu ona izvadila,
Pak udara bega od Gabele.
Kako ga je lako udarila,
S crnom ga je zemljom sastavila,
Mrtav beže k crnoj zemlji pade.
Otolem se Marko podignuo
S ljubom svojom bijelomu dvoru
I sa svojom sekom Mandalinom
Pivajući, konje igrajući.

Pavlinović Mihovio, II. br. 7. — *Iz Šibenika u Dalmaciji.*

65.

Marko Kraljević na pričešću.

Sinoć Marko večerao s majkom
Suva kruva i vode studene,
Pa se jadan nadgovara s majkom:
„Ču li mene, o starico majko!
Kuvaj mene leturdjiju b'jelu,
Da ja idem b'jelom namastiru
Spovidjeti pa se pričestiti."
Teško čeka o starica majka,
Dje se Marko greha pokajao.
Marko sprema sebe i šarina,
S jednu stranu buzdovana teška,

Ali s drugu jednu kupu vina,
Kupu vina osamdeset oka.
Kad je bio gorom putujući,
Srete njega aga Arap-aga
I on goni tri roblja sindžira:
Jedan sindžir mladi djevojaka,
Ali drugi mladije momaka,
Ali treći skori nevistica.
Marko uze tanane peškire,
Pa zakloni crne oči svoje,
Da ga iz roblja niko ne poznaje.
Poznala ga iz roblja djevojka,
Triput ga je Bogom pobratila:
„Oprosti me iz ruke dušmanske.
Kad si, Marko, dopanuo rana,
Pa te liječi mila moja majka,
Dosti sam te vode napojila."
Marku jesti žao vrlo bilo,
Pa govori agi Arap-agi:
„Ja pokloni, ja mi je prodaji."
Njemu kaže aga Arap-aga:
„S mirom, mȍre, delijo neznana!
Ako uzmem brijetkinju ćordu,
Skinut ću ti sa ramena glavu."
Ražljuti se Kraljeviću Marko,
Pa uzima brijetkinju ćordu,
Pa naćera juriš na Arapa,
Pa udari crnu Arapinu.
Kako ga je dovatio Marko,
Sam' ostaše dv'je kračalije,
Kračalije u dv'je bakračlije.
Pa is'ječe šezdeset Arapa,
Pa otpusti tri roblja sindžira,
Pa tovari debeloga šarca,
Pa napoji roblje, pa narani:
Svakom dade po dobra konjica,
Posestrimi i baš po dva konja,
Nek jednoga i bratu povede,
Neka znade, da pobru imade.
Marko ide b'jelom namastiru.

Gledaše ga stari igumani:
„Kud ćeš amo, jedan nesretniče?
Dosta li si osjeknuo glava,
Krvave ti do lakata ruke,
A u šarca i griva i glava,
Krvava ti do balčaka ćorda.“
Kad je Marko istinu kazivo,
Ispovidi, pa ga i pričesti:
„Ajde radi, što si poradio.
Jopet ću te spovidjeti, Marko!
Spovidjeti, pa te pričestiti.“

Šurmin Djuro, br. 5. *Od Ivana Pajića iz Banjaluke.*

66.

Marko Kraljević i sv. Nedjelja.

Podranio Kraljeviću Marko,
Podranio u nedjelju svetu
Prije zore i bijela dana,
Podranio u lov u planine.
Nit se krsti, nit se Bogu moli,
Već on ide u lov u planine.
A kad dodje u lov u planine,
Lovi lova po gori zelenoj;
Ništa mu se ulovit ne dalo.
Sjede Marko pod jele zelene,
Vedro bilo, pa se naoblači,
Iz oblaka tiha rosa pada.
Iz oblaka tiha rosa pada,
A u rosi zmija šarovita,
Pade ona Marku na grlašce,
Pa se Marku oko grla vije,
Uz obraz mu glavu naslonila.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Pripade se, kako nikad nije.

Hoće Marko da je skine s vrata,
Al se zmija ni krenuti ne da.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Još se gore junak pripanuo,
Pa prihvati debela šarina
I njemu se baca na ramena,
Te poćera dvoru bijelome.
A kad dodje pred bijele dvore,
Bijeli mu dvori zatvoreni.
Viče Marko iza svega glasa:
„Otvor' dvore, stara majko moja!“
A kad li ga majka razumjela,
Išetala na prozor od dvora.
Kad vidjela svoga sina Marka
I na njemu zmiju šarovitu,
Teško se je stara pripanula,
Pa pobježe u bijele dvore.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Da je njemu majka pobjegnula,
Da mu dvore otvoriti ne će,
On je svoje ljubi dozivao:
„O Jelice, draga ljubi moja!
Otvori mi dvora bijeloga,
Oli sada, oli već nikada.
Sada ću se dijeliti dušom.“
A kad li ga ljubi razumjela,
Išetala na prozor od dvora.
Kad ugleda gospodara Marka
I na njemu zmije šarovite,
Teško se je mlada pripanula,
Pa zatvori prozora od dvora
I pobježe u kamare male.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Da je njeg'va ljubi pobjegnula,
Cmili Marko iza svega glasa
I dozivlje sele Andjelije:
„Andjelijo, draga moja sele!
Ako spavaš u dušeku mlada,
Skoči mlada na noge lagane,
Otvori mi dvora bijeloga

Oli sada ol veće nikada.
Evo ću se dijeliti dušom."
A kad ga je mlada razumjela,
Još je ona u dušeku bila.
Hitro skoči na noge lagane,
Pa otvori prozora od dvora.
Kad sagleda svoga brata Marka,
Što mu se je jutros dogodilo,
Od žalosti jadna pocmililа
I ona se teško pripanula.
A Marko je seli govorio:
„Andjelijo, draga moja sele!
Uzmi, sele, sa grla mahrame,
Pa omotaj desne tvoje ruke,
Diži meni zmiju šarovitu.
Evo ću ti preminuti sada."
A kad li ga sele razumjela,
Pa pošeta niz bijele dvore.
Od dvora je vrata otvorila,
Diže ona sa grla mahrame,
Pa je desnu ruku omotala
I ona je zmiji govorila:
„Zaklinjem te, zmijo šarovita!
Što se jesi na Marka uspela?
Ol si, zmijo, od Boga poslana,
Ol si došla iz zelene trave?"
Tiho njome zmija odgovara:
„Andjelijo, Markova sestrice!
Što me pitaš, pravo ću ti reći:
Ja nijesam iz zelene trave,
Niti stojim u travi zelenoj,
Nego jesam od Boga poslana.
Ja nijesam zmija šarovita,
Nego jesam sveta Nedjeljica.
Zašto junak Kraljeviću Marko,
— Silan junak, nikog se ne boji —
On je jutros rano podranio,
Nit se krsti, nit se Bogu moli,
Nego ide u lov u planine,
Da bi Marko lova ulovio.

Da se Marko nije pripanuo
I vratio dvoru bijelome,
Smrti bi ga umorila bila."
Pa je zmija Marku govorila:
„Hajde bolan Kraljeviću Marko!
Ti odskoči šarca konja tvoga,
A prelomi sjajna džeferdara,
Pa ne rani u nedjelju svetu.
Ti ne rani u lov u planine,
Neg se krsti i Bogu se moli."
To izreče zmija šarovita,
Pa se Marku sa grlašca digne,
Pade ona u zelenu travu.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
On se skoči sa konja svojega.
Sele mu je šarca prihvatila,
Pa ga vodi u konjske podrume.
Uzme Marko sjajna džeferdara,
Pa ga lomi na dvoje i troje,
Pa se vrati u bijele dvore.
On se krsti i Bogu se moli,
Posti Marko svetu nedjeljicu:
On ne pije vina crvenoga,
Niti ije mesa debeloga,
Neg fjelicu kruha ječmenice
I kupicu studene vodice.
Tako junak Kraljeviću Marko,
Tako Marko teško zapostio
Do starosti i do smrti svoje.

Vijolić Djuro, br. 13.

Od Ane Vijolić iz Orašca kraj Dubrovnika.

67.

Sin Matijaš ide na mejdan mjesto Marka Kraljevića.

Knjigu piše aga od Udbine
Baš na ruke Kraljevića Marka,
U knjigi je lipo nabrajao
I ovako Marku govorio:
„Boraj tebi, Kraljeviću Marko!
Ako ne znaš, da ti sada kažem,
Da ti kažem, a da ti ne lažem.
Koliko je od Morave grada,
Od Morave pa do Bajne luke,
A odovud do ravna Kosova,
Na svakom sam zatvorio vrata
I pobio, što j' u gradu bilo.
Pobio sam mlade gospodare
I odnio blago nebrojeno.
Potuko sam sluge i sluškinje,
Da ne osta ni žijeve glave.
Glave sam im na kolje natico,
Nuz kapije na bedeme meto.
Na kapiji glava gospodarska,
Da se znade, tko j' u gradu bio.
Još mi kažu, Kraljeviću Marko!
Još mi kažu za tvojega grada,
Grad Prelipe jedini ostade,
U kom nisam rujna vina pio,
Niti pio, nit se veselio,
Niti rusu odsjeko ti glavu.
Ali, Marko, vjera ti je moja!
Vjera moja tvrdja od kamena,
Što ne biše, mora skoro biti,
Što s' ni čulo, da se skoro čuje.
Ako želiš, da t' u goste ne idem,
Izidi mi na mejdan junački,

Da se, Marko, tude ogledamo,
Ogledamo, za zdravlje pitamo.
Ako li mi na mejdan ne smiješ,
Zapalit ću tvojega Prelipa,
Odsjeć ću ti u ramenu glavu,
Odnet ću ti do tri dobra tvoja:
Jedno dobro šarca od mejdana
I nuz šarca konjica dorata,
Koga jaši sine Matijašu,
Kad sa babom na Kosovo ide.
Drugo dobro vito bojno kopje,
Koje, Marko, ti na mejdan nosiš,
Koje ti je care poklonio,
Kad s' kod cara u Stambulu bio.
Treće dobro onu britku djordu,
Na kojoj su tri zlatna gajtana,
Svaki košta po trista dukata,
A sam balčak hiljadu dukata."
Kad je aga knjigu navezao,
Slao ju je Kraljeviću Marku.
Knjigu štije Kraljeviću Marko,
Knjigu štije, grozne suze lije.
Nuz njeg sjedi dite Matijašu,
Nuz njeg sjedi, pa u Marka gledi.
Pa je Marku tiho bjesedio:
„Boraj tebi, moj rodjeni babo!
I dosad su knjige dolazile,
Ti si štio, na nje si se smijo,
A sad štiješ, grozne suze liješ."
Odgovara Kraljeviću Marko:
„Knjigu piše aga od Udbine,
Pa me zove na mejdan junački,
Ako li mu na mejdan ne smijem,
Zapalit će mojega Prelipa,
Odsić će mi rusu glavu moju
I otet će do tri dobra moja:
Jedno dobro šarca od mejdana
I nuz šarca konjica dorata,
Koga jašiš, sine Matijašu!
Kada s menom na Kosovo ideš.

Drugo dobro ono bojno kopje,
Koje junak na mejdane nosim,
Koje mi je care poklonio,
Kad sam bio kod cara u gradu.
Treće dobro onu britku sablju,
Na kojoj su tri zlatna gajtana,
Svaki košta po trista dukata,
A sam balčak hiljadu dukata.
Ne bojim se, moje drago d'jete!
Ne bojim se ja udbinskog age,
Al sam, sinko, ljuto obolio,
Obolio, t'jelom oslabio,
Pa ne mogu agi na mejdane,
Ako ne ću da ludo poginem."
Al govori dite Matijašu:
„Ne boj mi se, moj rodjeni babo!
Već mi sedlaj konjica dorata,
Ja ću tebe, babo, zam'jeniti,
Ja ću ići agi na mejdane.
Nadat se je, da sam bolji junak."
Kad je Marko dite razumio,
Sve je misli na jednu smislio,
Pa j' učio dite Matijaše.
Učio ga i svitovo Marko,
Svitovao, pa je bjesedio:
„Boraj tebi, dite Matijašu!
Kad već hoćeš, da mejdana d'jeliš,
Poslušaj de starca babu tvoga.
Kada dojdeš u pol Carigrada,
Skoči s konja, klekni na kolina,
Pa se moli, kako s' mi molimo,
Pa pozdravi našu dragu gospu:
„Draga gospo, pomozi ti mene!
Crna zemljo, spremaj mene u se,
A ne daj me baš u turske ruke,
Da me Turci mlada pokapaju."
Što je babo svitovao Matu,
To je Mato lipo upojmio,
Pa se sjeda na dobra dorata,
Pa on ide agi na mejdane.

Kad je došo u pol Carigrada,
Skoči s konja dite Matijašu,
Skoči s konja, kleknu na kolina,
Pa se moli, kako s' mi molimo,
Pa pozdravlja našu dragu gospu:
„Draga gospo, pomozi ti mene!
Crna zemljo, spremaj mene u se,
Pa ne daj me baš u turske ruke,
Da me Turci mlada pokapaju."
Istom Mato molitvu svršio,
Al eto ti aga od Udbine,
Pa se sprda s mladim Matijašom:
„Golobrada jedna kukavico!
Ded zamahni, ako si delija."
Odgovara dite Matijašu:
„Ti si stariji, ti i prvo maši."
To poslušo aga od Udbine,
Te on prvi sabljom zamahuje.
U Mate je mudar konjic bio,
Te je pod njim brzo pokleknuo.
Još mudrije dite Mato bilo,
Pa zamahnu s demeškinjom sabljom.
Kako j' sretno momče zahmanulo,
Dočepa se demeškinja vrata,
On odsiče tu aginu glavu.
Pade aga, pade mu i hvala,
Od lošijeg, nego li je Marko,
Od Markova sina Matijaša.
Tako biva svakomu junaku,
Koj' se moli Bogu i Mariji.
Ode Mate gorom pivajući,
Ode Mate svojem dvoru bilom,
Pa daruje starom babi svomu,
Pa daruje tu aginu glavu:
„Evo t', baba, hvaljivdžina glava!"

Ilić Luka, II. br. 27. *Iz Kuta kraj Oriovca u Slavoniji.*

68.

Marko Kraljević i nećak Marijan.

ezdi gorom Kraljeviću Marko,
Pak se bojnim kopljem zametnuo.
Bojno mu je koplje dotežalo,
Ovako je Marko besjedio:
„Što si moje koplje dotežalo?
Dosad nisi tako težko bilo.“
To govoreć obazre se natrag,
Al na koplju dva vrana gavrana:
„Što ste tute dva vrana gavrana,
Al kobite mene, al konjica?“
Jedan grakće, drugi progovara:
„Ne kobimo tebe ni tvog šarca,
Već smo čuli, da si dobar junak.
Najedi nas mesa od konjica
I napoji krvce od junaka.“
Preuzimlje Kraljeviću Marko:
„Bre, vjere mi, dva vrana gavrana,
Koga danas stignem ali sretnem,
Da bih moga babu Vukašinu
Ali moga brata Andrijaša,
Najest ću vas mesa od konjica
I junačke napojiti krvce.“
Idući Marko malo ponapr'jeda,
Eto pram' njim momka na vrančiću,
Na vrančiću noge prekrižio,
Uz tamburu prstim udaraše.
L'jepo pjeva, a ljepše pop'jeva.
Slušao ga Kraljeviću Marko,
Pa sam sobom on se razgovara:
„Bože mili, na svemu ti hvala!
L'jepa konja, ljepšega junaka,
Grehota je kod Boga miloga
Pogubiti onakog junaka.“

U ta doba jedan pram drugomu.
Istom momku crna nausnica.
Veli njemu Kraljeviću Marko:
„Bježi momče, uklon' mi se s puta!“
Ali momče njemu odgovara:
„I mene je porodila majka
Ka i tebe, silni pobratime!
Moga vranca kobila oždribi
Ka i tvoga šarca golemoga.
Zašto ću se ukloniti s puta?“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Udri vranca težkim buzdovanom,
Vriska stade vranca ispod momka.
Skoči vranac četiri aršina
Preko puta druma junačkoga.
Kad to vidi momak na vrančiću,
Zape konju noge u zendjije,
Povadio sablju okovanu,
Pa naćera vranca baš na šarca.
I udara Kraljevića Marka
Po zlu mjestu, po svilenu pasu.
Kako ga je lako udario,
S dobrim ga je konjem rastavio,
A s crnom ga zemljom sastavio.
Pade Marko s konja iznenada,
Vide mu se crne džigerice.
Skoči momče na zelenu travu,
Da će Marku odrezati glavu.
Al mu veli Kraljeviću Marko:
„De, vjere ti, dobro momče mlado!
Ne udaraj, ako Boga znadeš,
Dok ti rečem do dvi, do tri r'ječi.“
Momak njemu tiho odgovara:
„Nu govori, neznana delijo!“
Tad ga pita Kraljeviću Marko:
„Čijega si roda i plemena?
Neka znadem, da sam poginuo,
Od junaka, rodila ga majka!“
Momče mlado Marku odgovara:
„Ja sam dobra roda i plemena.

U gori je Kraljeviću Marko,
Ono mi je pravi mili ujko.
K njemu sam se junak zaputio,
Ne bi li me sjeći naučio.“
Preuzimlje Kraljeviću Marko:
„Oj vjere ti, mladi Marijane!
Koga si ti danas pogubio?
Baš ujaka, Kraljevića Marka!
Već mi svilne otpaši pasove,
Pak utegni moje grdne rane,
I goni me ka Prilipu b'jelu,
Čini mi se, da ću preboljeti.“
Kad to čuo mladi Marijane,
Otpasuje svilene pasove,
Pak s pasovim usteže mu rane,
Odagna ga ka Prilipu gradu.
Tu nalazi dobroga ljekara,
Koji ga je brzo izl'ječio.
A kad Marko ozdravio biše,
Brzo s Turcim on se zavadio.
Na mejdanu glave ods'jecaše
Ruse glave carevih junaka.

Pavlinović Mihovio, II. br. 1. *Iz Šibenika u Dalmaciji.*

69.

Ženidba Marijana, sestrića Marka Kraljevića.

oš ni zora nije zab'jelila,
Ni danica lišcom pomoljela,
Ni vlašići nebo pripješili,
Tica pjevac krilom udario,
Prilipu se otvoriše vrata,
Iz Prilipa bilo izlazilo,
Izlazilo dva dobra junaka:
Jedan ti je Kraljeviću Marko,

A drugi je sestrić Marijane.
Marko jaše bijesna šarina,
Maro jaše Markova zekana.
Odu oni u lov u planinu.
Kad dodjoše u Kunar-planinu,
Oni lovu ljetni dan do podne,
Ma se ništa ulovit ne daše.
Marijanu loša sreća bila,
Pusta ga je žedja osvojila.
Marijane dajku progovara:
„A moj dajko, Kraljeviću Marko!
Ti si, Marko, ovud prolazio,
I ti jesi ovud četovao,
Znadeš, Marko, kond'jer vodu hladnu
U drvetu ili u kamenu?“
Mȁli Marko riječ progovara:
„Marijane, moj mio sestriću!
Ovud, sinko, jesam prolazio,
Ovud, sinko, jesam četovao,
Ne znam, sinko, kond'jer vodu hladnu
Ni u drvu, niti u kamenu.“
Mili Bože, na svemu ti fala!
Teška žedja Mara ti obrve,
Pa razjaše b'jesna konja svoga,
Da potegne noža iza pasa,
Da zakolje b'jesna konja svoga,
Da bi mu se krvce napojio.
Al povikne Kraljeviću Marko:
„Marijane, ruka t' usanula!
Ti ne kolji tvojega djogina,
Takog drugog dobaviti ne ćeš.
Potrpi se, moj mio sestriću!
A mi hodmo do grada Krojana
Sve do dvora bana krojanskoga.
Ondje ćeš se, sinko, napojiti
I tvoju ćeš žedju zagasiti.“
Kadar čuje djetić Marijane,
Daidžiju Marka poslušao,
Pa se baci konju u ramena,
Pa poćera jedan za drugijem.

Brzo sadju u polje krojansko,
A iz polja do bijela grada.
Gonu konja oni kroz čaršiju
Sve do dvora bana krojanskoga.
Ugleda ih bane gospodare,
Pa prida njih mladje opremio.
Dodju mladji, konje prihvatiše,
Vodu konje u konjske podrume,
Dva junaka u bijele dvore.
Pričeka ih bane gospodare,
B'jelijem se rukam zagrliše,
Medn'jem ustim oni celivaše,
Za junačko zdravlje upitaše,
Za krajine tamo i ovamo.
Ma da vidiš bana krojanskoga,
Posadi ih za svijetle sopre,
Mrkle kafe njima iznosiše,
Iza kafe žežene rakije.
Kad junaci malo počinuše,
U to vr'jeme od večere bješe,
Iznosu im gosposke večere.
Po večeri sabor učiniše.
Sabor činu, hladno vino piju.
Ma da vidiš bana krojanskoga,
Gdje se diže iza sopre sv'jetle,
Evo ti ga do odaje tanke,
Gdje pribiva šćerca jedinica,
Pa je bane šćeri besjedio:
„Šćeri moja, lijepa Zlatijo!
Ti napravi plemenito lišce,
Pa ti šeći do svijetle sopre,
Da ti služiš vino crveniku,
Da ti služiš dva dobra junaka."
Kad li ga je šćerca razumjela,
Odma ti je lišce napravila,
Pa ti s babom do sopre dolazi.
Sjede bane za sopru svijetlu,
A Zlatija čašu prihvatila,
Punu ti je vina natočila,
Pokloni je Kraljeviću Marku.

Al je Marko čašu prihvatio,
Prihvatio, banu nazdravio.
Čašu popi, a djevojci vrnu.
Al djevojka drugu natočila,
Pa je dava djetić-Marijanu,
Ne će junak da na čašu gleda,
Već djevojku medju oči crne.
I ovako junak besjedio:
„Moj daidža, Kraljeviću Marko!
Prosi meni u bana Zlatiju,
A za moju pravu zaručnicu.“
Šuti Marko kolik da ne čuje.
I drugi mu volat besjedio:
„Moj daidža, Kraljeviću Marko!
Prosi meni u bana Zlatiju,
A za moju pravu zaručnicu.“
Šuti Marko kolik da ne čuje.
Kad to vidje djetić Marijane,
Da ga Marko poslušati ne će,
Ovako je dajku besjedio:
„Bre djidijo, Kraljeviću Marko!
Ak' mi ne ćeš isprosit djevojku,
Sabljom mojom odsjeć ću ti glavu.“
Kad to čuje od Krojana bane,
Ponizno mu bane progovara:
„Bre polašnje, djetić-Marijane!
Kad si taka teška ogunjica,
Nu ti sjedi, neka tebi kažem.
Ako te je porodila majka,
Al sestrica tebe uzgojila
Na čistomu krilu djevojačkom,
Sutra rano, ako Bog da zdravo,
Ti pojaši tvojega djogina,
Ajde zdravo iz grada Krojana,
Ti se hvaćaj brda i dolina,
Ti progazi četiri planine:
Bukovicu i Orahovicu,
I progazi Jabuku planinu
I ti spani u Vukov-planinu,
I ti sadji na vodu Vukovu,

Baš u vodu naćeraj djogina,
Ti priplivaj jezer-vodu hladnu
S ovu bandu, a na onu stranu,
Pa se penji u crvene st'jene
U pećinu cv'jeća pozlaćena,
Ti otrgni cv'jeća pozlaćena,
Pa se vrni do grada Krojana,
I hoćeš ga meni darovati,
Ja ću tebi Zlatiju djevojku,
Da je vodiš, da se ženiš s njome."
Kad to čuje djetić Marijane,
Do bana je djetić dolazio,
Desnu mu je ruku uhvatio,
A baš banu tvrdu vjeru dava,
I ovako banu progovara:
„Ču li mene, od Krojana bane,
Kurva bio, ko ti se poreko!
Kad donesem cv'jeća pozlaćena
I tebi ga ja darujem, bane!
Nemoj meni u bah udariti,
Da mi ne ćeš Zlat'ju pokloniti."
Tad zaviče Kraljeviću Marko:
„Nu mani se, mio moj sestriću!
Ti ćeš svoju izgubiti glavu,
Tvoja hoće zakukati majka,
Hoće mene proklinjati Marka.
Lako ti je, sinko, progaziti
Bukovicu i Orahovicu,
I Jabuku, visoku planinu,
Mäli nije Vukovu planinu.
Da ti vidiš, moj mili sestriću!
A kakva je Vukova planina:
Jesu bukve puta priklopile,
Ne zna im se puta ni raskršća;
Tu se svako nakotilo zv'jerje,
Vuci viju na st'jeni studenom,
Gavran' graju na bukvi zelenom
Medjedi ti, moj mio sestriću!
Baš priskaču tamo i ovamo.
Ne ćeš, sinko, lako progaziti,

Neg se mani vraga i belava."
Šuti Marjan, ništa ne divani,
Nego sjede hladno vino piti.
Kad se momci vina nakrasiše,
Odoše ti sanka boraviti.
Svi u dvoru sanka boraviše,
Màl ne spava djetić Marijane.
Kad je noći polovinu bilo,
Iz dušeka s' junak izmaknuo,
Pa na sebe udari od'jelo,
Pa niza se pusat objesio,
Tiho ide niz bijele dvore.
Od dvora je vrata otvorio,
Iz podruma konja prihvatio,
Pa se bači njemu u ramena.
Evo ti ga u polje krojansko.
Dobro se je junak odmaknuo.
Gotovo se bilo zasvanuti,
Razbudi se Kraljeviću Marko,
Kad mu nema kod njega sestrića.
Skoči Marko, ko da se pomami,
Pa na sebe udari od'jelo,
A niza se pusat objesio,
Pa izadje iz bijela dvora.
Iz podruma šara prihvatio,
Pa se njemu bači u ramena,
Za sestrićem u poćer udrio.
Dobar šarac Kraljevića Marka,
Brže ti je polje pripješio,
Na kraj polja dostignu sestrića,
Pa je Marko riječ besjedio:
„Marijane, moj mili sestriću!
Ti se mani vraga i belava,
I Zlatije, lijepe djevojke.
Baš u sv'jetu ima djevojaka,
Hoće dajko tebe oženiti.
A ti ne ćeš lako progaziti,
Progaziti Vukovom planinom,
Da ti imaš sokolova krila,
Tako bi je junak priletio."

Ma mu veli djetić Marijane:
„Moj daidža, Kraljeviću Marko!
Ja ću poći, znat mi i ne doći,
Ja se hoću Zlat'jom oženiti,
Oli s njome, oli zemljom crnom.“
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
Da je junak naumio poći,
Ovako je njemu besjedio:
„Marijane, moj mili sestriću!
Kad si tamo naumio poći,
Evo tebi mojega šarina,
Jer te ne bi zekan iznosio,
Onud šarac prije polazio,
A inač'je prolaziti ne ćeš.“
A da vidiš djetić-Marijana,
Gdje odjaše njegova zekana,
A poklopi Markova šarina.
Tu se oni dimno pozdraviše.
Ode Marjan brdim i dolinam,
A on Marko na se u Krojana.
Dobro gazi djetić Marijane,
Tri planine zdravo progazio,
U četvrtu Vukovu dolazio.
Kadar dodje Vukovom planini,
A kakva je, vatrom izgorjela!
I kadar je junak razgledao,
Gotovo se junak poplašio,
Pa no srcu gaireta dade.
Pa se nap'je iz ploske rakije,
Dobro goni pod sobom šarina.
Mili Bože, čuda velikoga!
Gdje medjedi pusti navališe,
Sa sve bande i četiri strane
Baš medjedi i pusti vukovi.
Ma da vidiš djetić-Marijana,
Gdje potegne sablju od bedrice,
Pa ti s'ječe vuke i medjede;
Dosta bi ih šarac pogazio,
Lomi šarac kroz Vukov-planinu.
Marijanu Bog i sreća dade,

Gdje progazi Vukovu planinu,
Dobar ga je šarac iznosio,
Zdravo pane na vodu Vukovu.
Kadar djetić pokraj vode dodje,
Teško se je bio umorio,
Pa razjaše bijesna šarina.
On je sio, malo počinuo,
I tu njemu loša sreća bila,
Ugleda ga baš čolaska vila.
K Marijanu vila dolazila:
„Zdravo bio, neznana delijo!
Otkle jesi, od koje si zemlje?
Kako li se po imenu vičeš,
Otkle tebi debeli šarine?
Poznam vila ja tega šarina.“
Kadar li je djetić razumio,
Pa je tako njome besjedio:
„Da si zdravo, vilo planinkinjo!
Kad me pitaš, ni lagati ne ću.
Ja sam junak iz daleka mjesta,
Baš 'no junak iz grada Prilipa.
A ja jesam roda gospodskoga,
Gospodskoga, pa i junačkoga,
Imam dajka Kraljevića Marka,
To je šarac Kraljevića Marka.“
Kadar li ga vila razumjela,
Za desnu ga ruku uhvatila
I ovako njemu besjedila:
„Zdravo bio, djetić-Marijane!“
Pa još njemu vila besjedila:
„Kako mi je, starac Kraljevića?
A može li više vojevati?
A može li dobro vina piti,
A i turske odas'jecat glave?“
Al joj reče djetić Marijane:
„Dobar ti je starac Kraljevića,
On vojuje i na megdan ide,
Dobro pije crveniku vino,
Dobro s'ječe, a baš turske glave.
On me čeka u gradu Krojanu,

Dok se junak sa vodice vratim.“
Sve jom junak po istini kaže,
Što je došo na vodu Vukovu,
Da prepliva vodicu Vukovu
Za utrgnut cv'jeta pozlaćena.
Kad li ga je vila razumjela,
Ovako je njemu besjedila:
„Marijane, moj sivi sokole!
Nije lako jezer preplivati.
Koliko je u godini dana,
Toliko je proždrla junaka,
Troje duplo ucv'jeli majaka.“
Kad to čuje djetić Marijane,
On ti vilu poslušati ne će,
Neg se bači šarcu u ramena,
Zaćera ga u pusto jezero.
Dozivlje ga vila čolaskinja:
„Bre počuj me, djetić-Marijane!
Kad si tamo naumio poći,
Tiho goni jezer-vodom hladnom,
Ti pritegni uzdu i jendjiju,
Ti pritegni sve četir kolane,
Tako hoćeš jezer preplivati.
Kad se budeš natrag povrćati,
Brže goni jezer-vodom hladnom,
Ti popušti uzdu i jendjiju,
Ti popušti sve četir kolane,
Da b' se šarcu noge zaputile.
Ti potegni sablju od bedrice,
Pa ti s'jeci vodu oko sebe,
Ne bi l' tebe sreća iznosila.“
Dobro junak vilu poslušao,
Kako ga je vila svjetovala.
On prepliva jezer-vodu hladnu,
S ovu stranu, a na onu bandu,
Pa se penje u crljene st'jene,
I on dodje do kamen-pećine,
Pa utrgne cv'jeta pozlaćena.
Turi cv'jeta u džep od dolame,
Pa se skine niz crljene st'jene,

Pa se bači šarcu na ramena,
Zaćera ga u jezero vodu.
Brže goni jezer-vodom hladnom,
Popušti mu uzdu i jendjiju,
Popušti mu sve četir kolane.
Kad je bio nasred vode hladne,
Jezer se je voda uzmutila
Na valove modre i krvave,
Šarcu su se noge zaputile,
Stade tonit šarac od megdana.
Još se šarac po jezeru rve,
Pa da vidiš djetić-Marijana,
Gdje potrže sablju od bedrice,
S'ječe vodu s obe dvije strane.
Tu pomoći njemu ne bijaše,
Dobar mu je šarac potonuo,
Baš potone djetić Marijane,
Zanese ga baš pusto jezero.
Marijanu dobra sreća bila.
Obazre se vila čolaskinja,
Obazre se u pusta jezera.
Kadar nema momka na šarinu,
Svemu se je jadu domislila.
A da vidiš vile čolaskinje,
Gdje ispušti iz ramena krila,
Pa poleti Vukovom planinom!
Viče vila iza svega glasa:
„Gdje ste, vile, tridest posestrima!
Ne vidite l', s njima ne vidjele?
U jezeru jest se utopila,
Utopila golema delija,
A baš sestrić Kraljevića Marka,
A i šarac Kraljevića Marka.
Ak' obazna Kraljeviću Marko,
A da su se oni utopili,
Hoće doći Vukovom planini,
Hoće puštit hrte i sokole,
Hoće hrti vile išćerati,
A sokoli hoće uhvatiti,
S Markom ćemo na čudo udriti.

Trijest vila let'te u jezero,
Trijest vila šarca izvadite,
Ja ću sama Markova sestrića."
Kad su ti je vile razumjele,
Polećeše u pusta jezera:
Tridest vila šarca izvadiše.
Kad su ti ga na kraj isteglili,
Iz šarca su vodu isc'jedili,
Ali šarca hukom zahuknuše,
Skoči šarac ka i prije bio.
Stoji hrška bijesna šarina,
Stoji hrška oko jezer pusta,
Ište šarac gospodara svoga.
U to doba vila iz jezera
Za perčina dotegli Marjana.
Da ko vidi vilu planinkinju,
Gdje se muči s mlad'jem Marijanom,
Mučila se tamo i ovamo,
Dok iz njega vodu isc'jedila,
Triput ga je hukom zahuknula,
Skoči junak ko i prije bio.
Pa je vila njemu besjedila:
„A sad, reče, djetić-Marijane!
Hajde s mirom Vukovom planinom,
Niko tebi nauditi ne će.
Kadar dodješ do grada Krojana,
Pozdravi mi starca Kraljevića,
Da sam jošter u životu vila,
Da ja čuvam na jezeru stražu,
Da sam desnu izgubila ruku
Čuvajući na jezeru stražu."
Potpuno jom momče zahvaljiva
I s vilom se dimno pozdravio,
Pa se bači šarcu u ramena.
Ode junak zdravo i veselo.
On progazi Vukovu planinu,
Više nema vuka ni medjeda,
Zdravo prodje a sve tri planine,
Zdravo spane u polje krojansko.
Kad je bio u polju široku,

Al se njemu pogledati dalo,
On ti vidi golema junaka
Na kobili ko na gorskoj vili.
Pozna junak, poznat ga ne može.
Kadar su se bliže primaknuli,
Kad ti glavom Musa Arbanase,
Mal mu Musa iza glasa viče:
„Kopilane, djetić Marijane!
Oli ćemo cv'jeta pod'jeliti,
Ol junački megdan prokušati?“
Povika mu djetić Marijane:
„Ne budali, Musa Arbanase!
Evo brka, a eto junaka,
A pod tobom hitre bedevije.
Naćeraj je brdim i dolinam,
Ti progazi četiri planine
I zaplivaj u Vukovu vodu,
Pa utrgni cv'jeta pozlaćena,
Pa se zdravo vrni do Krojana,
Pa ti daruj gospodara tvoga,
Ne dam moga, jer mi nije drago.“
Srdan Musa, rodila ga majka!
Na Marjana nagoni kobilu,
A od bedre sablje povadio.
Isto tako djetić Marijane.
Pa se oni sabljam udariše,
Puste sablje oni izlomiše,
Jedan drugom rane ne zadade.
Baš barčaka u travu turiše,
Baš se konji prsim udariše,
A junaci za grla skopaše,
A niz dobre konje poskakaše,
Na junačk'jem nogam ostadoše,
Rvaju se po pustom dolini.
Rvaše se puna dva sahata.
Ma da vidiš čuda velikoga!
Marijan se teško umorio,
Jest b'jelijem balam zabalio,
Jest b'jelijem i polu krvav'jem,
Nije Musa jošter ni b'jelijem.

Vidi Marjan, gdje će poginuti,
Pa povikne, što mu grlo dava:
„O ti Musa, zlo ti jutro bilo!
Ol ne vidiš, s njima ne vidio,
Da se vedro nebo prolomilo,
Łeti munja iz neba visoka,
Ubit hoće i mene i tebe."
Mudar bio Musa Arbanase,
Mudar bio, al se prevario,
Dignu glavu k nebu visokomu.
Što je Musa glavu podignuo,
Marijana malo popuštio,
Marijan ti njega postisnuo.
Obrnu ga s desne na lijevu,
S njim ti udre o tvrdu dolinu,
Koljenim mu na prsi skočio,
Nema kadar nožić povaditi,
Već mu zubim grkljan prekosio.
S njega svuče bijesno od'jelo,
S njega svuče, a na se obuče.
Pa uzimlje ulomak od ćorde,
Musovu je glavu okinuo,
Na bojno je koplje nataknuo.
On poklopi Musovu kobilu,
A za sobom povede šarina,
Pa ga evo poljem širokijem.
Na pendžeru od Krojana bane
Iz durbina u polje gledaše,
Pa ugleda golema junaka,
Pa dozivlje Kraljevića Marka:
„Evo, Marko, Muse Arbanasa,
A za njime tvojega šarina,
A na koplju Marjanova glava."
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
U svomu se srcu uzmućuje.
Do bana je bio dolazio,
Pa iz ruku durbin prihvatio,
Pa on gleda u polju junaka,
Dobro pozna svojega sestrića.
Na to mi se Marko posmjehuje

I ovako banu besjedio:
„Ol ne vidiš, bane od Krojana,
Ol ne vidiš, šinula te guja!
Ono ti je djetić Marijane,
Na njemu je Musovo od'jelo
I on jaše Musovu kobilu,
A na koplje nataknuo glavu.
Kadar dodje djetić Marijane,
Pod njim ćemo konja prihvatiti.
Nemoj njemu ništa divaniti,
Već izvedi lijepu Zlatiju,
Jer je junak trudan i umoran,
Da ti ne bi zametnuo kavgu
U Krojanu, gradu bijelomu.“
U to spane djetić Marijane,
U to spane u rosnu livadu.
Priskoči mu i bane i Marko,
Pa pod njime prihvatu kobilu.
U to djetić razjaše kobilu,
Iz džepa je cv'jeta izvadio,
Daruje ga banu krojanskomu.
Al mu veli od Krojana bane:
„Aferum ti, djetić-Marijane!
A baš si je s mukom zadobio.
Ajde s mirom do Prilipa tvoga,
Pa dobavi kuma i djevera
I ti skupi kićene svatove,
Pa ti dodji po mladu djevojku.“
Al mu reče djetić Marijane:
„Ču li mene, od Krojana bane!
Ja s' odovle ni maknuti ne ću.
Što će meni kumi i djeveri,
Što će meni kićeni svatovi?
Eto kuma Kraljevića Marka,
A djevera poda mnom djogina,
Ja sam, bane, kita i svatovi.
Već mi vodi lijepu djevojku,
Jerbo sam je trudno zadobio,
A baš junak trudno i umorno.
Ako li je izvesti ti ne ćeš,

Sabljo moja, rusa glava tvoja.“
Kadar li ga bane razumio,
On ti ode u bijele dvore,
Pa izvede lijepu djevojku
I njezino prem bijelo ruho.
Marjanova konja izvodiše,
Pa mu s' Marjan baci u ramena,
A za ruku prihvati djevojku,
Pa je baci za se na djogina,
On ne haje za ruho djevojke.
Tu se s njima dimno pozdravio,
Otole se oni opremiše,
Odoše ti iz grada Krojana.
Kudgod idju, do Prilipa sidju.
Počinuli nekoliko br'jeme,
L'jepe Marko svate pokupio
I dobavi oca kaludjera,
A odoše kod crkve Ružice.
Pokrstiše lijepu djevojku.
Ružica joj ime iznosiše,
Oženiše momka i djevojku.

Ljubidrag Niko, br. 30. *Od Gusta Agacija u Dubrovniku.*

70.

Ženidba Miljenka Vojinovića, nećaka Marka Kraljevića.

Lovi lovak Kraljeviću Marko
Po planini, po gori zelenoj,
Sa svojijem Miljenkom neputom.
Love lova, ne gledaju sunce,
Miljenku se pogledati dalo,
Vidi Miljen na zapadu sunce,
Pa poviče tanko iza glasa:
„Ajme, dundo, milo dobro moje!

Lov lovimo, sunce ne gledamo,
Evo žarko na zapadu sunce,
A mi, dundo, konak ne nadjosmo,
Sad kud ćemo, dundo, dobro moje?"
Govori mu Kraljeviću Marko:
„Ne boj mi se, moj Miljenko sinko!
Konak nam je u Budimu gradu,
U sv'jetloga kralja budinskoga,
Ondi nam je konak i večera."
To izrekli, udariše konje,
Okrenuše Budimu b'jelomu.
Kad su bili gradu na poglede,
L'jepo Marko svjetuje Miljenka:
„O Miljenko, moje d'jete drago!
Kad dodjemo gradu na kapiju,
Nać hoćemo sv'jetla kralja straže,
Pitat će nam konje i oružje.
Ne daj, sinko, konja ni oružja,
Na konjima u grad ušetajmo,
A na vratim straže darivajmo.
Kad dodjemo dvore pred kraljeve,
Izić hoće sv'jetla kralja sluge,
Pitat će nam konje i oružje,
Konje dajmo, oružje ne dajmo,
Pod oružjem u dvor ušetajmo.
Dje nadjemo kralja budinskoga,
Gledaj dobro, moje d'jete drago!
Mene Marka, mila dunda tvoga,
Kako s' budem kralju poklanjati,
Kak' ja budem, tako i ti, sinko!
A ti više od dunda tvojega,
Ljubi kralja u bijele ruke
I ti reci kralju budinskomu:
„„Prosti meni, sv'jetla kruno moja!
N'jesam ovdi nikad dohodio,
Od Budima ne znadem adeta,
Ljube li se b'jele noge vaše,
Ja bih vama i to učinio.""
Tijem dodju gradu na kapiju,
Dočekaše sv'jetla kralja straže,

Pitaju im konje i oružje.
Ne da Marko konja ni oružja,
Neg dariva na vratima straže.
I prodjoše gradu kroz kapiju,
Na konjima u grad uhodiše.
Kad dodjoše pred dvore kraljeve,
Izišle su sv'jetla kralja sluge,
Pitaše im konje i oružje.
Konje daše, oružje ne daše,
Pod oružjem u dvor uhodiše
K sv'jetlu kralju u treće tavane.
Kad su došli u treće tavane,
Prema njima kralju išetao.
Marko mu se poklonio l'jepo,
A za njime dijete Miljenko,
Ljubi kralja u bijele ruke.
Miljenko je kralju govorio:
„Prosti meni, sv'jetla kruno moja!
N'jesam ovdi nikad dohodio,
Od Budima adete ne znadem,
Ljube li se b'jele noge tvoje,
A ja bih ti i to učinio,
Ja bih tebi noge poljubio."
Govori mu kralju od Budima:
„O Miljenko, moj labude b'jeli!
Ti si mi se l'jepo poklonio,
Ko da si se ovdi porodio
U Budimu, gradu bijelome."
Pa ih vodi za svijetle sopre,
Za svijetle sopre zasjedoše,
Tu se nosi pivo i jedivo.
Monci služe oko sopre sv'jetle.
Kad evo ti kraljice budinske,
Sestre drage kralja budinskoga,
Pa se njima pokloni lijepo,
Sjede kralju bratu uz koljeno.
Na nju gleda dijete Miljenko,
Omilje mu kraljica budinska,
Sestra draga budinskoga kralja,
Od jada ga zaboljela glava.

Niti pije, niti šta blaguje,
Neg na dunda glavu naslonio.
Govori mu Kraljeviću Marko:
„Što je tebi, moj Miljenko sinko!
Koja se je tebi dogodila?
Al te danas sunce obrvalo
Lov loveći gori po zelenoj?“
Govori mu dijete Miljenko:
„Mili dundo, Kraljeviću Marko!
Nije mene sunce obrvalo
Lov loveći gori po zelenoj,
Neg me mori kraljica budinska,
L'jepa ti je, milosan moj dundo!
Da bi meni Bog i sreća dala,
Da mi bude moja vjerenica.“
Žô to bilo Kraljeviću Marku,
Pa ga bili vrazi naučili
I govori Miljenku neputu:
„Ostavi se, moje d'jete drago!
Ti ne gledaj kraljicu budinsku,
Ne da kralju rodjene sestrice
Za nijednog na sv'jetu junaka,
Kojeg nije porodila majka
I junačk'jem postisnula pasom,
Da on podje u zelene luge,
Čak daleko pod Orlove St'jene,
Dje orlova provire vodica,
Koja baca valove krvave
I udara u Orlove St'jene.
Ko prepliva studenu vodicu
Pod oružjem i pod kabanicom,
I pod puškom malom i velikom
I svijetlom sabljom okovanom,
Da ispliva u Orlove St'jene,
Pak se penje u St'jene Orlove.
S onu stranu St'jena Orlovijeh,
Ondi cvati Petrovo cvijeće.
Ko ubere cvijeća Petrova,
Donese ga Budimu b'jelome,
Š njim daruje kralja budinskoga,

On će njemu rodjenu sestricu
Za njegovu mladu vjerenicu."
Muči Miljen, ne govori ništa,
Erbo misli, da će biti tako.
Sve to kralju od Budima gleda,
Pak dozivlje Kraljevića Marka:
„Što je tvomu neputu Miljenku,
Što je na te glavu naslonio,
Niti pije, niti šta blaguje?"
Laže Marko kralju budinskomu:
„Ništa, kralju, sv'jetla kruno moja!
Nego danas gori po zelenoj
Žarko ga je sunce obrvalo,
Pak ga malo glava zaboljela."
Kad to čuje kralju od Budima,
Iza sopre na noge skočio,
Pa mladjijem zapovijed dava,
Da odvedu Marka i Miljenka
U odaje na meka dušeka,
Da s' odmore i borave sanka.
U odaju odveše Miljenka,
Staviše ga na meke dušeke,
Pokraj njega Kraljevića Marka.
Marko trudan i umoran bio,
Zaspa Marko kako zaklan da je.
Svi pospali po dvoru kraljevu,
Ma ne spava dijete Miljenko,
Neg se meka diže iz dušeka
I kraljeve dvore prošetao
Brez dubl'jera i brez kalauza,
I nadje se pred dvorom kraljev'jem.
Kad se nadje u mermer-avliji,
Tu iznadje vrana konja svoga
U avliji kralja budinskoga.
Iz avlije konja izvodio,
Meće mu se Miljen na ramena,
Udari ga preko b'jela grada
I otide zelene u luge.
A on Marko čudan san sasnio,
Da je imo sivoga sokola

Kod njegova ramena desnoga,
Da je njemu soko poletio
Čak daleko za goru na vodu,
U hladnu se vodu utopio,
Da ga veće nije ni vidio.
Od sna se je plaho razbudio,
Pak govori Kraljeviću Marko:
„O Miljenko, moje d'jete drago,
Što sam snio i u snu vidio!
Da sam imo sivoga sokola
Kod mojega ramena desnoga,
Da je meni soko poletio,
Na daleko za goru na vodu,
Da s' u hladnu vodu utopio.
Moj Miljenko, što bi ovo bilo?"
Al se Marku niko ne ozivlje.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Da se njemu niko ne ozivlje,
Stade pipat po meku dušeku,
To t' Miljenka u dušeku nema.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
U srcu se junak zabolio,
Od očiju suze oborio,
Plače Marko svojega neputa:
„Ajme meni, do Boga miloga!
Ko će doći Karlovcu b'jelomu,
K sestri mojoj, majci Miljenkovoj?"
Kako cvili Kraljeviću Marko,
Čuo ga je kralju od Budima,
Skočio se na noge lagane,
Iz dušeka, u čemu se nadje,
S voštenijem u ruci dubl'jerom,
Na odaju Kraljeviću Marku
I govori kralju od Budima:
„Što je tebi, Kraljeviću Marko!
Što je tvomu Miljenku neputu?
Ali ti je Miljen preminuo?"
Ali mu je Marko govorio:
„Prodji me se, sv'jetla kruno moja!
Dobavi me voštena dubl'jera,

Da ja bacam ruho i oružje,
Da otidjem za gore na vode,
Bit će mi se Miljen utopio."
Kad to čuje kralju od Budima,
Tešk'jem se je čudom začudio,
Pa mu nosi voštena dubl'jera.
Brzo se je opravio Marko,
Na se oblači svoje ruho tanko
I njegovo oružje svijetlo.
Sluge su mu konja izvodile,
Metnuo se konju na ramena
I otide za goru na vodu.
A Miljenko, jadna njemu majka!
Prije zore na vodu dopane,
Prije zore dobra dva sahata.
Ukraj vode konja ostavio,
Bacio se u vodu studenu
Pod oružjem i pod kabanicom
I pod puškom malom i velikom,
I pod britkom sabljom okovanom.
Misli Miljen, da će preplivati.
Dobro pliva do sred vode hladne.
Kad je bio nasred vode hladne,
Uzavrela voda na valove,
Na valove modre i krvave,
Triput gore bilo, nego prije.
Ruho mu se vode napojilo
I njegovo svijetlo oružje,
Veće jadan plivati ne može,
Priteško mu ruho i oružje.
Š njim okreće studena vodica,
Obrće ga tamo i ovamo,
Dokle ga je u dno obrnula.
Tonut stane, jadna njemu majka!
Ištom zora zabijeli b'jela,
U to doba Kraljeviću Marko
Vidi dobra konja Miljenkova,
Dje je vezan ukraj vode hladne,
Pa je konju Marko besjedio:
„Dje s', dorate, moja brza vilo!

A dje ti je jadan gospodare?“
Dorat zvižde i u vodu gleda
I on kaže, da se utopio.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Sebe svlači do košulje tanke,
Pa se baci u vodu studenu.
Pliva Marko kako b'jela vila.
Kad je bio posred vode hladne,
Dobro svane i sunce ograne,
U vodu se hladnu zagledao,
Pod sobom je Miljenka vidio.
Njori Marko vodi u dubine,
Miljenku se kosa dobavio,
Za kose ga rukom uhvatio,
Pa ga vuče iz vode studene.
U to doba kralju od Budima
Su svojijeh dvanaes momaka,
Viče kralju tanko glasovito:
„U životu je li ti Miljenko?“
Govori mu Kraljeviću Marko:
„Bog će dati, sv'jetla kruno moja!
Bog će dati, da će dobra biti,
Nit se miče, niti sobom tiče.“
Kad iz vode istegnu Miljenka,
Dvije vatre ognja sastaviše,
Medju ognje postave Miljenka,
Obrću ga s desne na lijevu,
Oko živa ognja prigrijali.
Izišla su puna dva sahata,
Nit se miče, niti sobom tiče.
Kad vidio Marko Kraljeviću,
Cmili Marko kako zmija ljuta,
Kose kida, grdi svoje lišce:
„Ajme meni, jadna moja majko!
Ko će poći bijelu Karlovcu?“
Kad su prošla puna dva sahata,
Miljenko se micati počeo
I svoje je oči otvorio.
Kad vidio kralju od Budima,
Da je Miljen u životu bio,

Šalje monke put Budima grada,
Da dovedu prebrze kovčije,
A i štogod od potrebe što je,
Što će kr'jepit na vodi Miljenka.
Sluge sv'jetla kralja poslušale,
Hitro podju Budimu b'jelome,
Dovedoše prebrze kovčije
I sve, što je kralju naredio.
Brzo došli, kovčije doveli
I ponude od potrebe što je.
Na vodi ga malo potkr'jepiše,
Pa ga meću u kovčije tanke,
Odvedu ga Budimu b'jelome
U odaju kralja budinskoga.
Dobavili hitre medikare,
Da vidaju mladoga Miljenka.
Oko njega obl'jeće kraljica,
Sestra draga kralja budinskoga.
Glas do glasa, junak do junaka,
To se čulo u Karlovcu b'jelom
Do bijele kule Vojinove.
Obaznala Miljenkova majka,
Sestra draga Kraljevića Marka.
Ne kazaše, kakono je bilo,
Neg rekoše, da je preminuo
U kraljevu dvoru bijelome.
Te žalosti ko nije vidio,
A od jadne Miljenkove majke,
Toga niko kazat ne umije.
Da s' od grada ne skupe gospoda
U tanahne dvore Vojinove
Tažit jadnu majku Miljenkovu,
Gotovo se pomamiti ćaše.
Ali vele gospoda od grada:
„Umiri se, Miljenkova majko!
Umiri se, nije preminuo,
Vet boluje u kuli kraljevoj,
U Budimu, gradu bijelome.“
Al im ona da vjeruje ne će,
Sva se u crno ruho oblačila,

Sluge su joj konja opravile.
Sva u crnu kako kukavica
Bacila se konju na ramena
I otide put Budima grada.
Zdravo dodje Budimu b'jelome
Na kapiju kralja budinskoga,
Dje se straža na kapiji šeta.
Božiju mu pomoć nazivala:
„Bog na pomoć, sv'jetla kralja stražo!
Bi li meni pokazao pravo,
Ko premine u dvoru kraljevu,
Ovo vr'jeme od petnaes dana,
Koga li su izn'jeli iz grada?"
Govori joj sv'jetla kralja straža:
„Zdravo bila, siroto djevojko!
Kad me pitaš, kazat ću ti pravo.
Odi nije niko preminuo
U kraljevu dvoru bijelome,
Nit su koga izn'jeli iz grada,
Neg boluje jedno monče mlado,
Ima dunda Kraljevića Marka,
On je roda od Vojinovića,
Po imenu dijete Miljenko
Iz Karlovca, bijeloga grada."
Kad to čula Miljenkova majka,
Stoprv u nju duh uljego bio,
Ruku baca u džepe svilene
I povadi dvadeset dukata
I dariva na vratima stražu:
„Na ti ovo, sv'jetla kralja stražo!
Ako Bog dâ, da bude istina,
Kad se vratim od Budima grada,
Onda ću te darivati bolje."
Tijem podje gradu kroz kapiju.
Dokle dodje pred dvore kraljeve,
Na prozoru kraljica djevojka,
Sestra draga kralja budinskoga.
Kad vidjela Miljenkovu majku,
Miljenka je dozivat stanula:
„O Miljenko, milo moje drago!

Nu t' odovud drage sestre tvoje,
Sva u crnu ruhu obučena."
Kad to čuje mladjahni Miljenko,
Kraljici je Miljen govorio:
„Otkle sestra, draga dušo moja!
Kad ja nemam brata ni sestrice?"
Pa iznosi na prozore glavu.
Kad vidio milu svoju majku,
Pa govori kraljici budinskoj:
„Ajme meni, draga moja dušo!
Ovo ti je mila moja majka."
Pa potrče kuli niz skaline
I Miljenko i djevojka mlada,
Pa se majci poklone lijepo.
Pod njom dobra konja uhitiše,
Sa konja je na ruke primiše.
Ide majka zagrlit Miljenka,
Da ga ljubi lišce u bijelo,
Ali prije na zemlju padnula.
Prepade se kraljica budinska,
Ona misli, da je preminula.
Uzeše je ruke na bijele,
Uniješe dvore u kraljeve,
Staviše je meke na dušeke.
Dobaviše hitra medikara,
Da joj nude i ponude dade.
A oko nje obl'jeće kraljica,
Dok ustane Miljenkova majka
Iz onoga mekoga dušeka,
Pa se šeta po dvoru kraljevu
S dragom sestrom kralja budinskoga
I s Miljenkom, sinom rodjenijem.
Tu su stali nedjelju danaka,
A Miljenko kralju govorio:
„Sv'jetli kralju, vjerna šuro moja!
Ja ću poći put Karlovca s majkom.
Neton zdravo u Karlovac dodjem,
Po Karlovcu kupit ću svatove,
Nadaj mi se u prve nedjelje."
To izreče, pa se opraviše.

Monci njima dobre konje izvedoše,
Baciše se konjma na ramena,
Sv'jetla kralja pratiše ih sluge
I kraljica djevojka lijepa.
Sve ih prati gradu kroz kapije,
Na kapijam straže darovaše
I podjoše zdravo i veselo.
Kraljica se u Budim vratila
Sa njezin'jem moncim i dvoranim,
A Miljenko u Karlovac dodje.
Za malahno Miljen počinuo.
I to vr'jeme za dugo ne bilo,
Kupi Miljen kićene svatove
Sve po pušci i po desnoj ruci,
Sve po izbor plemiće junake,
Dobre konje trećom potkovane,
Koji mogu stignut i ubjegnut.
Pa otide iz Karlovca grada,
Zdravo dodje Budimu b'jelome.
Lijepo ga kralju pričekao,
U bijele dvore ubjegnuli,
A za pune sopre posjednuli.
Tu se čini veliko veselje,
Kralj udava rodjene sestrice.
Tu su stali dva tri b'jela dana.
Kad to vidje dijete Miljenko,
Haber dava svatskome čaušu.
Čauš viče tanko, glasovito:
„O na noge, svi moji svatovi!
Braćo moja, konje otpravljajte,
Da idemo, da mi putujemo.
Za Miljena misliti će majka
I za naska, njegove svatove,
Da po putu n'jesmo poginuli,
Da nas nije kogod napadnuo,
Oteo nam blago i djevojku.
Vet na noge, sivi sokolovi!“
Kad to čuli kićeni svatovi,
Svi svatovi na noge skočiše,
Svoje dobre otpravljaju konje,

A iz dvora iznose darove.
Svakoga su l'jepo darovali,
Svakom dali, što je za kog bilo,
Baš i Marku Miljenkovu kumu,
Kraljeviću Miljenkovu dundu,
A djeveru pod v'jencem nevjestu
I uza nju nebrojeno blago
I tanahno u sanducim ruho.
Zdravo idu gradu kroz kapiju
Put Karlovca grada bijeloga.
Zdravo idu put Karlovca grada,
A prate ih hiljada soldata,
Što ih sv'jetli kralju opremio,
Da ih prate na pogled Karlovcu.
Kad su bili Karlovcu na pogled,
Soldati se na se uzvrnuše,
A Miljenko u Karlovac dodje,
Zdravo svoje dovede svatove
I kraljice pod v'jencem djevojke.
Tu izadje malo i veliko,
Da mi gleda kitu i svatove
I kraljicu nevjestu pod v'jencem.
Kad dodjoše dvore pred bijele,
Miljenkova išetala majka,
Pod nevjestom konja uhitila,
A kraljicu na ruke primila:
„Dobro došla, draga nevo moja!“
Pa je vodi dvore u bijele.
Tu se čini veliko veselje,
U Miljenka, u dvoru bijelu.
Kad se mrkla nojca prihvatila,
Razd'jele se kićeni svatovi,
Svaki ide b'jelu dvoru svome.
Osta Miljen s milom majkom svojom
I s kraljicom, njegovom ljubovcom.
I oni se l'jepo milovali
Kak' u glavi crne oči svoje.
Umriješe, ne prekoriše se.

Glavić Baldo Melkov, sv. LV. i LVI. br. 159.

Od Anice Begin iz Luke na Šipanu.

-⁂-

71.

Smrt Marka Kraljevića.

Konja kuje Kraljeviću Marko,
Konja kuje, staru majku kune:
„Bor te ubio, stara moja majko!
Što m' ne rodi brata ol sestricu?
Bratac bi mi konja potkovao,
Sestrica bi nogu podržala
I moga bi konja napojila.“
Ma mu stara majka govorila:
„Ne kun', Marko, moj jedini sinko!
Ja sam tebi brata porodila,
Brata tvoga, dijete Miloša,
A i tvoje rodjene sestrice,
Andjeliju, tvoju selu dragu.
Ali su ih Turci zarobili,
Tvoju seku od sedam godina,
Tvoga brata od dv'je godinice.
Sad ih kažu, moje d'jete drago!
Tamo nedje u gori zelenoj.“
Kad od majke toga čuo Marko,
Pa je svojoj majci govorio:
„O starice, mila moja majko!
Um'jesi mi laku brašenicu,
Pursati mi pretila djogina,
Spravljaj meni, što je za junaka,
Pa ću iskat brata rodjenoga,
Brata moga i sestru rodjenu.
Oću poći, ako ne ću doći.“
Ma ga moli stara svoja majka:
„Ostavi se, ako Boga znadeš!
Ne id', Marko, moj jedini sinko!
Ti ćeš poći, ma mi ne ćeš doći.“
Ma je staru umolio majku,
Da će poći, ak' i ne će doći.
Stara majka toga ne scijaše,

Ne scijaše, s manje ne mogaše,
Umijesi laku brašenicu.
Pursati mu pretila djogina,
Spravlja majka, što je za junaka.
I stavlja mu jedan vardak vina,
Pa mu majka blagosove dava:
„Ajde s Bogom, moj jedini sinko!
U putu ti dobra sreća bila,
A nesreća svoj put odmicala.
Dušmani ti pod nogama stali
Kako konju čavli i potkovi.“
Otole je Marko odlazio,
Pa on podje put gore zelene.
Kad je došo u goru zelenu,
Tad je Marko zapjevao tanko
I zazivlje svog rodjenog brata,
Brata svoga i sestru rodjenu:
„O moj brate, dijete Milošu!
Sejo moja, Andjelija mlada!
Ak' ste djegod u gori zelenoj,
Kaž'te mi se, Bog vas ne ubio!
Evo vama brata rodjenoga,
Vašeg brata Kraljevića Marka.“
Kako pjeva Kraljeviću Marko,
Sva se gora razliježe glasom,
Al ne čuje seka Andjelija,
Jer daleko tvrdi sanak spava.
Al ga čuje Miloš iz gorice,
A ne pozna roda ni plemena,
Neg sve misli prijevara da je,
Pa se ne da lako prevariti.
On uzimlje svoga čeverdala,
Pa ga penje i vatru mu dava,
Te pogodi Kraljevića Marka
U zlo mjesto, u čelo bijelo.
Mrtav Marko niz djogina pade.
Kad to vidje dijete Milošu,
Ode vidjet golema junaka.
Još ga Miloš u životu nadje,
Pa ga pita, ko je i otkle je,

A Marko mu po istini kaže.
Tu je Miloš upoznao Marka.
Kad poznade svog rodjenog brata,
Udari se šakom u čeloce:
„Ajmeh meni, što sam uradio?“
Pa je svome·bratu govorio:
„O moj brate, Kraljeviću Marko!
Vrlo t' su te vrazi donijeli,
A u goru na me nanijeli.
Jesu li ti rane od vidanja?“
Al mu veli Kraljeviću Marko:
„O moj brate, dijete Milošu!
Nijesu mi rane od vidanja,
Neg su meni rane od umrća.
Umrijet ću, ozdraviti ne ću.
Neg moj brate, dijete Milošu!
Nadji, brate, seku Andjeliju,
Pa ti ajde k staroj našoj majci.“
Kad je brate brata razumio,
Ode naći seku Andjeliju.
Oda sna je seku probudio
I k svojemu bratu dovodio,
Pa se seka s bratom oprostila,
D'jete Miloš i s Andjom i s Markom.
Oba brata seji govorila:
„Ajde, sejo, dvoru bijelome,
B'jelu dvoru naše stare majke,
Neka si joj staroj razgovorom.“
Miloš uze noža pozlaćena,
Sama sebe u srce udrio,
Mrtav brate pokraj brata pade.
Kad vidjela sestra Andjelija,
Roni jadna suze od očiju,
Pa uzimlje bratino oružje,
Njim u zemlji jamu iskopala,
Svoju braću u nju pokopala.
Pa mi ode dvoru bijelome
Staroj svojoj na tragove majci.
Kad je bila dvoru na poglede,
Svoja mi je ugledala majka,

Pa je stara šćercu poznavala,
Suproć njoj je stara išetala.
Ruke šire, u lišca se ljube,
Pitaju se za svoje zdravljice.
Stara pita za dva sina svoja,
A njoj šćeri po istini kaže,
A da su joj oba poginula.
Kad to čuje ostarjela majka,
Pokukala kako kukavica,
A zavila kako lastavica
I ovako majka govorila:
„Ovako se svakome dogadja,
Ko ne sluša svoje starješine.“

Glavić Baldo Melkov, sv. XCI. br. 270. — *Od Jele Gundić iz Dubrovnika.*

72.

Smrt Marka Kraljevića.

(Malo drukčije.)

Gorom ide Kraljeviću Marko,
Gorom ide i goru proklinje:
„O prokleta gorico zelena!
Da ti nemaš bunar vode ladne,
Da bi vranca napojio konja,
Konja vranca i sebe junaka.“
Iz gore mu niko progovara:
„Ne kun' goru, Kraljeviću Marko!
Ne kun' goru, nî ti gora kriva,
Neg ti ajde malo ponaprvo,
Pa ćeš naći bunar vode ladne.
Ti ćeš vrana napojiti konja,
Konja vrana i sebe junaka.“
Kad je Marko riči razumio,
Pa on ide malo ponaprvo,
Pa nalazi Dunaj vode ladne,
Pa je Marko konja napojio,

Konja vrana i sebe junaka.
Kad se Marko vode napojio,
U Dunaju vodu zamutio,
Oko vode ruže polomio,
Pak je meće u Dunaj u vodu.
Misli Marko, da niko ne vidi,
Al sve gleda planinkinja vila.
Pa je Marko konja uzjašio
I on idje goricom zelenom.
Kad je vila njega opazila,
Govori mu planinkinja vila:
„Stani, kurbo, Kraljeviću Marko!
Neka tvoju ja odsičem glavu,
Kad si meni ružu polomio,
U Dunaju vodu zamutio."
Za to Marko haje i ne haje,
Već goricom tihim glasom piva.
Jopet mu je vila besidila:
„Stani, kurbo, Kraljeviću Marko!
Neka tvoju ja odsičem glavu."
Za to Marko haje i ne haje,
Već on idje goricom zelenom.
Tu je malo postanulo vrime,
Teško Marka zabolila glava.
Trećim mu je putem besidila:
„Stani, kurbo, Kraljeviću Marko!
Neka tvoju ja odsičem glavu,
Ne ćeš doći bilem dvoru svome."
Još je vila u tom riči bila,
Mrtav Marko pod konjica pade
I umire, pokojna mu duša!

Ivančić Hanibal, br. 60. *Od Ivana Radića iz Bogomolja na Hvaru.*

DODATAK.

1.

Rodjenje Marka Kraljevića.

O rodjenju Marka Kraljevića mogu se još zabilježiti pjesme u Ilića II. br. 1., 2. i 5.; u Popijevkama slovinskim br. 39. (str. 104—105) i u Tommasea br. 140.

U Ilića br. 1. (iz Slavonije — od Stanka Jankovića; st. 300) zabasala u gorici vila, tražeći hlada sobom govorila:

„Bože mili, čuda golemoga!
Gdi u gori hlada ne imade,
Niti hlada, nit vodice hladne.
Da se gdigod ja odmorim jadna
I napijem hladjene vodice."
Istom vila u riječi bila,
Puhnu vitar i donese glase
Od sestrice vile Slavonkinje
I gospoje zelenih dubrava:
„Nemoj, seko, tugom tugovati,
Štono hlada i vodice nemaš;
Porodit ćeš sina Usejina,
Koji će ti hladak načiniti
I staricu vodom podvoriti,
Podvoriti i bolnu tišiti."
Istom vila u riječi bila,
Kad se čedo na svit porodilo,
Porodilo i krstom krstilo.
Lipo mu je ime nadivala,
Lipo ime Kraljeviću Marko.
Kum mu biše Miloš Obiliću,
A prikumak Vuče Brankoviću.
Kad se dite pokrstilo biše,
Svomu kumu ovak' govorilo:
„Davor kume, Miloš-Obiliću!
Daj mi hleba i čuturu vina,
Da se mladjan s vinom pokrijepim,
A sa hlebom da si glad utišim."

Kum mu daje i piti i jesti, pa ga šalje u goricu s marvom. Kad je bilo oko pola dana, jadan Marko i gladan i žedan. Otide kumu Obiliću i opet ga moli, da mu dâ jesti i piti. Na to se kum rasrdi, pa ga goni u goricu i gladna i žedna.

Tužan Marko po gorici lita,
Dosta gladan, a poviše žedan,
Kukajući kano kukavica,
Pocikujuć kano kurjačica.
U tome ga sreća nanijela,
Nanijela na mladu čobančad.
Po pol dana vrime od užine
Jadan Marko zamoli pastire,

Da mu dadu štogod užinati,
Užinati, žedna napojiti.
Al i ovi srca ne imaše,
Već ga gone i gladna i žedna.
Jadan Marko od umora pade
I dopade do vodice hladne.
Kada vrelu da vodicu grabi,
Al nuz vrelo vila podgorkinja.
Ne zna Marko, što bi započeo,
Što li tužan sada učinio.
Sve je misli na jednu smislio,
Pa je vili hladak načinio,
Da joj sunce lice ne opali
I lipote mlade ne ukrade.
Hladak pravi od šumskoga cvića,
Od šimšira i od jergovana.
Kad se vila od sna probudila,
Spazi Marka gdi vodicu grabi,
Pak ga pita tanko glasovito,
Glasovito i k tom ponosito:
„Davor Marko, uboga siroto!
Tko je meni hladak načinio,
Načinio od šumskoga cvića,
Od šimšira i od jergovana."

Marko odgovori, da je on to učinio. Na to se vila smilovala i zapita Marka:

„Davor Marko, siroto uboga!
Što ti želiš, da ti ja učinim?
Il ćeš blago, il jakost na sablji,
Ili ljubu, il šarca konjica?"
Na to Marko vili progovara:
„Kako pravo, tako bila zdravo!
Ne ću blaga, nego britku sablju,
Ne ću ljubu, nego konja šarca,
Da ja idem za cara na vojsku,
Da iskupim majku iz sužanjstva
I da budem junak na mejdanu,
Na mejdanu, delijam poznanu."

Kad mu vila sve to obeća, ljubi Marko posestrimu vilu sve u ruke i bijele skute,

Pa on ide u viline dvore,
Kog čuvaju do sedam zmajeva.

Vila mu dade konja i odoru, uz konja sablju demeškinju, a uz sablju dva noža potajna, „pa ga šalje u careve dvore, da ga care vidi nagizdana."

Kad je Marko konja uzjašio,
Konjic mu je lipo besidio:
„Gospodaru Kraljeviću Marko!
Pusti meni uzdu do kolina,
Da ja mladjan mogu izmicati.
Skini doli zlaćene mamuze,
Da me mlada kako ne ubodeš.
S livom rukom za grivu se drži,
A desnicom sablju demeškinju,
Pa ti sici granje i omlaće,
Koje bi nam prohode pričilo,
Da ja konjic mogu izmicati,
Izmicati do careva dvora,
Dok ti nije majka poginula
Od carevih paša i vezira."

Kad Marko dodje u careve dvore, dobiva od cara ljubu Andjeliju, „koja nije jošte obljubljena", i uz ljubu tri bijela grada, dva na moru, jedan na Dunavu, i u svakom tri tovara blaga. Majka mu je u tamnici davno preminula. To se Marku na žao dalo, pa odsiječe glavu caru i ode s ljubom

Andjelijom do vilinih dvora. Ljubu ostavi kod posestrime vile, dok on ide do svojega kuma Miloša Obilića i prikumka Vuka Brankovića, da mu dadu kršteno zlamenje i da vidi, gdje se rodio. Vila ga opremi na put s lijepim savjetima i mudrom naukom:

„Čuješ, Marko, čuješ pobratime!
Kada budeš ti kod tvojeg kuma,
Treba tebi da se dobro vladaš
I da kuma u desnicu ljubiš,
Kum bo ti je i otac i majka,
On bo znade tvoje porodjenje
I imade kršteno zlamenje,
Koje čuva, dok ti ga ne dade.
Kume će te rado dočekati,
Jer je Miloš dika od junaka.
Al se čuvaj, Kraljeviću Marko!
Al se čuvaj tvojega prikumka,
Jer je Vuče vira i nevira,
Tražit će te pogrditi mlada.
Ne pij s njime crvenike vina,
Nit se pušćaj s njime u inade.
Nije Vuče junak od mejdana,
Već je Vuče lija iz potaje,
Tražit će te uvriditi, Marko!
Uvriditi, a i poniziti,
A s njime se boriti ne smiješ,
Jer je Vuče tvoj kršteni kume,
Kršten kum je i otac i majka,
Kum je više nego virna ljuba.“
Kad je Marko vilu razumio,
Ljubi njojzi čelo djevičansko,
Njojzi čelo, Andjeliji srce
I nuz srce i desnicu ruku.
Pa on skače na šarca konjica
I odjezdi Mrnjavića dvoru,
Al su dvori travom zatravili
I putniku stanak uskratili.
Ni u njimi starih roditelja,
Ni sestrica, ni braće mladjane,
Samo tužne ptice zlokobnice,
Tužne ptice sove i gavrani.
Kad to Marko tužan ugledao,
Okrenu se do kumovih dvora.
— — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
Lipo kume Marka dočekao,
Još je lipše Marka počastio,
Pa mu daje kršteno zlamenje
I obića kod vjenčanja kumstvo.
To je Vuku i pomučno bilo,
Pa on zove Kraljevića Marka,
Da s njim pije crveniku vino
I divani o njegovom rodu,
Ne o rodu, veće o porodu
I krštenju Kraljevića Marka.
Al to Marko čuje i ne čuje
I tajno se Vuku podsmihuje,
Pa on ljubi kuma u desnicu,
Pa odjezdi svojoj Andjeliji.

Istu pjesmu čuo je Ilić i od nekoga slijepca, samo joj je početak drukčiji:

U Prizrenu, gradu bijelome,
Sanak snila ljuba Mrnjavića,
Sanak snila, u sanku vidila,
Da je ljuta zmaja porodila,
Koji turske odsicaše glave.
Kad je jutrom danak osvanuo,
Tužila se ljuba Vukašinu,
Što je snila, u sanku vidila.
Al govori Vukašine kralju:
„Vjerna ljubo, od Prizrena sunce!
Što si zmaja u sanku vidila,
To ćeš rodit silena junaka.
Što je Turkom odsicao glave,
To će mladjan Turčinu prebići,
Turci će mu gradove diliti,
Tri na moru, jedan na Dunavu.“
Tomu malo postajalo vrime,
Al porodi sunce od Prizrena,
Al porodi čedo Vukašinu,
Lipo čedo jošte nerodjeno,
Nerodjeno i još nevidjeno.
Kum mu biše Stipanu Uroša,
Silni care od zemlje slovinske,
Od slovinske i od potplaninske.
Lipo mu je ime nadivao,
Lipo ime Kraljeviću Marko.

*

U Ilića br. 2. (iz Velike u Slavoniji — od Antuna Bošnjakovića; st. 114) Kraljević je Marko muško čedo „tanene Vlahinje,“ koje je promijenio kum Grčić Manojlo.

U pjesmi br. 5. (iz Banovaca u Slavoniji — od Martina Grgaševića; st. 670) Vukašin Kralj piše knjigu lijepoj Grloljubi „u bijele od Prilipa dvore“, da bi izdala Momčila vojvodu.

Kad je ljuba knjigu razumila,
Sve je misli na jednu smislila,
Pa se šeće doli niz čardake,
Pa prolazi kroz travne avlije
I prolazi duge konjarice,
Dok ne najde Momčilova konja.
U Momčila dobar dorat bio,
Dobar dorat, konjić od mejdana,
U dorata ta šesnaest krila,
Da je brži od šetnaest konja
I od iste ptice berendjuše.*
Gledala ga Grloljuba ljuba,

---

* O toj ptici „berendjuši“ ima u Ilića osobita pjesma: „Mermed i ptica berendjuša“ br. 36. (iz Velike u Slavoniji — od Jose Bošnjakovića; st. 137), iz koje se razbira, kakve su to ptice. Pjesma glasi ovako:

Tri su gore usporedu rasle,
U njima se troji ptići legli.
Jedni ptići bili labudovi,
A drugi su šareni zmajevi,
A treći su sive berendjuše,
Berendjuše, ptice umiljate.
Ta kljun im je od suvoga zlata,
Papci su im od vindi korenja,
Pusta krila biser i kamenje,
Dva im oka dva draga kamena,
A na glavi kruna od bisera,
U kljunu im zrnje bimbirovo.
Bimbir jedu, hladnu rosu piju
I buduća svitu navišćuju.
To se čudo do cara pročulo
I u carskom ta svetlome dvoru.
Car bi rada pticu berendjušu,
Car bi rada, al s' ufatit ne da.
Misli care misli svakojake,
Pa dozivlje tu sv'jetlu gospodu,
Pa gospodi ovak' bjesedio:
„Virne sluge, vi svitla gospodo!
Tko bi meni pticu ufatio,
Pticu malu sivu berendjušu,
Kojoj kljun je od suvoga zlata,
A papci joj od vindi korenja,
Pusta krila biser i kamenje,
Dva im oka, dva draga kamena,
A na glavi kruna od bisera,
A u kljunu zrnje bimbirovo.
Bimbir jedu, hladnu rosu piju,
I buduća svitu navišćuju.
Koj' bi mi ju junak ufatio,
Dao bi mu tri tovara blaga
I dao bi tri bijela grada.
Tri su grada, tri siva sokola,
Dva na Savi, treći na Vrbani,
I nuz oto kćercu jedinicu,
Nek mu bude ljuba i gospoja.“
Kad su čula ta svitla gospoda,
Kad su čula, što im želi care,
Sva gospoda k zemlji pogledaše,
Sam ne gleda Mermede telaru.
Pa on misli misli svakojake,
Pa sve misli na jednu smislio,
Pa on ode u goru zelenu,
Pa on traži pticu berendjušu.
Tražio ju do tri b'jela dana,
Tražio ju, nigdi ne stanuo,
Nit se junak gdigod odmorio.
U tom prošla tri bijela dana,
Nigdi ptice čuti ni viditi,
Da kamo li pticu ufatiti.
To j' Mermedu i pomučno bilo,
Pa on kune svoju hudu sreću:
„Srećo moja, voda te odnela!
A ti glavo, odsjekli te Turci.
Moje t'jelo, pojeli te vuci,
Moje oči, ispile vas vrane,
Kad ne znate berendjuše naći.“
Istom junak u riječi bio,
Al eto ti iz gorice glasa:

Pa palila prijašnicu sviću,
Pa popali sve šesnaest krila.
A kada je krila popalila,
Ona vadi nože iz nidara,
Zabija mu nože u kopite,
Da se doro uticat ne može.
U Momčila dvanaest hrtova,
Brži hrti od perjatih ptica,
Brža himba od brzih hrtova,
Otrova mu dvanaest hrtova.
Pa se vraća u gornje čardake,
Pa uzima divit i artiju.
Piše knjigu Vukašinu kralju,
U knjizi je kralju govorila:
„Svitla kruno, Vukašine kralju!
Daj ti zovi na mejdan Momčila,
Lasno ćeš mi pridobit Momčila.“

„Ne budali, Mermede telaru!
Već ti idi dvoru bijelome,
Pa ti sjedi, pa ti kruha jedi,
Pa ti lezi, te sanak probavi,
Pa uzimaj hrte i ogare,
Iz bedena sive sokolove,
Pa ti hajde u goru zelenu.
Pušćaj hrte ukraj gore crne,
A ogare po pol gore crne,
Sokolove nebu pod oblake.
Hrti će ti pticu opaziti,
A ogari pticu poterati,
Sokolovi pticu ufatiti,
Ufatiti i k tebi nositi.“
Kad to čuo Mermede telare,
Što govori vila iz gorice,
Ode mladjan dvoru bijelome,
Pa on sjede, pa on kruha jede,
Pa on leže, da sanak probavi,
Pa uzima hrte i ogare,
Iz bedena sive sokolove,
Pa on ide u goru zelenu.
Hrte pušća u kraj gore crne,
A ogare po pol gore crne,
Sokolove nebu pod oblake,
Pa on čeka na carsku lovinu.
Hrti su mu pticu opazili,
A ogari pticu potjerali,
Sokolovi pticu ufatili
I Mermedu telaru donili.
Kad je Mermed pticu ugledao,
Mnogo se je junak začudio.
Lepa ptica kano devojčica,
Da je lepše na 'vom svetu nije.
Ta kljun joj je od suvoga zlata,
A papci joj od vindi korenja,
Pusta krila biser i kamenje,
Dva joj oka dva draga kamena,
A na glavi kruna od bisera,
A noge su zlatne i srebrene,
Od šta care još ni čuo nije.
U kljunu joj zrno bimbirovo,
Bimbir jede, hladnu rosu pije
I buduća svitu navišćuje.
Kad je Mermed pticu pregledao,
Lepo ju je junak uvezao
Zlatnim koncem i svilnom maramom,
Da je živu ta caru donese.
Kad Mermeda care ugledao,
Ponešto se biše uščudao,
Pa sve skreće, da on ptice ne će,
Da je ptica u veliku c'jenu.
To j' Mermedu i požao bilo,
Pa govori 'holo silovito:
„Mili Bože, na svemu ti hvala!
Al ni hvala caru gospodinu,
Jere me je mlada prevario,
Prevario, dušu izgubio.“
Kad je čuo care gospodine,
Što govori Mermede telare,
To je njemu vrlo žao bilo,
Jer su bila sva svitla gospoda,
Kad je care dare obićao,
Tko bi njemu pticu ufatio.
Pa besjedi care gospodine,
Pa besjedi Mermedu telaru:
„Boraj tebi, Mermede telaru!
Goni kola, vozi suvo blago,
Kupi svate, hajde po divojku!
I eno ti tri bijela grada,
Dva na Savi, treći na Vrbani
I eto ti ptica berendjuša.
Pa ju nosi u bijele dvore,
Neka pjeva tvojoj vernoj ljubi,
Tvojoj ljubi, mojoj jedinici.“

Kad Momčilo dodje kralju na mejdane, preplaši se trista aramzada; stade bježati i uteče do Prilipa grada. Nevjernica ljuba zatvori na gradu kapiju i Momčilo pade u gradske šance. Sestra mu Jerosima dobaci platno od trista aršina, da brata izbavi smrti, ali nevjerna ljuba presiječe krpu platna i uzme mladu Jerosimu. S njom rodi dva sina i dvije kćeri, a najposlije Kraljevića Marka, koji se umetnuo na svojega ujaka Momčilu „i po stasu i po mrkom obrazu“. To se pjeva do st. 168., a od st. 168. do kraja pjeva se, kako je ubio „Musu Arbamusu“, koji se hvalio, da je Marko njegovo kopile.

U Popijevkama slovinskim (rukopis iz Dubrovnika od g. 1758.; st. 34) glasi pjesma ovako:

Konja kuje Vukašine kralju!
Dobar mu se konjic kovati ne dade.
Kralje konju govorio svome:
„Stani dobro, moje milo dobro!
Mogu li se pouzdat u tebe,
Da ti kujem noge sve četiri,
Da udarim s tobom u jezero,
Da uhitim vilu pribijelu,
Da je vjenčam meni za ljubovcu?
Ne bi li mi Bog i sreća dala,
Da bi mi dobar vila porodila porod.“
Dobar konjic vikom odgovara:
„Gospodine, Vukašine kralju!
Potkuj meni noge sve četiri,
Nemoj oštrih zavraćati čaval,
Napoj to me vinom od Vidina
I rakije sa demir-kapije,
Nazoblji me misirskom pšenicom.“
Kad li ga je razumio kralju,
On mu kuje noge sve četiri,
A britke njemu ne zavraća čavle,
Pit mu dava iz Vidina vina
I rakije baš sa demir-kapije.
Zob mu dava te misirske pšenice,
Pak je dobra kralju konja podsjednuo,
Š njim udara u studeno jezero.
Tako njemu Bog i sreća don'jela,
Kralj je b'jelu uhitio vilu,
Ter joj snima krila i okrilja,
Ter je sebi vjenča za ljubovcu.
Š njom je l'jepi kralju porodio porod,
L'jepi porod do dva sina draga:
Jedan sinak Kraljić-Andrijaša,
Drugi sinak Kraljeviću Marko.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 154) pjeva se gotovo istim riječima ono, što i u Ilića br. 1., dok Marko s ljubom Andjelijom dodje do vilinih dvora. Pjesma se svršuje s ovim stihovima:

Kada Marko u čardake dodje,
Ali ljubu zabolila glava.
Na pol mrtva Marku progovara:
„Davor Marko, jedini u majke!
Ljubu imaš, a matere nemaš,
Koja bi ti snahu podvorila,
Podvorila, uroke metnula."
To je Marku i pomučno bilo,
Zato side na šarca konjića
I on ide, da izbavi majku
Iz sužanjstva i tamnice tamne.

O tom, kako je Marko junak postao, isporedi početak pjesme u Jelušića-Štrkova II. br. 1. (iz Lipe u istočnoj Istri — od Antuna Zepca; st. 248).

Jedan mali goveda je pasal,
Uvik su ga drugi tukevali.
Pošal doma, brat ga je tukeval,
Pa otišo natrag ovce pasti,
Natukli ga aj drugi volari.
Plačuć šal je va jenu rebarcu,
Onde vidi dve zmiji velike,
Koj' mi ziju na suncu žarkomu.
Uzel rubac iz žepa svojega
I za z rupcen hlad njin je napravil
I otišal bratu rojenomu.
Kada mladi opet jutra nazad,
Najde tamo dve vili goršćice
I govori ten vilan goršćican:
„Hote brže, vili mi, od tuda!
Tu su čera dve zmiji ležale,
Tu ležale, na suncu zijale.
Zel san rubac iz žepa svojega
I za z rupcen hlad san njin napravil."
Pa ga prva zapitala vila:
„Ča biš rada ti za tvoje mito,
Ča si onen zmijan hlad napravil."
„„Niš ne pitan, nego da san junak.
Prvo me je saki jako gnjavil,
Vrnut ću njin aj milo za drago.""
„Stani mi ti sad na desnu nogu,
Pak ćeš jak bit, koliko ti drago."

2.

Marko Kraljević i vila brodarica.

Na ovu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića II. br. 340a.; u Ciganovića br. 94.; u Delića br. 46.; u Marjanovića br. 5. i 6.; u Marka Markovića br. 21. i u Trnskoga br. 6.

U Alačevića (iz Povlja na Braču — od Anta Ostojića; st. 69) konja jaše Marko Kraljević i kune goru, što u njoj nema vode. Misli junak, da ne čuje nitko, ali ga čula planinkinja vila, pa mu veli, neka ide malo ponaprijed i naći će „bunar vodu ladnu i na njemu vilu vodaricu, zaspala je kano i zaklana“.

I on idje malo ponaprida,
I nalazi bunar vodu ladnu
I na njemu vilu vodaricu,
Zaspala je kano i zaklana.
Pa se sadje sa dobra dorina
I napoji dobra doru svoga,
Dobra doru i sebe junaka.
Pa se baci konju u sedlašce
I poleti niz to polje ravno.
Pusto ti se polje zaprašilo,
Ne vidi se konja ni junaka.
Kad se vila od sna probudila,
U bunar je vodu pogledala.
Odma se je mlada domislila,
Da je Marko na vodici bio,
Da napoji dobra doru svoga,
Dobra doru i sebe junaka.
Otolen se mlada podignula,
U tri put je polje priskočila,
Pak je mlada Marka uhvatila
I uzdu mu konju prihvatila.
Pa je Marku vila besidila:
„Bora tebi Kraljeviću Marko!
Mislio si junak pobignuti,
Ali ne ćeš, vira ti je moja!
Nego plaćaj teške vodarine.“
Ali joj je Marko besidio:
„Što te idje, draga vilo moja!
Ja ću platit, da koga ću vraga!“
Ali mu je vila besidila:
„Daj der meni crne oči tvoje
I četiri noge od konjica
I daj meni brijatkinju ćordu.“
Ali joj je Marko besidio:
„Ne budali, draga vilo moja!
Neg pogledaj vedru nebu bilu,
Kako se je pusto zamaglilo.
Sad će iz njeg strila udariti,
Te će koga od nas ustriliti.“
Mudra bila, al se prevarila,
U vedro je nebo pogledala.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Od bedrice otpasao ćordu,
Mahnu ćordu, odsiče joj glavu,
Pa je glava na dalek letila
I ovako mlada besidila:
„Bože mili, na svem tebi hvala!
Da bi svaka pravo poginula
Kano i ja mlada vodarica
Ispod ruke Kraljevića Marka,
A neka ga, vesela mu majka!“

U Ciganovića (iz Rogulja kraj Zrinja u Hrvatskoj — od Kate Medić; st. 37) hoće Marko da zakolje konja, ali mu nešto iz planine progovara, neka ide „lijevo na desno“, pa će naći bunar vode hladne. Marko nadje vodu i vilu, gdje sanak boravi. Kad se vila razbudila, vidi vodu zamućenu, pa poteče za Markom.

Pak sustiže Kraljevića Marka:
„Stan', junače, plati brodarinu!“
Kad je Marko r'ječi razumio,
On prosiplje groše i dukate:
„Na ti, vilo, brodarinu tvoju!“
Jal govori prebijela vila:
„Boga tebi, neznani delija!
Da ja kupim groše i dukate,
Ja b' s dukati cestu ponasula,
Aj grošima šumu zakrililа.“
Kad je Marko r'ječi razumio,
On se vata teškog buzdovana,
Pa ga tuče prebijelu vilu.
Vila dreči, po gori sve ječi:
„Bog ubio svakoga kovača,
Koji kuje teške buzdovane!“

U Delića (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 54) kune goru Kraljević Marko:

„Oj prokleta, crna goro, bila!
Nigdje u tebi kapi vode nema,
Već je došlo, da šarca zakoljem,
Ali šarca, ali mog sokola,
Da s' njihove krvce ja napijem."
Ali nešto iz gorice viče:
„Ne kolj' konja, Kraljeviću Marko!
Ne kolj' konja, ne gubi sokola.
Ne pij krvi, ne griješi duše,
Van pojaši malo naprednije.
Naći oćeš zeleno jezero
S junačkijem pleći ogradjeno,
S djevojačkom kosom prepletano."

Marko zaisto nadje jezero i napije se vode.

Kad je stao uzjaivat Marko,
Ali njemu uzendjije zveknu.
Probudi se brodarica vila:
„Stani, kurvo, Kraljeviću Marko!
Tako li se brodarina plaća?"
Nju mi pita Kraljeviću Marko:
„Šta je tvoja brodarina draga?"
On se vata rukom u džepove.
Govori mu brodarica vila:
„N'jesu kadri tvoji džepi platit,
Sve četiri noge pod konjikom,
Ni na konju ni junaku glava."
Dok je vila konja osedlala,
Bio Marko nasred gore crne,
Pričeka ju Kraljeviću Marko.
Udriše se od zore do mraka.
Al govori Kraljeviću Marko:
„Pogledaj de, brodarice vilo!
Pogledaj de, gdje je sada sunce?"
Al pogleda brodarica vila,
Al pogleda, žalosna joj majka!
Trže Marko nože iza pasa,
Pa udara brodaricu vilu.
Troja joj je rebra razrezao,
Tri je srca u njojzi našao.
Jedno mi se samo umorilo,
A drugo se samo razigrava,
A na trećem šara zmija spava.
Al govori zmija iz okruga:
„Moli Boga, Kraljeviću Marko!
Da sam ti se prvo probudila,
Na živo b' ti oči iskopala,
Sl'jepa bi te po sv'jetu vodila."

U Marjanovića br. 5. (iz Zavalja u Gornjoj Krajini u Hrvatskoj — od Franje Marjanovića; st. 65) bije Marko mejdan s vilom brodaricom.

S njim s' udara o brijetke ćorde,
Obe ćorde po poli prebiše,
Udariše s' u koplja junačka,
Oba koplja po poli prebiše.
Uvatiše s' u pleća junačka,
Goniše se litnji dan do podne.
Kada Marku muka dodijala,
Krvava ga pinja obuzela.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
Da će junak izgubiti glavu,
On je vili tako govorio:
„Ala vilo, ala brodarico!
Dje je bilo sunce onda, vilo!
Kada smo se rvat uvatili.
Dje l' je, vilo, sada iskočilo?"
Hiti okom prebijela vila,
Na sunce je vila pogledala.
Al u vile loša sreća bila,
Jer je tute Marko prevario,
Za vrat je je čizmom udario,
Pade vila u zelenu travu.
Marko s' vati noža koričanca,
Para vilu od pete do glave,
Kad u vile tri srca junačka:
Jedno srce malo za boj znade,
Drugo s' srce samo umorilo,
Treće srce ništa i ne znade.
Na njemu je zmija krilašica
I tako je Marku govorila:
„O kopile, Kraljeviću Marko!
Da se budem jadna poprenula,
Živu bih ti oči iskopala."

U pjesmi br. 6. (iz Zavalja u Gornjoj Krajini u Hrvatskoj — od Apolonije Marjanović; st. 55) ide Marko k zelenu jezeru.

Kad li vila kod jezera spava.
Marko pije, šarac stražu čuva,
Šarac pije, Marko stražu čuva.
Kad se jesu obadva napila,
Tri su prsta jezeru usahla.
Marko skoči šarcu na ramena,
Zazvečaše alke i sindžiri,
Probudi se vila brodarica.
Marko ode niz to polje ravno,
Vila sedla konja vilenoga,
Potpregne ga zmijom krilašicom.
Ona leti niz to polje ravno,
Podvikuje, crna gora ječi:
„Stani, kujo, Kraljeviću Marko!
Što se bojiš jedne ženske glave?"
Al govori Kraljeviću Marko:
„Ja s' ne bojim ni boljih junaka,
Da kamo li vile brodarice."
Tu nju Marko malo pričekao,
Vatiše se o pleća junačka,
Gonili se pô litnjega dana.
Kad izašlo sunce do na podne,
Ali Marko pinjom zapinjio,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Okren' de se, vilo brodarico!
Pa pogledaj na nebu sunašce,
Na koga je ono pomrčalo."
Okrenu se vila brodarica,
Trže sablju Kraljeviću Marko,
Trže sablju, ods'ječe joj glavu.
Tada Marko vilu rasparao,
Kad u vili tri srca junačka:
Jedno joj se bojem umorilo,
A drugo se na boj razigralo,
A treće joj za boj i ne znade.
Još govori Kraljeviću Marko:
„Neka, neka, milom Bogu fala!
Dje pogubih brodaricu vilu,
Da ne čeka mladjanih junaka
I ne bere teške brodarine."

U Markovića (iz Prozora kraj Otočca u Gornjoj Krajini; st. 103) sinoć majka oženila Marka, a jutros mu bijela knjiga dodje, da on ide na vojsku carevu vojevati, kuće ne gledati.

On dozivlje vjernu ljubu svoju:
„Ljubo moja, draga dušo moja!
Čuvaj dvore moje kano svoje,
A poštenje moje kano svoje,
Staru majku moju kano svoju.
Ja ti idem na vojsku carevu.
Čekaj mene devet godin' dana.
Kad deseta nastane godina,
Ti se udaj, kud je tebi drago."
Kad pasalo devet godin' dana,
Tužan Marko po Kotaru šeće.
Pitala ga carica kraljica:
„Što ti tužan po Kotaru šećeš?
Je li tebi nestalo pineza,
Al konjicu djeteline trave,
Al se tvoja preudaje draga?"
Odgovara Kraljeviću Marko:
„Nije meni nestalo pineza,
Nit konjicu djeteline trave,
Nit se meni preudaje draga.
Još ja junak ni oženjen nisam,
Već su moji sagorili dvori,
Staru majku po sv'jetu prognali.
Pusti mene, carice kraljice!
Pusti mene za godinu dana,
Za godinu, ali polovinu."

Carica ga pusti, a on ide kroz goricu crnu i nadje bunar vode hladne i uz bunar brodarkinju vilu.

Marko poji sebe i konjića,
Pa odlazi preko gore crne.
Probudi se brodarkinja vila:
„Koja kurva ovdje vodu pila?"
Pa prevrće drvlje i kamenje,
Te nalazi guža zelenoga
I još najde šarenu zmijicu.
Guža zimlje za vrana konjića
I zmijicu, tanku kandžijicu.
Stiže Marka na trećem konaku:

„Čekaj, kurvo, Kraljeviću Marko!
Plati meni moju brodarinu.“
Hrvali se tri bijela dana.
Kad četvrto jutro osvanulo,
Progovara Kraljeviću Marko:
„Poglej, poglej, brodarkinjo vilo!
Kako nam je sunce potamnulo.“

Vila pogleda, a Marko joj odsiječe glavu i nadje u njoj tri srca junačka.

Ode Marko dvoru bijelomu.
Kada Marko pred dvorove dojde,
Pred dvorom je stara mila majka,
Nokte ima, s njim' lozicu kopa,
Suze roni, lozicu zal'jeva,
Kose čupa, te lozicu veže.
„Bog pomoga, ostarjela majko!
Kakva ti je golema nevolja,
Te da nokti lozicu okapaš,
Suze roniš, lozicu pol'jevaš,
Kose čupaš, a lozicu vežeš?“
„„Ne pitaj me, neznana delijo!
Moja mi se preudaje snaša.““
„Bogaj tebi, ostarjela majko!
Je li prosto u dvor zalaziti?“
„„Prosto ti je, koliko ti drago.““
Svi mu svati vina dodavaše,
Al on ne će rujenoga vina,
Neg je svate l'jepo upitao:
„Je li prosto dvaput zapjevati?“
„„Prosto ti je, koliko ti drago.““
On zapjeva tanko, glasovito:
„Plela gn'jezdo ptica lastavica,
Plela ga je devet godin' dana.
Kad deseta nastala godina,
Prhnu ptica i razruši gn'jezdo.“
L'jepo njemu ljuba progovara:
„Neka, neka, milom Bogu hvala!
Eto nama Kraljevića Marka.“
Svi ga svati l'jepo darivaše,
Djuvegija konjem i oružjem.

U Trnskoga (iz Banske Krajine u Hrvatskoj; st. 100) govore Marku čobani, da će naći vode i vilu brodaricu. S vilom brodaricom rve se dva bijela dana.

Kad je trećeg u pol dana bilo,
Al zavika Kraljeviću Marko,
On zazovnu vilu posestrimu,
Da mu bude vila u pomoći.
Marku veli vila posestrima:
„Ne budali, pobratime Marko!
Sramota je dvama na jednoga,
Već kamo ti guje iza pasa?“
Ositi se Marko Kraljeviću,
Da su njemu noži za pojasom,
A pogleda vila brodarica,
S kim divani Kraljeviću Marko,
Prevari se, ujede ju guja!
Marko se je noža dobavio,
Pak raspara brodaricu vilu.
Mrtva vila crnoj zemlji pade,
Marko joj je glavu odsjekao.
Kada ju je rasparao Marko,
Al u vili tri srca junačka:
Jedno se je umorilo bilo,
A drugo se samo razigralo,
A treće joj ni za boj ne znade.
Na njem spava šarovita guja.
Progovori šarena zmijica,
Pa govori Marku Kraljeviću:
„Bogom tebi, Kraljeviću Marko!
Moli Boga i nedilju svetu,
Da se nisam prvo probudila,
Živa bi te bila rastrgala.“

Za to ništa i ne haje Marko, nego ode preko polja ravna pjevajući i šarca igrajući.

3.

Vila strijelja Markova pobratima.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića I. br. 165.; u Bišćana br. 30.; u Ivančića br. 36.; u Josipa Klarića br. 48.; u Marjanovića br. 4. i u Trnskoga br. 11.

U Alačevića (iz Primorja Makarskog; st. 253) preletješe dva sokola siva „priko one gore Rumanije".

Jedan soko od Prilipa grada,
Drugi soko od Dorida grada.
To ne bila dva sokola siva,
Već su bila do dva pobratima:
Jedan mi je Kraljevića Marko,
A drugi je Milošu vojvoda.

Marku se zadrijemalo te je gotov s dobra konja pasti, pa moli Miloša da pjeva i da ih razgovara, jer u njega lijepo grlo kažu kao u bijele vile.

Onde veli Miloš vojevoda:
„Pobratime Kraljeviću Marko!
Ja ti ne smim junak zapivati,
A od one vile Rafiole,
Jer se jesam okladio s njome,
A da ću je s pismom natpivati
I s rumenim vinom natpojiti.
Sinoć sam je s pismom natpivao
I s rumenim vinom natpojio.
Al se meni vila zaklinjala:
„„Ak' te čujem više pivajući,
Bilom ću te ustriliti strilom.""
Al govori Kraljevića Marko:
„Pobratime, Milošu vojvoda!
Ti se ne boj vile Rafiole,
Dok je moga lakog buzdovana
I desnice u ramenu ruke,
Poda mnome šarca, konja moga."
Al zapiva Milošu vojvoda,
Miloš piva kano bila vila,
Miloš piva, vila odgovara.
Kad je carsku pismu završio,
Trgne vila svoje bile strile
I ustrili Miloša vojvodu.
U zlo ga je misto pogodila,
Medju toke u srce junačko.
Pade junak u zelenu travu,
Miloš pade, Marko mu dopade.
„„Aj joj Marko, drago dobro moje!
Ja sam tebi lipo govorio,
Da ja junak ne smim zapivati,
A od one vile Rafiole,
Al me nisi htio poslušati.""
Al govori Kraljeviću Marko:
„Čuješ šaro, čuješ dobro moje!
Ak' uloviš vilu Rafiolu,
Čistim ću te potkivati zlatom,
Obuzdat te uzdom tatarankom,
Koja košta stojna Carigrada,
U kojoj su dva kamena draga,
Sprama kojoj mogu večerati
I još dvan'est konja potkovati
U pol noći kao u pol dana.
Osedlam te sedlom od mejdana,
Koje košta tridest tovar' blaga,
Pokrit ću te svilnom abajlijom
Sve čultani od suvoga zlata.
Od kolina do bili kopita
Popregnem te dvan'est popruzima,
Sve popruzi od suvoga zlata.
Ako ne ćeš vile uloviti,
Crne ću ti oči povaditi,
Slipa ću te u goru pustiti,
Pak se bij mi od jele do jele

Kano tica, sinja kukavica.
Kak je tebi brez tvojih očiju,
Tak je meni brez mog pobratima,
Pobratima Miloša vojvode."
Odgovara šarac jedoviti:
„Gospodaru Kraljeviću Marko!
Raskopči mi na slabijeh uzdu,
Nasloni se na sedlo merdžana,
Pak se drži što najbolje možeš,
Lako ćeš se poufati u me."
Raskopči mu na slabijeh uzdu,
Nasloni se na sedlo merdžana,
Pak se drži što najbolje more.
Igra mu se šarac od mejdana
Kano janje o Petrovu danu.
Devet kopij' u visinu skače
I deseti dobro u napridak.
Leti vila od jele do jele,
A za njome šarac jedoviti.
Kad ugleda vila Rafiola,
Da ju šarac hoće uloviti,
Al se vila u oblake vije.

Kad to vidi Marko, hita se lakim buzdovanom nebu pod oblake i pogodi vilu. Vila padne na zelenu travu, a on je bije lakim buzdovanom. Ona ga moli, neka ga pusti u goru zelenu po bilje svakojako. Marko za Boga primi i pusti je u goru.

Bere vila bilje svakojako,
Bere vila, često se odziva:
„Evo mene, Kraljevića Marko!
Ne boj mi se, da kamo otidem.
Da b' i htila, ne bi baš ni mogla,
Sva su moja krila potrgana
Od prokleta tvoga buzdovana
I tvojega teška udaranja."

Kad je nabrala bilja, zaveže Milošu rane.

To ne bilo niti polak sata,
Al razveza Kraljevića Marko,
On razveza rane na Milošu.
Na njemu su rane zacilile,
Kanda nigdar nisu niti bile,
Zdravlji osta neg je prija bio.
Skoči junak na noge lagane:
„Ala, brate, Kraljevića Marko!
Zašto si me probudio mlada?
Lipi sam ti sanak boravio
U gorici pod zelenom jelom."
I govori Kraljeviću Marko:
„Pobratime, Milošu vovoda!
Čudna sanka, žalosna ti majko!
Da ti ne bi Kraljevića Marka
I njegova dobroga konjica."

Posjedoše dobre konjice i odoše zorom pjevajući, a vila ostade u gori zelenoj podvikujući vilama s planina, da ne strijeljaju po gori junake, dok je junak Kraljeviću Marko.

U Bišćana (iz karlovačke okoline u Hrvatskoj; st. 148) pjeva se do st. 134. od prilike ono, što i u Alačevića, a od st. 134. do kraja ima još ovo:

Kad su došli do Prilipa grada,
Što je rekal, to je učinio:
Čistim ga je potkivao zlatom.
Opsedlal ga sedlom od merdžana,
Koje košta tridest tovar blaga.
Pokrio ga svilnom abajlijom,
Koja košta trista tovar blaga.
Ovuzdal ga vuzdom tatarankom,
Koja košta stojni Carigrada,
Vu kojoj su dva kamena draga,
Sprema kojem večerat se more,
Još dvanaest konja potkovati
Vu pol noći kako vu pol dana.

U Ivančića (iz Bogomolja na otoku Hvaru — od Antuna Radića; st. 122) ide gorom Marko Kraljević i vojvoda Janko. Marko tri puta moli Janka neka zapjeva, a on mu odvraća:

„Ja bi piva, popivat mi drago,
Razveselit i mene i tebe.
Kad sam ovdje skoro prolazija,
Popiva sam tanko glasovito.
Slušala me vila Ravijola,
Tvrdom mi se virom zaklinjala,
Da bi ikad ovda prolazio,
Da bi piva glasovito tanko,
Da bi moje ukobila glase,
Dva mi crna izvadila oka.“

Janko pjeva, a vila mu ukobi glase i povadi dva crna oka. Vila pobjegne gorom i planinom, a Marko učini dva skoka junačka i uhvati je za bijele ruke.

Pak njon Marko tiho progovara:
„Ne ozdraviš pobratima moga,
Rusom ću te rastaviti glavom.“
Kad to čula vila Ravijola,
Besidila Kraljeviću Marku;
„Dragi pobre, Kraljeviću Marko!
Ozdravit ću pobratima tvoga.
Ako li mi virovati ne ćeš,
Evo tebi krilja i okrilja,
Dok se vratim iz Kunar-planine.
Ubirat ću svakojaka cvića,
Zanajviše zelena bosilja,
Čim ću njemu ozdraviti oči.“
Pak mu dade krilja i okrilja,
Pa pobiže u Kunar-planinu,
Pak ubere svakojaka cvića,
Zanajviše zelena bosilja,
Pak se vraća Kraljeviću Marku,
Pak je Janku oči ozdravila.
Kada mu je oči ozdravila,
Pak ih rujnim naslužila vinom.
Kada su se napojili vina,
Pak besidi Kraljeviću Marko:
„Dragi pobre, vojevoda Janko!
Evo tebi vila Ravijola,
Nek ti bude zaručnica tvoja.
Ja se Marko vilom oženio,
Lipe mi je darovala dare.
Darova mi šibiku od zlata,
Kojom Marko konja će šibati.“
Besidi mu vojevoda Janko:
„Borme ne ću, Kraljeviću Marko!
Ja sam za se isprosija zlato,
Fatimice, jedine u majke,
Da bi vidi oči izgubiti,
Ne bi Fate ostavi nikada.“
Kad to čuje vila Ravijola:
„Fala tebi, vojevodo Janko!
Ja se ne bi udavala vila.
Ako li se hoćeš oženiti,
Eno tebi vila Andjelija.“
Za to Janko haje i ne haje,
Već se maši u žep od jeršina
I povadi trideset cekina:
„Evo tebi, vilo Ravijolo!
Evo tebi pa se napij vina
I pozdravi vilu Andjeliju.“
Otole se zdravo podigoše,
Pobigne im vila Ravijola,
Oni idju bilem dvoru svome.

U Klarića (iz Vodostaja kod Karlovca — od Ivana Klarića; st. 88) govori Marko šarcu, konju svome:

„A moj šarac, moje dobro drago!
Hoćeš li mi uvatiti vilu,
Drobnom ću te zoblju nazobiti,
Rujnim ću te vinom napojiti,
Svitlim ću te zlatom potkovati,
Da bu vidlo dvanaest kovačev

U mrklini konje potkovati
I ja Marko večeru večerat."
Još govori njegov konjić šari:
„Boga tebi, Kraljeviću Marko!
Popaši mi sedlo malo bolje,
Popusti mi vuzdu malo bolje,
Ti se drži kaj najbolje moreš,
Da ja vezdim priko polja ravna
Kak i zvizda priko neba jasna.
Vila će se u oblake viti,
Teško ćeš ju, Marko, zapaziti.
Ipak ću ju opet uloviti,
Iz nosnica magla će pušiti,
Iz očiju bliskavina bliskat,
Iz vušesa gromovi pucati.
Ti ćeš bacat zlatnim buzdovanom,
Obalit ćeš vilu iz oblaka."

Inače nema ništa osobito, već što vila bere „bilo i podbilo", čim će Janku rane zavijati.

U Marjanovića (iz Zavalja u Gornjoj Krajini u Hrvatskoj — od Franje Marjanovića; st. 91) jaše Marko s Milošem Obilićem uz Miloš-planinu. Miloša strijelja Arajela vila.

Miloš pade, a Marko dopade,
Udari se rukom po kolinu,
Pak mu puče skerlet na kolinu
Na petero, pak na devetero.
Pak je tako Marko govorio:
„Ajme meni huda srećo moja!
Huda srećo za pobricom mojim."
Pa se Marko šarom razgovara:
„Ala šare, ala dobro moje!
Stigni meni Arajelu vilu.
Zlatne ću ti ploče podmetati,
A srebrne uvrstati čavle.
Zlatnu ću ti uzdu sakovati,
Grivu ću ti zlatom ištikati,
Sedlo ću ti svilom nakititi,
Neka kita pada do kopita,
Pada rešma konju do unkeša.
Ako l' ne ćeš, šare, dostignuti,
Sve ću t' četri noge podrezati
I na živo oči iskopati,
Pa ti zvrcaj od drva do drva
Kano čela od cvita do cvita,
Kano i ja za pobricom svojim."
Šarac vrisnu, a Marko podviknu,
Pa mi leti kroz goricu crnu.
Vila leti povrh gore crne,
Šarac leti ispod gore crne.
Ljuto j' Marko šarca razljutio,
Po dva koplja u višinu skače,
A četiri u duljinu pruža.
A kad Marko vilu sustignuo,
Baca s' vila nebu pod oblake.
Marko s' fata šestoperca svoga,
Strilja vilu nebu pod oblakom,
Pade vila u zelenu travu."

Marko je bije buzdovanom, a ona ide kroz goru crnu i bere trave „pamatrave", pa izliječi pobratima Marka.

U Trnskoga (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 150) nema ništa osobito.

4. 5. i 6.

Marko Kraljević poznaje očinu sablju.

Na te su pjesme nalik pjesme: u Alačevića II. br. 325.; u Ilića I. br. 17.; u Krste Markovića br. 9.; u Milićevića br. 6. i u Tommasea br. 125.

U Alačevića (iz Staroga grada na otoku Hvaru; st. 69) prodaje ćordu silni car.

Kada ju je Marko ugledao,
To na ćordi do tri slova bila:
Prvo slovo ime Isusovo,
Drugo slovo ime Marijino,
Treće slovo Kraljeviću Marko.

Marko ga zapita, gdje je dobio sablju.

Govori mu on sileni care:
„Što me pitaš, Kraljeviću Marko!
Što me pitaš, kazat ću ti pravo.
Nisam ćordu na jaspre kupio,
Niti sam je u boju dobio,
Već sam šetal goricom zelenom,
Našal jesam ranjena junaka,
Pod glavu mu svitlu ćordu našal.
Ja mu jesam ćordu otimao
I rusu mu glavu osikao
I mećao u Dunaj na vode.“

Kad to Marko čuje, odsiječe mu glavu.

I gre jašuć goricom zelenom.
Svitla njemu ćorda trepećala,
Svitloj ćordi Marko govoraše:
„Što trepećeš, moja svitla ćordo!
Il si gladna mesa od junaka,
Il si žedna krvi od junaka?
Koga putem prvog susritimo,
Prijatelja il neprijatelja,
Dat ti hoću krvi od junaka.“

Sretne dvije sluge careve i odsiječe im glave.

U Ilića (iz Velike u Slavoniji — od Antuna Bošnjakovića; st. 120) kupuje Marko od Turčina Memeda sablju pod „Miholj-ćuprijom“.

Na sablji su dva ukova bila,
Dva ukova do dva sitna slova:
Jedno slovo kralje Vukašinu,
Drugo slovo sablja mletačkinja.

Marko ga pita, odakle mu sablja, a Turčin odgovara:

„Boram tebi Kraljeviću Marko!
Nisam junak u ratu dobio,
Niti mi je od roda ostala,
Nit mi ju je ljuba donijela,
Niti sam ju junak prekovao,
Veće sam ju osvojio junak.
Znaš li, Marko, ti Kosovo ravno
I kada je na njem razboj bio?
Kad je silna izginula vojska
Na Kosovu, na polju širokom.
Posle boja i svete nedilje,
Ja u jutro rano uranio,
Uranio, sunce prevario
I na bojno to dospio polje,
Pa se junak malo razgledao.
Kad je sunce lice pomolilo,
Al na polju jedan šator stoji,
Jedan šator od crvene svile.
Pred šatorom kopje udareno,
A za kopje ta konjic privezan.
Ja pogleda konja i junaka,
Lip je konjic, a junak je ranjen.
Govori mi ranjeni delija,
Govori mi, teško izgovara:
„„Bogom brate, ako Boga znadeš!
Der dokuči hladjene vodice,
Da se junak ponapijem žedan
I operem moje smrtne rane.““
Ja ga Marko ni slušat ne htedoh,
A kamo li vodom napojiti.
Nuz njeg leži ova sablja britka,
Uzeh sablju, odsikoh mu glavu,

Glavu bacih u vodu Margitu,
Da s' hladjene ponapije vode.
Tad sam junak konja zadobio,
Tud sam junak i sablju dobio."

Na to mu Marko odsiječe glavu.

U Markovića (iz Luke na Šipanu — od Mare Ivanković; st. 168) Ture na Kosovu nudi sablju na prodaju. Marko vidi na njoj zapisano ime kralja Vukašina, pa pozove Ture u goru, da ne raspasuje blago na Kosovu. Tu ga Marko zapita, odakle mu sablja okovana.

Ali njemu Ture progovori:
„Kad me pitaš, kazat ću ti pravo.
Jednom, kad sam na Kosovu bio,
Pošo moga napojiti konja.
Kad sam došo na vodu studenu,
Tu nahodim svilena šatora,
A pod njime crnoga junaka,
Grdan bio, odn'jeli ga vrazi!
A on meni jedva progovara:
„„Daj mi s' hladne napiti vodice,
Ljute meni ti operi rane,
Ja ću tebe darovati l'jepo.""
Ja ne htio poslušati njega,
Neg mu rusu odas'ječem glavu,
Svu njegovu odnio odoru."

Od st. 57. do kraja pjeva se o tom, kako je pogubio Musu kesedžiju, koji mu je porobio dvore.

U Milićevića (iz Čaglića kod Lipika u Slavoniji; st. 70) na sablji su tri znamenja: svetitelja Djurdja, Vukašina kralja i Kraljevića Marka, a kralj Vukašin poginuo je u vodi Vrbasu.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 141) kao u sprijed štampanoj Marjanovićevoj pjesmi.

* * *

U Kačića br. 7. (iz Brista kod Makarske u Dalmaciji — od Ane Miošić; st. 74) šeće po „Luci bojnoj" paša Mujo i prodaje sablju. Marko vidi na njoj grčko obilježje svoje majke ostarile i zapita pašu, odakle mu sablja. Paša mu odgovara:

„Bogom pobre, Kraljeviću Marko!
Kad me pitaš, da ti pravo kažem,
Otklen mi je ćorda brijatkinja.
Ja je nisam kupovao skupo,
Niti sam je na boju dobio,
Niti mi je babo dohranio.
Već kad bijah golemim junakom
Ka si i ti, Kraljeviću Marko!
Hodio sam gorom i planinom,
Susretao golemu vlahinju
Na vrančiću, konju debelomu.
Za pasom joj devet brešenaka
I deseta pozlaćena ćorda.
Pita sam je, Kraljeviću Marko!
Da mi dade il prodade ćordu.
Nit je dala, niti je prodala.
Britku sam joj otimao ćordu,
A vlahinju mladu udario
U zlo mjesto pod l'jeve pazuhe.
Borom mi se zaklinjala živim,
Pod pazuhom da joj čedo spava,
Pa da li bi Bog i sreća dala,
Da bi čedo bilo muška glava,
Da ako bi majku osvetilo."

Marko posiječe pašu i osveti svoju milu majku.

U Pavlinovića I. br. 13. (iz Dalmacije; st. 26) pita Marko pobratima Sibinjanina Janka, otkuda mu „brijatkinja ćorda". Janko mu odgovara:

„Nije mi je babo ostavio,
Nit je ljuba u prć'ji donila.
Jednom prodjoh kroz goru zelenu,
Srite mene ostarila baka
Noseć malo čedo u naručku
I brijatku pod desnicom ćordu.

A ja stadoh besiditi baki:
„„Prodaj meni brijatkinju ćordu!““
Ali baka haje i ne haje.
Ja njoj udrih čedom o ledinu,
Uzeh ćordu u desnicu ruku,
Pak ja odoh dvoru bijelomu.“
Tad mu veli Kraljeviću Marko:
„Moli Boga, Sibinjanin Janko!
Skoro sam se s tobom pobratio,
Njomem bih ti glavu odsikao.
To je meni babo ostavio.
Ono j' bila moja stara majka
I nosila mene u naručku.“

7.

Marko Kraljević ukida svadbarinu.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića I. br. 164. i II. br. 334.; u Budisavljevića br. 14.; u Ciganovića br. 157.; u Ilića II. br. 15.; u Ivančića br. 4.; u Marjanovića br. 10.; u Krste Markovića br. 2.; u Milićevića br. 10.; u Svilokosa br. 6.; u Šurmina br. 4.; u Tommasea br. 117.; u Trnskoga br. 7. i u Vrbanića br. 27.

U Alačevića I. br. 164. (iz Makarskog Primorja u Dalmaciji; st. 250) i II. br. 334. (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 147); u Budisavljevića (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 205) i u Ciganovića (iz Zrinja kraj Kostajnice u Hrvatskoj — od Kate Labudić; st. 66) nema ništa osobito.

U Ilića (iz Velike u Slavoniji; st. 132) hvalio se Filip Dragomane pred odličnom budimskom gospodom, da je smaknuo sto i devet glava.

Još će hulju Kraljevića Marka,
Bosa će ga po kamenu vodat,
Gologlava po žarkom sunašcu,
A žedjana pokraj vode hladne,
A gladjana pokraj hljeba b'jela,
Vjernu ljubu na očima ljubit,
A onda ga pogubiti mlada.
To j' dočuo crni Bugarine,
Koj' će Marku kazivati glase.
Pa on ide Kraljeviću Marku,
Pa on stade u sviralu svirat,
Pa on stade u talambas bubat,
Pa on stade uz guslice gudit.
To je čuo Kraljeviću Marko,
To je čuo, grohotom se smije,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Koja hulja u sviralu svira,
Koja hulja u talambas buba,
Koja hulja u guslice gudi?
Turit ću mu sviralu u ralje,
Talambasom rascopat mu glavu,
A guslama oči ću mu vadit.“

Kad to čuje crni Bugarin, ispripovjedi Marku, kako mu prijeti Filip Dragomane. Filipa Dragomana kune malo i veliko, ponajviše mladjane djevojke, na koje je harač nametnuo.

Koja s' mlada nakani udati,
Prije njemu mora odnijeti,
Odnijeti i kravu i tele
I još k tomu do trista dukata.

Kad je Marko glase razumio, potkuje šarca i u jutro se otpravi na put.

Sedamdeset i sedam konaka
Od Prilipa do Budima grada,
To je jedan šarac učinio
Bez odmora, a i mnogo krme.

Kad je došao u bijeli Budim, uranile Budimke djevojke na vodicu hladnu i tuže se Marku na Dragomana Filipa. Marko zapita za njegove dvore i odsiječe mu glavu.

U Ivančića (iz Bogomolja na otoku Hvaru — od Nikole Rudana; st. 312) kulu gradi crni Arapin u Kosovu, polju širokome.

U dnu polja od bojna Kosova
U daljinu pedeset aršina,
U širinu petnajest aršina
I sve redom trijest ponistara.
Kad je Arap kulu sagradija,
Onda bilu kulu nakitija,
A izvani pečom i talirom,
A iznutra žeženim cekinom.
I sagradi kremenu avliju,
U avliji travu uzgojija,
Kraj avlije vodu dovodio
I plemića konja uzgojija.
Goji konja bilicom šenicom,
A poji ga mlikom i šećerom.
Goji konja tri godine dana.
Kad četvrta nastala godina,
Idje Arap u tople podrume
I izvede plemića šarina,
Pak šarinu konju besidija:
„A moj šare, sve moje uzdanje!
Bi l' se moga pouzdati u te,
Da zazovem Kosovčane mlade,
Ali trista, manje nijednoga,
Da m' izajdu na mejdan junački.“
Al mu konjic vriskom podvriskuje,
Da se u njeg pouzdati može,
Da li u njeg kako i sam u se.

Kosovčani mu izadju na mejdan, a on se umiješa medju njih golom sabljom u desnici ruci kao soko medju golubove.

Devet puta kroz njih proletija,
Dočim trista glava otkinija.
Pa razjaše s dobra konja svoga,
Pa naprti do tri konja glava,
Pa ih vodi bilon kuli svojon.
I usiče do trista kolaca,
Svaki kolac glava od junaka.
S njimi svoju kulu nakitija,
Pa je onda arač postavija:
Tko s' udaje, da ih dvanaest daje,
Tko se ženi dvajest i četiri,
Ali sve to žeženih cekina.
To se čudo na daleko čulo,
Tamo doli do zapada sunca,
Tamo doli niže opanaka
Do nikoga Kraljevića Marka.

Kad je to Marko razumio, reče majci, da ide u Kosovo bojno sebi po djevojku. Lijepo se nakiti i opremi na put.

Za pas meće ćordu šibavicu,
A u ruke tešku topužinu.
U njom ima baš šezdeset oka:
Dvajest oka žestokoga zlata,
A četr'est olova žestoka.
A na glavu kalpak bilim perjem,
A na noge žute pašmagove.
Kada se je junak naresija,
Pa šarina konja pojašija.
Kad to vidi stara mila majka,
Pa je sinu svojem priskočila,
Ter je njemu cmileć besidila.
Cmili jadna kako kukavica,
A privije kako viverica.
Cmileć jadna njemu besidila:
„Počekaj me, drago dite moje!

Grem utočit jednu kupu vina,
Ja ću tebi, Marko, nazdraviti,
Bog zna, hoću više s tobom piti."
Tada Marko majku poslušao
I svoju je majku počekao.
Ona idje u visoku kulu,
Ter utoči jednu kupu vina,
Ni po kupe vina ne utoči,
Dere što je suzam donalila.
I daje je Marku na konjica.
Al je Marko majci besidija:
„Tebi bora, stara mila majko!
Starije je, moja mila majko,
Starije je sunce od miseca,
Tako majka od svojega sina."
A kada je riči razumila,
Jopet čašu stara prihvatila,
Ter je sinu svojem besidila:
„Da si zdravo, drago dite moje!"
I kupu je na usta nanila,
Niz grlo ga nije baš pustila,
Jopet daje Marku na konjica.
Kad je Marko čašu prihvatija,
I starici majci besidija:
„Zdravo bila, stara mila majko!
I zdrava te junak nalazija."
Pa je kupu na usta nanio,
Svu je popi, ni brka ne stopi,
Praznu kupu majci dodavao.
Njemu stara besidila majka:
„Ajde, sine, u dobar ti časak!
Dušmani ti pod nogami stali
Kano konju pod kopitam čavli.
Tebi sikla na mejdanu ćorda
I dobar ti primicao šare
I sad ajde u sto dobrih časa."

Dalje kao obično.

U Marjanovića (iz Crne Vlasti u Gornjoj Krajini — od Ilije Trtice; st. 211) hvali se Pilip Madžar, da će pogubiti Marka i popaliti mu bijelu kulu. Tu je bio i brat Markov Andrija, pa posjedne svoga konja dorata i ode do Markovih dvora.

On je iša devet bilih dana
I opet ga noćca uvatila.
On ne smije da probudi Marka,
Van on tuče u talambas jasni.
Veli majka Kraljevića Marka:
„O moj sinko, Kraljeviću Marko!
Neka kuja u talambas bije,
Svu noć bije, svu noć nabauje,
Bojati se bustrimen Turaka."
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
On zagrće mrku medjedinu,
Uze u ruke tešku topuzinu,
Pa se šeće pred bijelu kulu,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Koja kuja u talambas bije,
Svu noć bije, svu noć nabauje?"
Veli njemu Kraljeviću Jandre:
„Nije kuja, Kraljeviću Marko!
Već Jandrija, tvoj brate jedini."

Marko ga zapita, što je, a brat mu veli, kako se Pilip Madžar zahvalio, da će ga pogubiti.

Jedva Marko dočekao danka,
Pa potkiva svoga konja šarca
Zlatnim pločam, srebrnijem čavli,
Pa se šarcu na ramena baci,
Pa on ode do Budima grada.
Što je iša Kraljević-Andrašu,
Što je iša devet b'jelih dana,
Pr'jedje Marko za tri dana b'jela.
A kad dodje do Budima grada,
Nadje Marko bunar vode ladne,
Na bunaru lijepu djevojku,
Sva joj s'jeda kosa do pojasa.
Njojzi Marko Boga nazivao:
„Božja pomoć, lijepa djevojko!"
L'jepo njemu Boga otprimala:
„Da si zdravo, neznana delijo!"
Djevojka se priklanjala Marku
Preko pasa do zemljice crne.
Al govori Kraljeviću Marko:
„Draga dušo, lijepa djevojko!
Zbog koga si sreću izgubila,
Ter se n'jesi ti udala mlada?

Jesi l', dušo, od Boga nesretna,
Al zbog sebe, al zbog svoje majke,
Al zbog svoga stara roditelja,
Ali jesi na rodu nejaka?"
„„Dragi brate, neznana delijo!
Ja nijesam nesretna ostala
Ni zbog sebe ni zbog svoje majke,
Ni zbog svoga stara roditelja,
Nit ja jesam od Boga nesretna,
Neg ja jesam na domu nejaka.
A odjek se velik datak daje:
Ko se ženi, trista dukat' daje,
Ko s' udaje, dvista dukat' daje,
A moja su braća siromašna,
Pa nemadu, da za mene dadu.
Tako sam ti nesretna ostala,
Ter se nisam ja mlada udala.
Sve j' to uzrok, Pilipe Madžaru!""
Jal govori Kraljeviću Marko:
„O djevojko, draga dušo moja!
Koje s' dvori Pilipa Madžara?"
„„Ono su mu, pusti mu ostali,
Štono su se malo ponagnuli.
Bijelim su limom pokriveni,
Oko njih je klenje i jasenje
I pred njima od zlata jabuka,
Dje se njemu ljuba zaladjuje.""
Tamo jaše Kraljeviću Marko.
A kad dodje dvoru Pilipovu,
U njem nadje ljubu Andjeliju,
Ona šije Pilipu košulju
Zlatnom žicom, srebrnom iglicom.
Lipo Marko Boga nazivao:
„Božja pomoć, draga snaho moja!"
Gadno ona Marku govorila:
„Od' otolen, crni orjatine!
Nisu moje take ni obgare,
A kamo li braća Pilipova;
Nisu moji taki najamnici,
A kamo li moji dijeveri."
Naljuti se Kraljeviću Marko,
Udari je rukom uz obraze,
Namah su joj tri skočila zuba.
Ugleda joj i djendar na vratu.
Malo Marko ne učini vraga,
Malo ljubi ne otrže vrata,
Da ne puče djendar oko vrata.
On otrgnu djendara sa vrata,
Pa on ode u mehanu k vinu,
Pa on sjede ladno piti vino.
Kad Pilipe iz lova došao,
Ali ljuba zamotala glavu,
Pa je pita Pilip vojevoda:
„Što je tebi, ljubo Andjelijo!
Što si svoju zamotala glavu?"
Al je njemu ljuba govorila:
„Bog te ubio, Pilip vojevoda!
Bog te ubio 'nakog pobratima.
Odjeka je za te upitao,
Ja sam njemu gadno govorila.
Udari me rukom uz obraze,
Namah su mi tri skočila zuba,
Djendar mi je otrga sa vrata
I otiša u mehanu k vinu."
Doru sjaha Pilipe Madžaru,
Doru sjaha, a vranca uzjaha,
Pa on ode pred mehanu Marku.
Veli njemu Kraljeviću Marko:
„Od' otolen, Pilipe Madžaru!
Ne nagoni konja na ždrijebe,
Neuko je, pobit će ti zube.
Van ti hodi ladno piti vino
Ni za moje, ni za tvoje novce,
Već za djendar vjerne ljube tvoje."
Veli njemu Pilipe Madžaru:
„Stani, kujo, Kraljeviću Marko!
Stani, kujo, sad ću ti kazati,
Za čiji ćeš djendar piti vino!
Ako s' junak i takva delija,
Izadji mi na megdan junački."
„„Služit ću te, Pilipe Madžaru!""
Pa se šarcu skoči u sedalce
I govori Kraljeviću Marko:
„Udri prvo, Pilipe Madžaru!
Jer ćeš reći, da je prijevarka."
Tad se baci Pilipe Madžaru.
L'jepo ga je dočekao Marko,
U desnu ga uvatio ruku,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Na ti, brate, to tvoje oružje!
Sramota je natrag ne vratiti."
Lako baci Kraljeviću Marko,
Lako baci, lako i dobaci.
U dobro ga mjesto pogodio
Medju puca, gdje mu duša kuca.
Tri je lakta s njim probio zemlje

I četvrti kamena mramora,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Ja se šalim, Pilipe Madžaru!
Ja se šalim, a ti i za zbilje.
Da kako bi, žalosna ti majka!
Da sam tebe svojim buzdovanom,
Ne bi ni živ crnoj zemlji pao.
Nis' ni tako, žalosna ti majka!
Mala rdja, male ti si snage."
On uvati vranca Pilipova,
Desnicom ga rukom uvatio,
Preo tri ga brda prebacio,
Bacio ga u vodu Sitnicu,
Pa on viče po Budimu gradu:
„Žen'te s' momci, udajte s' djevojke!
Marko vam je harač potplatio."
Izašlo je malo i veliko,
Pa no viču po Budimu gradu:
„Vala, vala, Kraljeviću Marko!
O junače, Kraljeviću Marko!
Desna ti se posvetila ruka,
Kud hodio, vav'jek sretan bio,
Mladosti se, Marko, nanosio!"

U Markovića (iz Luke na Šipanu — od Mare Ivanković; st. 119) nema ništa osobito.

U Milićevića (iz Čaglića kod Lipika u Slavoniji; st. 210) zove se voda „Srvena", gdje Marka susreće Kosovka djevojka. Arapove sluge videći Kraljevića Marka govore svojemu gospodinu:

„Boga tebi, Arap-gospodine!
Već imade četr'est godina,
U Kosovo što se naselismo,
Niza nj 'vaki junak sašo nije
Na šarenu konju ko goveče.
Na konju je noge prekrstio,
Crno janje u zubima nosa,
Samur kapu na obrve tura
I sav junak krvav do očiju.
Vrla svoga konja ražljutio,
Iz nosa mu modar plamen liza,
Iz kopita živa vatra s'jeva,
Iz ustiju tihi vjetar piri,
Iz očiju munje sijevaju,
Iz ušiju gromovi pucaju,
Niz Krbavu maglu rašćerava."

U Svilokosa (iz Smokovljana u kotaru stonskom u Dalmaciji — od Ane Brbolože; st. 99) uranio Marko kroz Kosovo bojno „prije zore i bijela danka" i nadje Kosovku djevojku, koja se ne može udavati od silnoga Troglav-Arapina, što je velik namet nametnuo. Marko posiječe Arapina, pusti sužnje iz tamnice i kaže bjeljaricama, neka se udaju, za koga im drago, jer je platio Arapinu svadbarinu.

U Šurmina (iz Banjaluke — od Ivana Pajića; st. 110), u Tommasea (iz Dalmacije; st. 251), u Trnskoga (iz Banske Krajine u Hrvatskoj; st. 119) i u Vrbanića (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 115) nema ništa osobito, što bi bilo vrijedno pribilježiti.

* * *

Svadbarina se ne spominje u ovim pjesmama: u Alačevića II. br. 365.; u Delića br. 18.; u Ljubića I. br. 20.; u Ljubidraga br. 14.; u Lovretića br. 15.; u Ostojića II. br. 252. i u Radice br. 39.

U Alačevića (iz Staroga grada na otoku Hvaru; st. 80) zahvalio se u Budimu „Vender" kapetan, da će pogubiti Marka. Crni Arapin to čuje i javlja mu uz tamburu.

U Delića (iz Gornje Krajine; st. 119) i u Ljubića (s otoka Hvara; st. 88) nema ništa osobito.

U Ljubidraga (iz Dubrovnika — od Ivana Ljubidraga; st. 191) pita majka Marka kod večere, čemu se osmjehnuo.

Kad je Marko razumio majku,
Pa je Marko govorio majci:
„O starice, mila moja majko!
Nijesam se, majko, osmjenuo,
Niti tebi ni tvojoj starosti,
Niti našoj gospodskoj večeri,
Niti Andji, našoj seli dragoj,
Ni Andjuši, a mojoj rodici,
Nego sam se, majko, osmjenuo:
Ima jedan tanan Madžarine,
U Madžaru, u gradu b'jelome,
A na ime Filip-Madžarine.
Tu je Filip kulu sagradio
U Madžaru, gradu bijelome.
Ne gradi je drvljem ni kamenjem,
Nego kosti konjskom i junačkom.
Pokraj kule kamenu avliju,
Na avliju gvozdenu kapiju.
Kad je Filip kulu sagradio,
Pa se Filip po toj kuli šeta
I s kulom se svojom razgovara:
„„Kulo moja, ne ostala pusta!
Zaludu te Filip sagradio,
Kad ti nemam brata ni sestrice,
Tko će mi se po tebi šetati
I po tebi zatvorat prozore.
Kunem ti se, b'jela kulo moja!
Da se hoću brzo oženiti
Iz Prilipa, grada bijeloga,
Dragom selom Kraljevića Marka.
Pa ću Marka živa uhvatiti,
Vezat ću mu ruke naopako,
A staricu potisnuti majku
I njegovu kulu zarobiti,
A iz kule roblje izvoditi,
Izvoditi tanku Andjeliju.““
Još je Marko majci besjedio:
„Oj starice, mila moja majko!
A ti podji u tople podrume,
Ti uhvati krilata šarina,
Pa ga resi, stara moja majko!
Sve ga resi, što bolje uzmožeš,
Otoči mi dva tuluma vina.
Hoću poći ka Madžaru gradu,
A do kule Filip-Madžarina
I vodit ću selu Andjeliju.
Ak' pogubi mene Madžarine,
Neka vodi selu Andjeliju,
Neka vodi, nek se ženi za nju.
Ako bi mi Bog i sreća dala,
Da bi i ja njega pogubio,
B'jelu ću mu kulu zapaliti
I vratiti selu Andjeliju.“

Marko ode i pogubi Filipa.

U Lovretića (iz Otoka u Slavoniji — od Ljubice Lukinac; st. 73) zove se junak Drageljević Filo, a Petar Mrkonjin javlja Marku, kako se Filo zahvalio, da će mu odsjeći glavu.

U Ostojića (iz Postira kraj Supetra na otoku Braču — od Josipa Matulića; st. 184) hvali se Filip Madžar u „Madžaru, gradu bijelome“, da će pogubiti Marka.

Misli File, da ne čuje nitko.
To ga čuo crni Arapine,
Kraljevića Bogom pobratime.
Brzo trče Kraljeviću Marko,
Isprid dvora tihim glasom zove,
Ali Marka doma ne bijaše.
Starica se odzivala majka:
„Ča ga zoveš, crni Arapine!
Eno Marko u žardinu spava
Pod narančom kako janje mlado.“

Arapin ode i pjeva Marku uz tamburu, kako se Filip Madžar zahvalio, da će ga pogubiti. Marko se digne i podje gorom zelenom. Žedan kune goru, što u njoj nema hladne vode. Vila mu iz gorice javlja, neka podje malo naprijed, pa će naći bunar vode hladne i na njemu mlade vodarice. One kukaju kao kukavice, jer im je Filip Madžar pogubio vojne. Marko ih zapita, gdje su dvori Filipovi.

One su mu besidile mlade:
„Da ti bora, neznana delijo!
Nu ti podji malo ponaprida,
Naći hoćeš devetera vrata
I deseta od suhoga zlata
I prid njima devet stotin' bora.
Na svakom je glava od junaka,
A najviši od sviju borova
Čeka glavu Kraljevića Marka.“

U Radice (iz Velikoga Varoša u Spljetu; st. 204) pobratim je Markov Miloš Obilić. Inače nema ništa osobito.

8. 10. i 11.

Marko Kraljević ne posti posta ramazana. — Marko Kraljević i car Sulejman.

Na te su pjesme nalik pjesme: u Alačevića II. br. 340.; u Bišćana br. 27.: u Ilića II. br. 9.; u Ivaniševića br. 139.; u Klarića br. 21.; u Ostojića II. br. 210. i u Tommasea br. 107.

U Alačevića (iz Povlja na Braču — od Ante Ostojića; st. 121) jasak posta u zemlji carevoj.

Postavi ga Otmanović care,
Postavi ga za tri godinice,
Da s' ne pije vino ni rakija,
Da s' ne jide meso domuzina,
Da s' ne idje u igru s divojkam.

Marko ne mari za to i car pošalje dvije sluge svoje, nek uhvate Marka.

I odoše do dvi sluge virne.
Kad dodjoše do Prilipa grada
Biloj kuli Kraljevića Marka,
Na ponistru Marka ugledaše.
Obadva se ona uplašiše,
Pa su sami sobom govorili:
„Ne bi Marka ni djavli vezali,
Kamo li bi dvi careve sluge!“
Blizu su se Marku primaknuli
I kapu su sa glave skinuli.
Zemlji su se crnoj poklonili,
Pak su Marku riči govorili:
„Zdrav delijo, Kraljeviću Marko!
Pozdravlja te Otmanović care,
Da ti odma kod njega izadješ.“

Marko ode caru na dvorove, a kad ga on zapita, zašto nije jasak opslužio, odgovara:

„Ne ću ti ga nigda opslužiti.
Ja ću piti vino i rakiju,
Ja ću jisti meso domuzinu
I odit ću u igru divojkam.“

Car se veoma razljuti i zapita ga:

„Ali voliš, da te mlini melju,
Ali voliš, da te konji taru,
Al od britke sablje poginuti?“
Besidi mu Kraljeviću Marko:
„Nisam žito, da me mlini melju,
Nit sam slama, da me konji taru,

Nego junak, da od sablje ginem."
Stâ je care, pa se zamislio,
Što će Markom sada učiniti?
Sve se misli, pa na jednu smisli,
Dade Marku konja djuturuma
I dade mu ćordu tupuriju,
Veza njemu ruke naopako,
Ispod konja obe bile noge,
Pusti njega niz polje zeleno.
Za njim posla trista janjičara,
Di ga stignu, nek mu glavu siku.

Marku pomognu tri bijele vile te on posiječe Turke i ode caru. Car ga pita:

„Oj delijo, Kraljeviću Marko!
Što te pitam, pravo da mi kažeš.
Što si sablju pod krilo sakrio,
Buzdovanak sebi primaknuo,
Kalpak-kapu na glavu nabio?"
Besidi mu Kraljeviću Marko:
„Ti me pitaš, Otmanović-care!
Ti me pitaš, pravo ću ti kazat.
Što sam kapu na glavu nabio,
Kršno me je zabolila glava,
Britku sablju pod krilo sakrio,
Sablja mi je sjajno ogledalo,
Buzdovanak sebi primaknuo,
Čini mi se, smirit ću te s njime."
A kad care Marka razumio,
Od njeg malo dalje odstupio,
Pa se maši u džep od dolame,
Pa izvadi iljadu cekina:
„Na ti, Marko, ponapij se vina,
Nek je moja glava tvojom mirna."

U Bišćana (iz okoline karlovačke; st. 185) zahvalio se Marko, da se ne će ženiti, dok ne ubije cara gospodina i do cara careva bana, dok ne obljubi caricu mladu i njegovu kćerku na vjeru ne obrne. To je čula „bula od ovaca" i dojavi caru. Car ga baci u tamnicu. Treći dan govori on caru:

„Ti ne troši svoje rane na me.
Daj ti meni stotinu Turaka
I pred njimi svoga bana mlada.
Daj ti meni staru sabljetinu,
Koja nigdar naoštriti ne će.
Daj ti meni staroga konjica,
Koji nigdar potrčati ne će."

Kad su bili blizu Kosova, zamoli ih Marko, da smije zapjevati. On zapjeva, da bi mu vila razvezala ruke, nedjeljica sablju naoštrila, a sveta Petka konja razigrala.

Još ti Marko reči ne zgovori.
Već je vila za ledjima bila.
Nedelja mu sablju naoštrila,
Petka mu je konja razigrala.
Igra mu se konjic od mejdana
Kako janje o Djurdjevu danu,
Sablja sama iz korica skače.

Marko posiječe pedeset Turaka, a drugu pedesetoricu poveže i ode k caru, pa ga pogubi.

U Ilića (iz Velike u Slavoniji — od Antuna Bošnjakovića; st. 154) nema prema pjesmi u Bišćana ništa osobito, što bi bilo vrijedno spomenuti.

U Ivaniševića (iz Svinjara u Slavoniji; st. 124) jaše šarca Marko Kraljević „po Mejanu, po begovom gradu". Dodju tri Turčina mlada, pa mu psuju i oca i majku. Marko im odsiječe glave. Car to čuje i pošalje

Turke, koji ga opiju i svežu. Seka Petka razveže mu ruke, nedjeljica naoštri sablju, brat Djuradj poveže uzdu, a seka vila mu razigra konja. Podje k caru i odsiječe mu glavu.

U Klarića (iz Vodostaja kod Karlovca u Hrvatskoj — od Ivana Klarića; st. 152) pomažu Marku tri bijele vile:

Jedna ga je seja razvezala,
Druga mu je konja razigrala,
Treta mu je sablju naoštrila.

Inače prema pjesmi u Bišćana ništa osobito.

U Ostojića (iz Medova Dolca u kotaru imoskom u Dalmaciji — od Pavla Raosa; st. 120) kao u Alačevića.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 93) Marko kao čobanin svira i uz svirku pjeva, da se ne će ženiti, dok ne smakne cara od Turaka i ne uzme obljubljenu ljubu. To su čule tri careve sluge i dojave caru. Car pozove Marka, ali mu on odsiječe glavu.

Ode Marko u goru zelenu,
Pa je opet u sviralu sviro,
Svoje stado tako veselio.

* * *

Ovamo možemo prisloniti i pjesmu o Marku i turskom caru u Ilića II. br. 28. (iz Velike u Slavoniji — od Jose Bošnjakovića; st. 122). Ljuba Markova usnila je san „da je Marko noćas poginuo na mejdanu s duždom mletačkime, s gospodinom carem stambulskime“. Sjutradan ona to kaže Marku, a on joj govori:

„Što si snila, moja virna ljubo!
Na mejdanu da sam poginuo
Baš od ruke dužda mletačkoga
I s privarom cara stambulskoga,
To će, ljubo, pozvati me dunde
Na kraljevsku bogatu večeru,
A care će od Stambula grada
Pozvati me u divne svatove.
Već ti, ljubo, spremaj mi odilo
Ta i moje svečano oružje,
Čim glas dojde, da ja mladjan odem,
Da ne činim rodu mi sramote.“

I zaisto crni Arapin donese mu glase, da ide duždu na večeru i u Stambol u divne svatove. Marko ode najprije k duždu mletačkomu, a on ga po noći prijevarom sveže. Marko strese sa sebe lisičine i ubije dužda.

Pa on ode gorom pivajući,
A pod njime šarac igrajući
U Stambula, caru u svatove,
U svatove carevu nećaku.
Kad je Marko caru dojezdio,
Ali care nuz trpezu sidi.
Kad je care Marka opazio,
Sva je vrata pred njim zatvorio.
To je Marku i pomučno bilo,
Pa on lupa s prstenom na vrata.
Kako lasno udara o vrata,
Sva je vrata u komade slupo,
Pa on fata cara za grkljane,
Pa ga baca dole kroz pendžere.
Prije care izdanuo biše,
Nego l' pade na crnu zemljicu.
Kad je Marko cara uklonio,
Pokupio bule i kadune,
Pa je vodi u svojeg Prelipa,
Da robuju ljubi Andjeliji.

12.

Marko Kraljević i careva hazna.

U Pavlinovića I. br. 8. (iz Petrova polja u Dalmaciji; st. 120) car je potvorio Marka, da mu je pokrao haznu i isjekao trista karaula. Car namigne na dželate, da mu otkinu glavu, a Marko posiječe dva dželata i sedam vezira, pa se povrati caru i zatraži ferman, da može mirno putovati po svoj carevini:

To se caru ino ne mogaše,
Od straha mu ferman potpisao,
Ode Marko, vesela mu majka!

13. i 14.

Marko Kraljević prevario Arapku djevojku.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića II. br. 343.; u Ilića br. 32.; u Krsta Markovića br. 3.; u Palunka br. 102.; u Pavlinovića I. br. 5. i u Trnskoga br. 4.

U Alačevića (iz Makarskog Primorja; st. 35) pita majka Kraljevića Marka, što mu sahne ruka u ramenu, šarcu konju noga u koljenu. Marko odgovara, da je prevario Bugarku djevojku, koja ga je izbavila iz tamnice, kad su ga Grci zarobili. Kad se ona na Dunaj-vodi umivala, odsjekao joj je glavu.

Leteća je glava govorila:
„Svaka druga ovako svršila,
Što na mušku viru se spustila."
Al je majka Marku govorila:
„Ajme, Marko, moje dite drago!
Kad ne tide sebe je za ljubu,
Biše majci odvesti za slugu."

U Ilića (iz Mitrovice u Slavoniji — od Antuna Živana; st. 144)

Marko večerao s majkom
Suhog krušca i ovčijeg sirca,
Večeru su s vodom zalivali,
Jer ni vina, ni od vina lika.
Pa kada su večer večerali,
Progovara Kraljevića majka:
„D'jete moje, Kraljeviću Marko!
Otkuda je, da ti ruka sane?
Il si s' junak krivo zaklinjao
I zakletvu nogom pogazio?
Il s' nevinu krvcu prolivao,
Koju b', sinko, braniti morao?
Ili si se vilam zamirio,
Pa su tebe mlada općarale?
Ili si mi junak ograiso,
Ograiso na kom krstopuću?

Il si pao vješticam u ruke,
Il vješticam ili vukodlakom?“
To slušao, majku poslušao,
Pa je majki ovak' govorio:
„Jerosimo, moja stara majko!
Što me pitaš, pravo ću ti kazat.
Nisam pao vješticam u ruke,
Nit vješticam niti vukodlakom,
Ne bojim se njihovih nameta.
Nit sam, majko, mladjan ograiso,
Ne boji se Marko krstopuća.
Nit su mene vile ureknule,
Uroci mi naškodit ne mogu.
Čarolije ništa mi ne škode,
Vile su mi mile posestrime.
Nit sam, majko, krvcu prolivao,
Koju b' junak braniti morao.
Ja sam uv'jek slabije štitio,
A ohole ljuto pedepsao.
Na r'jeke sam tursku krvcu livo,
A kaursku svagda sam branio,
Nego sam se, moja mila majko!
Nego sam se krivo zaklinjao
I zakletvu nisam ispunio,
Nego junak nogom pogazio.
Zato meni, moja mila majko!
Zato meni desna ruka sane.“

Majka ga pita, neka kaže tu svoju zakletvu, ne bi li mu ona mogla pomoći. Marko joj kroz plač sve po istini odgovara:

„Kad sam bio u carevoj vojsci,
Zarobi me arapskije kralju,
Zarobi me, u tavnicu baci,
Pa me muči i gladom i žedjom.
Pa on hoće da mu se poturčim,
Il poturčim ili mlad poginem.
A ja, majko, svašta sam mislio,
Pa sve misli na jednu smislio,
Da ja volim sto puta umrti,
Nego jednom vjeru zatajiti.
To je kralju i pomučno bilo,
Pa me muči mukam svakojakim.
Danom muči, noću ne da spavat,
Već mi meće guje u njedarca.
To se čudo na daleko čulo,
Još se brže svuda razglasilo,
Pa je čula i kraljeva kćerka,
Pa je čula, mene požalila.
U pol noći k men' je dolazila,
Pa je meni ovak' govorila:
„„Je l' istina, sužnju u tavnici!
Da ti voliš mladjan poginuti,
Nego s' svoje vjere odreknuti
I nego li tursku poprimiti?““
Ja joj reko: „Jest tvrda istina,
Jest istina, kraljeva djevojko!“
Opet ona riječ prifatila,
Pa mi zbori i tiho govori:
„„A Boga ti, sužnju u tavnici!
Ako s' nisi mladjan udomio,
Udomio, curom oženio,
Uzmi mene za svoju ljubovcu,
Ja ću tebe sretna učiniti.
Izvest ću te iz tavnice tavne,
Pobjeći ću s tebom do Prelipa,
Bit ću t' ljuba, a majci zamjena.““
Tud sam, majko, ljuto sagrešio
I curu sam grdo prevario.
Kleo sam se, da nisam udomljen
I da nemam u Prelipu ljube.
To je cura teško dočekala,
Pa mi ode ta bijelom dvoru.
Nakupila šest tovara blaga
I nuz blago kraljevsko od'jelo.
Pa mi ide u dolnje pojate
I izvede četiri konjica,
Na dva meće ta to pusto blago,
Pa me pusti iz tavnice tavne
I vodi me u mermer-avliju.
Zasjedosmo te dobre konjice,
Ona vilu, a ja lastavicu,
Pa odosmo priko polja ravna.
Mi pridosmo polje i planinu,
Pa dospismo Moravi vodici.
Kod Morave nigdi nikog nema,
Samo ovčar, starac Milovane.
Tud stadosmo, da se odmorimo,
A i mrklu noćcu prospavamo.
A kad bilo noći po pol noći,
Ja ustado, moja mila majko!
Dočupa se moje lastavice,
Pa ja odo dvoru bijelomu,

A ostavi kraljevsku djevojku
I ostavi to nje pusto blago,
U tom sam ti, majko, sagrešio
I zakletvu moju pogazio."

Kad to čuje majka, psuje Marka, što je svoju ogadio dušu. To je slušala i ljuba Andjelija, pa je zaplakala. Kad se dosta naplakala, otišla je starcu Milovanu i dovela janje od ovaca. To ne bilo janje od ovaca, već to bila prevarena cura. Kad je sjutra danak osvanuo, dozove Andriju djevera i preda mu „lijep muštuluk, curu neljubljenu".

Kail bio Kraljević Andrija,
Još sretnije janje od ovaca.
Kad se Jandro s curom oženio,
Kraljević je Marko ozdravio,
Pak se kune i proklinja junak,
Da ne ć' dati vjeru za nevjeru.

U Markovića (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Mare Ivanković; st. 121) snijeg zamete Marka Kraljevića povrh Velebita i dovede ga u zemlju arapsku. Uhvati ga crni Arapin Moro i dovede u zemlju arapsku.

Gledala ga Arapka djevojka,
Sestra draga crnog Arapina.
Čudnim ti se čudom začudila,
Gdje je Moro uhitio Marka.
U vodu je ključe utopio,
E da Marka ne pohodi niko.
To žô bilo Arapki djevojci,
Ona druge ključe sakovala
I noćno je pohodila Marka,
Nosila mu nude i ponude,
Sve što Marku od potrebe bilo.

Jednom mu reče, da će ga pustiti iz tamnice, ako se oženi njome. Kad joj Marko dade tvrdu vjeru, da nije vjeren ni oženjen i da će se oženiti njome, govori mu Arapka djevojka:

„Neka znadeš, Kraljeviću Marko!
Don'jet ću ti piva i jediva,
Da ti bude za tri b'jela dana.
Kad mi Moro iz četice dodje,
Ja ću ti se poboljeti ljuto
Bez nevolje kolik za nevolje.
Mene Moro miluje lijepo,
Ne ću dati da sanak uhiti,
Teško ću ga sankom umoriti
Dvije noći, Kraljeviću Marko!
Treću će tvrd sanak uhititi,
Dignut ću mu od sanduka ključe,
Dva ću konja tovariti blaga,
Pa ću tebe iz tamnice pustit."

Tako ona i učini, te se bace konju na ramena i pobjegnu iz zemlje arapske. Kad su došli na vodu studenu, govori joj Marko:

„Sadji s konja, draga dušo moja!
I umivaj crno lišce svoje."
S konja sadje djevojka Arapka,
S hladnom vodom lišce umivala.
Štogod ga je više utirala,
To joj bilo crnje dohodilo.
A kad vidi Kraljevića Marko,
Udri konja, s vodice pobježe.

Zaludu ga djevojka dozivlje, neka je uzme za robinju, ako ne će za gospodju, jer naprijed puta ne umije, a natrag se vratiti ne smije. Marko dodje dvoru bijelomu i sve kaže majci. Ona ga pošalje natrag na vodu studenu, e da bi je živu zaskočio. Marko brzo ode, ali se mlada utopila.

Iz vode je mrtvu izvadio,
U kraj vode greb je iskopao,
Tu ukopa Arapku djevojku.

U Palunka (iz Popova polja u Hercegovini — od Janje Vlahinić; st. 110) gradi Kraljević Marko zadužbinu. Pitala ga ostarjela majka:

„Moje d'jete, Kraljeviću Marko!
Kome, sine, zadužbinu gradiš?
Al za moje, al za tvoje zdravlje,
Al za dušu kralja Vukašina?"

Marko odgovara, da gradi zadužbinu za Arapku djevojku, koja ga je izbavila iz tamnice, a on joj je odsjekao glavu. Kad ga je htjela izvaditi, bio je pretežak, a u nje nejake ruke. Onda joj je Marko govorio, neka mu dovede šarina iz podruma.

„Ona meni dovede šarina,
Dovede ga na tamnička vrata.
A kad vidje svoga gospodara,
On zahrža iza svega glasa.
Prepadoh se, mila moja majko!
Da ne čuje crni Arapine.
Pa mi pušta dizdin od šarina,
A ja ti se za dizdin prihvatim,
Al me šarac izvadıt ne može.
A kad vidje Arapka djevojka,
Da me ne će šarac izvaditi,
I ona se za dizdin prihvati,
Istegnu me tamnici na vrata."

U Pavlinovića (iz Dalmacije; st. 101) nema ništa osobito. Marko posiječe Arapku djevojku, a mrtva glava progovara:

„O ti Marko, usahla ti ruka!
Što ti mene ne odvede doma,
Kakono si, Marko, obećao?"

Majka mu odgovori:

„Što učini? Druga ti usahla!"

U Trnskoga (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 111) pita majka kod večere Kraljevića Marka, što čini zadužbine. On joj odvraća:

„Bogom tebi, moja mila majko!
Jedno jutro rano uranio,
Na čatrnju, vodicu ledenu,
Da napojim svojega šarina
I ja najdo još dvanajst Arapa,
A ja hoti, mila moja majko!
Preko reda šarca napojiti,
Oni meni ne dadoše, majko!
Ja udara jednoga Arapa,
Mene udri svi dvanajst Arapa.
I mene su savladali, majko!
Svezali mi ruke naopako,
Metnuli me u tamnicu tamnu.
Tamnio sam devet godin' dana,
Da ne znado, kad bi zima bila,
I ne znado, kad bi lito bilo.
Ja bi po tom, majko, opazio,
Kada bi mi zima prolazila,
Cure bi se po snigu grudale,
Jednu b' grudu sniga ubacile

U tamnicu, jadnu kuću moju.
Isto tako, moja mila majko!
Kada bi mi lito prolazilo,
Jednu kitu cvića ubacile,
Ja bi po tom poznavao, majko!
Koja jesu doba od godine."

Arapka djevojka mu obeća, da će ga izbaviti tamnice, ako je uzme za ljubu. Kad se Marku već dodijalo, sjedne sred tamnice, skine kapu, metne na koljena i ovako se kapi zaklinjaše, da je junak ostaviti ne će:

„Tvrdja vira neg studena stina,
Ja te junak ostaviti ne ću,
Tvrdja vira neg žarano sunce,
Sunce zajde i opet izajde."

Dalje kao obično sve do st. 87. Od stiha 88. do kraja ima apostrofa, kojom se pjevač prašta s junakom Markom Kraljevićem.

19. 20. i 21.

Ženidba Marka Kraljevića.

O ženidbi Marka Kraljevića imaju još ove pjesme: u Alačevića II. br. 341.; u Andjelinovića br. 71.; u Budisavljevića br. 13.; u Bulića br. 5.; u Glavića sv. LIV. i LV. br. 157. i sv. XCII. br. 273.; u Ivančića br. 23.; u Kačića br. 1.; u Ljubidraga br. 10.; u Krste Markovića br. 7. i 11.; u Murata br. 51.; u Nališa br. 39.; u Šestića br. 6.; u Tommasea br. 155.; u Vijolića br. 47. i u Vrbanića br. 2.

U Alačevića (iz Primorja Makarskog u Dalmaciji; st. 163) piše knjigu Kraljević Marko banu Zadraninu, neka mu pokloni kćer Zlatku za vjernu zaručnicu. Ban mu odgovara, da ovo perje nije za nj, jer je davno obećana za Ivana od Bosne. Kad je Marko knjigu proučio, uzme tri stotine Turaka i opremi se na Zadar. Ban dodje preda nj, upita ga za zdravlje i veli mu, da je kćer već obećao od Bosne Ivanu.

Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Za vrat mi se bana ufatio,
Pa ga kolje kano janje ludo.
U kulu je Marko uhodio
I ljubu mu biše pogubio,
Crne joj je oči izvadio.
Dva mu sina bio ufatio,
Pa ih baca k nebu pod oblake.
Na ćordu ih Marko dočekao,
Od zla roda nek nema poroda.
Ter privati mladjanu divojku,
Pak je daje kumu i diveru,
Isprati ih pod dvor na livadu.
U kulu se Marko povratio,
Po kuli je roblje pokupio,
Silno blago Marko tovario,
Usrid Zadra, grada bijeloga.

U gori zelenoj dočeka Marka i njegovih trista Turaka starina Novak.

Stade starac otimati cure
I sasići mlade janjičare.
Pogubi mu trideset Turaka
U onome klancu jadikovcu,
Gdino majke jadikuju sinke,
A ljubovce svoje zaručnike.

Marko navali na Novaka i odsiječe mu glavu.

Otolem se Marko podigao
Izgubivši šezdeset Turaka.
Pa on prodje kroz goru zelenu
Pivajući, konje igrajući.
Začula ga vila sa planine,
Pa dozivlje Kraljevića Marka:
„Zlo ti jutro, Kraljeviću Marko!
Što u gori nisi počinuo
I rujna se vinca ponapio?“
Kad je Marko riči razumio,
On počinu pod jelom zelenom.
Oni piju šerbet i muselez
I rakiju od devet godina.
Kad su malo tute počinuli,
U to t' idje zmija strahovita
Su tri glave, su šestero krila.
Na Marka je juriš učinila.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
On se jadan vrlo poplašio,
Od bedrice ćordu povadio,
Pak udari zmiju strahovitu.
Jednu joj je glavu otkinuo,
Gora zmija neg je prije bila,
Na Marka je juriš učinila.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Jopet Marko ćordu povadio
I drugu joj glavu otkinio.
Jopet guja žešća nego prije,
Na Markove Turke udarila,
Osam mu je Turaka zaklala.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
Vrlo se je jadan poplašio,
Ćordu mi je jopet uzimao,
Da će treću otkinut joj glavu.
Al je Marku loša sreća bila,
Prilomi se pri balčaku ćorda:
„Ajmeh meni, moja mila majko!
Sad poginu Kraljeviću Marko.“
Kad to vidi mladjena divojka,
Maša mu se konju u jabuku,
Ter je svitlu povadila ćordu,
Pa je daje Kraljeviću Marku.
Kad se Marko ćorde dobavio,
Na guju je juriš učinio
I treću joj glavu otkinuo.
Tu se Marko vrlo obveselio,
Pak se diže iz gore zelene
Pivajući, konje igrajući.
Kad je došo svome bilom dvoru,
U domu mu divno kolo igra,
Puno kolo lipih divojaka,
Puno kolo mladjanih junaka.
Tute Marko biše počinuo
I vinča se mladjanom divojkom,
Te piruje jedan misec dana.
Nikad slava ne umire Marku!
Doklem bude na svitu junaka,
Pivat će se pisme i popivke
I o njemu govor govoriti.
Bog da Marku u raju spasenje,
Bog da nami zdravlje i veselje!

U Andjelinovića (iz Sućurja na otoku Hvaru — od Nikole Andjelinovića; st. 293) lijepu kćerku starca Demin-age isprosi Kraljević Marko, Sibinjanin Janko i Zlatinić Pavao. Aga pita pobratima Relju Bošnjanina, komu će dati djevojku, a on odgovara:

„Da ti bora, starac Demin-ago!
Ako češ je podvornicam dati,
Podaj mi je Kraljeviću Marku,
U Marka su dobre podvornice.
Ako ćeš je za junaka dati,
Podaj mi je Sibinjanin-Janku.
Ako ćeš je u bogatstvo dati,
To je podaj Zlatiniću Pavlu.
U Pavla su dvori pozlaćeni,
Sve mu kule zlatom kaldrmane,
A komore od suhoga zlata,
A salidži pečeni cekini.“

Starac se pomamio za blagom i dade kćer Zlatiniću Pavlu. Na mejdanu Sibinjanin Janko otme djevojku i daruje je Marku.

U Budisavljevića (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 112) Kraljević se Marko ženi kćerju bugarskoga kralja Šišmanina.

Kad su svati bili navrh Velebita, puhnuše vjetri s Velebita i podigoše „jastuk“ na djevojci. Vidio ju je samo kum dužd od Mletaka, pa na prvom konaku zamoli djevera Zemljića Stjepana, neka bi mu prodao svoju snašu „noćcu za ljubovcu.“ Zemljić je proda za tri čizme blaga, a djevojka želi, da se dužd obrije, jer ne ljubi bradata junaka. Dok se on brije, djevojka odleti Kraljeviću Marku i on posiječe kuma i djevera, a djevojku odvede dvoru bijelomu.

Dobar porod s njome porodio,
Dvije ćeri i četiri sina,
Sve je bilo za devet godina.
Pir činiše dvadeset danaka,
Od uskrsa do svetoga Marka.
Pred Markom se gora zelenila
I ova se družba veselila.
Nije majka rodila junaka
Nad junaka Kraljevića Marka.

U Bulića (iz Kaštela u Dalmaciji — od Antice Viculin iz Lukšića; st. 223) lijepa sestra Sibinjanina Janka zalijeva u vrtu svoje cvijeće „više suzam neg ladnom vodicom“.

Misli mlada, da niko ne vidi,
Al je vidi Kraljeviću Marko.
Igra Marko šarca, konja svoga,
I upita gizdave divojke:
„Bora tebi, gizdava divojko!
Šta je tebi, kâ ti je nevoja?“
Muči mlada, ništa ne govori,
A je Marko opet govorio:
„Ja te molim, gizdava divojko!
Prodaj meni cvita rumenoga.“
Al govori gizdava divojka:
„Ne dan cvitak iz vrtova moji.
Da bi ti ga mislila prodati,
Volila bi tebi darovati.
Ne će reći nevistica moja,
Da san tebi cvitak ja prodala,
Veng će reći nevistica moja,
Da si meni lišce obljubio.“
A kad čuje Kraljeviću Marko,
Šta govori gizdava divojka:
„Ako li mi ne ćeš dati cvitak,
Govorit ću goricon zelenon
I reć ću ti bratu jedinome.
Ja se njemu oću pofaliti,
Da san tebi lišce obljubija.“
A kad čula to divojka mlada,
Cvili mlada kano guja juta
I ubere cvita najlipšega.
Lipu mu je kitu sastavila,
Usrid kite tulipan je bija.
Tulipanu mlada govorila:
„Tulipane, drago cviće moje!
Najveće san tebe zalivala.
A danas te mlada drugon dajen,
Koga mlada ne znan ni poznajen.“

Djevojka mu dade cvijet, a junak poleti preko polja ravna kao zvijezda preko neba sjajna. Sred gore zelene nalazi Sibinjanina Janka i veli, neka ne vjeruje ljubi svojoj, koja će mu govoriti, da je obljubio sestru. On je se nije ni dodio, a u nedjelju, koja prva dodje, doći će po nju sa svojim svatovima. Ljuba zaisto kaže Janku, da mu je Marko obljubio sestru. Janko je udari, da ju je crna krvca oblila. Sestra se zatvori u komore od straha, da će je brat udariti, ali on je grli i cjeliva i kaže joj, da će doći Marko. Marko dodje i odvede djevojku.

U Glavića br. 157. (iz Luke na Šipanu — od Anice Begin; st. 1328) majka za večerom govori Marku, neka se ženi, da joj dovede odmjenicu. Marko govori majci:

„Ču li mene, mila moja majko!
Obih mnoge zemlje i gradove,
Ja ne nadjoh za mene djevojke,
Neg mi kažu, mila moja majko!

Čak daleko u Djordjiji ravnoj,
U onoga od Djordjije kneza
L'jepa mlada Ruža plemenita.
Više je je prosilo junaka,
Nego ima u godini dana,
Svakomu je zabavila mlada."
Kad to čuje Kraljić-Marka majka,
Srdito je sinu besjedila:
„Prodj' se, Marko, vraga i Djordjije,
B'jele kule od Djordjije kneza
I djevojke Ruže plemenite.
Ruža mlada ćerca jedinica,
Jedinica svaka razbludnica."
A on Marko i ne sluša majku,
Neg na majku vinom udario.
Dok je hladno vino obrvalo,
Na sopru je naslonila glavu.
A kad vidi Kraljeviću Marko,
Uzimlje je svoje u naruče,
Odnese je b'jele u kamare,
Položi je meke na dušeke.
Još uzimlje ćurak risovinu
I pokriva milu svoju majku,
Da mu ne bi majka ostinula.
Tadar podje niz bijelu kulu,
Dodje Marko konju u podrume,
Iz podruma konja isteglio,
L'jepo ga je Marko opravio.
Oselda ga seldom srebrnijem,
A zauzda uzdom pozlaćenom,
Zagrne ga svilom do koljena,
Padaju mu kite do kopita.
Dô mu zobat bjelice šenice,
A on ide kule u bijele,
Ide Marko svoje u kamare,
Pa potpenje sjajno ogledalo,
Pa otvora šarena sanduka.
Vadi Marko djendjilo od'jelo,
Sve od srme i od suha zlata.
Više ima zlata pod koljenom,
Neg mletačke čohe uz koljeno,
A na glavu kapu samurliju.
Za njom krilo od zlata salito,
A za krilom trides perja zlatn'jeh,
Sve to perje do perja složeno,
Pale su mi perjanice zlatne
Oko b'jela Kraljevića vrata.
Da bi njega sabljom udario,
Ne bi njemu vrata obranio,
Ne bi dale perjanice zlatne.
Kad se Marko l'jepo naresio,
Metne u džep vezenu mahramu,
U mahrami od zlata jabuku,
U jabuci devet prstenaka,
Sve prstena, dragijeh kamena.
Još uzimlje svijetlo oružje,
Pa izadje kule iz tanahne.
Za sobom je kulu zatvorio,
A uhiti konja za dizdime,
Privede ga uz studenu st'jenu,
Pa se njemu u ramena baca,
Ide Marko zdravo i veselo.
Kudgod podje, u Djordjiju dodje,
U livadu od Djordjije kneza.
Kud prohodi Kraljeviću Marko,
Svud za njime svjetlost ostajala
Od ljepote ruha i oružja.
Na prozoru Ruža plemenita.
Kad je Marka očima vidjela,
Ončas se je mamom pomamila,
Stala skakat kuli po tanahnoj.
Kako mlada po tavanu skače,
Vas se tavan iz temelja kreće.
Od Djordjije čuo mi je kneže,
Pa je kneže ćerci govorio:
„Ćeri moja, Ružo plemenita!
A što kuli po tavanu skačeš,
Meni starcu počivat ne dadeš?
Oli si se mamom pomamila,
Ol iz rana vincem opjanila?"
Govori mu Ruža plemenita:
„O moj babo, milo dobro moje!
Ja se n'jesam mamom pomamila,
Ni iz rana vincem opjanila.
Da n' iznesi na prozore glavu,
Da ti vidiš u naše livade,
Dobra konja, na konju junaka,
Ako dodje na naše dvorove!
Još onaki nije dohodio,
Niti me je u tebe prosio."
Kad to čuje od Djordjije kneže,
Iznosio na prozore glavu
I pogleda niz rosne livade.
Neton vidi Kraljevića Marka,
Ončas ga je poznavao kneže,
Pa unese sa prozora glavu

I govori Ružici djevojci:
„Što s' vidjela, bi li ne vidjela!
Za kijem ti srce povehnulo
Za hajdukom Kraljevićem Markom,
Koji s'ječe i vlahe i Turke,
Nosi mrtve na torbice glave?
Je l' te želja, žalosna ti majka!
Da pripireš krvave košulje?“
Za to Ruža ništa i ne haje,
Nego svomu babu govorila:
„Čuj me, babo, od Djordjije kneže!
Ako bi me u tebe prosio,
Ako rečeš, da me dati ne ćeš,
Kunem ti se i vjeru ti davam,
Kula ti je na sedam tavana,
Penjat ću se prozor na najgornji,
Bacit ću se kulu niz visoku,
Nek ulomim u koljenim noge
I bijele u ramenim ruke,
Nek ti i rug i sramota bude
Po Djordjiji, okolo Djordjije,
Što ti se je u kuli zgodilo,
Od Ružice, ćeri jedinice.“
U to Marko pod kulu dopade,
Sam se Marko sobom razgovara:
„Hoću l' moga osjednuti konja,
Ol ću s konja kucat za vratima?
Da bih moga konja osjednuo,
Meni mlada zabavi djevojka,
Osjeć ću joj u ramenu ruku,
Da već nikom zabaviti ne će.“
S konja hita za vratima alku,
Drma Marko za vratima alkom,
Buči kula na sedam tavana.
Od Djordjije ozivlje se kneže,
Srdno viče kule iz bijele:
„Ko mi mlati za vratima alkom,
Da bi mu se o glavu razbila,
Ol u živo srce udarila!“
Al sa konja odgovara Marko:
„Nemoj tako, od Djordjije kneže!
Nije hajduk kulom pod tanahnom,
Nije došo kulu uhoditi,
Ni živijem ognjem opaliti,
Nego glavom Kraljeviću Marko
Iz Prilipa, bijeloga grada.
Neg iznesi na prozore glavu,
Nek te vidim lišce u bijelo,
Može li se govoriti s tobom?“
A kad čuje od Djordjije kneže,
Nije tio, s manje nije mogo,
Na prozore iznosio glavu.
Kad ga vidi Kraljeviću Marko,
L'jepo mu se poklonio Marko
I ovako njemu govorio:
„Gospodare, od Djordjije kneže!
Ja sam čuo, što ljudi govore,
U vašemu dvoru bijelomu,
Da je divan cvijet procavtio,
Divan cvijet Ružica djevojka,
Bi li mi ga, kneže, utrgnuo,
Plemenitu Ružu poklonio,
Poklonio meni za ljubovcu?“
Al to knezu milo nije bilo,
Muči kneže, ništa mu ne reče.
Sve to čuje djevojka Ružica,
Viče mlada tanko glasovito:
„Rastvorite vrata u širine,
Vodite ga dvore u bijele.“
Pa se knezu ino ne mogaše,
Nego ide kule niz bijele,
Rastvorio vrata u širine.
U to Marko osjednuo konja,
Priko volje pokloni se kneže.
Uvede ga dvore u bijele,
Uvede ga u treće tavane,
Za svijetle posjedoše sopre,
Nose monci pivo i jedivo.
Sjedi Marko za soprom svijetlom,
Pored njega od Djordjije kneže.
A resi se Ruža plemenita,
Svu joj glavu zan'jeli dukati,
A na grlu tri djerdana zlatna,
A u ušim zlatni velenduci,
A na njoj su svileni kavadi,
Na nogama žute štopelice.
Evo ti je kuli niz skaline.
Stoji zuka svile na djevojci,
Zvekutanja na glavi dukata,
Klopotanja na grlu djerdana,
Škriputanja žut'jeh štopelica.
Kad izide blizu sopre sv'jetle,
Kraljeviću vidio je Marko,
Od nje se je Marko postidio,
Iza sopre na noge skočio,
Rusom joj se glavom poklonio.

*

Njemu bolje Ruža plemenita
Svojom glavom do tavana mlada,
Pa mi sjede babu uz koljeno,
Stade Ruža služit vince hladno.
Najprvomu babu naslužila,
Pa je drugu čašu napunila,
Pa je dava Kraljeviću Marku
I govori Ružica djevojka:
„Kraljeviću, prosti meni, Marko!
Da ti štogod nije na me žao,
Dje ti prvo naslužila n'jesam,
Nego knezu, milu babu momu,
Er je taki u Djordjiji zakon,
Da se prve starješine služe.“
Govori joj Kraljeviću Marko:
„Ništa zato, draga moja dušo!
Svud se prvo služe starješine.“
Tad Ružica hladno vince služi,
Na Marka je vinom udarila.
Kraljeviću govori joj Marko:
„Nemoj Ružo, draga moja dušo!
Na me tako udarati vinom,
N'jesam došo ka Djordjiji ravnom
Popit hladno po Djordjiji vino,
Neg sam došo, draga moja dušo!
Tebe prosit u baba tvojega.
Sadar reci, dje ti babo čuje,
Bi li došla Prilipu b'jelome,
A za mene, Kraljevića Marka?“
Govori mu Ruža plemenita:
„Oči moje, Kraljeviću Marko!
Ja bih došla u goru zelenu,
Pravo rijet, u vodu studenu,
Dje li ne bih Prilipu b'jelome
Za takijem plemićem junakom!“
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Meće ruku u džep od dolame
I povadi vezene mahrame,
U mahrami jabuku od zlata.
I dava je Ruži plemenitoj:
„Drži, Ružo, draga moja dušo!
Za zlamenje, da si obećana.“
Uzme Ruža od zlata jabuku,
Uzela je, pa je otvorila.
Iž nje prospe na sopru prstene,
Pa ih meće na bijele ruke,
Pa se noge na lagane skače
I otide b'jele u kamare,
Pa na dare donosi uzdarje.
Pred Marka ih na sopru stavljala
I ovako njemu govorila:
„Evo, Marko, na dare uzdarje,
To odnesi miloj majci tvojoj.“
Prima Marko u Ružice dare,
U vezene veživa mahrame,
Pa je svomu tastu govorio:
„Taste mili, od Djordjije kneže!
Da mi tvrde vjere utvrdimo,
Er za puno ne ću odmaknuti,
Nego dokle ka Prilipu dodjem
I izberem u kitu svatove,
I pokrojim ruho za svatova,
Nadaj im se u Djordjiju doći.“
To izreče, iza sopre skače
I klanja se od Djordjije knezu:
„Ostan' s Bogom, taste, dobro moje!
Er ja idem put Prilipa grada.“
Otole se otpravio Marko.
Ide Marko kule iz bijele.
Pratila ga niz kulu djevojka,
Monci su mu konja pripravili,
Sve do konja isprati ga Ruža.
Za b'jele se uhitiše ruke,
Pa se ljube lišce uz bijelo.
To je Marku puno milo bilo.
U to se je na konja metnuo,
Konja bije polju u širine.
Ide Marko put Prilipa grada.

Još nije Marko ni do Prilipa došao, kad evo ti bogatoga Turčina od Jeleča Muja, da prosi Ružu. Otac se slakomi na blago i prisili Ružu, da uzme od njega darove. Ona tužna ne zna, što će, pa pošalje slugu Nikolicu s malom knjigom do torova svoga brata Jova u zelene gore. Jovo dodje, a sestra ga moli, da odnese listak knjige male Marku u Prilip.

Er su tvrde straže postavljene
Niz zeleno polje od Djordjije,
Na tri mjesta po trides Turaka.
Kogod polje niz široko prodje,
Metaju mu u njedarca ruke,
Traže njemu džepe i rukave,

A kape mu skidaju sa glave,
Traže Turci listak knjige male,
Da je ne bih komu opremila,
Mome dragu od Prilipa Marku.

Jovo ode s knjigom, posiječe sve tri busije Turaka i srećno dodje do kule Marka Kraljevića u Prilip.

Tu se Marko ispred kule šeta,
Dugi Marko čibuk pripalio,
A s desnom se rukom razgovara,
U ramenu er mu poigrala,
Pa se kuca lijevom po desnoj
I govori Kraljeviću Marko:
„O što ti je, desna ruko moja?
Nije dobro, niti mu se nadam,
U ramenu što si poigrala,
Da te ne ću krvi napojiti.“
U to Jovo božju pomoć viče:
„Bog na pomoć, mili gospodare!
Je li ovo kula Kraljevića,
Je li Marko kuli u tanahnoj?“
Pa s' u Marka Jovo zagledao,
Al mu veli Kraljeviću Marko:
„Što me gledaš, delijo neznana!
Što li tražiš kulu Kraljevića,
Je li u njoj Kraljeviću Marko,
Oli misliš pogubiti mene?
Ne ćeš lasno, vjera tvrda ti je.“
Ali mu je Jovo govorio:
„Ja ne tražim pogubit junaka,
Ni bijelu kulu porobiti.
N'jesam hajduk, ni me je rodio,
Neg ja tražim kulu Kraljevića
I u kuli Kraljevića Marka.
Nosim b'jelu knjigu iz Djordjije
Od Ružice, od moje sestrice.
Njega bi mi milo vidjet bilo,
Kako šuru Kraljevića Marka.“
Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Obe dvije raširio ruke,
Pod Jovanom konja uhitio.
Jova prima s konja u naruče,
Pa ovako njemu govorio:
„Ti l' si, Jovo, vjerna šuro moja?
Ni doma te ne poznala majka,
Kako ni ja, Kraljeviću Marko“
Pa ga grli i desnom i l'jevom,
Pa se ljube u lišce rumeno
I pitaju za zdravlje junačko,
Za krajinu tamo i ovamo.
Pa ga vodi dvore u bijele,
Posjedaše za sopre svijetle.
Viče Marko glasovito tanko
I dozivlje sestru Mandaljenu:
„Mandaljeno, draga sestro moja!
Nosi bolje piva i jediva.“
Kad to čula mlada Mandaljena,
U mladjega pogovora nema,
R'jet ne smjela, da donijet ne će,
Nego nosi na svijetlu sopru,
Služi mlada oko sopre vino.
Kako koju Jovu čašu dade,
Jovo u nju oči uvaljuje.
Vino služi lijepa djevojka,
Jovo srcu odoljet ne može,
Neg govori Kraljeviću Marku:
„Šuro moja, Kraljeviću Marko!
Što te pitam, kaži meni pravo,
Jesi l' sestru komu obećao,
Ali komu tvrdu vjeru dao?“
Govori mu Kraljeviću Marko:
„Šuro moja, knežević-Jovane!
Ja je n'jesam nikom obećao,
Niti kome tvrdu vjeru dao,
Ak' se nije sama obećala,
Ili kome tvrdu vjeru dala,
A djevojka još mi ne kazala,
Što ja ne znam, vjerna šuro moja!“
Tad mu reče kneževiću Jovo:
„Vjerna šuro, upitaj je, moja!
Je l' se kome obećala mlada,
Ili kome tvrdu vjeru dala?“
Tad govori Kraljeviću Marko:
„Mandaljeno, draga sestro moja!
Tebe pita kneževiću Jovo,
Jesi li se kome obećala,
Ili kome tvrdu vjeru dala?“
Govori mu Mandaljena mlada:
„O moj brate, milo dobro moje!
Brez tebe se ne bih obećala,
Niti kome tvrdu vjeru dala.“
Tad joj reče knežević Jovane:
„Hoćeš meni, draga dušo moja!

Ako sam ti srcu omilio,
Ti si momu, ako sam ja tvomu."
Govori mu l'jepa Mandaljena:
„Ti si momu srcu omilio,
Ti si meni mio i ugodan
Kak' u glavi oba oka moja."
Kad to čuje kneževiću Jovo,
Skide s ruke zlaćen dijomanat,
Pa ga dava Mandaljeni mladoj:
„Drži ovo, draga moja dušo!
Na zlamenje da si obećana,
Dok se drugom iz Djordjije vratim."
Prsten primi mlada Mandaljena.
U to Jovo b'jelu knjigu dava.
Knjigu gleda Kraljeviću Marko,
Knjigu gleda, a na nju se smije,
Kuca Jova rukom po ramenu:
„Ajde, Jovo, vjerna šuro moja!
Glas odnesi Ružici sestrici,
Da ne cvili b'jeloj u kamari,
Nek se spravlja put Jeleča grada,
Ti joj budi za ručna djevera,
Nek izvede iz Djordjije Turke.
Doć možete do vode studene,
Al studenu vodu proć ne ćete.
Ja ću čekat Muja i svatove,
Darovat ću Muja i svatove.
U to Jovo na noge skočio,
Zagrle se rukama b'jelijem,
Poljube se lišce uz junačko,
Oprosti se Jovo s Mandaljenom
I otide kuli niz skaline,
A za njime Kraljeviću Marko.
Isprati ga pod kulu tanahnu.
Dok se Jovo na konja bacio,
Kraljeviću pokloni se Marku:
„Ostan' s Bogom, vjerna šuro moja!
Ostani mi zdravo i veselo."
Dodje Jovo put Djordjije ravne,
A on Marko u kuli tanahnoj.

Marko zove u svatove Ljuticu Bogdana, Hrelju Bošnjanina, vojvodu Miloša, od Sibinja Janka i Toplicu Milana.

Kada pobri knjigu usprimili
I vidjeli, što im Marko piše,
Svaki se je na noge skočio:
I družinu svate sakupio.
Evo ti ih do Prilipa grada,
Svi se kupe pod kulu Markovu.
Prvi kume Ljutica Bogdane
I on vodi druga pet stotina;
Drugi ti je Hrelja Bošnjanine
Sa njegov'jeh druga pet stotina;
Evo trećeg vojvode Miloša
I on vodi druga pet stotina;
Četvrti je od Sibinja Anko
I u njeg je druga pet stotina;
Ide peti Toplica Milane,
A sa njime druga pet stotina.
Svi se svati redom prikupili
Pred bijelu pred kulu Markovu.
A Marko ih pričekao l'jepo,
Svoje pobre u bijelu kulu,
A svatove pod kulu tanahnu.
Posjedoše za svijetle sopre.
Sve im Marko po istini kaže,
Da će hodit do vode studene,
Da će čekat Turke Jelečane
Sa djevojkom, Ružom plemenitom,
A Mujovom kićenom nevjestom.
Kad to čule sve pet poglavica,
Glavom kreću, zubma poškripuju.
Pa im nose piva i jediva.
A kad oni dobro blagovaše,
Na noge se skočiše junačke,
Pa se brzo opravljat stadoše,
Otidoše na vodu studenu,
Okolišе vodu na okolo,
Zatvoriše klance i busije.
Ne bi ni siv soko proletio,
Nit mu krila glavu iznosila,
Dje l' će proći Jelečanin Mujo,
I provesti Jelečane Turke
I Ružicu lijepu djevojku!
U to Jovo u Djordjiju dodje,
A njemu se niko ne nadaše
Ni sestrica lijepa Ružica,
Baš ni ona Ruža plemenita.
Pred dvorom je konja osjednuo,
Brez uprosa u dvor ušetao,
Brez test'jera u gornje tavane.
To za soprom od Jeleča Mujo,
Oko Muja turske poglavice,

Medju njima od Djordjije kneže.
Kad je kneže Jova ugledao,
Iza sopre na noge skočio:
„Dobar došo, drago d'jete moje!“
Ali mu je Jovo govorio:
„Što je ovo, babo, dobro moje!
Što je skupa oko kule tanke?“
Govori mu od Djordjije kneže:
„To su svati, moje d'jete drago!
A ovo je mladi djuveglija,
Tebi šura, meni zete Mujo.
Sad Ružica, tvoja sestra draga,
Evo ima nedjelja danaka,
Da su u nju vrazi udarili,
Sad da ne će ka Jeleču poći
Na bogastvo, veliko gospostvo.“
Ali Jovo babu odgovara:
„Ništa za to, babo, dobro moje!
Sad će hodit Ružica sestrica,
A ja ću joj biti za djevera,
Pratit ću je do Jeleča grada.“
To izreče, priko kule skače
Na kamaru Ružice sestrice.
Iza vrata tiho lako zove:
„Otvor', Ružo, draga sestro moja!
Evo tebi Jova, brata tvoga.“
A kad ga je Ruža razumjela,
Skoči mlada na noge lagahne
I otvori od kamare vrata,
Pušti Jova b'jele u kamare.
Sve joj Jovo po istini kaže,
Da će Marko na vodi čekati,
Da izvede iz Djordjije Turke:
„Sad se resi, draga sestro moja!
Ja ću tebi za djevera biti,
Vodit ću te do vodice hladne.“
Kad to čula Ružica djevojka,
Veselo je na noge skočila.
Viče Jovo po kuli tanahnoj,
Zove Jovo od dvora dvorkinje:
„Potecite, robinjice naše!
Uresite gospodjice vaše.
Da idemo put Jeleča grada
Daleko je, da ne okasnimo.“
Kad to čule tanahne robinje,
Tri robinje potrčale tanke,
Brzo rese gospodjicu svoju.
A kad čuje od Jeleča Mujo,
Skače Mujo na noge lagahne,
Pa zagrli knežević-Jovana.
Rukam grle, ustima se ljube:
„Živ mi bio, vjerna šuro moja!
Koj' si danas sestru umirio.
Da idemo u skupu svatima
Put Jeleča, bijeloga grada!“
Tada mladu naresc Ružicu
I iznesu u sanducim ruha,
Na dobre ga konje tovariše,
Izvedoše pod v'jencem Ružicu.
Jovo je je na konja bacio,
Pokraj nje je Jovo na drugomu.
Tu se turska sila podignula.
Udarile bubnje i svirale,
Pale sv'jetle puške čeferdale,
Dok su došli studene na vode.
Tu ih čeka Kraljeviću Marko
I njegova ognjena družina
S gol'jem sabljam u rukam desnijem.
Kad naljeze Jovo i Ružica,
Govori mu Kraljeviću Marko:
„O Jovane, vjerna šuro moja!
Bježi. Jovo, u goru sestricom,
Da vas ljuta rana ne dopade,
Dok mi s Turcim megdan pod'jelimo.“
Tu se udru i vlasi i Turci.
Kad naljeze od Jeleča Mujo,
Dočeka ga Kraljeviću Marko.
Srdno ga je za prsi hvatio,
Svrgo ga je sa konja na trave,
Koljenim mu na prsi skočio,
Veže njemu naopako ruke,
Priveže ga prid jelu zelenu.
Ljuta družba Kraljevića Marka,
Posjekoše Jelečane Turke.
Stali vlasi Markovi svatovi
Sa Turaka sadirat odoru.
Marko zove Jova, šuru svoga:
„Hodi, Jovo, jele pod zelene
I dovedi Ružicu sestricu.“
Dodje Jovan jelu pod zelenu
I dovede sestricu Ružicu.
Govori joj Kraljeviću Marko:
„O Ružice, moja vjerenice!
Stupi, dušo, pod jelu zelenu,
Vidji, Ružo, moja draga dušo!
Djuvegliju od Jeleča Muja,

Ajde k njemu, pozdravi se š njime.“
Da ko vidi Ružu plemenitu,
Pod vijencem lijepu djevojku!
Kada dodje jelu pod zelenu,
Svlači s noge žutu štopelicu,
Pa ga Ruža po obrazu tuče,
Tuče s desne, tuče sa lijeve:
„Dje si Mujo, turska nepriliko!
Jesam li ti vazda govorila:
Ako Bog da momu Marku zdravlje,
Da se ne ćeš nanositi glave
Ni vidjeti Jeleča nikadar?“
Kada pušti žutu štopelicu,
Tad ga tegli bradu za turačku,
Dobro mu je bradu ogulila,
Sita mu se brka nakidala.
Još ga Ruža u obraz zapljuva:
„Crn ti obraz, od Jeleča Mujo!“
A priskoči Kraljeviću Marko,
Mahnu sabljom i rukom desnicom,
Pa mu pasju odsiječe glavu.
Osta Mujo pod jelom zelenom,
A on junak Kraljeviću Marko
I Ružica pod v'jencem djevojka
I djevere kneževiću Jovo
I on kume Ljutica Bogdane
I ostale svaske poglavice
I njihova junačka družina
Uputiše zdravo i veselo
I odoše zdravo put Prilipa.
Zdravo dodju, dovedu Ružicu.
Pričeka ih sestra Kraljevića,
Pod nevjestom uhitila konja.
Mladu Ružu na ruke primila,
Pa se grle desnom i lijevom,
Celuju se lišce uz bijelo,
Djevojačko pitaju za zdravlje.
Uvede je dvore u bijele
I predade ostarjeloj majci:
„Eto, mati, naše nevjestice,
Eto tebi tvoje odmjenice.“
Obijem je stara zagrlila,
Nju Ružica desnom i lijevom,
Pa se grle i u lice ljube.
Za njima je knežević-Jovane.
Kad se našli u trećem tavanu,
Odvedoše Ružu u kamaru.
Jovan sjede za svijetlu sopru
I dozivlje mladu Mandaljenu,
Kraljevića rodjenu sestricu:
„Stani amo, draga dušo moja!
Nek ti dadem potpune darove.“
Primi mlada u Jova darove.

Ruža daruje svatove i oni se vrate svojoj domovini „pjevajući, konje igrajući“. I Jovo otide u Djordjiju i kaže ocu, što se dogodilo. „Dan po danak eto nedjeljice“ pa se i Jovo otpravi sa svatovima po Mandaljenu, sestru Markovu.

Kad je bio kneževiću Jovo
Svekolike svate pokupio,
Tad podiže u kitu svatove,
Otpravi se iz Djordjije ravne,
Zdravo s njima ka Prilipu sadje.
Tu se kupi malo i veliko
U livadu Kraljevića Marka,
Da gledaju Jova i svatove.
Pa govore Prilipke djevojke:
„L'jep'jeh svata, vesela im majka!
Na svakomu djendjilo od'jelo,
L'jep ti li je zete kneževiću!
Blago majci, koja ga rodila!
Mandaljeni, sestri Kraljevića,
Njoj djevojci, ak' joj sudjen bude.“
U to došli pred dvore Markove.
Tu izadje Kraljeviću Marko
I Ružica, njegova ljubovca,
Pod Jovanom prihitili konja,
Marko ga je na ruke primio.
Ruža nosi siniju od zlata,
Na siniji kićene darove,
Pa dariva bratine svatove.
Svakom dava, što je za kojega,
Bratu kitu rumene ružice,
Svu suhijem zlatom nakićenu.
Tad ih vode dvore u bijele,
Oko sv'jetle sopre posjedoše.
Tu su stali tri bijela dana.
Kad četvrto jutro osvanulo,
Al zaviče svatski starješina:
„Svati moji, na noge lagahne!

Vaše dobre konje opravljajte,
A, djevere, izvedi nevjestu,
Iznašajte ruho djevojčino!
Već je vr'jeme, da mi putujemo,
Daleko je, da ne zamrknemo,
A strašivo, da ne izginemo!"
Kad to čuli kićeni svatovi,
Poskočiše kako i vukovi,
Svoje dobre opravljaju konje.
Marko vodi pod v'jencem sestricu,
Iznašaju u sanducim ruho.
Marko ti je djever kod sestrice.
Kad izišli dvore pred bijele,
Mandaljena pozdravi se s majkom
I s Ružicom, mladom nevjesticom,
A Ružica svojom zaovicom.
Pa se digli u skupu svatovi,
Udariše bubnje i svirale.
Marko s njima put Djordjije ide.
Prate Marka stotina momaka,
Da ih ne bi kogod dočekao,
Po putu im zulum učinio.
Zdravo idu, u Djordjiju sidu
B'jelu dvoru od Djordjije kneza.
Neton ih je kneže ugledao,
Milo mu je, kićene svatove,
Kad upazi Kraljevića Marka,
Al mu Marka milo nije bilo.
Al se Marko njemu poklonio
Rusom glavom do svilena pasa,
Njemu malo preko volje kneže.
U bijele dvore ušetaše,
Oko sv'jetle sopre posjedoše,
Tu se čini veliko veselje.
Tu su stali dva bijela dana.
Al bi tio kneževiću Jovo,
Da m' ostane Kraljeviću Marko,
Da bi tio petnaest danaka,
Al ne hoće Kraljeviću Marko,
Jer je sama kula Kraljevića,
U njoj sama ostarjela majka
I Ružica njegova ljubovca.
Pa je njemu Marko govorio:
„Prosti, Jovo, vjerna šuro moja!
Znadeš dobro i da ti ne kažem,
Da je pusta moja kula tanka,
Kadar mene u dvoru ne ima."
Pa se Marko s njima zagrlio,
Zagrliše, pa se poljubiše
I s njegovom rodjenom sestricom
I sa starcem, od Djordjije knezom.
Jovo noge na junačke skače,
Pa pripaše svijetlo oružje,
Da će pratit Kraljevića Marka
Sve u goru do vode studene.
Al ne dade Kraljeviću Marku:
„Ne ćeš, Jovo, vjerna šuro moja!
Ja imadem stotinu momaka.
Dok je moja na ramenu glava,
Ne bojim se vuka ni hajduka."
Tada reče knežević Jovane:
„Ajde s Bogom, vjerna šuro moja!
Bio šuro, zdravo i veselo.
Bog ti dao mirno putovanje!"
Otole se Marko opremio,
Zdravo dodje Prilipu b'jelome,
Pričeka ga majka i ljubovca,
Pod njim dobra usprimile konja
I otidu dvore u bijele.
L'jepo se je Marko milovao
Sa Ružicom, vjenčanom ljubovcom,
I staricom, milom majkom svojom.

U pjesmi br. 273. (iz Luke na Šipanu — od Anice Glavić; st. 83) lov lovio Kraljević Marko, pa ga dobra sreća nanijela na kolo vila od planine.

Ima Marko sivoga sokola,
Sokolu je svome govorio:
„O sokole, siva tice moja!
Vazda si mi od posluha bio,
Bud' i danas, siva tice moja!
Ti poleti kolu vila b'jel'jeh.
Da bi tebi Bog i sreća dala,
Da uhitiš vile Nadanojle
I digneš joj krilo i uzglavje,
Iza glave popruce od zlata,
Doneseš ih meni pod šatore,
Ja bih tebe l'jepo darovao,
Sva bih tvoja krila pozlatnio."

Soko to zaisto i učini, a vila pristane za Markom govoreći mu:

„Moj sokole, Kraljeviću Marko!
Vrati meni krilo i uzglavje,
Iza glave popruce od zlata,
Silna ću te dobaviti blaga."
Ali joj je Marko govorio:
„Hvala tebi, b'jela vilo moja!
Ne bi blago to po Bogu bilo,
Nego tvoj'jem po madjijam, vilo!"

Marko je odvede dvoru svomu i oženi se za nju. Za malo vremena porodi mu sina.

Kad to vide od planine vile,
Sve se vile na ustanak stale
I divno su kolo zametnule
Prid Markov'jem dvorom bijelijem.
Kad to vidi Markova ljubovca,
Gospodaru svome govorila:
„Nu pogledaj, dragi gospodare!
Pred našijem dvorom bijelijem
Divno kolo od planina vila.
Sve su ono moje drugarice,
Jesu meni došle u pohode
I divno su kolo zametnule
Prid našijem dvorom bijelijem,
Da ja dodjem poigrat malahno.
Neg te molim, dragi gospodare!
Daj ti meni krilo i uzglavje,
Iza glave popruce od zlata,
Da ja podjem poigrat malahno."

Marko se prevari i dade joj krila, a ona pobjegne sa svojim drugaricama u goru zelenu. Marko gorko cvili i suze prolijeva žaleći vilu, svoju dragu ljubu.

Kad bi bio danak zapadnuo,
A mrkli se večer primaknuo,
Tad bi dvoru vila dolećela
Na bešljicu k čedu malahnomu,
U bešljici čedo njegovala.
Kad bi brzo b'jeloj zori bilo,
Tad bi b'jela vila polećela.
Sve je svoje čedo njegovala,
Dokle ga je vila othranila.
Za to Marko ništa i ne znade.
Kadar ti je čedo othranila,
U zelenu goru polećela,
Već je Marko nije ni vidio.
A tako se svakom dogodilo,
Ko se ženi vihrom od planine.

U Ivančića (iz Bogomolja na otoku Hvaru — od Antuna Radića; st. 402) Marko prosi djevojku u Milana, od Srbije kneza. On mu piše, neka kupi svata, koliko mu drago, samo neka ne vodi dva nećaka, Milovana čobanina i Sekula. Sekula kao crn Bugarin pristane za svatovima i strijelja jabuku zlatnu na koplju, preskače devet dobrih konja i prepoznaje izmedju devet djevojaka pravu. Na povratku ubija još Milovana čobanina, koji je navalio na svatove u gori zelenoj. Kad junak stigne svatove, hoće ga Marko da ubije, ali ne dadu ostali svatovi govoreći mu:

„Bora tebi, Kraljeviću Marko!
Da nam ne bi Sekul, d'jete mlado,
Svi bismo mi izgubili glave
U onoga od Srbije kneza,
Svim bi kneže odsjekao glave."

U Kačića (iz Brista kod Makarske u Dalmaciji; st. 209) pase ovce sestra Despotova. Dodje Marko i hvati curu za bijelu ruku.

Ali veli seko Despotova:
„Oj bora ti, neznana delijo!
Nemoj mene, života ti tvoga!
Eto tebi ovna svilokana,
Na komu je zrno od hiljade,
A u zrnu devet jezičaca.“

Kraljević joj uhvati toga ovna „svilokana“, a djevojka cvili, da će je pitati braća, gdje joj je ovan. Neka pusti ovna, a uhvati ovcu „uvotkinju“. Marko pusti ovna i uhvati ovcu, a djevojka opet cvili, da će je pitati braća, gdje joj je ovca. Kad to vidi Kraljević Marko, pusti i ovcu, pa uhvati djevojku za bijelu ruku i obljubi je.

Teško cv'jeli mladjana djevojka:
„Ajme meni, jadna se rodila!
Kad ja dodjem momu dvoru b'jelu,
Pitat će me moja braća bila,
Tko je moje kose pomrsio,
Što je moje lišce ugrubilo?“
L'jepo je je svjetovao Marko:
„Oj ti, Ruže, draga dušo moja!
Kada dodješ svojoj braći miloj,
Ti im reci i kaži im l'jepo,
Da se orle iz jele vinio,
S krilima ti kose pomrsio,
A od straha lišce ugrubilo.“
I to Marku dosta ne bijaše,
Veće njome jošte besjedio:
„Evo tebi devet prstenova,
Pa me čekaj devet godin' dana.
I evo ti burma oda zlata,
Koja valja polu Carigrada.
Ja ti nisam neznana delija,
Veće junak Kraljeviću Marko.“

Ode Marko u carevu vojsku, a djevojka dvoru bijelomu.

Braća je pitaju, zašto se ne udaje, a ona im veli, da čeka Kraljevića Marka. Najmladji joj brat govori, da je Marko davno preminuo, a on ga je svojom rukom ukopao.

Kad to vidi seko Despotova,
Zakrivi se iza svega glasa:
„Da vam bora, mila braćo moja!
Kad je meni priminio Marko,
Dajite me, za koga vam drago.“

Braća je daju od Vrgorca Alu.

L'jepo braća seku opravila,
Pa otolen zdravo podignili.
Kad su bili kroz goru zelenu
Ukraj dvora Kraljevića Marka,
Na dvor s' mlada glavom naslonjala,
U dvor mu se jabukom mećala.
I jošte je tiho besjedila:
„Pusti dvori Kraljevića Marka!
Da mi nije priminio Marko.
U vami bih gospojica bila,
Gdje bih bila, kaila bih bila,
A gdje idjem, bit kaila ne ću.
Bog prokleo od Vrgorca Alu,
A i onu moju milu braću,
Koji mene za njega dadoše.“
Kad je bilo ponaprida malo,
Zapjevao Kraljeviću Marko:
„Oj gorice, od Boga prokleta!
Gdje u tebi nitko ne imade,
Da mi kaže za moju Ružicu,
Je l' se moja priudala Ruže?“

„Nješto“ mu iz gore govori, da mu je sada prošla mimo dvore.

Ali veli Kraljeviću Marko:
„Da ti bora, zelena gorice!
Da je meni pričvrstiti šaru,
Bih li ja njih mogo dostignuti?“
Ma iz gore nješto progovara:
„Ti pričvrsti šaru, konja svoga,
Brzo ćeš ih, Marko, dostignuti.
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Šari konju sjede u sedlašce,
Pa zapjeva tanko, glasovito:
„Vila gn'jezdo ptica lastavica,
Vila ga je devet godin' dana,
Pa ga b'jedna saviti ne mogla,
Neg devetog dana baš do podne.“
U te dobi k svatovima spao,
Božiju im pomoć nazivao:
„Bog pomogo, l'jepa kito svata!“
Oni njemu prihvatili zdravlje:
„Da si zdravo, na konja delijo!“
Ali veli mladjena djevojka:
„Oj divere, moj zlatni prstene!
Skini mene s konja golemoga.
Teško me je glava zaboljela,
Sad ću mrtva na zemlju ti pasti.“

On je pusti, a djevojka otrči k Marku.

U Ljubidraga (iz Dubrovnika u Dalmaciji; st. 281) Marko isprosi djevojku budimskoga kralja. Sluga Milutin podje po djevojku s hiljadu svata. U Maruši planini opazi ih vila „na jelenju od godine dana“.

Pa osl'jepje hiljadu svatova,
A obrunu hiljadu konjica.
Dodje vila do konja djogina,
Skide curu sa konja djogina,
Pa je za se na jelenja baci,
Na jelenja od godine dana,
Povede je kamenoj pećini.
Stoji vriska hiljadu konjica,
Stoji plača hiljadu junaka.
Tu ti stoje tri bijela dana.

Marko se dosjeti jadu i dodje u Marušu planinu. U pećini nadje djevojku i veli joj, neka pita vilu, može li joj štogod nauditi. Djevojka je zapita, a vili je vrlo žao bilo, pa je udari.

A kako je lako udarila,
Tri joj zdrava zuba izvadila,
Dvanaesti se u temelju ljulja.

Vila ode niz Marušu pustu pjevajući:

„Dok je zdravo Maruša planina,
U Maruši jezer vode ladne,
U jezeru utva zlatokrila,
Ne će nigda vila ostariti,
Nit će vili iko nauditi.“

Sjutradan dodje Marko djevojci u pećinu i ona mu kaže, što je čula od vile.

Kad je Marko mladu razumio,
Ostavi je kamenoj pećini,
Ode Marko niz Marušu pustu.
Do jezera bio dolazio,
Pa ti Marko u jezero pušta,
Pusti Marko hrta i ogara
I puštava sokola sivoga.
Po jezeru gonili su vilu,
Gonili je tamo i ovamo.
Kad su vili bili dotužili,
Iz jezera bila izlazila,
Iz jezera na jelu zelenu,
Pa ti ide ona pod arije.
A da vidiš Kraljevića Marka!

Pušta Marko sivoga sokola,
Goni vilu tamo i ovamo,
Dok je vila na jelu padala.
A da vidiš Kraljevića Marka!
On uhvati koplje ubojito,
Pa udara vilu prem bijelu.

Kad su vili bati dotužili, pusti se niz jelu i obeća Marku izliječiti svate i konjice.

Bere vila trave nejednake.
Kad je vila travu nakupila,
Ide vila od svata do svata,
Pa ih kreće po očima crn'jem,
Svaki ti je svata progledao.
Pa ti kreće konje po papcima,
Svaki ti se konje podignuo,
A na njima kićeni svatovi.
Stavlja Marko curu plemenitu,
Pa je stavlja na konja djogina,
Stavlja curu, gdje je prije bila,
Pa je vili glavu poklonio.
Otole se Marko podignuo,
Ode Marko dvoru bijelome
Ka Prilipu, gradu bijelome,
Pa se Marko za nju oženio.
Lijep s njome porod porodio:
Do tri kćeri, a četiri sina,
Da ne želi kuća prijatelja.
U mladosti kćeri poudao,
U starosti sine poženio,
A to bilo, joli nije bilo,
Oko nas se svako dobro vilo.
A sada se braćo spominjalo
Kao Djurdjev danak u godini,
Kao dobar junak u družini.

U Markovića br. 7 (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Mare Ivanković; st. 166) lov lovio Kraljević Marko po gori zelenoj, pa je teško ožednio i stane kleti zelenu goricu, što u njoj nema hladne vode. Iz gore mu nešto progovara, neka ide naprijed, pa će naći tri „hladjenca" vode. Na trećoj vodi čuva stražu vila i hoće za vodu otkupe „od junaka oba crna oka, a od konja sve četiri noge". Marko uzme vili „krila i uzglavlje", a kad joj ne će da vrati, podje vila s Markom u Prilip i moli ga, neka nikomu ne kaže, da je od planine vila.

Ne izidje godinica dana,
Tri su Marku u dvoru veselja:
Prvo mu je u dvoru veselje,
Sveti Marko krsno ime bilo.
Drugo mu je u dvoru veselje,
Jer mu vila porodila sina.
Treće mu je u dvoru veselje,
Jer udava Barbaru sestricu
Za plemića od Budima b'jela.
Tri je sofre napravio Marko.
Koja mu je od suvoga zlata,
Za tu stavi budimsku gospodu.
Koja mu je mramora kamena,
Za tu stavi svoje porodice.
Koja mu je drva orahova,
Za tu stavi vlahe siromahe.

Marko se ponapije vina i u vinu progovori, da se vilom oženio i da mu je vila porodila sina.

To ga vila i sluša i gleda,
To je njome puno žao bilo.
K njome ide Barbara djevojka,
Pa ovako njome govorila:
„B'jela vilo, draga nevo moja!
Ti kad jesi od planine vila,
Resi mene i svjetuj me l'jepo,
Kako hoću poći put Budima."
Vila joj je kose raspletala,
U kose joj zlato zapletala,
Na nj oblači i svilu i zlato.
Još je vila njojzi govorila:
„Kada budeš goricom zelenom,
Ti podiži kavad uz konjica,
Da ti svilu gora ne okaša.
Ti ne gledaj tamo ni ovamo,
Nego gledaj u travu preda se.
Ma te molim, draga zovo moja!

Moli Marka, draga brata svoga,
Da mi krila pošlje i uzglavlje.
Ja ću vila izvoditi kola,
Neka vidu budimska gospoda,
Kakva vile izvadjaju kola."

Marko se prevari i dade vili krila i uzglavlje.

Dva je vila kola izvodila,
Trećim se je pod oblak zavila.

Marko je dozivlje, a ona mu odgovara, da će svoga sina pohoditi, ali on je nikad ne će vidjeti.

Dan po danak petnaest danaka,
Više se je dodijalo Marku.
Uzme Marko hrta i sokola
I on podje u lov u planinu.
Kad je Marko u planinu došo,
Čuje kolo vila djevojaka,
Sokolu je govorio Marko:
„Oj sokole, siva tico moja!
Ti poleti nebu pod oblake,
Više leti, a na niže padaj,
Gdje je kolo vila djevojaka.
Da bi tebi dobrom srećom bilo,
Mojoj vili da bi digo krila,
Moj sokole, meni ih donio,
Ja bih tebe dobro darovao,
Ja bih tvoje noge požutio,
A tvoja bih krila pozlatio.
Al mu soko njemu progovara:
„Kad se vila za tebe udala,
Kolajnu je meni darovala.
Digni mi je, dragi gospodare!
Po njoj bi me poznavala vila."

Soko se zaleti i ugrabi bijeloj vili krila, pa ih odnese Marku.

Nosi Marko dvoru bijelome,
A za njima vila pristajala.
On čas Marko vatru naložio,
Na živoj ih vatri izgorio.

U pjesmi br. 11. (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Mare Ivanković; st. 170) Kraljević se Marko ženi kćerkom kneza od Karlovca. Za kuma zove „srskoga" Stjepana. On podje za slugom Milutinom i stotinom svata. Vodeći djevojku pjevaju i udaraju iz pušaka. Čuje ih troglavkinja vila u „Troglavoj planini", dočeka na putu svatove, sve ih oslijepi po redu i ugrabi pod vijencem djevojku. Marko podje iskati svatove i nahodi ih oslijepljene drumu na kraj puta. Stjepan mu veli, da je vila odvela djevojku „tamo negdje put zapada sunca". Marko podje naprijed i dodje do dvora vile troglavkinje. Na prozoru vidi djevojku. Govori joj, neka pita vilu, kad dodje bijelu dvoru, boji li se do Boga ikoga. Vila odgovara djevojci, da se ne boji do Boga nikoga, nego malo Kraljevića Marka:

„Dok je zdravo utva, krilo moje,
Utva krilo u vodi studenoj,
Dvije rume u gori zelenoj,
Ne b' se vila ni Marka bojala
Neg njegovih sivih sokolova
I njegovih hrta ognjevitih."

Marko šalje sive sokolove u vodu studenu, da donesu utvu, krilo zlatno, a lovske pse u goru zelenu, da ištu dvije crne rume.

Ne izišla c'jela dva sahata,
Nosi soko utvu, krilo zlatno,
Hrti dobri dvije crne rume.
Nosi Marko goricom zelenom,
A za njime vila troglavkinja:
„Vrati meni, Kraljevića Marko!
Ja ću tebi povratit djevojku,
Triput ljepšu nego ti je bila,
I sve tvoje kićene svatove."

Vila dovede djevojku i izliječi svatove.

U Murata (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Kate Šišević; st. 198) Marko se ženi sestrom Zlatarića Iva. Zlatarić Ivo obeća je Marku, kad joj nije bilo nego devet ljeta. Iza devet godina zaboravi on za to, pa obeća sestru Novakoviću Gruji. Kad to čuje Marko, kiti knjigu malu Zlatariću Ivi, i kune se, ako je njegovu obećao, da se ne će glave nanositi. Ivo se preplaši, a djevojka piše Marku, neka dodje za tri dana na vodu studenu „u ponoći, u doba neznano", pa će je odvesti put Prilipa grada. Djevojka opije Gruju i podje sa srebrnom „romijenčom" na vodu studenu.

U dobro je doba dohodila,
Kad od noći polovica bilo.
To nahodi Marka Kraljevića,
Dje mi konju u seldocu spava.
Misli Mare, što bi učinila,
Pa zazvoni srebrnom rom'jenčom.
Pod Markom se konjic poplašio,
Marko se je plaho probudio,
Pa doratu svomu govorio:
„Stani, doro, izjeli te vuci!
Što se mamiš vodi na studenoj
U ponoći, u doba neznano."
Ali mu je Mare govorila:
„Nemoj tako, milo moje drago!
Kleti tvoga pretila dorina.
Ja krenula srebrnom rom'jenčom,
Od toga se dorin poplašio."
A kadar je Marko razumio,
Skočio se sa konja u trave
I uhiti vjerenicu svoju:
„To s' ti, Mare, vjerenice moja!
Kunem ti se i vjeru ti davam,
Da si pošla za Grujicu mlada,
Brzo bi se u crno zavila
Za Ivanom, bratom rodjenijem."
I tad hoće da joj ljubi lišce,
Al mu mlada govori djevojka:
„Ne ćeš, Marko, života mi moga!
Prije nego do Prilipa dodjem
I ne podjem crkvi monast'jeru
I ne uzmem potpuno vjenčanje."

Kad to čuje Kraljević Marko, stavi je na konja uza se i ode put Prilipa grada, gdje se oženi njome.

U Nališa (iz Bogomolja na Hvaru — od Mata Remetića; st. 291) kao u Andjelinovića. Zlatinić Pavao sedla vranca „sedlom od sunašca, a popregne zmijom krilaticom".

U Šestića (iz Djelilovca kod Travnika u Bosni — od Jura Dodika; st. 408) okladi se Kraljević Marko sa Zadvarac-Alijom, da će saći od sunca do sunca i donijeti Fatu Košarića. On to učini i odvede djevojku.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 169) ženi se Marko kćerkom bana „janačkoga" iz „Janaka", grada bijeloga. Za starog svata uzme od Sibinja Janka, za djevera Relju Bošnjanina, za barjaktara Miloša Obilića, a vjenčanoga kuma nije našao. Kad Drinu vodu pregaziše, sretne ih tursko momče mlado i ponudi se za kuma vjenčanog. Svati povedu djevojku i zdravo je dovedu do Drine. Tu ih dočeka busija — šest stotina silenih Turaka, da im otmu djevojku.

A kad vidi Kraljeviću Marko
I delija od Sibinja Janko,
Oba ona skladno udariše,
A za njima ostali svatovi.
Polovinu Turak' posikoše,
Drugu polu u vodu stjeraše.
Kad se Marko natrag okrenuo,
Ali nema kuma ni djevojke.
Pak on vadi srebrene durbine
I pogleda putem unatrage
I ugleda kuma i djevojku
I gdje j' vrgo za se na konjica.
Pak poteže iz čizme kandžiju,
Na kojoj je devet šibalica,
Na svakoj je zrno od olova
I udara pritila šarina.
Kud udara, ondje koža puca,
Ispod kože crna krv zaliva.
Brzo Marko dostiže Turčina.
Kada li ga dostignuo biše,
Udari ga sabljom demiškinjom
Po zlu mjestu, po vratu b'jelomu.
Mrtva glava na zemljicu pade.
Jedva Marko osvoji djevojku,
Jer je bješe Turčin utvrdio,
Tri puta je pasom prihvatio,
A četvrti od sablje kajasom
I medju to od uzde dizginom.
A kad li je osvojio biše,
On je baca za se na konjica,
Pak se vrati do družine Marko
I zdravo ih nahodio bješe.
Zdravo svati hladnu vodu prešli.
I k Markovu dvoru dolazili.
A kada li k dvoru dohodiše,
Tu se l'jepo vina ponapiše
I pogača b'jelih nalomiše.
A kad projde nedjelja danaka,
Onda svati, otkuda su došli.
Marku ljuba, njima prijateljstvo,
Onda bilo, sad se spominjalo.

U Vijolića (iz Orašca kod Dubrovnika — od Luce Vijolić; st. 135) isprosi Marko kćer bana od Mletaka. Po djevojku ide starac dundo sa svatovima. Vila od planine pogubi u gori zelenoj sve svatove i djevojku odvede u vilinske dvore. Marko ide u vilinske dvore i na sreću bijaše u dvorima sama lijepa djevojka, a vile su otišle na vodu studenu.

Kad je mlada Marka ugledala,
Ovako je Marku govorila:
„O moj Marko, prva srećo moja!
Evo tebi utve, ptice male,
Pa je metni, Marko, u njedarca,
I ti hajde na vodu studenu.
Na vodi ćeš vile nalaziti,
Lasno ćeš je, Marko, pogubiti
I još mene ugrabiti mlade."

On to učini i odvede djevojku.

U Vrbanića (iz Gospića u Hrvatskoj; st. 450) prosi Marko djevojku u Budimu gradu, kćer Nikole trgovca. U svatovima je Janković Stipan, Smiljanić Ilija, devet braće Jugovića i starac Jug Bogdan. Istom stadoše svati užinati u Prilipu gradu, kad od „Širina, bijeloga grada" dodje Marku knjiga, da ide caru na vojsku devet godina dana. Iza devet godina vrati se Marko svojoj ljubi.

* * *

Ovdje spominjemo i pjesmu u Trnskoga (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 313). Marko ide s Milošem i krilatim Reljom prositi Roksandu, sestru Leke kapetana. Ona ih s porugom odbija, a Marko joj zato iskopa oči i odsiječe desnu ruku.

23.

Ljuba Marka Kraljevića prevari junaka.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Banića br. 59.; u Ostojića I. br. 222. i u Tommasea br. 143.

U Banića (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Luce Banić; st. 73) pita Kraljević Marko u mehani, koji će se junak naći i obljubiti njegovu ljubu. Dat će mu dobra konja svoga, od bedrice britku ćordu i s ramena rusu glavu. Javi se gorski haramija i otide dvoru Markovu.

Konja vodi u podrume donje.
A on idje na tavane gornje,
Pa govori mladoj Andjeliji:
„Vrlo me je sanak pridobio,
Ovdi hoću noćas prinoćiti."
Ositi se, da to nije Marko.
Ona idje u selo k divojci,
Pa govori svojoj posestrimi:
„Dodje Marko iz gore zelene,
Ništo se je strašno rasrdio,
Ne bi l' noćas ti do njega došla
I njegovu srdžbu ublažila?
Dat ću tebi bilo ruho svoje."
Ona ju je lipo poslušala,
Pa joj daje zuke iza ruke,
Trepetljike niz bijelo lice,
Dva djerdana kraj bijela vrata.
Ona dodje gorskom haramiji,
On joj bilo obljubio lice.
Kad su doba od ustanka bila,
Odnese joj zuke iza ruke,
Trepetljike niz bijelo lice,
Dva djerdana kraj bijela vrata,
Odsica joj desnu pletenicu,
Ode momče u ravnu mehanu.

Posestrima govori Andjeliji, kako se strašno rasrdio Marko i obljubio joj lice.

Al besidi mlada Andjelija:
„Ajme meni, moja mila majko!
Sada će mi poginuti Marko."
Dobavi se dobra konja svoga,
Ona idje uprav u mehanu.
Taman Ture da mu siče glavu,
Al govori Kraljeviću Marko:
„Andjelijo, virna ljubo moja!
Ludo li si mene izgubila."
Al govori ljuba Andjelija:
„Ne boj mi se, Kraljeviću Marko!
Nije moja desna pletenica,
Već je moje posestrime drage."
Tada Marko Turi siče glavu.

U Ostojića (iz Medova Dolca kraj Imoskoga u Dalmaciji — od Pavla Raosa; st. 204) Kretovac Alija zahvalio se, da će obljubiti ljubu Kraljevića Marka „Rosidu" u Prilipu gradu. Mjesto ljube obljubi robinju „Kuminju". Marko odsiječe glavu Aliji, porobi mu kulu i odvede kadunu gospodju za pobratima Kosančića Ivana.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 200) okladi se Ture „Nazdraija", da će obljubiti ljubu Markovu Andjeliju. Mjesto ljube obljubi robinju.

24.

Marko Kraljević moli brata Andriju, da mu pogubi ljubu.

Na ovu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića II. br. 338. i u Banića br. 80.

U Alačevića (iz Kotišine kod Makarske u Dalmaciji — od Petra Glavinića Domjana; st. 208) Ševarkinja Janja govori Marku, neka pogubi svoju ljubu, koja nema poroda. Ona će mu roditi sina „s velikim čudom i zlamenjem“:

„Na glavi mu paunovo perje,
A na čelu zvijezda danica,
A na prsim sjajna misečina.
Na glavi mu bič vučijeh kosa,
Zlatnih vlasa i zlatnih ručica.
Na bedrici uletrana ćorda.
Na ćordi su tri gajtana zlatna,
A u njima tri kamena draga,
Prid kim, Marko, vidiš večerati
U ponoći kano i u podne.“

Inače kao u sprijed štampanoj Vijolićevoj pjesmi. Kad Janja Ševarkinja dodje kući, kralj je od Ševara uhvati i otkine joj glavu.

Pa unda je tiho besidio:
„Turčin jesam, ma za Boga znadem.
'Vako će se svakoj dogoditi,
Što rastavlja i milo i drago.
Što tražila, to si uhvatila.“

U Banića (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Luke Banića; st. 206) šeće ljuba Markova Andjelija.

Baš kroz bašču kroz naranče žute,
Pa ubrala jednu kitu cvića,
Lipog, brate, baš nevena cvića,
Ter je cviću besidila mlada:
„Oj nevenu, moje cviće lipo!
Što je korist, da ti jesi lipo,
Kad od tebe baš simena nema
Ko ni mene mlade Andjelije,
Ljube virne Kraljevića Marka.“

Misli mlada, da je nitko ne čuje, a dvije sluge je čuju i dojave Marku. Marko ode u bašču zelenu svojoj ljubi i veli joj, da ide tražiti mladih djevojaka, kad nemaju od srca poroda.

Al je ljuba besidila Marku:
„Ajde, Marko, kud je tebi drago,
Curu gledaj, koju ti je drago.“

Marko isprosi lijepu kćer od Jengine bana i dovede je do Prilipa grada.

Zdravo sašli na rosne livade,
A na pogled baš Prilipa bila
I na pogled Kraljevića dvora.
Al besidi kićena divojka:
„Oj divere, moj sjajni prstene!
Što se bili u Prilipu gradu,
A kod naših bijelih dvorova?
Il je grana zlatom okovana,
Ili kula zlatom popločana,
Il u kule od zlata su vrata,
Il u kulu zasvitlilo sunce,
Il je tvoja na odžaku seka?“
Al besidi Kraljević Andrija:
„Nije grana zlatom okovana,
Nit je kula zlatom popločana,
Nit u kule od zlata su vrata,
Nit u kulu zasvitlilo sunce,
Nit je moja na odžaku seka.
Seka bila, pa se je udala!
Već je ono, draga seko moja!
Ljuba virna Kraljevića Marka.“
Kad je mlada Jandru razumila,
Niz obraz je suze oborila,
Ter proklinje Kraljevića Marka:
„Bog te ubio, Kraljeviću Marku!
Što će tebi kićena divojka
Kad u tebe na domu je ljuba.“

Kad to čuje Marko, zamoli Andriju brata, neka bi mu pogubio Andjeliju ljubu. Andrija nadje Andjeliju na mekim dušecima, a oko nje se muško čedo obavilo.

Kad je Jandre čedo sagledao,
Na grohot se junak zasmijao,
Pa se vrati niz bijelu kulu.
Sleti junak kuli u avliju,
Ter je sablju krvce napojio,
Svojom krvcom sablju natopio.
Pa poside dobra konja svoga,
Pa poleti kićenim svatovim
I k svom bratu Kraljeviću Marku.

Tako Andrija prevari Marka, da je pogubio ljubu. Oni odu u Prilip k dvoru bijelomu.

Kad su došli k bijelomu dvoru,
Tut su svati konje zasidnuli,
Pa sidoše za punu trpezu.
Marko ode na meke dušeke,
Da počine, rodila ga majka!
A kad Marko na dušeke dodje,
Na dušecim svoju ljubu nadje,
A kod nje je jedno čedo malo.
Kad je Marko čedo ugledao,
Od srca se zasmijao Marko,
Pa on ljubi Andjeliju ljubu.
On je ljubi u čelo bijelo
I maša se u džep od dolame.
Darova joj hiljadu dukata,
Pa besidi Andjeliji ljubi:
„Andjelijo, virna ljubo moja!
Virne sluge mene privariše,
Pa dovedoh kićenu divojku,
Da je ljubim, moja ljubo virna!
Od Boga mi puno je grihota,
A da je ja natrag kući vratim,
Od ljudi mi strašna je sramota.“

Sve misli na jednu smisli i oženi je za brata svoga Andriju.

26.

Marko Kraljević i nevjerna ljuba.

Na tu su pjesmu nalik ove pjesme: u Alačevića II. br. 329.; u Banića br. 134.; u Glavića sv. XCVI. br. 295.; u Kačića-Miošića br. 3.; u Ostojića II. br. 257. i u Strohala br. 76.

U Alačevića (iz Makarskog Primorja u Dalmaciji; st. 277) podiže se Kraljević Marko kroz goru zelenu i poče ljubi besjediti:

„Andjelijo, virna ljubo moja!
Evo mi se poče drijemati,
A ja znadem, virna ljubo moja!
Da ti znadeš lipo zapivati,
Lipo pivat, lipše otpivati,
Razveseli gospodara Marka.
Još probudi po gori čobane,
Sve čobane, a i čobanice.
Što čuvaju bijele ovčice,
I probudi po gori ptičice,
Nek i one jutrom zapjevaju."

Ljuba odgovara, da ne smije od onoga Manete hajduka, što ju je tri puta prosio u majke i tri puta ga je prevarila. Marko joj odvraća, neka se ne boji. Ljuba Markova pjeva, a Maneta odmah pozna njezin glas i dodje sa svojim društvom. Marko postrijelja sve društvo Maneti, pa se pograbi s njime. Andjelija nevjerna pomaže Maneti, ali ga Marko ipak pogubi. Kako je srca milostiva, oprosti ljubi i vrati se dvoru bijelomu. Za nedjelju dana evo mu knjige od Pašića Ibraima, „a prirodom Velagića Imbra", da mu dodje na mejdan junački. I Andjelija dobije knjigu, u kojoj joj Imbro piše, neka mu bude u pomoći, pa ne će više biti robinjica, već će biti kao u cara carica. Ona odgovori, da će ukrasti Marku moći od pomoći i zakopati mu ćordu daleko od čadora bijela.

U to doba druga knjiga bane,
Knjiga bane Kraljeviću Marku:
„Bora tebi, Kraljeviću Marko!
Pozva sam te na mejdan junački,
Ne pisah ti, da povedeš ljubu.
Sad povedi ljubu Andjeliju,
A ja hoću moju Vatimiju.
Ko dobije, nek obedvi vodi."

Nevjerna ljuba zaisto ukrade Marku moći od pomoći i zakopa ćordu, ali on pozove vilu, svoju posestrimu, i ona mu daruje ćordu, kojom posiječe Imbru. Nevjernu ljubu spali, a Vatimiju pokrsti i uzme je za ljubu.

U Banića (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Luke Banića; st. 146) ljuba Andjelija pjeva u gori zelenoj. Čuje je Grujica hajduk, koji ih sa svojim društvom dočeka na raskršću i rve se s Markom. Nevjerna ljuba pomaže Grujici, ali Marko s vilinom pomoći nadvlada Grujicu i spali ljubu.

U Glavića (iz Lumbarde na Korčuli — od Ivana Markovine; st. 73) pjeva ljuba Kraljevića Marka u „Manetinoj gori". Maneta navali i rve se s Markom. Marko zove u pomoć ljubu, ali ona muči, kao da ne čuje.

Al je Marko maleg psa imao,
Ali mu je Marko govorio:
„Pomoz' za me, malo pseto moje!"
Kako ga je pseto razumilo,
Pak se skoči Maneti na prsi,
Pak on koje Manetu za grlo.
Kad to vidi jubi Markotova,
Vrne skutac za bila kolina
I bigala goricom zelenom.

Marko je stigne i posiječe „na četiri bande, pak je baca na četiri strane".

U Kačića-Miošića (iz Brista kod Makarske u Dalmaciji; st. 113) nema ništa osobito.

U Ostojića (iz Povlja na Braču — od Petra Ostojića; st. 88) navaljuje „Nikula srdar", u koga je Marko našao tri srca.

Jedno poče bilim pinam mećat,
Drugo se je stopro probudilo,
Treće mu se ni prenulo nije.

U Strohala (iz Stativa kod Karlovca u Hrvatskoj; st. 63) rve se Marko s „Maljetom" hajdukom tri Petrovska dana, a Marku pomažu „vile vivodnike".

27.

Marko Kraljević i nevjerna ljuba.

Na tu su pjesmu nalik još ove pjesme: u Alačevića I. br. 24. i II. br. 283.; u Banića br. 103.; u Mikuličića br. 29.; u Ane Mladineo-Dobrila br. 62; u Ostojića I. br. 125. i 350.; u Palunka br. 59.; u Pavlinovića I. br. 4.; u Radice br. 43. i u Tommasea br. 159. i 161.

U Alačevića I. br. 24. (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 124) Kraljević Marko kuje konja, a sestra Jela mu čavle dodaje i suze prolijeva. Marko je upita, zašto plače, a ona odgovara, da joj je žao, što mu ljubu ljubi vjerni sluga Pavao. Marko je udari po licu, a ona mu plačući govori, neka spravi gospodske objede, ali neka ne zove Pavla slugu. Tako Marko i učini, a ljuba ga do tri puta pita, zašto nije pozvao Pavla.

Kad je Marko riječi razumio, pošalje ljubu po Pavla. Za sobetom pije Marko u zdravlje vjernomu slugi svomu i pita ga, je li istina, što ljudi govore, da on ljubi njegovu ljubu „al je sila, al je dobra volja?“

Al je Pava Marku besidio:
„Aj ti bora, gospodaru Marko!
Istina je, što ljudi govore:
Da ja ljubim virnu ljubu tvoju.
Da je sila, u gori bi bila,
Dobra volja posrid dvora svoga.“
Kad je Marko riči razumio.
Slugam svojim tijo besidio:
„Da vam bora, do dvi sluge moje!
Opaklite tanenu košulju,
Oblačite Jeli nevirnici,
Sažezite do dva živa ognja,
Bacite je u plamen od ognja.“
Brzo sluge Marka poslušaše,
Opakliše tanenu košulju,
Oblačiše Jelu nevirnicu,
Raspališe do dva ognja živa,
Baciše je u plamen od vatre.“
Kada joj je oč'mam dogorilo,
Dozivala Kraljevića Marka:
„Aj ti bora, gospodare Marko!
Brani meni bilo lišce moje,
Što ti jesi junak obljubio.“
Kada joj je dojkam dogorilo,
Dozivala do dva sina svoja:
„A vam bora, do dva sina mila!
Branite mi bile dojke moje,
S čim vas jesam odgojila jadna.“
Kad je Marko riči razumio,
On uzimlje do dva sina svoja,
Te ih baca u plamen od ognja:
„Gor'te tute, do dva sina moja!
Od zla roda nek nije poroda.“

U pjesmi II. br. 283. (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji — od Jerka Alačevića; st. 120) ljuba Kraljevića Marka potajno ljubi kuma Luku Senkovića. Iza gospodskoga objeda svakoga Marka daruje osim Senkovića Luku. Ljubu pošalje u odaje gornje, da donese britku ćordu, koju će darovati Luci.

Kada ga je ljuba razumila,
Tad poleti u gornje odaje
I nalazi brijatkinju ćordu,
Pa je dava Marku gospodaru.
Ode ćorda od ruke do ruke,
Mal se ona otvorit ne može.
Kad je ćorda Marku dolazila,
Sama mu se ćorda otvorala.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Mahnu ćordom i desnicom rukom,
Senkoviću glavu odsikao.
Kad to vidi nevirnica ljuba,
Tad pobiže priko kule bile.
Dostiže je Kraljeviću Marko,
Pa je hvata za bijelu ruku,
Kroz dojke joj ćordu provlačio.
Pa je njega zaklinjala mlada:
„Nemoj, Marko, mili gospodare!
Dojke su ti sina odgojile.“
Za to Marko i ne haje ništa,
Već joj rusu odsicao glavu.
Leteća je glava besidila:
„Ovako se svakoj dogodilo,
Koja ljubi tudjina junaka
Priko virna svoga gospodara.“

U Banića (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Luce Banić; st. 66) nevjerna ljuba ljubi Juku Senjanina. Marko ga posiječe na gospodskom objedu, a ljubu spali.

U Mikuličića (iz Novoga u Hrvatskom Primorju — od Kate Maričić; st. 68), u Ane Mladineo-Dobrila (iz Senja; st. 84) i u Ostojića br. 125. (iz Selaca na Braču — od Mande Jurunić; st. 46) nema ništa osobito. U pjesmi br. 350 (iz Grabovca u kotaru imoskom u Dalmaciji — od Matije Munitića; st. 62) lijepo pjeva u gori djevojka:

Razliga se brdo i dolina,
S grana pada lišće bukovina:
„Lipa ti je ljuba Kraljevića,
Lipa Jele Marka Kraljevića.
Zaludu joj dika i lipota,
Kad se Jele sa drugima ljubi."
U to Marku bila knjiga dodje,
Da se junak na vojnicu sprema.
Pa je Marko besidio majci:
„O starice, moja mila majko!
Eto tebi lozni vinogradi,
Eto tebi polja i livade,
I eto ti bili dvori moji,
I eto ti Jele, ljube moje.
Čuvaj mi je kano oči svoje."

Majka mu odgovori, da mu je ljuba nevjerna. Ako ne vjeruje, neka spremi gospodske objede i svu gospodu neka pozove osim Luke Senkovića.

U Palunka (iz Popova polja u Hercegovini — od Jėle Bukvić; st. 59), u Pavlinovića (iz Rogoznice kod Omiša u Dalmaciji; st. 121) nema ništa osobito.

U Radice (iz Velikoga Varoša u Spljetu; st. 112) pase Barbara djevojka ovce na livadi Kraljevića Marka. Prolazi Luka Senković i naziva joj dobro jutro, pa je pita, čije su ovce i čija je livada. Ona mu odgovori, da je livada Kraljevića Marka, a ovce Barbare djevojke.

Kad to čuo Luka Senkovića,
Bojno koplje u zemlju zatuče,
Vranca konja za koplje priveže,
Pa gre ljubit Barbaru divojku.
Ali viče iz gorice vila,
Pa dozivlje Kraljevića Marka:
„Bora tebi, Kraljevića Marko!
Ko ti ljubi Barbaru divojku?
Da bi kogod, ne bi ni žalio,
Vengo mulo Luka Senkovića.
Ako, Marko, ne viruješ meni,
Čini, Marko, gosposke obide,
Svu gospodu zovi na obide,
Svu gospodu i gosposke sine,
A ne zovi Luku Senkovića,
Najvišega prijatelja tvoga."

Marko posluša vilu. Kad je za objedom bilo, govori ljubi:

„Bora tebi, Barbara divojko!
Što mi ti je, virna ljubo moja?
Meni bi se gora veselila,
Tebi ne bi crna kukavica
Usrid zime, kad jom nije vrime,
Usrid lita, kad jom nima vitra."

Marko je pošlje po Luku. Ona ga dovede. „Tri je puta do dvora ljubio, a četvrti u Markove dvore". Dalje nema ništa osobito. Marko je pošalje po ćordu i odsiječe joj glavu.

Leteć jom je govorila glava:
„Bud' usvista svakoj drugi mojoj,
Koja ljubi podmuče junaka,
A ne ljubi svoga gospodara,
Tako i ja Barbara divojka."

U Tommasea br. 159 (iz Dalmacije; st. 118) i br. 161 (iz Dalmacije; st. 65) nema ništa osobito.

* * *

O nevjeri ljube Kraljevića Marka imaju još ove pjesme: u Deželića br. 147.; u Glavića sv. VI. br. 14.; u Ilića br. 18.; u Ivaniševića br. 141.; u Ostojića I. br. 458. i u Tommasea br. 141.

U Deželića (iz Dabaca u kotaru kriškom u Hrvatskoj; st. 154) podje Marko na vojnu u Tursku. To začuje od Senja Ivan i ode da prevari ljubu Markovu. Tri je noći s njom prenoćio.

Prve noći, kad je s njom noćio,
Darova joj pticu pjevačicu.
Kad zapjeva, govoriti znade.
Druge noći, kad je s njom noćio,
Darova joj prsten prelijepi,
Prsten, brate, od suhoga zlata,
U prstenu alem kamen dragi.
Pri njemu se vidi večerati
U pô noći kano u pô dana.
A kada je treću noć noćio,
Darova joj zlate narukvice,
Njejnim rukam dobro su pristale.

Ptica pjevačica poleti na tu gadnu Tursku, sjedne na šator Markov, pa se njiše i jadno popijeva, da mu je iz Senja Ivan obljubio nevjernu ljubu. Marko ode kući i sažeže nevjernu ljubu.

U Glavića (iz Dubrovnika — od Kate Barabić; st. 186) šator penje starina Novače.

Pod šatorom rujno vino pije.
Kako junak rujno pije vino,
Vidi mu se vino kroz grloce,
A rakija kroz bijelo lice,
A mišice kroz tanke košulje.
Još mi junak zasukuje brke,
A u glavi zuba nijednoga.
Gledala ga Markova ljubovca,
Gledala ga, pa je govorila:
„Dobar junak, starina Novače!
Zašto junak zasukuješ brke,
A u glavi zuba nijednoga,
Još se činiš, da si dobar junak."
Govori joj starina Novače:
„Dušo moja, Kraljevića Jele!
Primi mene u dvore bijele,
Da ti ljubim b'jelo lišce tvoje.
Pobolji sam od tvojega Marka.
Ja ću tebe darivati l'jepo,
Dat ću tebi zlaćenu jabuku
I dat ću ti žute štopelice,
Što su ono zlatom navezene,
U jabuci prsten dijomanat.
Dat ću tebi tri žuta kavada
Sve od srme i od suha zlata.
I dat ću ti od zlata kolanu
I dat ću ti od zlata vendjuše,
U Mlecijem što su sakovane.
I dat ću ti ticu papagala,
A kakav je, moja dušo draga!
On će tebi rano uraniti,
Na dušek će tebi dolećati,
Ljubit će te u bijelo lišce,
Budit će te, draga dušo moja!"
Kad to čula Kraljevića Jele,
Prevari se, žalosna joj majka!
Pa govori starini Novaku:
„Dobar junak, starina Novače!
A ti dodji na bijele dvore,
Kad se žarko ponadagne sunce.
Nij' u dvoru moga gospodara,
On je otišo u lov u planinu."

Starina je Novak tri noći ljubi i daruje joj one dare.

U njihovo malo govorenje
Eto dodje Kraljeviću Marko
I dozivlje Jele, ljubi svoje:
„Ljubi moja, otvori mi dvora!
I poda mnom usprimi šarina."
Kada ga je Jele razumjela,
Skočila se na noge lagahne.
Ona ide pred bijele dvore

Bosonoga prez žut'jeh pašmaga,
U košulji prez svilena pasa,
Gologlava prez zlatna oglavja,
Pa pod Markom dobra konja prima,
Konja prima, za zdravlje ga pita:
„Dobar došo, Marko gospodare!
Jesi li se, Marko, umorio,
Jesi li mi lovak ulovio
Il jelena, ili košuticu?“
Al je Marko Jeli govorio:
„A bora mi, moja ljubi draga!
Nijesam se junak umorio,
Al nijesam lova ulovio
Ni jelena, niti košutice.
On se drži brda visokoga,
Košutica luga zelenoga.“
Još je Marko ljubi govorio:
„Tak' ti vjere, draga ljubi moja!
Što te pitam, kaži meni pravo.
Što si bosa prez žut'jeh pašmaga,
U košulji prez svilena pasa,
Gologlava prez zlatna oglavja?
Što su tebi kose izmršene,
Crne oči tvoje zamućene.
Bijelo ti lišce ubl'jedjeno,
Kako da si ljubila junaka?“
Ona mu je stala lagovati:
„O moj Marko, dragi gospodare!
Kad si pošo u lov u planine,
Došla k meni mila moja majka,
Ona meni došla u pohode.
Znaš li, Marko, dragi gospodare!
Od kad sam se mlada udomila,
Nije me moja majka pohodila.
Ja sam s majkom u veselju bila,
Nijesam moga lišca umivala,
Nit sam plela žute kose moje,
Za tri nojce ni usnula sanka
Od veselja mile majke moje.“
A kad je je Marko razumio,
Sve bi Marko Jeli vjerovao,
Al mu ne da tica papagale,
Neg mu veli tica papagale:
„A ne vjeruj, Marko gospodare!
Nije majka u pohode došla,
Nego junak starina Novače,
Ljubio ti tvoje ljube drage.“
Sve mu tica po istini kaže,
Sve onako, kakono je bilo:
„Ako toga, Marko gospodare!
Ako toga meni ne vjeruješ,
Ti otidji na kule visoke,
Eno tebi starine Novaka,
Eno ti ga u tvojoj kamari,
Eno ti ga meku na dušeku,
Dje podvio noge na turačku,
A kamiš je lulu zapušio.“

Marko podje uz kulu visoku i hoće da mu odsiječe glavu.

Al mu veli starina Novače:
„Nemoj, sinko, Kraljeviću Marko!
Nemoj moju rusu osjeć glavu.
Možeš znati, moje d'jete drago!
Možeš znati, moš se spominjati.
Kad si išo goricom zelenom,
Kad su tebe Turci uhitili,
Ti si imo dvanaest godina.
Uhiti te trideset Turaka,
A pred njima bujumbaša Mujo.
On je tebi ruke zavezao,
Uzo te je na pleći junačke,
Da te nosi u ravne Udbine.
Ja sam bio u gori zelenoj.
To se meni gledat ne mogaše,
Ja se skočih iz gore zelene,
Medju Turke juriš učinio
Kako soko medju golubove.
Ja pogubih trideset Turaka
I junaka bujumbašu Muju.
I njemu sam glavu otkinuo,
A tebi sam ruke oprostio,
Uzeo te na pleći junačke,
Donio te starcu babu tvomu.“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Od mila je suze oborio.
On Novaku glavu oprostio
I ovako njemu govorio:
„Dobar junak, starina Novače!
Ti otidi iz bijela dvora,
Evo tebi tvrdu vjeru dajem,
Da ti ništa učiniti ne ću.

Pa uhiti Jele, ljube svoje,
Za žute je kose uhitio,
Pa ih konju u rep uplitao,
S njom obija drvje i kamenje,
Dok svu Jelu gora raznijela.

U Ilića (iz Oriovca u Slavoniji — od slijepca Stefanovića; st. 111) razbolio se Kraljević Marko, a nevjernu mu ljubu isprose i prstenuju.

Kad dojdoše kićeni svatovi,
Da odvedu ljubu Andjeliju,
Progovara Kraljeviću Marko,
Progovara svojima slugama:
„Bogom vami, do dvi moje sluge!
Vod'te mene u to polje ravno,
Da s' nagrijem žarenoga sunca
I nagledam ljubinih svatova."
Kad to čuli do dva virna sluge,
Što im želi Kraljeviću Marko,
Vode njega nasrid polja ravna,
Da se grije na žarenom suncu.
Nagrija se Kraljeviću Marko,
Nagrija se žarenoga sunca,
Kad al idu ljubini svatovi
I sa sobom vode Andjeliju
I još k tomu šarca i odoru
I nuz šarca sablju Kraljevića.
Kad dojdoše svatovi do Marka,
Okol Marka redom posjedoše,
Pa stadoše rujno vino piti,
Vino piti, s Markom se sprdati:
„Da si zdravo, Kraljeviću Marko!
Ni u naše, ni u tvoje zdravlje,
Već u onog dobroga junaka,
Koji će ti odsijeći glavu
Jašeć šarca s tvojom demeškinjom,
Demeškinjom Kraljevića Marka."
To slušao Kraljeviću Marko,
To slušao, pak je govorio:
„Boraj vami, gizdavi svatovi!
Hvala vami, moja braćo draga!
Na zdravici od kuma napitoj,
Od vas pitoj, meni nazdravitoj."
To slušali kićeni svatovi,
To slušali, Marka poslušali,
Pa uzeše tu Markovu sablju.
Ode sablja od ruke do ruke,
Jer ju nitko izvadit ne može.
A kad došla kumu i diveru,
Mudar bio kume i divere,
Pa ju daje Kraljeviću Marku.
Uze sablju Kraljeviću Marko,
Uze sablju i pogleda ljubu.
U tom sablja sama poskočila,
Iz korica Marku iskočila.
Marko prima britku demeškinju,
Pa im redom poodsica glave,
Sam' ostavi kuma i divera
I nevirnu ljubu Andjeliju.
Pa on fata ljubu Andjeliju,
Izbode joj njene crne oči
I proriza obidvije dojke
I proturi kroz obidve ruke,
Pa ju šalje od mista do mista,
Da svit vidi, čim s' nevira plaća.

U Ivaniševića (iz Svinjara u Slavoniji; st. 62) šetao se Daničić Djuro pokraj dvora Kraljevića Marka. Markovica ga pozove, da je ljubi. Oko ponoći dodje Marko i spali nevjernu ljubu.

U Ostojića (iz Povlja na Braču — od Ane Zlatar; st. 72) ljubi Biglić vojvoda ljubu Markovu.

U Tommasea (iz Dalmacije st. 99) slično kao u Ilića.

28.

Ljuba se Marka Kraljevića preudaje.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Banića br. 45. i u Delića br. 16.

U Banića (iz Biska u okolini sinjskoj u Dalmaciji — od Ivana Pranjića; st. 95) boluje Kraljević Marko devet godina dana.

Sve ga je odbjeglo, samo nije sestra Mandalina.

Al besidi Kraljeviću Marko:
„Seko moja, lipa Mandalino!
Dones' der mi dva svilena pasa,
Utegni me, moja mila seko!
Od bedara do vitkih rebara."

Lipo ga je seka poslušala,
Donese mu dva svilena pasa,
Utegnu ga seka Mandalina
Od bedara do vitkih rebara,
Pa se Marko sekom razgovara.

Sestra mu veli, da će mu ljubu odvesti Nokić barjaktar. Marko posiječe kićene svatove i pogubi Nokića barjaktara, a ljubi oprosti.

U Delića (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 93) Marko ide, služiti cara devet godina dana i govori ljubi, neka ne ide za goru na vodu, jer je za gorom Zelenbrezović, koji će je obljubiti. Zelenbrezović je zaisto obljubi i govori, da će doći s kićenim svatovima u svetu nedjelju. Ljuba Andjelija roni suze i dozivlje ticu sokolića:

„Sokoliću, siva tico moja!
Ajde tamo na careve dvore,
Pa mi kaži caru gospodinu,
Da mi pušti Kraljevića Marka,
Da ga pušti za tri b'jela danka".

Marko ode i nadje za stolom gospodu svatove. Svatovi se razbjegnu, a Zelenbrezovića uhvati Marko.

Al govori Zelenbrezoviću:
„Oj Boga ti Kraljeviću Marko!
Pušti meni samo živu glavu,
Na dar tebi Andjelija ljuba."

30.

Marko Kraljević ubije ljubu.

O tom imaju ove pjesme: u Banića br. 137.; u Delića br. 14. i 15.; u Kačića br. 4. i br. 98.; u Mikuličića br. 40.; u Palunka br. 2.; u Svilokosa br. 3. i u Tommasea br. 165. i 168.

U Banića (iz Srijana u kotaru sinjskom u Dalmaciji — od Mande Strnić; st. 62) Kraljević Marko na opadanje nevjernice majke ubije ljubu Mandalinu.

Kako je je lako udario,
Na dv'je je je pole rastavio,
Na sablji joj čedo izvadio,
To je čedo muška glava bila.
Uzimlje ga u desnicu ruku
I nosi ga na gornje tavane
I daje ga ostariloj majci:
„Evo tebi zelena jabuka,
Kojoj nisi sazoriti dala."

U Delića br. 14. (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 44) pije vino Kraljević Marko u Budimu, gradu bijelomu. Ljuba ga Andjelija traži tri bijela dana i čim ga nadje, odmah ju je muka snašla. Nestalo je sa stola čaše pozlaćene, koja stoji tri tovara blaga.

Tad je princip govorio Marku:
„Vaj Bogom ti, Kraljeviću Marko!
Tvoja j' ljuba onoj čaši kriva."

Marko je zapita, je li zaisto ona kriva. Ljuba mu odgovara:

„N'jesam bogme, Kraljeviću Marko!
I ako mi, Marko, ne vjeruješ,
Evo imam pod kanicom čedo,
Nikada se ne rastala s njime,
Ako sam joj i ja kriva, Marko!"

Marko je udari i izvadi čedo na sablji.

Ono mrtvo čedo progovara:
„Oj babajko, Kraljeviću Marko!
Što pogubi pravu staru majku?
Nije majka onoj čaši kriva,
Eno čaše u principa kralja,
U njegovu džepu lijevomu."

Marko ubije principa i zaisto nadje čašu u njegovom lijevom džepu.

Pa s' okrenu ka istoku sunca,
Pa se moli Bogu jedinomu:
„Mili Bože, oprosti mi greje,
Gdje pogubih tri krštene duše."

U pjesmi br. 15. (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 87) nestane čaše na objedu srpskoga cara Stevana u Prizrenu, gradu bijelomu. Svi rekoše na Markovu ljubu. On je ukopa u zemlju do pojasa.

Zamota je dretvom i sumporom,
Zamota joj kose na vrh glave,
Pol'jeva je žestokom rakijom.
Vlasi gore do crnih očiju.
Al govori previjerna ljuba:
„Trni oči, Kraljeviću Marko!"
To mi Marko ništa i ne sluša,
Lulu pije, a tamburu bije,
Lula mu je od suvoga zlata.

Kad je dogorjela do bijelih dojki, zaplakalo nejako čedo pod pojasom:

„Vaj Bogom ti, Kraljeviću Marko!
Ona tebi ništa kriva nije,
Ona nije čaše zaklonila,
Eno čaše u principa kralja,
U njegovu džepu lijevomu."

Sada Marko pogubi i principa.

U Kačića (iz Brista kod Makarske u Dalmaciji — od Ane Miošić; st. 91) konja kuje Kraljević Marko.

Ni po danu, ni po suncu žarku,
Već po noći, sjajnoj mjesečini.
Stara majka konja pridržala,
A sestrica čavle dodavala.
Vjerna ljuba mumu uzdržala,
Od mume je iskra odskočila,
Na koljena Marku je padnula.
Progori mu gaće matolike
I još k tomu košulja tanena,
I progori kožu na koljenu.

Majka pita Marka, zar ne vidi, što mu je učinila ljuba? On se rasrdi i udari ljubu Jelu rukom uz obraze, da su joj poletjela dva zdrava zuba i dva mlaza krvi udarila. Cvijeleći teško ode ona u bijele dvore i zatvori za sobom vrata. Marko dodje pred vrata i tri puta je moli, da mu otvori dvore, kunući se, da joj ne će ništa učiniti. Ljuba se prevari i otvori mu dvore, a on je po poli presiječe i na sablji joj izvadi čedo, pa ga baci majci na koljeno govoreći:

„Eto ti ga, moja majko mila!
Eto t', majko, zelene jabuke,
Kojoj nisi dozoriti dala,
Nego si je zelenu ubrala,
A ja idjem u goru zelenu."
Ma je Marku besjedila majka.
„Ah, moj Marko, drago d'jete moje!
Kad ću ti se b'jelu dvoru nadat?"
„„Oj, starice, moja mila majko!
Kad ćeš mi se b'jelu dvoru nadat?
Na gavranu kad pob'jeli perje,
A na drači procvate ružica,
Onda mi se b'jelu dvoru nadaj.""
Ona stara vragometna bila,
Na drači je ružu navrnila,
A gavrana živa domamila.
B'jelila ga lugom i sapunom,
Jutrom rano, a večerom kasno,
Na gavranu pob'jelilo perje,
A na drači procvala ružica.

Majka piše knjigu sinu u goru zelenu, ali on drugu bolju piše svojoj majci:

„Oj starice, moja mila majko!
Kad uzori zelena jabuka
I uskrsne Jele, ljuba moja,
Onda ću ti b'jelu dvoru doći."
A kad staroj b'jela knjiga dodje,
Knjigu štije, grozne suze lije.
„Ajme, Marko, drago d'jete moje!
To je nigda za nikada, Marko!"

U pjesmi br. 98. (iz Brista kod Makarske u Dalmaciji; st. 151) rano rani sestra Kraljevića Marka „u bostanu pol'jevati cvijeće".

Kad je mlada pol'jevala cv'jeće,
Eto t' idje momče od Novoga.
Dobro joj je jutro nazovnuo:
„Dobro jutro, Kraljevića sele!
Daruj meni jednu kitu cv'jeća,
Il je daruj, il prodaj mi mlada!"
Muči mlada, ne govori ništa,
Muči mlada ko da i ne čuje

Tako je moli do tri puta. Treći put veli, ako je ne će darovati, da će hoditi od grada do grada i kazati Marku, da joj je obljubio lice.

Kad to čula Kraljevića sele,
Očenula jednu kitu cv'jeća,
Pa je baca onomu junaku.
Kita pade konju u zobnicu.
Uhvati je momče od Novoga,
Pa uzimlje od zlata jabuku
I hitnu je mladjanoj djevojci.
Uprav pade Jelici u ruke,
Pa je sprema u džepove svoje.

Sve to vidi ljuba Kraljevića Marka, pa udari zaovu svoju.

Ma kako je lako udarila,
Niz obraz joj krvca poletila,
Dva joj zdrava zuba iskočila.

Momče od Novoga potraži Kraljevića Marka i kaže mu, što se dogodilo. Ljuba se kune Marku, da nije udarila sestru, ali on joj otkine glavu i posiječe je na četiri strane.

U Mikuličića (iz Hrv. Primorja; st. 84) ubija Marko ljubu zbog čaše kao u Delića br. 15.

U Palunka (iz Popova polja u Hercegovini — od Jele Bukvić Perinice; st. 114) Marko ubija ljubu, jer mu je iskra pala na koljeno.

Pa na sablji čedo izvadio,
Živo mu se oko sablje vija
Kako guja oko drva žitka.
Pa ga nosi svojoj miloj majci:
„Na ti, majko, nezrelu jabuku,
A duša ti raja ne vidjela,
A ni moja, a ni tvoja, majko!
A kako ga ni vidjeti ne će,
Su dva si me dobra rastavila."

Lijepo ih je ukopao, pa uzme šarca i ode od grada do grada zametati kavgu, ne bi li gdjegod izgubio glavu.

Goni Marko i dnevi i noći,
U Čudovo polje dolazio.
Vôma Marka sanak osvojio,
Pa okreće na obadv'je strane,
Ne bi l' gdjegod ugledao hlada.
Pa vidio dvi jele zelene.
Pod jednom je savezo šarina,
A pod drugom leže spavat Marko.
Pa snivaše Kraljevića Marko,
Da mu Turci odveli šarina,
Kad sam mu se šarac otrgnuo,
Pa pobježe poljem zelenijem.
A pa prenu Kraljevića Marko,
Pa on fabi debela šarina:
„Stani, šarac, uklali te vuci!“
Što ga više fabijaše Marko,
To mu više bježaše šarac.
Kada Marko po polju pogleda,
A ugleda mladu čobanicu,
A pred njome malo brava biše,
Malo brava dvanest hiljad' glava,
A pred njima ovca razbludnica,
A na njojzi zvono od biljura,
A teljig joj od suhoga zlata.

Ona mu kaže, da je isprošena za nekoga silnoga Kraljevića Marka. Marko veli, da je ne će nikad uzeti, a ona odmah padne i više ne ustane.

Eto Marku hala i belaja,
Nema čijem ukopat djevojku,
Vet izvadi handžar iza pasa,
Pa ukopa lijepu djevojku.
Onda Marko sobom govorio:
„Jadna bila, mila majko moja!
Su tri si me dobra rastavila.
Ja ti nikad do Prilipa ne ću,
Dok te čujem u Prilipu živu.“

U Svilokosa (iz okoline dubrovačke; st. 203) hvalio se Kraljević Marko, da nije vidio ljepše ženske glave od ljube Zrinovića Vuka. „U nje lišce kô na gori sunce, u nje ruke kako u junaka“. To je čula Markova ljuba.

Pa je kučka na zlo promislila
I Vuku je knjigu nakitila:
„O moj kume, Zrinoviću Vuče!
Jali ne znaš, jali ti ne haješ,
Kakve imaš tvoje ljubi drage?
Sve ti ljubi potajno junake,
Sve dvorane oko dvora tvoga,
A najviše gospodara moga.“

Zrinović Vuk uzimlje nože pozlaćene i udari ljubu u srce. Kad vidi, da ju je nevinu udario, ubije i sebe. Kad to Marko sazna, pogubi ljubu.

Pa je kopa u zemljicu crnu,
Zemlja kreće, da je primit ne će,
Nada se je zemlja izmetala.
Pa je meće na zelenu travu,
Trava kreće, da je primit ne će,
Neg je meće Marku na ramena.
Kad se Marko u nevolji nadje,
On je baca u vodu studenu,
Ni voda je prihvatit ne šćaše,
Na suho je voda izmetala.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
Tad je Marko sobom govorio:
„Mili Bože, čuda velikoga!
Gdje je ne će ni zemlja ni voda.“
Jošter Marku nješto progovara:
„Ne čudi se, Kraljeviću Marko!

Gdje je ništa prihvatiti ne će.
Pravedna je ona pogubila,
Ništa ti je ne će ni prihvatit.
Neg je uzmi sebi na ramena,
Pa je nosi na najviše st'jene,
Neka ti je baš raznesu st'jene."

U Tommasea br. 165. (iz Dalmacije; st. 30) Marko zbog majke svoje zakolje ljubu „kano janje mlado".

Tudje plaču tri sirote male.
Najstarija krvcu ustavljala,
A srednja je ranu zavijala,
Najmladja je milo zazivala:
„Majko moja mila i premila!
Tko će nami kruha dodavati?"
Tudja majka malo kruha daje,
Prstom mjeri, noktom odrezava."

* * *

Ovamo ćemo prisloniti i pjesmu u Glavića sv. LXXIX. br. 262. (iz Prožure na Mljetu — od Marije Peš; st. 62). Marko večera s majkom i razgovara se s njom:

„O starice, mila moja majko!
Vrsta se je moja raženila,
A vrsnice moje razudale,
Vr'jeme mi je došlo od ženidbe.
Jezdih konja niz tri ravna polja,
U svakomu po mlada djevojka:
U jednomu tanka i visoka,
U drugomu b'jela i rumena,
U trećemu crnôka djevojka.
Neg, starice, mila moja majko!
Ženit ću se crnôkom djevojkom."
Stara mu je majka govorila:
„O moj sinko, Kraljeviću Marko!
Prv' istrapi nove vinograde,
Posij polja bjelicom šenicom,
Pa se ženi crnôkom djevojkom,
Jerbo žene ne jedu grmena."
Al je majci Marko govorio:
„O starice, mila moja majko!
On'liko ga i ti dočekala,
Koliko će crnôka djevojka,
Ona mene do tada čekati."
Kada Marko večer večerao,
Crna se je nojca zagustila,
Pošo Marko spavat na dušeke.
A kad sutra b'jela zora bila,
Ustade se Kraljeviću Marko,
Pa on misli, što će i kako će,
Ter osedla dobra konja svoga,
Pa se meće konju na ramena
A starici majci govorio:
„O starice, mila moja majko!
A ja idem po moju djevojku,
Gospodske mi spravi obijede."
Pojde Marko goricom zelenom,
A za njime svoja stara majka.
Ide stara po gori zelenoj
I privraća drvlje i kamenje,
Dokle našla zmiju crnokruga.
I ubila zmiju crnokrugu
I utoči do tri kaplje krvi
I ulila u kupu od vina.
U to doba Marko na konjicu,
I on vodi crnôku djevojku.
Stara ga je majka ugledala,
Te ishodi pred bijele dvore,
Pa je nevi svojoj govorila:
„Dobra došla, draga neve moja!
Ti se jesi tamo umorila
I na dugu putu uznojila,
Evo tebi kupe rujna vina."
Ne htijaše crnôka djevojka,
Ne htijaše, s manje ne mogaše,
Neg uzela kupu rujna vina.
Prije neg je pô kupe popila,
Mrtva pala niz konja Markova.
Kad to vidje Kraljeviću Marko,
Pa je Marko kordu povadio,
Majci svojoj glavu okinuo,
Osvetio crnôku djevojku.

* * *

Marko Kraljević izbavlja zarobljenu ljubu: u Alačevića II. br. 282., 320. i 327.; u Pavlinovića br. 12. i u Pletikosića br. 2.

U Alačevića br. 282. (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 120) Marko je suncu govorio:

„Sunce moje, umiči mi rano,
A ranije izlazi mi sutra,
Neka mogu u primorje doći
Do biloga dvora Banovića,
Zapast će me na dilu divojka,
Baš prilipa Mare Banovića."
Sunce žarko poslušalo Marka.

Marko odvede Maru majci i govori joj:

„Oj starice, mila moja majko!
Evo tebi Mare, ljube moje,
Ponejake od malo godina.
Ne šalji je bez bila klobuka,
Da je rusa ne zaboli glava,
Nit je šalji na vodicu samu
Bez svojizih mladih drugarica,
Da je ne bi Turci ujagmili,
Od Krajine banu darovali.
A ja idjem podvoriti cara
Malo vrime, tri godine dana,
Doklem moja ponareste Mare."
Ode Marko podvoriti cara.
Kad je Marko iza dvora išo,
Svekrvica nevu pozlobila,
Pak je šalje bez bila klobuka.
Rusa joj je zabolila glava,
Zabolila, jedva pribolila.
Kada li je mlada pribolila,
Tad je šalje na vodicu hladnu
Bez svojizih mladih drugarica.
Na vodi je Turci uhvatili,
Od Krajine banu darovali.
U bana je čedo porodila,
Nije čedo od Krajine bana,
Već je čedo Kraljevića Marka.

Marko se vrati i zapita majku, gdje mu je ljuba. Ona mu kaže po istini i svjetuje ga, kako će je natrag vratiti:

„Ti uzimlji tanenu galiju,
U nju meći trga svakojaka,
Svile, zlata, jasnih ogledala,
Jabučica, dičinje zabave,
Pak ti ajde do Novoga grada,
Pak ti pusti po gradu telare,
Da telare od jutra do mraka:
„„Otkada je Novi grad sagradjen,
Nije lipšeg trga dovedeno,
Što je jutros pod kulu banovu.""

Ban pošalje na galiju Maru sa sinom i seku jedinicu. Družina presiječe konope i oni zajedre uz sinje more.

U pjesmi br. 320. (iz Kaštela u Dalmaciji — od Duja Srećka Karamana; st. 160) zarobio je ljubu Marka Kraljevića Zvorničić Mujo. Marko dodje kao pop kaludjer i na mejdanu ubije Muju.

U pjesmi br. 327. (iz Podgore u Dalmaciji — od Josice Vulinović; st. 223) odveo je ljubu u roblje „Nimo kapitan".

U Pavlinovića (iz Imoskoga u Dalmaciji; st. 114) kao u Alačevića br. 282.

U Pletikosića (iz Dugobaba kraj Lećevice u Dalmaciji — od Ivana Pisca; st. 95) Marko dvori cara čestitoga i on ga pošalje s trideset Vrgorčana, najboljih turskih junaka, u goru zelenu na crnoga Arapina. Svijeh trideset Turaka pobježe, a sam ostade Kraljević Marko i odsiječe glavu Arapinu. Car ga šalje dvoru bijelomu, a na putu kazuje mu crni kaludjer i ubogi prosjak, da će se „Nine od Koštune“ oženiti ljubom Kraljevića Marka. Marko se preodjene misničkim haljinama, dodje kuli svojoj i posiječe Ninu i svatove.

* * *

O Marku Kraljeviću i njegovoj ljubi spominjemo još ove pjesme: u Blagovića br. 2. i u Tommasea br. 152.

U Blagovića (iz Skočaja kod Zavalja u Gornjoj Krajini u Hrvatskoj — od Ivana Živkovića; st. 190) Marko kod večere govori svojoj majci:

„Oj starice, moja mila majko!
Sada ne znam, što bi učinio,
Sada nemam pare ni dinara,
Nemam, majko, kruva zalogaja,
Ne znam, mati, što bi učinio?
Nego znadem, što ću učiniti,
Sutra vodim svoju prodat ljubu.“

Grbavi Alija kupi je sjutra na pazaru za hiljadu dukata. Alija je baci za se na dorata i ode niz polje zeleno.

Mila mu je, obzire se na nju,
Draga mu je, pa govori s njome.
Gleda Marko grbavog Aliju,
Misli Marko misli svakojake.
Sve je misli u jednu smislio,
Pa povrati vilena šarina,
Za Alijom šarca nagonio,
Pa on viče iza svega glasa:
„Stan' kopile, grbavi Alija!
Ostav' moju previjernu ljubu.“
Kad Alija razumio glase,
On dočeka Kraljevića Marka.
Naljuti se grbavi Alija,
Pa pritište Kraljevića Marka,
Pa mu veže ruke naopako,
Pa ga meće na njegova šarca,
S druge strane previjernu ljubu,
Pa odagna preko polja ravna.

Kad su bili nasred gore crne, Marko cvili kao zmija ljuta. Slušao ga stari Novačina „a s njime je nejačak Grujane“. Oni hoće da izbave Marka, ali ih obojicu Alija svlada i baci na šarina. Alija ožedni i upita Marka, znade li gdje za vodu ili za hladno vino.

Al govori Kraljeviću Marko:
„Ajd', Alija, na kraj gore crne,
Tamo ima krčmarica Luca,
Jedva će te ona dočekati.
U nje ima vina i rakije,
Dosta ima ledena bunara.“

Krčmarica Luca opoji Aliju, a Marka, Grujana i starinu Novaka odveže. Kraljević Marko odsiječe Aliji glavu, pa je baca kuli niz bedeme. Kad su se rastajali, veli starina Novak Kraljeviću Marku:

„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Ti s' ostavi vraga velikoga
I prodaje previjerne ljube,
Jer ćeš zbog nje izgubiti glavu."

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 63) Kraljević se Marko s ljubom razgovara:

„Andjelijo, vjerna ljubo moja!
Čuo jesam, a vidio nisam,
Da je l'jepa Orlovića ljuba.
Kad navuče žutu svilu na se,
Metne svoje na obrve vlase,
Ona mami po nebu oblake,
Kamo l' ne će po zemlji junake.
L'jepa dara od majke donila,
Pet stotina tananih košulja,
Sedam stotin' darovskih marama.
I donese devet prstenova,
Svaki valja po devet gradova.
I imade tri jabuke zlatne."

Nevjerna ljuba Kraljevića Marka jedva dočeka noć i piše knjigu Juri Orloviću, da su u njegove ljube tri jabuke zlatne, „što su njojzi za ljubljenje dali". Orlović Jure čita knjigu i lije grozne suze. Ljuba ga Katarina zapita, odakle je knjiga i što mu zapovijeda.

Jure ljubi tiho besjedio:
„Prodji me se, vjerna ljubo moja!
Izgubio sam prsten s desne ruke."
A kad ljuba Juru razumila,
Onda njemu tiho besjedila:
„Lako ćemo prsten sakovati,
Ja imadem tri jabuke zlatne,
Tebi ćemo prsten sakovati."

Kad je Jure ljubu razumio, vadi nože od pojasa i udari vjernu ljubu svoju: „u njojzi je čedo proplakalo". Ljuba mu umirući veli, odakle joj jabuke: jednu je od majke donijela, drugu joj je kum darovao, a treću on sam. Kad to čuje Orlović Jure, udari i sebe u srdašce.

Mrtav Jure pokraj ljube pade.
Evo troje sada poginuše
Za nevjernu ljubu Kraljevića.
Oj nevjero, nigdje te ne bilo!

* * *

Ovdje ćemo spomenuti i pjesme: u Banića br. 86. i u Ivančića br. 7.

U Banića (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Mande Banić; st. 97) tuži se ljuba Markova Manda svojemu djeveru Andriji, da Marko ljubi u selu djevojku. Andrija je pita, kako će poznati tu djevojku. Ona mu veli, neka ide u goru u lov i legne Marku na postelju, pa će doći

k njemu od sela djevojka. Marka opoje, a Andrija ode u goru i legne na Markovu postelju.

Kad dolazi od sela divojka,
Zove Marka, pridobra junaka:
„Probudi se, dragi prijatelju.“
Muči Jandre, ništa ne govori.
Zlu se ona odmah domislila,
Ona biži kroz gore zelene.
Za njom trči Jandre u potrage.
Uhvati je kraj gore zelene,
Pa je baci na zelenu travu,
Pa je kolje kano janje malo.
I on svlači sve nevisti ruho,
Ter ga nosi svojoj neki mladoj.
Pa je njojzi Jandre besidio:
„Moja neve, moja desna neve!
Evo tebi tvoje lipo ruho,
Što je Marko drugoj ljubi dao.“
Al govori bratac njegov Marko:
„Bog te ubio, Andrija brajane!
Što si meni noćas učinio.
Kud će njenih do devet sinova
Kano devet sivih sokolova?“
Progovori Andrija brajane:
„Muči, da bi i ti zamuknuo!
Da mi nije od Boga grihota
A od svita velika sramota,
I tebi bih učinio, brajne!
Kano onoj seljanki divojki.“

U Ivančića (iz Bogomolja na otoku Hvaru — od Kate Berkušić; st. 134) vozila se jedna mala barka, a u njoj je Kraljević Marko.

Naslonjen je na ruci desnici.
Na ruci mu prsten dijamanta,
A u ruci tica papagala,
Na grlu mu kolajna od zlata.
Gledala ga ljuba Ivanova,
Gledala ga s penžera od kule,
Pa mu maše vezenom maramom.

Marko dodje u bijelu kulu i tri noći ljubi Ivanovu ljubu, jer je Ivan u lovu u gori. Prvu noć daruje joj od zlata kolajnu, drugu noć prsten, a treću „ticu papagalu“. Treći dan uželio se Ive dvora i dodje kući. Kako opazi ljubu, odmah se jadu domislio.

Pak je njome mladoj besidio:
„Bog te ubi, moja ljubo virna!
Što su tvoje oči zamućene,
A i tvoje lice problidilo
I što su ti kose zamršene?“
Pa mu kaže laži za istinu:
„U Bogu ti, Ive gospodare!
Kad mi kažeš, kazat ću ti pravo.
Što su moje oči zamućene,
Plačuć tebe, gospodara svoga.
Što je moje lice problidilo
I što su mi kose zamršene,
Kad sam sinoć u žardinu bila,
Iz naranče sokol izletija,
Teško sam se mlada uplašila
I moje je lice problidilo,
Nogam mi je kose zamrsio.“

Ivan ljubi ne vjeruje, već otvora sanduk i nadje u njemu Marka. Kad mu Marko kaže, da nije bila sila, već dobra volja, uhvati ga za ruku i izvede izvan dvora.

Pak se maši u špag od dolame
I povadi do šaku cekina:
„Na ti, Marko, pa se napij vina!“

Marko ode, a Ivan se povrati u dvore. „Papagala“ mu kaže, što je Marko s ljubom počinio i on joj otkine glavu.

31.

Marko Kraljević traži brata Andriju.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića II. br. 146. i u Banića br. 57.

U Alačevića (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 128)

Marko večeraše s majkom
Suva kruva i glavicu luka,
Ladne vode brez rujna vina,
Brez šerbeta i brez kiseline.

Tuži se majci, što mu nije brata prirodila ili seku mladu. Majka mu odgovara, da je prirodila brata, ali ga Turci nejaka iz bešike zarobiše, te je čula, da sad stoji „u Stambolu suproć Carigradu i da pije vino na oklade, da ga nitko natpojiti ne more“. Marko zaputi na dobru konju put Stambola grada.

Konja jaši prek' Stambola grada,
Konja jaši, rujna vina pita,
Da bi suvo grlo natopio.
Vele Marku: „Ovde vina nema,
Nema vina na prodaju, pobre!
Neg za oklad golemom junaku.
Ko je junak, može vino piti.
Eto tamo Kraljević Andrija,
Koji pije vino na oklade,
Služit će te, koliko ti drago.
Odi k njemu, neznana delijo!“
Kad je Andri Marko dolazio,
O dobar se oklad okladiše.
Meće Marko iljadu dukata,
A sa bedre brijetkinju ćordu.
Još odviše Kraljevića Marko
Oklad meće, riči ne podmeće,
I šarina, dobra konja svoga
I vas pusat, što je na konjicu.
Meće Andre iljadu dukata
I sa bedre brijetkinju ćordu,
Andjeliju, virnu ljubu svoju,
Pak je meću, da im vinom služi.
Nali Marku jednu kupu vina:
Mala kupa od dvanest bukara.
Popi Marko, ni brka ne stopi,
S jednim duškom kupicu osuši.
Nali jednu Kraljeviću Andri,
Popi Andre a ma brke stopi.
Nali drugu Kraljevića Marku,
Popi Marko, malo brke stopi.
Nali drugu Kraljevića Andri.
Pije Andre od dva do tri duška.
Nali treću Kraljevića Marku,

Popi Marko, ni tad ne oduši.
Nali treću Kraljevića Andri,
Pije Andre, popit je ne more.
Teške muke na njem, dragi Bože!
Ter je popit nipošto ne može.
Al je Marka vino privatilo,
Pa četvrtu sebi nalivao.
Popi i tu, pridušio nije,
Istom brke malo nakvasió.
Još je Marko tijo besidio:
„Liji brzo, ja sam ožednio,
Odušice popit ću barilo,
O tri duška popit tri barila.“
Kad to čula mlada nevistica,
Po bratu je brata poznavala.
Tad je ona ljuto zacvilila.
Suze roni, ovako govori:
„Ajme meni, mila majko moja!
Kud ću otić od ruke do ruke
Ne videći nikoga od svoga
Ni divera Kraljevića Marka.“
Al je Marko srca milostiva,
Niz obraz je suze prolivao:
„Ne boji se, draga nevo moja!
Ja sam diver Kraljevića Marko.“
Grli njega rukom oko vrata,
Pak ga ljubi u oba obraza.
Tu se milo braća poznadoše,
Poznadoše, lipo izljubiše.
Večeraše, tute omrkoše,
Bilu kulu zatim porobiše,
Tri tovara blaga odnesoše,
Na četvrtog nevu uzjašiše,
Pak je vode dvoru babe svoga
Priko bila svita u zapade
Baš k Lovreču, gradu bijelome,
Otadžbini braće Kraljevića.
Daleko ih majka ugledala,
Prida nje je ona izodila.
Konja fata pod nevistom mladom,
Konja fata, za zdravlje je pita:
„Jes' li zdravo, draga nevo moja!
Jesi li se umorila, nevo!
Je li tebi dobra srića bila,
Dobra srića na dugome putu?
Dobra došla u Kraljević-dvore,
Pazi mene, draga nevo moja!
Pazi mene kao majku svoju,
Svog divera kano žarko sunce.“

U Banića br. 57. (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Petra Tijantovića; st. 110) gotovo isto kao i u Alačevića. U Banića majka spremajući Marka na put mijesi bijele brašenice:

Ne misi ih vincem ni vodicom,
Već ih kuva mlikom iz prsiju,

a Marko zobi konja bjelicom pšenicom „a poji ga vinom rožulinom, a pere ga žestokom rakijom“. U Alačevića majka mijesi brašenicu suzama od očiju svojih, a Marko zobi konja bjelicom pšenicom „a poji ga vinom rumenijem, pak se pere žestokom rakijom“.

33.

Marko Kraljević osvećuje smrt brata Andrije.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića II. br. 276.; u Banića br. 102. i 132.; u Biščana br. 1. i br. 25.; u Ilića br. 21.; u Marjanovića br. 2.; u Krste Markovića br. 8.; u Pere Markovića br. 35.; u Nališa br. 67.;

u Ostojića I. br. 221. i II. br. 251.; u Tommasea br. 118., 144. i 150.; u Trnskoga br. 3. i u Vijolića br. 31.

U Alačevića (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 164) konja jaše Kraljević Marko i brat mu Andrija. Andriju je obrvala žèdja, pa je Marku bratu besjedio:

„Aj ti Marko, moj rodjeni brate!
Ti si ovda četu četovao,
Znaš li gdigod vode u kamenu,
Jer sam vrlo, brate, ožednio.
Ako l' ne znaš, milo dobro moje!
Ja ću klati dobra konja moga,
Pa ću piti krvcu od konjica.“
Al je Marko bratu besidio:
„A ne luduj, milo dobro moje!
Ti ne kolji konja ispod sebe,
Nemoj trovat grla junačkoga,
Konjic nosi lasta i umorna,
Već ti ajde malo ponaprida.
Kad izadješ iz zelene gore,
Vidit hoćeš jedno polje ravno,
Nasrid polja pijana mehana.
U mehani Janja krčmarica,
Ona krčmi vinom i rakijom.
Pak se napij vina i rakije,
Ja ću sutra do podneva doći.“

Trideset Turaka, što su u mehani, zamole Janju krčmaricu, nek izadje pred Andriju, ne bi li ga kako prevarila, da uljeze k njima u mehanu. Za to će joj dati polovinu blaga, što bude uz junaka. Djevojka izadje pred pijanu mehanu „pa mi kuka kano kukavica, a previja kano lastavica, teško cvili kano zmija ljuta“. Andrija joj nazove pomoć božju i zapita je, koja joj je cviljeti nevolja.

A veli mu lijepa divojkâ:
„Prodji me se, neznana delijo!
Evo ima nediljica dana,
Da ne vidju konja ni junaka,
Nit prodadoh jednu kupu vina.“
A veli joj Kraljević Andrija:
„Da ti bora, mlada krčmarice!
Dones' meni jednu kupu vina.“
A veli mu mlada krčmarica:
„Ne budali, neznana delijo!
Sjaši s konja, a otpaši ćordu,
Obisi je o konjicu svomu,
Pa ti ajde amo u mehanu.
Pij ti vina, koliko ti drago.“

Andrija se prevari i uljeze u mehanu, gdje ga Turci opoje i odsijeku mu glavu „pa sidoše umećat se š njome“. Sjutra o podne evo i Kraljevića Marka. Krčmarica Janja namami i njega u mehanu.

U mehani trideset Turaka.
Side redom, ispijaju vino.
Svi se oni redom pomaknuše,
Tere Marku misto učiniše,
Dadoše mu trijest čaša vina.
Sve to popi, ni brka ne stopi.
Pa je 'vako Janji besidio:
„Toči vino, mlada krčmarice!“
Jednu mu je kupu natočila.
Kad je popi Kraljeviću Marko,
Opet Janji tiho besidio:
„Toči, Janje, za moje dinare.“
I to popi, još se ne napoji.
I treću je kupu natočio,

Dok se Marko vina napojio.
Kad se dade pogledati Marku,
Ispod stola ugledao glavu,
A kad glava Kraljević-Andrije!
Kad je Marko glavu poznavao,
Tad u Marka ulizoše vrazi,
Pa poteže sablju okovanu,
Pa on siče po mehani Turke.
Trijest biše otkinuo glava.
A uteče mlada krčmarica
I uteče niz to polje ravno.
Za njom trče Kraljeviću Marko,
Pak joj 'vako Marko besidio:
„Što ti bižiš, mlada krčmarice!
Ta da si mi lani uteknula,
Danas bi te Marko dostignuo."
Pa dostiže mladu krčmaricu,
Dovede je pijanoj mehani,
Prid mehanom odsiče joj glavu.
Pa nalazi brata rodjenoga,
Pa je Marko grebje iskopao,
Pa Andriju brata zakopao.
Tribi blago po mehani ravnoj,
Pa mehanu vatrom upalio,
Pak on ode dvoru bijelome.

U Banića br. 102. (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Josipa Banića; st. 115) svezaše Turci Andriji ruke i noge.

Bila vila dozivala bila,
A odotud sa Prolog-planine:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Ili ne znaš, il ne haješ jako,
Da ti brajan poginu u mehani.
Turci su ga vinom opojili
I ruke su njemu savezali,
Pa on liga glavom bez uzglavlja."
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Ovako je konju besidio:
„De šarine, sve moje uzdanje!
Brzo mene do mehane nosi,
Da ja spasim brajena miloga."
Kad to čuje šarin od megdana,
Ušim striže, a zubima škriplje.
Brzo Marko planinu prišao,
Čvrsto se je polja prihvatio.

Krčmarica Mara odvede ga u krčmu, a on isiječe sve Turke.

Kad to vidi krčmarica Mara
Ter poleti priko polja ravna.
Kad poviri Kraljeviću Marko,
Ter je vidi priko polja ravna,
On se baci konju u sedlašce,
Ter se za njom otisnuo bio:
„Kujo jedna, krčmarice Mare!
Da ti budeš lani poletila,
Ja bi tebe sada uhvatio."
Čvrsto trknu, ter je Marko stiže,
Ćordom mahnu, a glavu joj lanu.
Pa je siče na četiri strane,
Pa je baca u jelove grane,
Nek se viju orli i gavrani.
Ter odoše oba pivajući,
Brze konje svoje igrajući.

U pjesmi br. 132. (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Luke Banića; st. 109) Kraljević Andrija pije vino u Vrgorcu, gradu bijelome, u mehani krčmarice Mare, s njime pije za trista Turaka.

Kad se Andre ponapio vina,
Ali leže s glavom bez uzglavlja.
Kad to vidi buljumbaša Mujo
I njegovih za trista Turaka,
Od bedrice povadio ćordu,
Pa Andriji rusu siče glavu.
Pa je nosi prid pivnu mehanu,
Pa se s glavom ubacuju Turci.
Viče vila s Biokove ravne,
Ter dozivlje Kraljevića Marka:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Zlo ga lega i zoricu odspa,
Poginu ti tvoj bratac Andrija
Na Vrgorcu, u pivnoj mejani.“

Marko ne haje za to, a vila ga opet dozivlje i veli mu, da je Mujo odsjekao Andriji glavu, pa se Turci s njome džilitaju pred mehanom.

Kad to čuje Kraljeviću Marko,
Niz obraz je suze oborio,
Pa se skoči na noge junačke,
Pa opremi šarca od megdana
I pripasa brijatkinju ćordu.
I on uze koplje ubojito
I mač zelen staroga vojaka,
Ter izadje u mermer-avliju,
Pa povede šarca od megdana,
Ter poleti do Vrgorca grada,
Do mehane krčmarice Mare.

U mehani mu trista čaša nazdraviše Turci. Marko ispije trista čaša i zaište od krčmarice Mare još jednu kupu vina.

Kad se Marko dobavio vina,
Sam se Marko sobom razgovara:
„Ni u moje, ni u vaše zdravlje,
Već u zdravlje golema junaka,
Koji bi se od Turaka naša,
Ter bi sa mnom zametnuo kavgu.“
Al svi Turci mukom zamukoše,
Ma sam nije buljumbaša Mujo,
Ter je Mujo besidio Marku:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Prodj' se, Marko, ala i belaja,
Zašto ćemo zametati kavgu?“
Al je njima besidio Marko:
„Vami bora, za trista Turaka!
Davno ste mi zametnuli kavgu.“
Ter je njima besidio Marko:
„Da vam bora, za trista Turaka!
Gdi je meni moj bratac Andrija?
Što je s vami rujno vino pio,
Vino pio tri bijela dana.
Pa kad se je okitio vinom,
Na viri mu odsikoste glavu.“

Mujo mu odvrati, da Andrija nije s njima pio vina. Kad im Marko reče, da ga je vila triput dozivala i javila mu smrt Andrijinu, Turci ne mogoše ino, već mu rekoše, gdje ga pokopaše. Marko isiječe Turke, a Andriju zakopa u bašči zelenoj.

Lipo ga je osvetio Marko,
Pokrio ga baš turskim dolamam,
Prikrižio šarkam puškam turskim,
Turskim glavam ogradio redom.
Pa on uze Andrijinu ćordu
I Andrine svitle dževerdane,
Pa on ode bilu dvoru svomu.

U Bišćana br. 1. (iz okoline karlovačke; st. 52) i br. 25. (iz okoline karlovačke; st. 48) nema ništa osobito.

U Ilića (iz Banovaca u Slavoniji — od slijepca Martina Grgaševića; st. 320) dva se brata na „pijacu“ tuku, brat Andrija i Kraljević Marko.

Al je Marko mudar i pametan,
Pa bjesedi rodjenomu bratu:
„Oj Andrija, moj rodjeni brate!
Sramota je tuć se na pijacu,
Već hajdemo u goru zelenu
Ta na ono studeno kamenje,
Ta gdi nema vina ni rakije,
Ni za novce mlade janjetine,
Ta nit b'jelog šeničnoga kruha.
Tuć ćemo se do dva do tri dana,
Vidit ćemo, tko je bolji junak
Il Andrija, ili bratac Marko.“

Andrija posluša brata.

Tut su bili tri bijela dana.
Kad je bilo trećem na zahode,
Al je Jandro Marku govorio:
„Delibaša, Kraljeviću Marko!
Moram, brate, ja konja zaklati,
Da se gladan ja mesa najedem,
A sa krvcom da žedju ugasim.“

Marko mu veli, da ne kolje konja, već neka ide u Aninu mehanu, gdje će piti vino bez novaca i ljubiti lica neljubljena. Andrija ode, a preda nj išeta krčmarica.

Pak mu veli tiho, umiljato:
„Ta Boga ti, neznana delijo!
Evo danas devet godin' dana,
Kako jesam ja u gori sama,
Pa ja ne znam, što je muška glava.“
To slušao Andrija junače,
To slušao, s konja odsidao.
Veže konja kurva birtkinjica,
Veže konja za vijetu jelu,
Pak ga vodi gore u mehane.
U mehani trideset hajduka,
Na gladno ga napojiše vinom.
Mnogo Jandro popio je vina,
Mnogo vina, sedamdeset oka,
Pak je mladjan nuz trpezu zaspo,
Pa on spava ko zaklano janje.
Jandro spava, hajduci divane:
„Mili Bože, da lipa junaka!“
Drugi vele, pak se podsmihuju:
„Teško svakom bratu i junaku
Med trideset tih šumskih hajduka!“
Treći muči, ništa ne govori,
Već uzima sablju okovanu,
Uze sablju, odsiče mu glavu.
U tom Marko u gori zaspao,
Na obraz mu kapca krvi pala.
Skoči Marko kanda se pomami,
Pa on baca oči proti suncu.
Kad se Marko k suncu okrenuo,
Al se sunce u krvi okreće
I poziva na osvetu Marka.
Mudar Marko zlu se domislio,
Pa udara rukom po čakširah.
Kako se je lako udario,
Devet čova na kolinu puče.
Pa bjesedi, da ga j' sunce čulo:
„Njetko mi je danas poginuo
Od mojega roda kraljevskoga.“

Kad se malo razabrao, ode da pohodi brata Andriju u gori. Preda nj išeta krčmarica, ali on je bije rukom po obrazu i ide u mehanu, gdje se Turci igraju Andrijinom glavom.

Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Proli suze niz bijelo lice.
A kad se je junak naplakao,
Naplakao, kroz plač govorio:
„Koj' je junak jabuku ustrgo,
A još mlada ni sazrila nije?"
Odgovara njihov harambaša:
„Ja sam junak ustrgo jabuku,
Dok ni mlada do sablje dorasla."
Kad je Marko riči razumio,
Okrenu se konju šarenomu,
Pa bjesedi šarcu od mejdana:
„Šarče konje, desno krilo moje!
Ako jednom uzdadeš izići,
Oba ću ti oka izvaditi."
Pa potegnu sablju demeškinju,
Pa razmanu do dva do tri puta.
Svaki puta po pet glava pade,
Sam ostade mladi harambaša,
Pa se skriva stolu pod trpezu,
Al prid Markom sakrit se ne mogo.
Marko mahnu, odsiče mu glavu.
To gledala mlada birtkinjica,
Gdi pogibe do trijest hajduka,
Pa pobježe niz to polje ravno.
Bježi kurva priko polja ravna,
Podvikuje iz podruma Marko:
„Ta ne bježi, kurvo birtkinjice!
Da s' potekla jošte prekjučere,
Ja bi tebe danas dostigao
Na mojemu šarcu od mejdana."
Pa on pije vino crveniku
I sahrani jedinoga brata,
Pa zasjede šarca od mejdana,
Pa poleti za tom birtkinjicom.
Dostigo ju u pol polja ravna,
Pa ju fata za svijelne vlasi,
Pa on kopa jednu malu raku
Seb' do pasa, a njoje do vrata.
Proreza joj njene bile dojke,
Kroz dojke joj promolio ruke,
Na vilicah jezik izvadio,
A sa nožem oči iskopao.
Pa ju baca u tu jadnu raku
I zagrnu do bijela vrata,
Nek se pjeva, nek se pripov'jeda,
Kako j' Marko braca osvetio.

U Marjanovića (iz Crne Vlasti u Gornjoj Krajini — od Ilije Trtice; st. 203) ide Marko tražiti brata Andriju.

Kad je bio nasred gore crne,
Ali viče vila iz oblaka:
„Pobratime, Kraljeviću Marko!
Sad ćeš izać iz gore na polje,
Nasred polja kamena pivnica,
U pivnici krčmarica Mara.
Daleko će tebe ugledati,
Bile će ti ruke raskriliti,
Crnim će te okom zaigrati,
Bijelijem zubom zasmijati,
Zaiskat će konja i oružje.
Podaj konja, a ne daj oružja,
Jer ćeš, Marko, izgubiti glavu,
Jer je puna pivnica Turaka."
Kad iziša navrh gore Marko,
Nadje Marko tića, noja tića,
L'jevo mu je odsječeno krilo,
A desno je još pri njemu bilo.
Sedamnajst je puta udario,
Dok je tiću krilo odsjekao.
Uze Marko, da bi ga nosio,
Edva krilo zemljom rastavio.

Kad Marko dodje do pivnice bijele, nadje u njoj mnogo Turaka, a medju njima poturicu mladu „za kapom mu noja tice krilo, isto l'jevo, što j' onoga bilo". Turci ga zapitaju, zna li Kraljevića Marka, a on odgovori, da ga ne zna, već neka dodju sjutra na Kosovo, jer će Marko biti na Kosovu bojnom. Marko se napije vina i ode na Kosovo.

Kad svanulo i sunce granulo,
Ali ide tursko momče mlado,
Za kapom mu noja tice krilo.

Na mejdanu s Kraljevićem Markom ode mu glava na trista komada.

Onda ide Kraljeviću Marko,
Pa on traži brata Jandrijaša,
Traži brata tri bijela dana.
Kad je naša dvore Jandraševe,
Ali sjedi ljuba Andjelija,
Ona šije Jandrašu košulju
Zlatnom žicom, srebrnom iglicom.
Lipo Marko Boga nazivao:
„Božja pomoć, lipa snaho moja!"
„„Da si zdravo, neznana delijo.""
Zagrli je Kraljeviću Marko,
Pa je ljubi u bijelo lice.
Govori mu snaha Andjelija:
„Od' otolen, neznana delijo!
Nemam tebi s nikim prijetiti
Van s djeverom Kraljevićem Markom."
Nasmija se Kraljeviću Marko,
Pa govori snahi Andjeliji:
„Bora tebi, Andjelijo snaho!
S Markom pr'jetiš, a s Markom divaniš."

Sada Andjelija pozove Andriju i braća piju vino tri bijela dana. Kad su se ponapili hladna vina, podjoše tražiti svoju staru majku. Sred gore crne reče Marko Andriji, da ga je vino svladalo. Ako bi slučajno ostanuo, nek izadje nasred polja ravna do kamene pivnice, ali neka ne daje oružja krčmarici Mari. Andrija ode i ostavi Marka, ali dade krčmarici oružje, pa mu Turci u mehani odsjekoše glavu.

Preda se je na sto postaviše.
Kada njega rednja čaša dodje,
U mrtvu mu salivaju glavu.

Dodje Kraljević Marko, stane na vrata i zapita ih:

„Boga vami, Turci janjičari!
Da ta glava živa pije vino,
Bi li vina išta manje bilo?"
Svaki muči, ništa ne divani.
Al govori Kraljeviću Marko:
„Van izlaz'te iz pivnice Turci!"
Sve mu ide jedan za drugijem,
Svakom Marko odsijeca glavu.
Tad zazida Kraljeviću Marko,
On zazida kamenu pivnicu
I uzida krčmaricu Maru,
Pa zapali kamenu pivnicu
I izgorje krčmarica Mara.
On namaknu mlade pokopnike,
Pa sarani brata Jandrijaša
Pokraj puta, druma junačkoga,
Djeno konji bude tabajući,
A junaci tanko pjevajući,
Pjevajući i vino pijući.

U Pere Markovića (iz Koteza kraj Ljubinja u Hercegovini — od Nikole Djurasovića; st. 175) podranio silni Kraljević Marko u lov u planinu s Andrijom, bratom milosnikom.

Pa on Andri bratu govoraše:
„Moj Andrija, moj brate od majke!
Šta bi danas najvolio, brate,
Na susretu u dugoj planini?"
„„Tovar vina i l'jepu djevojku!""
„Jadan brate, rdjava junaštva!"
Tad Andrija njega zapitiva:
„Šta bi, brate, najvolio, Marko!"
„„Najvolio Mustaj-bega ličkog,
Štono nam je babu pogubio,
Pogubio babu i daidžu,
I babinu moravu dolamu."
U riječi, u kojoj bijahu,
Dok evo ti Mustaj-bega ličkog
Su trideset silnijeh Turaka.
Onda reče silni Kraljeviću:
„Moj Andrija, moj brate od majke!
Ja ću u dvoje razdvojiti Turke.
Deset ću ih tebi ostaviti,
A dvades ih hoću prifatiti
I silnoga Mustaj-bega ličkog".

Marko potegne oštru posjeklicu, isiječe Turke i uhvati Mustaj-bega ličkog, pa mu sveže naopako ruke. Andriju uhvate Turci, a Marko prileti te isiječe i ono deset Turaka.

Pa poteže paklenu kandžiju,
Jami šibat svog brata Andriju,
Sve ga goni uz dugu planinu
Vezanijeh naopako ruku.
Dok pocmilje Kraljević Andrija:
„O moj brate, Kraljeviću Marko!
Da te gleda iko i oklena,
Bi li 'vako tebi govorio:
„„Vidi silnog Marka Kraljevića,
Kako goni milog brata svoga—
Vezanijeh naopako ruka!""
Ukori ga, odr'ješi mu ruke.
Kad bijahu na dugu planinu,
Tad on Marku bratu govoraše:
„O moj Marko, moj brate od majke!
Boga mi ti umrijeh od žedje,
Sad ću zaklat pod sobom dorina,
Njegove se krvi napojiti."

Marko mu reče, neka ide malo naprijed, pa će naći jednu raskrsnicu „i na njojzi pjanicu mehanu". Andriji odsijeku Turci glavu, a Marko ga osveti.

U Krste Markovića (iz Luke na Šipanu — od Mare Ivanković; st. 155) pita Marko majku, zašto mu nije rodila brata i sestru. Majka odgovara, da je rodila brata mladjega Andriju, ali ga je zarobio Turčin Korun Leševića. I Marka bi bio zarobio, ali je bila noć bez mjeseca, pa ga je majka sakrila u žutu naranču. Marko podje tražiti brata i nadje ga gdje potkiva s trojicom drugova dobre konje. Braća odmah pobjegnu glavom bez obzira. Andrija na putu ožedni i Marko ga pošalje u „dućan" krčmarice Andje. Turci ga opiju i odsijeku mu glavu.

Marko zaspa u sedlu od konja,
Pod glavom mu koplje priteškalo.
Plaho ti se probudio Marko;
To zagraje ptica crni gavran,
Spomene se od brata Andrije.
Pod sobom je udario šarca
Do dućana krčmarice Andje.

U mehani nadje trideset Turaka „gdje se umeću s glavom Andrijinom ka ono ti s rumenom jabukom". Marko posiječe sve Turke.

Svih pos'ječe, niko ne uteče,
Al pobježe krčmarica Andje,
Ma ni ona pobjegnula nije.
Uhiti je šarac priko vrata,
Zubim drži, zove gospodara.
Uhiti je Kraljevića Marko,
Obje joj je prorezao dojke
I kroza nje prometao ruke.
Žute joj je kose raspletao,
Zaplete ih u kudu od konja,
Pa se šarcu baci na ramena,
Pak udari pod sobom šarina.
S njim obije drvlje i kamenje,
Nemilom je smrti umorio.

Na to podje dvoru svome i pripovijeda majci, što je učinio. Kad se ona od toga razabrala, zahvali sinu, što je lijepo osvetio brata.

U Nališa (iz Bogomolja na Otoku Hvaru — od Uršule Ivančić; st. 112) posiječe Marko Turke, koji su mu ubili brata Andriju.

Pa se vrati na donje Mejane,*
Pa je šaru svome besidija:
„A moj šare, sve moje uzdanje!
Ti mi ujmi Mejanku divojku."
Kad je šarac riči razumio,
Uja mu je Mejanku divojku.
Pak je hvata Kraljeviću Marko,
Pak je meće na trave zelene,
Dok izljubi bilo lice njoje.
Ljubi lice litni dan do podne.
Kada mu je ljubit dodijalo,
Pa prihvati brijankinje ćorde,
Pak joj rusu otkinuo glavu.
Idje Marko dvoru bijelomu
Igrajući i popivajući.

U Ostojića I. br. 221. (iz Studenca kraj Imoskoga u Dalmaciji — od Joka Bilića; st. 140) zove se polje, gdje je mehana krčmarice Mare „Dragopolje". Ture pita u mehani Andriju, odakle mu zelena dolama:

„Ali si je na boju dobio,
Ali ti je babo ostavio,
Ali ljuba iz roda donila?"
A priče mu junak besiditi;
„Kad me pitaš, da ti pravo kažem!
Jednom jašim priko gore crne,
Susrite me tursko momče mlado,
Na momčetu zelena dolama.
Ja zapitah zelene dolame,
Ne hti momče poklonit dolame,
Pa izvadih od bedrice ćordu.
Ćordom manuh, osikoh mu glavu
I odnesoh zelene dolame."

Ture mu odsiječe glavu, a vila javi Marku. Marko dodje i posiječe Turke i krčmaricu Maru, a Andriju brata ukopa.

U pjesmi II. br. 251. (iz Postira kraj Supetra u Dalmaciji — od Ante Santića; st. 122) izvadi oči prelijepoj djevojci krčmarici, pa ih nosi

* Ispor. st. 29.:

Otklegod je Mejan grad postao,
Ja u njemu Mejanka divojka.

curinoj materi. Mati udari u gorke suze kunući Marka, što ju je tako mladu sagubio.

Al joj Marko ljuto odgovara:
„Da mi nije Bogu sagrišiti,
I tebi bi pothvatio glavu."

U Tommasea br. 118. (iz Dalmacije; st. 111) odsiječe Andriji glavu Kostreš kapetan.

Na leteć mu govorila glava:
„Da se tude moj bratac trefio,
Ne bi Andro izgubio glavu."
Marko lego sanak boraviti.

Kad se oda sna prenuo, ovako je govorio Marko:

„Mili Bože i mila Marijo!
Kako sam ti ja čudno sanjao.
Ili su mi dvore popalili,
Il je majke blaga smalaksalo,
Ili mi je bratac poginuo?"
Ter on sjeda na svojeg konjica,
Pa on hoće dvoru bijelomu,
Ne će šarac dvoru bijelomu,
Već on ide u donje mehane.

U pjesmi br. 144. (iz Dalmacije; st. 124) i br. 150. (iz Dalmacije; st. 168) nema ništa osobito prema predjašnjim pjesmama.

U pjesmi br. 150. (iz Dalmacije; st. 168) najprije Marko traži brata Andriju i nalazi ga u Carigradu.

U Trnskoga (iz Banske Krajine u Hrvatskoj; st. 207) takodjer ništa osobito. Kad se Turci vina nakitiše, napijaju mrtvoj glavi Andrijinoj:

„Da si zdravo, glavo Jandrijeva!
Što si dosad rujna vina pila,
To si sama za sebe platila.
Što ga odsad ti budeš popila,
To će Turci za tebe platiti."

U Vijolića (iz Orašca kod Dubrovnika — od Ivana Ćurčije; st. 379) ide Marko tražiti brata Andriju.

Kad je bio zelenom goricom,
O bedri mu ćorda poigrava,
A Marko se s njome razgovara:
„Ćordo moja, ne ostala pusta!
Što mi jutros rano poigravaš?
Oli si mi, ćordo, ogladnjela.
Ogladnjela mesa od junaka?
Oli si mi, ćordo, ožednjela,
Ožednjela krvi od junaka?
Kunem ti se, tvrdu vjeru davam,
Koga jutros sretem u susretu,
Tebe, ćordo, krvi napojit ću,
Ponajesti mesa od junaka."

Tako Marko u riječi bješe, evo preda nj junaka na malinu konju od mejdana.

Pa mu Marko iz daleka viče:

„Dobar junak na konju malinu!
Ti mi svrći tvojega malina,
Jer se jutros jesam zatjecao,
Koga prvog sretem u susretu,
Ćordu moju krvi napojit ću,
Ponajesti mesa od junaka.“

Tako mu tri puta govori Marko, a junak mu odgovara:

„Oj delijo sa konja šarina!
Ja sam boljih sretao junaka,
Al se nikom uklanjao n'jesam,
Pa ni tebi ne ću, ako Bog da.“
A da vidiš dva dobra junaka!
Kad se jedan drugom prikučiše,
Potegoše koplja koštunova,
Jedan drugom juriš učiniše,
Koštunova koplja izlomiše,
Baciše ih u zelene trave,
Jedan drugom rane ne zadaše.
Potegoše sablje okovane,
Jedan drugom juriš učiniše,
Okovane sablje izlomiše
Do balčaka i desnijeh ruka,
Baciše ih u trave zelene,
Jedan drugom rane ne zadaše.
Potegoše zlatne buzdovane,
Jedan drugom juriš učiniše,
Buzdovanom pera oblomiše,
Baciše ih u zelene trave,
Jedan drugom rane ne zadaše.
A da vidiš dva dobra junaka!
Kad se konji prsim udariše,
Dva junaka u kosti hitiše,
Iz bojnijeh sedla ispadoše,
Dopadoše na zelene trave,
Pa se nose po travi zelenoj.
Al je Marku loša sreća bila,
Na nogam mu hrvatski opanci,
Popuznuše po travi zelenoj,
Pade Marko u zelenu travu.
Marko pade, a momak dopade.
Sveza Marku ruke naopako,
Pa zasjede na studeni kamen,
Tu je momak malo počinuo.
A kada je bio počinuo,
Na junačke noge poskočio.
Pa prihvati debela šarina,
Priveže ga za svoga malina,
A priveže Kraljevića Marka,
Priveže ga šarcu za repinu.
Pa malina momak usjednuo
I potjera gori uz planinu,
S Markom bije drvlje i kamenje.

Kad se Marku teško dodijalo, zapita neznana junaka, tko je i odakle je. Progovara momak sa malina:

„Oj junače, šarcu sa repine!
Kad me pitaš, pravo ću ti kazat:
Odovud sam, iz daleka n'jesam,
Od Prilipa, grada bijeloga,
Po imenu Kraljević Andrija.
Ištem brata Kraljevića Marka,
Da me Marko uči četovati.“

Kraljević Marko javi se Andriji bratom, a on brzo odsjedne konja i oprosti brata.

A da vidiš do dva brata mila,
Ruke šire, u lice se ljube,
Za junačko pitaju se zdravlje,
Za krajine tamo i ovamo:
Oba brata konje poklopiše,
Potjeraše gori uz planinu.

Kraljević Andrija ožedni i hoće zaklati konja, a Marko ga šalje u kamenu mehanu. Dvije poturice mu odrubiše glavu. Marko dodje i osveti brata Andriju.

Ovamo ćemo prisloniti pjesme: u Ostojića I. br. 54. i 224. i u Strohala II. br. 24. zbog motiva o ptičjem krilu, što smo ga našli u Marjanovićevoj pjesmi.

U Ostojića br. 54. (iz Borovine kraj Brela Dolnjih u kotaru makarskom u Dalmaciji — od Jakova Staničića; st. 98) pita Marka majka kod večere, je li se kad u životu poplašio „od hajduka jal od mrka vuka".

Na to Marko majci besidio:
„Kad me pitaš, pravo ću ti kazat.
Ja se nikad poplašio nisam
Od hajduka ni od mrka vuka,
Nego jednoć idući kroz goricu
S mojim pobrom Miloš-Kobilićem,
S drugim pobrom Relja Bošnjaninom,
Pa nadjosmo jedne ptice krilo,
A desno joj bilo osičeno.
Nesrića mi mirovat ne dade,
Ja odsikoh i to drugo krilo.
Pa ga diže Miloš Kobiliću,
Ne može ga rastavit od zemlje.
Pa ga diže Relja Bošnjanine,
Digao ga do svojih kolina,
A ja, majko, do svilnoga pasa.
Pa odosmo malo ponaprida
I nadjosmo kamenu mehanu,
Gdi se pije vino i rakija.
Prid mehanom koplje zadiveno,
Zadiveno u travi zelenoj,
A za koplje dobar konjić vezan
I on zoblje bilicu pšenicu,
Vas u zlatu i sedlo od zlata.
U grivi mu sivi sokol sidi,
A u repu guja šarovita,
O sedlu mu šipčina tambura,
Koja piva pisme od junaka.
Nesrića mi mirovat ne dade,
Pa ja skidoh sa konja tamburu,
Da ću pivat pismu od junaka.
Slušaju me do dva pobratima,
Jedan pobro Miloš Kobiliću,
Drugi pobro Relja Bošnjanine.
Tad izadje krčmarica mlada,
Pa mi poče 'vako besiditi:
„„Ali si se, momče, poludio?
Ostavi de šipčinu tamburu,
Obisi je konju o sedlašce,
Ak' izadje junak iz mehane,
Razbit će ti tamburu o glavu.""

To se Marku na žao dalo, pa se maši teške kandžije i udara konja od mejdana.

„Stoji vriska konja od megdana,
I on traži svoga gospodara.
Na to meni krčmarica mlada:
„„Što li si se poludio, momče!
Što udaraš konja od megdana?
I taj konjic ima gospodara.""
Kad to čuo junak u mehani,
Iz mehane vanka ishodio.
Za kalpakom one ptice krilo,
Pa mu malo kalpak nakrivilo.
U ruci mu trostruka handžija,
Na njoj ima devet šibalija,
Na svakoj je zrno od olova,
Udari me po širokih plećih.
Kako me je junak udario,
Na meni je čoja ispucala,
Ispod čoje i koža i meso,
Crna me je krvca obalila.
Teško mi je muka dodijala,
Škrinuh zubi, a glavom okrenuh,
Pa se bacih šarcu u sedlašce,
Pa prifatih sablju od megdana.
Na momka sam juriš učinio,
Udarih ga sabljom brijatkinjom,
Rusu sam mu otfatio glavu.
Pala mu je glava na zemljicu,
A tilo mu po ledini skače.
Kad to vidi Miloš Kobiliću,
Udari ga nožem bodimice
I usmrti silenog junaka.

Progovara Relja Bošnjanine:
„„Oj družino, mila braćo moja!
Strašne sile, čudne megdandžije.““
Pa on uze noža okovana,
U srce ga biše udario,
Ter u njemu do tri srca biše:
Jedno mu se bilo umorilo,
Drugo mu se bilo razigralo,
A treće mu za to i ne znalo.
Pa zavikah Marko Kraljeviću:
„„Ajme meni, do dva pobratima!
Gdi sagubih boljega junaka,
Nego jesam Marko Kraljeviću!““

U pjesmi br. 224. (iz Studenca kraj Imoskoga u Dalmaciji — od Joka Bilića; st. 67) pripovijeda Marko majci, kako je s pobrom Reljom i Milošem uranio preko gore crne i našao pticu ubijenu:

„Desno joj je krilo osičeno,
Osičeno, pa je odneseno.
Ja izvadi od bedrice ćordu,
Pa joj livo odsijekoh krilo.
Prifatih ga, mila moja majko!
Od zemlje ga rastavit ne mogoh.
Prifati ga Miloš Kobiliću,
Malo Miloš krilo podignuo.
Prifati ga Relja Bošnjanine,
Do kolina krilo podignuo,
Pa odosmo priko gore crne.
Kad smo došli pod pijan-mehanu,
Prid mehanom dobar dorat vezan,
Svezah, nane, šarca kraj dorata,
Jer će šarac zametnuti kavge.
Mi udjosmo u pijan-mehanu,
U mehani dobar junak sidi,
Pije ladnu rakiju i vino,
Za glavom mu one tice krilo.
Kako sam ga ugledao, nane!
Ja se jesam odmah poplašio.
Mi počesmo ladno vino piti.
Stade vriska debela dorata,
Bije njega moj konjik šarine.
A skoči se neznana delija,
Dobavi se teške topuzine,
Poče biti mojega šarina.
Cika stoji šarca debeloga,
Meni milo šarca debeloga,
Pa ja uzeh moga buzdovana,
Pa izletih prid pijan-mehanu.
A kad sam se natrag obazdrio,
Eto t' nema Relje ni Miloša,
Već utekli u goru zelenu.
A ja pričeh njemu besiditi:
„„Ne udaraj šarca debeloga,
Jer taj konjic ima gospodara.““
A on čuje, pa ništa ne haje,
Već sve bije mojega šarina.
Kad se vidih u nevolji, nane!
Ja potegoh moga buzdovana,
Ne smidoh ga udrit držimice,
Već udarih njega pustimice,
A uvik mi dobra srića bila,
Pa ga dobro pogodio, nane!
Baš pod kalpak u čelo junačko.
Puče njemu čelo na četvero,
A ostala glava na šestero.
Počeh s njega skidivat odilo,
Pa sam čudno čudo ugledao,
Eto ženska, a nî muška glava.
Tada sam se bio poplašio,
Tri sam dana, nane, potrošio,
Dok sam naša Relju i Miloša.“

U Strohala (iz Trsata kraj Rijeke; st. 51) tri su majke vijećale, koja je boljega sina odgojila.

Još govori majka Miloševa:
„Nit se hvalim, nit se hvalit ne ću,
Kad ih Turci na Dunaj nadrenu,
Vidit će se, ki je bolji junak.“
Kad ih Turci na Dunaj nagnali,
Pobiga je Relje Bršljanine
A do njega Kraljeviću Marko,
Jedin Miloš ostane med Turci.
Činio se, da je i on mrtav,
Pak se lipo med mrtve povali.
Turci su se redon poredali
I med sobon divan divanili,
Da ga bilo škoda pogubiti,
Jer je Miloš dobar junak bio.

Stisne pušku licu rumenomu,
Te se Turke redon poubio.
U gori je Kraljeviću Marko,
A do njega Relje Bršljanine,
I med sobun divan divanili:
„To je puška pukla kraj Dunaja,
Čini nan se, da je Miloševa,
Dobro bi se povratiti nama
Za viditi, ča se dogodilo."
Oni su se nazad povratili,
Još govori Miloše junače:
„Da mi nije od ljudi sramota
I od Boga velika grihota,
Namah bin van glave usikao."
Ovi njemu odgovore na to:
„Ti si nan se krasno proslavio."
Pak su pošli čez goru zelenu,
Našli jesu krilo sokolovo.
Onda su se okladiti teli,
Koji će ga poviše dignuti.
Još govori Miloše junače:
„Nit se hvalim, nit se hvalit ne ću,
Dignut ću ga, dokle buden mogal."
Prijel ga je Kraljeviću Marko,
Zdignul ga je do svijelna pasa.
Sad ga prime Relja Bršljanine,
Dignul ga je do bila kolina,
Već ga prime Miloše junače,
Dignul ga je preko ruse glave.

* * *

O junaštvu Andrije Kraljevića ima pjesma u Ilića II. br. 33. (iz Mihaljevaca Hrvatskih u kotaru požeškom u Slavoniji — od Stjepana Tomića; st. 148).

Piju vino do trijest vezira
U Udbini, u turskoj krajini,
Pod mehanom nuz aginu kulu.
Svaki ima po četiri puške,
Na jedan su arzlak izlivene,
Sve u jednu svilu umotane.
Svaki nosi sablju demeškinju
Na pojasu od suvoga zlata.
Svaki ima koplje zabodeno.
Za koplje su hati privezani,
Privezani na zlaćene uzde.
Nit se zobe, nit se napajaju,
Već sedlani za mejdan junački.
Istom Turci u riječi bili,
Al eto ti neznana delija!
Na glavi mu kalpak od tri vuka,
Na ledji mu koža medvedova,
Brkovi mu janje od godine.
Pojas nosi od suvoga zlata,
Za pojasom do dve žive vatre,
Obedve su zlatom oblivene,
Oblivene i k tom napunjene
Sitnim prahom i krupnim olovom,
A nuz bedru sablja almanjkinja,
Dva aršina pusta podugačka,
Da tko broji, bila b' i četiri.
Konjic mu je u srebru i zlatu
Kano djeva roda gospodskoga.
Mislim da je roda Kraljevića.

Kad ga htjedoše Turci vrći u tamnicu, reče im, da je Andrija, brat Marka Kraljevića. Murat Tučmarić pozove ga na mejdan junački. Andrija pogubi Murata i posiječe Turke.

34. i 35.

Marko Kraljević nadje svoju sestru.

Na te su pjesme nalik pjesme: u Murata br. 16.; u Ostojića I. br. 405. i II. br. 253. i u Radice br. 10.

U Murata (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Kate Murat; st. 175) kupi Marko od bega Durmiša robinju i hoće da je ljubi.

Mali graje tica crni vrane,
Graje vrane iz jelove grane,
Graje vrane i on progovara:
„Bože mili, čuda velikoga!
Dje brat hoće da ljubi sestricu,
Kraljeviću Jele, sestre svoje.“

Sada je Marko upita, kojega je roda i plemena. Ona mu odgovara, da je mlada čula od Turaka, da imade brata Kraljevića Marka. Najprije ode s njom k sestri Mari u Zagorje ravno, a onda k majci u Prilip. Majci od veselja pukne srce.

U Ostojića I. br. 405. (iz Sumartina na Braču — od Mare Janović; st. 108) Markova je sestra ljuba Perin-begova. Mlade bjeljarice pokažu mu njegove dvore i Marko odvede sestru.

U pjesmi II. br. 253. (iz Postira u kotaru supetarskom u Dalmaciji — od Josipa Matulića; st. 214) zarobio je paša sestru Kraljevića Marka. Mlade bjeljarice pokažu mu pašine dvore.

Marko grede malo ponaprida
I nahodi dvore pašinove,
Prid dvorom mu devetera vrata
Sve od srebra i suhoga zlata,
A deseta od živa mramora.
Kad je doša prid bijele dvore,
Uzme gusle i tambure tanke,
Sitno kuca, a tanko popiva.
Kada ga je sele ugledala,
Prama njemu odmah išetala,
Za uzdu mu konja uhvatila,
Ruke šire, u lice se ljube,
Za zdravlje ga lipo upitala.

Otide s njim na visoku kulu i dade mu piti rujna vina „u nj mi miša svake gadeline, krvi ljute od šarulje zmije“. Marko zaspi kao malo dijete, a nevjerna mu sestra sveže ruke i noge i pozove pašu. Paša odvede Marka u goru zelenu i zapita ga, voli li, da ga oganj žeže ili da ga konji taru ili da ga ćorda siječe.

Besidi mu Kraljeviću Marko:
„Nisam slama, da me oganj žeže,
Nit sam trava, da me konji taru,
Već sam junak, da me ćorda siče.
Al te molim, moj mili kunjade!
Kad me tako misliš pogubiti,
Odriši mi zelenu dolamu,
Grihota je, da ju krv poštrapa.“

Paša to učini, ali Marko mu otkine glavu i ode u bijele dvore, gdje pogubi nevjernu sestru.

Žive joj je oči izvadio,
Bile dojke ćordom obrizao
I žute joj kose podstrigao.
Sve to veže u svilnu mahramu,
Pa po kuli blago pokupio,
Staru majku na vatru ložio,
Bile dvore ognjem izgorio,
Do dvi sluge na silu ubio,
Pa pojaše dobroga šarina,
Pa on grede majci na dvorove.

Majka ga kune, što je to učinio, a on joj odgovara:

„Ne kuni me, moja mila majko!
Da mi nije od Boga grihota
I od svita velika sramota,
I tebi bi glavu pothvatio."

U Radice (iz Velikoga Varoša u Spljetu; st. 109) mole Boga Sinjkinje djevojke, da nestane u Sinju vodice, da bi mlade išle u goru po vodu. Vode je zaisto nestalo i Sinjkinje podju na vodu, gdje ih ugrabe Turci.

Svaki junak vazimlje divojku,
Lipi Andre lipu Mandalinu.
Kad su Turci do Livna doprli,
Svaki daje na pazar divojku,
Ne će Andre lipu Mandalinu,
Jer je Mande i odveće lipa,
Mlajovita i visoka kipa.
On je meće junak na dućane,
Na dućane, da prodaje zlato.
Sinoć Marko večerao s majkom
Suva kruva i vode studene.
Ali mu je govorila majka:
„A moj Marko, moje sunce žarko!
Bila sam ti ruva nakrojila,
Suva sam ti srebra nakovala,
Suva sam ti zlata nakupila,
Ti se ženi, Marko, dite drago!
Ti se ženi, di je tebi drago."
Ali jom je Marko besidio:
„Dušo moja, moja mila majko!
Koliko sam obaša gradova,
Ja ne vidih polipje divojke,
Što je jedna u Budimu gradu,
Na dućanu, di prodaje zlato.
Da t' je vidit, moja stara majko!
U licu je bila i rumena,
U životu tanka i visoka.
Oči su jom kako u gavrana,
Obrvice kako dvi strilice,
Crnu kosu oko glave svila,
Pari da je, majko, bila vila."

Majka ga odvraća, neka ne ide, jer će ga Turci pogubiti. On odlazi i uhvati djevojku, kad mu je davala zlato. U gori zelenoj zapita je, čijega je roda i plemena. Kad sazna, da mu je sestra, hvali Bogu, što je se nije ni rukom dodio. Stara majka padne nauznak i ispusti dušu.

* * *

U Nališa br. 44. (iz Sućurja na otoku Hvaru — od Luce Andjelinović; st. 64) rodila je bjelica pšenica „od kraj mora do Kraljević-dvora".

Po njoj ženje trista žetelica,
Trista ženje, dvista poveživa,
Medju njima sele Kraljevića.
Sele mu se žetvi prigibala,

Na prsi joj mliko udaralo.
Crnom ga je zemljom posipala,
Sama sobom govorila mlada:
„Muč', ne cvili, moje čedo mlado!
Nit kršćeno, nit zlamenovano,
Nit od mene majke milovano;
U gorici samo bez ikoga,
Pokriveno lišćem listopada.
Ja ne mogu majka k tebi doći,
Dok večeras mrkla noć ne dodje,
Dok ti majka na vodicu pojde."

To je čula ljuba Kraljevića Marka i kaže Marku.

Jedva čeka Kraljeviću Marko,
Dok je mrkla noćca dolazila.
Kad je mrkla noćca dolazila,
Uzme vidro Kraljevića sele.
Uzme vidro i na vodu pojde,
A za njome Marko u potire.
Kad na vodu mlada dolazila,
Na vodi je vidro ostavila,
Pa ona idje u goru zelenu,
Rasplakano čedo nalazila.
Lipo čedo svoje nadojila
I lipo ga majka pripovila,
Pa ga meće u goru zelenu
I pokrije lišćem listopada.
A to Marko i sluša i gleda,
Pa je svojoj seli govorio:
„Što to činiš, rodila se jadna!
Vod' mi čedo bilu dvoru mome,
Nek ne gine u gori zelenoj,
Nek ne gine samo bez nikoga."
Al je Ane bratu govorila:
„Sablja tvoja, rusa glava moja;
Neka gine u gori zelenoj,
Ne vodim ga bilu dvoru tvomu."
Al je Marko čedo uzimao,
Zavije ga svilenom dolamom
I nosi ga bilem dvoru svomu.
Čini ljubu bolom poboliti,
I on kaže, da mu je rodila.
Svak se čudi, kada je rodila.
Marko kaže: „Jučer je rodila".
Malo čedo muška glava bila.
Nije prošla godinica dana,
Lipo Marko sele udavao,
Malo čedo sebi posinio.

36.

Sestra Marka Kraljevića dvori cara.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Ivančića br. 38.; u Kačića br. 9. i u Pavlinovića br. 11.

U Ivančića (iz Bogomolja na otoku Hvaru — od Antuna Radića; st. 214) ide gorom Marko i s gorom se razgovara:

„Blago tebi, zelen-goro moja!
Kad se tako češće pomladuješ,
A ja Marko to stariji idem.
Ja ne imam sina nijednoga,
Kî bi mene junak izminio,
A za poći na službe carove
Služit cara devet godin dana.
Već ja imam devet kćera svojih,
Osam Marko jesam razudao,
Samo nisam Mandoline mlade,
Nju ostavih za uzmine moje."

Sve to čula mlada „Mandolina", pa govori babu, neka mu da svoje odijelo, pa će poći služiti cara devet godina dana.

A kad Marko riči razumija,
Mandalini tiho besidija:
„Mandalino, draga kćeri moja!
Ti da ideš na službe carove,
A na službi Zrinoviću bane,
Tvoje bi on obljubio lice.
On te prosi devet godin dana,
Svu te devet obećala majka,
A sad si ga privarila, Mande!
Tvrdom ti se junak virom kleo,
Da će tvoje obljubiti lice,
Al u gori, al na hladnoj vodi,
Al udanom, ali neudanom.“

Ona ode i devet godina dana služi sa Zrinovićem banom.

Kad je bilo devete godine,
Dojke restu, anterije puču.

Kad to vidi Zrinović ban, piše staroj majci, neka mu javi, je li doma Kraljevića Mande. Majka mu piše:

„Drago dite, Zrinoviću bane!
Ako bude Mandolina mlada,
Lako ti ćeš poznavati Mandu,
Ti obrni vojskom naopako,
Svi junaci nek priskoče bunar.
Ako bude Mandolina mlada,
Ona ti ga priskočiti ne će.“

Ban tako učini, ali Manda preskoči najbolje. Drugi put po majčinu svjetu kupuje, što je za junake, a Manda kupuje ogledala sjajna. Kad je ban zapita, što će joj ogledala, ona odgovara, da ih kupuje za sestru Mandu. Napokon skaču skoka junačkoga. Najbolje poskakuje Manda, ali je dopadoše teški jadi, popucale „široke trkije“. Kad to ona vidi, baci se na konja i pobjegne dvoru bijelomu, a za njom ban.

Dodje Mande usrid polja ravna,
Zrinoviću sred gore zelene.
Dodje Mande u bijele dvore,
Zrinoviću usrid polja ravna.
Kad je doša pred bijele dvore,
Isprid dvora tihim glasom zove:
„Otvor' dvore, Kraljeviću Marko!
U dvoru ti tica golubica,
Sa mnom stala devet godin dana,
Nisam ti je ni rukom dodija,
Nešma li joj lice obljubija.“
Iz dvora se nitko ne oziva.
Kad to čuje Zrinoviću bane,
Sramotno se povratio dvoru.

U Kačića (iz Brista kod Makarske; st. 171) nema ništa osobito. Kći je „Mandalina,“ a junak, koji je hoće prevariti, Senjanin Ivo. Marko je lijepo opravio Mandu:

Na nju meće sve muško odilje,
Užimlje je srebrenim kajišom,
Pod pazuhe utezuje dojke.

U Pavlinovića (iz Dalmacije; str. 115) pjeva se gotovo isto što i u sprijed štampanoj Alačevićevoj pjesmi.

37. i 38.

Sestra Marka Kraljevića prevari na vodi junaka. — Sestra Marka Kraljevića ubija na mejdanu Senjanina Ivana.

Na ove su pjesme nalik pjesme: u Alačevića I. br. 47.; u Banića br. 279.; u Kačića br. 10. i 51.; u Ostojića II. br. 130. i u Radice br. 46.

U Alačevića (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 64) ide po vodu sestra Mandalina i prevari junaka od Sibinja Janka.

U Banića (iz Srijana u Dalmaciji — od Mande Strnjić; st. 43) ide ljuba Kraljevića Marka na vodu. Da je ne obljubi od Sibinja Janko, oblači sve Markovo odijelo.

A na glavu kalpak i čelinku,
Za čelinkom krilo pozlaćeno,
Sve se krilo po zemljici vuče.

Tako ona prevari Janka i donese vode.

U Kačića (iz Brista kod Makarske — od Ane Miošić; st. 138) prevari sestra Markova junaka Vodarinu Matu.

U pjesmi br. 51. (iz Brista kod Makarske; st. 96) hvalio se Senjanin Ivan, da je obljubio sve djevojke u svom Senju i okolo njega, samo nije sestru Markovu Mandu.

Tvrdom se je vjerom zaklinjao,
Tvrdom vjerom i studenom st'jenom,
Kad mu dodje ljeto vilovito,
Da će Mandi obljubiti lišce.

Vila iz planina to čuje i javi Kraljeviću Marku. On svjetuje sestru, nek se obuče u njegovo odijelo, kad dodje ljeto vilovito, a on ide u ašluke za devet godina. Tako ona učini i prevari Senjanina Ivana.

U Ostojića (iz Selaca na Braču — od Mande Mošić; st. 66) ide po vodu sestra Markova Andjelija obučena u bratovo odijelo, da je ne obljubi Ture harambaša, koji ju je tri godine u majke, a četvrtu u mile braće zaludu prosio.

U Radice (iz Velikoga Varoša u Spljetu; st. 54) Anica se materi moljaše, da je pusti za gore na vode. Mati joj veli, neka ne ide, jer je na vodi mladi „Jorlando", koji je obljubio devet djevojaka.

Za to Ane aje i ne aje,
Što jom stara besidjaše majka,
Veng obuče ruvo nevistačko
I na čelo dva zlatna ordana,
A na ruke devet prstenova.
Ona vazme vidro sakovano,
Paka grede na bunar na vode.
Kad je došla na bunar na vode,
Tot na vodi ti mladi Jorlando.
Kada je je junak ugledao,
Pa jom veli ti mladi Jorlando:
„Bora tebi, nevistice mlada!
Čigova si roda i plemena?"
Kada ga je mlada razumila,

Tijo mu je ona govorila:
„Ja sam ćerca Luke Senkovića.
A ljubovca Marka Kraljevića."
Kad to čuo ti mladi Jorlando,
On dozivlje do dvi sluge svoje,
Pa je slugam svojim besidio:
„Zacrpite te ladne vodice,
Pratite je do biloga dvora."
Kada su ga sluge razumili,
Iscrpili te ladne vodice,
Pa je pratu do biloga dvora.
Kad su došli do biloga dvora,
Al im veli nevistica mlada:
„Fala vami, moji pratioci!
Vi recite velikom Jorlandu,
Nisam ćerca Luke Senkovića,
Ni ljubovca Marka Kraljevića,
Veng prilipa Anica divojka."
A kad su je sluge razumili,
Oni gredu velikom Jorlandu.
Kad su došli velikom Jorlandu,
Tijo su mu sluge besidili:
„Bora tebi, veliki Jorlando!
Nije ono ćerca Senkovića,
Nit ljubovca Marka Kraljevića,
Veng prilipa Anica divojka."
Kad to čuo veliki Jorlando,
On zaviče iza svega glasa:
„Ni me niko ludje privario,
Što prilipa Anica divojka."

39.

Šarac Marka Kraljevića.

Na tu je pjesmu nalik pjesma u Tommasea br. 108. (iz Dalmacije; st. 78). Marko se za večerom nasmije. Majka ga pita, zašto se smije, a on odgovara:

„Nit se smijem mnome nit tobome,
Nit se svojim bratom Andrijašom,
Nit se svojom sestricom Jelicom.
Niti našom slabom večericom.
Lip sam junak, ali konja nemam."

Majka mu veli, neka ide Duki Senkoviću i isluži šarena konjica. Marko služi devet godina dana. Kad po redu deseta nastala, podjoše u lov. Poveli su orle i gavrane, ali zaboraviše sivoga sokola. Duka pošalje Marka po sokola i dade mu burmu pozlaćenu za znamenje, da mu ljuba Dukina vjeruje. Marko izvede šarca i sjedne mu na pleći vilovske. Lijepo ga ugoji i nauči mejdanu.

* * *

U Mikuličića br. 15 (iz Hrvatskog Primorja; st. 36) čudo kažu u Marka:

Vrana konja znamenita,
Iz čela mu sunce sija,
A iz grive misečina,
Desnom nogom oganj kreše,
A livom ga podražuje.

To je čuo silan car i nudi mu za toga konja tri svoja vrana konja, tri livade nekošene i tri mome neprošene.

Odgovara Kraljeviću Marko:
„Ne budali, silen care!
Ča te meni do tri tvoja,
Do tri tvoja vrana konja,
Kad su sva tri razderana,
Jer je tvoje sluge jašu.
Ni ča te mi, silen care!
Tri livade neskošene,
Kad je tvoje konje pasu.
Ni ča te mi do tri tvoje,
Do tri mome nesprošene,
Kad je tvoje sluge ljube."

* * *

Ovamo će pristati i pjesma u Glavića sv. XCV. br. 281. (iz Smokvice na Korčuli — od Jake Korunić; st. 36). Marko Kraljević igra konja „ispod mire od grada Budima". Gledala ga budimska kraljica i govorila mu, neka dodje u Budim, pa će mu dati najljepšu budimsku djevojku.

Besidi joj Krajevića Mare:
„Vele luda, budinska krajice!
Ja ne b' došo u Budimu stati,
Po Budima da biste mi dali
I budinsku najlišju divojku!
Što će meni pô Budima grada,
Kad su u njemu Turci večerali.
Što će meni budinska divojka,
Kad je Turci u matere jube.
Pod Budimom jezer vode hladne,
Kada Turci poje konje vrane.
Hvala mi ti, budinska krajice!"
Pod Markom je konjic lastavica,
Na njem Mare ka i sunce žarko.
Griva mu je šikom propletena,
Sedlo mu je roga jelinova,
Uzda mu je zuba zmajelova.
Oko njega karule arule,
Pod konjikom male koludrice,
Pleća su mu šira od aršela,
Žuta mu je do pojasa brada.

40. i 41.

Marko Kraljević i Arapin.

O Marku Kraljeviću i Arapinu spominjemo još ove pjesme: u Ilića br. 22. i 23.; u Kačića br. 7.; u Ostojića II. br. 225.; u Strohala I. br. 47. i u Trnskoga br. 9.

U Ilića br. 22. (iz rukopisa poštara Adama Šljivarića; st. 334) hvalio se crni Arapin „pod mejanom, gdi se vino pije", da će pogubiti tri okrunjene glave: kralja arapskoga „da ne kupi zlata i bisera", dužda mletačkoga „da ne plovi s galijam po moru" i cara Konstantina „da ne kupi harač po krajini". Što se hvalio, to je učinio. On zaisto pogubi kralja arapskoga i dužda mletačkoga, pa pozove na mejdan i cara Konstantina. Mjesto cara izlazi na mejdan Marko. Arapin ga svlada i vodi svezana. U Prolomu planini pita Arapin Marka, ima li gdje selo. On mu kaže za krčmaricu Maru. Mara opije Arapina i odriješi Marku ruke.

Tako izbavlja Marka krčmarica Mara u Delića br. 20. (iz Gornje Krajine; st. 122), kad ga je na mejdanu svladao stari džidovina, i u Ilića br. 30. (od nekoga slijepca u Osijeku; st. 186), kad ga je svladao „Mejo džidovin“.

U pjesmi br. 23. (iz Velike u Slavoniji — od Jose Bošnjakovića; st. 130) posiječe Marko Arapina, što ga je duždevica poslala za svatovima Steve Ajmanića, da im otme djevojku.

Okroji mu konja medvedjinom,
Al i njega živa kurjačinom.
Kako se je Arap opravio,
Trima se je zmijam opasao.
Na se meće tri zmajeve glave,
Pak on ide gorom za svatovi.
Kad svatovi na pol gore bili,
Propivaše gizdavi svatovi.
Al govori Kraljeviću Marko:
„Draga braćo, gizdavi svatovi!
Mi pivamo kroz tu crnu goru.
Ova gora nigda nije sama
Nit bez vuka, niti bez hajduka,
Nit bez zmije, zmaja nečistoga.“
Al bjesedi Miloš Kobiliću:
„Strašljivice, Kraljeviću Marko!
Ta ti nisi dosad taki bio,
Ta ni Turkom se uklanjao nisi.“
To mi Marku u riči ne bilo,
Al eto ti iz gore aždaje.
Kako ona ljuto kurva siva,
Iz kopita vatru kremen kreše,
Iz ušiju munje i gromovi,
Iz prsa joj zelen plamen liza,
Iz zuba joj s vitrom kiša pada.
Kad spaziše gizdavi svatovi,
Oni biže, kuda koji znade,
Kud li Marko, a kud li divojka?
Stade Marko pod zelenu jelu
I nuz njega mladjana divojka.
Al eto ti iz gore aždaje!
Jedva Marko na sablju se siti.
Kad se Marko na sablju ositi,
On presiče konja i Arapa
I studenu stinu zasikao,
Jedva Marko sablju istrgao.

U Kačića (iz Brista kod Makarske u Dalmaciji; st. 151) dodje Marku knjiga, ali je ne umije pročitati. Sestra mu pročita knjigu i govori bratu:

„Ah moj Marko, moj rodjeni brate!
Nije knjiga od nijedna grada,
Nit od koga prijatelja draga,
Nit te tkogod na megdan pozivlje,
Već je knjiga od Lijevna grada,
A od one Ruže plemenite.
Kad si, brate, u Lijevnu bio,
Ruža te je prala i krpila,
Nigda ti se nije naplatila.
A pa si joj tvrdu vjeru dava,
Da joj igda bude od potrebe,
Da ćeš, brate, u potrebi biti.
Knjigu šalje, u njoj te pozdravlja,
Da joj sada velika potreba,
Da je prosi troglavi Arape.
Dosad ti je tri knjige poslala,
Na nijednu odgovora nema.“

Marko ode u Lijevno, napije se za Ružine novce vina i posiječe Arapina. Ruža ga moli, neka bi je odveo dvoru za ljubovcu.

Ma joj Marko tiho besjedio:
„Dušo draga, Ružo plemenita!
Da bi bilo od Boga moguće,
Milosrdje od moga srdašca,
Ma mi ne da majka ni sestrica.“
Teško cv'jeli Ruža plemenita,
Teško cv'jeli i suze prol'jeva.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Ljubi Ružu u oba obraza
Ka i Ruža malo prije Marka.
Ode Marko goron pjevajući,
Osta Ruža u dvoru plačući.

U Ostojića (iz Grabovca u kotaru imoskom u Dalmaciji — od Ante Čajkušića; st. 348) pita majka za večerom Marka, zašto se nasmijao. Marko joj odgovara:

„Nit se smijem ja večeri mojoj,
Nit se smijem ja starosti tvojoj,
Već se smijem, stara moja majko!
Tri su meni knjige doletile.
Jedna mi je knjiga doletila
Od mog kuma, od Grahova bana,
Da mu se je sinak porodio,
Da ga dodjem držat na krštenju.
Druga mi je knjiga doletila
Od delije Pilipa Madžara,
Da mu dodjem na megdan junački.
Treća mi je knjiga doletila
Od onoga cara Sulejmana,
Da imade ćercu jedinicu,
Da je pita troglav Arapine.
Car mi daje devet tovar' blaga,
Da mu otmem ćercu jedinicu.
Što mi kažeš, hoću l' poći, majko!"

Po savjetu majčinu ode najprije do Grahova ravna; zatim podje do kule Pilipa Madžara.

Po polju se Marko razigrao,
Sve od bisa u nebesa skače,
Kad izadje Pilipe Madžare,
A na svojoj vitoj bedeviji.
Strašna ti je, tri ju jada bili!
A kakva je vita bedevija?
Izvila se kano vita jela.
Da joj smotaš divan-kabanicu,
Ne bi njojzi volje začepio,
Toliko ih bila rastvorila.

Marko odsiječe Pilipu glavu i podigne se do careva dvora.

Na Dunaj je vodu dohodio,
Na njoj nadje kićenu divojku,
Ona cvili i suze prolije.
Božju joj je pomoć nazivao,
Lipše mu je cura prihvatila:
„Da si zdravo, na konju delijo!"
Pa ovako Marko besidio:
„Da ti bora, kićena divojko!
More li se voda prigaziti?"
A cura mu riči besidila:
„Biž otole, neznana delijo!
Nije majka rodila junaka,
Ni kobila konja okotila,
Koj' bi ovu vodu prigazio,
Već delija troglav Arapine."
Kad je Marko curu razumio,
On udara šarca od megdana.
Udara ga čizmom i mamuzom,
Zaleti se konjic od megdana,
Polak mu je vode priskočio,
A drugu mu polak priplivao.
Tad besidi kićena divojka:
„Jeda otud, Kraljeviću Marko!
Ljuba mu se u crno zavila.
Tri sam njemu knjige otpravila,
Obećala devet tovar' blaga,
Da on dodje Carigradu momu,
Otme mene iz ruku arapskih.
Volju biti vode utopnica,
Neg Arapa biti ljubovnica."
Besidi joj Kraljeviću Marko:
„Ne kuni me, kićena divojko!
Evo Marka, vesela mu majka.
Nego hajde caru Sulejmanu
A ja idjem u pijan-mehanu
Ispijati vino i rakiju,
Pa mi pošlji štogod za večeru."
Kad je cura riči razumila,
Hvatala se Marku oko vrata,
Ljubi njega u oba obraza.

Al je curi Marko besidio:
„Odreni se, lijepa divojko!
To je tvoje rugo i sramota,
Da ti mene u gorici ljubiš."
Ona trga sa grla djerdana,
Na kojem je hiljadu cekina,
Pa ga daje Kraljeviću Marku:
„Hajde, Marko, u pijan-mehanu
Ispijati vino i rakiju,
Care će ti večeru spremiti."
Ode Marko u pijan-mehanu,
Cura ode bilom dvoru svomu,
Kaže caru, što je i kako je.
Brže care večeru pripravi,
Sprema Marku tri barila vina
I dvi peći hruha bijeloga,
I dva ovna pečenoga mesa.
Kad je Marko večeru vidio,
Bio se je malo naljutio,
Najprvo je šarca napojio,
Pak je onda sebi nazdravio:
„Zdrav delijo, Kraljeviću Marko!
Sutra ćeš ti megdan podiliti,
Sa delijom troglav-Arapinom."
Pije Marko do zorice vino.
Kad se Marko dobro napojio,
On izvadi koplje ubojito,
Udara ga u stinju liticu,
Za njeg sveza šarca od megdana,
Zaspa Marko kano dite mlado.
Kad je bilo na zapadu sunce,
Sve u nebu stoji grmljavina,
A u polju stoji tutnjavina.
Već se digla sila od Arapa.
Eto idje troglav Arapine,
Eno vodi kitu i svatove,
Pet stotina manje ni jednoga,
Sve momaka pod izbor junaka.
Kad to doču care Sulemane,
Brzo ti je ćercu opravio,
Pa izvede tanke kočijice,
U kočiji devet tovar' blaga
I trideset čoje nederane,
Izvede ju pred bijelu kulu.
Brzo care kulu zatvorio,
Pa uteče kuli na kapiju,
Pa on gleda Kraljevića Marka,
Kad će Marko svate ustaviti.
Marko spava kano dite mlado,
Eto dodje crni Arapine
I povede kićenu divojku
I vrati se tragom unatrage.
Kad je bio uz polje zeleno,
Dade mu se ništo pogledati.
Vas se Stambul redom zatvorio,
Od arapske sile i strahote,
Samo nije pijana mehana.
On besidi kumu i diveru:
„Bože dragi, na svemu ti hvala!
Vas se Stambul redom zatvorio,
Samo nije pijana mehana,
Al je u njoj pridobra delija,
Al kakova grdna budalina?
Pa i djido znade i ne znade,
Hajdete vi u goru zelenu,
Ja ću poći u pijan-mehanu."
On okrenu niz polje kobilu,
Pa on dodje prid pijan-mehanu.
Kad ugleda šarca od megdana,
Hladnim se je znojem oznojio,
A šarine čvrsto zahržao,
Pa probudi svoga gospodara,
Al ga jadan probudit ne more,
Jer je Marka osvojilo vino.
U to doba troglav Arapine,
Htide unić u pijan-mehanu,
Al mu ne da šarac od megdana:
Nogom bije, a zubima kolje.
Kad to vidi troglav Arapine,
Dobavi se trostruke kandžije,
Pa udara šarca od megdana.
Kud ga kuca, tud mu koža puca,
Ispod kože crna krvca skače.
Al je šarac stari binedžija,
Nogom bije, a zubima kolje.
Kad to vidi crni Arapine,
Dobavi se teške nadžačine,
A piza mu sto i dvaest oka,
Pa udara šarca od megdana.
Crnom ga je zemljom sastavio,
Al se šarac opeta skočio,
Nogom bije, a zubima kolje.
Kada vidi troglav Arapine,
Da su svati daleko odmakli,
Za svatim je bedu obrnuo.
Sve to gleda care iz kapije.

Kad se Marko iz sanka probudi,
Nit se krsti niti Boga moli.
Pa kad vidi šarca od megdana,
Da mu ga je krvca obalila,
On povadi brijatkinju ćordu.
Na uzdi je sindžir prisikao,
Pa pojaši šarca od megdana,
Niz polje se Marko otisnuo,
Pa dostiže kitu i svatove.
Ne dade mu hrdja mirovati,
On pogubi kuma i divera.
Alabardom zametnu se kavga,
Ni brat brata poznati ne more,
Kamo li će Arap kaurina!
Tu se biju tri bijela dana.
Kad četvrti jutrom osvanuo,
Od Arapa nigdi nikog nema,
Nego glava Troglav-Arapina.
Pa on viče grlom i javazom;
„Kopiljane, Kraljeviću Marko!
Lako ti je dicom bojak biti,
Al evo ti guje šarovite,
Koja će te živa prožderati,
A ne će ti dati umirati.“
Pa na Marka juriš učinio.
Al je Marku dobra srića bila,
Na britku ga ćordu dočekao,
Ćordom mahnu, odsiče mu glavu,
Iz koje mu bura potpuhuje.
Da ne bude šarca binedžije,
Pa se slega po zelenoj travi,
Odnila bi Marka i šarina.
Opet Arap iza glasa viče:
„Pričekaj me, crni kaurine!
Ne ćeš lasno odvesti divojke,
Nit odniti na ramenu glave.“
Al je Marku dobra srića bila,
Udari ga brijatkinjom ćordom
I drugu mu otkinuo glavu,
Iz koje mu strile udariše.
Da ne bude šarca binedžije,
Pa na stranu šarac oskočio,
Svega bi ga strile raznosile.
Opet Arap iza glasa viče:
„Pričekaj me, crni kaurine!
Ne ćeš lasno odvesti divojke,
Nit odniti na ramenu glave.“
Al je Marku dobra srića bila
I treću mu otkinuo glavu,
Ostade mu tilo na kobili,
I uteče uz polje zeleno.
Sve tri glave Marko pokupio,
Pa ih nosi caru za jabuku
I vrati mu ćercu jedinicu.
Pa je care njemu besidio:
„O delijo, Kraljeviću Marko!
Evo tebi ćerca jedinica,
Bit ćeš meni prvi uz kolino.“
Al je Marko caru besidio:
„O čestiti care Sulemane!
Eto tebi ćerce jedinice,
Ne ću prodat viru za neviru,
Ostaviti Isukrsta moga,
A prihvatit Muhameda tvoga.
Dadi meni devet tovar' blaga.
Ako mi ih ti podati ne ćeš,
I tvoju ću ja otkinut glavu,
Ostat će mi kula i avlija,
Ostat će mi kruna i kraljestvo.“
Kad je care Marka razumio,
Brzo svoje sluge dozivao:
„Dadite mu devet tovar' blaga.“

Kad se Marko blaga dočepao, ode do Prilipa svoga. Kad je bio kroz goru zelenu „kroz Kunaru, prokletu planinu,“ navali na nj „kesendžija“ Mujo sa svojih hiljadu hajduka. Marko ga na mejdanu pogubi.

U Strohala (iz Bareva blizu Jajca u Bosni; st. 189) Marko ubija Arapina, koji hoće da odvede mladu sultaniju za ženu.

U Trnskoga (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; str. 271) kulu zidje crni Arapin u primorju pokraj mora sinjeg.

Čudile se iz gorice vile,
Što se ono ukraj mora b'jeli,
Medju se su bile govorile:
„Al su ono bijelice ovce,
Al je gruda sniga planinskoga,
Al igraju otočke divojke,
Al je pina od mora sinjega?“
I još su se vile domislile:

Nisu ono bijelice ovce,
Jere bi je čoban navraćao,
Nit je sniže iz gore zelene,
Jer bi njega sunce rastopilo,
Nit igraju otočke divojke,
Jer bi kolo naokolo išlo,
Nit je pina od sinjega mora,
Jere bi ju valovi razvukli,
Veće kulu zidje Arapine,
Sazida ju od devet tavana.
Na najgornjem zmiju sazidao,
U prozor je oblak okrenuo.
Kada ju je bio dovršio,
Sam se junak po njoj prošetuje,
Pak u sebi bio govorio:
„Pusta moja u primorju kulo!
Što ćeš moja u primorju kulo?
Ljubi nemam, da po tebi šeta,
Majke nemam, da u tebi sjedi,
Seke nemam, da pred tobom veze.
Vira j' moja, hoću se ženiti.
Čuo jesam i ljudi mi kažu
Već za jednu ljepotu djevojku
U nikoga kralja stambulskoga,
Ja ju hoću junak zaprositi.
Ako mi ju ne pokloni kralju,
Pozvat ću ga na megdan junački."

Marko posiječe Arapina i povrati natrag djevojku.

42. i 43.

Marko Kraljević i Musa kesedžija. — Marko Kraljević i Musa Arbamusa.

Na ove su pjesme nalik pjesme: u Ilića II. br. 5. i 6.; u Ivančića br. 14.; u Josipa Klarića br. 17.; u Lovretića br. 5.; u Pavlinovića I. br. 9.; u Strohala I. br. 53. i u Vrbanića br. 7.

U Ilića br. 5. (iz Banovaca u Slavoniji — od Martina Grgaševića; st. 670) najprije se do st. 168. pjeva o rodjenju Markovu, a od st. 168. do kraja pjeva se, kako je ubio „Musu Arbamusu", koji se hvalio, da je Marko njegovo kopile.

U pj. br. 6. (iz Velike kraj Požege u Slavoniji — od Antuna Bošnjakovića; st. 302), u Ivančića (iz Bogomolja na otoku Hvaru — od Antuna Radića; st. 296) i u Klarića (iz Vodostaja kod Karlovca u Hrvatskoj — od Ivana Klarića; st. 289) nema ništa osobito.

U Lovretića (iz Otoka u Slavoniji; st. 45) Marko se za večerom grohotom nasmijao. Majka ga pita, smije li se majkinoj večeri ili njenoj nejakoj starosti. Marko odgovara:

„Nit se smijem majkinoj večeri,
Ni majkinoj nejakoj starosti,
Već se smijem jednom dogadjaju.
Išao je Musa Arbanasa
I još tomu Ivo iz Budima.
Kad smo došli kraj jednoga grada,
A kraj grada jedno pero palo,
To je pero paunova krila.
Digne Ivo sebi do koljena,
Musa digne sebi do ramena,
A ja junak od zemlje ne mogu.
Kad smo došli do Stambula grada,
Al u gradu kolo divojaka.
Tu se uhvati Musa Arbanasa,
Uhvati se s Kraljevićem Markom.
Hrvali se od jutra do podne

I od podne do zahoda sunca.
Već po Musi bila pina pala,
A po Marku bila i krvava.
Al poviknu Kraljeviću Marko:
„Oj Boga ti, sestro zagorkinjo!
Di si sada meni u pomoći?“
Odgovara zagorkinja vila:
„Ne mogu ti ja u pomoć doći,
Čedo mi je na krilu zaspalo.
A di ti je potajno oružje?“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
On se maši sebi za čizmine,
Pa izvadi sablju iz čizmina,
Pa raspori Musu do ramena.
Al u Musi tri srca junačka:
Prvo srce istom se umorilo,
A drugo se malo razigralo,
Al na trećem troglavkinja guja.
„Hvali Bogu, Kraljeviću Marko!“
Veli njemu troglavkinja guja:
„Da sam ti se prije probudila,
Ne bi junak ni glave iznio.“

U Pavlinovića (iz Dalmacije; st. 50) Marko kupi sablju za tri stotine dukata i kune se, da će ubiti prvoga junaka, koji mu dodje u susret. Marko sretne Musu Arbanasu i na mejdanu nadvlada Musa. On goni Marka do Budima grada, ali ga ondje vrli prijatelji ne dadu objesiti. Musa goni Marka gorom i ožedni veoma. Posestrima krčmarica opije Musu i odriješi ruke Marku. On sveže Musu i goni ga Budimu gradu, gdje ga i objesi.

U Strohala (iz Trsata kraj Rijeke; st. 54) govori Marko britkoj svojoj ćordi, da će pogubiti prvoga junaka, kojega sastane.

Gorun jaše Kraljeviću Marko,
Zasreti se starin Turka Savon,
Pa govori svomu konju šarcu:
„Da ti bora, moj konjiću šarko!
Ukloni se čudu velikomu.
Potli mene porodila majka
I s bijelin odojila mlikon,
Nisan videl takvoga junaka.
Kada hodi, sva se zemlja trese.
Kad govori, do neba doseže,
Oči ima kot kola malinska.“
Još govori stari Turka Sava:
„Pomoz ti Bog, Kraljeviću Marko!“
Odgovara Kraljeviću Marko:
„Bog daj zdravlje, stari Turka Sava!“
Pa govori stari Turka Sava:
„Gremo li se boka junačkoga,
Al se gremo skoka junačkoga,
Al se gremo na te britke korde?“
Misli Marko, što će učiniti,
Sve je misli u jednu obrnul,
Pa govori starom Turka Savi:
„Ajdemo se boka junačkoga!“
Prijeli se boka junačkoga,
Pa govori stari Turka Sava:
„Makni, Marko, koliko ti drago“.
Makne Marko, koliko mu drago,
Turka Savu ni s mesta ne giblje.
Sad je došal on mi Marka maknut,
Turka Sava makne jadna Marka.
Pade Marko na zemljicu crnu,
S njega gredu mutne crne pine.
Tad zavapi Kraljeviću Marko:
„Ubil te led, jedna bela vilo!
Sigdar si mi od pomoći bila,
Ali sada, ali već nikada!“
Tad se javi njemu bela vila:
„Gdi li su ti noži od pojasa?“
Stegne nožac spod bijela pasa,
Zabode ga starcu u srdašce,
Na njen zvadi tri srca junačka:
Jedno srce igru spoigrava,
Drugo srce tihi san spavalo,
Treto srce za igru ni znalo.

U Vrbanića (iz Gospića u Hrvatskoj; st. 65) nema ništa osobito (Musa Vrbanusa mj. Arbanasa).

44.

Marko Kraljević i ban Svilajin.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Marjanovića br. 9. i u Tommasea br. 142.

U Marjanovića (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 136) ban se zove „Svilatin". Kad se Marko vraća odsjekavši banu glavu, sretnu ga tri bijele vile i daruju mu od zlata ćordu.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 186) nema ništa osobito.

45.

Marko Kraljević i Ljutica Bogdan.

U Ostojića I. br. 325. (iz Grabovca u imoskom kotaru u Dalmaciji — od Ika Knezovića; st. 96) jašu Marko Kraljević, Miloš od Pocerja i Relja Bošnjanin pokraj lozja Ljutice Bogdana.

Sto govori Miloš od Pocerja:
„Sjaši s konja, Relja Bošnjanine!
I otidji k loznu vinogradu,
Pa donesi groždja Ljutičina."
Besidi mu Marko Kraljeviću:
„Prodj' se djavla i njegova groždja!
Ja sam ovda jednom prohodio,
Pa razjaših debela šarina,
Počeh brati groždje Ljutičino.
Tad izadje Ljutica Bogdane,
Poćera me s lozna vinograda.
A kakav je Ljutica Bogdane!
Da bude me ujtio u ruke,
Po pola bi mene prilomio.
Ja posidoh debela šarina
I pobigoh tragom unatrage.
Za mnom skoči Ljutica Bogdane,
Poteže me pernim buzdovanom;
Prokide mi na plećmi dolamu,
Ni danas je okrpio nisam."

Kad to začu Relja Bošnjanin, on poleti k loznu vinogradu i poče brati groždje Ljutičino. Ljutica Bogdan navali buzdovanom svojim i sve ih potjera. Marku i Relji sveže ruke naopako.

Ufatio Miloša od Pocerja
I ovako njemu besidio:
„Ej ti bora, Miloš od Pocerja!
Njih ću bacit u tamnicu tamnu,
A tebi ću odsiјeći glavu."
Unda mu je Miloš besidio:
„Gospodaru, Ljutica Bogdane!
Nemoj tako, jer junački nije,
Neg ajdemo na zelenu travu,
Ujtimo se pod pleća junačka,
Pa što komu Bog i srića dade".

Rvu se od jutra do podne, a od podne do crnoga mraka. Miloš dozivlje vilu posestrimu:

„Brže k meni, vilo posestrimo!
Jer ću sada izgubiti glavu.“
Još je Miloš u toj riči bio,
Eto leti vila posestrima,
U ruci joj grana osičena,
Pa je baca Ljutom medju noge,
Pade Ljuti na ledinu travu.“

Miloš mu odsiječe glavu, pa je daje pobratimu svome Marku:

„Na ti, pobro, Ljutičine glave!
S timenice saderi mu kožu,
Pa na plećim okrpi dolamu,
Štono ti je Ljuti prokinuo.“

46.

Marko Kraljević i Hrelja Bošnjanin.

U Štuka br. 9. (iz Kućišta na Pelješcu — od Marije Štuk; st. 143) iskrivljeno je ime grada Kostura u „Samostur“ i „Mostur.“ Inače nema ništa osobito.

* * *

Ovdje ćemo spomenuti i pjesmu o Marku i Relji u Alačevića II. br. 346. (iz Kotišine u kotaru makarskom u Dalmaciji — od Antice Perica; st. 100). Marko je udario na Bosnu. Relja ga Bošnjanin pita, što je došao? Je li došao osvojiti Bosnu ili njega Relju Bošnjanina? Marko mu odgovara:

„Nisam tebe, Reljo Bošnjanine!
Neg sam doša u Bosnu ponosnu
Posidovat svoju otadžbinu,
Banovinu, moju kraljevinu.
Pitam Bosnu, ol nebrojno blago,
Ol na lipe, ol na crnu krvcu.“

Kad mu Relja veli, da tu nema njegove banovine niti kraljevine, Marko se povrati, digne Udbinjane Turke i udari na Bosnu. Marko pogubi Relju na polju Kosovu i posiječe njegovu vojsku.

Polak Bosne Marko porobio,
U sužanjstvo Bošnjake odveo,
Nebrojeno blago pokupio,
Sobom blago Marko je odnio.
Otolem se zdravo podignuo
Pivajući, konje igrajući.

Kad je bio blizu svoga dvora,
Al ga zove vila sa planina:
„Zlo ti jutro, Marko Kraljeviću!
Ti pogubi Relju Bošnjanina,
Al mu nisi sve blago odnio,
Na bedev'ji puni egbet osta."

Marko pošalje dvije sluge na Kosovo ravno i oni nadju pod žutom narančom bedeviju i na njoj nebrojeno blago.

Kad se Marko blaga dobavio,
Samur kalpak vedru nebu baca,
Pa zafali Bogu velikomu.

47. i 48.

Marko Kraljević i Minja Kosturanin. — Marko Kraljević i Mihna Kosturanin.

Na ove su pjesme nalik pjesme: u Alačevića I. br. 41. i II. br. 324.; u Banića br. 25. i 94.; u Klarića br. 28.; u Krste Markovića br. 9.; u Ostojića I. br. 443. i II. br. 248.; u Popijevkama slovinskim br. 59. (str. 143.—145.); u Šenoe br. 1. i u Tommasea br. 157. i 160.

U Alačevića I. br. 41. (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 248) dodju Marku tri knjige. Jedna od cara poočima, da ide u Stambol; druga od budimskoga kralja Matijaša, da mu dodje za vjenčanoga kuma; treća od Kostura, grada bijeloga, od junaka Nine čidovine.

Ovako mu Nina govorio:
„Ako, Marko, na vojsku otidješ,
Ja ću tvoje dvore razoriti
I tvoju ću ljubu zarobiti,
Staricu ti majku poturniti,
Sve ću tvoje blago iznijeti."

Pita majku za savjet, a ona ga svjetuje, neka ide caru čestitome, da ga ne pokara. Marko veli, da je starija božja nego careva, pa otide najprije u Budim za kuma vjenčana, a onda u Carigrad stolni. Ondje ga je tanka knjiga dopadnula, da mu je Nino dvore porobio. Car mu dade trideset Turaka i pred njima agu Beli-agu.

Kad se Marko Turak' dobavio,
Svlači njima zelene dolame,
Na njih meće gogačke aljine,
A na noge gogačke opanke,
Na ramena kuke i motike.

Sam Marko svuče zelenu dolamu i obuče kaludjersku mantiju, a na glavu kapu kaludjersku, pod mantiju meće britku ćordu i otide put Kostura grada.

A s njim idje trideset Turaka.
Koga Marko na drumu sritaše,
Pa svakoga zapituje Marko:
„A za Boga, brate kršćanine!
Oću l' naći stanje u Kosturu,
Da nastanim tužne sirotinje?“
Svaki Marku divno kazivaše:
„Hoćeš naći, oče kaludjere!
U silnoga Nine čidovina,
Sad će gradit jendek oko grada,
Jer se boji Kraljevića Marka.“
A kad Marko prid Kosturom dodje,
Pobratimu svome govoraše:
„Pobratime, aga Beli-aga!
Stani, pobre, Kosturu na vrata,
A Marko će u Kostura poći,
Pak će Marko kavgu zametnuti.
Kad ti čuješ, dragi pobratime!
Skoči s družbom od zemlje na noge,
Nikom ne daj izlaziti živu,
Ti otuda, odonuda ja ću,
Dok se obadva, pobre, sastanemo.“

Pred dvorima Nininim zapita ga tanahna robinja, odakle mu šarac i sablja Kraljevića Marka.

Ovako joj Marko odgovara:

„Jadna bila, tanahna robinjo!
Evo ima nedilja danaka,
Kraljeviću Marko preminuo
Pod Bagdadom, pod gradom bijelim.
Mojom sam ga rukom ukopao,
Ne imaše pare ni dinara.
Dao mi je konja za podušje,
Šarca konja i brijetku sablju.“
A kada ga mlada razumila,
Od obraza suze oborila,
Pak se vije konju oko grla
Kano zmija oko suva drva.
U ta doba Nina čidovina,
Udari je šakom uz obraze.
Koliko je lako udario,
Dva joj zuba zdrava salomio.
Stade plakat mlada robinjica,
A govori Kraljevića Marko:
„Nemoj tako, Nina gospodine!
Grijota je grdit robinjicu.“
Ali Nina Marku odgovara:
„Prodj' se mene, oče kaludjere!
Evo ima i nedilja dana,
Kako mi je došla u dvorove,
Nijesam joj lišce obljubio,
Al do večer mislim, ako Bog da!
Ajde, oče, u bijele dvore,
Da se ladna vina napijemo,
Jer je meni danas krsno ime.“

Marko uljeze u bijelu kulu, sjedne na čelo od trpeze i stane ispijati hladno vino, kako se bio naučio.

Govori mu Nina čidovine:
„Jadan bio, oče kaludjere!
Kako dobro piješ ladno vino
Kako da si roda Markovoga.“
Kraljeviću njemu odgovara:
„Bog te ubio, Nino gospodine!
Što mrtvoga Marka ti spominješ?
Evo danas nediljica dana,
Mojom sam ga rukom ukopao.“

Kad to čuje Nina, dade mu za muštuluk sablju okovanu, koja valja pô careva grada. Na to Marko poigra „krotko kaludjerski“, da se kula od temelja trese i posiječe Ninu i sve u gradu, a svoju ljubu odvede. Car mu nudi na Bosni vezirstvo ili gospodstvo, koje njemu drago. Marko odgovara, da ne će nikakva gospodstva, nego samo da pije vina. Car mu daje stotinu dukata, ali mu Marko govori:

„Rdja ubila i cara takoga!
Da sam tebi doveo robinju
Il donio od kaura glavu,
Dao bi mi do trista dukata.
A što će mi stotina dukata,
Ne bi Marko ni brka skvasio.“
A kad ga je care razumio,
Pak pustio kroz vojsku telare,
Viču oni tri bijela danka:
„Di se nadje od vina meana,
Kada dodje Kraljevića Marko,
Neka pije, da ne plaća vino.“
Stojo Marko za godinu dana,
U Stambulu vina ponestalo.

U pjesmi II. br. 324. (iz Kotišine kod Makarske u Dalmaciji — od Antice Perica; st. 192) sinoć Marka oženila majka, a jutros mu bijela knjiga dodje, neka ide podvoriti cara čestitoga devet godina dana. Pop kaludjer zarobio mu bijele dvore, staru majku konjma pogazio i Andjeliju ljubu robljem zarobio, a bijele mu dvore zapalio.

Di mu ona žutica naranča,
Unde sidi robinjica mlada,
Andjelija Kraljevića Marka.
Svilu prede na zlatno vreteno,
Svilu prede, grozne suze lije,
Pa vazimlje pero i hartiju
I napiše listak knjige bile
A na ruke Kraljevića Marka.
Ne piše je riskom ni muriskom,
Nego svojim suzam od obraza:
„Duša moja, Kraljeviću Marko!
Ali ne znaš, ali ti ne haješ,
Da su tvoji dvori popaljeni
I po njima blago pokupljeno,
Stara majka konjma pogažena,
Ljuba tvoja robjem zarobjena,
Zarobi je pope kaludjere.
Pred kućom mu žutica naranča,
Pod njom sidi Andjelija mlada,
Svilu prede na zlatna vretena,
Svilu prede, grozne suze lije.“

Marko dodje i posiječe kaludjera, a glavu mu odnese caru čestitome.

U Banića br. 25. (iz Biska kod Sinja u Dalmaciji — od Ivana Pranjića; st. 136) sinoć majka oženila Marka, a jutros mu do tri knjige došle.

Jedne se je Marko dobavio,
Ter na knjizi pečat prolomio,
Po kolinu knjigu razgrnuo,
Knjigu štije, a na nju se smije.
Pita njega ostarila majka:
„Otkle knjiga, od kojeg li grada?
Strašno li je ona tebi draga!“
Ali joj je Marko besidio:
„Ova knjiga od Zadra je grada,
Moga pobre od Zadra Ivana,
Da je lipu kulu načinio,
Za pendžere oke divojačke,
A krakune ruke udovičke,
Da mu kulu dodjem begenati.“

Druga je knjiga od „Kaštuna“ grada, od pobratima Omić-Nikolice, da mu dodje za vjenčanog kuma. Treća je knjiga od Grahova grada, od pobratima cara silenoga. Car mu daje tri tovara blaga, ako dodje do dvora njegova. „Koliko je sve polje Grahovo, svega su ga Turci pritisnuli, a barjaci kano i oblaci; medju njima Domjanin Alija, da baš onakog nema

junaka u Turčina ni u kaurina.“ Majka ga svjetuje, neka ide caru silenomu.

Pa je Marko majku poslušao,
Ter on ode caru silenomu.
Kad je bio na polje Grahovo,
Na prvu je udario stražu.
Turci njemu pute prisicaše:
„Ustav' konja, Kraljeviću Marko'
I raspaši brijackinju ćordu
I skini ti s nogu čizmetine,
Ajde caru podavijuć ruke.“
Al besidi Kraljeviću Marko:
„Ne budal'te, Turci janjičari!
Bisan mi se šarac pomamio,
Bojat se je, da koga pogazi;
Britka mi se usklapala ćorda,
Bojat se je, da koga posiče.“
Al mu Turci pute prisicaše.
Zagoni se Kraljeviću Marko,
Pa je prvu pogubio stražu.

Tako posiječe drugu i treću stražu i zdravo dodje caru silenomu, gdje mu za malo dodje bijela knjiga od majke, da mu je Domjanin Alija zarobio vjernu ljubu Andjeliju, oborio bijelu kulu i pogazio staru majku. Car ga tješi, da mu stara majka i onako nije ni valjala, a mjesto ljube zarobljene eno mu njegove kćerke mile.

Na to se je naljutio Marko,
Cara hvata baš za bradetinu,
Ter je njemu tiho besidio:
„Šuti, care, ti jarčino stara!
Mene moja odgojila majka,
Ne ću naći divne Andjelije.“

Marko se vrati i pogubi stotinu Turaka i Domjanina Aliju.

Pa se k caru povraćao Marko,
Prida se ga dozivao Marko,
Opet hvata njeg za bradetinu:
„Neka znadeš, ti jarčino stara!
Hoće mi se devet konja blaga,
Jer je moja kula razorena,
Moji dvori jesu poharani,
Nek je blaga kod dvora mojega.“
Al se caru na ino ne more,
Ter besidi care gospodare:
„Dite moje, Kraljeviću Marko!
Goni blago, koliko ti drago.“

U pjesmi br. 94. (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Josipa Banića; st. 109) sinoć majka oženila Marka, a jutros mu bijela knjiga došla od cara čestitoga, da ga ide služiti devet godina dana.

Al se Marko s manjim bit ne more.
Triba služit cara čestitoga,
Ter je Marko majci besidio:
„Oj starice, stara majko moja!
Eto tebi virna ljuba moja,
Ne šalji je za gore na vode,
Skobit će je neznana delija,
Ter će njojzi obljubiti lice.
Nit je šalji, majko, u šumicu,
Nju hajduci hoće uhvatiti;
Nit je šalji k ovcam u planinu,
Jer je Turci otet će na silu.“

Ljuba ga isprati i on joj kaže, neka se ne udaje, dok za nj čuje. Kad se mlada povratila, šalje je majka za goru na vodu u šumicu i k ovcama u planinu.

Ter je stara nevi besidila:
„Ti mi dvoru nemaš dohoditi,
Dok se ovce ne budu hiljadit."
Ode mlada cvileć u planinu.
Al je njojzi Bog i srića dala,
Tri se puta ovce hiljadile.
Tada mlada majci ovce javi.
Kada ju je stara ugledala,
Prida nju je bila išetala,
Ter je ona ovce pogledala.
Pridnje broji, a na zadnje gleda,
Ne more ih stara prigledati,
Kamo li ih ona pribrojiti.

Ode mlada u bijelu kulu, te je noćcu prespavala, a u jutru napisa listak knjige bijele Kraljeviću Marku.

U knjizi ga lipo pozdravljaše
I ovako njemu besidjaše:
„Ako znadeš za Boga i za me,
Ter ti moli cara čestitoga,
Da te pusti bilom dvoru svomu.
Rok nedilja prvi ponediljak,
Turski paša sakupi svatove
I on hoće mene ugrabiti."
Pa nalazi pticu lastavicu,
Pa joj daje knjigu šarovitu.
Uputi se ptica lastavica,
Uputi se priko bila svita,
Pade Marku na kolina jaka.

Kad je Marko knjigu razumio, zamoli cara, neka ga pusti dvoru bijelomu. Car ga pusti i on posiječe Turke i odnese caru pašinu glavu, da je metne gradu na bedeme.

U Klarića (iz Vodostaja kod Karlovca u Hrvatskoj — od Ivana Klarića; st. 105) knjigu piše car gospodin, pak je šalje Kraljeviću Marku, da ide caru na vojsku. Kad odlazi za cara na vojsku, govori svojoj vjernoj ljubi, neka ne otvori vrata, dok joj ne da preko bijelog zida na koplju zlaćenu jabuku. To je čuo Miko iz Kostura grada, pa pobere sve Markovo blago, popali vatrom dvore, a staru majku pogazi s konjma i vjernu ljubu odvede u Kostur. Kad to čuje Marko, dodje kao kaludjer na šarcu konju, a na kapi s bijelim perjem. Ljuba ga pita, tko mu je dao šarca konja i kapu s bijelim perjem. On odgovara, da je bio sinoć Marku na „pokoplju", pa su mu dali šarca i kapu, da maši za Markovu dušu. Ona to kaže Miki od Kostura, a on joj veli, neka poda kaludjeru jednu čašu zlata, da on maši za onoga dušu, tko je Marka sinoć pogubio.

Podala mu jednu čašu zlata,
Al je njemu tijo govorila:
„Al ti Boga, čiča kaludjere!
Evo tebi jedna čaša zlata,
Da ti mašiš za Markovu dušu."
Ne će kazat, što je Miko rekal,
Da on maši za onoga dušu,
Ki je Marka sinoć pogubio.
Kad to čuje Mika iz Kostura,
To se njemu jako na žal zelo,
Što je ona tako divanila,
Tako ju je milo udario,
Mahom ju je krvca polijala.
To se čiči jako na žal zelo,
Al govori čiča kaludjere:
„Al ti Boga, Miko iz Kostura!
Ne biju se tak Markove ljube."
To se Miki jako na žal zelo,
Još govori Miko iz Kostura:
„Nuda šuti, čiča kaludjere!
Da mi nije na se gledajući,
Prijel bi ti kaludjersku bradu,
Vodil bi te po Kosturu gradu".

To se čiči vrlo na žao dalo, pa odsiječe glavu kaludjeru.

Govorila glava na letećku:
„Tako bilo svakomu junaku,
Ki na sile tudju ljubu ljubi.“

U Markovića (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Mare Ivanković; st. 168) najprije se pjeva, kako je Marko na Kosovu prepoznao u Tureta sablju očinu, te mu odsjekao rusu glavu. Dopadnu mu zli glasi, da mu je dvore porobio Musa „kesendžija“. Marko dodje kao ubogi prosjak i posiječe Musu.

Podje Marko u konjske podrume,
Četiri je konja izvodio,
Dva je blaga puna tovario,
Jednog sebi, drugoga ljubovci,
Iz turske se zemlje otpravio.
Kad je bio goricom zelenom,
Dvoje djece prida nj ishodilo,
Ruke pruže, za Boga pitaju.
Sto se mislit Kraljevića Marko,
Pa je njima Marko govorio:
„Bi li ste mi kazali pravedno,
Kojega ste roda i plemena,
Što činite u gori zelenoj?“
Dvoje njemu djece progovara:
„Kad nas pitaš, dragi gospodare!
Mi ćemo ti kazati pravedno.
Sinovi smo Kraljevića Marka.
Kad nam Turci dvore porobili,
Mi skočismo od dvora niz prozor.
Stojimo ti u gori zelenoj,
Sve od straha, dragi gospodare!
Da nas ne bi zarobili Turci.
Travu jemo, a vodu pijemo,
A tko prodje, štogod nam ud'jeli.“

Ljubovca od žalosti padne niz konja, a Kraljević Marko joj govori:

„Fala Bogu, draga ljubi moja!
Imaš blaga, koliko ti drago,
Evo Marka, tvoga gospodara,
Koji sam se osvetio l'jepo,
Evo tebi do dva tvoja sina.“

U Ostojića I. br. 443. (iz Povlja na Braču — od Ane Zlatar; st. 210) i II. br. 248. (iz Povlja na Braču — od Ivke Litović; st. 189) nema ništa osobito prema predjašnjim pjesmama. Ljuba je Markova Jelina, a dvore je porobio „Nimo kapitan“. Idući Marko nadje sred gore zelene crnoga kaludjera, koji mu daje sve haljine svoje, te se Marko obuče crnim kaludjerom.

U Popijevkama slovinskim (rukopis iz Dubrovnika od g. 1758.) glasi pjesma ovako:

Kad je care divan učinio,
Sve mu sluge na divan dohode,
Al ne dodje Kraljeviću Marko,
Nego sutra po divanu dodje.
Al je Marku care govorio:
„Slugo moja, Kraljeviću Marko!
Što te nije bilo na divanu,
Neg si danas po divanu došo?“
Ali mu je Marko govorio:
„Ah borja mi, moj čestiti care!
Nije meni do divana tvoga,
Neg je meni do porobja moga.
Porobi me Kosturanin Minja
I meni je porobio dvore
I po dvoru blago pokupio,
Ognjem mi je popalio dvore,
Ljubovcu mi za robja poveo.“
Kad začuo to čestiti care,

Ter je care Marku govorio:
„Muč ne boj se, Kraljeviću Marko!
Što je tebi pokupio blago,
Dat ću tebi tri sela harača,
Zasobice tri godine dana.
Što li ti je zapalio dvore,
Skupit ćemo vlahe svojevoljne,
Ljepše ti će ograditi dvore.
Što l' ti ljubu za robja povede,
Ja imadem trides sultanija,
Uzmi, Marko, koju ti je drago."
Kadar ga je Marko razumio,
To je njemu ništa milo bilo,
Neg je njemu Marko govorio:
„Što mi veliš, moj čestiti care!
Da ćeš mi dati tri sela harača,
Ja ti ne ću uzeti harača,
Zašto će me kleti siromasi.
Što l' mi veliš, moj čestiti care!
Da ćeš skupit vlahe svojevoljne,
Kadar bi mi ogradili dvore,
Klet će mene vlasi svojevoljni.
Što l' mi veliš, moj čestiti care!
Da ti imaš trides sultanija,
Nijednom se oženiti ne ću,
Zašto ne ću ljubi moje naći.
Neg te molim, dragi gospodaru!
Daruj meni trides janjičara,
Da ja podjem put Kostura grada,
Jeda Bog da i sreća junaška,
Da ti donesem ključe od Kostura."
Kadar ga je care razumio,
I on mu je junak govorio:
„Uzmi, Marko, koliko ti drago."
Uze Marko trides janjičara,
Obuče ih u crne haljine
Kako da su oci svetogorci,
I otide put Kostura grada.
Zdravo došli do Kostura grada,
Od Kostura vrata otvorena,
A prid vratim djeca soldatini
I meću se kamena s ramena.
Božju im su pomoć nazivali:
„Božja pomoć, djeco soldatini!
Je li u dvoru Kosturanin Minja?
Došli smo mu blagosovit dvore."
Al govore djeca soldatini:
„Zdravo bili, oci svetogorci!
U dvoru je Kosturanin Minja."
I podjoše k svomu gospodaru,
Gospodaru svomu govorili:
„A borja ti, dragi gospodaru!
Došli vam su oci svetogorci,
Ter vam hoće blagosovit dvore."
Uljezoše oci svetogorci
U Minjine u bijele dvore.
Na prozoru Markova ljubovca,
Pozna konja svoga gospodara.
Kaludjerim ona govorila:
„Ah borja vam, oci svetogorci!
Otkud konjic moga gospodara?
Ali ga je za dug prodavao,
Ali mi je jadnom priminuo
I za dušu konja ostavio?"
Govore jom crni kaludjeri:
„Ah borja mi, robinjice mlada!
Prije konja za dug prodavao,
Nego ti je jadan priminuo,
Za podušje konja ostavio."
Kad začula Markova ljubovca,
Troni suze niz lišce bijelo,
I jošter je mlada govorila:
„Ajmeh meni, dragi gospodaru!
Ostah za svedj Minjina robinja."
Kad to čuo Kosturanin Minja,
U obraz je rukom udario.
Kako je je lako udario,
Tri joj zdrava izlećela zuba,
Krvca je je niz obraz polila.
I to gleda Kraljeviću Marko,
Srcu svome odoljet ne može.
Brzo junak sablju povadio,
Ods'ječe mu u ramenu ruku.
I još mu je junak govorio:
„De udaraj, ostala ti pusta!
Ovo mi je vjenčana ljubovca."
Mahnu sabljom i desnicom rukom,
Ter mu rusu odsiječe glavu.
Po dvoru je blago pokupio,
Ognjem mu je dvore zapalio,
Ljubovcu mu za robja poveo,
I odnese od Kostura ključe,
Ter ih nosi caru čestitomu:
„Neka da znaš, moj čestiti care!
Da sam junak juriš učinio
I da sam ti Kostur osvojio."

U Šenoe (iz Hrvatskoga Primorja; st. 76) toči vino mladjahna djevojka.

Zlatom čašom, belima rukama,
Točila ga devetim junakom.
Svih devet ju za ruku hvataše:
„Budi moja, mlajahna divojko!“
Divojka jin tiho besidila:
„Čija vas je sablja najsvitlija,
Čija sablja i čija forbica,
Njegova ću ljuba biti mlada.“
Saznal je to Kosurina Niko
I dozivlje Kraljevića Marka,
Da već gredu v polje na rvanje.
Rvali se od zore do mraka,
Porva ga Kraljeviću Marko.
Još govori Kosurina Niko:
„Prokljeto bi svako dite bilo,
Ko se rva s Kraljevićem Markom.“

Marko ode na vojnicu, a Kosurina Niko mu porobi dvore. Dodje kao otac kaludjer odjeven i posiječe Niku.

U Tommasea br. 157. (iz Dalmacije; st. 169) knjiga leti od grada do grada.

Knjigu gleda Kraljeviću Marko,
Marko biše u carevu dvoru,
Knjiga Marku na koljeno pade.
Knjigu štije Kraljeviću Marko,
Knjigu štije, a suze prolije,
Po koljenu svom se udaraše.
Veli Marku moj čestiti care:
„Otklen knjiga, Kraljeviću Marko!
Šta l' ti tvoja knjiga zapov'jeda?“
Plačuć Marko caru odgovara:
„Poočime, moj čestiti care!
Knjiga mi je od bijele vile,
Da su moji dvori popaljeni,
Moja ljuba robljem zarobljena,
Zarobi je gospodine Niko.“

Inače nema ništa osobito. Dodje kao crni Bugarin i posiječe Niku.

U pjesmi br. 160. (iz Dalmacije; st. 139) sinoć majka oženila Marka, a jutros mu bijela knjiga dodje, da ide na carevu vojsku ili da šalje konja. Majka mu govori, neka ne ide, nego neka šalje konja.

Mladjan Marko odgovara majci:
„Bora tebi, stara moja majko!
Ja ću ići, ne ću slati konja,
Jer je konjić desna ruka moja.
A kažem ti, mila moja majko!
Ne ću doći za godinu dana.
Kad godište bude se svršiti,
Dolazit ću noći u ponoći,
Stara majko, ti otvori dvore.“

To je čuo Kosturina Niko, pa porobi dvore Kraljevića Marka.

Tad poleti ptica lastavica,
Ispod krila njojzi pala knjiga
Nu na ruke Kraljevića Marka.
Knjigu štije Kraljeviću Marko,
Knjigu štije i suze prolije.
Pa on idje k caru čestitome,
Preda nj kleče na gola koljena:
„Ah moj care, sv'jetla kruno moja!
Pusti mene do bijela dvora,
Evo tebi tvrdu vjeru dajem,
Da ću odmah natrag k tebi doći.“

Car ga pusti, a Marko ode i kao crni kaludjer posiječe Kosturinu Nika.

52.

Marko Kraljević oslobadja Sibinjanina Janka.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Banića br. 131.; u Blagovića br. 1. i u Tommasea br. 119.

U Banića (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Luke Banića; st. 126) Saverban meće u tamnicu malog Radoicu. Radoica gorko cvili i suze prolijeva.

Misli Rade, da nitko ne čuje,
Al ga čuje soko, ptica mala,
Ter sokole k njemu doletio
Na pendžeru od tamnice tamne,
Ter je njemu Rade besidio:
„Oj sokole, moja ptico siva!
Donesi mi listak karte bile,
Da napišem listak knjige bile
Momu pobri, Kraljeviću Marku."
Al je njega soko poslušao,
Donese mu listak karte bile,
Ter on piše sitnu knjigu bilu.
Kad je Rade knjigu nakitio,
Ter je daje sivomu sokolu:
„Oj sokole, moja ptico siva!
Eto tebi bila knjiga moja,
Da te ne bi opazili Turci."
Kad je soko knjigu prihvatio,
On poleti k nebu pod oblake.
Ne mogu ga ni zgledati Turci,
Kamo l' će mu knjigu ujagmiti!
Pa je nosi do Prilipa bila
K bilom dvoru Kraljevića Marka,
Ter je soko knjigu popustio
Evo, Marko, na kolina bila.

Marko se obuče kao starac iguman i otide do tamnice bana Saverbana. Veli banu, da ide od grada do grada, od tamnice do tamnice ispovijedati sužnje nevoljne. Ban pusti maloga Radoicu, da se ispovijeda, a Marko mu oprosti ruke i dade britku ćordu, kojom posiječe bana Saverbana i njegova dva nejaka sina.

On ih baca niz bijelu kulu.
Oba su se ona razletila,
Razletila ko dvi grude sniga.
I njegovu sultaniju mladu,
Odsiče joj ruke do ramena
I bijele noge do kolina.
Pa je bilu porobio kulu
I bogato zaplinili blago,
Pa odoše do Prilipa grada
Baš do dvora Kraljevića Marka.
Ode Marko k svojoj ljubi mladoj,
Mali Rade baš k starici majci.
Kad je Rade dolazio k majci,
Starica ga ugledala majka;
Prama Radi skočila se sinu,
Ter se hvata sinu oko vrata,
Ter ga ljubi kano sunce žarko.

U Blagovića (iz Skočaja kod Zavalja — od Ivana Živkovića; st. 172) posiječe Marko stražu i izbavlja iz tamnice neznana sužnja, što ga je bacio u tamnicu beg na tužbu begovice mlade. Beg sa šezdeset Turaka navali na Marka, ali ih Marko posiječe.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 162) izbavlja Marko iz tamnice Desančića Tomšu. List Desančićev nosi Marku vila posestrima.

55.

Lov Marka Kraljevića s Turcima.

Na tu je pjesmu nalik pjesma u Krste Markovića br. 6. (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Mare Ivanković; st. 30), ali u njoj nema ništa osobito.

56. i 57.

Lula Marka Kraljevića. — Turci i napojnica Marka Kraljevića.

Na ove su pjesme nalik pjesme: u Alačevića I. br. 91. i br. 167. i u Jelušića Štrkova I. br. 15.

U Alačevića br. 91 (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 43) kao u sprijed štampanoj Pavlinovićevoj.

U pjesmi br. 167. (iz Makarskoga Primorja; st. 53) konja jaše Kraljević Marko preko one gore „Rumanije“ i sretne pedeset Turaka, a pred njima Tošića Stojana. Svi pedeset kese ispraznise, dok Markovu lulu napuniše „još mu pravo nije puna pusta.“

Al ne vadi Tošiću Stojane,
On ne vadi, žalosna mu majka!
Već on stane govoriti Marku:
„Daj de, Marko, carevinu plati,
A ti ideš po zemlji carevoj,
A ti gaziš careve drumove,
Triba, Marko, da ti harač dadeš.“
Al govori Kraljeviću Marko:
„Baš ako je i to spalo na me,
Ja ću platit, da koga ću vraga!
Odi amo, da ti harač dadem.“
Primaknu se Tošiću Stojane.
Primaknu se, žalosna mu majka!
Kako s' više odmaknuti ne će.
Da mu harač, lulu i duvana.
U zlo ga je misto pogodio,
U zlo misto, u čelo junaško,
Gdi mu ništa škode ne učini.
Čelo puče, oči iskočiše,
Puče lula na devet komada,
Puče glava na trines komada.
Turci žale Tošića Stojana,
Marko žali lulu i duvana.
Al govori Kraljeviću Marko:
„Bezer tebe, Ture, s glavom bilo!
Ja se jesam s tobom našalio,
A ti, Ture, za šalu ne primaš,
More Ture, ti si slabe glave,
Ja se ne bi s tobom našalio.
Mili Bože, čudnoga junaka,
Gdi poginu od lule zemljive,
Kamo l' ne bi od mog buzdovana!“

U Jelušića-Štrkova (iz Sinja u Dalmaciji; st. 34) gorom jaše Kraljević Marko i proklinje je, što u njoj nema kapi vode, da napoji sebe i šarina. Vila mu iz gore progovara, neka ide malo naprijed, pa će naći „Dunaj, vodu ladnu“ i na njemu vilu brodaricu, koja traži čudo brodarine

„od junaka po desnicu ruku, a od konja obe prve noge“. Kad se Marko napije vode, podje malo naprijed i susretne trideset Turaka s Omer-barjaktarom. Turci mu pune lulu, a Omeru nije pravo, što je ostavio društvo bez duhana. Marko ga ubije lulom.

* * *

Ovamo će pristati i pjesme: u Budisavljevića br. 18.; u ostavini bos. klerika sv. XIII. br. 3.; u Ostojića l. br. 65.; u Pavlinovića I. br. 15. i u Pletikosića br. 3.

U Budisavljevića (iz Gornje Krajine u Hrvatskoj; st. 55) Marko se za večerom nasmije. Stara ga majka pita, zašto se nasmijao, a on pripovijeda, kako je iz šarčeve zobnice izvadio šarčevu obuću i udario Ture po ćelavoj glavi.

„Puče njemu glava na četvero,
A ja stao, pak se nasmijao:
„„Moj Turčine, slabe ti si glave!
Ja se šalim, tebi oči skaču.““
Drugi Turci iz gorice viču:
„Kraljeviću, gadne li si šale!“

U ostavini bos. klerika (iz Bosne; st. 35) udara Marko Arapina runjavicom torbom i u torbi šarčevom obućom.

U Ostojića (iz Borovine kod Brela Dolnjih u kotaru makarskom u Dalmaciji — od Matka Staničića) glasi pjesmica ovako:

Bio Marko lulu zapalio,
Pa se Marko na noge skočio,
Pa uzeo žito i zobnicu,
Da će Marko šarcu nataknuti,
Nataknuti žito i zobnicu.
Na Marka su Turci naletili.
Na to se je Marko naljutio,
Pa udari četiri balije,
Udrio ih žitom i zobnicom.
Kako ih je lasno udario,
Sva četiri zemlji položio.

U Pavlinovića (iz Kneževića kraj Pobora Gornjih u kotaru kotorskom u Dalmaciji; st. 34) Marko se kod večere nasmije i govori majci:

„Kad sam mladjan u godinah bio,
Ja pojaših šarca, konja svoga,
Poćerah ga preko gore crne.
Susrete me ohola balija,
Za pasom mu dvije breše male,
Medju njima pala okovana,
Na ramenu šara pirlitana,
A u mene ništa od oružja,
Već strunjica o unkašu torba.
Ošinuh ga torbom iza vrata,
Odmah Ture k crnoj zemlji pade,
Ter prama mnom pokazalo zube.
To je meni puno mučno bilo,
Da me Ture ismihava mlada,
Ter ja skočih sa šarca svojega,
Da pogazim oholu baliju,
Jer ja mišljah, da se Ture smije,
Ali Ture iskesilo zube.
To mi sada na um palo, majko!
I smijem se slabomu Turčinu.“

U Pletikosića (iz Kotlenice u kotaru spljetskom u Dalmaciji — od Jose Vukovića; st. 48) gorom jaše Marko Kraljević i starac mu babajko. Marko se nasmije, a starac ga pita, što se smije. Marko pripovijeda, da se sjetio, kako mu je jednom turski kapetan dao zaušnicu, a on ga je ubio šarčevom obućom.

58.

Oranje Marka Kraljevića.

Na tu su pjesmu nalik pjesme: u Ljubidraga br. 24.; u Krste Markovića br. 1. i u Tommasea br. 151.

U Ljubidraga (iz Dubrovnika — od Gusta Agacija; st. 132) i u Markovića (iz Luke na Šipanu — od Mare Ivanković; st. 68) nema ništa osobito.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 60) Marko ore careve drumove. Dodju tri careve delije i psuju Marku i oca i majku:

„Mili Bože, čudne težačine!
Kanda mi je Kraljeviću Marko."
A on trgnu od pluga črtalo
Te udara tri Turčina mlada,
Udari je s plugom i volovi.
Kako ih je slabo udario,
Svu trojicu na zemlju srušio.

59.

Marko Kraljević slavi krsno ime.

Na tu je pjesmu nalik komad od pjesme u Glavića sv. VI. br. 15 (iz Lapada kod Gruža u Dalmaciji — od Mate Barabić; st. 77). Kraljević Marko prepravio gozbu i postavio tri sjajne sopre:

Prva sopra od suhoga zlata,
Druga sopra od drobna bisera,
Treća sopra drva šišikova.
Koja sopra od suhoga zlata,
Tu mi stavlja oce kaludjere.
Koja sopra od drobna bisera,
Tu mi stavlja glamne prijatelje.
Koja sopra drva šišikova,
Za nju stavlja ubog-siromahe.
Kad su oni pro objeda bili,
Prekori ga jedno siromaše:
„Bolan bio, Kraljeviću Marko!
Zaludu si gozbu prepravio
I tri sjajne sopre postavio,
Kad nijesi, Marko, dobavio,
Dobavio ribe od Orije,

Od Orije, bijeloga grada."
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
To je njemu vrlo žao bilo,
Po čelu se rukom udario:
„Ajmeh meni, mila moja majko!"
Al je majka govorila Marku:
„Što je, Marko, moje d'jete drago!"
„„Prekori me, moja mila majko!
Prekori me jedno sirom aše.
Zaludu sam gozbu prepravio
I tri sjajne sopre postavio,
Kad nijesam ribe dobavio,
Dobavio ribe od Orije,
Od Orije, bijeloga grada.
Ti pošetaj u konjske podrume,
Osedlaj mi konja od megdana,
Ja ću poći bijelu Oridu,
Hoću poći, al ja ne ću doći,
Jerbo imam teška dušmanina
U Oridu, bijelome gradu,
Tu ću moju izgubiti glavu.""
Ma je majka govorila Marku:
„Hvala Bogu, moje d'jete drago!
Ti ne idi bijelu Oridu,
Kada tebe prekorio nije,
Prekorio kogod od boljijeh,
Od siromah' niko se i ne stavlja."
Ma je Marko majci govorio:
„A starice, mila moja majko!
Da me bolji kogod prekorio,
Dje bi reko, tu bi i ostalo,
A siromah ide i obija.
On mi ide od grada do grada,
On obija od vrata do vrata,
Od nemila pa i do nedraga,
On će meni gozbu povidjeti.
Neg mi sedlaj konja od megdana."

Marko se lijepo uresi i podje bijelu Oridu. Ribari mu dodadu ribe na konjica.

Išton mi se bješe pomaknuo,
Vidio ga njegov ubojica,
U poćeru za njin udario,
S njime ima druga nekoliko.

(Ovdje se svršuje pjesma u rukopisu.)

61.

Marko Kraljević i Nikolica, ban od Rumelije.

Na tu je pjesmu nalik pjesma u Ivančića br. 26. (iz Bogomolja na otoku Hvaru — od Antuna Radića; st. 160). Mjesto Nikolice bana spominje se ban od Tanina grada. Kad izjede sina u tamnici, vila mu kaže s visoke planine:

„Bog te ubi, Kraljeviću Marko!
Nije doma od Tanina bane,
Sama su ti otvorena vrata
I eno ti vjerenica tvoja,
Eno ti je, na dušeku spava.
Ti je uzmi za bijelu ruku,
Pa je vodi dvoru bijelomu."

Marko ode s ljubom. U gori ih stigne ban i uhvati se s Markom u bijele ruke. S pomoću ljubinom nadvlada Marko i posiječe bana.

U njemu su do tri srca bila;
Jedno se je srce umorilo,
A drugo se stopro započelo,
A u trećem zmija šarovita.
Pa mi Marku zmija besjedila:
„A neka te, Kraljeviću Marko!
Moli ti mi Boga velikoga,
Da se nisam prvo probudila,
Jadna bi te majka porodila."

62. 63. i 64.

Marka Kraljevića oslobadja Sibinjanin Janko i Relja Krilatnik. — Marka Kraljevića oslobadjaju Sibinjanin Janko i Sekula. — Marka Kraljevića oslobadjaju ljuba i sestra.

Na te su pjesme nalik pjesme: u Alačevića I. br. 18.; u Bulića br. 7.; u Glavića sv. LXXXVII. br. 251.; u Krste Markovića br. 5.; u Tommasea br. 13. i u Vijolića br. 16.;

U Alačevića (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 162) šetnju šeta Kraljević Marko:

Do Gabele, do vodice ladne
Brez kalpaka i brez opanaka,
Brez konjica i brez britke ćorde.
Ali mu je loša srića bila,
Ufatiše deli Kraljevića,
Pa ga vode u Gabelu ravnu,
U Gabelu, u tamnicu tamnu.

Iz tamnice ga izbavi ljuba Andjelija prevarivši kao mlada pašalija, da ju je poslao car po sužnja.

U Bulića (iz Kaštela u Dalmaciji — od Antice Viculin iz Lukšića; st. 169) baci Marka car u tamnicu tamnu, a izbavi ga ljuba Jelina prevarivši stražu od Jeleča bijeloga.

U Glavića (iz Prožure na otoku Mljetu — od Matka Brzice Klisure; st. 255) jezdi Marko drumom i planinom i udara šarca trostrukom kandžijom, da što prije dodje k Mostaru „za napit se vina i rakije." Nešto mu viče iz gore zelene, da će ludo izgubiti glavu. Marko ne mari, već ide naprijed:

Al pod Markom šarac pokleknuo,
I dugo se ni maknuti ne će.
Tada Marko sajde sa šarina,
Pak povadi britku posjeklicu,

Dobru šarcu da okine glavu.
Viče vila iz gore zelene:
„Zlo ti jutro, Kraljeviću Marko!
Tvomu konju ne otkidaj glave.
Viš da se je šarac umorio,
Od umora, glada i od žedje.
Neg na drumu ostavi šarina,
A ti hajde malo naprijeda.
S desnu stranu druma širokoga
Nać ćeš, Marko, tanke drenovine,
Ti uberi tri drenova pruta,
Pak se vrati šarcu, konju tvome.
Na tri strane opaši šarina,
Sam će šarin na noge skočiti,
Poletit će s tobom ka Mostaru.“

Marko učini, kako mu je rekla vila i šarac mahnit ponese Marka Mostaru gradu pred mehanu Hajke krčmarice. Marko se opije i zaspi kao zaklan u odaji lijepe djevojke. Hajka krčmarica i trideset Turaka sapnu ga u gvoždje. Kad se probudi, govore mu Turci:

„O delija, od Prilipa Marko!
Dosta jesi, kurvo, četovao
I turskijeh glava otkinuo.
Prva dodje nedjeljica dana,
Hoćemo te na kolac turiti.«
A govori Kraljeviću Marko:
„Hvala Bogu, Turci, braćo moja!
Dodje vr'jeme, da i ja poginem.
Ako znate Boga velikoga,
Podajte mi divit i artiju,
Poslat ću je Prilipu b'jelomu,
A na ruke Jelici ljubovci,
Još i staroj majci Jeroslavi,
Da se uda draga ljubi moja,
Da se ona u mene ne uzda,
Staroj majci, da mi se ne nada.“

Turci mu dadu divit i hartiju, pa on kiti knjigu šarovitu, ali je ne šalje Prilipu bijelomu, već je šalje u vlaške Kotare, a na ruke Stojanu Jankoviću. Zove ga, neka mu dodje u pomoć, ili sada ili već nikada.

A kad knjiga u Kotare sajde,
Kad razgleda Janković Stojane.
Kad razgleda, što mu knjiga kaže,
Pak zgrabljiva sjajna čefrdala,
Čefrdalu vatru oborio.
Što bi rukom ob ruku udrio,
Trista dobr'jeh druga sakupio,
Sve junaka mladih neženjenih,
Od zla oca, od gore matere,
Kojim nije žao poginuti.
Š njima ide Janković Stojane,
Š njima ob noć trči ka Mostaru.
Zdravo momak ka Mostaru sajde,
Prije neg je sunce izlazilo.
Za mehanu ostavi družinu,
A on kuca za vratima alkom
I dozivlje Hajku krčmaricu:
„Otvori mi, krčmarice Hajko!
Da mi se je žednu ponapiti.“
Po glasu ga Hajka poznavala,
Pa mu brže vrata otvorila.
U mehanu Stojan ulazio
I sve pije vino i rakiju.
A kad se je dobro ponapio,
Krčmarici Stojan govorio:
„Počuj mene, krčmarice Hajko!
Bi li štogod ti za Marka znala,
Ti za Marka, moga pobratima?“
A njemu je Hajka besjedila:
„Evo ima godinica dana,

Da ga n'jesam čula ni vidjela."
Sve to sluša tridesti Turaka,
Pogledjiva jedan na drugoga.
A govori Janković Stojane:
„Počuj mene, Hajko krčmarice!
Kunem ti se i Bogom i vjerom,
Da ćeš danas čut ga i vidjeti."
Pak zavika Janković Stojane:
„Dje si, Marko, dragi pobratime?"
Ozivlje se Marko u odaji,
Ozivlje se, pak mu besjedio:
„A dje si mi, moj sivi sokole!
Ali si mi krilim preletio,
Ali su te prenijele vile?"
Skoči Stojan na noge lagane,
Pak udari u odaji vrata,
Razlomi ih, u nju ulazio
Na dušeku Marku pobratimu,
Oko njega gvoždje izlomio
I b'jele mu ruke slobodio.
Slobodi mu i ruke i noge,
Utakne mu ćordu demiškinju.
Medju Turke juriš učinio.
A on sjede Stojan Jankoviću
I on drži Hajku krčmaricu.
Marko trides okinuo glava,
Djavolji mu nije pobjegnuo.
Hajku dava Kraljeviću Marku.
On izadje pred pjanu mehanu
I dozivlje trista Kotorana,
Da ulaze u pjanu mehanu.
Š njima pili tri bijela dana,
Dok popili vino i rakiju.
Po mehani pokupili blago,
A mehanu vatrom zapalili.
A nevjernu krčmaricu Hajku,
Uhvati je Kraljeviću Marko,
Izvede je pred pjanu mehanu,
Pa joj žute kose rasplitao,
Upleo ih konju u repinu,
Pak zaigra debela šarina
Iz Mostara, grada bijeloga.
Prije neg je na po puta bio,
Žute kose u repu od konja,
Nju ubilo drvlje i kamenje.

U Markovića (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Mare Ivanković; st. 85) vode Turci svezana Marka planinom. Vidjela ih krčmarica Andje, pa ih pozove, neka se svrate na vino i rakiju.

A kad Turci u dućane dodju,
Zavrati Andje do ramena ruke,
Udara ti Kraljevića Marka.
Jako maha, polako udara:
„Triput si mi dućan porobio,
Sva tri puta lišce obljubio,
Sad ti j' došlo za poginut vr'jeme."
Na Turke je vinom navalila,
U vino je rakiju m'ješala.
Gdje su pili, tu su i pospali,
A Marku je oprostila ruke.
Da ti je vidjet Kraljevića Marka!
Turske se je sablje dohvatio.
Što bi rukom o ruku udrio,
Dvadeset je odasjeko glava,
Vratio se zdravo i veselo.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 182) Marko se okladio s Turcima janjičarima, da će piti tri bijela dana vino i rakiju, pa se ne će opiti.

Turci piju vino i rakiju,
Marku daju ljutu malvasiju.
Tu su Turci privarili Marka,

Pa mi njega mlada savezaše,
A na noge troje bukagije,
A na ruke troje lisičine,
A na ledja tanke jedečine.

Kad se Marko raztrijeznio, zamoli Turke, da mu oproste desnu ruku, pa piše knjigu od Požege Janku.

Dunu vitar ko kanda s' pomami,
I odnese list bila papira
I odnese na Jankova vrata.

Janko podje na šarcu konjicu u pomoć pobratimu svomu.

Leti šarac priko polja ravna
Kano zvizda priko neba sjajna,
Pa susrete mladu svinjaricu:
„Davor jesi, mlada svinjarice!
Je li davno podne odzvonilo,
Jesu l' Turci roba provodili?"
„„Nije podne jošte odzvonilo,
Nit su Turci roba provodili.""
Udri Janko šarca čižmom žutom,
Čižmom žutom, a mamuzom ljutom.
Leti šarac priko polja ravna
Kano zvizda priko neba sjajna,
Pa susrete mladu kozaricu:
„Davor jesi, mlada kozarice!
Je li davno podne odzvonilo,
Jesu l' Turci roba provodili?"
„„Nit je podne jošte odzvonilo,
Nit su Turci roba provodili.""
Kad je Janko riči razumio,
On udara šarca čižmom žutom,
Čižmom žutom, a mamuzom ljutom.
Skače šarac u visinu hvati
Dvajst četiri polja u daljinu,
Pak susrete mladu ovčaricu:
„Davor jesi, ovčarice mlada!
Je li davno podne odzvonilo?
Jesu l' Turci provodili roba?"
Al govori mlada ovčarica:
„Istom što je podne odzvonilo,
Istom Turci provodili roba,
Proveli su Kraljevića Marka."
U tom Janko samotrio Turke,
Pa poviknu od Požege Janko:
„Davor jeste, Turci janjičari!
Počekajte, da vam ja pomognem,
Dosta mi je zijan učinio."
To su Turci za Boga primili
I njega su malo pričekali.
Kada dojde od Požege Janko:
„Pustite me, da mu odsečem glavu."
Pripustiše, ujide ih guja!
Al ne seče Janko Marku glave,
Već on seče troje bukagije,
Još k otome troje lišičine
I joštere tanke jedečine,
Pa polovnu ćordu daje Marku.
Marko seče janjičare Turke,
Marko seče i na hrpu meće.
Marko seče bolje sa polovnom,
Veće Janko i sa novom ćordom.
Sedam stotin' sabljom isekao,
Osam stotin' u trnje zabio,
Devet stotin' na vodu natiro,
Sam ostade Osman barjaktare.
Al govori Osman barjaktare:
„Davor jesi, Kraljevića Marko!
Pusti mene u Črešnice grada,
Da ja nosim od tebeka glasa,
Da su Turci pogubili glave
A prateći Kraljevića Marka,
Neka znadu turske buletine."

Mudar bio Kraljević Marko, pa mu odsiječe glavu.

U Vijolića (iz Orašca kod Dubrovnika — od Ane Vijolić; st. 546) zapadne Marko u sužanjstvo u bijelu gradu Sarajevu u Sarajlije Muja. Piše knjigu pobratimu svojemu Milošu, neka mu pomogne. Knjigu nosi Milošu Markov soko.

65.

Marko Kraljević na pričešću.

U Pletikosića br. 4 (iz Klisa u Dalmaciji — od Petra Perića; st. 165) Marku dodje knjiga od oca redovnika, da se ide ispovijedati.

Posta posti devet nedjeljica,
A kad Marko posta napostio,
Podje Marko k crkvi Petrovića.
Idje Marko, da se ispov'jeda,
Duhovniku gr'jehe pripov'jeda.
Kada podje od dvora svojega,
Nit obuo na noge opanke,
Nit poda se šarca debeloga,
Nit opasa sablju od megdana,
Bosom nogom Marko polazio.

Na putu susretne trideset Turaka, koji vode dvadeset djevojaka, medju njima Maru posestrimu. Mara moli Marka, da ju izbavi iz turskih ruku. Marko nudi Turcima tri tovara blaga za posestrimu.

Odgovara trideset Turaka:
„Hod' otale, crni Bugarine!
Nosi tamo tatarske haljine.
Da ti imaš tri tovara blaga,
Kupio bi na noge opanke
I poda se šarca debeloga
I opasa sablju od megdana."
Kad se Marko nazad obazdrio,
Ljuba njemu dovela šarina
I šarcu je sablju objesila,
A majka mu don'jela opanke.
Jednom skoči, obuva opanke,
Drugom skoči, sablju opasao,
Trećom skoči, konja opsjednuo,
Za Turcima juriš napravio.
Dokle Marko Turke dostignuo,
Teško svoga šarca nagonio.
Šest aršina k vedru nebu skače,
A sedamn'est širine prihvaća,
Bakračlijom po zemljici tuče,
Trbušinom crnu zemlju vuče.
Dok je Marko Turke dostignuo,
Još se više šarac pomamio,
Preko sebe pjene prebacuje.

Marko isiječe svijeh trideset Turaka i podje k crkvi Petrovića, da se ispovjedi. Pripovijeda igumanu, što je učinio, a on mu veli:

„Aferim ti, Kraljeviću Marko!
Mal se prodji hala i belaja
I tvojega velikog megdana!
Što pogubi trideset Turaka,
To si novu crkvu sagradio!
Što si oteo dvaest djevojaka,
To si u nju otar postavio,
To su tebi pokora i gr'jesi.
Neg se prodji hala i belaja!
Hajde, Marko, u bijele dvore,
Pa uzimlji ralo i volove,

Ori, Marko, pute i drumove,
Kako ti je i babo orao,
Pa je tebe kruhom othranio."

Marko to učini, ali tri Turčina nagaze na oranje i on ih posiječe.

Pa odvede tri konja viteza
I suviše šest bisaga blaga.
Konje meće u tople podrume,
A bisage u sanduke svoje.
Gleda majka ostarjela Marka,
Ovako je njemu besjedila:
„O moj sine, Kraljeviću Marko!
Ostav', Marko, ralo i volove,
Ne ori mi bijele drumove.
Što ga tvoja usijala ruka,
Toga moja ne izjela usta."

66.

Marko Kraljević i sv. Nedjelja.

Ovamo pristaju još pjesme: u Alačevića II. br. 332.; u Ikića br. 1.; u Ivaniševića br. 7.; u Klotilde Kučere br. 210.; u Marjanovića br. 3.; u ostavini bosan. klerika XIII. br. 4.; u Tommasea br. 153. i u Vrbanića br. 14.

U Alačevića (iz Makarskoga Primorja; st. 66) pošao Kraljević Marko u nedjelju prije zore u lov. Došavši u goru stade šuška. Marko pomisli, da je jelen, a kad tamo, ono zmija šestokrila:

Nit se hvata drva ni kamena
Nego Marku livoga ramena,
Pa se hvata Marku oko vrata.
Al besidi Kraljeviću Marko:
„Pusti mene, zmijo šestokrila!
Pusti mene do bijela dvora,
Do Jeline, virne ljube moje.
Stopro sam se junak oženio,
Ljubi nisam dobro ni vidio,
Kamo l' sam se lišca naljubio."
Ali zmija Marku odgovara:
„Nosi mene, Kraljeviću Marko!
Nosi mene do bijela dvora."

Kad ugledaju Marka majka i ljuba Jela, pobjegnu u kulu, samo sestra Mandalina:

— izlazi puta na raskršće,
Pa mi kleče na gola kolina,
Pa se mlada Bogu pomolila
I nedilji svetoj poklonila,
Te zaklinje zmiju šestokrilu:
„Bora tebi, zmija šestokrila!
Pusti meni brata rodjenoga,
Pusti brata, a mene zakolji."

U Ikića (iz Dervente u Bosni; st. 81) uranio Marko u lov u mladu nedjelju. Kad je bio visu na planinu, na visu vatra gori, a iz vatre nešto Marku viče:

„Oj junače, Kraljeviću Marko!
Izbavi me iz vatre ognjene."
Nuto Marko srca junačkoga,
Od bedrice sablju otpasao
I turi je u vatru ognjenu,
A iz vatre zmija izlazila
Uza sablju Kraljevića Marka.
Ne će zmija u zelenu travu,
Već se mota Marku oko pasa,
Pa kako je Marka pretegnula,
Gotov mu je srce izvadila.

Kad se Marko vidje u nevolji, goni šarca do bijeloga dvora. Stara mati i sestra Jelka ne može mu odmotati zmiju šarovitu. Ljuba Andjelija vruće se pomoli Bogu po zakonu i zmija se odmota i ode u travu. Iz travice progovara, da nije zmija šarovita, već mlada nedjeljica.

U Ivaniševića (iz Svinjara u Slavoniji; st. 32) pošao Marko u mladu nedjelju u lov, pa ga napala „zmija šestokrila, od šest krila, a od sedam glava." Čim Marka onako sa zmijom ugledaju majka i brat Andrijaš, padnu mrtvi na zemlju, a ljuba Andjelija klekne i zakune zmiju:

„Neka Marka, zmijo šestokrila!
U Marka su tri nejaka sina."

Tako se Marko oprosti zmije — mlade nedjeljice.

U Klotilde Kučere (iz vinkovačkoga kotara u Slavoniji; st. 61) pošao Marko u mladu nedjelju prije sunca u lov, a kad je ogranulo sunce, potjera Marka zmija šarovita. On se brani, ali se ne može obraniti:

Zmija mu se oko vrata svila,
U crne mu oči zaviruje.
Brani oči Kraljeviću Marko,
Pa on bježi kući bez obzira,

a kad ga ugledaju majka i ljuba Vidosava, prepadnu se i zatvore vrata, samo sestra Jelica:

Cvileći je zmiju zaklinjala:
„Oj zmijice, po Bogu sestrice!
Pusti meni moga brata Marka.
Ko će mene u kolo voditi,
Ko li kulu od Turak' braniti,
Ko li staru majku saraniti!"

Zmija se smilova, odmota se Marku od vrata i pokaže se, da je sveta nedjeljica.

U Marjanovića (iz Gornje Krajine; st. 112):

U lov rani Kraljeviću Marko.
Prvo sunca na svetoga Djurdja,
Sveti Djuradj u nedjelju mladu,
Nit s' umio, nit Bogu molio,
Britku svoju sablju povadio.
Uze Marko hrte i ogare
I ponese sive sokolove.
Kad je doša do gorice crne,
Hrte šalje ispod gore crne,
A ogare iznad gore crne,

A sokole povrh gore crne.
Hrti laju, a ogari viču,
Stoji klikta sivih sokolova.
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
On uzimlje tešku topuzinu,
A zagrne mrku medjedinu,
Na šarcu se zaokreta Marko.
Misli Marko, žalosna mu majka!
Da ćeraju hrti mrka vuka.
Ne ćeraju hrti mrka vuka,
Van ćeraju zmiju krilašicu,
Od šest krila, od četiri glave.
Pod konja je dolećela Marku,
Pa prionu uz koljeno Marku:
Sve utrnu Markovo koljeno.
On se vati za brijetku ćordu,
Da obrani zmiju krilašicu.
— — — — — — — — — —

U ostavini bosan. klerika (iz Bosne; st. 30) Marko rani rano u lov u nedjelju svetu. Kad je bio nasred gore crne, stade jeka visoke planine i zvizga guje šarovite. Prepadne se Marko i stane bježati niz goru crnu, ali ga guja stigne i omota mu se oko vrata. Marko leti svojoj kuli bijeloj, a sestrica Jelina kune guju, da joj pusti Kraljevića Marka. Guja odgovori, da je sveta nedjeljica, odmota se od Markova vrata i odleti opet u planinu. Marko se vrati na visoku kulu.

U Tommasea (iz Dalmacije; st. 55) pošao Marko u nedjelju na Djurdjev danak u lov, a majka ga odvraćala:

Kad je bio nasred gore crne,
Sretala ga zmija šestokrila,
Pa se Marku oko vrata vila.
Kad je vidi Kraljeviću Marko,
B'jelim rukam zmiju prihvaćao,
Ne bi li je sa vrata skinuo,
Al se zmija više prihvaćaše,
Pa ti davi Marka oko vrata.

Marko pobjegne dvoru, a kad ga sagledaju majka i sestra Milica, zatvore od njega vrata, a vjerna mu ljuba:

Do lakata ruke zagrnula,
Pa mi hvata zmiju oko vrata,
Ma se zmija odl'jepit ne dade.
Ovako joj ljuba govorila:
„Oj zmijice, po Bogu sestrice!
Ne udav' mi Kraljevića Marka,
Jer ću ostat jadna udovica.“

Dalje nema u rukopisu. — U Vrbanića (iz Gospića; st. 73) pošao

Marko u lov u nedjelju:
Dobar mi je lovak ulovio,
Ulovio zmiju krilašicu,
Šestokrilu a od dvije glave,
Ma se mota Marku oko vrata,
Pa mu meće glavu u njedarca
Kano dite majki u krioce.

Kad ga vidi brat Andrija, majka i sestra Mermena, zatvore od njega vrata, samo ljuba Vidosava iznese u naramku dva nejaka sina Markova,

nazove zmiju po Bogu sestricom i zakune je, da pusti Marka. Zmija je usliši; kaže se, da je mlada nedjeljica, odmota se Marku od vrata i otide, gdje je i prije bila.

„Zmija krilatica" spominje se i u Nališa br. 39. (iz Bogomolja na Hvaru — od Mate Remetića; st. 291). Zlatinić Pavao sedla vranca od megdana „sedlom od sunašca, a popregne zmijom krilaticom."

68.

Marko Kraljević i nećak Marijan.

Na ovu su pjesmu nalik pjesme: u Alačevića I. br. 149. i II. br. 344.; u Banića br. 39.; u Glavića br. 30.; u ostavini bosan. klerika br. 182.; u Pavlinovića br. 2. i u Tommasea br. 109. i 135.

U Alačevića I. br. 149. (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 84) nećak zavije Marku rane.

Zatim dobre konje posidoše,
Pak odoše priko Romanije,
Ujac Marko svojim netijakom.
Al besidi Kraljevića Marko:
„Jaši naprid, dragi netijače!
Grdne su me rane obrvale,
Niti mogu ići ni jašiti."
Naprid prodje momče Latinine,
Trže ćordu Kraljevića Marko,
Rusu mu je osikao glavu.
Pade glava s konjem na ledinu,
Mrtva glava sa ledine viče:
„Oh neviro, nigdi te ne bilo!
Gdi ti bila, nigdi ne dobila,
U sinje se more utopila.
Bog ubio svakoga ujaka,
Koj' nećaku svomu o zlu misli,
Kakono je meni moj mislio
I na viri mene pogubio."

U pjesmi II. br. 344. (iz Muća kraj Klisa u Dalmaciji — od Jose Perića; st. 81) bije Marko mejdan s momčetom neznanim.

Kad je bilo u podnevu sunce,
Oba paše u zelenu travu,
Tu spavaju od podne do mraka.
Kada žarko opočinu sunce,
Podiže se Kraljeviću Marko
I on najde ono kušce ćorde,
On ga najde u zelenoj travi,
Pa privrće u desnici ruci
I pozove ono momče mlado:
„Ustani se, moje momče mlado!
I pogledaj, žalosna ti majka!
Kak' je na nas sunce pomrčalo."

On pogleda, a Marko mu odsiječe glavu. Kad otvori momče, nadje u njemu tri srca junačka:

Jedno se je malo umorilo,
Drugo se je istom razigralo,
Treće srce za boj i ne znade.
Kad to vidi Kraljeviću Marko,
Udari se rukom po kolinu:
„Ajme meni, moja mila majko!
Di sam smako boljega od sebe.“

U Banića (iz Dolnjega Dolca u Dalmaciji — od Matije Banića; st. 50) bije Marko mejdan s bijelim Latinčetom. Latinče pobijedi i zavija Marku grdne rane. Marko ga pita, od kojega je grada i čijega je roda i plemena.

Al govori bijelo Latinče:
„Ja sam pravo roda gospodskoga,
Čuo jesam od babajka moga,
Da m' je ujko Kraljeviću Marko.“
Kad to vidi Kraljeviču Marko,
On poteže brijackinjom ćordom
I odsiče njemu rusu glavu.

U Glavića (iz Dubrovnika — od Gusta Agačića; st. 110) rani nećak Marijan na mejdanu ujaka Marka. Marko veli, da ga nije teško ranio.

Kad to čuje djetić Marijane,
Pa raspara svilene košulje
I prihvati žežene rakije.
Ranu ujku rakijom ispira
I crnijem burmutom posipa,
Dokle mu je ranu zatisnuo.
Pa prihvati pasa svilenoga,
S njim je Marka dobro utvrdio,
Pa ga baci na svoga šarina,
Pa odoše Otresom planinom,
Dok dodjoše na vodu studenu.
Ali Marko riječ progovara:
„Marijane, drago d'jete moje!
Razjašimo konje ispod sebe,
Počinimo pokraj vode hladne,
Jer sam Marko ožednio teško,
Da mi se je napojiti vode.“
Tudjer oni konje razjahaše,
Posjedoše pokraj vode hladne.
Al se skoči djetić Marijane,
Te se prigne, da zagrabi vode.
A da vidiš Kraljevića Marka!
Dobavi se Marjanove ćorde,
Mahne ćordom i rukom desnicom,
Marijanu otkinuo glavu.
Pade glava u jezer u vodu,
A trup osta na pustoj dolini.
Tu je Marko jamu iskopao,
Marijana jadna ukopao.
Pa prihvati njegova djogina,
Zakolje ga pokraj vode hladne
I baci ga u jezer u vodu.
Marjanovo prihvati oružje
I njeg baci u jezer u vodu,
Da mu ne bi plemen obaznao,
Da je njega Marko pogubio.
Pa se baci šarcu na ramena,
Ode Marko do Prilipa svoga.
Teke Marko b'jelu gradu dodje,
Odma ti se baci na ećime.
Vidaše ga tri mjeseca dana,
Vidaše ga i izvidaše ga.

U ostavini bosanskih klerika (iz Bosne; st. 188) ćordu kuje Luka Brdjanin devet godina dana. Kad deseta godina nastala, već ju je junak sakovao. Za to čuo Kraljević Marko i dodje po tu ćordu. Marko pita Luku, o što će je ogledati „il o moju, il o tvoju glavu“.

Luka Marku tiho progovara:
„Ni o moju, ni o tvoju glavu,
Već ti udri nakovanj na panju,
Pa ti vidi, je li čemu ćorda."
Marko njega hitro poslušao,
Pa on šiba nakovanj na panju,
Na dvi pole njega rasc'jepio
I do pole panja zahvatio.
Kad povrati k sebi brijetkinju,
Al se na njoj ni poznalo nije.
Marko turi u džep desnu ruku
I izvadi hiljadu dukata:
„Naj ti, Luka, dukate za ćordu!"
Luka pruži svoju desnu ruku,
Marko l'jevom za desnu prihvati,
Ćordom manu, os'ječe mu ruku.
Još mu dade stotinu dukata:
„Eto, Luka, za desnicu ruku,
Pa se rani i oda zla brani!
Više nikom ćorde skovat ne ćeš,
Niti meni, nit ikom drugomu."
Tužan Luka osta kukajući,
Ode Marko šarca igrajući.

Kad je bio nasred polja ravna, dodje mu u susret dijete na dorinu, koje mu se ne htjede ukloniti s puta. Na mejdanu rani ga nepoznati junak, a kad sazna, da je ranio svojega ujaka, poveže mu rane. Marko ubije buzdovanom na prijevaru svojega sestrića. Kunući pusti dušu tanano Latinče.

K njem dopade Kraljeviću Marko,
Pa mu gleda junačke mišice.
A kada ga Marko promotrio
I smislio, što je učinio,
B'jaše mu se teško sažalilo,
Pa on sjede da pogubi sebe
I govori svojoj britki ćordi:
„Davor, ćordo, moje novo dobro!
Htio sam te, ćordo, prokušati,
A na vratu mog sestrića malog.
Ja sam htio, pa me Bog pomete,
A sad s'jeci moju rusu glavu."
Doka Marko podigao ćordu,
U glavu mu druge došle misli,
Pa je junak sebi govorio:
„Nu budale, Kraljevića Marka!
To je dobro, što sam učinio.
Dobre treba smicati junake,
Neka nejma boljega junaka
Na svijetu od Kraljević-Marka."

U Pavlinovića (iz Rogoznice kod Šibenika u Dalmaciji; st. 45) nema ništa osobito.

U Tommasea br. 109. (iz Dalmacije; st. 213) Marko se nasmije kod večere, a majka ga pita, zašto se smije.

Progovara Kraljeviću Marko:
„Ne budalim, stara mila majko!
Nit se smijem mnome, nit tobome,
Nit se svojim bratom Andrijašom,
Nit se svojom sestricom Jelicom,
Nit se s našom slabom večericom,
Lip sam junak, ali ćorde nemam."
„„Da moj sine, Kraljeviću Marko!
Al ti idi do tri bila grada,
Pak ti kupi odmetni klinaca,
Pa pokupi tri puna osmaka,
Uprav idi k Ilije kovaču,
Nek ti kuje jednu britku ćordu.""

Kovač kuje sablju tri nedjelje dana sa sedam kalfi i devet šegrta.

Kad po redu četvrta nastade,
U zmijskome jadu zakalio,
Na junačku krvcu naminio.
Koga maši, promašiti ne će,
Kog okrvi, priboliti ne će.

Kad mu odsiječe ruke i crne oči izvadi, dade mu tri tovara blaga, da ima hrane do vijeka.

Ide Marko dvoru bijelome,
Pa se svojom razgovara ćordom:
„Davor ćordo, davor dobro moje!
Od sada mi budi drugarica,
U nevolji mene ne ostavljaj,
U veselju t' zaboravit ne ću.
Sutra ću te mesa naraniti
I junačke krvi napojiti.
Il susreo majku jal babajka,
Il susreo braca il sestricu,
Ja ću tebe mesa naraniti
I junačke krvi napojiti."
Leže Marko sanak boraviti.
Dan svanuo, sunce ogranulo,
Pa sinulo u Markovo lice.
Al mi skače Kraljeviću Marko,
On mi skače na noge lagane,
Te mi jide hljeba bijeloga
I on pije vinca rumenoga,
Pa mi side na šarca konjica,
Pa on ide s Bogom putujući.

Na putu sretne bijelo Latinče, koje mu se ne htjede s puta ukloniti. Na mejdanu baci ga momče u zelenu travu. Kraljević Marko ga zapita, kojega je roda, i sazna, da mu je sestrić. Otidu zajedno u mehanu krčmarice Mare.

Tu su pili šest nedilja dana
Ladno vino i ljutu rakiju.
Kad po redu sedma nastajala,
Tad govori Kraljeviću Marko:
„Daj, sestriću, bijelo Latinče!
Evo danas šest nedilja dana,
Po redu je nastala i sedma,
Ti služio mene i konjica,
Sad ja moram tebe poslužiti.
Sam ti sidni za bilu trpezu,
Pa mi jidi hljeba bijeloga
I jedi mi mlade janjetine,
Jošter pij mi vina rumenoga."
A ništ ne sta Kraljeviću Marko,
Već izajde prid bile pendžere,
Pa govori Kraljeviću Marko:
„Daj, sestriću, bijelo Latinče!
Ded izgledji kroz bile pendžere
Kud ti Turci doru odvedoše."
Privari se bijelo Latinče,
Pa izgleda kroz bile pendžere.
Trže Marko sablju od bedrice,
Trže sablju, odsiče mu glavu.
Na leteć mu govorila glava:
„Bože mili, ta l' mila Marijo!
Teško svakom onome junaku,
Koji s Markom igda sastane se."

Za malo vremena piše Marko sestrici Jelici, da je pogubio neznana deliju.

U pjesmi br. 135. (iz Dalmacije; st. 43) Marko sretne „vlaško momče mlado", kojemu se ne će ukloniti s puta. Kad ga momče udari nožem, veli mu Marko:

„Da ti bora, vlaško momče mlado!
Ne vadi mi noža iz srdašca,
Dok ne rečem do dvi i tri r'ječi,
Čigova si roda i plemena?"
Veli njemu ono momče mlado:
„Rekla mi je stara moja majka,
Da mi j' ujac Kraljeviću Marko."
„„Ter je nećak ujca obranio?""
Kad to vidi ono momče mlado,
Sjede derat tananu košulju,
Ujcu svomu zavijati rane.

Ovdje se pjesma svršuje.

69. i 70.

Ženidba Marijana, sestrića Marka Kraljevića. — Ženidba Miljenka Vojinovića, nećaka Marka Kraljevića.

U Krste Markovića br. 12. (iz Luke na Šipanu kod Dubrovnika — od Mare Ivanković; st. 190) kralj budimski dat će onomu svoju kćer, tko podje na stijene Orlove i ubere cvijeća dragoljuba. Nećak Markov Miljenko ubere cvijeće i zapliva u studenu vodu.

Kad je došo na pô vode hladne,
Silna se je voda uzbunila
Na valove b'jele i krvave,
Gotovo mu za poginut bilo.
Vidjele ga sa planine vile,
Medju sobom jesu govorile:
„On je šarac Kraljevića Marka
I nećak mu dijete Miljenko,
Grehota je, kad bi poginuo.
Skoro s Markom vjeru utvrdili,
Da ćemo mu valjat do potrebe."
Jedna vila vihrom odlećela,
Za repinu konja uhitila,
Na kraj vode hladne iznosila.

Na putu odsiječe glavu Musi Arbanasi, koji mu je htio oteti cvijeće. Miljenko je sin bana sibinjskoga.

71. i 72.

Smrt Marka Kraljevića.

O smrti Kraljevića Marka bilježimo još ove pjesme: U Alačevića II. br. 317.; u Glavića br. 26.; u Ostojića br. 466. i u Svilokosa br. 19.

U Alačevića (iz Makarskoga Primorja u Dalmaciji; st. 130) boluje Marko sedam godina dana. Odbjegla ga majka i ljubovca, samo ga nije odbjegla sestrica Anica.

Al je Marko seki besidio:
„A ti bora, virna seko moja!
Da mi se je ponapiti vode
Isrid crne gore vode hladne,
Men' se čini, moja sestro draga!
Da bi moje pribolile boli."

Anica se skoči na noge lagane i otide s vedrom u goru.

Kad je bila usrid gore crne,
Turski paša čador razapeo,
Spod čadora Markova ljubovca,
Virna ljuba i starica majka.
Ali paša turski tada viče,
Turski piva, kaurski popiva:
„Mili Bože, na daru ti hvala!
Kad obljubi Kraljevića Marka
Staru majku i mladu ljubovcu.
Još da mogu sestricu Anicu,
Ne bi mario junak poginuti,
Priminuti, svitak prominuti."

Kad to čuje Anica djevojka, povrati se bez vode i sve kaže Marku.

Al je Marko seki besidio:
„Da ti bora, Anica sestrica!
A ti ajde u mehane grada
I kupi mi zelena gajtana
I kupi mi tanenih krpica,
Zavi meni moje grdne rane."

Ona tako učini, izvede mu dobra konja i sveže mu za pas britku ćordu.

Pak je Marku seka besidila:
„Podji s Bogom brate, dobro milo!
Na putu ti dobra srića bila.
Nemoj meni stare majke moje,
Oj ni moje, a ni svoje brate!"
Kada ju je Marko razumio,
Tada se je vrlo rasrdio
I sestricu rukom udario.
Kako ju je lako udario,
S crnom ju je zemljom sastavio,
Pak otidje u goru zelenu.
Kad je Marko nasrid gore bio,
Turski ga je paša opazio,
Pak uteče u goricu crnu.

Marko proreže ljubi dojke i kroz dojke joj ruke provuče, a staru majku baci na konjica.

A kad Marko dvoru dolazio,
Sestrici je lipo besidio:
„Oj Anico, rodjena sestrice!
Steri bratu, gdi će bratac leći,
Ne steri mu dugo ni široko,
Ne će bratac čudo bolovati."
Anica mu jeste namistila.
Marko reče, a dobro ne reče,
Mrtav Marko crnoj zemlji pade.

U Glavića (iz Orašca kraj Dubrovnika — od Ane Vijolić; st. 89) govori Stojanović Anko u mehani maloj Kraljeviću Marku, da će sjutra podraniti na Nove Pazare i kupovati sestrama dare.

Al je Marko Anku govorio:
„Lasno ti je, dragi pobratime!
Lasno ti je podraniti rano,
Jer ti imaš mile majke tvoje,
Koja će ti spraviti večere,
Za ranije nastrijet dušeke,
Al ja nemam mile moje majke,
Nego tetke, nemile maćehe."
S tijem Marko b'jelu dvoru svome,
A on Anko kroz gore zelene.

Kad je Marko došao pred dvore, otvori mu sestra vrata, a Marko joj govori, da je zaručio mladu za junaka Stojanovića Anka.

Sve to sluša nemila maćeha
I njima je s babom zapr'jetila.
A kad su je oni razumjeli,
Teško su se oni prepanuli,

Pošetali u dvore bijele.
Kad je večer do večera bilo,
Pa on Marko noćivati ide,
Zaspo Marko kolik zaklan da je.
K njemu šeta nemila maćeha,
Pol'jeva ga studenom vodicom,
Pol'jeva ga, od milosti da je.
Kad vidjela nemila maćeha,
Da je Marko sanak utvrdio,
Krade njemu nože ispod glave,
Kolje Marka po grlu tankome,
Pa ga uzme u svoje naruče,
Pa ga metne u jezer u vodu.

Sjutra urani sestra i ne nadje brata u dušeku.

Pocmilila Markova sestrica:
„Ajme meni, brate, dobro moje!
Ko je meni tebe pogubio,
Tetka moja da od Boga nadje!"
Kad to čula nemila maćeha,
Za žute je kose uhitila,
U sanduk joj kose zatvorila.
U to doba Stojanović Anka,
U to doba došo je pred dvore,
Pa on Marka ispred dvora zove:
„Otvor' dvore, dragi pobratime!"
Ozivlje se nemila maćeha:
„Koga zove, u dvoru ga nije,
Otišo je u lov u planine."
Govori mu Markova sestrica:
„Ne vjeruj joj, Stojanović Anko!
Ona ga je kučka pogubila,
Pa ga metla u jezer u vodu."
A kad li je Anko razumio,
U vrata je nogam udario,
Pa uhiti nemile maćehe
I rusu joj glavu otkinuo.
Pa je mali sanduk otvorio
I žute joj kose izvadio;
Pa raskuje zlaćene prstene
I sakuje zlaćene udice,
Pa on riba pobratima svoga;
Pa je malo groblje iskopao
I ukopa pobratima svoga;
Pa on šeta u bijele dvore
I po dvoru blago pokupio;
Pa uzimlje vjerenice svoje
I on ide dvoru bijelome.
Za nju se je Anko oženio,
L'jep je život s njome učinio.

U Ostojića (iz Povlja na otoku Braču — od Ane Zlatar; st. 123) pjeva ljuba Markova Jela u gori jašući s Markom Kraljevićem. Čuje je Nikola gusar, koji ju je triput u braće prosio, a četvrti put u braće i majke. Nikola ostavi svoju družinu i otide „pozdraviti" Marka.

Kad se Niko s Markom pozdravio,
Mali mu je Niko govorio:
„Tebi bora, Kraljevića Marko!
Nema puta preko zemlje moje,
Ovo jesu gore Nikoline."
Ma kad ga je Marko razumio,
Mal je Marko njemu govorio:
„Ne budali, gusare Nikola!
Pak da jesu gore gusarove,
Svaki more gorom putovati
I ja mogu, gusare Nikola!"
U tomu se oba zaratiše,
Hrvaše se od jutra do podne,
Pod bile se uhvatiše ruke,
Jedan drugom naudit ne more.
Kad je bilo na podnevu sunce,
Teško se je Niko umorio,
Pine baca bile i krvave,
Ne će Marko bile ni krvave.
Kad to vidi gusare Nikola,
Govorio jubi Kraljevića:
„O Jelino, Kraljevića jubo!
Sad pomozi mene oli Marka."
Kad Jelina Niku razumila,
Ne pomaga Nikolu ni Marka,
S mirom stoji i počiva lipo.
Kad je bilo na zapadu sunce,
Nikola je Marku govorio:
„Pobratime, Kraljevića Marko!
Nu pogledaj ono sunce žarko,
Di je sada, di je jutros bilo?"
Kada ga je Marko razumio,

U tomu se Marko prevario,
U žarko je sunce pogledao,
Niko ga je zemljom sastavio
I pogubi Kraljevića Marka.
Kad to vidi gusare Nikola,
Ovako je sobom besidio:
„Dragi Bože, velika ti hvala!
Hoću parat Kraljevića Marka.“
Tot u njemu do tri srca nadje:
Jedno se je teško umorilo,
Drugo se je stopro razigralo,
Treće nije za boj zapoznalo.
Kad to vidi gusare Nikola,
Sam je sobom Niko govorio:
„Što uradih, mila majko moja!
Da sagubih golema junaka.“

U Svilokosa (iz okoline dubrovačke; st. 27) pita majka Kraljevića Marka, je li mu teška zemlja u grobu. Marko odgovara, da mu je duši teško:

„Pa ti hajde dvoru bijelomu
I prodaji šarca, konja moga,
D'jeli blago sirotam djevojkam,
Kojijem sam sreću ustavio
I njihovo lišce obljubio.
I ti reci pobratimu momu,
Momu pobri Senjaninu Ivu,
Da ne ljubi bez vjere djevojke,
Jer su teške djevojačke kletve.“

POPIS

zbornika i sabirača, od kojih imade pjesama u ovoj knjizi.

Krupne brojke naznačuju one pjesme, koje su u ovoj knjizi (sprijed i u dodatku) čitave štampane.

Kose brojke naznačuju one pjesme, koje su u „dodatku“ u izvatku štampane.

Obične brojke označuju one pjesme, koje su u „dodatku“ samo spomenute.

Alačević Miroslav: **21. 23. 28. 31. 33. 34. 36. 38. 50. 54.** — Dodatak: *2. 3. 4.* 7 (3 pj.). *8. 13. 19. 24. 26. 27* (2 pj.). *30.* 30 (2 pj.). *31. 33.* 37. *46. 47* (2 pj.). *56.* 56. *62. 66. 68* (2 pj.). *71.*

Andjelinović Miho. — Dodatak: *19.*

Banić Filip. — Dodatak: *23. 24.* 26. 27. *28. 30* (2 pj.). *31. 33* (2 pj.). *37. 47* (2 pj.). *52. 68.*

Bišćan Julije. — Dodatak: *3. 8.* 33 (2 pj.).

Blagović Andrija. — Dodatak: *30.* 52.

Budisavljević Bude. — Dodatak: 7. *19. 56.*

Bulić Ivan. — Dodatak: *19.* 62.

Ciganović Josip. — Dodatak: 2. 7.

Delić Pero: **26. 40. 49.** — Dodatak: 2. 7. *28. 30* (2 pj.). 40.

Deželić Djuro: **17.** — Dodatak: *27.*

Glavić Baldo Melkov: **14. 19. 20. 27. 29. 39. 42. 46. 58. 61. 70. 71.** — Dodatak: *19* (2 pj.). *26. 27. 30. 39. 59. 62. 68. 71.*

POPIS

mjesta ili krajeva, iz kojih imade pjesama u ovoj knjizi.

Krupne brojke naznačuju one pjesme, koje su u ovoj knjizi (sprijed i u dodatku) čitave štampane.

Kose brojke naznačuju one pjesme, koje su u „dodatku“ u izvatku štampane.

Obične brojke naznačuju one pjesme, koje su u „dodatku“ samo spomenute.

DO NOT REMOVE
OR
MUTILATE CARD

